LENIN

A PÁRTÉLET NORMÁIRÓL

LENIN

A PÁRTÉLET NORMÁIRÓL

VILÁG PROLETÁRJAI, EGYESÜLJETEK!

LENIN

A PÁRTÉLET NORMÁIRÓL

KOSSUTH KÖNYVKIADÓ

1963

Az orosz eredeti címe:

ЛЕНИН

О нормах партийной жизни и принципах партийного руководства

Госполитиздат, Москва 1963

O. K. I. SZ.
KÖNYVTÁR

1488

ELŐSZÓ

Országunk történelmi fejlődésének új, fontos szakaszába lépett. A kommunizmus építése emberek millióinak gyakorlati feladatává vált. Ezt a nagyszerű munkát a Szovjetunió Kommunista Pártja vezeti. Az SZKP XXII. kongresszusán elfogadott pártprogram konkrét, tudományosan megalapozott tervet nyújt a kommunista társadalom felépítéséhez. Korunk e kiemelkedő dokumentuma megjelöli azokat a nagyszabású gazdasági, politikai és ideológiai feladatokat, amelyeket meg kell oldanunk a kommunizmus anyagi-technikai bázisának megteremtése, a kommunista viszonyok létrehozása és az új ember kialakítása érdekében.

Az SZKP XXII. kongresszusának megállapítása szerint a kommunizmus általánosan kibontakozó építésének időszakát az jellemzi, hogy megnő a Kommunista Pártnak mint a szovjet társadalom vezető és irányító erejének szerepe és jelentősége. Ezzel kapcsolatban a kongresszus nagy figyelmet fordított a pártélet lenini normáinak és a pártvezetés elveinek további fejlesztésére. „A párt — állapítja meg az SZKP programja — szakadatlanul tökéletesíti tevékenységének formáit és módszereit, hogy olyan színvonalon vezesse a tömegeket, a kommunizmus anyagi, technikai bázisának megteremtését, a társadalom szellemi életének fejlődését, amely megfelel a kommunista építés korszaka növekvő követelményeinek."*

Az új szervezeti szabályzat elfogadásával a XXII. kongresszus

* A Szovjetunió Kommunista Pártjának Programja Kossuth Könyvkiadó 1961 117 old

még élesebbre fente a párt szervezeti fegyverét, kiszélesítette a párt belső demokráciáját, megszilárdította sorainak egységét, növelte a párt befolyását a kommunista építés valamennyi területén.

Az SZKP programja és szervezeti szabályzata, a XXII. kongresszus határozatai Lenin igen gazdag eszmei örökségére, a forradalmi pártról mint a tömegek vezetőjéről, szervezőjéről és nevelőjéről, az új társadalom építésének fő és vezető erejéről szóló tanítására támaszkodnak. A párt óriási tapasztalatait tudományosan általánosító, a pártélet normáit, a vezetés elveit kifejtő lenini munkák tanulmányozása segítséget nyújt a párt aktivistáinak, valamennyi kommunistának, a szovjetintézmények és társadalmi szervezetek funkcionáriusainak abban, hogy még tevékenyebben és még sikeresebben harcoljanak az SZKP programjában felvázolt nagyszerű célok eléréséért. S éppen ezért bocsátjuk közre ezt a gyűjteményt.

A gyűjtemény azokat a főbb munkákat, egyes műveknek azokat a részleteit, azokat a cikkeket, leveleket és más dokumentumokat öleli fel, amelyekben Lenin a Kommunista Párt életének és tevékenységének elveit kifejti. A gyűjtemény alapján képet kapunk arról, hogy a forradalmi harc, a szocialista építés különböző szakaszaiban mi volt a lényege a pártélet normáira és a pártvezetés elveire vonatkozó lenini tanításnak.

A Lenin által kidolgozott pártnormák és vezetési elvek a pártról szóló marxista—leninista tanításból következnek, és meghatározzák a párt belső életének szabályait, a párt sokrétű tevékenységének formáit és módszereit. E normák szigorú betartása a legfontosabb feltétele annak, hogy a párt megőrizze harcképességét, betöltse a nép politikai vezetőjének szerepét.

A pártélet lenini normái, a vezetés lenini elvei — a demokratikus centralizmus és a párton belüli demokrácia következetes megvalósítása, a párt ideológiai és szervezeti egysége, a szervezeti szabályzat előírásainak végrehajtása, az egységes pártfegyelem pontos betartása, a párttagság aktivitásának és öntevékenységének fejlesztése, a kritika és önkritika kibontakoztatása, a kollektív vezetés — a Szovjetunió Kommunista Pártjában törvényerőre emelkedtek.

A demokratikus centralizmus lenini elve mint a párt szerve-

zeti felépítésének vezérelve a párt egész mindennapi tevékenységének alapjául szolgál. Ez az elv harmonikusan összekapcsolja a vezetés centralizmusát a párt belső életének széles körű demokratizmusával; a valamennyi párttagra nézve egyformán kötelező szigorú fegyelmet a kommunisták alkotómunkájával és öntevékenységével; a párt politikájával és gyakorlati munkájával kapcsolatos kérdések szabad megvitatását a párthatározatok kötelező érvényével és következetes végrehajtásával.

Lenin igen nagy figyelmet fordított a demokratikus centralizmus tételeinek kidolgozására. „Az orosz szociáldemokraták feladatai", „Mi a teendő?" című műveiben, az OSZDMP II. kongresszusára készített határozati javaslataiban, az „Egy lépés előre, két lépés hátra" című könyvében, a „Levél egy elvtárshoz szervezeti feladatainkról" című írásában és sok más munkájában megmagyarázta, miért szükséges centralizált párt alakítása, meghatározta, milyen kapcsolatban álljanak egymással a párt egyes szervei, mi légyen a helye és szerepe a pártban minden egyes szervezetnek. Ezekben a munkákban megfogalmazta a demokratikus centralizmus legfontosabb tételeit, nevezetesen azt, hogy a párt valamennyi vezető szervét a legalsóbbtól a legfelsőbbig választás útján kell megalakítani, hogy ezeknek a szerveknek meghatározott időközökben be kell számolniuk tevékenységükről a pártszervezeteknek és a párttagságnak, hogy a kisebbség köteles alávetni magát a többségnek, hogy a felsőbb szervek határozatai kötelezők az alsóbbakra nézve.

„A szociáldemokrácia és a duma-választások" című brosúrájában Lenin ezt írta: „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak demokratikus szervezete van. Ez azt jelenti, hogy a párt valamennyi ügyét, közvetlenül vagy képviselők útján, a párt valamennyi tagja intézi, mégpedig kivétel nélkül valamennyi, egyenlő jogokkal; emellett a párt valamennyi vezető funkcionáriusát, valamennyi vezető testületét, valamennyi szervét választják, mindegyik beszámolási kötelezettséggel tartozik és leváltható." (Lásd ebben a kötetben 192. old.)*

A demokratikus centralizmus, amely biztosítja a kommunisták aktivitását és öntevékenységét, szervezeti biztosítékul szolgál a

* Az előszóban megadott oldalszámok erre a gyujteményre utalnak. — *Szerk.*

pártelvvel összeegyeztethetetlen frakciózás, klikk-szellem ellen, egybeforrasztja a párt sorait, előmozdítja a pártfegyelem megszilárdulását. „A demokratikus centralizmusnak és a helyi szervek autonómiájának elve éppen azt jelenti — állapítja meg Lenin —, hogy teljes mértékben és mindenütt biztosítani kell a *bírálat szabadságát,* amennyiben ez nem sérti *egy-egy meghatározott akció* egységét, viszont nem engedhető meg *semmiféle* olyan bírálat, amely aláássa vagy megnehezíti a párt által elhatározott akció *egységét.*" (188—189. old.)

„A párt újjászervezéséről", „A bírálat szabadsága és az akcióegység", „Harcra a fűtőanyagválság ellen!", „Határozattervezet a pártépítés soron levő feladatairól" című munkáiban és néhány más írásában Lenin feltárja a párt belső demokráciájának lényegét és meghatározza megvalósulása feltételeit. Lenin igen fontosnak tartotta, hogy a pártban olyan helyzet jöjjön létre, amely előmozdítja a párttagok aktivitásának fejlődését, a párthatározatok kidolgozásában való hathatós közreműködésüket, a szabad véleménynyilvánítást. A párt belső demokráciájában a párt ügyéért küzdő aktív harcosok nevelésének erős eszközét, a kollektív vezetés megvalósításának alapját látta. Azt hirdette, hogy a pártdemokrácia következetes megvalósítása, a párt kollektív tapasztalatainak és kollektív tudásának általánosítása és felhasználása a párt fejlődésének törvénye.

A Kommunista Párt változatlanul a dolgozók kollektív vezére. Valamennyi választott pártszervnek az alapszervezeti vezetőségtől a Központi Bizottságig — mondta Lenin — a testületi, kollektív vezetés elvének szigorú betartásával kell munkáját megszerveznie. Lenin ragaszkodott ahhoz, hogy a párt kollektív szerveit — a taggyűléseket, konferenciákat, kongresszusokat és bizottsági plénumokat — rendszeres időközökben tartsák, hogy ezeken biztosítsák a kellő feltételeket az összes kérdések érdembeli megvitatásához.

Lenin sok munkájában, különösen az Októberi Forradalom utáni időszakban írottakban, rendkívül nagy figyelmet szentel a Központi Bizottságnak mint a vezetők testületének, mint a kongresszusok közötti időszakban a párt legfelső szervének. A gyűjteményben az olvasó sokszor találkozik olyan megállapításokkal, hogy a Központi Bizottság csak mint kollektív szerv tölthető be

helyesen és eredményesen vezető szerepét. „Esetleges félreértések elkerülése végett mindjárt az elején hangsúlyoznom kell — mondotta Lenin az OK(b)P IX. kongresszusán —, hogy a párt Központi Bizottságának titkára kizárólag és csakis a Központi Bizottság Szervező Irodája vagy Politikai Irodája ülésein, vagy pedig a KB plénumán testületileg hozott határozatokat hajtotta végre. Másképpen a KB nem is dolgozhat helyesen." (339—340. old.)

Lenin több ízben is óva intette a pártot és Központi Bizottságát a kollektív vezetés elvének megszegésétől. „Hogyan szervezzük át a Munkás-Paraszt Felügyeletet", „Levél a kongresszushoz", „Inkább kevesebbet, de jobban" című munkáiban több olyan intézkedést javasolt, amely kizárná annak lehetőségét, hogy túlságosan nagy hatalom összpontosuljon egyes funkcionáriusok kezében és hogy ezek kibújhassanak a kollektíva ellenőrzése alól.

Lenin ugyanakkor fontosnak tartotta azt is, hogy a párt vezetőit megbecsüljék, hogy növeljék tekintélyüket, s hogy a pártban nagy gonddal neveljék a vezető funkcionáriusokat. A fontos itt csak az, mondotta, hogy ezeket az embereket valóban tehetségük, politikai és szakmai kvalitásaik alapján emeljék ki, hogy szoros kapcsolataik legyenek a dolgozó tömegekkel, a kommunistákkal hogy a kollektívára támaszkodjanak. „A marxisták nem tehetik magukévá a radikális intellektuelek szokásos álláspontját annak álforradalmi elvontságával egyetemben: »nincsen szükség semmiféle tekintélyekre.«

Nem. A munkásosztálynak, amely világszerte nehéz és szívós harcot folytat a teljes szabadságért, szüksége van tekintélyekre . . ." (190. old.). Ugyanakkor Lenin azt tanácsolta, hogy ne rejtsük véka alá vezetőink hibáit, hanem tárjuk őket a párt, valamennyi öntudatos dolgozó közös ítélőszéke elé.

A Kommunista Párt, ezt az elvet követve, nyíltan és bátran elítélte a sztálini személyi kultuszt és erélyesen felszámolta káros következményeit. Teljesen helyreállította és tovább fejlesztette a pártélet lenini normáit és a kollektív vezetés elvét valamennyi párt- és állami szervnél.

Az SZKP új szervezeti szabályzata előírja a pártszervek összetételének rendszeres felújítását, a választhatóság és a beszámolási kötelesség elvének kiszélesítését valamennyi pártszervezetben a legalsóktól a legfelsőkig. a kongresszusok, konferenciák, pártbi-

zottsági plénumok rendszeres összehívását és a taggyűlések rendszeres megtartását, a bírálat és önbírálat messzemenő kifejlesztését. Ma szilárdan és következetesen érvényesítjük a szervezeti szabályzatnak ezeket a tételeit.

A pártélet normáinak kidolgozása során Lenin óriási jelentőséget tulajdonított a párttagságnak, a párttag címe és jelentősége növelésének, a kommunista eszmei és erkölcsi arculatának. Mélységesen pártos szellem hatotta át azokat a követelményeket, amelyeket Lenin a pártba való felvétel és a párt sorainak tisztasága tekintetében támasztott. Magas fokú kommunista öntudat és fegyelem, a párthoz való őszinteség, igényesség önmagukkal és az elvtársakkal szemben, engesztelhetetlenség a fogyatékosságokkal szemben, a tömegekkel való állandó kapcsolat, odaadás és alkotói hév a munkában, szerénység és önzetlenség, a nép hű szolgálata — ezek azok a főbb követelmények, amelyeket Lenin a párt tagjaival szemben támasztott, s amelyek azóta a kommunisták magatartásának normáivá váltak. Lenin már az OSZDMP II. kongresszusán szembeszállt a mensevikekkel, amikor kísérletet tettek arra, hogy kitárják a párt kapuit az ingatag, állhatatlan elemek előtt, s azt mondotta: „Feladatunk — hogy megóvjuk pártunk szilárdságát, következetességét, tisztaságát. Igyekeznünk kell mind magasabbra, magasabbra és magasabbra emelni a párttag címét és annak jelentőségét . . .” (72. old.)

Amikor a párt a világ első szocialista államának vezető ereje lett, Lenin még nagyobb gondot fordított a párt sorainak tisztaságára és sürgette a befurakodott karrieristák, harácsolók, kétkulacsosok és még le nem vert ellenséges elemek kiebrudalását. „Meg kell tisztítani a pártot a gazemberektől, az elbürokratizálódott, tisztességtelen, ingatag kommunistáktól és mensevikektől, akik átmázolták a »homlokzatot«, de lelkükben mensevikek maradtak” — írta. (491. old.)

Lenin azt tanította, hogy a párt sikerének legfőbb feltétele: a dolgozók nagy tömegeihez való közeledés, a velük való összeolvadás, érdekeik képviselete. A párt a népért van, s ebben látja egész munkája értelmét. Lenin nagy jelentőséget tulajdonított a dolgozók tömegszervezetei — a szovjetek, a szakszervezetek, a Komszomol, a szövetkezetek — tevékenységének. Kidolgozta e szervezetek pártvezetésének alapelveit. A kommunizmus felé való

haladás arányában a szovjet társadalomban egyre nagyobb szerephez jutnak a tömegszervezetek, s ez megteremti a feltételeket a fokozatos áttéréshez a kommunista társadalmi önigazgatásra. A szocializmus győzelmének eredményeképpen az országban végbement óriási átalakulások nyomán a Kommunista Párt, amely a munkásosztály pártjaként jött létre, az egész nép pártjává vált, s a társadalmi élet valamennyi oldalára kiterjesztette befolyását.

„Mi a teendő?", „Egy lépés előre, két lépés hátra", „A politika és a pedagógia összekeveredéséről", „Ki az útra", „Az ifjúsági szövetségek feladatai", „A szakszervezetek szerepe és feladatai az új gazdasági politika viszonyai között", „A nagy kezdeményezés", „Hogyan szervezzük meg a versenyt?" című műveiben és más munkáiban Lenin kifejti a tömegek pártvezetésének formáit és módszereit.

A forradalmi harc és a szocialista építés összes kérdéseinek sikeres megoldása mellett Lenin azt is elvárta a párttól, hogy politikailag felvilágosítsa és szervezze a munkásokat és a dolgozó parasztokat, hogy támogassa a nép alkotó munkája kozben születő újat, haladót, hogy összefogja és egységes cél felé irányítsa a dolgozók tömegszervezeteinek tevékenységét. A meggyőzés módszere a pártvezetés alapvető módszere. A pártnak állandó eszmei befolyást kell gyakorolnia a tömegekre. Az eszmei ráhatás minden eszközét — a propagandát, az agitációt, a sajtót, a rádiót, a filmet, a kulturális-felvilágosító munkát, az irodalmat és a művészetet — nagymértékben kell felhasználni a nép kommunista nevelésére — hangsúlyozta Lenin. „Mi a teendő?", „Új feladatok és új erők", „Az ifjúsági szövetségek feladatai" című művében, a politikai felvilágosító bizottságok összoroszországi konferenciáján mondott beszédében és több más munkájában feltárta a párt ideológiai munkájának tartalmát és elveit, hangsúlyozta szoros kapcsolatát a szervező munkával. Ezek az elvek megkövetelik a burzsoá ideológia elleni engesztelhetetlen harcot, az elmélet és a gyakorlat, a szó és a tett egységét, a forradalmi elmélet alkotó alkalmazását, a tömegek politikai felvilágosításának összekapcsolását a gyakorlati feladatokra való szervezésükkel.

Lenin mindig hangsúlyozta, milyen óriási jelentősége van a káderek kiválasztásának, elosztásának és nevelésének. Arra tanította a pártot, hogy a vezető poszton nincs helye öntelt, a néptől

elszakadt, elvtelen embereknek, hogy a káderekét szakmai és politikai kvalitásaik alapján kell kiválogatni, egy karban egyesítve az öreg, tapasztalt funkcionáriusokat a fiatal, erélyes, dolgukhoz kitűnően értő emberekkel.

Lenin mint nemes szívű ember, mindig megható módon gondoskodott munkatársairól, a pártkáderekről, figyelemmel kísérte fejlődésüket, egészségi állapotukat, amelyet tréfásan „kincstári vagyonnak" nevezett. Ez a gondoskodás jut kifejezésre Leninnek A. D. Cjurupához, A. A. Jofféhez, A. J. Badajevhez, J. M. Jaroszlavszkijhoz intézett leveleiben és a gyűjteménybe foglalt más munkáiban.

„A szovjethatalom soron levő feladatai" című brosúraban, a „Harcra a fűtőanyagválság ellen!" címmel a pártszervezetekhez küldött körlevélben, „A Népbiztosok Tanácsának és a Munka és Honvédelem Tanácsának új munkarendjéről" A. D. Cjurupához intézett levélben hangsúlyozza a pártszervek és szovjetintézmények tevékenységének egyik fontos szabályát, nevezetesen azt, hogy minden ügyet végigvigyenek, rendszeresen ellenőrizzék az elfogadott határozatok végrehajtását. Lenin keményen ostorozta a vezetés vaskalapos, bürokratikus módszereit, amelyek összeegyeztethetetlenek a szovjet társadalom természetével. Kitartóan buzdította a pártot és az összes kommunistákat arra, hogy tárják fel és küszöböljék ki a szovjetapparátus munkájában mutatkozó visszásságokat, gyomlálják ki a bürokratizmus dudváját.

Lenin rendkívül nagy jelentőséget tulajdonított a bírálat és önbírálat kibontakoztatásának, mert azt tartotta, hogy ez bevált módszere a hibák és fogyatékosságok feltárásának és kiküszöbölésének, a káderek, a párttagok és az összes dolgozók helyes nevelésének. „A politikai pártnak saját hibáihoz való viszonya — írta Lenin „»Baloldaliság« — a kommunizmus gyermekbetegsége" című könyvében — egyik legfontosabb és legbiztosabb ismérve a párt komolyságának és annak, hogy miként teljesíti a *gyakorlatban* kötelességét *osztályával* és a dolgozó *tömegekkel* szemben. A hibát nyíltan beismerni, okait feltárni, elemezni azt a helyzetet, amely a hibát szülte, megvitatni, milyen eszközökkel lehet a hibát

kijavítani — ez jellemzi a komoly pártot, így teljesíti a párt kötelességét, így neveli és tanítja az *osztályt,* azután pedig a *tömegeket* is."*

A párt erejének legfőbb forrása: megbonthatatlan eszmei és szervezeti összeforrottsága. A gyűjtemény sok dokumentuma nyújt képet arról a harcról, amelyet Lenin a pártegység megszilárdításáért vívott. Ezek közé tartozik a „Levél az »Iszkra« szerkesztőségéhez", „A szakszervezetekről, a jelenlegi helyzetről és Trockij hibáiról" című írás, az „Előadói beszéd a pártegységről és az anarcho-szindikalista elhajlásról" és más munkák.

A frakciózás és a klikk-szellem mindennemű megnyilvánulása összeegyeztethetetlen a lenini pártosság szellemével. S éppen ez a lenini szellem vezérelte az SZKP Központi Bizottságát, amikor erélyes intézkedésekkel leleplezte és eszmeileg szétzúzta Molotov, Malenkov, Kaganovics és más frakciósok pártellenes csoportját, amely szembehelyezkedett az SZKP XX. kongresszusának lenini irányvonalával, gáncsolta a személyi kultusz káros következményeinek felszámolását, és a vezetés lejáratott formáinak és módszereinek fenntartására törekedett. Az SZKP új szervezeti szabályzata, szigorúan Lenin útmutatásai szellemében, arra kötelez minden párttagot, hogy „őrködjék minden módon a párt eszmei és szervezeti egységén".

Az SZKP X. kongresszusán elhangzott beszédeiben és a kongresszus más anyagaiban, „A szovjet intézmények igazgatására vonatkozó szabályok tervezetében", „A szovjethatalom soron levő feladatai", „Hogyan szervezzük át a Munkás-Paraszt Felügyeletet", „Inkább kevesebbet, de jobban" című írásaiban és más munkáiban Lenin a pártépítés kérdéseinek és a népgazdaság vezetési elveinek kidolgozása során rámutatott arra, hogy a párt belső életének szervezetét s a gazdasági és kulturális építés vezetésének módszereit a konkrét történelmi helyzet sajátosságai és az e helyzetből fakadó közvetlen feladatok határozzák meg.

Az SZKP Központi Bizottságának 1962 novemberi plénuma ezeknek a lenini útmutatásoknak és a XXII. pártkongresszus határozatainak szellemében a gazdasági élet pártvezetésének elvileg új rendszerét alakította ki, amely a párt szervezeti felépítésének üzemi elvén alapul. A plénum egységesen és szabatosan megha-

* *Lenin* Művei 31 kot Szikra 1951 45 old

tározta a technika területén követendő politikát, felhívta a figyelmet arra, hogy a termelés irányításában még tágabb teret kell engedni a demokratikus elveknek, intézkedéseket foganatosított a népgazdasági tervezés tudományosan megalapozott módszereinek következetes alkalmazása érdekében. A novemberi plénum az ellenőrzés országos rendszerét is átalakította, Leninnek abból az útmutatásából kiindulva — amelyet a sztálini személyi kultusz idején megszegtek —, hogy egyesíteni kell a párt- és az állami ellenőrzést, bevonva a végrehajtás ellenőrzésébe és általában a felügyeletbe a dolgozók nagy tömegeit.

A pártélet normáinak és a vezetés elveinek, amelyeket a nagy Lenin dolgozott ki, és az SZKP tapasztalataival tovább gazdagított, óriási nemzetközi jelentőségük van. A kommunista és munkáspártok képviselőinek moszkvai értekezletén elfogadott Nyilatkozat megállapítja: „A marxista—leninista pártok munkásságuk elengedhetetlen törvényének tartják a pártélet lenini normáinak következetes betartását a demokratikus centralizmus elve alapján, elengedhetetlenül szükségesnek tartják, hogy úgy őrizzék a párt egységét, mint szemük fényét, hogy szigorúan betartsák a pártdemokrácia és a kollektív vezetés elvét . . .”*

A pártélet normáit és a pártvezetés elveit kifejtő és magyarázó lenini munkák tanulmányozása eszmeileg felvértezi kádereinket, az összes kommunistákat, segítségükre van abban, hogy tovább fokozzák a tömegek aktivitását a kommunizmus építéséért folyó harcban.

*

A gyűjteményt az SZKP Központi Bizottsága mellett működő Pártfőiskola pártépítési tanszéke rendezte sajtó alá. Összeállította: V. F. Klocsko, V. J. Akimov, I. A. Zelenkov, M. A. Melnyikova.

* A békéért, a nemzeti függetlenségért Kossuth Könyvkiadó 1961. 73. old

AZ OROSZ SZOCIÁLDEMOKRATÁK FELADATAI[1]

A „HARCI SZÖVETSEG" A PÉTERVÁRI MUNKÁSOKHOZ ÉS SZOCIALISTÁKHOZ[2]

Nehéz idők járnak a pétervári forradalmárokra. A kormány minden erejét összeszedte, hogy elnyomja a nemrégiben megszületett és roppant erőről tanúskodó munkásmozgalmat. A letartóztatások szokatlan méreteket öltöttek, a börtönök zsúfolva vannak. Összefogdosnak értelmiségieket, férfiakat és nőket, összefogdossák és tömegesen száműzik a munkásokat. A rendőrkormány veszett duhvel veti magát ellenségeire, és alig múlik el nap, hogy ne érkezne hír egyre újabb áldozatairól. A kormány feladatául tűzte ki, hogy nem engedi megerősödni és talpra állni az orosz forradalmi mozgalom új irányzatát. Az ügyészek meg a csendőrök már dicsekszenek, hogy sikerült szétzúzniuk a „Harci Szövetséget"

Ez a dicsekvés — hazugság. A „Harci Szövetség" minden üldözés ellenére él. Teljes elégtétellel állapíthatjuk meg, hogy a tömeges letartóztatások megteszik a magukét, hathatós eszközei a munkások és a szocialista értelmiségiek közötti agitációnak, hogy a lebukott forradalmárok helyébe újabbak lépnek, készen arra, hogy friss erővel álljanak be az orosz proletariátusért és az egész orosz népért küzdő harcosok sorába. Áldozatok nélkül nincs harc, és a cári pribékek barbár üldözéseire nyugodtan válaszoljuk: a forradalmárok lebuktak — éljen a forradalom!

Az üldözés fokozása mindeddig csak annyi eredménnyel járt, hogy a „Harci Szövetség" egyes funkciói meggyengültek, ideiglenesen hiány mutatkozik megbízottakban és agitátorokban. Ez késztet bennünket arra, hogy felhívással forduljunk az öntuda-

tos munkásokhoz és értelmiségiekhez, akik a forradalmi ügy szolgálatába kívánják állítani erejüket. A „Harci Szövetségnek" megbízottakra van szüksége. Minden kör és minden egyén, aki a forradalmi tevékenység bármely, akár legszűkebb területén dolgozni kíván, közölje ezt azokkal, akik kapcsolatot tartanak a „Harci Szövetséggel". (Abban az esetben, ha valamelyik csoport nem tudna ilyeneket találni — ami fölöttébb valószínűtlen —, a külföldi „Orosz Szociáldemokraták Szövetsége" közvetítését veheti igénybe.) Emberekre van szükség mindenféle munkához, és minél szigorúbban specializálódnak a forradalmárok a forradalmi tevékenység egyes funkcióira, minél szigorúbban átgondolják konspirációs módszereiket és munkájuk leplezését, minél önfeláldozóbban merülnek bele kicsiny, szerény részmunkájukba — annál jobban fognak menni a dolgok, annál nehezebben fognak majd a csendőrök és a kémek a forradalmárok nyomára akadni. A kormány már jó előre beborította ügynökeinek hálózatával a kormányellenes elemeknek nemcsak igazi, hanem lehetséges, valószínű gócait is. A kormány a forradalmárok üldözésére hivatott szolgáinak tevékenységét egyre jobban és egyre szélesebb körben bontakoztatja ki, újabb módszereket eszel ki, újabb provokátorokat állít be, megfélemlítés útján, hamis vallomások, hamis aláírások, hamis feljegyzések elébük tárásával stb. igyekszik nyomást gyakorolni a letartóztatottakra. A forradalmi fegyelem, a forradalmi szervezet és konspiráció erősítése és fejlesztése nélkül nem lehet harcolni a kormány ellen. Márpedig a konspiráció elsősorban azt követeli, hogy az egyes körök és egyének specializálják magukat az egyes funkciókra és bízzák rá a mozgalom egyesítésének feladatát a „Harci Szövetség" egészen kevés tagot számláló központi csoportjára. A forradalmi tevékenység egyes funkciói végtelenül sokoldalúak: szükség van legális agitátorokra, akik tudnak a munkások között úgy beszélni, hogy *ne lehessen* őket ezért bíróság elé állítani, akik tudnak csak *a*-t mondani, másokra bízva, hogy kimondják a *bé*-t meg a *cé*-t. Szükség van könyv- és röplapterjesztőkre. Szükség van olyanokra, akik munkásköröket és csoportokat szerveznek. Szükség van munkáslevelezőkre minden gyárból, akik tudósítást küldenek az eseményekről. Szükség van olyan emberekre, akik a kémeket és provokátorokat figyelik. Szükség van olyanokra, akik konspirációs lakásokat rendeznek

be. Szükség van olyan emberekre, akik továbbítják az irodalmat, továbbítják a megbízatásokat és mindenféle más összekötő munkát végeznek. Szükség van olyanokra, akik pénzt gyűjtenek. Szükség van megbízottakra az értelmiségiek és a hivatalnokok között, akik érintkeznek a munkásokkal, a gyári élettel, a közigazgatással (a rendőrséggel, a gyárfelügyelettel stb.). Szükség van olyan emberekre, akik fenntartják az összeköttetést Oroszország és más országok különböző városaival. Szükség van olyan emberekre, akik megszervezik a különféle irodalom gépi sokszorosításának különféle módjait. Szükség van emberekre az irodalom és más dolgok megőrzéséhez stb. stb. Minél kisebb, minél parányibb lesz az egyes egyének vagy egyes csoportok által vállalt feladat, annál több esélye van annak, hogy sikerül az ügyet megfontoltan intézniük és messzemenően biztosítaniuk, hogy nem éri kudarc, sikerül mérlegelniük minden konspirációs részletkérdést, olyanformán, hogy minden lehetséges eszközt felhasználnak a csendőrök éberségének kijátszására és félrevezetésükre, annál inkább bízhatunk az ügy sikerében, annál nehezebb a rendőrségnek meg a csendőrségnek felkutatni a forradalmárokat és a szervezettel fenntartott kapcsolataikat, annál könnyebb lesz a forradalmi pártnak másokkal pótolni a lebukott megbízottakat és tagokat úgy, hogy maga az ügy kárt ne valljon. Tudjuk, hogy az ilyen specializálódás nagyon nehéz dolog, nehéz azért, mert igen sok kitartást és igen sok önfeláldozást követel az embertől, azt követeli, hogy minden erejét egy szerény, örökösen egyforma munkára áldozza, amelynek során nem érintkezhet az elvtársakkal, s amely a forradalmár egész életét rideg és szigorú előírásoknak rendeli alá. De az oroszországi forradalmi gyakorlat kimagasló képviselőinek csak ezekkel a feltételekkel, csak úgy sikerült végrehajtaniuk nagyszerűbbnél nagyszerűbb vállalkozásaikat, hogy éveket fordítottak az ügy minden részletre kiterjedő előkészítésére, és mi egészen biztosak vagyunk abban, hogy a szociáldemokraták sem lesznek kevésbé áldozatkészek, mint az előző nemzedékek forradalmárai. Azt is tudjuk, hogy az általunk ajánlott munkamódszer következtében sok olyan embernek, akik égnek a vágytól, hogy erejüket a forradalmi munkának áldozzák, nagyon nehéz lesz ez az előkészítő időszak, amíg a „Harci Szövetség" összegyűjti a megfelelő adatokat a szolgálatait felajánló egyénről vagy cso-

2 Lenin: A pártélet normáiról

O. K. I. SZ. KÖNYVTÁR

portról és egyes megbízatásokon keresztül kipróbálja képességeiket. De az ilyen előzetes kipróbálás nélkül lehetetlen a forradalmi tevékenység a mai Oroszországban.

Amikor ezt a munkamódszert ajánljuk új elvtársainknak, olyan elveket mondunk ki, amelyekre hosszas tapasztalat vezetett bennünket, és mélységesen meg vagyunk győződve róla, hogy a forradalmi harc sikerét legjobban ez a munkamódszer biztosítja.

A megírás ideje: 1897 vége.

Először Genfben, 1898-ban jelent meg.

Lenin Összes Művei. 2. köt.
1963. 439—442. old.

LEGKÖZELEBBI FELADATUNK[3]

Az orosz munkásmozgalom ma átmeneti szakaszában van. Az után a ragyogó kezdet után, amelyre büszkék lehetnek a Nyugat-határterület, Pétervár, Moszkva, Kijev és más városok munkásainak szociáldemokrata szervezetei, végül is megalakult az „Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt" (1898 tavaszán)[4]. Az orosz szociáldemokrácia, miután e hatalmas lépést megtette, egy időre mintha teljesen kimerült volna és visszatért volna ahhoz a régi állapothoz, amikor az egyes helyi szervezetek külön-külön dolgoztak. A párt továbbra is létezett, csak magába mélyedt, hogy összegyűjtse erejét, és szilárd talajra helyezze valamennyi orosz szociáldemokrata egyesítését. Meg kell valósítanunk ezt az egyesülést, ki kell dolgoznunk az egyesüléshez a megfelelő formát, végérvényesen meg kell szabadulnunk a szűk körű helyi szétforgácsoltságtól — ez az orosz szociáldemokraták legközelebbi és legégetőbb feladata.

Mindannyian egyetértünk abban, hogy feladatunk a proletariátus osztályharcának a szervezése. De mi az osztályharc? Amikor az egyes gyárak, az egyes szakmák munkásai harcra kelnek munkáltatójuk vagy munkáltatóik ellen, vajon ez osztályharc-e? Nem, ezek csak az osztályharc zsenge csírái. A munkások harca csak akkor válik osztályharccá, amikor az egész ország egész munkásosztályának összes élenjáró képviselői már egységes munkásosztálynak tudják magukat, és nem az egyes munkáltatók ellen, hanem a tőkések *egész osztálya* ellen és az ezt az osztályt támogató kormány ellen kezdenek harcolni. Csakis akkor, amikor az egyes

munkás tudatára ébred annak, hogy az egész munkásosztály tagja, amikor az egyes munkáltatók és az egyes hivatalnokok ellen vívott mindennapi, apró harcában az egész burzsoázia és az egész kormány elleni harcot látja; csakis akkor válik harca osztályharccá. „Minden osztályharc politikai harc"* — helytelen volna, ha Marxnak ezeket a híres szavait úgy értelmeznénk, hogy a munkások minden harca, amelyet a munkáltatók ellen vívnak, *mindenkor* politikai harc. Ezeket a szavakat úgy kell értenünk, hogy a munkásoknak a tőkések ellen vívott harca szükségszerűen politikai harccá *válik, amennyiben osztályharccá* válik. A szociáldemokráciának éppen ez a feladata, hogy a munkások megszervezésével, a közöttük végzett propagandával és agitációval a munkásoknak az elnyomók ellen vívott ösztönös harcát az egész osztálynak, egy meghatározott politikai *pártnak* meghatározott politikai és szocialista eszményekért vívott harcává *változtassa.* Csupán helyi munkával ez a feladat nem valósítható meg.

A helyi szociáldemokrata munka már eléggé fejlett nálunk A szociáldemokrata eszmék magvait Oroszországban már mindenütt elhintették. A munkásröplapokat — a szociáldemokrata irodalomnak ezt az első formáját — Pétervártól Krasznojarszkig és a Kaukázustól az Urálig már valamennyi orosz munkás ismeri. Most a legfőbb, amire még szükségünk van, az, hogy ezt a helyi munkát összefogjuk egyetlen *párt* munkájában. Legfőbb fogyatékosságunk, amelynek kiküszöbölésére minden erőnket latba kell vetnünk, a helyi munka szűk körű „kontár"-jellege. E miatt a kontárkodás miatt az oroszországi munkásmozgalom megnyilvánulásainak zöme tisztán helyi esemény marad, és mint az egész orosz szociáldemokrácia számára követendő példa, mint az egész orosz munkásmozgalom fejlődési foka sokat veszít jelentőségéből. E miatt a kontárkodás miatt a munkásokat nem hatja át eléggé az a tudat, hogy érdekeik Oroszország-szerte közösek, a munkások nem kapcsolják össze eléggé harcukkal az orosz szocializmus és az orosz demokrácia gondolatát. E miatt a kontárkodás miatt az elvtársak különböző elméleti és gyakorlati nézeteit nem vitatják meg nyilvánosan egy központi lapban, ezek a nézetek nem szolgálnak a párt közös programjának és egy közös tak-

* Kommunista Kiáltvány Lásd *Marx—Engels* Művei 4 kot. Budapest 1959 450. old

tikának a kidolgozására, hanem elvesznek a szűk körű körösdiségben, vagy a helyi és véletlenszerű sajátosságok mérhetetlen eltúlzására vezetnek. Elegünk van ebből a kontárkodásból! Már eléggé érettek vagyunk ahhoz, hogy áttérjünk a *közös munkára*, egy általános pártprogram kidolgozására, pártunk taktikájának és szervezeti felépítésének közös megvitatására.

Az orosz szociáldemokrácia sokat tett a régi forradalmi és szocialista elméletek bírálata érdekében. Nem szorítkozott csupán a bírálatra és a teoretizálásra. Bebizonyította, hogy programja nem a levegőben lóg, hanem elébemegy a nép, nevezetesen a gyári proletariátus nagyarányú ösztönös mozgalmának. Az orosz szociáldemokráciának most a következő, különösen nehéz és különösen fontos lépést kell megtennie: ki kell dolgoznia e mozgalom szervezetének körülményeinkhez alkalmazott formáját. A szociáldemokrácia nem szorítkozik arra, hogy egyszerűen szolgálja a munkásmozgalmat: a szociáldemokrácia *„a szocializmus egyesítése a munkásmozgalommal"* (hogy K. Kautskynak ezt a meghatározását használjam, amely a „Kommunista Kiáltvány" alapeszméit idézi fel); feladata az, hogy bizonyos szocialista eszményeket vigyen be az ösztönös munkásmozgalomba, hogy az ösztönös munkásmozgalmat összekapcsolja a szocialista meggyőződéssel, amelynek a modern tudomány színvonalán kell állania, hogy az ösztönös munkásmozgalmat összekapcsolja a demokráciáért, mint a szocializmus megvalósításának eszközéért vívott rendszeres politikai harccal, egyszóval, hogy ezt az ösztönös mozgalmat egyetlen megbonthatatlan egésszé forrassza össze a *forradalmi párt* tevékenységével. A nyugat-európai szocializmus és demokrácia története, az orosz forradalmi mozgalom története, munkásmozgalmunk tapasztalatai — ez az az *anyag*, amelyet el kell sajátítanunk, hogy kidolgozhassuk pártunk szervezetének célszerű formáját és pártunk megfelelő taktikáját. Ezt az anyagot azonban önállóan kell „feldolgoznunk", mert kész mintákat sehol sem találunk: egyrészt, az orosz munkásmozgalomnak teljesen mások a körülményei, mint a nyugat-európainak. Igen veszélyes volna, ha e tekintetben bármilyen illúzióban ringatnók magunkat. Másrészt pedig, az orosz szociáldemokrácia igen lényegesen különbözik a régebbi oroszországi forradalmi pártoktól ezért tehát, bár tanulnunk kell a kimagasló régi orosz vezetőktől forradalmi és

konspirálási technikát (ennek szükségességét habozás nélkül elismerjük), ez nem mentesít bennünket attól a kötelességtől, hogy azt kritikával használjuk fel, és hogy önállóan dolgozzuk ki szervezetünk formáját.

Mikor e feladatot magunk elé tűzzük, két főbb kérdés merül fel különös erővel. 1) Hogyan egyeztessük össze a helyi szociáldemokrata tevékenység teljes szabadságának szükségességét egy egységes — és következésképpen centralizált — párt alakításának szükségességével? A szociáldemokrácia egész erejét az ösztönös munkásmozgalomból meríti, amely különbözőképpen és különböző időben nyilvánul meg a különböző ipari központokban; a helyi szociáldemokrata szervezetek tevékenysége az *alapja* a párt egész tevékenységének. Ha azonban ez elszigetelt „kontárok" tevékenysége lesz, akkor ez tulajdonképpen nem is nevezhető szociáldemokrata tevékenységnek, mert ez nem lesz egyértelmű a proletariátus *osztály*harcának szervezésével és vezetésével. 2) Hogyan egyeztessük össze a szociáldemokráciának azt a törekvését, hogy forradalmi párttá legyen, amely a politikai szabadságért való harcot tekinti fő céljának, azzal, hogy a szociáldemokrácia a leghatározottabban visszautasítja azt, hogy politikai összeesküvéseket szervezzen, a leghatározottabban visszautasítja azt, hogy „a munkásokat a barikádokra hívja" (P. B. Akszelrod találó kifejezésével élve), vagy általában, hogy a munkásokra ráerőszakolja a kormány elleni támadás egyik vagy másik „tervét" amelyet forradalmárok csoportja alkotott meg?

Az orosz szociáldemokrácia teljes joggal azt tartja, hogy ezeket a kérdéseket *elméletileg* megoldotta; ha ezzel foglalkoznánk, az nem volna egyéb, mint a „Programunk" című cikkben elmondottak ismétlése. Most arról van szó, hogy ezeket a kérdéseket *gyakorlatilag* oldjuk meg. Ez nem lehet egyes személyek vagy egyes csoportok műve — ez csak az egész szociáldemokrácia szervezett tevékenységének műve lehet. Szerintünk jelenleg a legégetőbb feladat az, hogy hozzáfogjunk ezeknek a kérdéseknek a megoldásához, és ehhez azt kell legközelebbi célunknak tekintenünk, hogy *rendszeresen megjelenő és valamennyi helyi csoporttal szoros kapcsolatban levő pártlapot szervezzünk.* Szerintünk ennek megszervezésére kell a közeljövőben a szociáldemokraták *egész* tevékenységét összpontosítanunk. Ilyen lap nélkül a helyi munka

szűk körű „kontárkodás" marad. A párt megalakítása — ha nincsen megszervezve az, hogy ezt a pártot egy bizonyos lap helyesen képviselje — tulajdonképpen csak üres szó marad. A gazdasági harc nem válhat az egész orosz proletariátus *osztály*harcává, ha nem fogja össze egy központi lap. Politikai harcot folytatni lehetetlen, ha az egész párt nem foglal állást a politika minden kérdésében, és nem irányítja a harc egyes megnyilvánulásait. A forradalmi erők megszervezése, ezeknek az erőknek a fegyelmezése, és a forradalmi technika fejlesztése lehetetlen, ha mindezeket a kérdéseket nem vitatjuk meg egy központi lapban, ha nem dolgozzuk ki kollektívan *az ügyek vitelének* bizonyos *formáit és szabályait,* ha — a központi lap útján — nem vezetjük be azt, hogy minden párttag *felelősséggel tartozzon* az egész pártnak.

Amikor azt mondjuk, hogy a párt *minden* erejét — minden irodalmi erőt, minden szervező képességet, minden anyagi eszközt stb. — az egész párt lapjának megalapítására és munkájának helyes irányítására kell összpontosítanunk, eszünk ágában sincsen háttérbe szorítani a tevékenység többi formáját, például a helyi agitációt, a tüntetéseket, a bojkottot, a besúgók üldözését, a burzsoázia és a kormány egyes képviselőinek üldözését, a tüntető sztrájkokat stb. stb. Ellenkezőleg, meggyőződésünk, hogy a tevékenységnek mindezek a formái a párt tevékenységének *alapját* alkotják, *de ha nem* egyesítjük őket az egész párt lapjában, a forradalmi harcnak mindezek a formái *kilenctized részben elvesztik jelentőségüket,* nem vezetnek el ahhoz, hogy a pártban kialakuljanak általános tapasztalatok, hagyományok, kialakuljon bizonyos folytonosság. A párt lapja nemcsak hogy nem fogja ezt a tevékenységet feleslegessé tenni, hanem ellenkezőleg, óriási hatása lesz majd e tevékenység elterjedésére, megszilárdulására, rendszerbe foglalására.

Hogy *minden* erőt egy rendszeresen megjelenő és rendszeresen továbbított pártlap megszervezésére kell összpontosítanunk, ezt az teszi szükségszerűvé, hogy az orosz szociáldemokráciának sajátos helyzete van, amely különbözik a többi európai ország szociáldemokráciájának és a régi orosz forradalmi pártoknak a helyzetétől. Németország. Franciaország stb. munkásainak az újságon kívül ezer más módjuk van arra, hogy nyilvánosan fejtsék ki tevékenységüket, ezer más módjuk van arra, hogy mozgalmukat

megszervezzék: a parlamenti tevékenység, a választási agitáció, a népgyűlések, a helyi (vidéki és városi) társadalmi intézményekben való részvétel, a nyílt ipari szervezetek (szakmai és műhelyszervezetek) stb. stb. Nálunk — amíg nem vívtuk ki a politikai szabadságot — *mindezt*, a szó szoros értelmében *mindezt*, a forradalmi újságnak kell *helyettesítenie*, amely nélkül nálunk az egész munkásmozgalomnak *semmiféle* széles körű szervezete nem lehetséges. Összeesküvésekben nem bízunk, nem gondolunk arra, hogy egyéni forradalmi vállalkozásokkal próbáljuk megdönteni a kormányt; munkánk gyakorlati jelszava Liebknechtnek, a német szociáldemokrácia öreg harcosának szavai. „Studieren, propagandieren, organisieren" — tanulni, propagálni, szervezni —, s ennek a tevékenységnek a központja csakis a *pártlap* lehet, és az is kell hogy legyen.

De vajon lehetséges-e és milyen körülmények között lehetséges egy ilyen lap helyes és valamelyest tartós megszervezése? Erről majd a következő alkalommal beszélünk.

A megírás ideje: 1899 második fele.
Először a „Leninszkij Szbornyik"
III. kötetében jelent meg, 1905-ben.
Lenin Művei. 4. köt.
1953. 219—224. old.

MOZGALMUNK LEGFONTOSABB FELADATAI[5]

(Részlet)

... A munkásosztály politikai fejlődésének és politikai szervezkedésének elősegítése a mi fő és alapvető feladatunk. Aki ezt a feladatot háttérbe szorítja, aki nem rendeli alá ennek a részletfeladatokat és az egyes harci módszereket, az hamis úton jár, és komoly kárt okoz a mozgalomnak. Márpedig háttérbe szorítják először is azok, akik arra hívják fel a forradalmárokat, hogy a munkásmozgalomtól elszakadt egyes összeesküvő csoportok erőivel keljenek harcra a kormány ellen. Másodszor, háttérbe szorítják ezt a feladatot azok, akik leszűkítik a politikai propaganda, agitáció és szervezés tartalmát és csokkentik lenduletét, akik lehetségesnek és helyesnek tartják, hogy a munkásoknak csak életük rendkívüli pillanataiban, csak ünnepélyes alkalmakkor nyújtsanak egy kis „politikát", akik túlságosan nagy gondot fordítanak arra, hogy az önkényuralom elleni politikai harcot aprópénzre váltsák, és helyette csupán egyes engedményeket követeljenek az önkényuralomtól, és nem gondoskodnak eléggé arról, hogy az egyes engedményekre vonatkozó követeléseket a forradalmi munkáspártnak az önkényuralom ellen irányuló rendszeres és megalkuvást nem tűrő harcává fejlesszék.

„Szervezkedjetek!" — fújja a munkásoknak különböző hangnemben a „Rabocsaja Miszl", fújja az „ökonomista" irányzat valamennyi híve. Mi persze feltétlenül csatlakozunk ehhez a felhíváshoz, de mindenesetre hozzátesszük: necsak segélyegyletekben, sztrájkpénztárakban és munkáskörökben szervezkedjetek, hanem szervezkedjetek politikai pártban is, szervezkedjetek

elszánt harcra az önkényuralmi kormány és az egész tőkés társadalom ellen. Ilyen szervezkedés nélkül a proletariátus nem juthat el a tudatos osztályharcig, ilyen szervezkedés nélkül a munkásmozgalom tehetetlenségre van kárhoztatva, csupán pénztárakkal, körökkel és segélyegyletekkel sohasem teljesítheti nagy történelmi feladatát: nem szabadíthatja fel önmagát és az egész orosz népet a politikai és gazdasági rabság alól. A történelem folyamán egyetlen osztály sem került uralomra, ha nem termelte ki saját politikai vezéreit, a mozgalom szervezésére és vezetésére alkalmas élenjáró képviselőit. És az orosz munkásosztály már megmutatta, hogy ki tud termelni ilyen embereket: az orosz munkásságnak az utóbbi öt-hat esztendő folyamán széles körben megindult harca megmutatta, milyen nagy forradalmi erő rejlik a munkásosztályban, megmutatta, hogy a kormány legelkeseredettebb üldözései sem csökkentik, hanem növelik azoknak a munkásoknak számát, akik a szocializmus, politikai ontudat és politikai harc után vágyakoznak. Elvtársaink 1898-ban tartott kongresszusa helyesen tűzte ki a feladatot, s nem ismételgetett idegen szavakat, nem csupán az „intellektuelek" lelkesedését fejezte ki... És nekünk erélyesen hozzá kell látnunk ezeknek a feladatoknak a megvalósításához, napirendre kell tűznunk a párt programjának, szervezetének és taktikájának kérdését. Elmondottuk már, hogyan vélekedünk programunk alaptételeiről, és itt természetesen nem fejthetjük ki részletesen ezeket a tételeket. A szervezeti kérdéseknek lapunk legközelebbi számaiban több cikket szándékozunk szentelni. Ezek legfájóbb kérdéseink közé tartoznak. Ebben a tekintetben messze elmaradtunk az orosz forradalmi mozgalom régi harcosaitól; ezt a fogyatékosságot nyíltan be kell ismernünk, és arra kell fordítanunk erőinket, hogy konspirációs szempontból megfelelőbben szervezzük meg a munkát, rendszeresen propagáljuk a munka szabályait, a csendőrség félrevezetésének és a rendőri csapdák kikerülésének módszereit. Olyan embereket kell nevelnünk, akik nemcsak szabad estéiket, hanem egész életüket a forradalomnak szentelik, meg kell teremtenünk egy szervezetet, amely eléggé nagy ahhoz, hogy lehetséges legyen benne egy szigorú munkamegosztás különböző munkaterületeink szerint. Végül, ami a taktikai kérdéseket illeti, ezekkel kapcsolatban a következőkre szorítkozunk: a

szociáldemokrácia nem köti meg a kezét, nem korlátozza tevékenységét a politikai harcnak valamilyen előre kigondolt tervével vagy módszerével — elismer minden harci eszközt, feltéve, hogy megfelelnek a párt meglevő erőinek, és lehetővé teszik, hogy a legnagyobb eredményeket érjük el, amelyek az adott viszonyok között elérhetők. Ha erős, szervezett pártunk van, az egyes sztrájkok politikai tüntetésekbe, a kormányon aratott politikai győzelembe csaphatnak át. Ha erős, szervezett pártunk van, az egyes helyi felkelések győzelmes forradalommá terebélyesedhetnek. Ne felejtsük el, hogy a kormány ellen egyes követeléseiért folyó harc, egyes engedmények kivívása — csak apró csetepaté, előőrsi csatározás az ellenséggel, a döntő összecsapás azonban még hátra van. Teljes erejében itt áll előttunk az ellenséges erőd, ahonnan ágyú- és puskagolyók záporát zúdítják ránk, s ezzel elragadják legjobb harcosainkat. Ezt az erődöt be kell vennünk, és be is vesszük, ha az ébredő proletariátus minden erejét az orosz forradalmárok minden erejével egyesítjük egyetlen pártban, amely felé vonzódni fog minden, ami Oroszországban eleven és becsületes. És csak akkor fog beteljesedni Pjotr Alekszejevnek, az orosz munkásforradalmárnak nagy jövendölése: „a munkások milliói fel fogják emelni kemény ökluket, és a zsarnokság jármát, amelyet katonaszuronyok védenek, pozdorjává zúzzák!"[6]

A megírás ideje 1900 november első fele

Először megjelent: „Iszkra" I. sz. 1900 december

Lenin Művei. 4. kot.
1953 381—386 old.

IV

AZ ÖKONOMISTAK KONTARKODASAI ÉS A FORRADALMAROK SZERVEZETE

A munkások szervezete és a forradalmárok szervezete

Ha egy szociáldemokrata a politikai harc fogalmát a „munkáltatók és a kormány elleni gazdasági harc" fogalmával azonosítja, akkor természetszerűen várható, hogy a „forradalmárok szervezetének" fogalmát többé-kevésbé azonosítani fogja a „munkások szervezetének" fogalmával. És ez valóban elő is fordul, s ezért, ha szervezetről beszélünk, kiderül, hogy a szó szoros értelmében különböző nyelven beszélünk. Élénken emlékszem például egy eléggé következetes ökonomistával folytatott beszélgetésemre, akit azelőtt nem ismertem.[7] A „Ki fogja végrehajtani a politikai forradalmat"?[8] c. brosúráról volt szó, és hamarosan megegyeztünk abban, hogy a brosúrának az a legnagyobb fogyatékossága, hogy figyelmen kívul hagyja a szervezet kérdését. Már azt hittem, hogy egyetértünk, de... a további beszélgetés folyamán kiderült, hogy egészen más dolgokról beszélünk. Ő a sztrájkpénztárak, a segélyegyletek stb. mellőzésével vádolja a szerzőt, én pedig a forradalmárok szervezetére gondoltam, ami a politikai forradalom „végrehajtásához" kell. És mihelyt kiderült hogy nézeteink eltérnek ebben a kérdésben, nem emlékszem, hogy általában bármely más elvi kérdésben egyetértettem volna ezzel az ökonomistával!

Mi volt nézeteltéréseink forrása? Az, hogy az ökonomisták a szervezési és politikai feladatok kérdésében egyaránt állandóan elternek a szociáldemokratizmustól és a trade-unionizmus útjára tévednek. A szociáldemokrácia politikai harca sokkal átfogóbb és bonyolultabb, mint a munkások gazdasági harca a munkáltatók és a kormány ellen. Éppígy (és ennek következtében) a forra-

dalmi szociáldemokrata párt szervezetének is szükségképpen *másnak* kell lennie, mint a munkások szervezetének, amely a gazdasági harcot szolgálja. A munkások szervezetének először: szakmainak, másodszor: minél szélesebbnek, harmadszor: minél kevésbé konspiratívnak kell lennie (amit itt és alább mondok, az természetesen csak az önkényuralmi Oroszországra vonatkozik). Ezzel szemben a forradalmárok szervezetének elsősorban és főképpen olyan emberekből kell állnia, akiknek hivatásuk a forradalmi munka (ezért is beszélek *forradalmárok* szervezetéről, szociáldemokrata forradalmárokat tartva szem előtt). Az ilyen szervezet tagjainak e közös ismertetőjele mellett *teljesen el kell mosódnia a munkások és intellektuelek közötti minden különbségnek,* nem is szólva foglalkozásbeli különbségeikről. Ez a szervezet semmi esetre sem lehet nagyon széles; az ilyen szervezetnek a lehető legkonspiratívabbnak kell lennie. Vizsgáljuk meg közelebbről ezt a háromféle különbséget.

Azokban az országokban, ahol politikai szabadság van, egészen világos a szakmai és a politikai szervezet közti különbség, mint ahogy világos a trade-unionok és a szociáldemokrácia közti különbség is. Az utóbbinak az előbbiekhez való viszonya persze a különböző országokban szükségképpen más és más a történelmi, jogi és egyéb feltételektől függően — lehet szorosabb vagy kevésbé szoros, bonyolultabb vagy kevésbé bonyolult stb. (szerintünk ennek a viszonynak lehetőleg szorosnak és minél kevésbé bonyolultnak kell lennie), de a szabad országokban szó sem lehet a szakszervezetek és a szociáldemokrata pártszervezet azonosságáról. Oroszországban azonban az önkényuralmi elnyomás látszólag elmos minden különbséget a szociáldemokrata szervezet és a munkásszövetség között, mert tilos *minden* munkásszövetség és *minden* kör, mert a munkások gazdasági harcának fő formája és eszköze, a sztrájk, általában bűncselekménynek (sőt neha politikai bűntettnek!) számít. A mi viszonyaink tehát egyrészt nagyon hamar „rávezetik" a gazdasági harcot folytató munkásokat a politikai kérdésekre, másrészt „rávezetik" a szociáldemokratákat a trade-unionizmus és a szociáldemokratizmus összetévesztésére (és a mi Kricsevszkijeink, Martinovjaink és társaik, akik annyit beszélnek a „rávezetés" első fajtájáról, észre sem veszik a „rávezetés" második fajtáját). Valóban, képzeljünk

el olyan embereket, akiket úgyszólván teljesen leköt „a munkáltatók és a kormány elleni gazdasági harc". Egyesek működésük *egész* ideje (négy-hat hónap) alatt egyetlenegyszer sem ütköznek bele abba a kérdésbe, hogy szükség volna a forradalmárok bonyolultabb szervezetére is; mások esetleg „beleütköznek" az aránylag elterjedt bernsteinista irodalomba, amelyből azt a meggyőződést merítik, hogy „a szürke, mindennapi harc előrehaladó menete" a legfontosabb. Ismét másokat talán az a csábító eszme ejt rabul, hogy a „proletárharccal való szoros és szerves kapcsolatnak", a szakszervezeti és a szociáldemokrata mozgalom kapcsolatának új mintaképét mutassák meg a világnak. Minél később lép egy ország a kapitalizmus, és következésképpen a munkásmozgalom küzdőterére — így okoskodhatnak ezek az emberek —, annál nagyobb a lehetősége annak, hogy a szocialisták részt vegyenek a szakszervezeti mozgalomban és támogassák azt, annál kevesebbre lehet és kell is szorítani a nem szociáldemokrata szakszervezetek számát. Eddig egészen helyes ez az okoskodás, csak az a baj, hogy még tovább mennek és arról ábrándoznak, hogy a szociáldemokratizmus teljesen egybeolvad a trade-unionizmussal. Mindjárt meglátjuk a „Szentpétervári Harci Szövetség szervezeti szabályzatának" példáján, hogy milyen káros hatással vannak szervezési terveinkre ezek az ábrándok.

A munkások gazdasági harcát szolgáló szervezeteknek szakmai szervezeteknek kell lenniük. Minden szociáldemokrata munkás köteles a lehetőséghez képest támogatni ezeket a szervezeteket és aktívan dolgozni bennük. Ez helyes. De egyáltalán nem érdekünk azt követelni, hogy a „műhely"-szervezetek tagjai kizárólag szociáldemokraták lehessenek, mert ez csökkentené a tömegre gyakorolt befolyásunkat. A műhelyszervezetben vegyen részt minden munkás, aki megérti, hogy egyesülnie kell a munkáltatók és a kormány elleni harcra. A műhelyszervezetek nem is érhetnék el céljukat, ha nem egyesítenék mindazokat, akik legalább ezt az elemi dolgot megértik, ha a műhelyszervezetek nem lennének igen *széles* szervezetek. S minél szélesebbek ezek a szervezetek, annál szélesebb lesz bennük a mi befolyásunk is, amely nemcsak a gazdasági harc „spontán" fejlődésének eredménye, hanem annak is, hogy a szervezet szocialista tagjai közvetlenül, tudatosan hatnak társaikra. Széles szervezetben azonban lehetetlen a szi-

gorú konspiráció (amely sokkal nagyobb képzettséget igényel, mint amennyi a gazdasági harcban való részvételhez kell). Hogyan egyeztethető össze a széles szervezet és a szigorú konspiráció szükségességének ellentmondása? Hogyan érhetjük el azt, hogy a műhelyszervezetek minél kevésbé legyenek konspiratívak? Ennek általában véve csak két módja lehetséges: vagy legalizálják a műhelyszervezeteket (ami egyes országokban megelőzte a szocialista és a politikai szervezetek legalizálását), vagy pedig titkos, de mégis annyira „szabad", alaktalan, mint a németek mondják, lose (laza) marad a szervezet, hogy a tagság tömegei előtt alig lesz konspiráció.

A nem szocialista és nem politikai munkásszövetségek legalizálása már megkezdődött Oroszországban, és egészen kétségtelen, hogy gyorsan fejlődő szociáldemokrata munkásmozgalmunk minden lépése megsokszorozza és ösztönözni fogja ezeket a legalizálási kísérleteket, amelyek főleg a fennálló rendszer híveitől indulnak ki, de részben maguktól a munkásoktól és a liberális értelmiségtől is. A legalizálás zászlaját már kitűzték a Vasziljevek és a Zubatovok, már támogatást ígértek és nyújtottak ehhez az Ozerovok és a Vormszok, a munkások között vannak már követői az új áramlatnak. És ezzel az áramlattal ezentúl okvetlenül számolnunk kell. Hogyan kell számolnunk vele — erre vonatkozólag aligha lehet nézeteltérés szociáldemokraták között. Szüntelenül le kell lepleznünk a Zubatovok és a Vasziljevek, a csendőrök és a papok mindennemű részvételét ebben az áramlatban, és fel kell világosítanunk a munkásokat e részvevők igazi szándékairól. Le kell lepleznünk azokat a békítgető, „harmonikus" hangokat is, amelyek a liberális politikusoknak a nyilvános munkásgyűléseken tartott beszédeiből csendülnek majd ki, le kell lepleznünk ezeket a hangokat, akár az osztályok békés együttműködésének őszinte óhajából, akár a felsőbbség kegyének kereséséből, akár egyszerűen ügyetlenségből fakadnak. Végül óvnunk kell a munkásokat a rendőrség gyakori csapdáitól, mert a nyilvános gyűléseken és az engedélyezett egyletekben a rendőrök kiszemelik a „tüzes embereket", s a legális szervezeteken keresztül provokátorokat igyekszenek becsempészni az illegális szervezetekbe is.

Mindamellett nem szabad megfeledkeznünk arról sem, hogy a munkásmozgalom legalizálása *végeredményben* a mi mal-

munkra hajtja a vizet, nem pedig a Zubatovok malmára. Ellenkezőleg, éppen leleplezési hadjáratunkkal választjuk el a konkolyt a búzától. A konkolyra már rámutattunk. A búza pedig az, hogy a munkások még szélesebb és legelmaradottabb rétegeinek figyelmét is felhívjuk a társadalmi és politikai kérdésekre, hogy mi, forradalmárok felszabadulunk olyan funkciók alól, amelyek lényegében legálisak (legális könyvek terjesztése, segélyezés stb.), és amelyek fejlődése szükségképpen egyre több és több agitációs anyagot nyújt majd nekünk. Ebben az értelemben azt mondhatjuk és azt kell mondanunk a Zubatovoknak és Ozerovoknak: csak rajta, uraim, rajta! Ha önök csapdát állítanak a munkásoknak (akár nyílt provokálás formájában, akár abban az értelemben, hogy a munkásokat „johiszeműen" zúllesztik „sztruvizmus"[9]-sal), mi majd gondoskodunk az önök leleplezéséről. Ha önök valóban előrehaladnak, még ha egészen „bátortalan cikcakkban" is, de mégiscsak előre mennek, mi azt mondjuk: csak tessék! Valóságos haladás csak az lehet, ha a munkások több cselekvési szabadságot kapnak, még ha egészen parányival is többet. Ha pedig szabadabb a tér a munkások előtt, ez a mi javunkra szolgál, mert meggyorsítja az olyan legális egyletek alakulását, amelyekben nem a provokátorok fognak majd szocialistákat, hanem a szocialisták fognak híveket maguknak. Szóval most az a feladatunk, hogy küzdjünk a konkoly ellen. Nem a mi dolgunk, hogy virágcserepekben neveljünk búzát a szobában. Ha kigyomláljuk a konkolyt, ezzel megtisztítjuk a talajt, hogy kikelhessenek a búzamagvak. És miatt az Afanaszij Ivanicsok és a Pulherija Ivánovnák szobanövények termesztésével foglalkoznak, nekünk olyan aratókat kell nevelnünk, akik majd ki tudják irtani a mai konkolyt is és le tudják aratni a holnapi búzát is*.

Vagyis legalizálással *mi* nem tudjuk *megoldani* azt a feladatot, hogy lehetőleg minél kevésbé konspiratív és minél szélesebb szakszervezetet teremtsünk (igen örülnénk azonban, ha a Zuba-

* Az „Iszkrá"-nak a konkoly ellen harcát a „Rabocseje Gyelo" a következő mérges kirohanással fogadta: „Az »Iszkra« nem annyira ezekben a (tavaszi) nagy eseményekben, mint inkább Zubatov ugynökeinek a munkásmozgalom »legalizálására« irányuló szánalmas kísérleteiben látja az idők jelét Nem látja, hogy ezek a tények éppen ellene szólnak, mert ezek a tények arról tanúskodnak, hogy a munkásmozgalom a kormány szerint igen fenyegető méreteket öltött" („Két kongresszus", 27 old.) Mindennek

tovok és Ozerovok legalább részben lehetővé tennék nekünk ennek a feladatnak a megoldását — ezért a lehető legerélyesebben kell harcolnunk ellenük!). Marad tehát a titkos szakszervezetek útja, és teljes erőnkből *támogatnunk kell* a munkásokat, azokat a munkásokat, akik már (mint erről biztos tudomásunk van) erre az útra lépnek. A szakszervezetek nemcsak a gazdasági harc fejlődésének és megszilárdulásának lehetnek óriási mértékben hasznára, hanem a politikai agitációnak és a forradalmi szervezetnek is rendkívül fontos segítőivé válhatnak. Ahhoz, hogy ezt elérjük, ahhoz, hogy a kezdődő szakszervezeti mozgalmat a szociáldemokrácia számára kívánatos mederbe tereljük, mindenekelőtt világos képet kell alkotnunk arról a képtelen szervezeti tervről, amelylyel immár öt éve házalnak a pétervári ökonomisták. Ezt a tervet megtaláljuk az 1897 júliusi „Munkáspénztári alapszabályzat"-ban („Lisztok »Rabotnyika«", 9—10. sz. 46. old. — a „Rabocsaja Miszl" 1. számából) és az 1900 októberi „Szövetségi munkásszervezeti alapszabályzat"-ban (Szentpétervárott kinyomtatott külön röplap, amelyről az „Iszkra" 1. száma tesz említést). Mindkét alapszabályzatnak az a fő hibája, hogy rendkívül körülményesen szabályozza a széles munkásszervezet minden részletét és összetéveszti a forradalmárok szervezetével. Nézzük a második alapszabályzatot, amelyet jobban kidolgoztak. A gerince *ötvenkét* paragrafusból áll: 23 paragrafus szabályozza azoknak a „munkásköröknek" a szervezetét, ügyvitelét és hatáskörét, melyeket a gyárakban szerveznek („legalább tíz ember") és amelyek „központi (gyári) csoportokat" választanak. „A központi csoport — így szól a 2. § — figyelemmel kísér mindent, ami a gyárban történik és naplót vezet az eseményekről." „A központi csoport havonként beszámol minden fizetőnek a pénztár állásáról" (17. §) stb. Tíz paragrafus a „kerületi szervezetről" szól, 19 pedig a „Munkásszervezeti Bizottságnak" és „A Szentpétervári Harci Szövetség Bizottságának" rendkívül bonyolult összefonódásáról (minden kerület és minden „végrehajtó csoport" — „a propagandacsopor-

„az élet ellentmondást nem tűrő parancsaival szemben suket" ortodoxok „dogmatizmusa" az oka Konokul nem akarják meglátni a meteres búzát, és a hüvelyknyi konkoly ellen hadakoznak! Mi ez, ha nem „fordított távlatérzék az orosz munkásmozgalom perspektívája tekintetében"? (Ugyanott, 27 old.)

tok, a vidéki és a kulföldi kapcsolatok fenntartására, valamint a raktárak, kiadóvállalatok, pénztárak vezetésére alakított csoportok" — választott küldöttei).

A szociáldemokrácia = a munkások gazdasági harcával kapcsolatban alakult „végrehajtó csoportok"! Nehéz volna ennél kézzelfoghatóbban kidomborítani, hogyan csap át az ökonomista gondolata a szociáldemokratizmusról a trade-unionizmusra, s milyen távol áll tőle még a gondolata is annak, hogy a szociáldemokratának mindenekelőtt olyan forradalmárok szervezetére kell gondolnia, akik a proletariátus *egész* felszabadító harcát vezetni tudják. Aki a „munkásosztály politikai felszabadításáról", a „cári önkény" elleni harcról beszél és ugyanakkor ilyen szervezeti szabályzatokat ír, annak halvány fogalma sincs a szociáldemokrácia igazi politikai feladatairól. A félszáz paragrafus között egyetlenegy sincs, amely akár csak sejtetni is engedné azt a gondolatot, hogy politikai agitációt kell folytatni a tömegek legszélesebb köreiben, az orosz abszolutizmus minden oldalát, Oroszország különböző társadalmi osztályainak egész arculatát megvilágítva. Ilyen szervezeti szabályzatok mellett nemcsak a politikai, de még a trade-unionista célokat sem lehet megvalósítani, mert ezek a célok *szakmák szerinti* szervezetet követelnek, amiről még csak említést sem tesznek.

De alighanem mindennél jellemzőbb, milyen megdobbentően nehézkes ez az egész „rendszer", amely egyforma és nevetségesen aprólékos szabályokkal, hármas lépcsőzetű választási rendszer alapján próbál állandó kapcsolatot létesíteni minden egyes gyár és a „bizottság" között. Az ökonomizmus szűk látókörének présébe szorított gondolat egészen elmerül itt a részletekben, amelyekből csak úgy árad az aktatologatás és a bürokrácia szelleme. Magától értetődik, hogy ezeknek a paragrafusoknak háromnegyed részét sohasem alkalmazzák a gyakorlatban; az ilyen „konspiratív" szervezet, amelynek minden gyárban központi csoportja van, csak megkönnyíti a csendőrség dolgát és könnyen hihetetlenül széles körű lebukásokra vezethet. A lengyel elvtársak már átélték a mozgalomnak ezt a szakaszát, amikor mindenki ilyen széles alapokon felépülő munkáspénztárakért lelkesedett, de igen hamar letettek erről a gondolatról, miután meggyőződtek róla, hogy csak a csendőrséget juttatják bőséges aratáshoz. Ha

széles munkásszervezeteket akarunk és nem akarunk széles körú lebukásokat, ha nem akarunk örömet szerezni a csendőrségnek, akkor arra kell törekednünk, hogy ezeknek a szervezeteknek egyáltalán ne adjunk határozott formát. — De vajon tudnak-e akkor működni? — Nézzük csak meg ezeket a funkciókat: „... figyelemmel kísérni mindent, ami a gyárban történik és naplót vezetni az eseményekről" (a szervezeti szabályzat 2. §-a). Miért kell ennek mindenáron szervezeti formát adni? Hát nem lehet ezt sokkal jobban megvalósítani, ha tudósításokat küldenek az illegális újságoknak és nem alakítanak külön csoportokat erre a célra? „... Vezetni a munkások harcát gyári helyzetük megjavításáért" (a szervezeti szabályzat 3. §-a). Ennek sem kell szervezeti formát adni. Hogy milyen követeléseket akarnak a munkások támasztani, azt minden valamirevaló agitátor pontosan megtudhatja egyszerű beszélgetésből is, és ha egyszer megtudta, továbbadhatja a forradalmárok immár nem széles, hanem szűk szervezetének, hogy az megfelelő röplapot küldjön. „... Pénztárt szervezni ... minden rubel után kétkopekes járulékkal" (9. §), azután mindenkinek havonként jelentést adni a pénztárról (17. §), kizárni a nem fizető tagokat (10. §) és így tovább. Ez aztán valóságos paradicsom a rendőrség számára, mert mi sem könnyebb, mint kipuhatolni a „központi gyári pénztárnak" ezt az egész konspirációját, elkobozni a pénzt és összefogdosni a legjobb embereket. Nem egyszerűbb, ha bizonyos (nagyon szűk és nagyon konspiratív) szervezet bélyegzőjével ellátott egy- vagy kétkopekes bélyegeket adnak ki, vagy minden bélyeg nélkül fizetik a járulékokat, amelyekről előre megállapított jelszó alatt számolnak el az illegális újságban? Ugyanazt a célt érjük el, csak éppen a csendőrségnek lesz százszorta nehezebb megtalálni a szálakat.

Még folytathatnám az alapszabályzat példákkal illusztrált taglalását, de azt hiszem, ebből ennyi is elég. A legmegbízhatóbb, legtapasztaltabb és legedzettebb munkások tömören egybekovácsolt kis magva, amelynek megbízottai vannak a legfontosabb kerületekben, és amely a legszigorúbb konspiráció szabályai szerint kapcsolatban áll a forradalmárok szervezetével, a széles tömegek támogatásával minden határozott forma nélkül is tökéletesen el tudja látni *mindazokat* a funkciókat, amelyek a szakszervezetre hárulnak, és emellett úgy fogja ellátni, ahogy a szo-

ciáldemokrácia számára kívánatos. Csakis így lehet *megszilárdítani* és fejleszteni a *szociáldemokrata* szakszervezeti mozgalmat — a csendőrség ellenére is.

Azt vetik majd ellenem, hogy egy ennyire „lose"*, ilyen teljesen alaktalan szervezet, amelynek még szabályszerűen nyilvántartott tagjai sincsenek, nem is nevezhető szervezetnek. Lehet. Nekem nem az elnevezés a fontos. De ez a „tagok nélküli szervezet" mindazt elvégzi, amire szükség van, és kezdettől fogva biztosítani fogja jövendő trade-unionjaink tartós kapcsolatát a szocializmussal. Aki pedig *széles* munkásszervezetet akar az abszolutizmus idején — választásokkal, beszámolókkal, általános szavazásokkal stb. —, az egyszerűen javíthatatlan utópista.

Egyszerű a tanulság: ha a forradalmárok erős szervezetének szilárd megalapozásával kezdjük, akkor biztosítani tudjuk az egész mozgalom szilárdságát és akkor meg tudjuk valósítani a szociáldemokrata és a tulajdonképpeni trade-unionista célokat egyaránt. Ha azonban a tömegek számára állítólag legkönnyebben „hozzáférhető" széles munkásszervezettel kezdjük (amely valójában csak a csendőrök számára lesz könnyen hozzáférhető és a forradalmárokat teszi a rendőrség számára könnyen hozzáférhetőkké), akkor sem a szociáldemokrata, sem a trade-unionista célokat nem valósítjuk meg, nem szabadulunk meg a kontárkodástól, és széttagoltságunkkal, örökös lebukásainkkal csak a Zubatov- és Ozerov-féle trade-unionokat tesszük a legkönnyebben hozzáférhetőkké a tömegek számára.

Milyen funkciói legyenek voltaképpen a forradalmárok e szervezetének? — Erről mindjárt részletesen fogunk beszélni. Előbb azonban vizsgáljuk meg közelebbről terroristánknak egyik igen tipikus okfejtését, aki ismét (ez az ő szomorú sorsa!) az ökonomisták tőszomszédságába kerül. A „Szvoboda" c. folyóiratban (1. sz.), amelyet munkásoknak írnak, van egy cikk „A szervezet" címmel, amelynek szerzője meg akarja védelmezni ismerőseit, az ivanovo-voznyeszenszki ökonomista munkásokat.

„Baj — írja —, ha a tömeg hallgat, önuadatlan, ha a mozgalom nem alulról indul. Lássuk csak: az egyetemi város diákjai az ünnepekre vagy nyárra hazautaznak — és a munkásmozgalom megáll. Lehet-e

* — laza. — *Szerk.*

igazi erő az ilyen munkásmozgalom, amelyet kívülről taszigálnak előre? Hol van ez attól!... Még nem tanult meg a maga lábán járni, járszalagon vezetik. És így van ez minden téren: a diákok elutaznak — és minden megáll; kiragadják a legtehetségesebbeket — és besavanyodik a mozgalom: letartóztatják a »Bizottságot«, és amíg megalakul az új, megint szélcsend van, és még nem lehet tudni, milyen lesz az új — lehet, hogy egészen más lesz, mint az előbbi volt; az ezt mondta, ez pedig éppen az ellenkezőjét fogja mondani. Elvész a tegnap és a holnap közötti kapcsolat, a múlt tapasztalataiból nem tanul a jövő. És mindez azért van, mert nem a mélyben, a tömegben gyökerezünk, nem száz ostoba dolgozik, hanem tíz okos... Tízet mindig elnyelhet a csuka éhes torka, de ha egyszer a szervezet tömegeket fog át, ha minden a tömegből indul ki, akkor nincs az a buzgalom, amely tönkretehetné az ügyet" (63. old.).

A tényeket helyesen írja le a cikk. Jó képet fest kontárkodásunkról. De a következtetései oktalanságuknál és politikai tapintatlanságuknál fogva méltóak a „Rabocsaja Miszl"-hez. Az oktalanság netovábbja ez a cikk, mert írója összetéveszti a mozgalom „mélyre nyúló" „gyökereinek" filozófiai és társadalomtörténeti kérdését a csendőrség elleni sikeresebb harc technikai és szervezési kérdésével. S a politikai tapintatlanság netovábbja, mert írója, ahelyett hogy a rossz vezetőktől a jó vezetőkhöz fordulna, általában elfordul a vezetőktől és a „tömeghez" fordul. Ez a kísérlet szervezetileg akar visszahúzni bennünket, mint ahogy az a gondolat, hogy a politikai agitációt izgató terrorral kell pótolni, politikailag húz vissza bennünket. Valóságos „embarras de richesses"-t"* érzek, nem is tudom, mivel kezdjem a „Szvoboda" által elénk tálalt zagyvaság elemzését. A szemléletesség kedvéért megpróbálom egy példával kezdeni. Nézzük a németeket. Remélem, nem fogják tagadni, hogy a németek szervezete tömegeket fog át, hogy náluk minden a tömegektől indul ki, hogy az ottani munkásmozgalom megtanult a maga lábán járni? És mégis hogy tudja becsülni ez a milliós tömeg a maga „tíz" kipróbált politikai vezérét, hogy ragaszkodik hozzájuk! A parlamentben gyakran előfordult, hogy az ellenséges pártok képviselői így ugratták a szocialistákat: „Szép kis demokraták vagytok! Mozgalmatok

* — bőségből eredő gátlás. — *Szerk.*

csak papíron a munkásosztály mozgalma, valójában mindig ugyanaz a vezérkompánia lép fel. Mindig ugyanaz a Bebel, mindig ugyanaz a Liebknecht, évről évre, immár évtizedek óta. Hiszen a ti képviselőitek, akiket állítólag a munkások választottak, nehezebben mozdíthatók el, mint a császár által kinevezett hivatalnokok!" A németek azonban csak megvető mosollyal fogadták ezeket a demagóg kísérleteket, amelyeknek az volt a céljuk, hogy a „tömeget" szembeállítsák a „vezérekkel", hogy felszítsák a tömeg rossz és hiú ösztöneit, hogy a tömeget megrendítsék a „tíz okos" iránti bizalmában és ily módon ássák alá a mozgalmat, megfosztva ellenállóképességétől és szilárdságától. A németeknek már eléggé fejlett a politikai gondolkodásuk, már elegendő politikai tapasztalattal rendelkeznek ahhoz, hogy megértsék, hogy a „tíz" tehetséges (tehetségek pedig nem szuletnek százával), kipróbált, hivatásszerűen képzett és az évek hosszú során át iskolázott, egymással kitűnően összedolgozó vezér nélkül a jelenlegi társadalomban egyetlen osztály sem folytathat állhatatos harcot. A németek a maguk körében is találkoztak demagógokkal, akik hízelegtek a „száz ostobának", fölébe helyezték őket a „tíz okosnak", körülhízelegték a „keményöklű" tömeget, meggondolatlan „forradalmi" akciókra buzdították (mint Most vagy Hasselmann) és bizalmatlanságot igyekeztek kelteni az állhatatos és szilárd vezérekkel szemben. És csupán a szocializmuson belül fellépő különböző demagóg elemek elleni rendületlen és engesztelhetetlen harcnak köszönhető, hogy a német szocializmus ennyire megnőtt és megerősödött. A mi bölcseink pedig olyan időszakban, amikor az orosz szociáldemokrácia egész válságának az a magyarázata, hogy az ösztönösen felébredt tömegeknek nincs eléggé képzett, fejlett és tapasztalt vezetőjük, az együgyű Ivanuska módjára egyre azt hajtogatják, hogy „baj, ha a mozgalom nem alulról indul"!

„A diákokból álló bizottság nem jó, nem szilárd." Tökéletesen igaz. De ebből az következik, hogy hivatásos *forradalmárokból* kell bizottságot alakítani, tekintet nélkül arra, hogy diák-e vagy munkás, aki hivatásos forradalmárrá tud válni. Önök pedig azt a következtetést vonják le, hogy nem kell a munkásmozgalmat kívülről előretaszigálni! Politikai naivságukban észre sem veszik, hogy ezzel ökonomistáink és kontárkodásunk malmára hajtják

a vizet. Ha szabad kérdeznem, miben nyilvánult meg az, hogy diákjaink „előretaszigálták" munkásainkat? *Kizárólag* abban, hogy a diák elhozta a munkásnak a politikai tudásnak azokat a foszlányait, amelyeknek birtokában volt, átadta a szocialista eszméknek azokat a morzsáit, amelyekhez hozzájutott (mert a mai diák legfőbb szellemi tápláléka, a legális marxizmus nem is adhatott egyebet, mint ábécét, morzsákat). *Ilyen* „kívülről jövő előretaszigálás" nemhogy nagyon sok lett volna, hanem ellenkezőleg, édeskevés, istentelenül, becstelenül kevés volt mozgalmunkban, mert szíves-örömest bezárkóztunk a magunk csigaházába, túlságosan szolgaian hajbókoltunk „a munkásoknak a munkáltatók és a kormány elleni" elemi „gazdasági harca" előtt. *Ezzel* az „előretaszigálással" százszor többet kell foglalkoznunk és fogunk is foglalkozni, mi, hivatásos forradalmárok. De önök éppen azzal, hogy olyan csúf kifejezést használnak, mint a „kívülről jövő előretaszigálás", amely elkerülhetetlenül bizalmatlanságot kelt a munkásban (legalábbis az olyan munkásban, aki épp olyan elmaradt, mint önök) *mindenkivel* szemben, aki kívülről hoz neki politikai tudást és forradalmi tapasztalatokat, és azt az ösztönszerű kívánságot ébreszti benne, hogy *minden* ilyen emberrel szemben ellenállást tanúsítson; az ilyen kifejezéssel önök *demagógiát* űznek, a demagógok pedig a munkásosztály legrosszabb ellenségei.

Igen, igen! Csak ne jajveszékeljenek rögtön „elvtársak közt megengedhetetlen" vitatkozási „módszerem" miatt! Eszem ágában sincs kétségbe vonni szándékaik tisztaságát, hiszen megmondtam már, hogy pusztán politikai naivságból is demagóggá válhat valaki. De kimutattam, hogy önök a demagógia hibájába estek, és mindig fáradhatatlanul fogom hangsúlyozni, hogy a demagógok a munkásosztály legrosszabb ellenségei. Azért a legrosszabbak, mert felszítják a tömeg rossz ösztöneit, mert az elmaradt munkás nem tudja felismerni demagóg ellenségeit, akik barátaiként lépnek fel és néha őszintén teszik ezt. Azért a legrosszabbak, mert a zűrzavar és ingadozás időszakában, amikor mozgalmunk arculata még csak kialakulóban van, mi sem könnyebb, mint demagóg frázisokkal magukkal ragadni a tömeget, amelyet aztán csak a legkeservesebb megpróbáltatások tudnak meggyőzni tévedéséről. Ezért most ez legyen a mai orosz szociáldemokrata jel-

szava: erélyes harc a demagógia hibájába eső „Szvoboda" ellen is, a demagógia hibájába eső „Rabocseje Gyelo" ellen is (amiről alább még részletesebben lesz szó*).

„Könnyebb kihalászni tíz okost, mint száz ostobát." Ez a nagyszerű igazság (amelynek hallatára mindig tapsolni fog önöknek a száz ostoba) csak azért látszik ilyen nyilvánvalónak, mert önök okfejtésük során az egyik kérdésről a másikra ugrottak át. Önök a „bizottság" kihalászásáról, a „szervezet" kihalászásáról kezdtek beszélni, közben pedig átugrottak arra a kérdésre, hogy nyomára jönnek a mozgalom „mélyre nyúló gyökereinek". Az igaz, hogy mozgalmunk csak azért kifürkészhetetlen, mert száz- és százezer mélyre nyúló gyökere van, de most egyáltalán nem erről van szó. Ha a „mélyre nyúló gyökereket" tartjuk szem előtt, ebben az értelemben most sem tudnak bennünket „kihalászni" minden kontárkodásunk ellenére sem, és mégis mindannyian panaszkodunk és lehetetlen nem panaszkodnunk a *„szervezetek"* kihalászása miatt, ami minduntalan megszakítja mozgalmunk folytonosságát. De ha egyszer önök a *szervezetek* kihalászásának kérdéséről fognak beszélni és nem ugranak át más kérdésre, akkor meg kell mondanom, hogy tíz okost sokkal nehezebb kihalászni, mint száz ostobát. És én ezt a tételt védelmezni fogom, bármennyire ellenem uszítják is önök a tömeget „antidemokratizmusom" stb. miatt. „Okosokon" szervezeti szempontból — mint már több ízben kiemeltem — csakis *hivatásos forradalmárokat* kell érteni, tekintet nélkül arra, hogy diákok vagy munkások közül kerültek-e ki: Állítom. 1) hogy egyetlen forradalmi mozgalom sem lehet tartós a vezetők szilárd és folytonosságot fenntartó szervezete nélkül; 2) hogy minél nagyobb az a tömeg, amely ösztönösen kapcsolódik be a harcba, amely a mozgalom alapját alkotja és részt vesz benne, annál elengedhetetlenebb egy ilyen szervezet és annál szilárdabbnak kell lennie ennek a szervezetnek (mert annál könnyebb mindenféle demagógnak magával ragadnia

* Itt csak annyit jegyzünk meg, hogy mindaz, amit fentebb mondottunk a „kívülről jövő előretaszigálásról" és a „Szvoboda" minden további, szervezeti kérdésekkel kapcsolatos elmélkedéséről, *teljes mértékben* vonatkozik az *összes* okonomistákra, koztuk a „Rabocseje Gyelo" híveire is, mert részben aktívan hirdették és védelmezték ugyanezeket a szervezeti nézeteket, részben pedig csatlakoztak hozzájuk

a tömeg elmaradt rétegeit); 3) hogy ennek a szervezetnek főleg olyan emberekből kell állnia, akik hivatásszerűen foglalkoznak forradalmi tevékenységgel; 4) hogy egy önkényuralmi országban minél inkább *szűkítjük* az ilyen szervezet taglétszámát, úgyannyira, hogy csak azok lehessenek tagjai, akik hivatásszerűen foglalkoznak forradalmi tevékenységgel és akik a politikai rendőrség elleni harc művészetében szakszerű kiképzésben részesültek, annál nehezebb lesz „kihalászni" az ilyen szervezetet és 5) annál *nagyobb* lesz a munkásosztály és a társadalom többi osztályának soraiban azok száma, akiknek meglesz rá a lehetőségük, hogy részt vegyenek és tevékenyen dolgozzanak a mozgalomban.

Felszólítom ökonomistáinkat, terroristáinkat és „ökonomista terroristáinkat"*, cáfolják meg ezeket a tételeket, amelyek közül most csak a két utóbbival kívánok foglalkozni. Az a kérdés, hogy könnyű-e kihalászni „tíz okost" és „száz ostobát", arra a fentebb tárgyalt kérdésre redukálódik, hogy lehetséges-e *tömegszervezet,* ha a legszigorúbb konspirációra van szükség. Egy széles szervezet sohasem emelkedhet a konspirációnak arra a magas fokára, amely nélkul szóba se jöhet a kormány elleni állhatatos harc és e harc folytonosságának fenntartása. És ha minden konspiratív funkciót lehetőleg kevés hivatásos forradalmár kezében összpontosítunk, ez még egyáltalán nem jelenti azt, hogy ők fognak „gondolkodni mindenki helyett", hogy a tömeg nem fog tevékenyen részt venni a *mozgalomban.* Ellenkezőleg, a tömegből egyre több és több hivatásos forradalmár fog kiemelkedni, mert akkor tudni fogja a tömeg, hogy nem elegendő, ha néhány diák és gazdasági harcot

* Ez a kifejezés talán inkább ráillik a „Szvobodá"-ra, mint az elobbi, mert „A forradalmiság újjászuletésé"-ben a terrorizmust, az itt tárgyalt cikkben pedig az ökonomizmust védelmezi A „Szvobodá"-ról általában el lehet mondani, hogy sokat akar a szarka, de nem bírja a farka! A legszebb hajlamok és a legjobb szándékok — az eredmény pedig zűrzavar, főképpen azért, mert a „Szvoboda" a szervezet folytonossága mellett foglal ugyan állást, de hallani sem akar a forradalmi gondolat és a szociáldemokrata elmélet folytonosságáról Aki arra törekszik, hogy ismét életre keltse a hivatásos forradalmárt („A forradalmiság újjászületése") és ebből a célból először: izgató terrort, másodszor az „átlagmunkások szervezetét" javasolja („Szvoboda", 1. sz 66 és köv. old.), akiket kevésbé „taszigálhatnak előre kívülről" — ez igazán olyan, mintha valaki a lakása befűtésére a lakás berendezését vágná fel tüzelőnek.

folytató munkás összegyűl, hogy „bizottságot" alakítson, hanem hosszú évek munkájával kell kinevelnie soraiban a hivatásos forradalmárt, és a tömeg sem kizárólag a kontárkodásra, hanem a hivatásos forradalmár kinevelésére fog „gondolni". A *szervezet* konspiratív funkcióinak centralizálása egyáltalán nem jelenti a *mozgalom* összes funkciójának centralizálását. A legszélesebb tömegeknek az illegális irodalomban való aktív részvétele nemhogy csökkenne, hanem *megtízszereződik,* ha „tíz" hivatásos forradalmár fogja össze ennek az ügynek a konspiratív funkcióit. Így, és csakis így fogjuk elérni azt, hogy az illegális irodalom olvasása, az illegális irodalomban való közreműködés, sőt részben a terjesztése is *alig lesz már konspirációs ügy,* mert a rendőrség hamarosan rá fog jönni, hogy ostobaság és lehetetlen feladat lenne sok ezres példányszámban terjesztett kiadványok minden egyes példánya miatt hosszú bírósági és közigazgatási huzavonát kezdeni. És ez nemcsak a sajtóra vonatkozik, hanem a mozgalom minden funkciójára, még a tüntetésekre is. A tömeg legaktívabb és legmesszebbmenő részvétele nemhogy kárát látná, hanem ellenkezőleg, sokat nyer azáltal, hogy „tíz" kipróbált, rendőrségünknél kevésbé iskolázott hivatásos forradalmár fogja össze az összes konspiratív funkciókat: a röplapok készítését, előzetes terv kidolgozását, irányító csoportok kijelölését a város minden kerülete, minden gyárnegyed, minden tanintézet számára stb. (tudom, azt vetik a szememre, hogy „antidemokratikus" nézeteket vallok, de erre a nem valami okos ellenvetésre alább még részletesen meg fogok felelni). Ha a forradalmárok szervezete fogja össze a legkonspiratívabb funkciókat, ez nem gyengíti, hanem kiszélesíti és tartalmasabbá teszi több olyan szervezet tömegeinek munkáját, amelynek a nagyközönséggel van dolga és ezért formailag a lehető legkevésbé határozott és a lehető legkevésbé konspiratív, mint például a munkás-szakszervezetek, munkás önképző- és illegális irodalmi olvasókörök, a szocialista, valamint a lakosság *valamennyi* többi rétegében alakult demokratikus körök stb. stb. Mindenütt *igen sok* ilyen körre, egyletre és szervezetre van szükség, amelyek elláthatják a legkülönfélébb funkciókat, de ostobaság és káros volna *összetéveszteni* őket a *forradalmárok* szervezetével, elmosni a köztük levő határt, kioltani a tömegben az amugy is hihetetlenül elhalványult tudatát annak, hogy a tömeg-

mozgalom „szolgálatara" olyan emberek kellenek, akik speciálisan és teljes egészében a szociáldemokrata tevékenységnek szentelik életüket, és hogy az ilyen embereknek türelemmel és kitartással hivatásos forradalmárokká kell *nevelniük* magukat.

Igen, ez a tudat hihetetlenül elhalványult. Szervezeti tekintetben az a legsúlyosabb bűnünk, hogy *Oroszországban kontárkodásunkkal csorbát ejtettünk* a forradalmár tekintélyén. Aki elméleti kérdésekben lagymatag és ingadozó, aki szűk látókörű és a tömegek ösztönösségére hivatkozik, hogy saját ernyedtségét igazolja, aki inkább hasonlít egy trade-union titkárára, mint egy néptribunra, aki nem tud olyan nagy és merész tervvel kiállni a porondra, amellyel tiszteletet keltene még az ellenfeleiben is, aki tapasztalatlan és ügyetlen hivatása művészetében — a politikai rendőrség elleni harcban —, bizony, az nem forradalmár, hanem szánalmas kontár.

Ne sértődjék meg éles szavaim miatt egyetlen gyakorlati funkcionárius sem, mert amikor képzetlenségről beszélek, ezt elsősorban magamra vonatkoztatom. Dolgoztam olyan körben[10], amely hatalmas, átfogó feladatokat tűzött maga elé, és mindegyikünknek, a kör minden tagjának kínosan fájt az a tudat, hogy kontárok vagyunk olyan történelmi pillanatban, amikor az ismert mondást módosítva elmondhattuk volna: adjatok nekünk egy forradalmárokból álló szervezetet — és kifordítjuk sarkából Oroszországot! És minél gyakrabban gondoltam azóta erre az égető szégyenérzetre, amelytől akkor nem tudtam szabadulni, annál több keserűség gyülemlett fel bennem azokkal az álszociáldemokratákkal szemben, akik szónoklataikkal „meggyalázzák a forradalmár fennkölt hivatását", akik nem értik, hogy nem az a feladatunk, hogy védelmezzük a forradalmár kontárrá való lefokozását, hanem hogy a kontárokat a forradalmárok színvonalára *emeljük*.

A megírás ideje: 1901 ősze — 1902 februárja.
Először 1902 márciusában jelent meg, külön könyvként.
Lenin Művei. 5. köt. 1955. 471—487. old.

LEVÉL EGY ELVTÁRSHOZ SZERVEZETI FELADATAINKRÓL[11]

Kedves elvtárs! Örömmel teljesítem azt a kérését, hogy bíráljam meg a „szentpétervári forradalmi párt szervezetére" vonatkozó tervezetét. (Ön bizonyára az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt pétervári munkájának megszervezésére gondolt.) Az ön által felvetett kérdés annyira fontos, hogy megvitatásában részt kell vennie a Szentpétervári Bizottság valamennyi tagjának, sőt általában minden orosz szociáldemokratának.

Mindenekelőtt le kell szögeznem, hogy teljesen egyetértek önnel abban, amivel a „Szövetség" korábbi (ahogy ön írja, „szövetségies") szervezetének hasznavehetetlenségét magyarázza. Ön utal arra, hogy az élenjáró munkások híjával vannak a komoly felkészültségnek és a forradalmi nevelésnek, hivatkozik az úgynevezett választásos rendszerre, amelyet rabocsejegyelósok[12] a „demokratikus" elvek kedvéért olyan hetykén és konokul védelmeznek, s megemlíti továbbá, hogy a munkások idegenkednek az aktív munkától.

Csakugyan [redacted]) a komoly felkészültség és a forradalmi nevelés hiánya (nemcsak a munkásoknál, hanem az értelmiségieknél is), 2) a választás elvének nem helyénvaló és mértéktelen alkalmazása és 3) a munkások idegenkedése az aktív *forradalmi* tevékenységtől — valóban fő fogyatékossága nem csupán a szentpétervári szervezetnek, hanem pártunk sok más helyi szervezetének is.

Teljes mértékben osztozom a szervezeti feladatokról vallott nézetében, s csatlakozom szervezeti tervéhez is, amennyire leveléből ki tudom venni e terv fő vonásait.

Nevezetesen, tökéletesen egyetértek önnel abban, hogy különösen hangsúlyoznunk kell az országos munka és általában az egész párt feladatait; ön ezt azzal fejezi ki, hogy tervezetének első pontja így hangzik: „a *párt* (nem pedig csupán egy bizottság vagy kerület) vezető központja az »Iszkra« c. lap, amelynek állandó tudósítói vannak a munkások között, s amely szoros kapcsolatban van a szervezet belső munkájával." Csak annyit szeretnék megjegyezni, hogy a lap a párt *eszmei* vezetője lehet s kell hogy legyen, hogy ki kell fejtenie az elméleti igazságokat, a taktikai tételeket, az általános szervezeti eszméket, az egész párt feladatait ebben vagy abban az időpontban. A mozgalom közvetlen *gyakorlati* vezetője viszont csak egy külön központi csoport lehet (nevezzük akár Központi Bizottságnak), amely *személyes* kapcsolatot tart fenn valamennyi bizottsággal, magában foglalja az orosz szociáldemokraták legjobb forradalmi erőit és *intézi* az összes ügyeket, amelyek az egész pártot érintik, mégpedig: az irodalom elosztását, a röplapok kiadását, az erők elosztását, személyek vagy csoportok kijelölését külön vállalkozások végrehajtására, országos tüntetések és a felkelés előkészítését stb. Mivel a legszigorúbb konspirációra van szükség, és meg kell tartanunk a mozgalom folytonosságát, pártunknak *két* vezető központja lehet és kell hogy legyen: Központi Lapja és Központi Bizottsága. Az előbbire tartozik az eszmei vezetés, az utóbbira a közvetlen gyakorlati vezetés. E csoportok akcióegységét és elengedhetetlen szolidaritását nem csupán a párt egységes programjával kell biztosítani, hanem a *két csoport összetételével* (mindkét csoportban, a Központi Lapban és a Központi Bizottságban egymással teljesen egyetértő embereknek kell lenniük), és a két csoport rendszeres és állandó tanácskozásainak megszervezésével is. Csak így érhetjük el egyrészt azt, hogy a Központi Lap kikerül az orosz csendőrök hatóköréből, hogy mindig következetes lesz és meglesz a folytonossága, másrészt pedig azt, hogy a Központi Bizottság minden lényeges kérdésben mindig szolidáris lesz a Központi Lappal, és hogy eléggé szabad lesz ahhoz, hogy a mozgalom összes gyakorlati ügyeit közvetlenül *intézze*.

Kívánatos volna ezért, hogy a szervezeti szabályzat első pontja (az ön tervezetének megfelelően) ne csupán arra mutasson rá, hogy a párt melyik szervét ismerjük el vezető szervnek (ez persze

szükséges utalás); hanem arra is, hogy az illető helyi szervezet feladatául tűzi ki, hogy tevékenyen dolgozzék azoknak a központi intézményeknek a *megszervezésén,* fenntartásán és megszilárdításán, amelyek nélkül pártunk mint párt nem létezhet.

Továbbá, a második pontban ön azt mondja, hogy a bizottságoknak „vezetniük kell a helyi szervezeteket" (talán jobb lenne így: „az egész helyi munkát és a párt valamennyi helyi szervezetét", de nem térek ki a fogalmazás részletkérdéseire), hogy a bizottságoknak munkásokból és értelmiségiekből kell állnia, és hogy káros, ha a munkásokat és értelmiségieket kettéosztjuk két bizottságba. Ez teljes mértékben és feltétlenül helyes. Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak mindenütt csak *egy* bizottsága lehet, és e bizottság tagjainak teljesen öntudatos szociáldemokratáknak kell lenniük, akik maradéktalanul a szociáldemokrata munkának szentelik magukat. Különösen törekednünk kell arra, hogy minél több munkás váljon teljesen öntudatos és hivatásos forradalmárrá, s kerüljön be a bizottságba*. Amikor *egységes,* nem pedig kettős bizottságok vannak, különösen fontos, hogy sok munkás ismerje *személyesen* a bizottság tagjait. Ahhoz, hogy a bizottságok irányíthassanak mindent, ami a munkások között történik, mindenhová el kell jutniuk, nagyon sok embert kell ismerniük, ismerniük kell a munka minden csínjátbínját stb. stb. A bizottságokban ezért lehetőleg benne kell lennie a munkásmozgalom valamennyi kimagasló *vezérének,* a bizottságoknak vezetniük kell a helyi mozgalom *minden* megnyilvánulását, és irányítaniuk kell a párt *valamennyi* helyi intézményét, a párt erőit és eszközeit. Ön nem ír arról, hogyan kell összeállítani a bizottságokat — bizonyára itt is egyetértünk önnel abban, hogy ehhez aligha szükségesek külön szabályok; hogy a bizottságokat hogyan alakítsák meg — ez már a helybeli szociáldemokraták dolga. Esetleg rá lehetne mutatni arra, hogy a bizottságok csak a bizottsági tagok többségének (vagy kétharmadának stb.) határozata alapján vehetnek be új tagokat, hogy a bizottságok kötelesek gondoskodni kapcsolataiknak megbízható (forradalmi tekintetben) és biztos (politikai értelemben) helyen való

* A bizottságokba igyekeznünk kell olyan munkásforradalmárokat bevenni, akiknek a legtöbb kapcsolatuk és a legjobb „nevük" van a munkástömegek körében.

nyilvántartásáról, és kötelesek előre gondoskodni póttagokról. Ha majd meglesz a Központi Lapunk és a Központi Bizottságunk, az új bizottságok csak e két szerv közreműködésével és beleegyezésével alakulhatnak meg. A bizottságok tagjainak száma lehetőleg ne legyen túlságosan nagy (hogy e tagok színvonala magasabb és forradalmi jártasságuk teljesebb legyen), de ugyanakkor elegendő legyen ahhoz, hogy az ügy *minden* részletét intézhessék, hogy a tanácskozásokon valamennyi tag részt vehessen és szilárd határozatokat hozhassanak. Ha kiderülne, hogy eléggé sok a tag, és a gyakori összejövetelek veszélyesek, akkor esetleg a bizottságból még ki kell emelni egy külön, nagyon kicsiny (mondjuk öt főnyi, vagy annál is kevesebb emberből álló) *ügyintéző* csoportot, amelynek feltétlenül magában kell foglalnia a titkárt és azokat a személyeket, akik leginkább alkalmasak az egész munka gyakorlati irányítására. *Különösen fontos,* hogy ez a csoport gondoskodjon póttagokról, hogy lebukás esetén a munka ne álljon meg. A bizottság teljes ülései hagynak jóvá az ügyintéző csoport intézkedéseit, ezek határoznák meg, hogy kik legyenek e csoport tagjai stb.

Továbbá, a bizottság *után* ön a bizottságnak alárendelt szervekként javasolja a következő intézményeket: 1) a vitát (a „legjobb" forradalmárok tanácskozását), 2) a kerületi köröket, 3) mindegyiknél egy-egy propagandista körrel, 4) a gyári köröket és 5) az illető kerületben működő gyári körök küldötteinek „képviselő-értekezleteit". Teljes mértékben egyetértek önnel abban, hogy *minden* újabb intézményt (márpedig az ön által megnevezetteken kívül nagyon sok és nagyon különböző intézményekre van még szükség) alá kell rendelni a bizottságnak, és hogy szükség van kerületi (igen nagy városokban) és gyári (mindig és mindenütt) csoportokra. Egyes részletekben azonban, azt hiszem nem értek teljesen egyet önnel. Például, ami a „vitát" illeti, véleményem szerint ilyen intézményre *egyáltalán nincsen szükség.* A „legjobb forradalmároknak" mindnek a bizottságban a helyük, vagy pedig töltsenek be külön funkciókat (nyomda, anyagtovábbítás, vidéki agitáció, szervezés, például útlevéliroda szervezése, vagy spiclik és provokátorok ellen harcoló osztagok vagy a hadseregen belül működő csoportok szervezése stb.).

„Tanácskozások" lesznek a bizottságokban is, s *minden* kerü-

letben, minden gyári, propagandista, szakmai (szövők, műszerészek, bőripari munkások stb.), diák, irodalmi stb. körben is. Mi szükség van egy külön intézményre a tanácskozásokhoz?

Továbbá, Ön teljes joggal követeli, hogy „mindenki, aki óhajtja", közvetlenül levelezhessen az „Iszkrá"-val. Csak ezt a „közvetlenül"-t nem úgy kell érteni, hogy „mindenkinek, aki óhajtja", megmondják milyen úton és milyen címen találja meg a szerkesztőséget, hanem úgy, hogy *mindenkinek* a levelét, aki *óhajtja*, feltétlenul átadják (vagy megküldik) a szerkesztőségnek. A címet *meglehetősen sok* embernek kell megadni, de mégsem mindenkinek, aki óhajtja, hanem csak a megbízható és a konspirációhoz kitűnően értő forradalmároknak, esetleg nem is egy embernek kerületenként, mint ön akarja, hanem többnek; szükséges az is, hogy a munka valamennyi részvevőjének, minden körnek *joga legyen* határozatait, kívánságait, kéréseit tudomására hozni *mind a bizottságnak*, mind a Központi Lapnak és a Központi Bizottságnak. Ha ezt biztosítjuk, elérjük *valamennyi pártmunkás tanácskozásainak teljességét*, mégpedig a „vitához" hasonló nehézkes és nem konspirálható intézmények nélkül is. Persze törekednünk kell arra is, hogy *személyes tanácskozásokat* szervezzünk minél több, a legkülönbözőbb területen dolgozó pártmunkás bevonásával —, itt minden a konspiráción fordul meg. Taggyűlések és nagyobbarányú találkozók Oroszországban csak ritkán, kivételképpen lehetségesek, és nagyon meg kell néznünk, kit engedünk be a „legjobb forradalmároknak" ezekre a gyűléseire, mert a taggyűlésekre általában könnyebben bejuthat egy provokátor, és a spicli ide könnyebben nyomon követheti a gyűlés valamelyik részvevőjét. Azt hiszem, talán jobb volna így csinálni a dolgot: amikor mód van arra, hogy nagy (mondjuk 30—100 főnyi) gyűléseket tartsunk (például nyáron az erdőben, vagy külön kikeresett konspirációs szálláson), a bizottság küldjön el oda egy-két embert a „legjobb forradalmárok" közül és *gondoskodjék* a gyűlés jó összetételéről, vagyis például arról, hogy minél többet hívjanak meg a gyári körök megbízható tagjai közül stb. De ne adjunk szervezeti kereteket ezeknek a gyűléseknek, ne vegyük be őket a szervezeti szabályzatba, ne rendszeresítsük őket, ne csináljunk úgy, hogy a gyűlés minden tagja ismerjen minden részvevőt, vagyis tudja, hogy valamennyien körök „képviselői"

stb.; ezért ellenzem nemcsak a „vitákat", hanem a „képviselő-értekezleteket" is. E helyett a két intézmény helyett körülbelül a következő szabály megállapítását javasolnám: a bizottság gondoskodik arról, hogy nagy gyűléseket rendezzenek a mozgalom minél több gyakorlati részvevőjének és általában minden munkásnak a bevonásával. A gyűlés időpontját, helyét, célját és összetételét a bizottság határozza meg, amely felelős ezeknek a vállalkozásoknak konspiratív megszervezéséért. Magától értetődik, hogy ez cseppet sem akadálya annak, hogy a munkások még kevésbé szervezett keretek között is rendezzenek találkozásokat kirándulásokon, erdőben stb. Talán még jobb lenne, ha nem is beszélnénk erről a szervezeti szabályzatban.

Továbbá, ami a kerületi csoportokat illeti, teljes mértékben egyetértek önnel abban, hogy e csoportok egyik legfontosabb feladata az irodalom *elosztásának* helyes megszervezése. Úgy vélem, a kerületi csoportoknak az a legfőbb funkciójuk, hogy *közvetítők* legyenek a bizottságok és az üzemek között. közvetítők, sőt főleg *továbbítók*. Legfőbb feladatuk az legyen, hogy konspiratív módon megszervezzék a bizottságtól kapott irodalom rendszeres terjesztését. Ez rendkívül fontos feladat, mert ha biztosítjuk azt, hogy a terjesztők külön kerületi csoportja rendszeresen érintkezzen a kerület *minden gyárával*, a kerületnek minél több *munkáslakásával*, ez roppant nagy jelentőségű lesz a tüntetések és a felkelés szempontjából is. Ha megszervezzük és kidolgozzuk az irodalom. a röplapok, a kiáltványok stb. gyors és helyes továbbítását, s megtanítjuk erre a megbízottak egész hálózatát, ezzel elvégezzük a jövőbeli tüntetések vagy felkelés előkészítésének *nagyobbik* felét. Amikor kitör a felháborodás, a sztrájk, amikor megindul az erjedés, már nincs időnk arra, hogy megszervezzük az irodalom széthordását — erre a munkára csak fokozatosan taníthatjuk meg az embereket, *csakis úgy*, hogy az emberek havonta kétszer-háromszor végeznek ilyen munkát. Ha nincsen újság, akkor ezt röplapokkal lehet és kell megtenni, de semmiképpen sem szabad megengedni, hogy ez a terjesztő apparátus tétlenül álljon. Igyekeznünk kell ezt az apparátust olyan tökéletessé tenni, hogy Szentpétervár egész munkáslakosságát egyetlen éjszaka alatt értesíteni és úgyszólván mozgósítani lehessen. És ez a feladat korántsem utópikus, ha a központból rendszeresen továbbítjuk a röplapokat

a kisebb közvetítő körökhöz és tőlük a terjesztőkhöz. Véleményem szerint nem kell, vagy helyesebben csak rendkívül óvatosan szabad kiterjeszteni a kerületi csoportok hatáskörét más funkciókra, a merőben közvetítő és továbbító funkción kívül, mert ez csak árthat mind a konspirációnak, mind a munka egybeforrottságának. A párt valamennyi kérdéséről fognak természetesen tanácskozni a kerületi körökben is, de a helyi mozgalom valamennyi általános kérdésének *eldöntésére* csak a bizottság hivatott. A kerületi csoportoknak csak a továbbítási és terjesztési technika kérdéseiben volna szabad önállóságot nyújtani. A kerületi csoport összetételét a bizottság hivatott meghatározni, vagyis a bizottság *kijelöli* egy-két tagját (vagy akár nem is tagját) küldöttnek ebbe meg ebbe a kerületbe, és azzal bízza meg ezeket a küldötteket, hogy *alakítsanak kerületi csoportot,* s ennek a csoportnak valamennyi tagját ismét a bizottság erősíti meg, hogy úgy mondjam, funkciójukban. A kerületi csoport a bizottság fiókja, s csak a bizottságtól kapja meghatalmazásait.

Rátérek a propagandista körök kérdésére. Mivel annyira szűkében vagyunk propagandista erőknek, aligha szervezhetünk minden kerületben külön-külön ilyen köröket, és ez aligha kívánatos is. A propagandát az egész bizottságnak azonos szellemben kell folytatnia, és ezt szigorúan központosítani kell; ezért én így képzelem a dolgot: a bizottság megbízza néhány tagját, hogy szervezzenek propagandista csoportot (amely a bizottság fiókja, vagy *a bizottság egyik intézménye* lesz). Ez a csoport hivatott arra, hogy konspirációs tekintetben a kerületi csoportok *közreműködésével az egész városban,* a bizottság „hatáskörébe tartozó" egész területen folytassa a propagandát. Ha szükséges, ez a csoport még alcsoportokat is alakíthat, másra is átruházhatja, hogy úgy mondjam, funkcióinak ezt vagy azt a részét, de csakis a bizottság jóváhagyásával; a bizottságnak mindig és feltétlenül joga van ahhoz, hogy elküldje megbízottját mindegyik csoportba, alcsoportba vagy körbe, amely valamelyest is kapcsolatban van a mozgalommal.

Ugyancsak megbízások formájában, a bizottság fiokjainak vagy intézményeinek mintájára kell megszervezni a mozgalmat szolgáló többi különféle csoportot is: az egyetemi és gimnazista ifjúság csoportjait, vagy mondjuk a szimpatizáns hivatalnokok

csoportjait, a szállító, nyomdai, útlevélkészítő csoportokat, a konspirációs szállásokon való elhelyezéssel foglalkozó csoportokat, a spicliket szemmel tartó csoportokat, a katonai csoportokat, a fegyverbeszerző csoportokat, a szervező csoportokat, amelyek például „jövedelmező pénzugyi vállalkozások" szervezésével foglalkoznak stb. A konspiratív szervezés egész művészetének abban kell állnia, hogy felhasználunk *mindenkit és mindent,* „munkát adunk mindenkinek", de ugyanakkor megtartjuk az egész mozgalom *vezetését,* mégpedig természetesen nem hatalmunknál, hanem tekintélyünknél, energiánknál, nagyobb tapasztalatainknál, sokoldalúságunknál, tehetségünknél fogva. Ez a megjegyzés arra a lehetséges és szokásos ellenvetésre vonatkozik, hogy a szigorú központosítás túlságosan könnyen végzetes lehet az ügyre, ha a központban *véletlenül* akad egy óriási hatalommal felruházott *alkalmatlan* személy. Az ilyesmi persze lehetséges, de ennek ellenszere nem lehet a választás elve és a decentralizáció, mert ez az önkényuralom viszonyai között a forradalmi munkában valamennyire is nagyobb arányokban megengedhetetlen, sőt éppenséggel káros. Ennek ellenszerét nem nyújtja semmiféle szervezeti szabályzat, ellenszeréül csak az „elvtársi befolyásolás" rendszabályai szolgálhatnak; a legkülönfélébb alcsoportok határozatai, továbbá az, hogy a Központi Laphoz és a Központi Bizottsághoz fordulnak, és végül (a legrosszabb esetben) a teljesen alkalmatlan hatalom *megdöntése.* A bizottságnak törekednie kell arra, hogy minél teljesebben ossza meg a munkát, szem előtt tartva, hogy a forradalmi munka különböző területein különböző képességek kellenek, hogy olykor olyanok, akik szervezőknek teljesen alkalmatlanok, pótolhatatlan agitátorok lesznek, vagy olyanok, akik képtelenek a legszigorúbb konspirációs kitartásra, nagyszerűen beválnak mint propagandisták stb.

Mellesleg, a propagandistakat illetőleg szeretnék még néhány szót szólni az ellen, hogy ezt a szakmát rendszerint *elárasztják* kiskaliberű emberek, s ezáltal süllyed a propaganda színvonala. Nálunk olykor válogatás nélkül minden diákot propagandistának tartanak, és az egész *ifjúság* igényt tart arra, hogy bízzák rá „egy kör vezetését" stb. Ez ellen harcolnunk kellene, mert ebből igen sok kár származik. Valóban elvhű és alkalmas propagan-

dista *nagyon kevés* van (es hogy valaki azzá, váljon, ahhoz jó sokat kell tanulnia és sok tapasztalatot kell gyűjtenie), és az ilyen embereket szakosítani kell, teljes mértékben foglalkoztatni és gondosan óvni kell őket. Hetenként több előadást kell rendeznünk számukra, s értenünk kell ahhoz, hogy idejében küldjük őket más városokba s általában meg kell szerveznünk, hogy kiváló propagandisták állandóan járják a különböző városokat. A kezdő ifjúság tömegét pedig inkább gyakorlati vállalkozásokba kell bevonni, amelyeket mi sokszor elhanyagoltunk a diákoknak ahhoz a körlátogatásához képest, amelyet optimista módon „propagandának" neveznek. Komoly gyakorlati vállalkozások persze szintén alapos előkészítést igényelnek, de itt mégis könnyebben találhatunk munkát a „kezdők" számára is.

Térjünk most át a gyári körökre. Ezek különösen fontosak számunkra: hiszen a mozgalom legfőbb ereje éppen a *nagy* üzemek munkásainak szervezettségében rejlik, mert a nagy üzemekben összpontosul a munkásosztálynak az a része, amely nemcsak számbeli fölényben van, hanem még nagyobb fölényben van befolyás, fejlettség, harcképesség dolgában. Legyen minden gyár a mi erődünk. Ehhez pedig a „gyári" munkásszervezetnek ugyanolyan konspiratívnak kell lennie befelé, ugyanolyan „szerteágazónak" kell lennie kifelé, vagyis külső kapcsolataiban ugyanolyan messzire kell kinyújtania, mégpedig a legkülönbözőbb irányokban csápjait, mint minden forradalmi szervezetnek. Hangsúlyozom, hogy a mag, a vezető, a „gazda" itt is okvetlenül a munkásforradalmárok csoportja. Gyökeresen szakítanunk kell a tisztán munkás vagy szakmai típusú szociáldemokrata szervezetek hagyományával *még* a „gyári" körökben *is*. A gyári csoportnak, vagy a gyári (üzemi) bizottságnak (hogy különválasszuk más csoportoktól, amelyekből nagyon sok kell) igen kevés *forradalmárból* kell állnia, s ezek a forradalmárok *közvetlenül a bizottságtól* kapnak megbízást és felhatalmazást az egész üzemi szociáldemokrata munka végzésére. A gyári bizottság minden tagja tekintse magát a bizottság megbízottjának, aki köteles alávetni magát a bizottság minden rendelkezésének, köteles megtartani annak a „hadban álló hadseregnek" minden „törvényét és szokását", amelybe belépett és amelyből háború idején a felsőbbség engedélye nélkül nincsen joga

eltávozni. A gyári bizottság összetételének ezért igen nagy jelentősége van, és a bizottság egyik fő gondja kell hogy legyen ezeknek az albizottságoknak a helyes megszervezése. Én így képzelem el a dolgot: a bizottság megbízza bizonyos tagjait (plusz esetleg bizonyos személyeket a munkások közül, olyan személyeket, akik valamely okból nem kerültek be a bizottságba, de hasznosak lehetnek tapasztalataikkal, emberismeretükkel, értelmi képességeikkel, összeköttetéseikkel), hogy szervezzenek mindenutt gyári albizottságokat. Ez a csoport tanácskozik a kerületi meghatalmazottakkal, számos találkozót szervez, alaposan megvizsgálja a gyári albizottságokba jelölteket, „előítélettel" élve, keresztkérdésekkel kifaggatja, s ha szükséges, próbára teszi őket, igyekszik maga közvetlenül *minél több jelöltet* szemügyre venni és kipróbálni a gyári albizottság jelöltjei közül, és végül javasolja a bizottságnak, hogy hagyja jóvá az adott gyári kört ilyen meg ilyen összetételben, vagy bízza meg ezt meg ezt a munkást az egész albizottság összeállításával, kijelölésével, kiválogatásával. Ily módon a bizottság fogja azt is meghatározni, hogy e meghatalmazottak közül melyik és *hogyan* tartsa vele a kapcsolatot (rendszerint a kerületi meghatalmazottak révén, de ezt a szabályt ki lehet egészíteni vagy módosítani). Tekintettel e gyári albizottságok fontosságára, a lehetőséghez mérten törekednünk kell arra, hogy *minden* albizottságnak rendelkezésére álljon a Központi Lap címe, hogy a laphoz fordulhasson, és az a biztos hely is, ahol híreit *leadhatja* (vagyis, hogy azok az adatok, amelyek lebukás esetén az albizottság azonnali helyreállításához szükségesek, minél rendszeresebben és bőségesebben jussanak el a párt központjához, és ott őrizzék azokat, ahová az orosz csendőrök nem tudnak behatolni). Magától értetődik, hogy a címeknek ezt az átadását a bizottságnak kell meghatároznia belátása szerint és a rendelkezésére álló adatok alapján, nem pedig e címek „demokratikus" elosztásának nemlétező joga alapján. Végül talán nem fölösleges, ha leszögezzük, hogy olykor több tagból álló gyári albizottság helyett szükséges lesz vagy *megfelelőbb lesz*, ha arra szorítkozunk, hogy a bizottság egy megbízottat jelöl ki (és egy pótmegbízottat melléje). Amikor a gyári albizottság megalakult, fogjon hozzá minél több gyári csoport és kör megszervezéséhez, különböző feladatokkal, a

konspiráció és a szervezettség különböző fokán, például köröket az irodalom széthordására és terjesztésére (ez az egyik legfontosabb funkció, amelyet úgy kell megszervezni, hogy valóságos postánk legyen, hogy kipróbáljuk és megvizsgáljuk nemcsak a terjesztés módszereit, hanem a lakásokra való kihordást is, hogy ezek a csoportok feltétlenul ismerjenek minden lakást, és tudják, hogy lehet ezekhez eljutni), köröket az illegális irodalom felolvasására, köröket a spiclik szemmeltartására*, köröket a szakszervezeti mozgalom és a gazdasági harc kulön vezetésére, köröket olyan agitátorokból és propagandistákból, akik tudnak beszélgetést kezdeményezni és sokáig beszélgetni *teljesen legálisan* (a gépekről, a felügyeletről stb.), azért, hogy veszélytelenül és nyilvánosan beszéljenek, hogy megismerjék az embereket és kipuhatolják a talajt stb.**. A gyári albizottság igyekezzék az egész gyárat, a munkásoknak minél nagyobb részét átfogni mindenféle körök (vagy megbízottak) hálózatával. Az albizottság tevékenységének sikerét azon kell leméri, hogy sok ilyen kört alakított-e, bejuthat-e ezekbe a körökbe a kiutazó propagandista, s főleg azon, hogy mennyire rendszeresen végzi az *irodalom terjesztésének* s a hírek és tudósítások szerzésének munkáját.

Tehát a szervezet általános típusának velemenyem szerint a következőképpen kell festenie: az egész helyi mozgalom. az egész helyi szociáldemokrata munka élén a bizottság áll. Belőle ágaznak ki a neki alárendelt intézmények és fiókok, nevezetesen. először, *a végrehajtó megbizottak hálózata,* amely felolelı (a lehetőséghez képest) az egész munkásságot, és amelynek szervezeti formája a *kerületi* csoport* és a gyári albizottság. Ez a hálózat békés időben az irodalmat, a röplapokat, a kiáltványo-

* Meg kell értetnunk a munkásokkal, hogy bar a spiclik, a provokatorok és az árulók mególése olykor természetesen feltétlenül szukséges mégis egyáltalán nem volna kívánatos, sőt igen nagy hiba volna, ha ebből rendszert csinálnának, hogy olyan szervezet megalakítasára kell torekednünk, amely leleplezéssel és uldözéssel *ártalmatlanná* teheti a spiclıket A spiclıket nem lehet kiırtanı, de *lehet és kell* is olyan szervezetet létrehozni, amely kinyomozza őket és *neveli* a munkástomeget

** Szükség van harcı csoportokra is, amelyek felhasználják a katonaviselt vagy kulonosen erős és ügyes munkasokat tuntetések, bortonből való kiszabadítás stb esetén

kat és a bizottság által kiadott konspiratív közleményeket terjeszti; harc idején tüntetéseket és más kollektív megmozdulásokat szervez. Másodszor, ugyancsak a bizottságból ágazik ki több különféle, az egész mozgalmat szolgáló kör és csoport (propaganda, szállítás, mindenféle konspiratív vállalkozások stb.). Minden csoportnak, körnek, albizottságnak stb. a bizottság intézményeként vagy fiókjaként kell működnie. Egy részük nyíltan kijelenti, hogy be óhajt lépni az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártba, és a bizottság hozzájárulásával be is lépnek, vállalnak (a bizottság megbízásából vagy a bizottság beleegyezésével) bizonyos funkciókat, kötelezik magukat, hogy engedelmeskednek a pártszervek rendelkezéseinek, élvezik a párttagok összes jogait, a bizottság legközelebbi utánpótlásának számítanak majd stb. Másik részük nem lép be az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártba, hanem mint olyan kör szerepel, amelyet párttagok szerveztek, vagy a párt egyik-másik csoportjának irányításával működnek stb.

Mindezeknek a köröknek a tagjai minden *belső* ügyükben természetesen ugyanolyan egyenjogúak, mint a bizottság tagjai is egymás között. Az egyetlen kivétel itt az, hogy a helyi bizottsággal (valamint a Központi Bizottsággal és a Központi Lappal) való *személyes* érintkezéshez csak a helyi bizottság által kijelölt személynek (vagy személyeknek) lesz joga. Ez a személy minden más tekintetben egyenjogú lesz a többiekkel, akiknek szintén joguk van ahhoz, hogy beadvánnyal forduljanak a helyi bizottsághoz, a Központi Bizottsághoz és a Központi Laphoz (csak nem személyesen). Az említett kivétel tehát lényegében egyáltalán nem tekinthető az egyenjogúság megszegésének; ez csupán szükséges engedmény a konspiráció feltétlen követelményeinek. Azt a bizottsági tagot, aki nem továbbítja „a maga" csoportja beadványait a bizottságnak, a Központi Bizottságnak vagy a Központi Lapnak, felelősség terheli pártkötelességének közvetlen megszegéséért. Továbbá, ami a különféle körök konspirációját és szervezettségét illeti, ez funkcióik nemétől függ: ennek megfelelően a legkülönfélébb szervezetek lesznek itt (a „legszorosabb", legszűkebb és legzártabb szervezettől a „leglazább", a legszélesebb, a legnyíltabb, a legkevésbé szervezett szervezetig). Például, a terjesztők csoportjában a legszigorúbb

konspirációra és katonai fegyelemre van szükség. A propagandisták csoportjában szintén szükséges a konspiráció, a katonai fegyelem viszont már sokkal kevésbé. A legális irodalmat felolvasó vagy szakmai szükségletekről és igényekről beszélgetéseket kezdeményező munkások csoportjaiban még kevesebb konspiráció szükséges. A terjesztő csoportoknak az OSZDMP-hez kell tartozniuk és ismerniük kell a párt bizonyos számú tagját és funkcionáriusát. A munka szakmai feltételeit tanulmányozó és bizonyos szakmai követeléseket kidolgozó csoportnak nem kell okvetlenül az OSZDMP-hez tartoznia. Az egy-két párttag *részvételével* önképzéssel foglalkozó diákok, katonatisztek, alkalmazottak csoportjának olykor éppenséggel egyáltalán nem szabad tudnia arról, hogy az illetők a párthoz tartoznak és így tovább. Egy tekintetben azonban *feltétlenül a maximális szervezettséget* kell megkövetelnünk mindezekben a fiókcsoportokban, nevezetesen: a csoportokban részt vevő párttagok mind szervezeti felelősséggel tartoznak e csoportok munkájáért, továbbá kötelesek *mindent* megtenni azért, hogy a Központi Bizottság és a Központi Lap *pontosan ismerje* minden ilyen csoport összetételét, munkájának egész *mechanizmusát*, e munka egész tartalmát. Ez azért is szükséges, hogy a központnak teljes képe legyen az egész mozgalomról, továbbá azért is, hogy a lehető legtöbb személy közül lehessen kiválasztani embereket a különféle pártfunkciókra, azért is, hogy az egyik csoporttól (a központi szerv közvetítésével) valamennyi hasonló csoport tanúlhasson egész Oroszországban, meg azért is, hogy elejét vegyük provokátorok és kétes személyek befurakodásának — egyszóval ez feltétlenül és minden esetben elengedhetetlenül szükséges.

Hogyan érjük el ezt? Rendszeresen kell jelentéseket adni a bizottságnak, minél több ilyen jelentés tartalmát minél részletesebben kell ismertetni a Központi Lappal, meg kell szervezni, hogy a Központi Bizottság és a helyi bizottság tagjai meglátogassák a különféle köröket, végül *okvetlenül* meg kell adni egy biztos helyen (és a Központi Lap meg a Központi Bizottság mellett működő pártírodán) a körrel való összeköttetést, vagyis e kör néhány tagjának nevét és címét. A körben működő párttag csakis abban az esetben tekinthető olyan párttagnak, aki teljesítette kötelességét, ha a jelentéseket továbbítja és az össze-

köttetés útjait közli; csakis ebben az esetben *tanulhat* az egész párt mindegyik gyakorlati munkát végző körtől; csakis ebben az esetben nem kell félnunk semmilyen lebukástól, mert ha megvan az összeköttetés a különféle körökkel, Központi Bizottságunk küldötte mindig könnyen találhat *azonnal* helyetteseket és újra elindíthatja a munkát. A bizottság lebukása ebben az esetben nem fogja szétrombolni az egész gépezetet, csak a vezetőket dönti ki a csatasorból, akiknek a helyettesei már készen állnak. És ne mondják, hogy a jelentések és az összekötő címek közlése konspirációs okokból lehetetlen: csak akarni kell s a jelentések és összekötő címek átadásának (vagy elküldésének) lehetősége mindig megvan és *mindig meglesz,* amíg lesznek bizottságaink, amíg lesz Központi Bizottságunk vagy Központi Lapunk.

Elérkeztünk az egész pártszervezet és az egész pártmunka egyik igen fontos elvéhez: a proletariátus mozgalmának és forradalmi harcának eszmei és gyakorlati *vezetése* tekintetében a *lehető legnagyobb fokú centralizációra* van szükség, ezzel szemben a párt központjának (s következésképpen általában az egész pártnak) a mozgalomról való *tájékozottsága tekintetében,* a párt előtti *felelősség* tekintetében a *lehető legnagyobb fokú decentralizációra* van szükség. A mozgalmat minél kevesebb, minél egyneműbb csoport, tapasztalatban gazdag hivatásos forradalmár vezesse. A mozgalomban vegyen részt minél több, minél változatosabb és minél sokrétűbb csoport a proletariátus (és a nép más osztályai) legkülönbözőbb rétegeiből. És minden ilyen csoportot illetőleg a pártközpontnak mindig legyenek pontos adatai a csoport tevékenységéről, sőt, legyenek minél *teljesebb adatai* a csoport összetételéről is. Centralizálnunk kell a mozgalom vezetését. Ezenkívül (és *ennek érdekében,* mert tájékozottság nélkül lehetetlen a centralizáció) minél jobban *decentralizálnunk* kell minden egyes párttagnak, a munka minden részesének, minden a pártba tartozó vagy a párthoz csatlakozó körnek a *párt előtti felelősségét.* Ez a decentralizáció elengedhetetlen feltétele és *szükséges kiegészítése* a forradalmi centralizációnak Amikor majd a centralizáció teljesen megvalósul, s lesz Központi Lapunk meg Központi Bizottságunk, az a körülmény, hogy minden egyes csoport, még a legkisebb csoport is hozzájuk fordulhat — és nemcsak hozzájuk fordulhat, hanem évek hosszú sorának gyakorlata

alapján *rendszeresen* hozzá is fordul a Központi Laphoz, a Központi Bizottsághoz — kiküszöböli azt, hogy egyik-másik helyi bizottságnak esetleg balul sikerült összetétele netán szomorú következményekkel járjon. Most, amikor eljutottunk odáig, hogy ténylegesen egyesítsük a pártot és egy igazi vezető központot teremtsünk, különösen jól meg kell jegyeznünk, hogy *ez a központ erőtlen lesz,* ha ugyanakkor *maximális mértékben nem decentralizáljuk* mind a felelősséget, amellyel neki tartoznak, mind a pártgépezet minden fogaskerekéről és csavarjáról való tájékozottságát. Az ilyen decentralizálás nem egyéb, mint a visszája annak a *munkamegosztásnak,* amely általános vélemény szerint mozgalmunknak egyik legégetőbb gyakorlati szükséglete. Hiába ismerünk el hivatalosan vezető szervezetnek bizonyos szervezetet, hiába hagyunk jóvá formális Központi Bizottságokat, mozgalmunk ettől még nem lesz valóban egységes, ezzel még nem hozunk létre szilárd, harcos pártot, ha a pártközpontot továbbra is *távol tartják* a közvetlen gyakorlati munkától a régi típusú helyi bizottságok, vagyis az olyanok, amelyekben egyrészt rengeteg olyan személy van, aki az égvilágon mindennel foglalkozik, aki nem szenteli magát a forradalmi munka egy meghatározott funkciójának, aki nem érez felelősséget a speciális vállalkozásokért, aki nem viszi végig az egyszer elvállalt, jól meggondolt és előkészített munkát, aki rengeteg időt és erőt veszteget radikális tülekedésre — s amelyekhez másrészt rengeteg olyan diák- és munkáskör tartozik, amelyek közül a fele teljesen ismeretlen a bizottság előtt, a másik fele pedig ugyanolyan nehézkes, mint a bizottság, ugyanannyira nincsen szakosítva, ugyanúgy híján van a tapasztalatoknak, ugyanúgy nem használja fel mások tapasztalatait, s ugyanúgy „mindennel foglalkozó", véget nem érő tanácskozásokkal, választásokkal és szervezeti szabályzatok szerkesztésével tölti az időt. Hogy a központ jól dolgozhasson, a helyi bizottságoknak *át kell alakulniuk,* szakosítottabb és „gyakorlatibb" szervezetekké kell válniuk, amelyek valóban „tökélyre" emelkednek hol az egyik, hol a másik gyakorlati funkcióban. Hogy a központ ne legyen kénytelen csupán tanácsadásra, meggyőzésre, vitatkozásra szorítkozni (ahogy eddig történt), hanem valóban vezényelhesse a zenekart, pontosan tudnia kell, ki, hol és milyen hegedűn ját-

szik, hol, hogyan és milyen hangszeren tanult és tanul, ki, hol és miért játszik hamisan (amikor a zene kezdi a fület sérteni) és kit, hogyan és hová kell áttenni a disszonancia kiküszöbölése végett stb. Jelenleg — ezt nyíltan meg kell vallanunk — vagy semmit sem tudunk a bizottság *valóságos belső* munkájáról, legfeljebb kiáltványait és általános tudósításait ismerjük, vagy amit tudunk róla, barátainktól és személyes jóismerőseinktől tudjuk. De hiszen nevetséges azt gondolni, hogy ezzel megelégedhet egy óriási párt, amely vezetni képes az orosz munkásmozgalmat és általános rohamot készít elő az önkényuralom ellen. Csökkenteni kell a bizottságok tagjainak számát, a lehetőséghez mérten mindegyikre meghatározott külön funkciót kell bízni beszámolási kötelességgel és teljes felelősséggel, kulón, nagyon kis létszámú ügyintéző központot kell alakítani, ki kell építeni azoknak a végrehajtó megbízottaknak a hálózatát, akik összekapcsolják a bizottságot minden nagy gyárral, akik rendszeresen foglalkoznak az irodalom terjesztésével, és pontos képet adnak a központnak erről a terjesztésről és a munka egész mechanizmusáról, s végül nagyszámú olyan csoportot és kört kell alakítani, amely különböző funkciókat vállal, vagy egyesíti azokat a személyeket, akik rokonszenveznek a szociáldemokráciával, akik segítik azt, akik szociáldemokratákká akarnak válni, mégpedig azért, hogy a bizottság és a központ mindig ismerje e körök tevékenységét (és összetételét) — ilyen irányban kell átszervezni a párt Szentpétervári Bizottságát s általában minden más bizottságát is, és ezért van olyan kis jelentősége a szervezeti szabályzat kérdésének.

A szervezeti szabályzat vázlatának elemzésével kezdtem, hogy szemléletesebben megmutassam, mire irányulnak javaslataim. És remélem, végül is meg tudtam magyarázni az olvasónak, hogy lényegében esetleg meglehetnénk *szervezeti szabályzat nélkül*, ha helyette bevezetnénk rendszeres jelentéseket minden körről, a munka minden funkciójáról. Mit lehet megírni a szervezeti szabályzatban? A bizottság vezet mindent (ez úgyis világos). A bizottság választja az ügyintéző csoportot (ez nem mindig szükséges, amikor meg szükséges, nem a szervezeti szabályzaton fordul meg a dolog, hanem azon, hogy *jelentsék* a központnak e csoport összetételét és a csoportba jelölt személyek nevét) A bi-

zottság szétosztja tagjai közt az egyes munkaterületeket, megbízza mindegyiket, hogy rendszeresen tegyen jelentést a bizottságnak és tájékoztassa a Központi Lapot és a Központi Bizottságot a munka menetéről (itt is fontosabb az, hogy jelentést tegyenek a központnak a konkrét elosztásról, semminthogy beleírjunk a szervezeti szabályzatba egy olyan szabályt, amely elegendő erők híján *gyakran* nem kerül alkalmazásra). A bizottságnak pontosan meg kell határoznia, hogy ki a bizottság tagja. A bizottság kooptálás útján egészül ki. A bizottság jelöli ki a kerületi csoportokat, a gyári albizottságokat, az ilyen meg olyan csoportokat (ha felsoroljuk mindazt, ami kívánatos, sohasem érünk a végére, hozzávetőleges felsorolásra pedig semmi szükség a szervezeti szabályzatban; elég, ha jelentjük a központnak, hogy ilyen meg ilyen csoport alakult). A kerületi csoportok és albizottságok ilyen meg ilyen köröket alakítanak... Ilyen szervezeti szabályzat összeállítása jelenleg annál is kevésbé hasznos, mert szinte egyáltalán nem rendelkezünk (sok helyütt egyáltalán nem rendelkeznek) ilyen különböző csoportok és alcsoportok tevékenységéből leszűrt általános párttapasztalatokkal, az ilyen tapasztalatok kialakításához pedig nem szervezeti szabályzat kell, hanem — ha lehet azt mondanom — a pártinformáció megszervezése: a szervezeti szabályzatra mindegyik helyi szervezetünk legalább egynéhány estét elpazarol. Ha ezt az időt mindenki arra fordítaná, hogy saját külön funkciójának megfelelően részletes és alaposan átgondolt beszámolót készítsen munkájáról *az egész pártnak,* ez százszorta többet érne.

És nemcsak azért haszontalanok a szervezeti szabályzatok, mert a forradalmi munka nem mindig tűri meg a szervezeti formát. Nem, a szervezeti formára szükség van, és nekünk igyekeznünk kell, hogy a lehetőséghez mérten *szervezeti formát* adjunk az egész munkának. A szervezeti forma is sokkal nagyobb mértékben megengedhető, mint rendszerint gondolják, de nem szervezeti szabályzatokkal érhető el, hanem csakis és kizárólag (ezt újra meg újra ismételjük) a párt központi szervének pontos tájékoztatásával: csakis ekkor lesz ez reális szervezeti forma, olyan szervezeti forma, amely össze van kötve reális felelősséggel és (párt-) nyilvánossággal. Hiszen melyikünk nem tudja, hogy a *komoly* konfliktusokat és nézeteltéréseket nálunk

lényegében korántsem a „szervezeti szabályzat alapján" megejtett szavazással döntjük el, hanem harccal és „kiválással" való fenyegetőzéssel? A párt életének utobbi három-négy éve alatt rengeteg ilyen belső harc volt bizottságaink *többségének* történetében. Nagy kár, hogy ez a harc nem oltott szervezeti formát: akkor sokkal többet okulhatott volna belőle a párt, tobb tapasztalatot adott volna utódainknak. De *ilyen* hasznos és szükséges szervezeti forma semmiféle szervezeti szabályzattal nem érhető el, hanem kizárólag csak *pártnyilvánossággal.* Az önkényuralom idején pártnyilvánosságunknak nem lehet semmilyen mas eszköze és fegyvere, mint a párt kozponti szervének rendszeres tájékoztatása.

És csakis akkor, amikor megtanuljuk szeles koi ben alkalmazni ezt a nyilvánosságot, csakis akkor alakulnak majd ki nálunk valóban az egyes szervezetek működésének tapasztalatai, csakis ilyen széles körú és sok éves tapasztalatok alapján dolgozhatunk ki majd olyan *szervezeti szabályzatokat,* amelyek nem lesznek *papirosszagúak.*

A megíras ideje. 1902 szeptember.

Először 1902-ben jelent meg, sokszorosítva

Lenin Művei. 6. köt.
1953. 235—253 old.

AZ OSZDMP SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK TERVEZETE[13]

1. A párt tagjának tekintendő mindenki, aki a párt programját elismeri és a pártot mind anyagilag, mind valamelyik pártszervezetben való személyes részvételével támogatja.

2. A párt legfelsőbb szerve a pártkongresszus. A pártkongresszust a Központi Bizottság hívja össze (lehetőleg legalább kétévenként egyszer). A Központi Bizottság köteles kongresszust összehívni, ha ezt a legutobbi kongresszus szavazatainak $^1/_3$-ával rendelkező pártbizottságok vagy pártbizottságoknak a szövetségei követelik, vagy pedig ha ezt követeli a Párttanács. A kongresszus akkor határozatképes, ha a kongresszus idején működő (jogosult) pártbizottságoknak több mint a fele képviselve van a kongresszuson.

3. Kongresszusi képviselet illeti meg: a) a Központi Bizottságot, b) a Központi Lap szerkesztőségét, c) valamennyi helyi bizottságot, amely nem tartozik valamely külön szövetségbe, d) a bizottságoknak a párt által elismert valamennyi szövetseget, és e) a Külföldi Ligát[14]. A felsorolt szervezetek közül a kongresszuson mindegyiknek két szavazati joggal bíró küldötte van. Az új bizottságok és a bizottságok új szövetségei csak abban az esetben kapnak kongresszusi képviseletet, ha legalább egy fél évvel a kongresszus előtt elismerték őket.

4. A pártkongresszus kijelöli a Központi Bizottságot, a Központi Lap szerkesztőségét és a Párttanácsot.

5. A Központi Bizottság egyesíti és irányítja a párt egész gyakorlati tevékenységét, kezeli a központi pártpénztárt, és irányítja

az egész pártot szolgáló technikai intézményeket. A Központi Bizottság tisztázza a különféle pártszervezetek és pártintézmények között, valamint az ezeken belül felmerülő konfliktusokat.

6. A Központi Lap szerkesztősége eszmeileg irányítja a pártot, szerkeszti a párt Központi Lapját, tudományos lapját és az egyes brosúrákat.

7. A Párttanácsot a kongresszus jelöli ki a Központi Lap és a Központi Bizottság tagjaiból: a Párttanács öt tagból áll. A Párttanács dönt a Központi Lap szerkesztősége és a Központi Bizottság között általános szervezeti és taktikai kérdésekben felmerülő vitákban vagy nézeteltérésekben. A Párttanács indítja meg újra a Központi Bizottság munkáját abban az esetben, ha a Központi Bizottság teljesen lebukik.

8. Az új bizottságokat és a bizottságok új szövetségeit a Központi Bizottság hagyja jóvá. A párt által elismert bizottságok, szövetségek, szervezetek vagy csoportok olyan ügyeket intéznek, amelyek speciálisan és kizárólag az adott helységre, az adott kerületre, az adott nemzeti mozgalomra vonatkoznak, vagy az erre a csoportra bízott külön funkcióval függnek össze, de kötelezettséget vállalnak arra, hogy alávetik magukat a Központi Bizottság és a Központi Lap határozatainak, és a Központi Bizottság által megállapított mértékben pénzt juttatnak a központi pártpénztárnak.

9. Minden párttagnak és mindenkinek, akinek bármi köze van a párthoz, joga van követelni, hogy nyilatkozatát eredeti formájában továbbítsák a Központi Bizottságnak vagy a Központi Lapnak vagy a pártkongresszusnak.

10. Minden pártszervezet köteles a Központi Bizottsághoz és a Központi Lap szerkesztőségéhez eljuttatni minden anyagot, amelyből megismerhetik egész tevékenységét és személyi összetételét.

11. Valamennyi pártszervezet és valamennyi testületi pártintézmény egyszerű szavazattöbbséggel dönt, és kooptálási joggal rendelkezik. Új tagok kooptálásához és tagok kizárásához a szavazatok $^2/_3$-a szükséges.

12. Az orosz forradalmi szociáldemokrácia Külföldi Ligájának az a célja, hogy propagandát és agitációt fejtsen ki külföldön, valamint hogy támogassa az oroszországi mozgalmat. A Liga

ugyanazokat a jogokat élvezi mint a bizottságok, azzal a különbséggel csupán, hogy az oroszországi mozgalmat kizárólag a Központi Bizottság által külön kijelölt személyek vagy csoportok útján támogatja.

A megírás ideje: 1903 június vége — július eleje.

Először megjelent: „Az OSZDMP II. rendes kongresszusának jegyzőkönyvei" c. kiadványban Genf 1904.

Lenin Művei. 6. köt.
1953. 495—497. old.

BESZÉD A BUND HELYÉRŐL AZ OSZDMP-BEN

július 20 (augusztus 2)[15]

Mindenekelőtt kitérek Gofman beszédére és erre a kifejezésre: „kompakt többség"[16]. Gofman elvtárs szemrehányóan mondotta ezeket a szavakat. Véleményem szerint nem szégyen, hogy a kongresszuson kompakt többség van, ellenkezőleg, büszkéknek kell lennünk erre. S még büszkébbek leszünk akkor, ha majd egész pártunkban kompakt, 90 százalékos egészen kompakt többség lesz. *(Taps.)* A többség helyesen járt el, amikor a Bundnak a pártban elfoglalt helyzetét első helyre állította: a bundisták azon nyomban bebizonyították ennek helyességét, amikor előterjesztették úgynevezett szervezeti szabályzatukat[17], és lényegében *föderációt* javasoltak. Ha a pártnak vannak olyan tagjai, akik föderációt javasolnak, és vannak olyan tagjai, akik a föderációt elvetik, nem is tehettünk mást, mint hogy a Bund kérdését első helyre állítsuk. Erőszakos szeretet nem állandó, s nem beszélhetünk a párt belső ügyeiről, míg szilárdan és határozottan el nem döntjük, hogy együtt akarunk-e menni, vagy sem.

A vitás kérdés lényegét a viták során olykor nem egészen helyesen fejtették ki. Az a helyzet, hogy a párt sok tagjának véleménye szerint a föderáció *káros*, a föderáció ellentmond a szociáldemokrácia elveinek, a mai orosz valóságra való alkalmazásukban. A föderáció káros, mert *törvényesíti* a különállást és elvvé, törvennyé emeli az elszigeteltséget. Valóban teljesen el vagyunk szigetelve egymástól, de nekünk nem az a felada-

tunk, hogy ezt az elszigeteltséget törvényesítsük, fügefalevéllel takargassuk, hanem az, hogy harcoljunk ellene, határozottan el kell ismernünk és ki kell jelentenünk, hogy szilárdan és töretlenül a *legszorosabb* egységre kell törekednünk. Ez az oka annak, hogy elvben már a küszöbről (az ismert latin kifejezéssel élve) elvetjük a föderációt, elvetünk *mindenféle* kötelező válaszfalat közöttünk. A pártban amúgyis mindig lesznek különféle csoportosulások, programbeli, taktikai, szervezeti kérdésekben nem egészen egyetértő elvtársak csoportosulásai, de oszoljon az egész párt *egyféleképpen* csoportokra, vagyis az azonos nézeteket vallók egyesüljenek mind egy csoportban, nem pedig úgy, hogy eleinte a párt *egyik részében* alakulnak csoportok, elkülönülve a párt másik részének csoportjaitól, s azután nem a különböző nézeteket vagy a nézetek különböző árnyalatait valló csoportok egyesülnek, hanem a párt részei, amelyek különböző csoportokat egyesítenek. Ismétlem, semmiféle *kötelező* válaszfalakat nem ismerünk el, s ezért elvben elvetjük a föderációt.

Áttérek az autonómia kérdésére. Liber elvtárs azt mondotta, hogy a föderáció — centralizmus, az autonómia pedig — decentralizmus. Vajon Liber elvtárs a kongresszus tagjait csakugyan hatéves kölyköknek tekinti, akiket ilyen szofizmákkal lehet traktálni? Hát nem világos, hogy a centralizmus megköveteli, hogy *ne legyen* semmiféle válaszfal a központ és a párt legtávolabbi, legmesszebb eső részei között? Központunknak okvetlenül joga lesz ahhoz, hogy közvetlenül érintkezzen minden egyes párttaggal. A bundisták csak nevetnének, ha bárki is a Bundon *belül* olyan „centralizmust" javasolna, hogy a Bund Központi Bizottsága *csakis* a Kovnói Bizottság útján tarthasson kapcsolatot a kovnói csoportokkal és a kovnói elvtársakkal. Mellesleg, néhány szót a bizottságokról. Liber elvtárs nagy pátosszal kiáltotta: „minek beszéljünk a Bund autonómiájáról, olyan szervezetnek az autonómiájáról, amely egy központnak van alárendelve? Hiszen nem adtok, ugyebár, autonómiát holmi Tulai Bizottságnak?" Téved, Liber elvtárs, feltétlenül és mindenképpen adunk autonómiát „holmi" Tulai Bizottságnak is, autonó-

miát abban az értelemben, hogy szabad lesz a központ aprólékos beavatkozásaitól, de emellett persze továbbra is köteles alávetni magát a központnak. Az „aprólékos beavatkozás" szavakat az „Autonómia vagy föderáció?" című bundista röplapból vettem át. — A Bund egyik *feltételeként*, a párttal szemben támasztott *követeléseként* tűzte ki az „aprólékos beavatkozástól" való szabadságot. Az ilyen nevetséges követelések támasztása már maga is mutatja, milyen zavarosnak látja a Bund ezt a vitás kérdést. Csak nem gondolja a Bund, hogy a párt megtűrne egy olyan központot; amely *„aprólékosan"* beavatkozna a párt *bármely* szervezetének vagy csoportjának ügyeibe? Vajon ez nem vezethető vissza éppen arra a „szervezeti bizalmatlanságra", amelyről már szó esett a kongresszuson? Ez a bizalmatlanság kiütközik a bundisták valamennyi javaslatából és minden állásfoglalásából. S csakugyan, vajon például a nemzetek *teljes* egyenjogúságáért, sőt a nemzetek önrendelkezési jogának *elismeréséért* nem *köteles* egész pártunk harcolni? Következésképpen, ha pártunknak valamelyik része nem teljesítené ezt a kötelességét, elveinkből kiindulva feltétlenül el kellene ítélnünk, a központi pártszerveknek okvetlenül kötelességük lenne *helyreigazítani* pártunk e részének álláspontját. Ha meg tudatosan és szándékosan nem teljesítenék ezt a kötelességüket, jóllehet minden lehetőség megvolna rá, ez *árulás* volna.

Továbbá, Liber elvtárs patetikusan kérdezte: *miképpen bizonyítható be,* hogy az autonómia biztosíthatja a zsidó munkások mozgalmának elengedhetetlenül szükséges önállóságát? Furcsa kérdés! Miképpen bizonyítható be, hogy a javasolt utak közül valamelyik helyes-e? Az egyetlen mód erre az, hogy elindulunk ezen az úton, és a gyakorlatban kipróbáljuk. Liber elvtárs kérdésére azt felelem: *jöjjenek velünk,* és a gyakorlatban igyekszünk majd bebizonyítani, hogy az önállóságra vonatkozó jogos követeléseket a legteljesebb mértékben kielégítjük.

Amikor a Bund helyéről vitatkozunk, mindig az angol szénbányászok jutnak eszembe. Ezek kitűnően vannak megszervezve, jobban, mint a többi munkás. S *éppen ezért* meg akarják

hiúsítani a nyolcórás munkanap általános követelését, amelyet az egész proletariátus támaszt.[18] A szénbányászok ugyanolyan szűkkeblűen értelmezik a proletariátus egységét, mint a mi bundistáink. A szénbányászok szomorú esete legyen figyelmeztetés a Bundhoz tartozó elvtársak számára.

ELŐADOI BESZÉD A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁRÓL

Julius 29 (augusztus 11)

Lenin (az előadó) megmagyarázza a szervezeti szabályzatnak általa javasolt tervezetét. A szervezeti szabályzat alapeszméje a *funkciók* elosztása. Ezért például a két központi szervre való megoszlás nem e központi szervek helyi megoszlásának (Oroszország és kulföld) következménye, hanem a funkciók eloszlásának logikus folyománya. A Központi Bizottságot illeti meg a gyakorlati vezetés, a Központi Lapot pedig az eszmei vezetés funkciója. E két központ tevékenységének egyesítése, egymástól való elszigeteltségük elkerülése és részben a konfliktusok megoldása céljából szükség van a Párttanácsra, amelynek korántsem szabad tisztán egy döntőbírósághoz hasonló intézménynek lennie. A szervezeti szabályzatnak azokban a pontjaiban, amelyek a Központi Bizottság és a helyi bizottságok kapcsolatával foglalkoznak, és meghatározzák a Központi Bizottság hatáskörét, nem sorolhatók fel és nem is kell felsorolni mindazokat az eseteket, amelyekben a Központi Bizottság illetékes. Ilyen felsorolás lehetetlen, és nem is alkalmas, mert szinte elképzelhetetlen, hogy előre lássunk minden lehetséges esetet, s ezen kívül az volna a benyomás, mintha a fel nem sorolt esetek nem tartoznának a Központi Bizottság hatáskörébe. Magára a Központi Bizottságra kell bízni hatáskörének megállapítását, mert minden helyi üggyel általános pártérdekeket érinthetnek, s ezért a Központi Bizottságnak lehetővé kell tenni, hogy beavatkozzon a helyi ügyekbe, esetleg a helyi érdekekkel szemben, de általános pártcélok szem előtt tartásával

MÁSODIK BESZÉD A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK MEGVITATÁSA SORÁN

augusztus 2 (15)

1

Lenin néhány szóval alátámasztja a maga fogalmazását[19], hangsúlyozva, hogy az „szervezkedésre" ösztönöz. Nem szabad azt hinni, hogy a pártszervezeteknek csak hivatásos forradalmárokból kell állniuk. Nekünk a legkülönbözőbb fajtájú, rendű és árnyalatú szervezetekre van szükségünk, rendkívül szűk körű, konspiratív szervezetektől egészen széles körű, szabad, lose Organisationen*-ig. A pártszervezet elengedhetetlen ismérve a Központi Bizottság jóváhagyása.

2

Mindenekelőtt két magánjellegű megjegyzést szeretnék tenni. Először, Akszelrodnak azzal a szíves (gúny nélkül mondom ezt) javaslatával kapcsolatban, hogy „alkudjunk meg". Szíves-örömest eleget tennék ennek a felszólításnak, mert nézeteltérésünket korántsem tartom olyan lényegesnek, hogy ez a párt élethalál kérdése volna. A szervezeti szabályzatnak egy rossz pontja miatt semmiképpen sem pusztulunk még el! De ha már egyszer odáig jutottunk, hogy választanunk kell *két* fogalmazás között, semmiképpen sem adhatom fel azt a szilárd meggyőződésemet, hogy Martov fogalmazásával *elrontja* az eredeti tervezetet, s ezzel a rosszabb fogalmazással bizonyos körülmények között *esetleg* sokat árt majd a pártnak. A második megjegyzés Bruker elvtársra vonatkozik. Egészen természetes, hogy Bruker elvtárs, aki mindenütt a választás elvét kívánja érvényesíteni, az én fogalmazásomat fogadta el, mivel csak ez határozza meg valamelyest is pontosan a *párttag* fogalmát. Nem értem ezért, miért örül Martov elvtárs annak, hogy Bruker elvtárs egyetért velem. Csakugyan azt tenné Martov elvtárs, hogy *vezérelvéül* fogadja el az ellenkezőjét annak, amit Bruker mond, anélkül hogy megvizsgálná indítékait és érveit?

* — laza szervezetek — *Szerk.*

Az ügy lényegére térve meg kell mondanom, hogy Trockij elvtárs egyáltalán nem értette meg Plehanov elvtárs alapgondolatát, és ezért fejtegetéseiben megkerülte a kérdés tulajdonképpeni lényegét. Beszélt az értelmiségiekről és a munkásokról, az osztályszempontról és a tömegmozgalomról, de nem vett észre egy alapvető kérdést: szűkíti-e vagy bővíti fogalmazásom a párttag fogalmát? Ha feltette volna magának ezt a kérdést, könnyen meglátta volna, hogy az én fogalmazásom szűkíti ezt a fogalmat. Martové pedig, amely (magának Martovnak helyes kifejezése szerint) „ruganyosságával" tűnik ki, bővíti. De a pártélet olyan időszakában, mint a mai, kétségtelenül éppen a „ruganyosság" tárja ki a kaput a bomlasztó, ingadozó és opportunista elemek előtt. Ha valaki meg akarja cáfolni ezt az egyszerű és nyilvánvaló következtetést, be kell bizonyítania, hogy ilyen elemek nincsenek, Trockij elvtársnak azonban ez eszébe sem jutott. De ezt nem is lehet bebizonyítani, hiszen mindenki tudja, hogy nem kevés ilyen elem van, és hogy vannak ilyenek a munkásosztályban is. A párt irányvonala szilárdságának és a pártelvek tisztaságának megóvására éppen most különösképpen nagy szükség van, mert az egységében helyreállított párt igen sok állhatatlan elemet fogad majd be soraiba, s az ilyen elemek száma a párt növekedése arányában növekedni fog. Trockij elvtárs nagyon helytelenül értelmezte „Mi a teendő?" c. könyvem alapgondolatát, amikor azt mondotta, hogy a párt nem összeesküvők szervezete (ezt az ellenvetést már sokaktól hallottam). Elfeledte, hogy könyvemben számos különböző típusú szervezetet ajánlok, a legkonspiratívabb és legszűkebb körű szervezetektől egészen az aránylag széles körű és „laza" (lose) szervezetekig*. Elfeledte, hogy a párt csak élcsapata, vezetője kell hogy legyen a munkásosztály hatalmas tömegének, amely egészében (vagy majdnem egészében) a pártszervezetek „ellenőrzése és vezetése" alatt dolgozik, de amely nem egészében tartozik a párt kötelékébe, és nem is kell hogy egészében a „párt" kötelékébe tartozzon. Csakugyan, nézzék meg, milyen következtetésekre jutott Trockij elvtárs alapvető hibája folytán? Azt mondotta itt nekünk, hogy ha nagyon sok munkást letartóztatnának és valamennyi munkás kijelentené, hogy nem tartozik a párthoz, furcsa

* Lásd *Lenin* Művei 5 kot. Szikra 1953. 479 old — *Szerk.*

párt volna a mi pártunk! Nem fordítva van ez? Nem Trockij elvtárs meggondolása a furcsa? Szomorú dolognak tartja azt, ami minden valamelyest is tapasztalt forradalmárt csak megörvendeztethet. Ha kitűnne, hogy a sztrájkolás és tüntetés miatt letartóztatott sok száz, sőt sok ezer munkás nem tagja a pártszervezeteknek, ez csak azt bizonyítaná, hogy szervezeteink jók, hogy teljesítjük feladatunkat — konspiráljuk a vezetők többékevésbé szűk körét, és bevonjuk a mozgalomba a lehető legnagyobb tömegeket.

A Martov fogalmazását támogatók hibájának az a gyökere, hogy nemcsak nem veszik figyelembe pártéletünk egyik fő baját, hanem szentesítik is ezt a bajt. Ez a baj abban áll, hogy a majdnem általános politikai elégedetlenség légkörében, olyan körülmények között, amikor a munka teljesen titokban folyik, amikor a tevékenység nagy része szűk titkos körökben, sőt magántalálkozásokon összpontosul, rendkívül nehéz, majdnem lehetetlen, hogy elhatároljuk a fecsegőket azoktól, akik dolgoznak. És aligha találunk még egy országot, amelyben e két kategória összekeveredése olyan mindennapi volna, olyan rengeteg zavart és kárt okozna, mint Oroszországban. Nemcsak az értelmiség körében, hanem a munkásosztály körében is kegyetlenul sokat szenvedünk ettől a bajtól, Martov elvtárs fogalmazása pedig törvényesíti ezt a bajt. Ennek a fogalmazásnak feltétlenül az a célja, hogy *akárkiből és mindenkiből* párttagot csináljon; magának Martov elvtársnak is el kellett ismernie ezt egy kijelentésével — „ha úgy akarják, igen", mondotta. Mi éppen ezt nem akarjuk! Éppen ezért harcolunk ilyen határozottan Martov fogalmazása ellen. Jobb, ha tíz olyan elvtárs, aki ténylegesen dolgozik, nem nevezheti magát párttagnak (akik valóban dolgoznak, nem hajhásznak címeket!), mint ha egyetlen fecsegőnek joga és lehetősége van arra, hogy párttag legyen. Ez az elv szerintem megcáfolhatatlan, és ez késztet arra, hogy harcoljak Martov ellen. Azzal az ellenvetéssel szoktak előhozakodni, hogy semmiféle jogot nem adunk a párttagoknak, tehát nem lehetséges semmiféle visszaélés sem. Ez az ellenvetés teljesen tarthatatlan: ha ugyan nem is mutatunk rá arra, milyen külön jogai vannak a párttagnak, vegyék figyelembe, hogy nem tettünk semmilyen utalást a párttag jogainak korlátozására sem. Először ez. Másodszor

pedig, és ez a fő, nem szabad elfelejtenunk, hogy a jogoktól függetlenül is minden párttag felelős a pártért és a *párt felelős minden tagjáért*. Márpedig politikai tevékenységünk mai viszonyai között, amikor az igazi politikai szervezettség még csak csírájában van meg, éppenséggel veszélyes és káros volna, ha olyanokat, akik nem tagjai a szervezetnek, felruháznánk a tag jogaival, és felelőssé tennénk a pártot olyan emberekért, akik nem tartoznak a szervezethez (és talán szándékosan nem léptek be). Martov elvtárs elszörnyülködött azon, hogy valakinek, aki nem tagja a pártszervezetnek, a bíróság előtt, bármilyen kemény munkát végzett is, nem lesz joga arra, hogy párttagnak nevezze magát. Engem ez nem ijeszt meg. Ellenkezőleg, a komoly kár éppen az volna, ha a bíróság előtt nem előnyös oldalról mutatkoznék be egy olyan ember, aki párttagnak nevezi magát, holott nem tartozik egyetlen pártszervezethez sem. Azt nem lehet megcáfolni, hogy egy ilyen személy valamely szervezet ellenőrzése és vezetése alatt dolgozott, mégpedig éppen azért, mert a meghatározás nagyon szétfolyó. A gyakorlatban — s ez teljesen kétségtelen — az „ellenőrzése és vezetése alatt" szavaknak az lesz az eredménye, hogy *nem lesz sem ellenőrzés, sem vezetés*. A Központi Bizottság sohasem tud majd tényleges ellenőrzés alá vonni minden olyan embert, aki dolgozik, de nem tartozik a párt egyik szervezetéhez sem. Feladatunk — hogy *tényleges* ellenőrzést adjunk a Központi Bizottság kezébe. Feladatunk — hogy megóvjuk pártunk szilárdságát, következetességét, tisztaságát. Igyekeznünk kell mind magasabbra, magasabbra és magasabbra emelni a párttag címét és annak jelentőségét — és ezért ellenzem Martov fogalmazását.

3

Lenin ragaszkodik ahhoz, hogy vegyék be az anyagi támogatásra vonatkozó szavakat, ha már egyszer mindenki elismeri, hogy a pártnak tagjai anyagi eszközeiből kell fenntartania magát. Nem lehet egy politikai párt alakításának kérdésében morális megfontolásokra hivatkozni.

A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK MEGVITATÁSA SORÁN ELHANGZOTT HOZZÁSZÓLÁSOK

augusztus 4 (17)

1

Lenin alkalmatlannak tartja az első fogalmazást, mert a Párttanácsnak a döntőbizottság jellegét adja[20] Márpedig a Párttanácsnak nemcsak döntőbizottságnak, hanem a Központi Bizottság és a Központi Lap tevékenységét összehangoló szervnek is kell lennie. Ezenkívül amellett foglal állást, hogy a kongresszus jelölje ki az ötödik tagot. Előfordulhat, hogy a Párttanács négy tagja nem tud egy ötödik tagot választani: ez esetben a nélkülözhetetlen intézmény nélkül maradnánk.

2

Lenin szerint Zaszulics elvtársnő érvei nem szerencsések[21]. Az általa vázolt eset már harc; ilyenkor pedig nem segít semmiféle szervezeti szabályzat. Ha a Párttanács ötödik tagjának megválasztását a négy tagra bízzuk, ezzel a harcot belevisszük a szervezeti szabályzatba. Szükségesnek tartja megjegyezni, hogy a Párttanács nemcsak békítő jellegű intézmény; hiszen a Párttanács két tagjának a szervezeti szabályzat szerint joga van például a Tanács összehívására

3

Lenin e kitétel megtartása mellett foglal állást; senkinek sem lehet megtiltani, hogy beadványával megkeresse a központot. Ez elengedhetetlen feltétele a centralizálásnak.[22]

4[23]

Itt két kérdésről van szó. Az első a minősített többség, s en ellenzem azt a javaslatot, hogy ezt $^4/_5$-ről $^2/_3$-ra szállítsuk le. A megindokolt óvás bevezetése nem ésszerű, s én ellene va-

gyok[24]. Hasonlíthatatlanul fontosabb a második kérdés: a Központi Bizottságnak és a Központi Lapnak a kooptálás kölcsönös ellenőrzésére való joga. A két központi szerv megegyezése elengedhetetlen feltétele az összhangnak. Itt a két központi szerv szakadásáról van szó. Aki nem akarja a szakadást, annak gondoskodnia kell arról, hogy meglegyen az összhang. A párt életéből tudjuk, hogy akadtak emberek, akik szakadást akartak előidézni. Ez elvi kérdés, fontos kérdés, pártunk egész jövője függhet tőle.

5

Ha a szervezeti szabályzat egyik lábára sántított, Jegorov elvtárs mindkét lábára sántává teszi.[25] A Párttanács csak kivételes esetekben kooptál. Mindkét fél, mindkét központi szerv szempontjából éppen azért szükséges a teljes bizalom, mert ez bonyolult gépezet; a teljes kölcsönös bizalom nélkül lehetetlen a sikeres közös munka. S a helyes közös munka egész kérdése szorosan összefügg a kooptálás jogával. Deutsch elvtárs minden alap nélkül túlságosan nagy jelentőséget tulajdonított a technikai nehézségek kérdésének.

A beszédek először 1904-ben jelentek meg „Az OSZDMP II., rendes kongresszusának jegyzőkönyvei" c. kiadványban, Genfben.

Lenin Művei. 6. kot. 1953. 505—507., 511., 520—523. old.

E kötet 69. oldalán az 1. pont, 72. oldalán a 3. pont és a 73—74. oldal szövege magyarul most jelent meg először.

LEVÉL AZ „ISZKRA" SZERKESZTŐSÉGÉHEZ[26]

A „Mit ne tegyünk?" c. cikk pártéletünknek olyan fontos, éppen a jelenlegi helyzetben olyan égető kérdéseit veti fel, hogy nehéz ellenállni annak a kívánságnak, hogy azonnal elfogadjam a szerkesztőség szíves meghívását, amely kész vendégszeretően megnyitni lapja hasábjait — különösen nehéz ez az „Iszkra" állandó munkatársának, különösen nehéz olyan pillanatban, amikor az, hogy egy hetet kések a szavazással, esetleg azt jelentheti, hogy teljesen lemondok a szavazásról.

Márpedig szeretnék élni tanácskozási jogommal, hogy néhány lehetséges, sőt alighanem elkerülhetetlen félreértést kiküszöböljek.

Mindenekelőtt kijelentem, hogy a cikk szerzőjének véleményem szerint ezerszeresen igaza van, amikor hangsúlyozza, hogy meg kell őrizni a párt egységét és el kell kerülni az újabb szakadásokat, különösen az olyan nézeteltérések által előidézett szakadásokat, melyeknek nem tulajdoníthatunk jelentőséget. Általában, de a jelenlegi helyzetben különösen, a legnagyobb mértékben dicséretre méltó, ha egy vezető békeszeretetre, jóakaratra, engedékenységre int. Kiátkozni vagy kizárni a pártból nemcsak a volt ökonomistákat, hanem azoknak a szociáldemokratáknak a csoportocskáit is, akik „némi következetlenség" hibájába estek, minden bizonnyal oktalan, olyannyira oktalan cselekedet volna, hogy teljes mértékben megértjük a cikkíró ingerült hangját a lelki szemei előtt megjelenő merev, konok, ostoba Szobakevicsekkel szemben, akik képesek a kizárás

mellett síkraszállni. Mi még tovább megyünk: ha lesz pártprogramunk és pártszervezetünk, nemcsak vendégszeretően meg kell nyitnunk a párt lapjának hasábjait a véleménycsere előtt, hanem azoknak a csoportoknak, vagy a szerző kifejezésével élve, csoportocskáknak is, amelyek következetlenségből a revizionizmus néhány dogmáját védelmezik, és amelyek egy vagy más oknál fogva ragaszkodnak csoportjuk sajátszerűségéhez és egyéni vonásaihoz, módot kell nyújtanunk arra, hogy rendszeresen kifejthessék akár egészen jelentéktelen mértékben eltérő véleményeiket is. Éppen hogy ne legyünk túlságosan merevek és a Szobakevics módján ridegek az „anarchikus individualizmussal" szemben, véleményünk szerint feltétlenül minden lehetőt meg kell tennunk — beleértve még a centralizmus szép sémáitól és a fegyelem feltétlen megtartásától való bizonyos eltéréseket is — annak érdekében, hogy biztosítsuk ezeknek a kis csoportoknak a véleménynyilvánítás szabadságát, hogy az egész párt számára lehetővé tegyük a nézeteltérések mélységének, illetve jelentéktelenségének felmérését, annak meghatározását, hogy voltaképpen hol, miben, és *voltaképpen kinek a részéről* állapítható meg *következetlenség*.

Csakugyan itt az ideje, hogy végleg elvessük a szektás körösdi hagyományait és — egy olyan pártban, amely a *tömegekre* támaszkodik — határozottan kiadjuk a jelszót: *több világosságot*, a párt tudjon *mindenről*, legyen birtokában az *egész, feltétlenül az egész anyag*, amelynek alapján valamennyi nézeteltérést, a revizionizmushoz való visszatéréseket, fegyelemsértést stb. megítélheti. Bízzunk jobban a pártmunkások egész tömegének önálló véleményében: ők és csakis ők tudják majd megfékezni a szakadásra hajlamos kis csoportok túlbuzgóságát, ők érhetik el majd lassú, észrevétlen, de annál kitartóbb ráhatásukkal, hogy e csoportokban meglegyen a jóakarat a pártfegyelem betartására, ők csillapíthatják az anarchikus individualizmus hevét, ők azok, akik már magával közönyük tényével dokumentálhatják, bebizonyíthatják és feltárhatják, milyen csekély jelentőségűek azok a nézeteltérések, amelyeket a szakadásra hajló elemek felnagyítanak.

Arra a kérdésre: „mit ne tegyünk?" (mit ne tegyunk általában és mit ne tegyünk azért, hogy ne idézzünk elő szakadást), min-

denekelőtt ezt válaszolnám: ne titkoljuk a part előtt, hogy szakadást előidéző okok merülnek fel és érlelődnek, ne titkoljunk el semmi olyan körülményt és eseményt, amely ilyen oknak tekinthető. Mi több, ne csak a párt előtt, hanem lehetőleg a kívülálló közönség előtt se titkoljuk ezeket. Azt mondom, „lehetőleg", mert arra gondolok, hogy van, amit konspirációs okokból el kell titkolni — de a mi szakadásainkban az ilyenfajta körülmények egészen jelentéktelen szerepet játszanak. A nagy nyilvánosság — ez a legbiztosabb és egyetlen megbízható eszköz arra, hogy elkerüljük azokat a szakadásokat, amelyek elkerülhetők, hogy a minimumra csökkentsük az olyan szakadásokból származó kárt, amelyek már elkerülhetetlenné váltak.

Gondoljuk csak el valóban, milyen kötelezettségeket ró a pártra az a körülmény, hogy a pártnak már a *tömeggel,* nempedig körökkel van dolga. Ahhoz, hogy ne csak szavakban legyünk a tömegek pártja, egyre nagyobb tömegeket kell bevonnunk a pártügyekben való részvételbe, szakadatlanul törekedve arra, hogy fejlesszük őket a politikai közömbösségtől a tiltakozásig és a harcig, a tiltakozás általános szellemétől a szociáldemokrata nézetek tudatos elfogadásáig, e nézetek elfogadásától a mozgalom támogatásáig, a támogatástól a pártban való szervezett munkáig. Vajon elérhetjük-e ezt az eredményt, ha nem a legszélesebb nyilvánosság előtt tárgyaljuk azokat a kérdéseket, amelyeknek eldöntésétől függ az, hogy a tömegekre milyen befolyást gyakorolunk. A munkások nem fognak minket többé megérteni és faképnél hagynak bennünket, mint hadsereg nélküli vezérkart, ha jelentéktelen nézeteltérések szakadáshoz vezetnek — mondja teljes joggal a szerző. De hogy *ne történhessék* meg az, hogy a munkások nem értenek meg többé bennünket, hogy az ő harci tapasztalataik és proletár ösztönük *egy s másra megtanítson bennünket,* „vezetőket" is — ahhoz a szervezett munkásoknak meg kell tanulniuk, hogy keletkezésükben figyelemmel kísérjék a szakadás okait (ilyen okok mindig voltak és mindig újra lesznek egy tömegpártban), hogy tudatosan mérlegeljék ezeket az okokat, hogy valamely orosz vagy külföldi eldugott Posehonje eseményeit az egész párt érdekeinek, az egész mozgalom érdekeinek szempontjából ítéljék meg.

A szerzőnek nagyon is igaza van, amikor hangsúlyozza, hogy

a mi központi szervünknek sok jogot fogunk adni, de sokat is fogunk tőle kívánni. Csakugyan így van a dolog. És éppen ezért kell, hogy az *egész párt* rendszeres, fokozatos és kitartó munkával *neveljen* a központi szervekben való munkára alkalmas elvtársakat, hogy mindazoknak a tevékenységét, akiket erre a magas posztra jelol, úgy ismerje, akár a saját tenyerét, hogy még egyéni sajátosságaikat, erős és gyenge oldalaikat, győzelmeiket és „vereségeiket" is ismerje. A szerző igen elmés és szemmel láthatóan gazdag tapasztalatokból leszűrt megjegyzéseket tesz az efféle vereségek néhány okára vonatkozóan. És éppen azért, mert ezek a megjegyzések olyan elmések, az egész pártnak fel kell őket használnia, hogy a párt *mindig lássa* egyik vagy másik vezetőjének minden egyes, akár részleges „vereségét" is. Egyetlen politikus sem futotta be pályáját úgy, hogy olykor vereséget ne szenvedett volna, és ha komolyan beszélünk a tömegekre gyakorolt befolyásról, arról, hogy meg akarjuk nyerni a magunk számára a tömegek „jóakaratát", akkor minden erőnkkel arra kell törekednünk, hogy ezek a vereségek ne bújjanak meg a körök és kis csoportok fülledt légkörében, hogy a nagy nyilvánosság ítélőszéke elé kerüljenek. Ez első pillantásra kínosnak látszik, ezt olykor egyes vezetők bizonyára „sértőnek" tartják majd — de le kell küzdenünk ezt a hamis kínos érzést, kötelességünk ez pártunkkal szemben, a munkásosztállyal szemben. Ezzel, és csakis ezzel tesszük lehetővé valamennyi befolyásos pártfunkcionárius számára (és nem egy esetleges összetételű kör vagy kis csoportok számára), hogy megismerjék vezetőiket és *mindegyiket a megfelelő helyre állítsák.* Csak a széles körű nyilvánosság terelhet a helyes útra minden merev, egyoldalú, szeszélyes elhajlást, csak az változtatja a „csoportocskák" olykor ostoba és nevetséges „kontrázásait" a párt önnevelésének hasznos és szükséges anyagává.

Világosságot, több világosságot! Óriási zenekarra van szükségünk; tapasztalatokat kell gyűjtenünk, hogy helyesen oszthassuk el ebben a zenekarban a szerepeket, hogy az egyiknek a szentimentális hegedűt, a masiknak a szilaj nagybőgőt adjuk a kezébe, a harmadikra a karmesteri pálcát bízzuk. Hadd valósuljon meg a szerző nagyszerű felhívása: adjunk helyet a pártlap és minden pártkiadvány hasábjain a szabad véleménynyilvání-

tásnak, hadd ítélje meg mindenki „vitáinkat és nézeteltéréseinket", melyek valamiféle „hang" miatt robbantak ki, amely egyesek szerint túlságosan éles, mások szerint hamis, megint mások szerint fátyolozott volt. Csak az ilyen nyilvános megvitatások egesz sora után alakulhat ki nálunk egy valoban összehangolt vezető testület, csak ebben az esetben lesznek a munkások olyan helyzetben, hogy továbbra is megérthetnek bennünket, csak akkor támaszkodik majd valóban „vezérkarunk" olyan hadsereg *céltudatos jóakaratára és öntudatára,* amely követi a vezérkart és ugyanakkor irányitja is vezérkarát!

Lenin

„Iszkra" 53. sz
1903. november 25
Lenin Művei 7 köt
1953. 108—112 old

HATÁROZATI JAVASLAT A PÁRTBÉKE HELYREÁLLÍTÁSÁT CÉLZÓ INTEZKEDÉSEKRŐL

Január 15 (28)

A Párttanács, tekintettel a parttagok közt a második rendes pártkongresszussal kapcsolatban felmerült ellentét jellegére és megjelenési formáira, elengedhetetlenül szükségesnek tartja, hogy erélyesen felszólítsa az összes párttagokat a párt két központi szervének, a Központi Lapnak és a Központi Bizottságnak vezetésével egyetértésben végzett közös munkára.

Az a történelmi pillanat, amelyben Oroszország él — a forradalmi erjedés óriási fokozódása az országban és a nemzetközi nehézségek, melyek háborúhoz vezethetnek —, különösen nagy kötelezettségeket ró az öntudatos proletariátus pártjára, a proletariátusára, amely az első sorokban küzd az egész népnek az önkényuralom igájától való felszabadulásáért. Soha nem volt még oly égetően szükség, mint éppen ma, szervezetünk megerősítésére, a munkásosztály minél nagyobb tömegei öntudatának és egybeforrottságának fejlesztésére irányuló egyetértésben végzett közös munkára a párt mindkét központi szervének vezetésével.

Mindig voltak és elkerülhetetlenül lesznek is ilyen vagy olyan nézeteltérések a legkülönbözőbb kérdésekben olyan pártban, amely gigantikus népi mozgalomra támaszkodik, s amely feladatul tűzi maga elé, hogy e mozgalom tudatos kifejezője legyen, s határozottan elvet minden körösdit és szűk látókörű szektás nézetet. De hogy pártunk tagjai az öntudatos, harcoló proletariátus méltó képviselői, a nemzetközi munkásmozgalom méltó harcosai legyenek, minden erejükkel arra kell törekedniük,

hogy a pártprogramunk által elismert elvek értelmezese és megvalósításuk eszközei tekintetében semmiféle személyes nézeteltérés ne zavarja és ne zavarhassa a központi szerveink vezetésével egyetértésben végzett közös munkánkat. Minél mélyebb és tágabb értelemben fogjuk fel programunkat és a nemzetközi proletariátus feladatait, minél többre becsüljük a propaganda, az agitáció és a szervezés fejlesztésére irányuló pozitív munka jelentőségét, minél távolabb vagyunk a szektásságtól, a kicsinyes korösdıtől és a klikk-harcoktól — annál nagyobb eréllyel kell torekednunk a párttagok közt felmerult nézeteltérések nyugodt és tárgyilagos megtárgyalására, hogy e nézeteltérések ne gátolhassák munkánkat, ne bomlaszthassák tevékenységünket, ne fékezhessék központi szerveink rendes működését.

A Párttanács, mint a párt legfelsőbb szerve, határozottan elítél minden bomlasztó kísérletet, bárkinek a részéről történjék is, a munkától való minden húzódozást, a központi pártpénztár anyagi támogatásától való húzódozást, minden bojkottot, amely csak arra alkalmas, hogy a vélemények, nézetek és árnyalatok merőben eszmei harcát a durván mechanikus ráhatás modszereinek, valami méltatlan csetepaténak a színvonalára sullyessze. A párt belefáradt a marakodásba, mely már csaknem egy félév óta tart, és nyomatékosan békét követel. Sem a párttagok közt felmerült nézeteltérések, sem az egyik vagy másik központi szerv személyi összetételével való elégedetlenség nem igazolhatja a bojkottot és az ehhez hasonló harci módszereket, amelyek éppen az elviség és eszmeiség hiányáról tanúskodnak, arról tanúskodnak, hogy párt érdekeit feláldozzák egy kör érdekeinek, a munkásmozgalom érdekeit szűk körű klikkérdekeknek. Vannak nálunk persze, és egy nagy pártban mindig lesznek is olyan esetek, amikor a tagság kisebb-nagyobb része elégedetlen az egyik vagy a másik központi szerv tevékenységének bizonyos árnyalatával, irányának bizonyos vonásaival vagy személyes összetételével stb. Ezeknek a tagoknak módjukban van és kötelességük is, hogy elégedetlenségük okait és jellegét egy elvtársi eszmecsere vagy a pártkiadványok hasábjain folyó polémia során megmagyarázzák, de teljesen megengedhetetlen és forradalmárokhoz méltatlan volna, ha elégedetlenségüket bojkottban fejeznék ki, vagy vonakodnának minden erejükkel támogatni a

párt két központi szerve által összefogott és irányított pozitív munkát. A két központi szerv támogatása, a közvetlen vezetésükkel egyetértésben végzett munka — közös és közvetlen pártkötelességünk.

Az ilyen nem eszmei, durván mechanikus harci módszerek, amilyenekre fentebb rámutattunk, feltétlenül elítélendők, mert teljesen tönkretehetik a pártot, amelyet teljesen és kizárólag a forradalmárok jóakarata forraszt egybe. És a Párttanács minden tagját emlékezteti arra, hogy ez a jóakarat már egészen világosan megnyilvánult a mi közös, senki által nem kifogásolt döntésünkben, amely szerint minden párttagra nézve kötelezőnek ismerjük el a második kongresszus valamennyi határozatát és valamennyi választását. Már a Szervező Bizottság, amelynek a kongresszus összehívása körül kifejtett tevékenysége kiérdemelte elismerésünket, a második kongresszus szabályzatának 18. pontjában a következő, valamennyi pártbizottság által helyeselt határozatot hozta:

„A kongresszus valamennyi határozata és a kongresszuson megejtett választások a párt döntésének tekintendők, s valamennyi pártszervezetre nézve kötelezők. Senki semmiféle ürügygyel nem támadhatja meg, és csak a következő pártkongresszus helyezheti hatályon kívül, illetve módosíthatja őket."

Ez a döntés, amelyet a kongresszus előtt az egész párt elfogadott, és amelyet a kongresszuson is néhányszor megerősítettek, annyi, mintha a szociáldemokraták önszántukból becsületszavukat adták volna egymásnak. Ne feledkezzenek hát meg erről a becsületszóról! Vessenek hát véget mielőbb a kicsinyes civakodásoknak, tereljék az eszmei harcot egyszer s mindenkorra olyan mederbe, hogy az ne vezessen a szervezeti szabályzat megsértéséhez, ne legyen a gyakorlati tevékenység és a pozitív munka kerékkötője!

Megjelent: N. Sahov „Harc a kongresszusért" c. brosúrában. Genf 1904.

Lenin Művei 7. kot 1953. 143—145 old.

EGY LÉPÉS ELÓRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA

(Pártunk válsága)[28]

ELŐSZÓ

Amikor hosszan tartó, konok, heves harc folyik, bizonyos idő elteltével rendszerint kezdenek kikristályosodni azok a központi, alapvető vitás kérdések, amelyeknek eldöntésétől függ a küzdelem végleges kimenetele, és amelyekhez képest a harc valamennyi apró és jelentéktelen epizódja mindinkább háttérbe szorul.

Így van ez a mi belső pártharcunkkal is, amely immár egy féléve óta leköti valamennyi párttag figyelmét. És éppen, mert ebben az ismertetésben, mely az egész harcot tárgyalja, sok olyan apróságot kellett érintenem, amelyeknek alig van fontosságuk, sok cívódást, amelyeknek lényegében semmi fontosságuk sincs — éppen ezért szeretném az olvasó figyelmét mindjárt kezdetben felhívni két valóban központi, alapvető kérdésre, amelyek roppant nagy fontosságúak, amelyeknek kétségtelenül történelmi jelentőségük van, és amelyek a pártunkban napirenden levő politikai kérdések közül a legégetőbbek.

Az első ilyen kérdés: mi a politikai jelentősége pártunk „többségre" és „kisebbségre" való oszlásának, amely a II. pártkongresszuson ment végbe és az orosz szociáldemokraták minden előző megoszlását teljesen háttérbe szorította.

A második kérdés: mi az elvi jelentősége az új „Iszkra" szervezeti kérdésekben elfoglalt álláspontjának, amennyiben az valóban elvi állásfoglalás.

Az első kérdés pártharcunk kiindulópontjára, forrására, okaira, alapvető politikai jellegére vonatkozik. A második kérdés

ennek a harcnak végső eredményeire, kimenetelére, arra a végső elvi eredményre vonatkozik, amelyet akkor kapunk, ha összegezzük mindazt, ami az elvek területére tartozik, és levonjuk mindazt, ami a civakodás területére tartozik. Az első kérdést a pártkongresszuson vívott harc elemzése, a másodikat az új „Iszkra" új elvi tartalmának elemzése dönti el. Ebből a két elemzésből, amely brosúrám tartalmának kilenctized része, az következik, hogy a „többség" pártunk forradalmi, a „kisebbség" pedig pártunk opportunista szárnya, azok a nézeteltérések, amelyek e két szárnyat jelenleg egymástól elválasztják, főként nem programbeli és nem taktikai, hanem csupán szervezeti kérdésekre vonatkoznak; a nézeteknek az az új rendszere, amely az új „Iszkrá"-ban annál világosabban kibontakozik, mennél inkább igyekszik álláspontját elmélyíteni és mennél inkább megtisztul ez az álláspont a kooptálás körül kitört civakodástól, a szervezeti kérdésekben megnyilvánuló opportunizmus.

A pártválságunkkal foglalkozó irodalom fő fogyatékossága a tények tanulmányozása és megvilágítása terén az, hogy majdnem teljesen hiányzik belőle a pártkongresszus jegyzőkönyvének elemzése, a szervezeti kérdés alapelveinek tisztázása terén pedig az, hogy hiányzik annak a kapcsolatnak az elemzése, amely kétségtelenül megvan egyfelől Martov elvtársnak és Akszelrod elvtársnak a szervezeti szabályzat első pontja megfogalmazásában és e megfogalmazás védelmében elkövetett alapvető hibája, másfelől pedig az „Iszkrá"-nak a szervezeti kérdésben vallott jelenlegi elvi nézetei egész „rendszere" (ha itt rendszerről egyáltalán szo lehet) között. Az „Iszkra" jelenlegi szerkesztősége, úgy látszik, meg csak észre sem veszi ezt a kapcsolatot, bár a „többség" az irodalomban már igen sokszor felhívta a figyelmet az első pontról szóló vita jelentősegere. Akszelrod elvtárs és Martov elvtárs most tulajdonkeppen csak elmélyítik, továbbfejlesztik és kibővítik az első ponttal kapcsolatban eredetileg elkövetett hibájukat. Tulajdonkeppen már az első pontra vonatkozó vitában világosan kibontakozott az opportunistáknak a szervezeti kérdésben elfoglalt álláspontja: hogy szétfolyó, nem szorosan egybekovácsolt pártszervezet mellett foglalnak állást, hogy ellenségesen állnak szemben a párt felülről lefelé haladó, a pártkongresszusból és az általa létesített intézményekből kiinduló

felépítésének eszméjével („burokratikus" eszméjével), hogy arra törekszenek, hogy alulról felfele haladjanak, s lehetővé tegyék bármely professzornak, bármely gimnazistának és „minden sztrájkolónak", hogy párttagnak tekintse magát, hogy ellenségesen állnak szemben azzal a „formalizmussal", amely a párttagtól megköveteli, hogy valamely, a párt által elismert szervezet tagja legyen, hogy közelállnak a polgári intellektuel gondolkodásmódjához, aki csupán „platonikusan" hajlandó „elismerni a szervezeti kapcsolatokat"; hogy könnyen kerulnek az opportunista agyafúrtság és az anarchista frázisok befolyása alá; hogy autonómizmusra törekszenek a centralizmussal szemben — egyszóval mindaz, ami most az új „Iszkrá"-ban buja szinpompával virágzik, s mindjobban elősegíti az eredetileg elkövetett hiba teljes és szemléltető tisztázását.

Ami a pártkongresszus jegyzőkönyvét illeti, igazán meg nem érdemelt elhanyagolása csak azzal magyarázható, hogy vitáink tele vannak civakodással, de meg alkalmasint azzal is, hogy ebben a jegyzőkönyvben túl sok a túl keserű igazság. A pártkongresszus jegyzőkönyve a maga nemében páratlan, pontosság, teljesség, sokoldalúság, gazdagság és hitelesség tekintetében pótolhatatlan képét adja pártunk valódi helyzetének, a nézetek, a hangulatok és a tervek képét, amelyet a mozgalomban résztvevők maguk rajzoltak meg; a párton belul meglevő politikai árnyalatok képét, amely megmutatja ezeknek az árnyalatoknak erőviszonyait, kölcsönös kapcsolatukat és harcukat. Éppen a pártkongresszus jegyzőkönyve és csakis ez a jegyzőkonyv mutatja meg, mennyire sikerült a régi, merőben körösdi jellegu kapcsolatok minden maradványát valóban elsepernünk és egységes, nagyszabású pártkapcsolattal helyettesítenünk. Minden párttagnak, ha tudatosan akar részt venni pártja ügyeiben, kötelessége gondosan tanulmányozni pártkongresszusunkat — igenis tanulmányozni, mert puszta olvasásra a jegyzőkönyv nyers anyaghalmaza még nem ad képet a kongresszusról. Csakis gondos és önálló tanulmányozás útján érhetjük el (és kell elérnünk), hogy a beszédek rövid összefoglalásai, a viták száraz kivonatai, az apró (látszólag apró) kérdések körüli apró csatározások egységes egésszé olvadjanak egybe, hogy a párttagok előtt megelevenedjék a pártkongresszus minden egyes jelentős szónoka, hogy

a párttagok tisztán lássák a pártkongresszus küldöttei minden egyes csoportjának politikai arculatát. E sorok írója úgy fogja érezni, hogy munkája nem veszett kárba, ha sikerül legalábbis ösztönzést adnia a pártkongresszus jegyzőkönyvének átfogó és önálló tanulmányozásához.

Még egy szót a szociáldemokrácia ellenfeleinek a címére. Ezek kárörömmel és kaján ujjongással figyelik vitáinkat; ők persze rajta lesznek, hogy pártunk hibáival és fogyatékosságaival foglalkozó brosúrámból egyes helyeket saját céljaiknak megfelelő módon ráncigáljanak elő. Az orosz szociáldemokraták már elég puskaport szagoltak a csatákban, hogy rá se hederítsenek ezekre a csipkelődésekre, hogy ezek ellenére folytassák munkájukat az önbírálat terén és saját hibáiknak kíméletlen leleplezése terén, amelyeket a munkásmozgalom növekedése okvetlenül és szükségképpen le fog gyűrni. Ám próbálják meg az ellenfél táborából való urak, tárják elénk a dolgok *valódi* képét arról, mi a helyzet „pártjukban", csak némileg is hasonlót ahhoz a képhez, melyet második kongresszusunk jegyzőkönyve mutat!

N. Lenin

1904 május.

A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATA MARTOV ELVTÁRS TERVEZETE

A programról a kongresszus áttért a párt szervezeti szabályzatára (figyelmen kívul hagyjuk a Kozponti Lap fentebb érintett kérdését és a küldöttek beszámolóit, melyeket a legtöbb delegátus, sajnos, nem terjeszthetett elő kielégítő formában). Mondanunk sem kell, hogy a szervezeti szabályzat kérdése mindnyájunk számára roppant nagy jelentőségű volt. Hiszen az „Iszkra" már kezdettől fogva nemcsak mint sajtószerv lépett fel, hanem mint *szervezeti* sejt is. Negyedik számának szerkesztőségi cikkében („Mivel kezdjük?") az „Iszkra" egy egész szervezeti tervet* fejtett ki, és e terv szerint dolgozott rendszeresen, állhatatosan *három éven* át Amikor a párt második kongresszusa elismerte az „Iszkrá"-t Kozponti Lapnak, az erre vonatkozó határozatban (147. old.) az indokolás három pontjából két pont *éppen ezzel a szervezeti tervvel és az „Iszkra" szervezeti eszméivel foglalkozik:* az „Iszkra" szerepével a *gyakorlati* pártmunka vezetésében és vezetőszerepével az egyesítés munkájában. Egészen természetes tehat, hogy az „Iszkra" munkáját és a

* Az „Iszkra"-nak Kozponti Lapkent való elismereséről mondott beszédében Popov elvtárs egyebek kozt ezt mondta „Eszembe jut az »Iszkra« 3. vagy 4 számában kozolt »Mivel kezdjuk?« című cikk. Az Oroszországban működő elvtársak kozul ezt a cikket sokan tapintatlannak tartották; mások úgy vélték, hogy ez a terv fantasztikus, és a tobbség (? valószínűleg a Popov elvtársat korülvevő személyek többsége) egyszerűen becsvággyal magyarázta" (140. old.) Amint az olvasó látja, már megszokhattam, hogy politikai nézeteimet becsvággyal magyarázzák; s ezt a magyarázatot most Akszelrod és Martov elvtárs melegítette fel

pártszervezés egész munkáját, a párt *tényleges* újjáépítésének egész munkáját *nem lehetett* befejezettnek tekinteni anélkül, hogy bizonyos szervezeti eszméket az egész párt el ne ismert és formailag is ne rögzített volna. Éppen erre volt hivatva a párt szervezeti szabályzata.

Az „Iszkra" lényegében a következő két fő gondolatot akarta a pártszervezés alapjává tenni. Az első, a centralizmus gondolata, elvben meghatározta az összes szervezeti részletkérdések megoldásának módszerét. A második — az eszmei vezetés szervének, a lapnak különleges szerepe — éppen az orosz szociáldemokrata munkásmozgalom időleges és sajátos szükségleteit vette tekintetbe a politikai rabság viszonyai között, amikor külföldön létrejön a forradalmi előretörés *kezdeti* hadműveleti támaszpontja. Az első gondolatnak, mint az egyedüli elvi jellegű gondolatnak, át kellett hatnia az egész szervezeti szabályzatot; a másik, részletekre vonatkozó gondolat az akció helyének és módszerének időleges körülményeiből fakadt, a centralizmustól való *látszólagos* eltérésben, *két központnak: a Központi Lapnak és a Központi Bizottságnak* létesítésében fejeződött ki. A párt iszkrás szervezetének mindkét alapgondolatát az „Iszkrá"-ban (4. szám) megjelent „Mivel kezdjük?"* c. szerkesztőségi cikkben is, a „Mi a teendő?"-ben** is, s végül részletesen, csaknem szabályzat formájában, a „Levél egy elvtárshoz"*** c. cikkben is kifejtettem. Lényegében csak a szerkesztés munkája, a szervezeti szabályzat pontjainak megfogalmazása volt hátra; a szabályzatnak éppen ezeket a gondolatokat kellett valóra váltania, nehogy az „Iszkra" elismerése papíron maradjon, nehogy csak konvencionális frázis legyen. Az általam újból kiadott „Levél egy elvtárshoz" című cikkhez írt előszóban már rámutattam arra, hogy elegendő a párt szervezeti szabályzatát egyszerűen egybevetni ezzel a brosúrával, hogy megállapítsuk a szabályzatban és a cikkben foglalt szervezeti eszmék teljes azonosságát.****

Meg kell említenem, hogy az iszkrás szervezeti eszméknek a szabályzatban való megszövegezésével kapcsolatos szerkesztési

* Lásd *Lenin* Művei. 5. köt. Szikra 1953. 1—13. old — *Szerk.*
** Lásd *Lenin* Művei. 5. kot. 357—554. old. — *Szerk.*
*** Lásd *Lenin* Művei. 6. köt. Szikra 1953. 231—253. old — *Szerk.*
**** Lásd *Lenin* Művei. 7. köt Szikra 1953 127—128. old — *Szerk*

munka során felmerült egy incidens, amelyet Martov elvtárs idézett elő: „... A ténybeli adatok meg fogják mutatni — mondotta Martov a Liga kongresszusán (58. old.) —, mennyire volt meglepő Lenin számára, hogy e ponttal (azaz az 1. ponttal) kapcsolatban opportunista álláspontot képviseltem. Másfél-két hónappal a kongresszus előtt megmutattam Leninnek tervezetemet, melyben az 1. pont éppen úgy volt megfogalmazva, ahogy azt a kongresszuson javasoltam. Lenin ellenezte tervezetemet, mert túlságosan részletezőnek tartotta, és azt mondta, hogy csak az 1. pont eszméje — a párttagság meghatározása — tetszik neki, s ezt módosításokkal fel fogja venni a maga szervezeti szabályzatába, mert az én fogalmazásomat nem tartja szerencsésnek Lenin tehát már régóta ismerte az én megfogalmazásomat, ismerte az ebben a kérdésben vallott nézeteimet. Látják tehát, hogy nyílt sisakkal mentem el a kongresszusra, nem titkoltam nézeteimet, előre bejelentettem, hogy harcolni fogok a kölcsönös kooptálás ellen, a Központi Bizottságba és a Központi Lapba való kooptálásnál megkívánt egyhangú szavazásnak az elve ellen stb."

Ami azt az előzetes bejelentését illeti, hogy harcolni fog a kölcsönös kooptálás ellen, más helyütt majd meglátjuk, miképpen történt ez az eset. Most álljunk meg a martovi szervezeti szabályzat „nyílt sisakjánál". Amikor Martov a Ligában emlékezetből elmondta az ő rosszul sikerült tervezetével kapcsolatos epizódot (ezt a tervezetet Martov a kongresszuson maga vonta vissza, mint nem megfelelőt, de a kongresszus után az őt jellemző következetességgel megint napvilágra hozta) — szokás szerint sok mindenről megfeledkezett és ezért megint sok mindent összezavart. Azt hihetnők, nem egy eset történt, amely óva int attól, hogy magánbeszélgetésekre és emlékezetünkre hivatkozzunk (az emberek önkéntelenül is csak arra emlékeznek, ami előnyös számukra!) — s Martov elvtárs jobb híján mégis értéktelen anyagot használ. Most még Plehanov elvtárs is kezdi őt utánozni — úgy látszik, a rossz példa ragadós.

Az 1. pont „eszméje" Martov tervezetében nem „tetszhetett" nekem, mert *semmiféle olyan eszme* nem volt az ő tervezetében, amely a kongresszuson felszínre került volna. Emlékezete cserben hagyta. Az iratok között szerencsére megtaláltam Martov

tervezetét, ahol *„az 1. pont éppen nem úgy van megfogalmazva, ahogy a kongresszuson javasolta"!* Ezt nevezik „nyílt sisaknak"!

Az 1. pont Martov tervezetében: „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárthoz tartozónak tekintendő mindenki, aki elismeri a párt programját és a párt szerveinek (sic!*) ellenőrzése és vezetése mellett a párt feladatainak megvalósítása érdekében tevékeny munkát végez."

Az 1. pont az én tervezetemben: „A párt tagjának tekintendő mindenki, aki elismeri a párt programját és támogatja a pártot mind anyagi eszközökkel, mind a pártszervezetek egyikében való személyes részvétellel."

Az 1. pont a Martov által a kongresszuson előterjesztett és a kongresszus által elfogadott fogalmazásban: „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt tagjának tekintendő mindenki, aki a párt programját elismeri, a pártot anyagi eszközökkel támogatja és a pártot szervezetei egyikének vezetése alatt rendszeres személyes támogatásban részesíti."

Ebből az egybevetésből világosan látható, hogy Martov tervezetében éppenséggel nincsen semmiféle *eszme*, csak *üres frázis* van benne. Hogy a párt tagjai a párt *szerveinek* ellenőrzése és vezetése alatt dolgoznak, ez magától értetődik, *ez nem lehet másként*, erről csak olyan emberek beszélnek, akik azért szeretnek beszélni, hogy semmit se mondjanak, akik szeretik a „szabályzatokat" üres szavak és bürokratikus (vagyis az ügy érdekében nem szükséges, de a parádé érdekében állítólag szükséges) formulák tömegével megtölteni. Az 1. pont *eszméje* csak annak a kérdésnek felvetésével jelenik meg, hogy vajon megvalósíthatják-e *a párt szervei a valóságban* az olyan párttagok vezetését, *akik nem tartoznak egyik párszervezethez* sem? Ennek az eszmének nyoma sincs Martov elvtárs tervezetében. Tehát *nem ismerhettem* Martov elvtárs „nézeteit" „ebben a kérdésben", mert hiszen *e kérdésre vonatkozóan* Martov elvtárs tervezetében *nincsenek semmiféle nézetek*. Martov elvtárs ténybeli adatai teljes *zűrzavarnak* bizonyulnak . .

* — így! — *Szerk*

A SZERVEZETI SZABÁLYZAT ELSŐ PONTJA

Már idéztük azokat a különböző megfogalmazásokat, amelyek miatt érdekes viták robbantak ki a kongresszuson. Ezek a viták csaknem két ülést vettek igénybe és *két név szerinti* szavazással végződtek[29] (az egész kongresszus folyamán, ha nem tévedek, csak nyolc név szerinti szavazás volt; ilyen szavazásokra csak különösen fontos esetekben került sor, mert igen nagy időveszteséggel jártak). Kétségtelenül elvi kerdésről volt szó. A kongresszus érdeklődése a viták iránt roppant nagy volt. A szavazásban *valamennyi* küldött részt vett, ami ritka jelenség volt kongresszusunkon (mint minden nagy kongresszuson) és szintén a vitatkozók nagy érdeklődéséről tanúskodik.

Mi is volt a vitás kérdés lényege? Már a kongresszuson megmondottam és utána is nemegyszer ismételtem, hogy „nézeteltérésünket (az 1. pontot illetően) korántsem tartom olyan lényegesnek, hogy ez a párt élet-halál kérdése volna. A szervezeti szabályzat egy rossz pontja miatt semmiképpen nem pusztulunk még el!" (250)*. Ez a nézeteltérés ugyan elvi árnyalatokat tár fel, de magában véve semmiképpen sem okozhatta azt a kettéválást (ténylegesen, kertelés nélkül szólva szakadást), amely a kongresszus után bekövetkezett. De minden *kis* nézeteltérés *naggyá* válhat, ha ragaszkodnak hozzá, ha előtérbe tolják, ha *hozzá*látnak e nézeteltérés összes gyökereinek és összes elágazásainak felkutatásához. Minden *kis* nézeteltérés *óriási* jelentőségre tehet szert, ha bizonyos téves felfogások felé tett *fordulat* kiindulópontjává

* Lásd *Lenin* Művei 6 kot Szikra 1953 520 old — *Szerk*

válik, és ha ezek a téves felfogások új és további véleménykülönbségek folytán *anarchikus* cselekedetekkel párosulnak, melyek a pártot a szakadásig viszik.

Így volt ez ebben az esetben is. Az 1. pont körül felmerült viszonylag kicsiny nézeteltérés most óriási jelentőségűvé lett, mert éppen ez a nézeteltérés vált fordulóponttá a kisebbség opportunista álokoskodásai és anarchista fráziscséplése irányában (különösen a Liga kongresszusán, majd pedig az új „Iszkra" hasábjain is). Éppen ez a nézeteltérés *vetette meg az alapját* az iszkrás kisebbség koalíciójának az iszkraellenesekkel és a mocsárral, annak a koalíciónak, amely a választások időpontjában véglegesen határozott formákat öltött és amelynek megértése nélkül *nem érthetjük meg* a központi szervek összetételének kérdésében felmerült fő es mélyreható nézeteltérést sem. Martovnak és Akszelrodnak az 1. pont kérdésében elkövetett kis hibája kis repedés volt fazekunkon (amint a Liga kongresszusán mondottam). Az egyik lehetőség az volt, hogy a fazekat jobban összedrótozzuk, kétszeres kötéssel (nem pedig szoros hurokkal, ahogy Martov hallani vélte, aki a Liga kongresszusának idején a hisztériához közel álló állapotban volt). A másik lehetőség az volt, hogy *minden* erőfeszítést arra irányítunk, hogy a repedést kitágítsuk, hogy a fazekat összetörjük. A bojkott és a buzgó martovisták más efféle anarchista rendszabályai következtében éppen ez utóbbi következett be. Az 1. pont körül felmerult nezeteltérés nem csekély szerepet játszott a központi szervek választásának kérdésében, mivel pedig Martov ebben a kérdésben vereséget szenvedett, „elvi harcot" indított, melyben durván mechanikus, sőt botrányos eszközökhöz folyamodott (az Orosz Forradalmi Szociáldemokrácia Kulföldi Ligájának kongresszusán mondott beszedei).

Most, ezek után az események utan, az 1. pont kérdése tehát *óriási jelentőségre* tett szert, es nekunk pontosan számba kell vennünk, milyen jellegűek mindazok a csoportosulások, melyek a kongresszuson az 1. pont feletti szavazás során kialakultak, valamint — és ez meg összehasonlíthatatlanul fontosabb — azt, hogy valóban milyen jellegűek azok a *felfogásbeli árnyalatok*, amelyek az 1. pont körül megnyilvánultak vagy kezdtek megnyilvánulni. *Most*, az olvasók előtt ismeretes események után, a

kérdés már így *vetődik fel:* vajon az Akszelrod által védett Martov-féle megfogalmazásban nem az ő (illetve kettejük) állhatatlansága, ingatagsága és politikai elmosódottsága tükröződött-e, ahogy én a kongresszuson mondtam (v. 333), nem az ő (illetve kettejük) elhajlása a jaurès-izmus vagy az anarchizmus felé, ahogy Plehanov mondta a Liga kongresszusán (a Liga jegyzőkönyve, 102. stb. old.)? Avagy az én Plehanov által védelmezett megfogalmazásomban tükröződött a centralizmus helytelen, bürokratikus, formalisztikus, basáskodó, nem-szociáldemokrata értelmezese? *Opportunizmus és anarchizmus, avagy bürokratizmus és formalizmus?* — így vetődik fel a kérdés *most*, amikor a kis nézeteltérés nagy nézeteltérésse lett. És éppen *ezt* az események által mindannyiunkra ránkkényszerített kérdésfeltevést — amelyet történelmileg adottnak mondanék, ha ez nem hangzana túlságosan fellengzősen — kell *szem előtt tartanunk* az én megfogalmazásom mellett és ellen elhangzott érvek *érdembeni* megvitatásakor

Kezdjük ezeknek az érveknek taglalását a kongresszusi viták elemzésével. Az első szónoknak, Jegorov elvtársnak a beszéde csak azért érdekes, mert az ő állásfoglalása (non liquet, nekem még nem világos, én még nem tudom, hol az igazság) nagyon jellemző sok küldött állásfoglalására, akiknek nem volt könnyű eligazodniuk a valóban új, meglehetősen bonyolult és szerteágazó kérdésben. A következő szónok, Akszelrod elvtárs, már azonnal elvileg teszi fel a kérdést. Ez Akszelrod elvtársnak az első elvi, helyesebben: általában az első beszéde a kongresszuson, és első fellépését — a hírhedt „professzorral" — aligha mondhatjuk különösen szerencsésnek. „Úgy vélem — mondta Akszelrod elvtárs —, hogy ezt a két fogalmat: párt és szervezet, el kell határolnunk egymástól. Itt pedig ez a két fogalom összekeveredett. Márpedig ez veszélyes." Ez az első érv az én megfogalmazásom ellen. Vegyük jobban szemügyre. Ha azt mondom, hogy a pártnak a *szervezetek* összességének* (nem egyszerű számtani össze-

* A „szervezet" szót rendszerint kétfele értelemben használják: tág és szuk értelemben. Szűk értelemben egy — akár egészen laza — emberi közösségnek különálló sejtjét jelenti. Tág értelemben ilyen sejtnek egy egésszé tömörült összességét jelenti. Például a flotta, a hadsereg, az állam egyidejűleg szervezetek összessége (a szó szűk értelmében) és a társadalmi szervezet egy fajtája (a szó tág értelmében). A közoktatásügy — szervezet

gének, hanem a szervezetek komplexumának) kell lennie, azt jelenti ez, hogy „összekeverem" a párt és a szervezet fogalmát? Természetesen nem. Ezzel egész világosan és pontosan kifejezem azt a kívánságomat, azt a követelésemet, hogy a párt mint az osztály élcsapata, a lehető legszervezettebb valami legyen, hogy a párt csak olyan elemeket vegyen fel soraiba, amelyek a *szervezettségnek legalább a minimumát elismerik.* Ezzel szemben ellenfelem *egy kalap alá veszi* a pártban a szervezett elemeket a szervezetlenekkel, azokat az elemeket, amelyek vezethetők, azokkal, amelyek nem vezethetők, az élenjáró elemeket a javíthatatlanul elmaradottakkal, mert a javíthatóan elmaradt elemek a szervezet tagjai lehetnek. A szervezett és szervezetlen elemeknek ez az *összekeverése* valóban *veszedelmes.* Akszelrod elvtárs továbbá „a múlt szigorúan konspirációs és centralisztikus szervezeteire" („Zemlja i Volja" és „Narodnaja Volja") hivatkozik; ezek körül — úgymond — „egy sereg olyan ember csoportosult, akik nem tartoztak a szervezethez, de valamilyen módon támogatták, és akiket párttagoknak tekintettek... Ez az elv még szigorúbban érvényesítendő a szociáldemokrata szervezetben." Itt elérkeztünk a kérdés egyik *magvához:* vajon csakugyan szociáldemokrata „ez az elv", az olyan elv, amely megengedi, hogy párttagoknak nevezzék magukat azok, akik a párt egyetlen szervezetéhez sem tartoznak, hanem csupán „valamilyen módon támogatják a pártot"? És Plehanov megadta az egyetlen lehetséges választ erre a kérdésre: „Akszelrod helytelenül hivatkozott a hetvenes évekre. Akkor volt egy jól szervezett és nagyszerűen fegyelmezett központ, körülötte voltak az általa teremtett különböző fokozatú szervezetek, ami pedig ezeken a szervezeteken kívül volt, az káosz, anarchia volt. E káosz alkotóelemei párttagoknak nevezték magukat, ezzel azonban az ügy nem nyert, hanem vesztett. Nekünk nem utánoznunk kell

(a szo tág értelmében), s a kozoktatásugy egy csomó szervezetből áll (a szó szűk értelmében). Éppen így a párt is szervezet, szervezetnek *kell lennie* (a szó tág értelmében); ugyanakkor a pártnak számos különféle szervezetből kell állania (a szó szűk értelmében). Ezért Akszelrod elvtárs, amikor e fogalmak — párt és szervezet — elhatárolásáról beszélt, először is nem vette tekintetbe a szervezet szó tág és szűk értelme közötti különbséget, másodszor nem vette észre, hogy maga vette egy kalap alá a szervezett és szervezetlen elemeket

a hetvenes évek anarchiáját, hanem el kell kerülnünk." Ilyenképpen „ez az elv", amelyet Akszelrod elvtárs szociáldemokrata elvnek próbált feltüntetni, valójában *anarchista elv*. Ha ezt meg akarják cáfolni, bizonyítsák be az ellenőrzés, vezetés és fegyelem *lehetőségét* a szervezeten kívül, bizonyítsák be, hogy *szükség* van arra, hogy „a káosz elemeit" a párttag nevével illessék. Martov elvtárs megfogalmazásának védelmezői *sem az egyiket, sem a másikat* nem bizonyították be és nem is bizonyíthatták be. Példaképpen Akszelrod elvtárs előhozakodott „egy professzorral, aki szociáldemokratának tartja magát és ezt ki is jelenti". Akszelrod elvtársnak, hogy következetesen kifejtse az ebben a példában rejlő gondolatot, ezután így kellett volna folytatnia. vajon maguk a szervezett szociáldemokraták elismérik-e ezt a professzort szociáldemokratának? Mivel Akszelrod elvtárs nem tette fel ezt a további kérdést, okfejtése félben maradt. Valóban két eset lehetséges. Vagy elismerik a szervezett szociáldemokraták a szóban forgó professzort szociáldemokratának — és akkor miért ne vehetnék be valamelyik szociáldemokrata szervezetbe? Csak ebben az esetben felelnek majd meg a professzor „kijelentései" tetteinek, csak ekkor nem lesznek üres frázisok (mert bizony az ilyen professzori kijelentések igen gyakran nem egyebek üres frázisoknál). Vagy pedig a szervezett szociáldemokraták *nem* ismerik el a professzort szociáldemokratának, és akkor ostoba, értelmetlen és *káros* dolog feljogosítani őt arra, hogy a párttag megtisztelő és felelősségteljes címét viselje. Eszerint az egész kérdésnek az a lényege, hogy következetesen keresztulvisszük-e a szervezet elvét, vagy pedig szentesítjük a zűrzavart és az anarchiát. Úgy építjuk-e a pártot, hogy a *szociáldemokratáknak* abból a már kialakult és összekovácsolódott magvából indulunk ki, amely megszervezte például a pártkongresszust és amelynek ki kell szélesítenie és szaporítania kell a pártszervezetek minden fajtáját, vagy pedig megelégszünk azzal a megnyugtató *frázissal*, hogy mindenki, aki segít, párttag? „Ha elfogadjuk Lenin formuláját — folytatta tovább Akszelrod elvtárs —, akkor kivetjük magunk közül azoknak az embereknek egy részét, akik ugyan nem fogadhatók be közvetlenül a szervezetbe, de mégis párttagok." Az a fogalomzavar, amellyel Akszelrod elvtárs engem akart megvádolni, itt

egész világosan kiütközik nála magánál: ő már adottnak veszi azt, hogy mindenki, aki segít, *az párttag*, holott éppen erről folyik a vita, és az ellenlábasoknak még be kell *bizonyítaniuk*, hogy ez a felfogás szükséges és hasznos. Mi a tartalma ennek az első pillantásra borzadályt keltő kifejezésnek: kivetjük magunk közül? Ha parttagoknak csak a pártszervezeteknek elismert szervezetek tagjait tekintik, akkor azok, akik nem léphetnek be „közvetlenül" egy pártszervezetbe sem, dolgozhatnak olyan szervezetben, amely ugyan nem pártszervezet, de a párthoz közel áll. Szó sem lehet tehát arról, hogy valakit kivetünk magunk közül olyan értelemben, hogy kizárjuk a munkából, a mozgalomban való részvételből. Ellenkezőleg, mennél erősebbek lesznek pártszervezeteink, amelyek *valódi* szociáldemokratákból állanak, mennél kevesebb lesz az ingadozás és állhatatlanság a párton belül, annál szélesebb körű, sokoldalúbb gazdagabb és termékenyebb lesz a párt befolyása a munkás-*tömegeknek* a pártot körülvevő, a párt által vezetett elemeire. Elvégre megsem szabad összetéveszteni a pártot mint a munkásosztály élcsapatát az egész osztállyal. Márpedig Akszelrod elvtárs összetéveszti (ami általában jellemző opportunista ökonomizmusunkra), amikor azt mondja: „Mi természetesen mindenekelőtt a párt legaktívabb elemeinek szervezetét teremtjük meg, a forradalmárok szervezetét, de — minthogy az osztály pártja vagyunk — gondolnunk kell arra, hogy ne hagyjuk a párton kívül azokat, akik tudatosan, noha talán nem is egészen aktívan, a párt mellé állnak." Először is, egy szociáldemokrata munkáspárt aktív elemei közé korántsem csak a forradalmárok szervezetei fognak tartozni, hanem *számos* pártszervezetnek elismert munkásszervezet is. Másodszor abból a tényből, hogy mi az osztály pártja vagyunk, mi okból, milyen logika alapján következik az, hogy nem kell különbséget tenni a párthoz *tartozók* és a párt *mellett állók* között? Éppen ellenkezőleg: minthogy különbségek vannak a tudatosság és az aktivitás fokában, különbséget kell tenni a párthoz való közelállás fokában is. Mi az osztály pártja vagyunk és ezért *csaknem az egész osztálynak* (háborús időkben, a polgárháború korszakában pedig éppenséggel az egész osztálynak) pártunk vezetése alatt kell cselekednie, minél szorosabban kell pártunkhoz csatlakoznia, de manyilo-

vizmus és „uszálypolitika" volna azt hinni, hogy majdnem az egész osztály vagy az egész osztály a kapitalizmus alatt valaha is képes lehet élcsapata, szociáldemokrata pártja tudatosságáig és aktivitásáig felemelkedni. Még egyetlen értelmes szociáldemokrata sem kételkedett abban, hogy a kapitalizmus alatt még a szakszervezet (ez az egyszerűbb, a kevéssé fejlett rétegek tudatához közelebb álló szervezet) sem képes átfogni csaknem az egész, vagy az egész munkásosztályt. Csak önmagunkat ámítanók, nem vennénk tudomásul óriási feladatainkat, szűkebb körre szorítanók ezeket a feladatokat, ha megfeledkeznénk az élcsapat és az élcsapat felé vonzódó tömegek közötti különbségről, ha megfeledkeznénk az élcsapatnak arról az állandó kötelességéről, hogy mind szélesebb és szélesebb rétegeket *emeljen fel* az élcsapat színvonalára. Márpedig ezt nem veszi tudomásul és megfeledkezik róla az, aki elkeni a különbséget a párt mellé állók és a párthoz tartozók között, az öntudatosak, aktívak és a támogatók között.

Aki e szervezeti elmosódottság *igazolására*, a szervezettség és szervezetlenség összetévesztésének *igazolására* arra hivatkozik, hogy mi az osztály pártja vagyunk, az ugyanabba a hibába esik, mint Nagyezsgyin, aki összetévesztette a mozgalom „mélyre nyúló" „gyökereinek" filozófiai és társadalomtörténeti kérdését . . . „a technikai és szervezési kérdéssel" („Mi a teendő?" 91 old.*). Akszelrod példája nyomán azután számos ésetben összetévesztették ezt a két kérdést azok a szónokok, akik Martov elvtárs megfogalmazása mellett foglaltak állást. „Minél elterjedtebb lesz a párttag elnevezés, annál jobb" — mondja Martov, de nem magyarázza meg, mi hasznunk lehet a tartalomnak meg nem felelő *elnevezés* széles körű elterjedéséből. Lehet-e tagadni, hogy a pártszervezethez nem tartozó tagok ellenőrzése fikció? Egy fikció széles körű elterjedése nem hasznos, hanem káros. „Csak örülhetünk, ha minden sztrájkoló, minden tüntető, mikor tetteiért felel, párttagnak nevezheti magát" (229. old.). Csakugyan? *Minden sztrájkolónak* legyen joga *párttagnak nyilvánítania magát?* Ezzel a tétellel Martov elvtárs a képtelenségig viszi tévedését, a szociáldemokratizmust a sztrájkizmus színvonalára *süllyeszti* le, Akimovék gyászos példáját követi. Mi csak

* Lásd *Lenin* Művei. 5. kot Szikra 1953. 480. old — *Szerk*

örülhetünk, ha a szociáldemokráciának minden sztrájk sikerül, hiszen a szociáldemokrácia közvetlen és feltétlen kötelessége, hogy vezesse a proletariátus osztályharcának minden megnyilvánulását, márpedig a sztrájk e harc egyik legmélyrehatóbb és leghatalmasabb megnyilvánulása. De uszálypolitikusok lennénk, ha megengednők a harc ilyen elsődleges, ipso facto* nem több mint trade-unionista formájának a mindent átfogó és tudatos szociáldemokrata harccal való *azonosítását*. Opportunista módon *egy nyilvánvaló hazugságot szentesítenénk*, ha minden sztrájkolót feljogosítanánk arra, hogy „párttagnak nyilvánítsa magát", mert ez az állítás a *legtöbb esetben hazugság* lesz. Manyilovi ábrándokban ringatnánk magunkat, ha el akarnók hitetni magunkkal és másokkal, hogy *minden sztrájkoló* szociáldemokrata és a szociáldemokrata párt tagja *lehet* abban a mérhetetlen szétforgácsoltságban, elnyomatásban és eltompultságban, amely a kapitalizmusban a „tanulatlan", nem szakképzett munkások roppant széles rétegeire szükségképpen ránehezedik. Éppen a „*sztrájkoló*" példáján látható különösen világosan, mi a különbség ama *forradalmi törekvés* között, hogy szociáldemokrata módon vezessünk minden sztrájkot és az olyan *opportunista frázis között*, amely *minden* sztrájkolót párttagnak nyilvánít. Mi az osztály pártja vagyunk, ha *valóban* szociáldemokrata módon vezetjük a proletariátusnak csaknem az egész, sőt az egész osztályát; ebből azonban csak az Akimovok következtethetik azt, hogy *szavakban* azonosítanunk kell a pártot és az osztályt.

„Nem félek összeesküvő szervezettől", mondta ugyanebben a beszédében Martov elvtárs — de hozzátette, „összeesküvő szervezetnek az én szememben csak akkor van értelme, ha széles körű szociáldemokrata munkáspárt veszi körül" (239. old.). Hogy pontos legyen, így kellett volna mondania: ha széles körű szociáldemokrata munkás*mozgalom* veszi körül. És ebben a formában Martov elvtárs tétele nemcsak vitathatatlan, hanem egyszerűen közhely. Csak azért térek ki erre a pontra, mert Martov elvtárs közhelyéből az utána felszólalók azt a nagyon *közkeletű és nagyon vulgáris* érvet gyártották, hogy Lenin „a párttagok összességét az összeesküvők összességére akarja korlátozni". Erre a következtetésre — amelyen csak mosolyogni lehet — ju-

* — magánál a ténynél fogva, lényegében — *Szerk.*

tott Poszadovszkij elvtárs is, Popov elvtárs is, amikor pedig Martinov és Akimov is átvette, akkor igazi jellege, mégpedig opportunista frázisjellege már világosan megmutatkozott. Jelenleg ugyanezt az érvet fejtegeti az új „Iszkrá"-ban Akszelrod elvtárs, hogy ismertesse az olvasóközönséggel az új szerkesztőség új szervezeti nézeteit. Már a kongresszuson, mindjárt az első ülésen, amelyen az 1. pont kérdését tárgyalták, észrevettem, hogy az ellenlábasok ezt az olcsó fegyvert akarják felhasználni, és ezért beszédemben figyelmeztettem őket (240. old.): „Ne higgyek, hogy a pártszervezetek csak hivatásos forradalmárokból állhatnak. A legkülönfélébb fajtájú, rangú és árnyalatú szervezetekre van szükségünk, kezdve a rendkivül szűk körű és konspirátiv szervezeteken az igen széles körű, szabad, laza szervezetekig (lose Organisationen)." Ez annyira nyilvánvaló, magától értetődő igazság, hogy feleslegesnek tartottam, hogy részletesebben foglalkozzam vele. De manapság, amikor igen-igen sok tekintetben visszarángattak bennünket, itt is meg kell ismételni a „rég tudott dolgokat". Ebből a célból idézek néhány részletet a „Mi a teendő?"-ből és a „Levél egy elvtárshoz" című írásomból:

„Az Alekszejevhez és Miskinhez, Halturinhoz és Zseljabovhoz hasonló kiváló emberek köre tisztán látja a politikai feladatokat e szó legvalóságosabb, leggyakorlatibb értelmében, tisztán látja éppen azért és annyiban, amennyiben lángoló igéik visszhangra találnak az ösztönösen ébredező tömegben, amennyiben pezsgő energiájukat felkapja és támogatja a forradalmi osztály energiája"*. Hogy szociáldemokrata *párt* legyünk, ahhoz éppen *az osztály támogatását* kell megszereznünk. Nem a pártnak kell az összeesküvő szervezetet körülvennie, ahogy Martov elvtárs gondolta, hanem a forradalmi osztálynak, a proletariátusnak kell körülvennie a pártot, amely mind az összeesküvő, mind a nemösszeesküvő szervezeteket magában foglalja.

„... A munkások gazdasági harcát szolgáló szervezeteknek szakmai szervezeteknek kell lenniük. Minden szociáldemokrata munkás köteles a lehetőséghez képest támogatni ezeket a szervezeteket és aktívan dolgozni bennük ... De egyáltalán nem érdekünk azt követelni, hogy a szakegyletek tagjai kizárólag

* Lásd Lenin Művei, 5. köt. 466. old. — *Szerk.*

szociáldemokraták lehessenek, mert ez csokkentené a tömegre gyakorolt befolyásunkat. A szakegyletben vegyen részt minden munkás, aki megérti, hogy egyesülnie kell a munkáltatók és a kormány elleni harcra. A szakegyletek nem is érhetnék el céljukat, ha nem egyesítenék mindazokat, akik legalább ezt az elemi dolgot megértik, ha a szakegyletek nem lennének igen *széles körű* szervezetek. S minél szélesebb körűek ezek a szervezetek, annál szélesebb lesz bennük a mi befolyásunk is, amely nemcsak a gazdasági harc »spontán« fejlődésének eredménye, hanem annak is, hogy a szervezet szocialista tagjai közvetlenül, tudatosan hatnak társaikra" (86. old.).* Mellesleg megjegyezve, a szakszervezetek példája különösen jellemző az 1. pont vitás kérdésének megítélése szempontjából. Hogy ezeknek a szervezeteknek a szociáldemokrata szervezetek „ellenőrzése és vezetése alatt" *kell* dolgozniuk, erre vonatkozólag a szociáldemokraták között nem lehet nézeteltérés. De *ezen az alapon* a szervezetek minden tagjának megadni azt a jogot, hogy „magukat" a szociáldemokrata párt tagjainak „nyilvánítsák", nyilvánvaló képtelenség lenne és kettős kárt okozhatna: egyfelől *csökkenthetné* a szakmai mozgalom méreteit s gyengítené a munkásoknak ebből a talajból sarjadó szolidaritását. Másfelől szélesre tárná a kaput a szociáldemokrata pártban az elmosódottság és ingatagság előtt. A német szociáldemokrata pártnak alkalma volt arra, hogy egy ehhez hasonló kérdést egy konkrét esetben megoldjon a darabbérért dolgozó hamburgi kőművesekkel kapcsolatos híres incidens idején[30]. A szociáldemokrácia pillanatnyi ingadozás nélkül a szociáldemokrata szempontjából becstelen dolognak nyilvánította a sztrájktörést, vagyis a sztrájkok vezetését, támogatását szívügyének ismerte el, de ugyanakkor éppoly határozottan elutasította azt a követelést, hogy a párt érdekeit a szakegyletek érdekeivel azonosítsák, hogy *a pártra hárítsák a felelősséget* az egyes szakegyletek egyes lépéseiért. A pártnak törekednie kell, és törekedni is fog arra, hogy szellemével átitassa, befolyása alá vonja a szakegyleteket, de éppen e befolyás érdekében külön kell választania ezeknek az egyleteknek teljesen szociáldemokrata (a szociáldemokrata párthoz tartozó) elemeit a nem teljesen öntudatos és politikailag nem teljesen aktív elemektől, és nem sza-

* Lásd ugyanott, 473 old — *Szerk.*

bad a két csoportot egy kalap alá vonnia, mint ezt Akszelrod elvtárs szeretné.

„... Ha a forradalmárok szervezete fogja össze a legkonspiratívabb funkciókat, ez nem gyengíti, hanem kiszélesíti és tartalmasabbá teszi több olyan szervezet tömegeinek munkáját, amelynek a nagyközönséggel van dolga és ezért formailag a lehető legkevésbé határozott és a lehető legkevésbé konspiratív, mint például a munkás-szakszervezetek, a munkás önképző- és illegális irodalmi olvasókörök, a szocialista, valamint a lakosság *valamennyi* többi rétegében alakult demokratikus körök stb. stb. Mindenütt *igen sok* ilyen körre, egyletre és szervezetre van szükség, amelyek elláthatják a legkülönfélébb funkciókat, de óstobaság és káros volna *összetéveszteni* őket a *forradalmárok* szervezetével, elmosni a köztük levő határt..." (96. old.)*. Ebből az idézetből látható, milyen feleslegesen figyelmeztetett engem Martov elvtárs arra, hogy a forradalmárok szervezetét széles körű munkásszervezeteknek kell *körülvenniük*. Erre már a „Mi a teendő?"-ben utaltam, a „Levél egy elvtárshoz" c. cikkemben pedig konkrétabban fejtettem ki ezt az eszmét. A gyári körök — írtam ott — „különösen fontosak számunkra: hiszen a mozgalom legfőbb ereje éppen a *nagy* üzemek munkásainak szervezettségében rejlik, mert a nagy üzemekben összpontosul a munkásosztálynak az a része, amely nemcsak számbeli fölényben van, hanem még nagyobb fölényben van befolyás, fejlettség, harcképesség dolgában. Legyen minden gyár a mi erődünk... A gyári albizottság igyekezzék az egész gyárat, a munkásoknak minél nagyobb részét átfogni mindenféle körök (vagy megbízottak) hálózatával... Minden csoportnak, körnek, albizottságnak stb. a bizottság intézményeként vagy fiókjaként kell működnie. Egy részük nyíltan kijelenti, hogy be óhajt lépni az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártba, és a *bizottság hozzájárulásával* be is lépnek, vállalnak (a bizottság megbízásából vagy a bizottság beleegyezésével) bizonyos funkciókat, kötelezik magukat, hogy engedelmeskednek a pártszervek rendelkezéseinek, *élvezik a párttagok összes jogait*, a bizottság legközelebbi utánpótlásának számítanak majd stb. Másik részük *nem lép be* az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártba,

* Lásd ugyanott 486. old. — *Szerk.*

hanem mint olyan kör szerepel, amelyet párttagok szerveztek, vagy a párt egyik-másik csoportjának irányításával működnek stb." (17—18. old.)*. Az általam kiemelt szavakból különösen világosan látható, hogy az 1. pont megfogalmazásának *eszméje* teljes egészében kifejezésre jutott már a „Levél egy elvtárshoz" c. cikkemben. Ebben világosan megjelölöm a pártba való belépés feltételeit a következőkben: 1) a szervezettség bizonyos foka és 2) a pártbizottság jóváhagyása. Egy oldallal odébb hozzávetőleg megjelöltem azt is, milyen csoportokat és szervezeteket, és milyen okoknál fogva kell (vagy nem kell) a pártba felvenni: „A terjesztő csoportnak az OSZDMP-hez kell tartoznia és ismernie kell a párt bizonyos számú tagját és funkcionáriusát. A munka szakmai feltételeit tanulmányozó és bizonyos szakmai követeléseket kidolgozó csoportnak nem kell okvetlenul az OSZDMP-hez tartoznia. Az egy-két párttag *részvételével* önképzéssel foglalkozó diákok, katonatisztek, alkalmazottak csoportjának olykor éppenséggel egyáltalán nem szabad tudnia arról, hogy az illetők a párthoz tartoznak, és így tovább" 18—19. old.)**.

Ime, újabb anyag a „nyílt sisak" kérdéséhez! Martov elvtárs tervezetének formulája még csak nem is érinti a pártnak a szervezethez való viszonyát, én viszont, azt hiszem, már egy évvel a kongresszus előtt rámutattam arra, hogy bizonyos szervezeteknek a párthoz kell tartozniuk, másoknak pedig nem. A „Levél egy elvtárshoz" c. cikkemben már világosan megnyilvánul az az eszme, amely mellett a kongresszuson síkraszálltam. A következőképpen lehetne a dolgot szemléltetően ábrázolni. A szervezet szervezettségének és különösen konspiráltságának foka szerint körülbelül a következő kategóriák különböztethetők meg: 1) forradalmárok szervezetei; 2) munkások szervezetei, amelyek lehetőleg széles körűek és különböző jellegűek (itt csupán a munkásosztályról beszélek, mert magától értetődőnek tartom, hogy bizonyos feltételek mellett ide fognak tartozni más osztályok bizonyos elemei is). Ebből a két kategóriából áll a párt. Továbbá: 3) a párthoz csatlakozó munkásszervezetek; 4) a párthoz nem csatlakozó munkásszervezetek, amelyek azonban alárendelik magukat a párt ellenőrzésének és vezetésének; 5) a munkás-

* Lásd *Lenin* Művei 6 kot 243—244, 246, 246—247 old — *Szerk.*
** Lásd ugyanott, 247—248 old — *Szerk.*

osztály szervezetlen elemei, amelyek részben, legalábbis az osztályharc jelentősebb megnyilvánulásai esetében, szintén alárendelik magukat a szociáldemokrácia vezetésének. Körülbelül így képzelem el én a dolgot. Ezzel szemben Martov elvtárs álláspontja szerint a párt határa teljesen elmosódó lesz, mert hiszen „minden sztrájkoló" megteheti, hogy „párttagnak nyilvánítja magát". Mi haszna van ennek az elmosódottságnak? Az „elnevezés" széles körű elterjedése. A kára pedig az, hogy behozza azt a *bomlasztó* eszmét, hogy osztály és párt összecserélhető.

Az általunk felállított általános tételek megvilágítása céljából vessünk még egy futó pillantást az 1. pont körül lefolyt további kongresszusi vitára. Bruker elvtárs (Martov elvtárs örömére) az én megfogalmazásom mellett foglal állást, de kiderült, hogy az a szövetség, melyet ő velem kötött — eltérően Akimov elvtársnak Martovval kötött szövetségétől —, félreértésen alapszik. Bruker elvtárs „az egész szervezeti szabályzattal és annak egész szellemével nem ért egyet" (239. old.) és az én formulámat *mint* a „Rabocseje Gyelo" hívei számára kívánatos *demokratizmus alapját* védelmezi. Bruker elvtárs még nem jutott el ahhoz az állásponthoz, hogy politikai harcban *olykor a kisebb rosszat* kell választani; Bruker elvtárs nem vette észre, hogy hiábavaló dolog a demokratizmust védelmezni egy olyan kongresszuson, mint a mienk. Akimov elvtárs előrelátóbbnak bizonyult. Egészen helyesen tette fel a kérdést, amikor elismerte, hogy „Martov és Lenin elvtárs arról vitázik, melyik megfogalmazással érhető el jobban közös céljuk" (252. old.). „Én és Bruker — folytatja Akimov elvtárs — azt a megfogalmazást akarjuk választani, amelylyel *kevésbé érhető el ez a cél*. Ezért én Martov megfogalmazását választom." És Akimov elvtárs őszintén megmondta, hogy „a céljukat" (Plehanovét, Martovét és az enyémet, vagyis forradalmárok vezető szervezetének megteremtését) „megvalósíthatatlannak és károsnak" tartja; mint Martinov elvtárs*, ő is

* Martinov elvtárs egyébként el akarja magát határolni Akimov elvtárstól, be akarja bizonyítani, hogy összeesküvő nem ugyanaz, mint konspirációs, hogy az e szavak közötti különbség mögött fogalomkülönbség rejtőzik. Hogy milyen különbségről van szó, azt sem Martinov elvtárs, sem a most az ő nyomdokában járó Akszelrod elvtárs nem magyarázta meg Martinov elvtárs „úgy tesz", mintha én például a „Mi a teendő?"-ben nem foglaltam volna határozottan állást (épúgy mint a „Feladatok"-ban is

az ökonomistáknak azon eszméje mellett száll síkra, amely szerint „forradalmárok szervezetére" nincs szükség. „Szilárd hite, hogy az élet mégiscsak benyomul majd pártszervezetünkbe, függetlenül attól, hogy Martov megfogalmazásával rekesztik el előtte az utat vagy Leninével." Az „életnek" ez „uszálypolitikus" értelmezéséről nem volna érdemes beszélni, ha nem találkoznánk vele Martov elvtársnál is. Martov elvtárs második beszéde (245. old.) általában annyira érdekes, hogy érdemes részletesen elemezni.

Martov elvtárs első érve: a pártszervezeteknek a szervezethez nem tartozó párttagok felett gyakorolt ellenőrzése „megvalósítható, ha a bizottságnak, mikor valakit megbíz egy bizonyos funkcióval, megvan a lehetősége arra, hogy ezt figyelemmel kísérje" (245. old.). Ez a tézis rendkívül jellemző, mert „elárulja" — ha szabad magam így kifejeznem —, hogy *kinek* kell és kinek lesz *valóban* hasznos Martov megfogalmazása: egyes intellektueleknek-e vagy a munkáscsoportoknak és munkástömegeknek. Arról van szó, hogy Martov megfogalmazását kétféleképpen lehet értelmezni: 1. mindenkinek joga van a párt tagjának *„nyilvánítani magát"* (magának Martov elvtársnak a szavai), aki a párt szervezetei egyikének vezetése alatt a pártot rendszeres személyes támogatásban részesíti; 2. a párt minden szervezetének *joga van* párttagnak *elismerni* mindenkit, aki a pártszervezet vezetése alatt a pártot rendszeres személyes támogatásban részesíti. Csupán az első értelmezés teszi valóban lehetővé „minden sztrájkolónak", hogy párttagnak nevezze magát, és éppen ezért *csak ez* hódította meg egycsapásra a Liberek, Akimovok és Martinovok szívét. Ez az értelmezés azonban már nyilvánvaló frázis, mivel kiterjed az egész munkásosztályra és elhomályosítja a párt és az osztály közötti különbséget; a „minden sztrájkoló" ellenőrzéséről és vezetéséről csak „szimbolikusan" lehet beszélni. Ezért siklott át Martov elvtárs második beszédében azonnal a második értelmezésre (noha zárójelben mondva,

[Lásd *Lenin* Művei. 2. köt. Szikra 1951. 333—362. old. — *Szerk.*]) „a politikai harcnak összeesküvésre való *leszűkítése* ellen" Martinov elvtárs el akarja *felejtetni* a hallgatókkal, hogy azok, akik ellen én kuzdöttem, *nem látták a forradalmárok szervezetének* szükségességét, ahogy Akimov elvtárs most sem látja

ezt az értelmezést a kongresszus határozottan elvetette azzal, hogy Kosztics[31] határozati javaslatát visszautasította, 225. old.): a bizottság megbízásokat fog adni és figyelemmel fogja kísérni végrehajtásukat. Ilyen speciális megbízásokat természetesen sohasem fognak adni a munkások *tömegének*, a proletárok *ezreinek* (akikről Akszelrod és Martinov elvtárs beszél), az ily megbízásokat gyakran éppen azoknak a *professzoroknak* fogják adni, akikről Akszelrod elvtárs említést tett, azoknak a *gimnazistáknak*, akiknek érdekeit Líber és Popov elvtárs (241. old.) szívén viseli, annak a *forradalmi ifjúságnak*, amelyre Akszelrod elvtárs második beszédében hivatkozott (242. old.). Szóval, Martov elvtárs formulája vagy holt betű, üres frázis marad, vagy főképpen és csaknem kizárólag a *„polgári individualizmussal teljesen átitatott intellektueleknek"* lesz hasznára, akik nem akarnak belépni a szervezetbe. Martov formulája *szavakban* a proletariátus széles rétegeinek érdekeit védi; a *valóságban* a proletárfegyelemtől és szervezettől visszariadó *burzsoá értelmiség* érdekeit fogja szolgálni. Senki sem meri tagadni, hogy az *értelmiséget mint* a mai kapitalista társadalom *különleges rétegét* általában *éppen az individualizmus* és a fegyelemre és szervezettségre való képtelenség jellemzi (vö. például Kautskynak az értelmiségről írt ismert cikkeivel); egyebek közt ez az, ami ezt a társadalmi réteget hátrányosan megkülönbözteti a proletariátustól; ebben rejlik egyik magyarázata az intellektuel ernyedtségnek és állhatatlanságnak, melyet olyan gyakran tapasztal a proletariátus; s az értelmiségnek ez a tulajdonsága elszakíthatatlan kapcsolatban van megszokott életkörülményeivel, kereseti viszonyaival, melyek igen sok tekintetben hasonlítanak a *kispolgári életkörülményekhez* (egyedül vagy nagyon kis kollektívákban végzett munka stb.). Végül nem véletlen az sem, hogy éppen Martov elvtárs formulájának a hívei példálóztak professzorokkal és gimnazistákkal! Az 1. pont körül folyó vitában nem a széles körű proletárharc bajnokai léptek fel a radikális összeesküvő szervezet bajnokai ellen, amint azt Martinov és Akszelrod elvtárs hitte, hanem a *burzsoá intellektuel individualizmus* hívei ütköztek össze a *proletár szervezet és fegyelem* híveivel.

Popov elvtárs azt mondta: „Mindenütt, Pétervárott éppúgy,

mint Nyikolajevben vagy Ogyesszában — e városok képviselőinek tanúsága szerint —, tucatszám vannak munkások, akik irodalmat terjesztenek, szóbeli agitációt folytatnak, és akik nem lehetnek tagjai a szervezetnek. Hozzászámíthatjuk őket a szervezethez, de tagoknak nem tekinthetjük őket" (241. old.). Miért nem lehetnek a szervezet tagjai? ez Popov elvtárs titka. Fentebb már idéztem egy részt a „Levél egy elvtárshoz" c. cikkemből, amely megmutatja, hogy éppen az ilyen munkásokat lehet és kell felvenni a szervezetbe, nem tízet-húszat, hanem több százat, s nagyon sok ilyen szervezet beléphet és kell is hogy belépjen a pártba.

Martov elvtárs második érve: „Lenin szerint a pártban nem lehetnek más szervezetek, csak a pártszervezetek"... Tökéletesen igaz!... „Szerintem éppen ellenkezőleg, ilyen szervezeteknek lenni kell. Az élet gyorsabban teremti és hozza létre a szervezeteket, mint ahogy mi be tudjuk őket sorolni szervezetünknek, a hivatásos forradalmárok harci szervezetének hierarchiájába"... Ez két szempontból helytelen: 1. az „élet" a forradalmárok sokkal kevesebb jól működő szervezetét hozza létre, mint amennyire nekünk szükségünk van, mint amennyire a munkásmozgalomnak szüksége van; 2. pártunk nemcsak a forradalmárok szervezeteinek, hanem a munkásszervezetek egész tömegének hierarchiája kell hogy legyen... „Lenin azt hiszi, hogy a Központi Bizottság csak azokat a szervezeteket fogja pártszervezetnek elismerni, amelyek elvi tekintetben teljesen megbízhatók lesznek. De Bruker elvtárs helyesen látja, hogy az élet (sic!) érvényesíti jogait, és hogy a Központi Bizottságnak — nehogy számos szervezetet a párton kívül hagyjon — legalizálnia kell majd őket, jóllehet nem egészen megbízhatók; éppen ezért Bruker elvtárs csatlakozik Leninhez"... Ez aztán az „életnek" igazi uszálypolitikus felfogása! Persze, ha a Központi Bizottság *feltétlenül* olyan emberekből állana, akiket nem saját véleményük vezet, hanem az, hogy mások mit mondanak (lásd a Szervező Bizottsággal történt incidenst), akkor az „élet" érvényesítené „jogait" abban az értelemben, hogy a párt legmaradibb elemei kerekednének felül *(ahogy ez most meg is történt, amikor a maradi elemekből megalakult a párt-„kisebbség")*. De nem lehet egyetlen *nyomós* okot sem felhozni, amely egy *értelmes* Központi Bizottságot arra kényszerítene, hogy „megbízha-

tatlan" elemeket vegyen fel a pártba. Amikor Martov elvtárs arra hivatkozik, hogy az „élet" „létrehozza" a megbízhatatlan elemeket, ezzel világosan megmutatja szervezeti tervének opportunista jellegét!... „Én azonban azt hiszem — folytatja Martov —, hogy ha ilyen (nem teljesen megbízható) szervezet kész elfogadni a pártprogramot és a pártellenőrzést, akkor bevehetjük a pártba anélkül, hogy ezzel pártszervezetnek tennők meg. Én pártunk nagy diadalának tartanám. ha például a »függetlenek« valamely szövetsége elhatározná, hogy magáévé teszi a szociáldemokrácia álláspontját és programját és belép a pártba, ami azonban nem jelenti azt, hogy a szövetséget felvesszük a pártszervezetbe"... Lam, milyen zűrzavarhoz vezet Martov formulája: párthoz tartozó pártonkívüli szervezetek! Képzeljük csak el *az ő* sémáját: párt = 1. forradalmárok szervezetei + 2. pártszervezeteknek elismert munkásszervezetek, + 3. pártszervezeteknek el nem ismert munkásszervezetek (főleg a „független" sorából), + 4. különböző funkciókat betöltő egyes személyek, professzorok, gimnazisták stb. + 5. „minden sztrájkoló". E nagyszerű tervet csak Liber elvtárs szavaival lehet egy sorba állítani: „A mi feladatunk nemcsak egy szervezet megszervezése (!!), nekünk pártot lehet és kell szerveznünk" (241. old.). Persze hogy lehet és kell, de ehhez nem értelmetlen szavakra van szükség „szervezetek szervezéséről", hanem arra, hogy *nyíltan megköveteljük* a párttagoktól, hogy valóban végezzék a *szervezés munkáját*. A „párt szervezéséről" beszélni és védelmezni azokat, akik a párt szóval mindenféle szervezetlenséget és mindenféle ziláltságot takargatnak — nem egyéb, mint üres szalmacséplés.

„A mi megfogalmazásunk — mondja Martov elvtárs — azt a törekvést fejezi ki, hogy a forradalmárok szervezete és a tömeg között legyen egy sor szervezet." Éppen nem ezt fejezi ki. Éppen ezt a valóban kötelező törekvést *nem fejezi ki* Martov formulája, mivel *nem ösztökél szervezkedésre*, nem tartalmazza azt a követelést, hogy szervezkedjünk, nem választja el a szervezettet a szervezetlentől. Nem ad egyebet, csak *elnevezést** és

* A Liga kongresszusán Martov elvtárs megfogalmazása mellett felhozott még egy érvet, amelyen csak nevetni lehet. „Rámutathatnánk arra — mondja —, hogy Lenin formulája, ha betű szerint vesszuk, kizárja a párt-

ezzel kapcsolatban önkéntelenül Akszelrod elvtárs szavaira gondolunk: „Semmiféle rendelettel nem lehet nekik (a forradalmi ifjúság stb. köreinek) és egyes személyeknek megtiltani, hogy szociáldemokratáknak nevezzék magukat" (vitathatatlan igazság!), „sőt attól sem, hogy a párt részének tekintsék magukat" ... ez már aztán *egyáltalán nem igaz!* Megtiltani valakinek, hogy szociáldemokratának nevezze magát, nem lehet és *nincs miért*, mert ez a szó *közvetlenül* csupán a meggyőződések rendszerét fejezi ki, nem pedig meghatározott szervezeti viszonyokat. De meg lehet, és meg is kell tiltani egyes csoportoknak és személyeknek, hogy „a párt részének tekintsék magukat", ha ezek a csoportok és személyek ártanak a párt ügyének, züllesztik vagy bomlasztják a pártot. Nevetséges volna a *pártról* mint egészről, mint politikai tényezőről beszélni, ha a párt nem „tilthatná meg rendeletileg" a csoportnak, hogy az egész „részének te-

ból a Központi Bizottság *megbízottait*, mert ezek nem alkotnak szervezetet" (59. old.). Ezt az érvet a Liga kongresszusán is *derültséggel* fogadták, amint a jegyzőkönyv megállapítja. Martov elvtárs úgy véli, hogy az általa megjelölt „nehézség" csak akkor oldható meg, ha a Központi Bizottság megbízottai a „Központi Bizottság szervezetéhez" fognak tartozni. De nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy Martov elvtárs példájával szemléletesen megmutatta, hogy *egyáltalán nem értette meg az 1. pont eszméjét*, s egy valóban gúnyt érdemlő, merőben szőrszálhasogató kritika iskolapéldáját nyújtotta. *Formailag* elég volna „a Központi Bizottság megbízottainak szervezetét" megalakítani, *határozatot* hozni a pártba való felvételéről, és a „nehézség", amely Martov elvtársnak annyi fejtörést okozott, nyomban eltűnne. Az 1. pont *eszméjének* lényege az én megfogalmazásomban viszont az, hogy erre *ösztönöz*: „szervezkedjetek!", s ezenkívül az, hogy *biztosítja a reális* ellenőrzést és vezetést. A *dolog lényegének* szempontjából már maga az a kérdés is nevetséges, vajon a Központi Bizottság megbízottai a párthoz fognak-e tartozni, mert *reális* ellenőrzésüket teljesen és feltétlenül biztosítja *már az is, hogy kinevezték őket megbízottakká*, már az, hogy megmaradnak a megbízottak funkciójában. A szervezettnek és szervezetlennek összecseréléséről tehát (ez a hiba gyökere Martov elvtárs megfogalmazásában) itt szó sincs. Martov elvtárs formulája azért használhatatlan, mert bárki a párt tagjának *nyilváníthatja magát*, minden opportunista, minden dologtalan szószátyár, minden „professzor" és minden „gimnazista". Megfogalmazásának erről az *Achilles-sarkáról* Martov elvtárs hiába akarja *elterelni a figyelmet* olyan példákkal, amelyek esetében szó sem lehet arról, hogy valaki önhatalmúlag a párttagok közé sorolja magát, párttagnak nyilvánítsa magát

kintse magát"! Hát akkor minek megállapítani a pártból való kizárás rendjét és feltételeit? Akszelrod elvtárs szemléletesen ad abszurdum vitte Martov elvtárs fő hibáját; sőt *opportunista elméletet* csinált ebből a hibából, amikor hozzátette: „Lenin megfogalmazásában határozottan elvi ellentét van az 1. pont és a proletariátus szociáldemokrata pártjának lényege (!!) ,feladatai közt" (243. old.). Ez sem többet, sem kevesebbet nem jelent, mint ezt: ha nagyobb követeléseket támasztunk a párttal, mint az osztállyal szemben, a proletariátus feladatainak lényegével kerülünk elvi ellentmondásba. Nem csoda, hogy Akimov teljes erővel védelmére kelt ennek az *elméletnek*.

Az igazság kedvéért meg kell állapítanunk, hogy Akszelrod elvtárs, aki *most* ezt a hibás, nyilvánvalóan az opportunizmus felé hajló fogalmazást *új* nézetek magvává akarta tenni, a kongresszuson éppen ellenkezőleg, hajlandónak mutatkozott „alkudozni", mikor azt mondta: „De úgy látom, nyitott kaputdöngetek" ... (én ugyancsak ezt látom az új „Iszkrá"-nál is) ... „mert Lenin elvtárs az ő periferiális köreivel, amelyek a pártszervezet részeinek tekintendők, az én követelésemhez közeledik" ... (és nemcsak ezekkel a körökkel, hanem mindenfajta munkásszövetséggel: vö. jegyzőkönyv 242. old., Sztrahov elvtárs beszédéből és a fent idézett részeket a „Mi a teendő?"-ből és a „Levél egy elvtárshoz"-ból) ... „Maradnak még az egyes személyek, de itt is lehetne még alkudozni." Azt feleltem Akszelrod elvtársnak, hogy általában nem vagyok ellene az alkudozásnak, s most meg kell magyaráznom, hogy értettem ezt. Éppen ezekre az egyes személyekre, mindezekre a professzorokra, gimnazistákra stb. vonatkozóan lettem volna a legkevésbé hajlandó engedményeket tenni; de ha kétség merült volna fel a munkásszervezetek tekintetében, kész lettem volna (noha fentebb bebizonyítottam, hogy ezek a kételyek teljesen alaptalanok) az 1. pontomhoz ilyenfajta megjegyzést hozzáfűzni: „Azokat a munkásszervezeteket, amelyek az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt programját és szervezeti szabályzatát elfogadják, mennél nagyobb számban fel kell venni a pártszervezetek sorába" Szigorúan véve az ilyen kívánság persze nem a szervezeti szabályzatba való — a szervezeti szabályzatnak ugyanis jogi meghatározásokra kell szorítkoznia —, hanem magyarázó kommentá-

rokba, brosúrákba (és már utaltam arra, hogy brosúráimban már jóval a szervezeti szabályzat előtt adtam ilyen magyarázatokat), de az ilyen megjegyzésben legalább nyoma sem volna *hamis* gondolatoknak, melyek dezorganizációhoz vezethetnek, nyoma sem volna *opportunista* elmélkedéseknek* és „*anarchisztikus kon-*

* Ilyen elmélkedések elkerülhetetlenek, ha az ember megkísérli megindokolni a Martov-féle formulát, s kiváltképpen ezekhez tartozik Trockij elvtárs megjegyzése (248. és 346. old.). „az opportunizmust bonyolultabb okok idézik elő (vagy: mélyebb okok határozzák meg), mint a szervezeti szabályzat egyik vagy másik pontja — az opportunizmus a polgári demokrácia és a proletariátus viszonylagos fejlettségi fokának a szülötte" ... Nem arról van szó, hogy a szervezeti szabályzat pontjai opportunizmust idézhetnek elő, hanem arról, hogy e pontok segítségével többé-kevésbé éles fegyvert kovácsoljunk az opportunizmus ellen. Mennél mélyebbek az opportunizmus okai, annál élesebbnek kell lennie ennek a fegyvernek. Ezért az opportunizmus „mély okaival" *igazolni* egy megfogalmazást, amely utat nyit az opportunizmus előtt, hamisítatlan uszálypolitika. Mikor Trockij elvtárs Liber elvtárs ellen volt, megértette, hogy a szervezeti szabályzat az egésznek a rész iránt, az élcsapatnak az elmaradt csapat iránt megnyilvánuló „szervezett bizalmatlansága"; de amikor Trockij elvtárs Liber elvtárs pártját fogta, ezt már elfelejtette, sőt „bonyolult okokkal", „a proletariátus fejlettségi fokával" stb. kezdte igazolni azt, hogy *mi* a bizalmatlanságot (az opportunizmus iránti bizalmatlanságot) *gyengén* és bizonytalanul szervezzük. Trockij elvtárs másik érve: „az így vagy úgy megszervezett értelmiségi ifjúságnak sokkal könnyebb *beiktatnia magát* (az én kiemelésem) a párttagok névsorába". Éppen ez az. Ezért szenved intellektuel elmosódottságban az a megfogalmazás, amelynek alapján még a szervezetlen elemek is párttagoknak *nyilváníthatják magukat*, nem pedig az enyém, amely *elveti* azt a jogot, hogy valaki „beiktassa *magát*" a névsorba. Trockij elvtárs azt mondja, hogy ha a Központi Bizottság „nem ismeri el" az opportunisták szervezetét, ennek oka csak a szervezet tagjainak jellemében kereshető, minthogy azonban ezek az emberek mint politikai személyiségek ismertek, nem veszedelmesek, el lehet őket távolítani általános pártbojkott útján. Ez csak azokban az esetekben igaz, amikor szükséges, hogy valakit *eltávolítsunk a pártból* (és akkor is csak félig igaz, mivel szervezett párt szavazással *távolít el*, nem pedig bojkottal). Semmiképpen sem igaz ez azokban a sokkalta *gyakoribb* esetekben, amikor nincs értelme az *eltávolításnak*, amikor csupán *ellenőrizni* kell. Ellenőrzés céljából a Központi Bizottság bizonyos feltételekkel *szándékosan* felvehet a pártba nem teljesen megbízható, de munkaképes szervezetet is, hogy próbára tegye és megkísérelje *helyes útra terelni*, hogy vezetésével semlegesítse részleges elhajlásait stb. Az ilyen felvétel nem veszélyes, *ha* általában nem engedjük

cepcióknak", amilyenek Martov elvtárs megfogalmazásában kétségtelenül vannak.

Ez az utóbbi kifejezés, melyet idézőjelbe tettem, Pavlovics elvtárstól szarmazik, aki „*felelőtlen* és önmagukat a pártba *beiktató*" tagok elismerését nagyon helyesen *anarchizmusnak* minősíti. „Egyszerű nyelvre lefordítva" — így magyarázta Pavlovics elvtárs szövegezésemet Liber elvtársnak — ez ezt jelenti: „ha párttag akarsz lenni, a szervezeti viszonyokat sem szabad csak platonikusan elismerned". Bármily egyszerű is ez a „fordítás", mégsem volt felesleges (ahogy azt a kongresszus utáni események megmutatták), nemcsak különböző kétes professzorok és gimnazisták számára, hanem a legeslegvalódibb párttagok, vezetők számára sem... Nem kevésbé helyesen utalt Pavlovics elvtárs arra is, hogy ellentmondás van Martov elvtárs formulája és a tudományos szocializmus ama vitathatatlan tétele közt, amelyet ugyanaz a Martov elvtárs oly szerencsétlenül idézett: „Pártunk egy tudattalan folyamatnak tudatos kifejezője." Éppen ez az. És éppen ezért nem helyes arra törekedni, hogy „minden sztrájkoló" párttagnak nevezhesse magát, mert ha „minden sztrájk" nemcsak elemi megnyilvánulása volna annak a hatalmas osztályösztönnek és osztályharcnak, amely elkerülhetetlenül a szociális forradalomhoz vezet, hanem e folyamat *tudatos kifejezése* volna, akkor... akkor az általános sztrájk nem volna anarchista frázis, akkor pártunk nyomban és egyszerre *felszívná* az egész munkásosztályt, és következésképpen egyszerre végezne *az egész polgári társadalommal is*. Hogy a párt *valóban* tudatos kifejezője legyen ennek a folyamatnak, értenie kell ahhoz, hogy olyan szervezeti viszonyokat alakítson ki, amelyek *biztosítják* a tudatosság *bizonyos színvonalát* és rend-

meg, hogy valaki „*beiktassa magát*" a párttagok névsorába. Az ilyen felvétel gyakran hasznos lesz a hibás nézeteknek és a hibás taktikának nyílt és *felelős* ellenőrzés mellett történő kifejtése (és megvitatása) szempontjából. „De ha szükség van arra, hogy a jogi meghatározások megfeleljenek a tényleges viszonyoknak, akkor Lenin elvtárs formuláját el kell vetni" — mondja Trockij elvtárs, és mégint úgy beszél, mint egy opportunista. A valóságos viszonyok nem holtak, hanem élnek és fejlődnek. A jogi meghatározások megfelelhetnek e viszonyok progresszív fejlődésének, de (ha ezek a meghatározások rosszak) „megfelelhetnek" a visszafejlődésnek vagy pangásnak is. Éppen ez az utóbbi eset Martov elvtárs „esete".

szeresen emelik ezt a színvonalat. „Ha már Martov útján akarunk haladni — mondta Pavlovics elvtárs —, akkor mindenekelőtt el kell vetnünk a *program* elismerésére vonatkozó pontot, mert ahhoz, hogy a programot elfogadjuk, magunkévá kell tennünk és meg kell értenünk ... A program elismerése a politikai öntudat elég magas színvonalát feltételezi." Soha sem fogjuk megengedni, hogy a szociáldemokrácia *támogatását*, az általa vezetett harcban való *részvételt* bármiféle követelések (magunkévá tenni, megérteni stb.) mesterségesen *korlátozzák*, mert maga ez a *részvétel*, már egyedül megnyilvánulásának ténye által *fokozza* mind a tudatosságot, mind a szervezkedési ösztönt, de ha egyszer a tervszerű munka céljából *pártba egyesültünk*, akkor gondoskodnunk kell a tervszerűség biztosításáról.

Hogy Pavlovics elvtársnak a programra vonatkozó figyelmeztetése nem volt felesleges, az *nyomban*, még *ugyanazon* az ülésen kiderült. Akimov és Liber elvtársak, akik Martov elvtárs szövegezését győzelemre vitték*, *nyomban* kimutatták igazi énjüket, amikor azt követelték (254—255. old.), hogy (ahhoz, hogy „párttag" lehessen valaki) a programot is csak platonikusan, csak „alaptételeit" kelljen elismerni. „Akimov elvtárs javaslata Martov elvtárs szempontjából teljesen logikus" — jegyezte meg Pavlovics elvtárs. Sajnos, a jegyzőkönyvből nem látjuk, *hány* szavazatot kapott Akimovnak ez a javaslata — minden valószínűség szerint legalább hetet (öt bundista, Akimov és Bruker). És éppen *hét* küldöttnek a kongresszusról való távozása változtatta át a „kompakt többséget" (iszkraellenesek, „centrum" és martovisták), amely a szervezeti szabályzat 1. pontja körül kezdett kialakulni, kompakt kisebbséggé! Éppen *hét* küldött távozása vezetett ahhoz, hogy a régi szerkesztőség megerősítéséről szóló javaslat megbukott, ami állítólag égbekiáltó mó-

* 28-an szavaztak mellette, 22-en ellene A nyolc „Iszkra"-ellenes közül hét Martov mellett volt, egy mellettem. Az opportunisták segítsége nélkül Martov elvtárs nem tudta volna opportunista formuláját elfogadtatni. (A Liga kongresszusán Martov elvtárs igen ügyetlenül igyekezett ezt a kétségtelen tényt megcáfolni, amikor valamely okból kizárólag a bundisták szavazatairól tett említést, és megfeledkezett Akimov elvtársról és barátairól, helyesebben *csak* akkor említette őket, amikor ezt ellenem tudta felhasználni, például azt a tényt, hogy Bruker elvtárs egyetértett velem.)

don megsértette a „folytonosságot" az „Iszkra" vezetésében! Ez az eredeti *hetes csoport* volt az iszkrás „folytonosság" egyetlen mentsvára és záloga; ez a hetes csoport a bundistákból, Akimovból és Brukerből állott, vagyis éppen azokból a küldöttekből, akik az „Iszkra" Központi Lapként való elismerésének *indokai* ellen szavaztak, éppen azokból a küldöttekből, akiknek opportunizmusát a kongresszus számtalanszor elismerte, elismerte Martov és Plehanov is abban a kérdésben, amely az 1. pont programra vonatkozó részének *enyhítésére* vonatkozott. Az „Iszkrá"-nak az iszkraellenesek által megvédett „folytonossága"! — itt *kezdődik* a bonyodalom a kongresszus utáni tragikomédiában . . .

A megírás ideje: 1904 februar — majus

Megjelent külön konyvként.
Genf, 1904 május.

Lenin Művei. 7. köt.
1953. 209—212., 248—252., 262—288. old.

A PÁRTHOZ

Nemrég kulon ülést tartott az OSZDMP 22 tagja[12] — azonos felfogású elvtársak, akik a II. pártkongresszus többségének álláspontján állnak; ezen a konferencián megvitatták pártválságunk kérdését és a válság megoldásának módjait, s elhatározták, hogy a következő felhívással fordulnak valamennyi orosz szociáldemokratához:

Elvtársak! A pártélet súlyos válsága még mindig húzódik, végeláthatatlanul elhúzódik. Nő és egyre újabb összeütközéseket szül az egyenetlenség, roppant megnehezíti a pozitív pártmunkát az egész vonalon. Fiatal és még fejlődésben levő pártunk erőit ijesztő méretekben, haszontalanul tékozoljuk.

Pedig a történelmi helyzet olyan óriási követelményeket támaszt a párttal szemben, mint még soha. A munkásosztály forradalmi hangulata erősödik, fokozódik az erjedés a társadalom más rétegeiben is, a háború és a válság, az éhség és a munkanélküliség elemi erővel, elkerülhetetlenül aláássa az önkényuralom gyökereit. A becstelen háború becstelen vége nincs már olyan messze; s ez szükségképpen megtízszerezi majd a forradalmi hangulatot, szükségképpen szemtől szembe állítja a munkásosztályt ellenségeivel, és a szociáldemokráciától óriási munkát, szörnyű erőfeszítést követel, hogy megszervezze az önkényuralom elleni végső, döntő harcot.

Vajon pártunk mostani állapotában kielégítheti-e ezeket a követeléseket? Minden lelkiismeretes embernek habozás nélkül azt kell válaszolnia: nem!

A párt egysége mélységesen megrendült, belső harca túllépte a pártszerűség minden keretét. A szervezeti fegyelem alapjában megingott, a pártnak az a képessége, hogy egybehangoltan, egységesen cselekedjék, ábrándképpé válik.

S mégis úgy véljük, hogy a pártnak ez a betegsége a növekedés betegsége. A válság alapját a szociáldemokrácia körösdi életformájából a pártformákhoz való átmenetben, belső harcának lényegét a körösdi és a pártelv összeütközésében látjuk. S ezért, pártunk csak akkor válhat *valóban* párttá, ha legyűrte ezt a betegséget.

A pártban „kisebbség" név alatt különböző elemek egyesültek, s ezeket az a tudatos vagy öntudatlan törekvés kapcsolja össze, hogy fenntartsák a körösdi viszonyokat, a párt megalakulása előtti szervezeti formákat.

A legbefolyásosabb régebbi körök egyes kiemelkedő vezetői, akik nem szoktak hozzá ahhoz a szervezeti önmérséklethez, amelyet a pártfegyelem megkövetel, megszokásból hajlamosak arra, hogy az egész párt érdekeit összetévesszék saját körösdi érdekeikkel, amelyek a körösdi időszakában gyakran valóban egybeeshettek a pártérdekekkel — az ilyen vezetők közül igen sokan a pártelv ellen és a körösdi mellett vívott harc élére álltak (az „Iszkra" volt szerkesztőségének egy része, a volt Szervező Bizottság egy része, a régi „Juzsnij Rabocsij[33]-csoport tagjai stb.).

Szövetségeseik voltak mindazok az elemek, akik elméletben vagy gyakorlatban eltértek a szigorú szociáldemokratizmus elveitől, mert csak a körösdi tarthatta fenn ezeknek az elemeknek eszmei individualitását és befolyását, a pártelv viszont azt a veszélyt jelentette számukra, hogy beolvasztják őket, vagy hogy elvesztik befolyásukat (ökonomisták, rabocsejegyelősök stb.). Végül az ellenzék legfőbb káderei általában pártunknak mindazok az elemei voltak, akik zömükben az értelmiséghez tartoztak. A proletariátussal összehasonlítva az értelmiség mindig individualistább már csak azért is, mert alapvető élet- és munkakörülményei nem teszik lehetővé erőinek közvetlen, széles körű összefogását, nem nevelik közvetlenül az együttes, szervezett munkára. Az értelmiségi elemek ezért nehezebben alkalmazkodnak a pártélet fegyelméhez, és közülük azok, akik nem képesek megbírkózni ezzel a feladattal, természetszerűleg felemelik a felkelés zászlaját a szük-

séges szervezeti korlátozások ellen és harci elvvé emelik ösztönös anarchizmusukat, melyet helytelenül „autonómiára" való törekvésként, a „türelem" követeléseként stb. jelölnek meg.

A párt külföldi része, ahol a köröket a viszonylag hosszú élettartam jellemzi, ahol a különféle teoretikusok csoportosulnak, ahol határozottan túlsúlyban van az értelmiség — a párt e része természetszerűleg a legjobban hajlott a „kisebbség" álláspontja felé. Ezért a kisebbség ott hamarosan tényleges többséggé vált. Ezzel szemben Oroszország, ahol erősebben hallatszik a szervezett proletárok hangja, ahol a párt értelmiségi tagjai is, minthogy elevenebb és szorosabb kapcsolatban vannak velük, inkább nevelődnek proletár szellemben, ahol a közvetlen harc nehézségei erősebben éreztetik a munka szervezett egységének szükségességét — Oroszország határozottan fellépett a körösdi ellen, az anarchista bomlasztó tendenciák ellen. Határozottan kifejezésre juttatta e tendenciák tekintetében elfoglalt álláspontját a bizottságok és más pártszervezetek számos nyilatkozatában . . .

Mit kell tennie a harmadik kongresszusnak a viszály megszüntetésére, a normális pártélet helyreállítására? Ebből a szempontból a leglényegesebbnek a következő változtatásokat tartjuk, amelyet minden lojális eszközzel megvédünk és megvalósítunk.

1. A Központi Lap szerkesztőségét át kell adni a párttöbbség híveinek. Ennek az átadásnak szükségessége eléggé indokolt, tekintettel arra, hogy a jelenlegi szerkesztőség nyilvánvalóan képtelen a Központi Lapot az egész párt érdekeinek színvonalán tartani. Körösdi szerv nem lehet és ne is legyen a párt lapja.

II. A külföldi helyi szervezet (a Liga) és az oroszországi központ, a Központi Bizottság viszonyát pontosan szabályozni kell. A Liga jelenlegi helyzete — minthogy a Liga második pártközponttá emelte magát, és ellenőrzés nélkül irányítja a csatlakozó csoportokat, ugyanakkor teljesen semmibe veszi a Központi Bizottságot — nyilvánvalóan rendellenes helyzet; ennek véget kell vetni.

III. Biztosítani kell a pártharc pártszerű módszereit a szervezeti szabályzat útján. E reform szükségessége kiviláglik a kongresszus utáni harc tapasztalataiból. A párt szervezeti szabályzatában biztosítani kell mindenféle kisebbség jogait, hogy a nézeteltérések, elégedetlenség és ingerültség állandó és kiküszöbölhetetlen forrásait ily módon a botrány és marakodás régi, körösdi.

nyárspolgári medréből a meggyőződésünkért vívott fegyelmezett és méltó harc még szokatlan medrébe vezessük. Az ilyen fordulat szükséges előfeltételének többek közt a következőt tekintjük. A kisebbségnek legyen egy (vagy több) irodalmi csoportja, melynek joga van kongresszusi képviseletre; a legszélesebb körű formai biztosítékokat kell nyújtanunk a párt központi szervei tevékenységének bírálatával foglalkozó pártirodalom kiadására vonatkozólag. Forma szerint el kell ismernünk a bizottságoknak azt a jogát, hogy (a pártszállítmányok keretében) megkapják azokat a pártkiadványokat, amelyeket kívánnak. Pontosan meg kell szabni a Központi Bizottság jogkörét a bizottságok személyi összetételére gyakorolt befolyás kérdésében. Igen fontosnak tartjuk, hogy azokat az intézkedéseket, amelyeket a Központi Bizottság a második kongresszus kisebbségének az elégedetlenek írásai kiadásával kapcsolatban javasolt, a szervezeti szabályzatban rögzítsük, hogy szertefoszoljon az „ostromállapotnak" ugyancsak a kisebbség teremtette ködképe, hogy az elkerülhetetlen párton belüli harc rendes formák közt folyjon és a pozitív munkát ne gátolja.

Mi itt javaslatainkat nem dolgozzuk ki részletesen, mert nem szervezeti szabályzat-tervezetet terjesztünk elő, hanem csupán a pártegységért folytatott harc általános programját. Ezért csak néhány szóban mutatunk rá a szervezeti szabályzatnak néhány, véleményünk szerint kívánatos részletmódosítására, de egyáltalán nem kötjük meg kezünket az újabb tapasztalatok alapján történő további kidolgozása tekintetében. Szükség van például a Tanács átszervezésére, mert a gyakorlat megmutatta, hogy ez a szerv jelenlegi formájában alkalmatlan a rá háruló feladat megoldására, vagyis a központi szervek tevékenységének összefogására és e tevékenység legfelsőbb ellenőrzésére. A Tanács legyen olyan testületté, melyet teljes egészében a kongresszus választ, s ne legyen a kongresszus által választott ötödik tag döntőbírósága a központi szervek felett, amelyek küldötteik útján védekeznek. Azonkívül, a pártbírálat útmutatásainak megfelelően felül kell vizsgálni a szervezeti szabályzat 1. pontját a párt határainak pontosabb meghatározása értelmében stb.

Amidőn a pártegységért folyó harcnak ezzel a programjával fellépünk, felhívjuk valamennyi más árnyalat képviselőit és az összes pártszervezeteket, hogy határozottan foglaljanak állást programjuk kérdésében, hogy a kongresszus komoly és követke-

zetes, öntudatos és tervszerű előkészítését lehetővé tegyék. A párt létének kérdése, becsületének és méltóságának kérdése forog kockán: létezik-e a párt mint eszmei és reális erő, amely képes ésszerűen megszervezni magát annyira, hogy országunk forradalmi munkásmozgalmának tényleges vezetőjeként léphessen fel? A külföldi kisebbség egész cselekvésmódjával azt válaszolja: nem! És továbbra is ilyen szellemben cselekszik, magabiztosan, határozottan, s arra épít, hogy Oroszország messze van, az ottani funkcionáriusok gyakran változnak, hogy az ő vezetői, irodalmi erői pótolhatatlanok. Születőben van nálunk a párt! mondjuk mi, az élenjáró munkások politikai öntudatának fejlődése láttán, a pártéletbe aktívan bekapcsolódó bizottságok láttán. Születőben van nálunk a párt, sokasodnak a fiatal erők, melyek képesek arra, hogy pótolják és felfrissítsék a régi irodalmi testületeket, melyekben a párt már nem bízik; egyre több nálunk a forradalmár, akik a pártélet következetes irányát többre becsülik az előző vezetők bármely körénél. Születőben van nálunk a párt és semmiféle kibúvó és huzavona nem fogja visszatartani e párt határozott és végleges ítéletét.

Pártunknak ezekből az új erőiből merítjük győzelmünk biztos tudatát.

Elvtársak! nyomassátok ki és terjesszétek ezt a kiáltványt.

A megírás ideje: 1904 augusztus első fele.

Először 1904 augusztusában
külön röplapként jelent meg

Lenin Művei. 7. köt.
1953. 483—485., 488—491 old.

NYILATKOZAT ÉS DOKUMENTUMOK A KÖZPONTI SZERVEKNEK A PÁRTTAL VALÓ SZAKÍTÁSÁRÓL

Az „Iszkra" 77. számában a Központi Bizottság három tagja az egész Központi Bizottság nevében döntőbíróság elé idézi N elvtársat[34] „a párt bomlasztása céljából tett hazug kijelentése miatt". Ezt az állítólag hazug kijelentést „a Központi Bizottság egy tagja útján tette, aki nem vett részt a deklaráció kidolgozásában", vagyis az én közvetítésemmel. Tekintettel arra, hogy az ügy közelről érint, valamint az N elvtárstól kapott felhatalmazás alapján jogomnak és kötelességemnek tartom, hogy a döntőbírósági tárgyaláson részt vegyek, és a következő vádat emeljem Glebov, Valentyin[35] és Nyikityics[36] központi bizottsági tagok ellen.

Vádolom őket azzal, hogy központi bizottsági kollégáikkal, valamint az egész párttal szemben szabálytalan, helytelen, formai és erkölcsi szempontból megengedhetetlen módon jártak el.

Mivel ezek a helytelen cselekedetek rendkívüli módon elnyújtják és kiélezik a pártválságot, s ezenkívül a legközvetlenebbül befolyást gyakorolnak a pártmunkások zömére, feltétlenül szükségesnek tartom, hogy a tárgyalás nyilvános legyen minden olyan kérdésben, amely nem tartalmaz konspirációs titkokat, és ezért részletesen kifejtem az általam emelt vád tartalmát.

I. *Vádolom a Központi Bizottság három tagját, Glebovot, Valentyint és Nyikityicset azzal, hogy rendszeresen becsapták a pártot.*

1. Vádolom őket azzal, hogy a II. pártkongresszustól nyert hatalmukat arra használták fel, hogy elfojtsák a párt közvéleményét, amely a III. kongresszus összehívásáért folytatott agitációban jutott kifejezésre. Semmi joguk nem volt ahhoz, hogy elfojt-

sák ezt az agitációt, mely minden párttagnak elidegeníthetetlen joga. Különösképpen nem volt semmi joguk ahhoz, hogy a Déli Titkárságot a kongresszus összehívásáért folytatott agitációja miatt feloszlassák. Sem formailag, sem erkölcsileg nem volt joguk ahhoz, hogy engem, mint a Párttanács tagját, megrovásban részesítsenek azért, mert a Tanácsban a kongresszus összehívása mellett szavaztam;

2. — vádolom őket azzal, hogy a bizottságoknak a kongresszus összehívása mellett állást foglaló határozatait eltitkolták a párt előtt, és az iránt mint a legfelsőbb pártszerv tagjai iránti bizalomra spekulálva, félrevezették a bizottságokat azáltal, hogy tudatosan hamis képet festettek a dolgok állásáról a pártban. Gátolták az igazság kiderítését, amikor megtagadták a rigai bizottság azon kérésének teljesítését, hogy a 22-ők határozatát kinyomathassák és terjeszthessék, s ugyancsak megtagadták a többség irodalmának Oroszországba küldését, azzal az ürüggyel, hogy ez az irodalom nem pártirodalom;

3. — vádolom őket azzal, hogy a kongresszus összehívása ellen folytatott agitációjukban nem rettentek vissza még a helyi munka bomlasztásától sem, a kongresszus összehívása mellett állást foglaló bizottságokkal szemben a perifériához apelláltak, arra törekedtek, hogy ezeket a bizottságokat minden elképzelhető módon lejárassák a helyi pártmunkások szemében, s ily módon a bizottságok és a periféria között megrendítsék a bizalmat, mely nélkül semmiféle munka sem lehetséges;

4. — vádolom őket azzal, hogy a Tanácsba delegált központi bizottsági tag útján közreműködtek a Tanács azon határozatainak megfogalmazásában, amelyek a III. kongresszus összehívásának feltételeit szabták meg, azon határozatok megfogalmazásában, amelyek a kongresszust lehetetlenné tették, s ily módon megfosztották a pártot a belső pártválság normális megoldásának lehetőségétől;

5. — vádolom őket azzal, hogy jóllehet a bizottságoknak kijelentették, hogy elvben egyetértenek a többség álláspontjával, kijelentették, hogy a kisebbséggel való megegyezés kizárólag akkor lehetséges, ha a kisebbség lemond külön, titkos szervezetéről és a Központi Bizottságba való kooptálásról, ugyanakkor *a párt tudta nélkül és tudatosan a párt akarata ellen* cselekedve, megegyeztek a kisebbséggel a következő feltételek alapján: 1. fenntartják a ki-

sebbség technikai vállalkozásainak autonómiáját; 2. a kisebbség három legelvakultabb képviselőjét kooptálják a Központi Bizottságba;

6. — vádolom őket azzal, hogy mint a legfelsőbb pártszerv tagjai, tekintélyüket politikai ellenfeleik befeketítésére használták fel. Becstelenül jártak el P[37] elvtárssal szemben, amikor *júliusban* olyan határozatot hoztak, hogy megvizsgálják az Északi Bizottságban elhangzott állítólag csalárd felszólalását s azután *mindmáig* (december 22) még csak nem is közölték vele a vádat, bár Glebov többször találkozott P-vel, s bár ugyanaz a Glebov mint a Párttanács tagja merészelte az „Iszkrá"-ban „csalásnak" minősíteni egy olyan elvtárs eljárását, aki meg van fosztva a védekezés lehetőségétől. Nyilvánvaló valótlanságot mondtak, amikor kijelentették, hogy Ligyin[38] nem volt a Központi Bizottság bizalmi embere (Vertrauensmann). Félrevezették a párttagokat azzal a céllal, hogy lejárassák előttük Boncs-Brujevics elvtársat és ez utóbbinak az expedíciós osztályon dolgozó munkatársait, s az „Iszkrá"-ban (77. sz.) olyan nyilatkozatot tettek közzé, amelyben az expedíciós osztálynak csakis a passzíváit tüntették fel (s ezt is helytelenül) — mégpedig azok után, hogy Boncs-Brujevics elvtársnak megbízottaik útján írásbeli igazolást adtak arra vonatkozóan, hogy az ügyeket jól vezette és a számvitel teljesen rendben van,

7. — vádolom őket azzal, hogy Vasziljev és Zverev elvtársnak, a Központi Bizottság volt külföldi képviselőinek távollétét pártintézmények (az OSZDMP genfi könyvtára és levéltára) diszkreditálására használták fel. Az „Iszkrá"-ban a Központi Bizottság egy előttem ismeretlen „képviselőjének" aláírásával megjelent közleményben teljesen meghamisították ezeknek az intézményeknek a történetét és valódi jellegét.

II. *Ezenkívül vádolom a Központi Bizottság három tagját, Glebovot, Valentyint és Nyikityicset azzal, hogy testületi kollégáikkal szemben számos esetben mind formai, mind erkölcsi szempontból megengedhetetlen módon jártak el.*

1. Szétrombolták a pártszervezet és pártfegyelem alapjait, amikor (Glebov elvtárs útján) ultimátumot intéztek hozzám, hogy vagy lépjek ki a Központi Bizottságból, vagy szüntessem be a kongresszus érdekében folytatott agitációt.

2 Megszegték azt a megállapodást, amelyet Glebov, a Központi

Bizottság tagja kötött nevükben, akkor, amikor a Központi Bizottság összetételének megváltozása folytán ennek a megállapodásnak teljesítése rájuk nézve hátrányossá vált.

3. Nem volt joguk ahhoz, hogy júliusi ülésükön bejelentsék, hogy N elvtárs nem tagja többé a Központi Bizottságnak, anélkül hogy akár az ő, akár az én nyilatkozatomat meghallgatták volna. annál is inkább, mert a Központi Bizottságnak ez a három tagja ismerte azt a követelésünket (a Központi Bizottság négy tagjának követelését[39]), hogy a vitás kérdést a Központi Bizottság teljes ülésén tárgyaljuk meg. A dolog lényegét tekintve is helytelen az a kijelentés, hogy N elvtárs nem tagja a Központi Bizottságnak. mert a Központi Bizottság három tagja visszaélt N elvtársnak egy feltételesen tett (és nem valamennyi elvtárssal közölt) kijelentésével.

4. A Központi Bizottság három tagjának semmiképpen nem volt joga eltitkolni előttem, hogy nézeteik és szándékaik megváltoztak. Glebov elvtárs május végén azt állította, hogy álláspontjukat márciusi deklarációjuk[40] tartalmazza. Tehát a márciusitól alapjában különböző júliusi deklaráció elfogadását eltitkolták előttem. és Glebov kijelentése csalás volt.

5. Glebov megszegte azt a velem kötött megállapodást, hogy az amszterdami kongresszusra[41] készülő jelentésben, amelynek megírását Dan (a Központi Lap küldötte) és ő, Glebov (a Központi Bizottság küldötte) vállalta, nem lesz szó a pártban felmerült nézeteltérésekről. A jelentés, amelyet Dan egymaga készített, telis-tele volt burkolt polémiával és teljesen át volt itatva a „kisebbség" nézeteivel. Glebov nem tiltakozott Dan jelentése ellen, tehát közvetve részt vett a nemzetközi szociáldemokrácia rászedésében.

6. A Központi Bizottság három tagjának nem volt semmi joga ahhoz, hogy megtagadja a pártélet egy fontos kérdésében nyilvánított különvéleményem bejelentését és nyilvánosságra hozását. A júliusi deklarációt *közzététel végett* előbb küldték meg a Központi Lapnak, mintsem alkalmat adtak volna nekem arra, hogy véleményt nyilvánítsak róla. Augusztus 24-én a Központi Lapnál írásban tiltakoztam e deklaráció ellen. A Központi Lap kijelentette, hogy tiltakozásomat csak abban az esetben teszi közzé, ha a Központi Bizottság három tagja, akik a deklarációt írták, ebbe beleegyezik. Utóbbiaknak ez nem volt ínyére, s tiltakozásomat eltitkolták a párt előtt.

7. Nem volt semmiféle joguk ahhoz, hogy anélkul, hogy formailag kizártak volna a Központi Bizottságból, egyáltalán ne tájékoztassanak a Központi Bizottság ügyeinek állásáról, új oroszországi és külföldi megbízottak kijelöléséről, a „kisebbséggel" való tárgyalásokról, a pénztári ügyekről stb. stb.

8. Nem volt joguk ahhoz, hogy a Központi Bizottságba három új elvtársat kooptáljanak (a békülékenyek közül), anélkül hogy ezt a kooptálást a Tanács jóváhagyta volna, amint ezt a párt szervezeti szabályzata egyhangúság hiánya esetén megköveteli, márpedig a kooptálás nem volt egyhangú, mert én tiltakoztam ellene.

A megírás ideje: 1904. december 9 (22).

Megjelent külön brosúrában Genf, 1905 január.

Lenin *Művei. 7. köt.*
1953. 567—571. old.

A III. PÁRTKONGRESSZUS ÖSSZEHÍVÁSÁRÓL

A „Vperjod" szerkesztősége csak forró együttérzését fejezheti ki az oroszországi iroda kezdeményezésével. Végre-valahára egy erélyes lépés abban az irányban, hogy *pártszerűen* kerüljünk ki abból a helyzetből, amelyet a külföldi bonapartisták teremtettek[42]. A „Párthírek" rovatban olvashatnak arról, milyen gyorsan reagálnak a bizottságok az iroda felhívására. Kövessék példájukat az *összes* csoportok és szervezetek, valamint egyes személyek is, akik magukat az OSZDMP-hez tartozónak vallják vagy akár csak egy nézetet vallanak és rokonszenveznek vele. A harmadik kongresszus az *első*, amelyet olyan körülmények közt hívunk össze, hogy előre ismeretes a kongresszus összetétele is (a párt szervezeti szabályzatából), a munkamenet is, meg kinek-kinek a részvételi joga is. Éljen hát valamennyi elvtárs minél nagyobb mértékben ezekkel a lehetőségekkel! Ne feledjék el, hogy pártunk szervezeti szabályzata szerint mindenkinek joga van a kongresszushoz fordulni (a szervezeti szabályzat 10. pontja: „Minden párttagnak és *mindenkinek, akinek bármi köze van a párthoz*, joga van követelni, hogy nyilatkozatát eredeti formájában továbbítsák a Központi Bizottságnak, a Központi Lap szerkesztőségének, vagy a *pártkongresszusnak.*"). *Haladéktalanul* éljenek ezzel a lehetőséggel. A „Vperjod" szerkesztősége vállalkozik rá, hogy eljuttatja ezeket a nyilatkozatokat az oroszországi irodához, amely most alakult meg mint a kongresszus Szervező Bizottsága. A kongresszuson szavazati joggal csak a bizottságok és a szervezeti szabályzat ér-

telmében teljes jogú más pártszervezetek képviselői vehetnek részt. De *tanácskozási* joggal magának a kongresszusnak az engedélyével részt vehet rajta bárki, a Szervező Bizottság engedélyével pedig részt vehetnek rajta a nem teljes jogú pártszervezetek küldöttei (a párt szervezeti szabályzatának 3. pontjához fűzött 2. megjegyzés: „A Központi Bizottságnak joga van meghívni a kongresszusra tanácskozási joggal azoknak a szervezeteknek a küldötteit, amelyek nem felelnek meg az 1. megjegyzésben említett feltételeknek", vagyis amelyeket nem erősítettek meg a kongresszus előtt egy évvel. — Magától értetődik, hogy a Szervező Bizottság, amely a bizottságok többségének megbízásából, a bonapartista Központi Bizottság és Párttanács akarata ellenére hívja össze a kongresszust, átveszi a Központi Bizottságtól a kongresszus összehívásával kapcsolatos összes jogokat).

A „Vperjod" szerkesztősége a következő hozzávetőleges *napirendet* javasolja a kongresszusnak: 1. A kongresszus megalakulása (ügyrendi szabályzat, a Szervező Bizottság beszámolója, a mandátumok megvizsgálása). 2. A küldöttek beszámolói. 3. A pártválság*. 4. A szervezeti kérdés. 5. A felkeléshez való viszony. 6. Megegyezés a forradalmi demokráciával a felkelés céljából. 7. A liberálisokhoz való viszony. 8. A parasztság közti munka és a forradalmi parasztmozgalom támogatása. 9. A katonaság közti munka. 10. A propaganda- és agitációs munka megjavítása. 11. A tisztségviselők megválasztása.

A kongresszus eredményes munkájához elengedhetetlenül szükséges, hogy minden párttag tevékenyen részt vegyen az ezekről és más komoly kérdésekről szóló beszámolók és határozatok kidolgozásában és előkészítésében (valamint a beszámolókhoz szükséges anyag gyűjtésében). Felszólítjuk a pártszerűség minden

* Bebel levelet intézett Leninhez, s ebben dontobíronak ajánlkozik az „Iszkra" hívei és a „Vperjod" hívei kozt Lenin azt válaszolta, hogy sem neki, sem a „Vperjod" általa ismert hívei kozul senkinek nincs joga ahhoz hogy lépéseivel elkotelezze az egész pártot, és hogy Bebel javaslatát ezért az oroszországi iroda által összehívandó pártkongresszus elé kell terjeszteni megvizsgálás végett Úgy véljuk, a kongresszus ezt a javaslatot a „pártválság" napirendi pontba iktathatna be

hívét, hogy *haladéktalanul* lássanak hozzá ehhez a munkához *Mindenki,* aki így vagy úgy részt vett a pártválság fejleményeiben, segíthet a kongresszusnak, ha roviden közli tapasztalatait és a megoldás módjára vonatkozó véleményét. *Mindenki,* aki valamely pártszervezetben vagy párt köruli szervezetben dolgozott, személyes tapasztalataiból igen hasznos anyaggal járulhat hozzá a szervezeti kérdés kulönböző részleteinek megoldásához. (Az ilyen rövid közlések például a következót tartalmazhatják: a munka ideje és helye; a szervezet tagjainak, a munkásoknak és az értelmiségieknek a száma; a munkások és az értelmiségiek viszonya; kellenek-e lerögzített szabályzatok és milyenek, kell-e szabályozás, és milyen, az autonómia határait, a munkamegosztást, a párthoz tartozó és a párt körüli csoportokat, a tagok kooptálását és kizárását illetőleg; a választási elv; a bizottságok viszonya a propagandisták, az agitátorok, a szervezők csoportjaihoz, a kerületi és üzemi kórokhòz, az irodalmi és technikai részlegekhez stb. stb.)

A „Vperjod" szerkesztősége már kapott némi anyagot a parasztok és a katonák közti munkáról. Tudunk egy csoportról, amely rendszeresen összesíti tagjainak a propagandában, az agitációban és a szervező munkában szerzett tapasztalatait és készíti a kongresszusnak szóló jelentését. Ígéretünk van arra, hogy megkapjuk egy elvtárs beszámolóját, aki egy nagyobb városban tobbedmagával megszervezte *száz* munkás fegyveres ellenállását zsidópogrom esetére, s egy másik elvtársnak — aki tanulmányozta a katonai kérdéseket — az utcai harc kérdéséről szóló beszámolóját. A legnagyobb mértékben fontos, hogy az elvtársak minél tobben *haladéktalanul* kezdjenek ilyen munkába.

A pártválságot az irodalomban a legaprólékosabban tisztáztuk. Megtárgyalása nem vehet és ne is vegyen el sok időt. A kongresszus munkájának középpontjában azok az *új* szervezeti és taktikai *kérdések* álljanak, amelyeket forradalmi mozgalmunk új, hatalmas fellendülése vet fel. E kérdések megoldása szempontjából felbecsülhetetlen érték a mozgalomban csak valamennyire is résztvevő *összes* szociáldemokraták kollektív tapasztalata. Csak mi-

előbb összesítenünk kell ezt a tapasztalatot és hozzáférhetővé kell tennünk, hogy a kongresszus megtárgyalhassa.

Munkára hát, elvtársak! Mindenki, akinek drága a szociáldemokrata munkásmozgalom, tüstént lásson munkához és tevékenyen segítse a kongresszust. A párt így gyorsan egyenesbe jut az átmeneti süllyedés és gyengülés időszaka után és a legtevékenyebben részt vesz a nagy orosz forradalomban, rálép arra az útra, amelyen eljut a győzelemhez, az orosz nép átkozott ellenségének legyőzéséhez!

Először megjelent: „Vperjod" 8. sz.
1905. február 15 (28).
Lenin Művei. 8. köt.
1954. 168—171. old.

ÚJ FELADATOK ÉS ÚJ ERŐK

(Reszlet)

... Minél inkább terebélyesedik a népi mozgalom, annál inkább feltárul a különböző osztályok igazi természete, annál égetőbb feladata a *pártnak*, hogy vezesse az osztályt, legyen az osztály szervezője, ne pedig az események mögött kullogjon. Minél inkább fejlődik mindenfelé a legkülönfélébb forradalmi öntevékenység, annál nyilvánvalóbbá válik, hogy uresek és tartalmatlanok az általában vett öntevékenységről szavalt rabocsejegyelós frázisok, amelyeket az ujiszkrások olyan szívesen szajkóznak, annál inkább kidomborodik a *szociáldemokrata* öntevékenység jelentősége, annál nagyobbak azok a követelmények, amelyeket az események *forradalmi kezdeményezésünkkel* szemben támasztanak. Minél szélesebbek a társadalmi mozgalom új meg új árjai, annál szükségesebb az erős szociáldemokrata szervezet, amely új medreket tud ásni ezeknek az áradatoknak. Minél inkább nekünk dolgozik a tőlünk függetlenül folyó demokratikus propaganda és agitáció, annál szükségesebb a szervezett szociáldemokrata vezetés abból a szempontból, hogy megőrizzük a munkásosztály függetlenségét a burzsoá demokráciával szemben.

A forradalmi korszak a szociáldemokrácia számára ugyanaz, mint a hadsereg számára a háború ideje. Ki kell szélesítenünk hadseregünk kereteit, hadseregünket békelétszámról hadilétszámra kell növelnünk, mozgósítanunk kell a tartalékosokat, vissza kell hívnunk a zászló alá a szabadságosokat, új kisegítő had-

testeket, osztagokat és szolgálati ágakat kell szerveznunk. Ne feledjük el, hogy háborúban elkerülhetetlen és szükséges soraink kiegészítése kevésbé képzett újoncokkal, hogy lépten-nyomon egyszerű katonákat kell a tisztek helyére állítanunk, meg kell gyorsítanunk és egyszerűsítenunk kell a katonák tiszti kiképzését

Metaforák nélkül erősen növelnünk kell valamennyi pártszervezet és párthoz csatlakozó szervezet állományát, hogy legalább valamelyest lépést tarthassunk a nép forradalmi energiájának százszorosra dagadt áradatával. Ez persze nem jelenti azt, hogy el kell hanyagolnunk a következetes kiképzést és a marxizmus igazságainak rendszeres oktatását. Nem, de gondolnunk kell arra, hogy a kiképzésben és az oktatásban most sokkal nagyobb szerepuk van maguknak a hadműveleteknek, amelyek éppen a *mi* irányunkban és csakis a mi irányunkban *tanítják* a kiképzetleneket. Ne feledjük el, hogy a marxizmushoz való „doktrinér" hűségünket most alátámasztja az, hogy a forradalmi események menete mindenütt és mindenhol *szemléltető leckéket* ad a *tömegnek,* és hogy ezek a leckék éppen a mi tanításunkat igazolják. Nem azt mondjuk tehát, hogy mondjunk le a tanításról, hogy ma már nem kell annyira bizalmatlanul és gyanakodva néznünk a bizonytalankodó intellektueleket és a forradalmi kétbalkezeseket, hanem éppen ellenkezőleg. A tan terjesztésének új módszereiről beszélünk, amelyekről a szociáldemokratának nem szabad megfeledkeznie. Arról beszélünk, milyen fontos most felhasználnunk a nagy forradalmi események szemléltető leckéit, hogy most már ne köröknek, hanem a tömegeknek tanítsuk régi „dogmatikus" leckéinket, például azt, hogy gyakorlatilag kell egyesítenünk a terrort a tömegek felkelésével, hogy a művelt orosz társadalom liberalizmusa mögött meg kell látnunk burzsoáziánk osztályérdekeit (lásd ebben a kérdésben a szociálforradalmárokkal folytatott vitát a „Vperjod" 3. számában*).

Tehát nem szociáldemokrata igenyességünk, ortodox engesztelhetetlenségünk csökkentéséről, hanem mind az egyiknek, mind a másiknak az oktatás *új* útjaival, új módszereivel való megszilárdításáról van szó. Háború idején az újoncokat közvetlenül a hadműveletek során kell tanítani. Bátrabban alkalmazzátok hát az

* Lásd *Lenin* Művei 8. kot Szikra 1954 71—78 old — *Szerk*

oktatás új módszereit, elvtársak! Bátrabban alakítsatok új meg új osztagokat, küldjétek harcba őket, toborozzatok több munkásfiatalt, szélesítsétek a bizottságoktól egészen az üzemi csoportokig, műhelyszövetségekig, diákkörökig az összes pártszervezetek szokásos kereteit! Ne feledjétek, hogy ezen a téren minden késlekedésünknek a szociáldemokrácia ellenségei látják hasznát, mert az új patakok azonnal lefolyást keresnek, és ha nem találnak szociáldemokrata medret, beleáramlanak a nem-szociáldemokrata mederbe. Gondoljatok rá, hogy a forradalmi mozgalom minden gyakorlati lépése elkerülhetetlenül és szükségszerűen éppen a szociáldemokrata tudományra fogja tanítani a fiatal újoncokat, mert ez a tudomány a különböző osztályok erőinek és törekvéseinek objektív és hű számbavételén alapul, a forradalom pedig nem egyéb, mint a régi felépítmények ledöntése és azoknak a különböző osztályoknak az önálló színrelépése, amelyek a maguk módján igyekszenek megteremteni az új felépítményt. Csak ne alacsonyítsátok le forradalmi tudományunkat a merőben könyvdogma szintjére, ne sekélyesítsétek el a folyamat-taktika, a folyamat-szervezet ócska frázisaival, amelyek a zűrzavart, az örök tétovázást, a passzivitást igazolják. Adjatok tágabb teret a legkülönfélébb csoportok és körök legkülönfélébb vállalkozásainak, gondolva arra, hogy útjuk helyességét a mi tanácsainkon kívül és a mi tanácsainktól függetlenül magának a forradalmi események menetének kérlelhetetlen követelményei biztosítják. Régi mondás már, hogy a politikában gyakran kell tanulni az ellenségtől. Forradalmi időkben pedig az ellenség mindig különösen tanulságos módon és gyorsan vezet rá bennünket a helyes következtetésekre.

Összegezve tehát az elmondottakat: számolnunk kell a százszorosra dagadt mozgalommal, a munka új ütemével, a szabadabb légkörrel, a tevékenység szélesebb mezejével. Egészen más lendületet kell adnunk egész munkánknak. Ami az oktatás módszereit illeti, a súlypontot a békés tanári leckékről a hadműveletekre kell helyeznünk. Bátrabban, szélesebb körben és gyorsabban kell toboroznunk fiatal harcosokat *valamennyi* és *mindenfajta* szervezetünk soraiba. Evégett percet sem vesztegetve az új szervezetek *százait* kell megalakítanunk. Igen, százakat, ez nem hiperbola és ne hozakodjanak elő azzal az ellenvetéssel, hogy most már „késő" ilyen széles körű szervező munkával foglalkozni. Nem,

szervezkedni sohase késő. S a törvényesen megszerzett és a törvény ellenére kivívott szabadságot ki kell használnunk arra, hogy megsokszorozzuk és megerősítsük valamennyi — és mindenfajta — pártszervezetet. Bármilyen lesz is a forradalom menete és kimenetele, bármilyen korán állítsák is meg bizonyos körülmények, valamennyi reális vívmánya csak annyira lesz tartós és megingathatatlan, amennyire szervezett lesz a proletariátus.

Ezt a jelszót: szervezkedjetek! — amelyet a többség hívei a párt második kongresszusán határozat formájában akartak kiadni, most haladéktalanul meg kell valósítanunk. Ha nem tudunk bátran, kezdeményezően új szervezeteket alakítani, akkor le kell mondanunk az élcsapat szerepére támasztott alaptalan igényeinkről. Ha tehetetlenül megállunk a bizottságok, csoportok, gyűlések, körök már elért határainál, formáinál és kereteinél, ezzel csak azt bizonyítjuk be, hogy nem értünk semmihez. Most mindenütt ezrével keletkeznek a körök nélkülünk, határozott program és cél nélkül, pusztán az események hatására. A szociáldemokraták tűzzék ki feladatul, hogy közvetlen kapcsolatot teremtsenek minél több ilyen körrel és erősítsek ezt a kapcsolatot, segítsék e köröket, adják át nekik tudásukat és tapasztalataikat, vigyenek beléjük életet forradalmi kezdeményezésükkel. Az összes ilyen körök — kivéve a tudatosan nem-szociáldemokrata köröket — vagy lépjenek be a pártba, vagy *csatlakozzanak a párthoz*. Az utóbbi esetben nem szabad követelnünk sem programunk elfogadását, sem a velünk való kötelező szervezeti kapcsolatot: elég csupán a tiltakozás érzése, elég annyi, hogy rokonszenvezzenek a nemzetközi forradalmi szociáldemokrácia ügyével, hogy az ilyen *csatlakozó* körökből a szociáldemokraták erélyes közreműködésével, az események menetének hatására kialakuljanak a szociáldemokrata munkáspártnak előbb demokratikus segítői, majd pedig meggyőződéses tagjai is.

Rengeteg az ember és nincs ember — ebben az ellentmondásos formulában foglaltuk már régen össze a szociáldemokrácia szervezeti életének és szervezeti szükségleteinek ellentmondásait. És ez az ellentmondás most különösen nagy erővel jelentkezik: egyformán gyakran halljuk mindenünnen az új erőket hívó szenvedélyes kiáltásokat, a panaszt, hogy nincs elég ember a szervezetekben, és közben mindenütt és mindenhol hatalmas tömegek ajánlják

fel szolgálataikat, izmosodnak a fiatal erők, különösen a munkásosztály soraiban. Az a gyakorlati szervező, aki ilyen körülmények közt emberhiányra panaszkodik, ugyanabba a tévedésbe esik, amelybe a nagy francia forradalom fejlődésének tetőfokán esett madame Roland, aki azt írta 1793-ban: nincs ember Franciaországban, körös-körül mindenki csupa törpe. Aki így beszél, az a fáktól nem látja az erdőt, az elismeri, hogy megvakították az események, hogy nem ő, a forradalmár uralkodik az eseményeken tudatával és tevékenységével, hanem azok uralkodnak rajta, azok nyomták el őt. Az ilyen szervező *okosabban teszi, ha nyugalomba vonul,* s átengedi a helyet a fiatal erőknek, akikben az energia bőségesen pótolja a megszokott es beidegzett rutint.

Van ember, a forradalmi Oroszországnak meg sohase volt olyan rengeteg embere, mint ma. Soha egyetlen forradalmi osztálynak sem voltak ilyen ördögien kedvező feltételei — az ideiglenes szövetségesek, a tudatos barátok, az akaratlan segítők tekintetében — mint a mai orosz proletariátusnak. Rengeteg az ember, csak el kell vetni a hátulkullogós gondolatokat és tanokat, csak teret kell engednünk a kezdeményezésnek, az iniciatívának, a „terveknek" és „vállalkozásoknak", és akkor méltó képviselői leszünk a nagy forradalmi osztálynak, akkor Oroszország proletariátusa ugyanolyan hősiesen hajtja végre az *egész nagy orosz forradalmat,* amilyen hősiesen elkezdte.

Először megjelent: „Vperjod". 9. sz.
1905. február 23 (március 8).
Lenin Művei. 8. kot.
1954. 211—215. old.

O. I. VINOGRADOVÁNAK

Koldusnak Lenintől

Kedves Elvtárs!

Érdeklődéssel olvastam levelét (a 6. számút), amelyben a kisiparosok szervezetének alsó sejtjéről ír. A gyárakban az üzemi bizottságnak kell az ilyen sejt szerepét betöltenie, de a kisiparban? Ön szakmai körök mellett kardoskodik — hát az opponensei? Leveléből nem értem, hogy ők mit akarnak. Sajnos azt sem tudom, miféle régi szakmai „tanácsok" voltak azok? mikor működtek? hogyan alakultak meg? hogyan egyeztették össze a szociáldemokrata munkát a szakmai munkával?

Mivel nem ismerem e gyakorlati kérdés gyakorlati oldalát. *egyelőre* nem merek véleményt mondani. Talán a további levelekből jobban kiismerem magam, akkor majd meglátjuk. Ismerni kell a tapasztalatokat, és óvatosan kell változtatni a dolgokon. ez igaz. De nem értem, mi köze ennek az ökonomizmushoz. Vajon az üzemi bizottságokban is nem az üzemi (ugyancsak szakmai) érdekekről beszélnek elsősorban? Mégsem ellenezte senki, hogy a *szociáldemokrata* szervezet legalsó sejtje az üzemi bizottság legyen. Az életkörülmények, a gyülekezési feltételek, a találkozások feltételei, az együttes munka feltételei mind fontosak, hiszen a legalsó sejtnek különösen eleven, gyakori, rendszeres munkát kell végeznie.

Végül, miért lenne kötelező egyetlen szervezeti típus? Nem jobb, ha különféle típusok vannak, hogy alkalmazkodni lehessen

a kulonbözó feltételekhez, és minél gazdagabb tapasztalatot lehessen összegyűjteni?

A leveleket köszönöm. Csak így tovább, úgyis ritkán kapunk hírt a *hétkoznapi* munkáról (ami pedig a legérdekesebb).

Lenin

Genfből Ogyesszaba
1905. április 8-an

Először 1925-ben jelent meg

Lenin Művei 34 kot
1956. 311—312 old

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK

Magánlevél a KB tagjainak Lenintől

05. VII. 11.

Kedves Elvtársak! Az Oroszország legkülönbözőbb részeiből érkezett levelek, Alekszandrov hírei, s a Kullanccsal meg még néhány most érkezett emberrel folytatott beszélgetések mind azt a meggyőződést erősítik meg bennem, hogy a KB munkájában van valami belső defektus, mégpedig a szervezésben, a munka intézésében. Tulajdonképpen nincs is Központi Bizottság, senki sem érzi, senki sem veszi észre — ez az általános vélemény. S a tények is ezt igazolják. Nem látni, hogy a KB politikailag irányítaná a pártot. Pedig a KB minden tagja inaszakadtáig dolgozik! Mi hát a baj?

Szerintem a baj egyik fő oka az, hogy a KB nem ad ki rendszeresen röplapokat. Forradalom idején élőszóval, személyes érintkezés útján vezetni — egészen képtelen utópia. Nyilvánosan kell vezetni. A munka *minden egyéb* formáját alá kell rendelni ennek a formának, mégpedig teljesen és feltétlenül. A KB felelős irodalmárának mindenekelőtt azzal kell törődnie, hogy hetenként kétszer írjon egy röplapot (vagy írasson a munkatársaival — de maga a szerkesztő is mindig álljon készen a megírására) a pártélet és a politika kérdéseiről (liberálisok, szociálforradalmárok, mensevikek, a szakadás, a zemsztvo-küldöttség, szakszervezetek etc. etc.); s azon nyomban sokszorosítsák hektográfon (ha nincs nyomda) 50 példányban, és küldjék szét a bizottságoknak hely-

beli sokszorosítás céljából. Néha esetleg a „Proletarij" cikkeit is fel lehet használni — némi átdolgozással — röplapok gyanánt. Nem tudom megérteni, miért nem csinálják ezt?? Schmidt és Werner talán elfelejtette, mit beszéltünk erről? Hát nem lehet megírni és szétküldeni hetenként legalább egy röplapot? A III. kongresszusról szóló közleményt[44] még mindig nem adták ki teljes egészében sehol sem Oroszországban; ez olyan hallatlan dolog, ez akkora kudarca a KB valamennyi híres-nevezetes „technikusának", hogy határozottan nem értem, mire nézi a napot Winter? s hol van Sommer meg a többiek? Hiszen végtére a bizottságoknak is vannak nyomdáik?!?

Úgy látszik, a KB tagjai egyáltalán nincsenek tisztában a „nyilvános ráhatás" feladataival. Márpedig enélkül nincs központ, nincs párt! Inukszakadtáig dolgoznak, de úgy, mint a vakond — találkozókon, gyűléseken, megbízottakkal stb. stb. Ez egyenesen erőpocsékolás! Ha nincs ember, bízzák ezt harmadrangú, tizedrangú erőkre, de saját maguk feltétlenul politikailag vezessék a pártot, s mindenekelőtt adjanak ki röplapokat. És csak azután következhetnek a személyes felszólalások a kerületi kongresszusokon (a poleszjei kongresszusra senki sem ment el. Botrány. Hajszálon múlt, hogy el nem pártoltak!), konferenciákon stb. Ki kell adni valami olyasmit, mint a KB naplója, bulletinje, minden komoly kérdésre hetenként kétszer röplappal kell reagálni. A kiadás nem nehéz: 50 példányban húzzák le hektográfon, küldjék szét, nyomtassák ki valamelyik bizottságnál, s küldjék el ide. Az a fontos, hogy *hallassák a hangjukat,* mégpedig minél nagyobb nyilvánosság előtt, hogy vége legyen ennek a némaságnak. Különben mi is teljesen elszakadunk itt mindentől.

Talán egészítsük ki a KB-t? szervezzünk be még vagy féltucat megbízottat? Erre — biztos vagyok benne — találnánk embert. Gyakorlati szempontból én most csak a következőt javaslom: mivel a KB tagjai között úgyszólván egyáltalán nincs levelezés (Wernertől és Wintertől mindössze két levelet kaptunk, Alekszandrovtol csak néhány útközben küldött hírt, „úti benyomást", semmi többet), feltétlenül *végre kell hajtani* a 05. IX. 1-i ülésről hozott 05. V. 10-i közös határozatunkat.[45] Az isten szerelmére, ne halasszák el, ne sajnálják azt a 200—300 rubelt. Enélkül nagy a veszélye annak, hogy nem tudjuk úgy megszervezni a dolgot,

ahogy kell Mert most sehogy sıncs megszervezve Ez az osszes jelentesekbol kıtűnık

IX 1-ıg még másfel hónapjuk van. Még van ıdejuk elıntezni mındent, és ıdejében megszervezni a kıutazást, de előbb beszéljék meg levélben Alekszandrovval ıs, hogy kı menjen Várom a valaszt

Genfből

Először 1926-ban jelent meg

Lenın Művei 34 kot
1956 315—317 old

AZ OSZDMP III. KONGRESSZUSA[46]

1905 április 12 (25)—április 27 (május 10)

BESZÉD A KONGRESSZUS TÖRVÉNYESSÉGÉRŐL

Április 13 (26)[47]

Szeretnék válaszolni a kongresszus összehívásának törvényes voltát illető megjegyzésekre. A Központi Bizottság bűnbánóan kinyilatkoztatta, hogy a kongresszus törvénytelen. Maga a Központi Bizottság nevezte „bűnbánónak" a Párttanácsnak küldött üzenetét De volt-e a Kozpontı Bizottságnak mit megbánnia? A kongresszus teljesen törvényes. Igaz, a szervezeti szabályzat *betűje* szerınt torvénytelennek is tekınthetik, de vicclapba illő formalızmusba esnénk, ha így értelmeznénk a szervezeti szabályzatot. A szervezetı szabályzat szelleme szerint viszont a kongresszus teljesen törvényes. Nem a párt van a Párttanácsért, hanem a Párttanács van a pártért Már a II. kongresszuson, a Szervező Bızottsággal történt incidens alkalmával megállapították, mégpedig maga Plehanov elvtárs állapította meg, hogy a magasabb foku testület ıránti fegyelem előbbre való az alacsonyabb fokú testulet ıránti fegyelemnél. A Központi Bizottság kijelentette, hogy kész alávetnı magát a Párttanácsnak, ha a Párttanács aláveti magát a pártnak, vagyis a kongresszusnak. Ez egészen jogos követelés. A Párttanács mégis elutasította. De, mondják, a Központı Bızottság kétségbe vonta a Párttanács lojalitását, és kifejezte bizalmatlanságát vele szemben. De hisz minden alkotmányos országban joguk van az állampolgároknak arra, hogy kifejezzék bızalmatlanságukat egyik vagy másık tisztviselővel vagy intézménnyel szemben. Ettől a jogtól nem lehet őket megfosztani. Végül, ha a Központi Bizottság törvénytelenül járt volna is el, ez talán feljogosította volna a Párttanácsot, hogy szintén tör-

vénytelenul járjon el? Mi biztosítja a szervezeti szabályzat azon pontjának végrehajtását, hogy a Párttanácsnak össze kell hívnia a kongresszust, ha a teljes jogú szavazatok fele a kongresszus mellett van? A Német Szociáldemokrata Párt szervezeti szabályzatában van egy pont, amely az ellenőrző bizottságra ruházza a kongresszus összehívásának jogát, ha a Vorstand* nem hajlandó összehívni a kongresszust. A mi szervezeti szabályzatunkban nincs ilyen pont, és a kongresszus összehívását csakis maga a párt biztosíthatja. A szervezeti szabályzat szelleméből, sőt, ha egészében vesszük, betűjéből is világosan kitűnik, hogy a Párttanács — a pártbizottságok megbízottja. A bizottságok megbízottja nem hajlandó teljesíteni megbízóinak akaratát. Ha a megbízott nem teljesíti a párt akaratát, a párt nem tehet mást, mint hogy maga hajtsa végre akaratát. És pártunk bizottságainak nemcsak joguk, de kötelességük is volt, hogy maguk hívják össze a kongresszust. S én állítom, hogy a kongresszust teljesen törvényesen hívták össze. Ki lehet döntőbíró a Párttanács és a bizottságok e vitájában? A párt bizottságai, a párt. A párt már régen kifejezte akaratát A külföldi központi szervek halogatása és huzavonája nem tudott változtatni ezen. A bizottságoknak kötelességük volt, hogy maguk hívják össze a kongresszust, és a kongresszust törvényesen hívták össze.

Válaszolok Tigrov elvtársnak. Tigrov elvtárs azt mondja, hogy nem kell elítélni a Párttanácsot. A Szervező Bizottság beszámolójában elítéli a Párttanácsot. Úgy vélem, Tigrov elvtárs téved, mikor azt mondja, hogy nem szabad távollevőt elítélni. A politikában állandóan távollevők felett kell ítélkezni. Vagy talán nem ítéljük el állandóan lapjainkban, gyűléseinken és mindenütt az eszereket, a bundistákat stb.? Mit tehetnénk, ha távollétükben nem ítélnénk? Hiszen a Párttanács nem akar megjelenni a kongresszuson, ebben az esetben pedig általában soha senkit nem lehetne elítélni. Még hivatalos bíróságok is ítélkeznek így. ha az alperes nem kíván megjelenni a tárgyaláson.

* — vezetőség — *Szerk*

BESZÉD A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK MEGVITATÁSAKOR

Április 21 (május 4)[46]

Be kell vallanom, hogy azokat az érveket, melyekkel Ivanov elvtárs az egy központ eszméjét védelmezi, tarthatatlanoknak tartom. *(Felolvassa Ivanov elvtárs érvelését:)*

„A 4. és 5. ponthoz. A két kozpont és egy egyensúlyozó szerv — a Tanács — rendszerét maga az élet ítélte el. A pártválság történetéből nyilvánvaló, hogy ez a rendszer a véleménykulönbségek, a civakodás, az udvari intrikák kifejlődésének leghálásabb talaja. Ez a rendszer azt jelenti, hogy Oroszország alá van vetve a kulföldnek: a Központi Bizottság összetétele a lebukások miatt nem állandó, a Központi Lap szerkesztősége állandó, a Tanács kulföldön működik. Az egyetlen központ elleni összes fontosabb ellenvetések, amelyek azon alapulnak, hogy Oroszország és a Kulföld ténylegesen el van szakítva egymástól, egyrészt csak alátámasztják a két központ közötti szakadás lehetséges és valószínű voltát, másrészt pedig jelentős mértékben elesnek, ha a kongresszus kötelezővé teszi a Központi Bizottság oroszországi és kulföldi tagjainak rendszeres időközökben való tanácskozását."

Az itt felsorolt szeretetre méltó tulajdonságok azonban egyenlő mértékben megvoltak a külföldi Központi Lapban is meg a „tősgyökeresen orosz" Központi Bizottságban is. Ivanov elvtárs elgondolásában egy hibát látok, amelyet a logika így ismer: *„post hoc, ergo propter hoc"**. Mivel a három központ, bocsánat a kifejezésért, odarondított nekünk, legyen hát egy központunk. Én nem látok itt *„propter"*-t! Bajainkat nem a mechanizmus, hanem a

* — utána, tehát miatta — *Szerk.*

személyek okozták: a baj az, hogy egyes személyek a szervezeti szabályzat formalista értelmezésével takarózva kitértek a kongresszus akaratának teljesítése elől. Vajon a „tősgyökeresen orosz" Központi Bizottság nem változott át „dialektikusan" saját ellentétévé? Ivanov elvtárs így okoskodik: a külföld rosszul viselkedett, tehát „ostromállapot" alá kell venni és „ráncba kell szedni". Én, mint tudják, mindig híve voltam az „ostromállapotnak" is, meg a „ráncbaszedésnek" is, ezért ezeket a rendszabályokat nem ellenzem, de vajon a Kozponti Bizottság nem érdemelte ki ugyanezt? Ezenkívül, ki vitatná, hogy a Központi Lap lehet állandó, a Központi Bizottság pedig nem? Hisz ez mindenképpen tény. De gyakorlatilag én tartózkodom mindenféle vitától: eddig Tanácsunk volt, most pedig tanácskozás lesz (a Központi Bizottság külföldi és oroszországi részének tanácskozása). Mindössze néhány betűvel több. Szekerünk mindinkább jobbra dőlt, a Központi Lap felé — Ivanov elvtárs szalmát dobott a kerekek alá a jövőre, de véleményem szerint rakni kellene belőle balról is, a Központi Bizottság felől is. Én csatlakoznék Mihajlov elvtársnak a bizottságok feloszlatásáról szóló javaslatához, de én, meg kell vallanom, nem tudom, mi az a periféria. Az „ülnököket és pecsétőröket" ki kell füstölni, de hogyan lehet pontosan meghatározni a periféria fogalmát? „A periféria szavazatainak $^2/_3$-a!" — de ki képes ezt pontosan nyilvántartani? Ezenkívül óvnom kell a kongresszust attól, hogy rengeteg paragrafussal halmozza el a szervezeti szabályzatot. Könnyű jó paragrafusokat írni, de a gyakorlatban legnagyobb részük feleslegesnek bizonyul. Ne változtassuk a szervezeti szabályzatot jámbor óhajok gyűjteményévé . . .

BESZÉD A PÁRT SZERVEZETI SZABÁLYZATA 9 PONTJÁNAK MEGFOGALMAZÁSÁRÓL

Április 21 (május 4)

Én a bizottságok feloszlatása mellett voltam, de a Párttanácsban, amikor kitört a frakciós viszálykodás, ellene foglaltam állást, mert nem lett volna egészen illő dolog alkalmazni ezt a szabályt. Ha ez a pont az értelmiségiekből álló bizottságokat fenyegeti, nagyon is mellette vagyok. Az értelmiséget mindig kordában kell tartani. Az értelmiséget mindig ott találjuk mindenfajta veszekedés élén, és ezért javaslom a „periféria" szó helyett a „szervezett munkások" szó beiktatását (*írásban terjeszti be módosítását*): „9. A Központi Bizottság köteles feloszlatni a helyi bizottságot, ha a feloszlatás mellett nyilatkozik a pártszervezetekhez tartozó helybeli munkások $^2/_3$-a."

A kicsiny értelmiségi perifériára nem lehet támaszkodni, de a szervezett munkások százaira lehet és kell. Ezt a pontot én szorosan össze akarom kapcsolni a beszámolási kötelezettség kérdésével. Ebben a tekintetben példát kell vennünk a Bundról, amely mindig pontosan tudja, hány szervezett munkás tagja van. És ha Központi Bizottságunk mindig tudni fogja, hány szervezett munkás van az illető szervezetben, e munkások véleményével a Központi Bizottságnak számolnia kell és a szervezett munkások követelésére köteles feloszlatni a helyi bizottságot.

HATÁROZATI JAVASLAT A MUNKÁSOKNAK ÉS AZ ÉRTELMISÉGIEKNEK A SZOCIÁLDEMOKRATA SZERVEZETEKEN BELÜLI VISZONYÁRÓL

Figyelembe véve,

1. hogy pártunk jobbszárnya mind ez ideig módszeresen folytatja próbálkozásait, melyeket még az ökonomizmus időszakában kezdett el, vagyis megpróbál ellenségeskedést és bizalmatlanságot szítani a párt munkás és értelmiségi tagjai között, megpróbálja pártszervezeteinket merőben értelmiségi szervezeteknek feltüntetni — amit a szociáldemokrácia ellenségei ügyesen kihasználnak —, azzal vádolja a szociáldemokrata szervezeteket, hogy a pártfegyelemmel gúzsba akarják kötni a munkásosztály öntevékenységét — a választási elv jelszavával hivalkodik, de többnyire nem tesz semmi komolyabb lépést ennek megvalósítására;

2. hogy a választási elv *teljes* uralma, amely szabad politikai viszonyok között lehetséges és szükséges, megvalósíthatatlan az önkényuralom idején, de az önkényuralom idején is a mainál sokkal nagyobb mértékben alkalmazhatnánk a választási rendszert, ha ezt nem akadályozná a pártszervezetnek az a szervezeti zilálsága és tényleges dezorganizáltsága, amelyet a párt ugyancsak a szociáldemokrácia jobbszárnyának köszönhet, —

az OSZDMP III. kongresszusa, amely feladatának tekinti, hogy számos szervezeti reformmal a következő kongresszusig megteremtse a feltételeket a választási elvnek a pártéletben való lehetőség szerinti tényleges alkalmazásához, újra emlékezteti a munkás szociáldemokrata párt öntudatos híveit feladatukra: erősítsék minden energiájukkal a párt kapcsolatát a munkásosztály tömegével, s ezért a proletárok és a félproletárok mind nagyobb

rétegeinek tudatát emeljek fel a teljes szociáldemokrata öntudat színvonalara, fejlesszék a proletárok és a félproletárok forradalmi szociáldemokrata öntevékenységét, gondoskodjanak arról, hogy a munkástömegből minél több olyan munkás emelkedjen ki, aki a párt helyi központjainak és országos központjának tagjaként képes vezetni a mozgalmat és a pártszervezeteket; alakítsanak minél több pártunk keretein belül működő munkásszervezetet; törekedjenek arra, hogy azok a munkásszervezetek, amelyek nem óhajtanak belépni a pártba. vagy nincs erre lehetőségük, legalábbis csatlakozzanak a párthoz.

JAVASLAT A KÖZPONTI BIZOTTSÁG MEGVÁLASZTÁSÁNAK RENDJÉRE VONATKOZÓLAG

Április 25 (május 8)

Azt javaslom, először határozzuk meg, hány személyt kell választani, titkos szavazással ejtsük meg a választásokat, s ezután állapodjunk meg abban, hogy a szavazás eredményeit milyen mértékben hozzuk nyilvánosságra.

A beszédek, a beszámolók, a határozatok és a határozati javaslatok először 1905-ben jelentek meg „Az OSZDMP III. rendes kongresszusa. Teljes jegyzőkönyv" c. könyvben. A KB kiadása. Genf.

Lenin Művei. 8. köt. 1954. 365—366., 417—418., 413—414., 419. old.

A kötet 145. oldalán levő szöveg magyarul most jelent meg először.

A III. KONGRESSZUS

(Részlet)

... Térjünk most át a második kérdésre, a párt általános szervezeti irányelveire. A III. kongresszus eléggé lényegesen átdolgozta ezeket az irányelveket, s felülvizsgálta a párt egész szervezeti szabályzatát[49]. Ez a felülvizsgálás három fő pontra terjedt ki: *a)* a szervezeti szabályzat 1. pontjának megváltoztatása; *b)* a Központi Bizottság jogainak és a pártbizottságok autonómiájának pontos megállapítása, a bizottságok autonómiájának kiterjesztése; *c)* egységes központ létrehozása. Ami a szervezeti szabályzat 1. pontjának sokat emlegetett kérdését illeti, a pártirodalom ezt már eléggé tisztázta. Teljesen bebizonyított tény, hogy Martov szétfolyó fogalmazásának elvi védelme helytelen. Kautskynak az a kísérlete, hogy ezt a fogalmazást megvédje, mégpedig nem elvi meggondolásokkal, hanem azzal, hogy az orosz konspiratív viszonyok között ez megfelelőbb, nem járt és nem járhatott sikerrel. Aki Oroszországban dolgozott, igen jól tudja, hogy ilyen kényelmi szempontok nincsenek. Most csak meg kell várnunk a szervezeti szabályzat új 1. pontjának megvalósítására irányított kollektív *pártmunka* első tapasztalatait. Hangsúlyozzuk, hogy megvalósításán még dolgoznunk kell, mégpedig sokat kell dolgoznunk. Hogy valaki önmagát a „párt egyik szervezetének ellenőrzésével" párttagnak sorolja be, ahhoz nem kell semmi munka, mert ez a formula puszta szóbeszéd, s a II. és III. kongresszus között mindig is puszta szóbeszéd volt. Hogy kialakíthassuk a különféle pártszervezetek kiterjedt hálózatát, a szűk körű és konspiratív szervezetektől kezdve egészen a minél szélesebb körű

és minél kevésbé konspiratív szervezetekig, ahhoz kitartó, hosszas, hozzáértő szervező munkára van szükség, s ez a munka most éppen Központi Bizottságunkra, de még inkább helyi bizottságainkra hárul. Éppen a bizottságoknak kell majd a legtöbb szervezetet pártszervezeti rangban megerősíteniük, elkerülve minden felesleges huzavonát, akadékoskodást, éppen a bizottságoknak kell mindig és szüntelenül hirdetniük a munkások közt azt az eszmét, hogy alakítsanak minél több és minél változatosabb rendeltetésű munkásszervezetet, amely belép pártunkba. Nem időzhetünk tovább ennél az érdekes kérdésnél. Csak azt jegyezzük meg, hogy forradalmi korszakban különösen szükségessé válik, hogy a szociáldemokrácia élesen elhatárolja magát mindenféle demokratikus párttól. Ez pedig elképzelhetetlen, ha nem munkálkodunk állandóan a pártszervezetek számának növelésén és egymás közti kapcsolatuk erősítésén. A kapcsolat erősítését hivatottak szolgálni egyebek közt azok a kéthetenkénti jelentések, amelyeket a kongresszus elrendelt. Kívánjuk, hogy ezek a jelentések ne maradjanak papíron, hogy a gyakorlati pártmunkások ne gondoljanak emiatt most a huzavona és a bürokratizmus rémképeire, hogy kezdetben tanuljanak meg kis, egyszerű jelentéseket készíteni, ha csak annyit is, hogy értesítést küldjenek minden, még a legkisebb, a központtól legtávolabb fekvő pártszervezetnek a létszámáról is. „Minden kezdet nehéz" — mondja a közmondás, később majd úgyis elválik, milyen óriási jelentősége van annak, ha megszokjuk a rendszeres szervezeti érintkezést.

Az egy központ kérdésénél nem fogunk sokáig időzni. A III. kongresszus ugyanolyan óriási többséggel vetette el a „kétközpontúságot", amilyennel a II. kongresszus elfogadta. Ennek okát könnyen megérti mindenki, aki figyelemmel kíséri a párt történetét. A kongresszusok nem annyira újat alkotnak, mint inkább rögzítik a már elért eredményeket. A II. kongresszus idején az „Iszkra" szerkesztősége volt a stabilitás tartópillére, őt tartották annak — ő kapta a túlsúlyt. Az oroszországi elvtársak fölénye a külföldiekkel szemben a párt akkori fejlődési fokán még kérdéses volt. A második kongresszus után éppen a külföldi szerkesztőség bizonyult ingadozónak, a párt viszont megnőtt, kétségtelenül és jelentősen megnőtt éppen Oroszországban. Ilyen körülmények között a Központi Lap szerkesztőségének a Központi Bizottság

által való kinevezését a pártmunkások tömege csak rokonszenvvel fogadhatta.

Végül azok a kísérletek, amelyekkel pontosabban el akartuk határolni a Központi Bizottság és a helyi bizottságok jogait, az eszmei harcot és a dezorganizáló széthúzást, ugyancsak elkerülhetetlenül következtek a II. kongresszus utáni események menetéből. Itt a párttapasztalatnak következetes és rendszeres „felhalmozódásával" van dolgunk. Plehanovnak és Leninnek 1903. október 6-án az elégedetlen szerkesztőkhöz intézett levele* az ingerültség és a nézeteltérés elemeit igyekszik elhatárolni. A Központi Bizottság 1903. november 25-i ultimátuma ugyanerre törekszik egy irodalmi csoport szabályszerű javaslata alakjában. A Központi Bizottság párttanácsbeli képviselőinek nyilatkozata 1904 január végén** kísérlet arra, hogy felhívja az egész pártot a harc eszmei formáinak a bojkottól stb. való elválasztására. Lenin 1904. május 26-i levele a Központi Bizottság oroszországi tagjaihoz*** elismeri, hogy a kisebbség jogait törvényes formában biztosítani kell. Az ismert „22-ők nyilatkozata" (1904 őszén) ugyanaz, még világosabb, kidolgozottabb és kategorikusabb formában. Egészen természetes, hogy ezen az úton haladt a III. kongresszus is, amely „véglegesen eloszlatta, forma szerinti döntésekkel eloszlatta az ostromállapot délibábját". Hogy miben állanak ezek a szabályszerű döntések, vagyis a párt szervezeti szabályzatán végrehajtott modosítások, azt itt nem fogjuk megismételni, mert ez kitűnik a szervezeti szabályzatból és a „Közleményből". Csak két dolgot jegyzünk meg. Először, remélhető, hogy az irodalomkiadás jogának biztosítása és a bizottságok „feloszlatása" ellen nyújtott biztosíték megkönnyíti az elszakadt nemzeti szociáldemokrata szervezetek visszatérését a pártba. Másodszor, mikor a bizottságok tagjainak sérthetetlenségét kimondtuk, számolnunk kellett azzal, hogy ezzel esetleg visszaélnek, vagyis megeshet az a kellemetlenség, hogy egy teljesen alkalmatlan bizottság is „leválthatatlan" lesz. Így jött létre a párt új szervezeti szabályzatának 9. pontja, amely rögzíti, hogy mely feltételekkel oszlatható fel a bizottság, ha a pártszervezetekhez

* Lásd *Lenin* Művei. 7 kot. Szikra 1953 375 old — *Szerk.*
** Lásd ugyanott, 146—149 old. — *Szerk.*
*** Lásd ugyanott, 453—457 old — *Szerk.*

tartozó helyi munkások kétharmada ezt követeli. Meg kell várnunk a tapasztalatok eredményeit, hogy eldönthessük, mennyire vált be ez a szabály a gyakorlatban . . .

„Proletarij" 1 sz
1905. május 14 (27)
Lenin Művei. 8. kot
1954. 449—452 old

A POLITIKA ÉS A PEDAGÓGIA ÖSSZEKEVERÉSÉRŐL[50]

Szép számmal akadnak olyan szociáldemokraták, akik valahányszor a munkások a tőkésekkel vagy a kormánnyal vívott egyes összecsapásaikban vereséget szenvednek, pesszimistákká válnak, s arra hivatkozva, hogy nincs elég befolyásunk a tömegre, megvetően leintenek mindenkit, aki a munkásmozgalom nagy és magasztos céljairól beszél nekik. Mi dolgunk nekünk azzal! Hol vagyunk mi még ettől! — mondják ezek az emberek. Beszélni sem érdemes a szociáldemokráciának mint a forradalom élcsapatának szerepéről, amikor még csak fogalmunk sincs a tömegek hangulatáról, nem tudunk egybeforrni a tömeggel, nem tudjuk talpra állítani a munkástömeget! Azok a balsikerek, amelyek a szociáldemokratákat az idei május elsején érték, jelentékenyen fokozták ezt a hangulatot. A mensevikek vagy újiszkrások természetesen siettek ezt kihasználni, hogy külön jelszóként még egyszer kiadják a jelszót: arccal a tömegek felé! — mintegy szándékosan valakinek bosszantására, mintegy válaszként az ideiglenes forradalmi kormányról, a forradalmi demokratikus diktatúráról stb. szóló gondolatokra és beszédekre.

Feltétlenül észre kell vennünk, hogy ebben a borúlátásban és azokban a következtetésekben, amelyeket a siető újiszkrás közírók levonnak belőle, van egy nagyon veszélyes vonás, amely komoly kárt okozhat a szociáldemokrata mozgalomnak. Szó se róla, az önkritika elengedhetetlenül szükséges minden eleven és életrevaló párt számára. Nincs ízetlenebb valami az önelégült optimizmusnál. Mi sem jogosabb annál, mint amikor rámutatnak annak

állandó, feltétlen szükségességére, hogy mélyítsük és szélesítsük, szélesítsük és mélyítsük tömegbefolyásunkat, szigorúan marxista propagandánkat és agitációnkat, s hogy közeledjünk a munkásosztály gazdasági harcához stb. De éppen azért, mert ezek az útmutatások mindig és állandóan, bármilyen viszonyok között és bármilyen helyzetben jogosultak, nem szabad külön jelszavakká változtatni őket, nem igazolhatják azt a kísérletet, hogy a szociáldemokráciának valamiféle külön irányzatát építsék fel rájuk. Itt van a határ, amelyen túl ezek a vitán felül álló útmutatások más jelentőséget kapnak: szűkítik a mozgalom feladatait és lendületét, doktrinér módon elfeledtetik a mai helyzetben életbe vágó progresszív politikai feladatokat.

A munka és a tömegbefolyás mélyítésére és kiterjesztésére mindig szükség van. A szociáldemokrata enélkül nem szociáldemokrata. Egyetlen szervezet, csoport, kör sem tekinthető szociáldemokrata szervezetnek, ha nem végzi állandóan és rendszeresen ezt a munkát. Jelentős mértékben éppen azért különültünk el ilyen szigorúan a proletariátus külön, önálló pártjává, hogy mindig és állandóan végezzük ezt a marxista munkát, a tudatos szociáldemokratizmus színvonaláig emelve fel lehetőleg az egész munkásosztály öntudatát, nem engedve meg semmilyen, egyáltalán semmilyen politikai viharnak — még kevésbé valamilyen politikai díszletváltozásnak —, hogy elvonjon bennünket ettől az égetően fontos munkától. A politikai tevékenység e munka nélkül elkerülhetetlenul játszadozássá fajulna, mert ez a tevékenység csak akkor és abban a mértékben válik komoly jelentőségűvé a proletariátus számára, amilyen mértékben felemeli egy meghatározott osztály tömegét, felébreszti érdeklődését, s arra készteti, hogy az eseményekben aktívan, vezető módon vegyen részt. Ez a munka, mint már mondottuk, mindig szükséges: minden vereség után meg lehet és meg kell emlékezni róla, hangsúlyozni kell, mert e munka gyengesége *mindig* egyik oka a proletariátus vereségének. Minden győzelem után ugyancsak *mindig* meg kell emlékeznünk róla és hangsúlyoznunk kell jelentőségét, mert különben a győzelem látszólagos lesz, gyümölcsei nem lesznek biztosítva, reális jelentősége végső célunkért vívott egész nagy harcunk szempontjából elenyésző lesz, sőt hátrányosnak bizonyulhat (mégpedig abban az esetben, ha a részleges győzelem elaltatja

éberségünket, gyengíti a bizalmatlanságot a megbízhatatlan szövetségesekkel szemben, s azt eredményezi, hogy elszalasztjuk az ellenség további és komolyabb rohamozására kínálkozó kedvező pillanatot).

De mert a tömegbefolyás elmélyítésének és bővítésének e munkája mindig egyformán szükséges, minden győzelem és minden vereség után, a politikai szélcsend időszakában és a legviharosabb forradalmi időben egyaránt, nem lehet a rá való utalásból valami külön jelszót csinálni, nem lehet külön irányzat alapjává tenni annak kockáztatása nélkül, hogy demagógiába esünk és lebecsüljük az élenjáró és egyetlen valóban forradalmi osztály feladatait. A szociáldemokrata párt politikai tevékenységében mindig megvan és meglesz a pedagógia bizonyos eleme: nevelnünk kell a bérmunkások egész osztályát az egész emberiségnek minden elnyomás alól való felszabadításáért vívott küzdelem harcosának szerepére, állandóan oktatnunk kell ennek az osztálynak egyre újabb rétegeit, tudnunk kell közeledni ennek az osztálynak legszürkébb, legfejletlenebb, a mi tudományunktól meg az élet tudományától legkevésbé érintett tagjaihoz, hogy el tudjunk velük beszélgetni, közelebb tudjunk férkőzni hozzájuk, képesek legyünk kitartóan, türelmesen a szociáldemokrata öntudat színvonalára emelni őket, anélkül hogy tanításunkat száraz dogmává változtatnánk, tanítva őket nem csupán könyvekből, hanem azzal is, hogy részt veszünk a proletariátus e legszürkébb és legfejletlenebb rétegeinek mindennapos küzdelmeiben. Ebben a mindennapos tevékenységben, ismételjük, van bizonyos pedagógiai elem. Az a szociáldemokrata, aki megfeledkezik erről a tevékenységről, nem szociáldemokrata többé. Ez igaz. De nálunk most gyakran megfeledkeznek arról, hogy az a szociáldemokrata, aki a politika feladatait a pedagógiára kezdi korlátozni, az — ha más oknál fogva is — szintén nem szociáldemokrata többé. Aki ebből a „pedagógiából" külön jelszót akarna csinálni, aki *szembe* akarná *állítani* a pedagógiát a „politikával", erre a szembeállításra külön irányzatot akarna építeni, s e jelszó nevében akarna a tömegekhez apellálni a szociáldemokrácia „politikusai" ellen, az rögtön és elkerülhetetlenül a demagógiához jutna el.

Minden hasonlat sántít, ez régi dolog. Minden hasonlat az összehasonlított tárgyaknak vagy fogalmaknak csak egy vagy

néhány oldalát hasonlítja össze, ideiglenesen és feltételesen elvonatkoztatva a többi oldaltól. Emlékeztetjük az olvasót erre a közismert, de gyakran elfeledett igazságra, s a szociáldemokrata pártot egy nagy iskolához hasonlítjuk, amely egyben elemi, közép- és főiskola. Ez a nagy iskola soha és semmilyen körülmények között sem feledkezhet meg az ábécé tanításáról, a tudás elemeinek és az önálló gondolkodás elemeinek oktatásáról. De ha valaki az ábécére való hivatkozással ki akarna térni a felsőfokú tudás kérdései elől, ha valaki ennek a felsőfokú tudásnak (amely az ábécét megtanultak köréhez képest sokkal kisebb kör számára érhető el) bizonytalan, kétes, „szűk" eredményeit kezdené szembe állítani az elemi iskola tartós, mély, széles és biztos eredményeivel, az hallatlan rövidlátásról tenne tanúságot. Az még a nagy iskola egész értelmének teljes meghamisítását is elősegíthetné, mert a felsőfokú tudás kérdéseinek mellőzése csak megkönnyítené a kuruzslóknak, a demagógoknak és a reakciósoknak, hogy félrevezessék azokat, akik csupán az ábécét tanulták meg. Vagy hasonlítsuk a pártot egy hadsereghez. Sem béke, sem háború idején nem szabad megfeledkezni az újoncok kiképzéséről, a céllövészet tudományáról, a katonai ismeretek ábécéjének a tömegek körében való terjesztéséről. De ha a hadgyakorlatok vagy a valóságos ütközetek vezetői . . .*

A megírás ideje: 1905 június.
Először megjelent:
„Leninszkij Szbornyik" V. köt. 1926.
Lenin Művei. 8. köt.
1954. 457—460. old.

* — a kézirat itt félbe szakad — *Szerk.*

A „MUNKÁSOK A PÁRTSZAKADASRÓL" CÍMŰ BROSÚRA ELŐSZAVA

Amikor megigertuk a „Proletarij"-ban (8. sz.), hogy teljes egészében kozolni fogjuk az „Egy munkás a sok közul" aláírású levelet, fogalmunk sem volt róla, ki ez az elvtárs. Tudjuk, hogy azokkal a gondolatokkal, amelyeket szavakba foglalt, valóban sok munkás egyetért, s ez elég volt ahhoz, hogy e levél közzététele mellett dontsunk. Most az „Iszkra" 105. számából megtudtuk, hogy a levél írója „azelőtt a kisebbséghez sorolta magát", hogy „régi, elszant ellenfele az úgynevezett többségnek". Annál jobb. Annál értékesebb számunkra ennek az egykori menseviknek az a beismerése, hogy a „proletár öntevékenységre" vonatkozó jámbor óhajok „szép szavakban" merultek ki. Annál értékesebb számunkra, hogy az intellektuel „manyilovizmust" határozottan elítéli. Kétségtelen jele ez annak, hogy az öntudatos munkások — amint az várható is volt — már torkig vannak a mensevik demagógiával, azzal, hogy a mensevikek jobbra-balra fűt-fát ígérnek: autonómiát, öntevékenységet, demokratizmust stb., s ez hovatovább jogos bizalmatlanságot kelt bennük és bírálatra készteti őket.

A legnagyobb mértékben jellemző az a tény is, amelynek hatására kétségkívul még számos mensevik munkás változott „volt mensevikké" — az a tény ugyanis, hogy az „Iszkra" e Munkás levelében az „alulról fenyegető öklöt" vélte felfedezni! Érdemes ezen a tényen igen alaposan elgondolkozni.

Hogy is kerül ide tulajdonképpen az „ököl"? Bizonyos meghatározott szervezeti fogalmakat juttat-e kifejezésre ez a men-

sevikek által agyoncsépelt „borzadályt keltő szó", vagy egyszerűen intellektuel idegenkedést, ellenkezést minden olyan erős szervezettel szemben, amely gátat vet az intellektuel szeszélyeknek?

Mit akar a levél írója? A szakadás megszüntetését. Egyetert-e ezzel a céllal az „Iszkra"? Igen, ezt nyíltan ki is jelenti. Lehetségesnek tartja-e azonnali megvalósítását? Igen, mert azt mondja: „nem olyan nagyok a (taktikai) nézeteltérések, hogy igazolnák a szakadást".

Ha ez így van, akkor miért hozakodik elő újra az „Iszkra" a Munkásnak írt válaszában a taktikai nézeteltérésekkel, miért firtatja még az „Iszkrá"-nak a „csak párttagok számára" kiadott röplapjaiban és Plehanov „konspirációs" brosúrájában is eltemetett „Zemsztvokampány tervét" is? Mire való ez? Hiszen sem a Munkás nem tagadja, sem a bolsevikok nem tagadják a viták és polémiák szükségességét! Hiszen a pártnak a III. kongresszuson elfogadott szervezeti szabályzata pontosan lerögzíti minden bizottság kiadói jogát! Hiszen most az a kérdés, mit tegyünk, hogy a taktikai nézeteltérések ne vezessenek szakadásra, vagyis a szervezeti kapcsolatok megzavarására. Miért *tér ki* az „Iszkra" ez elől a világosan feltett kérdés elől a taktikai nézeteltérésekre vonatkozó elmélkedésekkel, amelyeknek semmi közük a dologhoz? Csak nem abból áll a Munkás „ökle", hogy nem tűri az olyan fecsegést, amelynek nincs köze a dologhoz?

Ahhoz, hogy megszüntessük a szakadást, nem elég, ha ezt kívánjuk. Tudnunk kell, *hogyan* kell ezt megtenni. A szakadás megszüntetése azt jelenti, hogy *egy* szervezetben forrunk össze. S aki valóban közelebb akarja hozni a szakadás megszüntetését, az nem szorítkozhat a szakadás miatti sopánkodásra, szemrehányásokra, kifogásokra, hangoskodásra, szavalásra (mint ahogy erre szorítkozik a Munkás és például Plehanov is, amióta a mocsárba süppedt), hanem haladéktalanul hozzá kell látnia e közös, egységes szervezet típusának *kidolgozásához.*

A Munkás levelének éppen az a gyengéje, hogy írója csak *siránkozik* a szakadás miatt, de nem tesz határozott javaslatot arra vonatkozóan, hogy *ilyen és ilyen* szervezeti normák elfogadásával szüntessük meg a szakadást. Az „Iszkra" pedig, ahelyett hogy kijavítaná ezt a hibát, még *fokozza* azzal, hogy „páni félel-

mében" azt kezdi kiabálni: „ököl!", csupán azért, mert a Munkásnak az a *gondolata* támadt, hogy kötelezővé kellene tenni az általános szervezeti normák elismerését!! A nézeteltérések nem igazolják a szakadást, mondja a Munkás. Igaz, bólint rá az „Iszkra". Tehát most egy olyan erős kötelet kell fonnunk (ajjaj! milyen durván mechanikus kifejezéseket használok! miféle „ököl"-gondolat ez már megint! Csak egy percnyi türelmet, iszkrás elvtársak, várjanak még a „hóhér kötele" és egyéb szörnyűségek miatti ájuldozással!), amely szilárdan összekötné a két részt és együtt tartaná a taktikai nézeteltérések *ellenére* is — folytatja a Munkás.

Az „Iszkra" válaszában újra hisztérikus rohamot kap és ezt kiabálja: ököl!

Mi pedig válaszképpen azt mondjuk erre: helyesen mondja, Munkás elvtárs! Ön gyakorlatiasan gondolkodik. Új, erős kötél kell ide. De menjen tovább, tegye meg a következő lépést: kezdjen azon gondolkodni, *milyen* legyen ez a kötél, *milyen* legyen a *közös* szervezet, amely *kötelező* (segítség! már megint itt az ököl!) mindkét félre nézve.

A munkás elvtárs *nem* ment *elég* messze *szervezeti* javaslatainak határozottsága tekintetében (mert a szakadás megszüntetésének kérdése kizárólag szervezeti kérdés, *ha mindkét fél* elismeri, hogy a taktikai nézeteltérések nem igazolják a szakadást!) — az „Iszkra" pedig úgy látja, hogy az elvtárs túl messzire ment, olyan messzire, hogy az „Iszkra" megint ökölről kezdett kiabálni!!

Még egyszer feltesszük a kérdést olvasóinknak: mit jelent voltaképpen ez a hírhedt ököl, amelytől az új „Iszkrá"-t majd „kitöri a nyavalya" ijedtében? Meghatározott szervezeti eszméket fejez-e ki ez az ököl, vagy egyszerűen vak és nevetséges intellektuel félelmet az összes párttagokra nézve *kötelező* szervezet *minden* „kötelékétől"?

Engedjük át e kérdés megoldását az öntudatos munkásoknak, mi pedig menjünk tovább.

Az egyesülés valódi nehézségét — ha feltételezzuk, hogy az egyesülést mindkét fél őszintén akarja — a következő okozza. Először is, ki kell dolgozni a párt szervezeti normáit, feltétlenül mindenki számára kötelező szervezeti szabályzatát; másodszor,

egyesíteni kell a párt valamennyi párhuzamos, egymással konkurráló helyi és központi szervezetét és intézményét.

Az első feladatot eddig *csak* az OSZDMP III. kongresszusa próbálta megoldani olyan szervezeti szabályzat kidolgozásával, amely minden kisebbség jogait alkotmányosan biztosítja. A III. kongresszus gondoskodott róla, hogy mindegyik pártbeli kisebbségnek, amely elismeri a programot, a taktikát és a szervezeti fegyelmet, jusson egy kis helyecske — ha szabad ezt a kifejezést használnunk. A bolsevikok gondoskodtak arról, hogy a mensevikeknek is legyen meghatározott helyük az egységes pártban. A mensevikek részéről nem tapasztaljuk ezt: szervezeti szabályzatuk semmiféle pártbeli kisebbség jogai számára nem tartalmaz semmilyen alkotmányos biztosítékot.

Magától értetődik, hogy egyetlen bolsevik sem tartja eszményinek és hiba nélkül valónak a III. kongresszuson elfogadott szervezeti szabályzatot. Aki szükségesnek tartja megváltoztatását, annak pontosan meghatározott módosításokat tartalmazó tervvel kell előállnia — ez *gyakorlatias* lépés lesz a szakadás megszüntetése irányában, ez jelentősebb dolog lesz, mint a sopánkodás és a szemrehányások.

Azt mondhatják erre: miért nem kezdjük el ezt mi magunk a „konferencia" szervezeti szabályzatát illetően? Mi azt feleljük, hogy már elkezdtük; lásd „Proletarij" 6. sz., „A harmadik lépés hátra"*. Készek vagyunk még egyszer elismételni azokat az *alapvető szervezeti elveket*, amelyeknek elismerése nézetünk szerint szükséges az egyesüléshez: 1. A kisebbség alárendelése a többségnek (nehogy összetévesszék az idézőjelben emlegetett kisebbséggel és többséggel! itt általában a párt megszervezésének elvéről van szó, nem pedig a „kisebbségnek" a „többséggel" való összeolvadásáról, amiről majd a továbbiakban szólunk. Elvontan szólva olyan formában is elképzelhetnénk az egyesülést, hogy ugyanannyi „kisebbségi" lesz, ahány „többségi", de az ilyen egyesülés is *lehetetlen* annak az *elvnek és kötelezettségnek* elismerése nélkül, hogy a kisebbség aláveti magát a többségnek). 2. A párt legfelsőbb szerve a kongresszus, vagyis az összes teljes jogú szervezetek választottainak gyűlése, s e választottak határozatát véglegesnek kell tekinteni (ez a demokratikus képviselet

* Lásd *Lenin* Művei 8. köt. Szikra 1954 554—564 old. — *Szerk.*

elve, szemben a tanácskozó jellegű konferenciákkal és határozataiknak szervezetenkénti megszavaztatásával, vagyis a plebiszcitum elvével). 3. A párt központi szervét (vagy központi szerveit) közvetlenul kell megválasztani, mégpedig a kongresszuson. A kongresszuson kívüli választások, a két fokozatú stb. választások megengedhetetlenek. 4. Az egész pártirodalmat, a helyit és a központit egyaránt feltétlenül alá kell vetni a pártkongresszusnak is, a megfelelő központi vagy helyi pártszervezetnek is. Megengedhetetlen az olyan pártirodalom, amely szervezetileg nem áll kapcsolatban a párttal. 5. A párttagság fogalmát egészen pontosan meg kell határozni. 6. Ugyancsak pontosan meg kell határozni a párt szervezeti szabályzatában mindennemű párton beluli kisebbség jogait.

Ezek azok a véleményünk szerint feltétlenul kötelező szervezeti elvek, amelyeknek elismerése nélkül lehetetlen az egyesulés. Szeretnénk hallani, mi a véleménye erről a kérdésről „Egy munkásnak a sok közul" és általában az egyesulés valamennyi hívének.

Hát a bizottságok és a perifériak viszonyának kérdése? a választási elv kérdése? kérdezik majd. Mi erre azt fogjuk válaszolni, hogy ezt a kérdést nem tekinthetjuk alapvető szervezeti elvnek, ha egyszer nem írják elő a választási elv feltétlen keresztulvitelét. A mensevikek pedig ezt nem írták elő. Ha politikai szabadság lesz, szükség lesz választási elvre, de most még a „konferencia" szervezeti szabályzata sem írja ezt elő a bizottságoknak. A periféria jogainak és hatáskörének ilyen vagy olyan meghatározása nem elvi kérdés (persze ha gyakorlatilag is megvalósítjuk azt, amiről beszélünk, ha nem demagógia a kenyerunk és nemcsak „szép szavakat" mondunk). Az OSZDMP III. kongresszusa megpróbálta pontosan meghatározni a bizottság és a periféria fogalmát, megpróbálta meghatározni viszonyukat. Minden bolsevik teljesen higgadtan vitatna meg minden olyan javaslatot, amely meghatározott módosításokat, kiegészítéseket, rövidítéseket ajánlana. Közöttünk — legalábbis tudomásom szerint — nincsenek olyanok, akik „hajthatatlanok" ennek a kérdésnek egyik vagy másik pontja tekintetében, és a III. kongresszus jegyzőkönyve megerősíti ezt az állítást.

További és nyilvánvalóan nem kevésbé nehéz kérdés: hogyan

egyesítsük az összes párhuzamos szervezeteket? Ha politikai szabadság volna nálunk, ez könnyűszerrel megoldható volna, hiszen meghatározott létszámú, pontosan ismert tagsággal rendelkező pártszervezetekkel volna dolgunk. Más a helyzet ott, ahol titkos a szervezet. Annál nehezebb a tagság meghatározása, minél könnyelműbben fogják fel néha ezt a tagságot, minél gyakrabban élnek demagógiával, nem öntudatos elemeknek a párttagok közé való fiktív beiktatásával. Úgy véljük, hogy a helyzetet jól ismerő helyi elvtársakat illeti meg a döntő szó abban a kérdésben, hogy milyen eszközökkel éljünk e nehézségek lekuzdése érdekében. Ugyancsak megnehezítik a dolgot a szervezetek tagjainak hosszabb-rövidebb ideig tartó „kiküldetései" — ki börtönbe, ki száműzetésbe, ki pedig külföldre kerül —, s ezt a körülményt is figyelembe kell venni. Azután természetesen nem könnyű feladat a központi szervek egybeolvasztása sem. Egységes vezető központ, egységes központi lap nélkül nem valósítható meg a párt valódi egysége. Itt így áll a kérdés: vagy sikerül az öntudatos munkásoknak (egy cseppet sem zavartatva magukat az „ököl" miatt csapott jajveszékeléstől) arra kényszeríteniük azokat, akik gyakorlatilag a párt kisebbségét alkotják, hogy nézeteikkel a munka dezorganizálása nélkül, a helyi bizottságok lapjaiban, konferenciákon, kongresszusokon, gyűléseken stb. hozakodjanak elő. Vagy pedig az öntudatos szociáldemokrata munkások most nem tudnak megbirkózni ezzel a feladattal (általában véve feltétlenül és elkerülhetetlenül meg fognak birkózni vele; erről kezeskedik az egész oroszországi munkásmozgalom), és akkor az egymással versengő központok, az egymással versengő szervek csak megegyezéseket köthetnek egymással, de nem egyesülhetnek.

Befejezésül még egyszer megismételjük: a Munkás elvtársnak és a vele azonos nézeteket vallóknak nem sopánkodással és vádaskodással és nem újabb, harmadik pártok vagy csoportok, körök stb. alakításával (olyasféle körökre gondolok, aminőt Plehanov alakított most új pártkiadójával[51] a párton kívül) kell törekedniük céljuk elérésére. Harmadik párt vagy újabb csoportok alakítása csak bonyolultabbá teszi és összekuszálja a dolgot. Nekik kell látnunk az egybeolvadás konkrét feltételeinek kidolgozásához: ha a párt valamennyi csoportja és szervezete, minden ön-

tudatos munkás hozzáfog ehhez, akkor feltétlenül és kétségkívül ésszerű feltételeket tudnak majd kidolgozni, s nemcsak ki fogják dolgozni a feltételeket, hanem arra fogják kényszeríteni a párt felsőbb szerveit (egy cseppet sem zavartatva magukat az „ököl" miatt csapott jajveszékeléstől), hogy alávessék magukat ezeknek a feltételeknek.

A Munkás elvtárs levelének kiegészítéseképpen közöljük az OSZDMP Központi Bizottságának a Szervező Bizottsághoz intézett „Nyílt levelét" mint az első lépést a szakadás lehetséges megszüntetésének gyakorlati megoldása felé.

A „Proletarij" Szerkesztősége

1905 július.

Először az OSZDMP Kozponti Bizottsaga által kiadott brosúrában jelent meg 1905-ben.

Lenin Művei. 9. kot
1954. 158—164 old.

A. V. LUNACSARSZKIJNAK

05. VIII. 2

Kedves An. Vasz.! Tegnap feladtam Önnek egy „hivatalos" levelet, amelyben arra kértem, hogy kuldje el az „Iszkra" 105 számát* és a Plehanov Feuerbachját. Ma a folyó ugyeken kívuli dolgokról szeretnék egy kicsit elbeszélgetni Önnel.

Itt Genfben rossz hangulatban vannak az emberek. Gyakran csodálkozom rajta, milyen kevés kell ahhoz, hogy akik nem egészen önállóak és nincsenek hozzászokva az önálló politikai munkához, elcsüggedjenek és besavanyodjanak. Márpedig a genfi bolsevikok kezdenek kétségbeejtően besavanyodni. A harc kemény, s ez a harc a harmadik kongresszussal természetesen korántsem ért véget, hanem csak új szakaszba lépett. Az iszkrások igen elevenek és mozgékonyak, olyan tolakodók, mint egy zsibárus, s valamennyien minden hájjal megkent, tapasztalt demagógok, a mieinket pedig valamiféle „naiv bárgyúság" vagy „bárgyú naivság" kerítette hatalmába. Nem értenek a harchoz, ügyetlenek, nem elég mozgékonyak, nehézkesek, bátortalanok.. Igazán rendes fiúk, csak csapnivalóan rossz politikusok. Nem elég szívósak, hiányzik belőlük a harci szellem, az ügyesség, a gyorsaság. Vasz Vasz. ebből a szempontból rendkívül tipikus: a legszeretetreméltóbb egyéniség, a legodaadóbb pártmunkás, a legbecsületesebb ember, de attól tartok, sose lesz belőle *politikus*. Túlságosan jószívű — szinte lehetetlen, hogy ő írta a „Galjorka-féle" brosú-

* Azt mondják, a vezércikk kétségbeejtő zagyvaság! Nem írna surgosen valamit ellene? Ha igen, *táviratozzon*

rákat. Semmi harcos szellemet nem kap tőle sem a lap (egyre panaszkodik, mert nem engedem, hogy megértő cikkeket írjon a Bundról!), sem a kolónia. Mindenki örökké siránkozik, mindenki nekem tesz szemrehányást (mindössze három hete nyaralok, de most is hetenként *háromszor*, olykor *négyszer* is négy-öt órát beht töltök a városban!), amiért nem megy nekik a munka, amiért a mensevikek furgébbek stb. stb.!!

A Központi Bizottságunk pedig először is, szintén nem valami nagyon „politikus", szintén túlságosan jószívű, nem elég szívós, nem elég rugalmas, nincs kellő politikai érzéke, nem ért hozzá, hogy a pártharcban minden apróságot politikailag kihasználjon. Másodszor, gőgösen megveti a külföldet, és konokul nem engedi ki vagy hazarendeli a legjobb embereket. Mi meg itt, külföldön lemaradunk. Nem kapunk elég új erőt, buzdítást, impulzust. Az emberek nem tudnak önállóan cselekedni és harcolni. Nincs elég szónokunk a gyűléseinken. Nincs, aki bátorságot öntene az emberekbe, aki elvileg vetné fel a kérdéseket, aki felül tudna emelkedni a genfi mocsáron, s eljutna a komolyabb érdekek és problémák szintjére. S ezt az egész ügy megsínyli. A politikai harcban a megtorpanás egyenlő a halállal. Rengeteg és egyre több a feladat. Az újiszkrások nem alszanak (most még a Genfbe érkezett tengerészeket is „elhalászták" az orrunk elől; valószínűleg a tóluk megszokott ordító politikai reklámmal és nagyhangú marktschreinnel* sikerült elcsábítaniuk őket, utólag „hasznosítva" a maguk javára az ogyesszai eseményeket). *Lehetetlenül* kevés az erőnk. Nem tudom, Vasz. Vasz. mikor fog írni, de mint szónok és mint politikai központ, kritikán aluli, inkább maga jár az élen a siránkozásban, nemhogy felrázná az embereket és pedagógiai célzattal megszidná őket egy kicsit. Schwarz nincs itt; szorgalmasan es jól ír, talán még jobban, mint itt, dehát csak ír. Arra azonban, hogy személyesen hasson az emberekre, vezesse az embereket és irányítsa a gyűléseket, még akkor is ritkán képes, ha itt van Genfben. Genf jelentős, nagy központ. Töméntelen sok az orosz. Rengetegen jönnek-mennek. S a nyár különösen mozgalmas időszak, mert a Genfbe érkező rengeteg orosz turista között mindig akadnak néhányan, akiket fel lehet és fel kell használni. fel kell rázni, be kell vonni, s irányítani kell.

* — vásári hangoskodással. — *Szerk.*

Fontolja meg mindezt, és írjon részletesebben (jobb, ha a lakásomra címezi levelét: 3. Rue David Dufour). Emlékszik, azt írta: nem vesztenek azzal, hogy nem leszek Genfben, mert sokat fogok írni a távolból is. Igaz, hogy sokat ír, és *úgy-ahogy* boldogulunk az újsaggal (de éppen csak úgy-ahogy, márpedig ennél határozottan többre volna szükségünk). De nemcsak vesztettünk, hanem rengeteget vesztettünk, s ezt a veszteséget napról napra jobban érezzuk. A személyes befolyás és a gyűléseken való felszólalás szörnyen sokat számít a politikában. Enélkül nincs politikai tevékenység, sőt maga az írás is veszít politikai erejéből. S mivel olyan ellenféllel van dolgunk, amelynek itt külföldön igen nagy erői vannak, minden héten annyit vesztünk, amennyit egy hónap alatt sem tudunk bepótolni. A pártért való harc még nem ért véget, s ha nem feszítjük meg minden erőnket, nem vívjuk ki a tényleges győzelmet . . .

Barati kézszorítással *N. Lenin*

Genfből Olaszországba.
Először 1954-ben jelent meg.
Lenin Művei. 34. kot,
1956. 325—327 old

P. N. LEPESINSZKIJNEK

Olin elvtársnak,
az OSZDMP külföldi szervezete *genfi csoportja*
helyettes titkárának

A KB kulföldi képviselőjének *nyilatkozata. Teljes egészében felolvasandó* a csoport legközelebbi gyűlésén (vagyis augusztus 29-én, ma, ha még a gyűlés folyamán megkapják).[52]

Ma, 905. augusztus 29-én este 8 orakor a KB külföldi képviselője megkapta másolatban a genfi csoportnak az expedíciós csoporthoz intézett levelét és az utóbbi válaszát.

Az OSZDMP Központi Bizottságának külföldi képviselője e dokumentumokkal kapcsolatban közli a genfi csoporttal, hogy a csoport nincs tisztában a pártfegyelemmel és megszegte a párt szervezeti szabályzatát. Az expedíciós csoport tagjai a Központi Bizottság megbízottai. Bármilyen kifogás merül is fel a KB megbízottaival szemben, azt mindenekelőtt a Központi Bizottságnak kell megvizsgálnia. A szervezeti szabályzat értelmében minden párton belüli konfliktust a KB köteles kivizsgálni, s még inkább a KB-ra tartoznak azok a konfliktusok, amelyek a párt különféle szervezeteinek tagjai és a Központi Bizottság megbízottai között támadnak. Ezért egyrészt formailag helytelen, másrészt tapintatlanság volt, hogy a csoport meghívta gyűlésére a KB megbízottait.

Ha viszont ezt a meghívást nem tekintették hivatalos lépésnek. nem kellett volna írásban és hivatalos formában tenni.

„Felelős funkciót betöltő személyek" „személyes magatartása"

vagy valóban csak személyes jellegű (funkción kívüli, a funkciótól független), s ebben az esetben a csoport által indított vizsgálat *kötekedés*. Vagy pedig a személyes magatartás összefügg a funkcióval, s ebben az esetben minden párttagnak, aki elégedetlen ezzel a magatartással, és ragaszkodik elégedetlenségének *szabályszerű, hivatalos* kivizsgálásához, *kötelessége* mindenekelőtt hivatalos formában a KB-hoz fordulni. Az OSZDMP genfi csoportja, amely a csoport elé terjesztette a KB megbízottaival szembeni elégedetlenség *hivatalos* kivizsgálást igénylő kérdését, még mielőtt *hivatalosan* közölte volna ezt a KB-val, ismét megmutatta, hogy nincs tisztában a pártfegyelemmel és a párt szervezeti szabályzatával.

A csoport, úgy látszik, nem érti világosan, hogy mi az általam hangoztatott különbség a *kötekedés* és egy *felelős funkciót viselő személy megbírálása* között (ami minden párttagnak *kötelessége*, de ennek nyíltan és közvetlenül, a központi szervek vagy a kongresszus előtt kell megtörténnie, nem pedig suba alatt, magánúton, kiikken belül).

Ezért a KB külföldi képviselője kötelességének tartja, hogy figyelmeztesse a csoporthoz tartozó fiatal elvtársakat. A külföldi „kolónia" légkörében mindig akadhatnak olyanok, akiket megfertőz a kötekedés, a pletykálkodás, az intrika bacilusa; mindig akadhatnak olyanok, akik igen rosszul töltik be a KB vagy a kongresszus által rájuk bízott funkciót, de igen könnyen kijelentik, hogy más párttagok más funkcióknak nem tesznek eleget kielégítően. S gyakran megesik, hogy egyes elvtársak tapasztalatlanságból, kíváncsiságból, gerinctelenségből komolyan végighallgatják őket. Pedig az ilyeneket nem meghallgatni kell, hanem tüstént beléjük kell fojtani a szót, s *nem szabad megengedni* nekik, hogy hivatalos kérdést csináljanak „felelős funkcióban levő emberek személyes magatartásából", *amíg* e kérdéseket hivatalosan az illetékes pártintézmények elé nem terjesztik, s amíg ezek az intézmények ki nem vizsgálják, *el nem döntik* őket.

A külföldön élő párttagok könnyen megkapják az említett betegséget, de minden fiatal és egészséges idegrendszerű elvtársnak szigorúan ügyelnie kell önmagára és a többiekre is, mert e betegség *egyetlen* ellenszere az, ha *csírájában, haladéktalanul és kímé-*

letlenül elfojtanak minden olyan kísérletet, amely a kötekedésre és intrikára irányul.

Ezért a KB külföldi képviselője a következő nyilatkozatot teszi:

I. *Kéri* a genfi csoportot, hogy *vonja vissza* az expedíciós csoporthoz intézett, augusztus 28-i levelét.

Ez lenne a legjobb és leggyorsabb elintézési módja ennek az áldatlan ügynek, amely a dolgok alakulása folytán a legkellemetlenebb torzsalkodás és széthúzás veszélyével fenyeget.

A csoport ezt a *kérést*, amelyet a *KB nevében* adok elő, természetesen nem köteles teljesíteni. Azért *kérem* ezt, mert olyan *elvtársakkal* van dolgom, akikkel még egyetlenegy hivatalos nézeteltérésem sem volt.

II. Ha a csoport elutasítja kérésemet, az I. pont elesik. Ez esetben a következőket javaslom a csoportnak:

1. közölje velem, hajlandó-e elfogadni a párt szervezeti szabályzatának fenti értelmezését, vagyis elfogadja-e *a KB nevében tett nyilatkozatomat* (amely ellen fellebbezéssel élhet *(a)* a KB teljes ülésén és *(b)* a kongresszuson, de amely kötelező érvényű, amíg egy felsőbb szerv nem hatálytalanítja);

2. Közölje velem a párt szervezeti szabályzatának 11. §-a alapján a csoport személyi összetételére és a szóban forgó szerencsétlen ügyben kifejtett „egész tevékenységére" (szavazások stb.) vonatkozó összes adatokat.

N. Lenin

az OSZDMP Kozponti Bizottságának
külfoldi képviselője

Genf, 1905. augusztus 29.

Először 1931-ben jelent meg.

Lenin Művei 34. köt
1956. 333—335. old.

P. N. LEPESINSZKIJNEK

Vasz V-cs[53] elvtárs kérésére megmagyarázom nyilatkozatomnak az ő általa említett részét (nevezetesen, hogy akadhatnak olyanok, akik rosszul dolgoznak, de szívesen beszélnek masok hibáiról). Alaptalan az a feltevés, hogy én ezzel vádolni akartam bárkit is stb *Minden* pártfunkcionárius munkájának vannak fogyatékosságai és negatívumai, de *óvakodni* kell, nehogy a fogyatékosságoknak a párt kozponti szervei előtti bírálata vagy vizsgálata során túllépjuk azt a határt, ahol már az intrika kezdődik Nyilatkozatom lényege éppen az, hogy *óvatosságra int*, és *kérem*, hogy vessenek véget ennek a helytelenul és rosszul kezdett ugynek

N Lenin

Genf 1905 augusztus 29

Először 1931-ben jelent meg

Lenin Művei 34 kot
1956 336 old

A PÁRT ÚJJÁSZERVEZÉSÉRŐL[54]

I

Pártunk munkakörülményei megvaltoznak. Kivívtuk a gyülekezési, az egyesülési és a sajtószabadságot. Ezek a jogok persze bizonytalanok, és esztelenség volna, ha ugyan nem bűn, ha a mai szabadságjogokra építenénk A döntő harc még hátra van, s most mindennél fontosabb, hogy felkészüljünk erre a harcra. A párt konspiratív apparátusát fenn kell tartanunk. De ugyanakkor okvetlenül a legteljesebb mértékben ki kell használnunk a mostani, viszonylag nagyobb működési területet. A földalatti apparátus mellett okvetlenül egyre újabb, nyíltan és félig nyíltan működő pártszervezeteket (és a párt befolyása alatt álló szervezeteket) kell létesítenünk. Ez utóbbi nélkül elképzelhetetlen, hogy tevékenységünket az új viszonyokhoz alkalmazzuk és meg tudjuk oldani az új feladatokat . . .

Ahhoz, hogy a szervezetet új alapokra helyezhessük, új pártkongresszus szükséges. A szervezeti szabályzat értelmében évenként egyszer kell pártkongresszust összehívni, s ez most 1906 májusára van kitűzve, de a kongresszus időpontját ezúttal feltétlenül előbbre kell hozni. Ha nem használjuk ki az alkalmas pillanatot, elszalasztjuk — elszalasztjuk abban az értelemben, hogy a szervezet iránti szükséglet, amely a munkások körében rendkívül nagy, torz és veszedelmes formákat ölt, holmi „függetlenek"[55] erejét fokozza stb. Sürgősen új módon kell szervezked-

nünk, széles körben meg kell vitatnunk az új módszereket, bátran és határozottan ki kell jelölnünk az „új irányvonalat".

A párthoz intézett felhívás, amely ebben a számban jelenik meg, és amelyet pártunk Központi Bizottsága írt alá[56], mély meggyőződésem szerint igen helyesen határozza meg ezt az új irányvonalat. Mi, a forradalmi szociáldemokrácia képviselői, a „többség" hívei, már többször mondottuk, hogy olyan körülmények között, amikor földalatti munkát kellett végezni, megvalósíthatatlan volt a párt teljes demokratizálása, hogy a „választási elv" ilyen körülmények között frázis. S az élet igazolta szavainkat. A kisebbség volt hívei már több ízben megemlítették az irodalomban (lásd „Egy munkás" brosúráját Akszelrod előszavával, és „Egy munkás a sok közül" levelét az „Iszkrá"-ban[57], valamint a „Munkások a pártszakadásról" című brosúrában), hogy ténylegesen nem sikerül megvalósítani semmiféle komoly demokratizálást, nem sikerül valóban érvényre juttatni a választás elvét. De, hogy az új körülmények között, a politikai szabadságra való áttérés idején okvetlenül érvényre kell juttatni a választás elvét, ezt mi, bolsevikok, mindig elismertük: az OSZDMP III. kongresszusának jegyzőkönyvei különösen meggyőzően bizonyítják ezt, ha ez egyáltalában bizonyításra szorul.

A feladat tehát világos: egyelőre fenn kell tartani a konspiratív apparátust, és új, nyíltan működő apparátust kell kifejleszteni. A kongresszusra vonatkozólag ez a feladat (amelynek konkrét végrehajtása természetesen megköveteli a gyakorlati hozzáértést, a hely- és időviszonyok teljes ismeretét) így hangzik: a szervezeti szabályzat alapján egybe kell hívni a IV. kongresszust, s egyszersmind már most, haladéktalanul meg kell kezdeni a választás elvének alkalmazását. A Központi Bizottság megoldotta ezt a feladatot: a pártbizottságok kiküldött tagjai, akik formailag a teljes jogú szervezetek képviselői, ténylegesen pedig a pártfolytonosság képviselői, szavazati joggal vesznek részt a kongresszuson. A Központi Bizottság, élve jogával, tanácskozási joggal *meghívta* a párt *valamennyi* tagjának választott küldötteit, tehát a párthoz tartozó munkások tömegeinek a küldötteit is. A Központi Bizottság kijelentette továbbá, hogy haladéktalanul javasolni fogja a kongresszusnak, hogy e küldöttek ta-

nácskozási jogát szavazati jogra változtassa át. Vajon hozzájárulnak-e majd ehhez a pártbizottságok teljes jogú kuldöttei?

A Központi Bizottság kijelenti, hogy nézete szerint feltétlenul hozzájárulnak. A magam részéről szilárdan meg vagyok győződve erről. Hát lehet ilyesmihez nem hozzájárulni? Elképzelhetetlen, hogy a szociáldemokrata proletariátus vezetőinek többsége ne adja meg ehhez hozzájárulását. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a pártmunkások szavazatai, amelyeket a „Novaja Zsizny" a legpontosabban számon tart, igen hamar bebizonyítják majd nézetünk helyességét; még ha harcolni is kell ezért a lépésért (a tanácskozási jognak szavazati jogra való átváltoztatásáért), nem kétséges, hogy mi lesz a harc kimenetele.

Vizsgáljuk meg ezt a kérdést más oldalról, nem formai szempontból, hanem lényegében. Vajon veszélyes lehet-e a szociáldemokráciára az általunk javasolt terv megvalósítása?

Veszélyt abban lehetne látni, ha a pártba egyszerre tömegestul betódulnak nem-szociáldemokraták. Ez esetben a párt feloldódna a tömegben, a párt nem lenne többé az osztály tudatos élcsapata, a párt a tömegek uszályhordozójává süllyedne. Ez csakugyan siralmas időszak lenne. S ez a veszély kétségtelenul *igen komollyá válhatna, ha* hajlanánk a demagógiára, ha a párt alapjai (a program, a taktikai elvek, a szervezeti tapasztalatok) teljesen hiányoznának vagy gyengék és bizonytalanok volnának. De hiszen éppen arról van szó, hogy ez a „ha" egyáltalában nincsen meg. Mi, bolsevikok, nemcsak hogy nem hajlottunk a demagógiára, hanem ellenkezőleg, mindig határozottan, nyíltan és közvetlenul harcoltunk a demagógia legcsekélyebb kísérlete ellen is, tudatosságot követeltünk azoktól, akik a párthoz tartoznak, nyomatékosan hangsúlyoztuk, milyen óriási jelentősége van a párt fejlődésében a folytonosságnak, azt hirdettük, hogy a pártban fegyelemre van szükség, és hogy *minden egyes* párttagot valamelyik pártszervezetben nevelni kell. Van egy programunk, egy szilárd alapokon nyugvó programunk, amelyet minden szociáldemokrata hivatalosan elismert, s amelynek főbb tételeit lényegében egyáltalán nem bírálták (egyes pontok és fogalmazások bírálata minden élő pártban teljesen jogos és szükséges dolog). Vannak taktikai határozataink, amelyek a II. és III kongresszuson, valamint a szociáldemokrata sajtó több éves

munkája során folyamatosan és fokozatosan kialakultak. Van bizonyos szervezeti tapasztalatunk is, és van egy tényleges szervezetünk, amely nevelő szerepet töltött be és kétségtelenül eredményes munkát végzett, s ha ez nem is látható azonnal, csak vak vagy elvakult emberek tagadhatják.

Nem, elvtársak, ne túlozzuk el ezt a veszélyt. A szociáldemokrácia nevet szerzett magának, megteremtett egy irányt, szociáldemokrata munkáskádereket nevelt. S ma, amikor a hős proletariátus tettekkel bebizonyította, hogy kész harcolni és tud is egyetértésben, kitartóan, világosan felismert célokért harcolni, tud tiszta szociáldemokrata szellemben harcolni — ilyenkor valósággal nevetséges volna, ha valaki kételkedne abban, hogy azok a munkások, akik pártunkhoz tartoznak, és azok, akik holnap a Központi Bizottság felhívására be fognak lépni a pártba, 100 eset közül 99-ben szociáldemokraták. A munkásosztály ösztönösen, spontánul szociáldemokrata, s a szociáldemokrácia több mint tízéves munkájával már igen-igen sokat tett azért, hogy ezt az ösztönösséget tudatossággá változtassa. Ne ijesztgessük magunkat képzeletszülte rémekkel, elvtársak! Ne felejtsük el, hogy minden élő és fejlődő pártban mindig lesznek állhatatlan, határozatlan, ingatag elemek. De ezek az elemek a szociáldemokraták kipróbált és egybeforrott magvának hatása alatt vannak és lesznek.

Pártunk elernyedt a föld alatt. Az utóbbi években — mint a III. kongresszus egyik küldötte helyesen mondotta — már valósággal fuldoklott a föld alatt. Az illegalitásnak lassan vége. Bátrabban előre hát, ragadjátok meg az új fegyvert, osszátok szét új emberek között, szélesítsétek ki támaszpontjaitokat, hívjatok magatokhoz minden szociáldemokrata munkást, s vegyétek fel őket százával és ezrével a pártszervezetek soraiba. Hadd vigyenek küldötteik új életet központi szerveinkbe, hadd áradjon be velük a fiatal forradalmi Oroszország friss fuvallata. A forradalom mindig igazolta és bebizonyította a marxizmus valamennyi elméleti alaptételét, a szociáldemokrácia valamennyi lényeges jelszavát. S igazolta a forradalom a *mi* munkánkat, a szociáldemokrata munkát is, igazolta a proletariátus igazi forradalmiságába vetett reményünket és hitünket. Dobjunk hát félre minden kicsinyességet, amikor a párt elengedhetetlen újjáala-

kításáról van szó; lépjunk rá nyomban az új útra. Ez nem foszt meg bennünket régi konspiratív apparátusunktól (amely kétségtelenül kivívta magának a szociáldemokrata munkások elismerését és jóváhagyását — ezt az élet és a forradalom menete százszor meggyőzőbben bizonyította be, mint ahogyan ezt bármilyen döntés és határozat tehetné). Ez új, fiatal erőkkel is gyarapít bennünket, amelyek az egyetlen valóban forradalmi és következetesen forradalmi osztályból kerülnek ki, abból az osztályból, amely félig-meddig már kivívta Oroszország számára a szabadságot, amely ki fogja vívni számára a teljes szabadságot, s amely a szabadságon át elvezeti a szocializmushoz!

II

Az OSZDMP IV. kongresszusának egybehívására vonatkozó központi bizottsági határozat, amely a „Novaja Zsizny" 9. számában jelent meg, komoly lépés afelé, hogy a párt szervezetében teljesen megvalósuljon a demokratikus elv. A kongresszusi küldötteket (akiknek először csak tanácskozási joguk lesz, de később kétségtelenül megkapják a szavazati jogot) egy hónapon belül meg kell választani. Valamennyi pártszervezetnek tehát minél előbb meg kell beszélnie, hogy kik legyenek a jelöltjeik, és mik legyenek a kongresszus feladatai. Okvetlenül számolnunk kell azzal a lehetőséggel, hogy a haldokló önkényuralom újabb kísérleteket tesz majd arra, hogy elvegye a megígért szabadságjogokat és lecsapjon a forradalmi munkásokra, különösen pedig vezéreikre. Ezért (talán különleges esetek kivételével) aligha volna helyénvaló, ha nyilvánosságra hoznánk a küldöttek igazi nevét. Mindaddig, amíg a feketeszázasok hatalmon maradnak, nem mondhatunk még le az álnevekről, amelyekre a politikai rabszolgaság korszaka tanított meg bennünket. Nem ártana, ha ezúttal megint, szokás szerint, pótküldötteket is választanánk „lebukás esetére". De ne időzzünk ezeken a konspirációs óvintézkedéseken, hiszen a helyi munkakörülményeket ismerő elvtársak könnyen megbirkóznak majd mindazokkal a nehézségekkel, amelyek ezen a téren esetleg felmerülnek. Azoknak az elvtársaknak, akik az önkényuralom viszonyai között végzett forradalmi munkában gazdag tapasztalatokat szereztek, tanácsaikkal segíteniük kell mindazokat, akik a szociáldemokrata munkát az új, „szabad"

(egyelőre még csak idézójelben szabad) viszonyok között kezdik meg. Természetes, hogy ilyenkor pártbizottságaink tagjainak igen tapintatosaknak kell lenniuk: a korábbi formális előjogok most elkerülhetetlenul elvesztik jelentőséguket, s lépten-nyomon „elölről" kell kezdeni, *be kell bizonyítani* a pártba belépő új elvtársak széles rétegeinek, mennyire fontos a következetes szociáldemokrata program, taktika és szervezet. Nem szabad elfelejtenünk, hogy eddig nagyon is gyakran csak egy bizonyos társadalmi rétegből kikerülő forradalmárokkal volt dolgunk, most ellenben a tömegek tipikus képviselőivel lesz dolgunk; ez a változás szükségessé teszi, hogy megváltoztassuk a módszereket, mégpedig nemcsak a propagandában és az agitációban (népszerűbben kell magunkat kifejeznünk, értenünk kell ahhoz, hogy miképpen nyúljunk hozzá a kérdésekhez, hogyan magyarázzuk meg a legegyszerűbben, a legszemléltetőbben és valóban meggyőzően a szocializmus alapvető igazságait), hanem a szervezésben is.

Ebben a kis cikkben az új szervezeti feladatok egyik oldalával szeretnék foglalkozni. A Központi Bizottság határozata *valamennyi* pártszervezet küldötteit meghívja a kongresszusra és felszólítja *valamennyi* szociáldemokrata munkást, hogy lépjen be ezekbe a szervezetekbe. Ahhoz, hogy ez az üdvös kívánság valóra váljék, nem elegendő, ha egyszerűen „meghívjuk" a munkásokat, nem elegendő, ha egyszerűen növeljük a régi típusú szervezetek számát. Nem, ehhez arra van szükség, hogy valamennyi elvtárs együtt, önálló, alkotó munkával *új* szervezeti formákat dolgozzon ki. Itt nem lehet semmiféle előre meghatározott normát megjelölni, mert ez teljesen új dolog; itt a helyi viszonyok ismeretének, főleg pedig *valamennyi* párttag kezdeményezésének kell érvényesulnie. Az új szervezeti forma, vagy helyesebben a munkáspárt alapszervezetének, a sejtnek az új formája feltétlenül tágabb kell hogy legyen, mint a régi körök voltak. Ezenkívül valószínu, hogy az új sejtnek kevésbé szigorúan megformált, „lazább", „lose" szervezetnek kell lennie. Amikor megvan a teljes egyesulési szabadság és teljesen biztosítva van a lakosság állampolgári jogainak gyakorlása, természetesen mindenütt szociáldemokrata szervezeteket kell alapítanunk (mégpedig nemcsak szakszervezeteket, hanem politikai szervezeteket, pártszervezeteket is). A mai körülmények között arra kell törekednünk, hogy min-

den úton-módon, minden rendelkezésünkre álló eszközzel megközelítsük ezt a célt.

Sürgősen fel kell ébresztenünk a kezdeményezőkészséget minden pártmunkásban és minden munkásban, aki rokonszenvezik a szociáldemokráciával. Mindenütt haladéktalanul előadásokat, vitákat, népgyűléseket, tömeggyűléseket kell szerveznünk, amelyeken bejelentjük az OSZDMP IV. kongresszusát, a legnépszerűbb és a legérthetőbb formában ismertetjük a kongresszus feladatait, rámutatunk a kongresszus megszervezésének új formaira, s felszólítunk minden szociáldemokratát, hogy vegyen részt abban a munkában, amelynek célja az, hogy új elvek alapján kialakítsunk egy valóban proletár szociáldemokrata pártot. Ez a munka töméntelen sok tapasztalattal gazdagít bennünket, két-három hét alatt (ha kellő ereállyel fogunk hozzá a dologhoz) uj szociáldemokrata erőket emel ki a munkásság soraiból és sokkal szélesebb rétegekben felébreszti az érdeklődést a szociáldemokrata párt iránt, amelyet most valamennyi munkáselvtárssal együtt újjá akarunk szervezni. Minden gyűlésen azonnal felvetjük, hogy pártegyesületeket, pártszervezeteket, pártcsoportokat kell alakítani. Minden egyesület, szervezet vagy csoport nyomban megválasztja titkárságát, vezetőségét vagy intéző bizottságát, egyszóval azt a központi és állandó szervét, amelynek az a feladata, hogy a szervezet ügyeit intézze, hogy fenntartsa a kapcsolatot a párt helyi szerveivel, hogy átvegye és terjessze a pártirodalmat, hogy beszedje a pártmunka céljait szolgáló hozzájárulásokat, hogy gyűléseket, előadásokat és beszámolókat szervezzen, s végül, hogy előkészítse a kongresszusi küldöttek választását. A pártbizottságoknak természetesen gondjuk lesz majd arra, hogy minden ilyen szervezet kellő segítséget kapjon, s megfelelő anyaghoz jusson, amelyből a tagság megtudhatja, mi az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt, s megismerheti annak történetét és jelenlegi nagy feladatait.

Továbbá, ideje már gondoskodnunk arról is, hogy megteremtsük a szociáldemokrata munkásszervezetek helyi gazdasági szerveit, mondhatni, támaszpontjait, a párttagok által fenntartott étkezdék, teázók, sörözők, könyvtárak, olvasótermek, tir-ek* stb.

* Nem jut eszembe megfelelő szó és ezért „tir"-nek nevezem azt a helyiséget, ahol célba lőnek; ezekben a helyiségekben mindenféle fegyver talál-

stb. formájában. Nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy az „önkényuralmi" rendőrségen kívül az „önkenyuralmi" munkáltatók is üldözni fogják a szociáldemokrata munkásokat, például oly módon, hogy elbocsátják az agitátorokat, s ezért rendkívül fontos, hogy megszervezzünk egy olyan bázist, amely minél függetlenebb a gyárosok önkényétől.

Általában le kell szögeznünk, hogy nekünk, szociáldemokratáknak minden lehető módon ki kell használnunk azt a körülményt, hogy ma nagyobb cselekvési szabadságunk van, s minél inkább biztosítva lesz ez a szabadság, annál erélyesebben adjuk majd ki ezt a jelszót: „a nép közé!". Maguknak a munkásoknak a kezdeményezőkészsége most olyan mértékben fog megnyilvánulni, amilyenről mi, akik tegnap még konspirálva „körökben" dolgoztunk, még csak álmodni sem mertünk. A szocializmus eszméi most olyan módon hatnak és fognak hatni a proletariátus tömegeire, hogy azt gyakran egyáltalán nem tudjuk majd nyomon követni. Ezeknek a körülményeknek megfelelően gondoskodnunk kell majd a szociáldemokrata értelmiség helyesebb elosztásáról*, arról, hogy a szociáldemokrata értelmiség ne tolongjon fölöslegesen ott, ahol a mozgalom már a saját lábára állt és — ha szabad ezt a kifejezést használnom — saját erejéből is megél, hogy menjen el az „alsóbb rétegek közé", ahol komolyabb munka

ható, s csekély díj ellenében bárki bemehet oda, hogy pisztollyal vagy puskával célba lőjon. Oroszországban kihirdették a gyülekezési és egyesülési szabadságot. Az állampolgároknak joguk van arra is, hogy a célbalövés elsajátítása végett egybegyűljenek, ez senkire sem lehet veszélyes. Minden európai nagyvárosban találhatunk nyilvános tir-eket — pincehelyiségekben, olykor a városon kívül stb. A munkások számára pedig egyáltalán nem felesleges dolog, hogy megtanuljanak lőni, hogy megtanulják a fegyverforgatást. Komolyan és nagyobb arányokban persze csak akkor foglalkozhatunk majd ezzel, amikor biztosítva lesz az egyesülési szabadság, és bíróság elé lehet állítani azokat a rendőrgazokat, akik be mernek tiltani ilyen intézményeket.

* A III. pártkongresszuson kifejeztem azt a kívánságomat, hogy a pártbizottságokban körülbelül nyolc munkás jusson két értelmiségire. (Lásd *Lenin* Művei. 8. köt. Szikra 1954. 412. old. — *Szerk.*) Mennyire elavult ez a kívánság!

Most azt kell kívánnunk, hogy az új pártszervezetekben minden egyes szociáldemokrata értelmiségi párttagra több száz szociáldemokrata munkás jusson.

vár rá, ahol nehezebbek a körülmények, ahol nagyobb szükség van tapasztalt és hozzáértő emberekre, ahol kevesebb a fényforrás és a politikai élet gyengébben lüktet. „A nép közé" kell most mennünk, felkészülve arra az esetre is, ha esetleg választásokra kerül a sor, amelyeken még a legeldugottabb zugokban is az egész lakosság részt vesz, arra az esetre is (és ez még fontosabb), ha nyílt harcra kerül a sor, hogy megbénítsuk a vidéki Vendée[38] reakciós magatartását, hogy az egesz országban, az egész proletár tömegben elterjesszük azokat a jelszavakat, amelyeket a nagy központokban kitűznek.

Persze, minden véglet káros; ahhoz, hogy teljesen biztos alapon és lehetőleg „mintaszerűen" megszervezzük a munkát, még most is gyakran össze kell vonnunk legjobb erőinket egyik-másik fontos központban. A tapasztalat megmutatja majd, milyen arányra van itt szükség. Feladatunk e pillanatban nem annyira az, hogy az új elveknek megfelelően kiagyaljuk a szervezés szabályait, mint inkább az, hogy a legnagyobb arányokban és a legmerészebben hozzáfogjunk a munkához, s azután a IV. kongresszuson összegezzük és formába öntsük a párt tapasztalatait.

III

Az első két részben arról beszéltünk, hogy mi a választási elv általános jelentősége a pártban, hogy új szervezeti sejtek és szervezeti formák szükségesek. Most vizsgáljunk meg még egy rendkívül aktuális kérdést, mégpedig a párt egyesítésének kérdését.

Senki előtt sem titok, hogy a szociáldemokrata munkások óriási többsége rendkívul elégedetlen a pártszakadás miatt, és egyesülést követel. Senki előtt sem titok, hogy a pártszakadás bizonyos mértékben elidegenítette a szociáldemokrata munkásokat (és azokat, akik készek szociáldemokratákká válni) a szociáldemokrata párttól.

A munkások már úgyszólván egyáltalán nem reménykednek abban, hogy a párt „vezető szervei" önmaguktól egyesülni fognak. Az egyesülés szükségességét hivatalosan elismerte mind az OSZDMP III. kongresszusa, mind pedig a mensevikek ez év májusában lezajlott konferenciája. Azóta félév telt el, de úgyszólván egyetlen lépéssel sem jutottunk közelebb az egyesüléshez.

Nem csoda, hogy a munkások már türelmetlenkednek. Nem csoda, hogy az „Egy munkás a sok közül", aki az „Iszkrá"-ban és a „többség" egyik brosúrájában („Munkások a pártszakadásról", a Központi Bizottság kiadása, Genf 1905) az egyesülésről írt, végül is „a nép öklével" fenyegette meg a szociáldemokrata értelmiséget. Egyes szociáldemokratáknak (a menszevikeknek) nem tetszett akkor ez a fenyegetés, mások (a bolsevikok) jogosnak és alapjában véve teljesen igazságosnak találták.

Véleményem szerint most elérkezett az az időpont, amikor a *tudatos* szociáldemokrata munkások valóra válthatják és valóra kell hogy váltsák szándékukat (nem azt mondom: „fenyegetésüket", mert ez a szó valahogy vádaskodásnak, demagógiának hat, márpedig nekünk mindkettőt feltétlenül kerülnünk kell). Csakugyan, most elérkezett, vagy legalábbis közel van az az idő, amikor a választási elvet nemcsak szavakban, hanem gyakorlatilag is alkalmazhatjuk a párt szervezetében, nem mint tetszetős, de üres frázist, hanem mint valóban új elvet, amely valóban felfrissíti, kiszélesíti és megszilárdítja a párt belső kapcsolatait. A „többség" a Központi Bizottság útján felhívást adott ki, amelyben nyíltan felszólította a párt tagjait a választási elv haladéktalan alkalmazására és bevezetésére. A kisebbség szintén ezen az úton halad. A szociáldemokrata munkások pedig óriási, túlnyomó többségben vannak minden szociáldemokrata szervezetben, szervben, gyűlésen, népgyűlésen stb.

Most tehát megvan már a lehetőség arra, hogy ne csak *rábeszéljük* az illetékeseket az egyesülésre, ne csak *ígéreteket* csikarjunk ki tőlük az egyesülésre vonatkozólag, hanem ténylegesen *egyesítsük* a pártot mind az egyik, mind a másik frakció szervezett munkásainak többsége által hozott egyszerű határozattal. Ez semmiképpen nem lesz „ráerőszakolás", hiszen az egység szükségességét elvben mindenki elismeri, s a munkásokra csupán az a feladat vár, hogy gyakorlatilag is megoldják az elvben már megoldott kérdést.

A szociáldemokrata munkásmozgalom értelmiségi és proletár (munkás) funkciójának viszonyát ugyanis alighanem ezzel az általános formulával lehetne eléggé pontosan kifejezni: az értelmiségiek jól oldják meg a kérdéseket „elvileg", jól vázolják fel a sémákat és jól ítélik meg a cselekvés szükségességét ... a mun-

kások pedig cselekszenek, eleven életté változtatják a szürke elméletet.

S a legcsekélyebb mértékben sem esem a demagógia vétkébe, egyáltalán nem becsülöm alá a tudatosságnak a munkásmozgalomban betöltött nagy szerepét, semmilyen tekintetben sem csökkentem a marxista elmélet, a marxista elvek óriási jelentőségét, ha most azt mondom: mind a kongresszuson, mind a konferencián megteremtettük a párt egyesítésének „szürke elméletét"; munkáselvtársak! segítsetek nekünk ezt a szürke elméletet eleven életté változtatni! Menjetek tömegesen a pártszervezetekbe! Tegyétek a mi IV. kongressszusunkat és a mensevikek második konferenciáját hatásos és nagyszabású szociáldemokrata munkáskongresszussá. Foglalkozzatok velünk együtt gyakorlatilag az egyesítés kérdésével — hadd legyen ebben a kérdésben kivételesen (olyan kivétel ez, amely erősíti a szabályt!) egytized rész elmélet és kilenctized rész gyakorlat. Ez a kívánság aztán igazán jogos, történelmileg szükséges és lélektanilag érthető. Az emigránsélet légkörében oly sokáig „teoretizáltunk (s olykor bizony — mi tagadás — csak úgy a levegőbe), hogy most, isten bizony, nem árt egy kevéssé, csak egy kicsit, egy ici-picit „átesni a ló másik oldalára" és némileg jobban előtérbe tolni a gyakorlatot. Az egyesítés kérdésében, amelyre a szakadás okaival kapcsolatban töméntelen sok tintát és egész papírhegyeket pazaroltunk, az ilyen módszer feltétlenül helyénvaló. Különösen mi, emigránsok, vágyva vágyunk a gyakorlatra. S emellett megírtuk már az egész demokratikus forradalom igen jó és teljes programját. Rajta hát, egyesüljünk e forradalom megvívására!

„Novaja Zsizny" 9., 13. és 14. sz.
1905. november 10, 15 és 16.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 10. köt.
1954. 14—25. old.

A PÁRT SZERVEZETE ÉS A PÁRTOS IRODALOM

(Részlet)

...Szabad sajtót akarunk és fogunk is teremteni, mégpedig nemcsak olyan értelemben szabad sajtót, hogy szabad a rendőrségtől, hanem olyan értelemben is, hogy nem függ a tőkétől és mentes a karrierizmustol; — sőt, olyan értelemben is, hogy mentes a burzsoá-anarchista individualizmustól.

Ez utóbbi szavak paradoxonnak tűnnek, vagy mintha gúnyolni akarnók az olvasót. Hogyan?! — kiált fel esetleg valamelyik intellektuel, a szabadság valamelyik heves bajnoka. Hogyan! Önök azt akarják, hogy egy annyi finomságot, individualitást igénylő munkaterületen, mint amilyen az irodalmi alkotás, a kollektivitás elve érvényesüljön! Önök azt akarják, hogy a munkások szótöbbséggel döntsenek a tudomány, a filozófia, az esztétika kérdéseiben! Önök tagadják a teljesen individuális szellemi alkotás teljes szabadságát!

— Nyugodjanak meg, uraim! Először is, pártos irodalomról van szó, és arról, hogy ezt az irodalmat a párt ellenőrzése alá helyezzük. Mindenki szabadon írhat és mondhat, amit akar, a legcsekélyebb korlátozás nélkül. De minden szabad egyesülésnek (többek között a pártnak) megvan a szabadsága arra is, hogy kizárja azokat a tagokat, akik a párt cégérét pártellenes nézetek hirdetésére használjak fel. Legyen teljes szólás- és sajtószabadság. De legyen teljes egyesülési szabadság is. A szólásszabadság nevében meg kell adnom neked a teljes jogot arra, hogy kiálts, hazudj és írj, amit akarsz. Neked ellenben az egyesülési szabadság nevében meg kell adnod nekem azt a jogot, hogy egyesüljek emberekkel,

akik ilyen vagy amolyan szellemben beszélnek, vagy különváljak tőlük. A párt önkéntes egyesülés, amely elkerülhetetlenül szétbullana, előbb eszmeileg és azutan gyakorlatilag is, ha nem tisztítaná meg sorait olyan tagoktól, akik pártellenes nézeteket hirdetnek. Hogy mi pártos és mi pártellenes, ezt a pártprogram, a párt taktikai határozatai és szervezeti szabályzata, s végül a nemzetközi szociáldemokráciának, a proletariátus nemzetközi önkéntes egyesüléseinek tapasztalatai határozzák meg; a proletariátus mindig bevesz pártjába egyes nem egészen következetes, nem egészen tisztán marxista, nem egészen odavaló elemeket vagy áramlatokat, de bizonyos időközökben mindig meg is „tisztítja" pártját. Így lesz ez nálunk is, uraim, a polgári „szabadkritika" pártolói, a párton *belül:* a párt most minálunk egyszerre tömegpárttá válik, éppen most térünk at éles fordulattal a nyílt szervezetre, most elkerülhetetlenül sok következetlen (marxista szempontból következetlen) ember csatlakozik hozzánk, talán még néhány hivő keresztény, néhány misztikus is. Erős a gyomrunk, kemény marxisták vagyunk. Megemésztjük ezeket a következetlen embereket. Ha a pártban megvan a gondolkodás szabadsága és a kritika szabadsága, attól még sohasem feledkezünk meg az embereknek arról a szabadságjogáról, hogy pártoknak nevezett szabad egyesülésekbe csoportosuljanak . . .

„Novaja Zsizny" 12. sz.
1905. november 13.
Aláírás: N. Lenin.
Lenin Művei. 10. köt.
1954. 34—35. old.

TAKTIKAI PLATFORM AZ OSZDMP EGYESÍTŐ KONGRESSZUSA SZÁMÁRA

Határozattervezetek az OSZDMP egyesítő kongresszusa számára

VISZONYUNK A NEMZETISÉGI SZOCIÁLDEMOKRATA PÁRTOKHOZ[59]

Figyelembe véve:

1. hogy a forradalom folyamán Oroszország valamennyi nemzetiségének proletariátusát egyre inkább egybeforrasztja a közös harc;

2. hogy ez a közös harc egyre közelebb hozza egymáshoz Oroszország különböző nemzetiségi szociáldemokrata pártjait;

3. hogy sok városban a korábbi föderatív pártbizottságok helyett máris megalakulnak valamennyi helyi nemzetiségi szociáldemokrata szervezet egyesített bizottságai;

4. hogy a nemzetiségi szociáldemokrata pártok többsége ma már nem ragaszkodik a föderáció elvéhez, amelyet az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt II. kongresszusa joggal elvetett;

megállapítjuk és javasoljuk, hogy a kongresszus mondja ki:

1. hogy a legerélyesebb intézkedéseket kell foganatosítanunk Oroszország valamennyi nemzetiségi szociáldemokrata pártjának egy egységes Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártban való mielőbbi egyesítése céljából;

2. hogy az egyesülés alapja minden egyes vidék valamennyi szociáldemokrata szervezetének teljes egybeolvadása kell hogy legyen;

3. hogy a pártnak ténylegesen gondoskodnia kell a különböző nemzetiségű szociáldemokrata proletárok valamennyi pártszerű érdekének és szükségletének kielégítéséről, számolva kultúrájuk és életmódjuk sajátosságaival is; ennek módozatai a következők

lehetnek: külön konferenciákat szervez az illető nemzetiség szociáldemokratái számára, a nemzetiségi kisebbségnek képviseletet ad a helyi, területi és központi pártszervekben, külön irodalmi, kiadói, agitációs csoportokat létesít számukra stb.

Megjegyzés. A nemzetiségi kisebbségek képviseletét a párt Központi Bizottságában például úgy lehetne megszervezni, hogy a közös pártkongresszus meghatározott számú tagot beválaszt a Központi Bizottságba azok közül a jelöltek közül, akiket Oroszország ama vidékeinek területi kongresszusai jelölnek, ahol ez idő szerint külön szociáldemokrata szervezetek működnek.

A PÁRT SZERVEZETÉNEK ALAPJAI

Figyelembe véve:

1. hogy a demokratikus centralizmus elve a pártban ma már általánosan elismert elv;

2. hogy ennek az elvnek az érvényesítése a fennálló politikai viszonyok között nehézségekbe ütközik ugyan. de bizonyos keretek között mégis lehetséges;

3. hogy a pártszervezet konspiratív és nyíltan működő apparátusának összezavarása a pártra nézve rendkívül károsnak bizonyult és megkönnyítette a kormány provokációit;

megállapítjuk és javasoljuk, hogy a kongresszus mondja ki:

1. hogy a párt szervezeteiben a legalsóbbaktól a legfelsőbbekig érvényesíteni kell a választás elvét;

2. hogy eltérések ettől az elvtől, például két fokozatú választások vagy kooptálások a választott szervekbe stb., csak elháríthatatlan rendőri akadályok esetén és külön meghatározott kivételes esetekben engedhetők meg;

3. hogy elengedhetetlenül szükséges a pártszervezet konspiratív magvának megőrzése és erősítése;

4. hogy a különböző nyílt fellépésekhez (mármint a sajtóban, a gyűléseken, a szakmai egyesületekben, különösen a szakszervezetekben stb.) a szervezetekben külön osztályokat kell felállítani, amelyek semmiképpen nem csorbíthatják a konspiratív sejtek épségét;

5. hogy a párt központi szervének egységesnek kell lennie, vagyis a párt közös kongresszusának egységes Központi Bizottságot kell választania, amely kijelöli a párt Központi Lapjának szerkesztőségét stb.

„Partyijnije Izvesztyija"
2. sz. 1906. március 20.

Lenin Művei. 10. köt.
1954. 156—157., 160 old.

BESZÁMOLÓ AZ OSZDMP EGYESÍTŐ KONGRESSZUSÁRÓL

(Levél a pétervári munkásokhoz)[60]

VIII

A KONGRESSZUS MÉRLEGE

Miután nagy vonásokban megvizsgáltuk a kongresszus munkáját és pártunk helyzetét, amely a kongresszus munkájának eredményeképpen kialakult, a következőkben foglalhatjuk össze legfontosabb következtetéseinket.

A kongresszus nagy gyakorlati eredménye, hogy tervbe vette a nemzetiségi szociáldemokrata pártokkal való egyesülést és ezt részben már meg is valósította. Ez az egyesülés erősíti az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártot. Elősegíti, hogy megszüntessük a körösdi utolsó nyomait is. Friss lendületet visz a párt munkájába. Óriási mértékben növeli valamennyi oroszországi nép proletariátusának erejét.

Nagy gyakorlati eredmény, hogy egybeolvadt a kisebbség és a többség frakciója. A szakadás megszűnt. A szociáldemokrata proletariátusnak és pártjának egysegesnek kell lennie. A szervezeti nézeteltéréseket csaknem teljesen kiküszöböltük. Most már csak az a fontos, komoly és rendkívül felelősségteljes feladat vár ránk, hogy a párt szervezetében ténylegesen érvényesítsük a demokratikus centralizmus elveit — vagyis kitartó munkával elérjük, hogy ne csak szavakban, hanem a gyakorlatban is az alapszervezet váljon a párt legkisebb szervezeti sejtjévé, s hogy valamennyi felsőbb szerv valóban választott, beszámolásra köteles és leváltható legyen. Kitartó munkával olyan szervezetet kell felépítenünk, amely felölel minden öntudatos szociáldemokrata munkást, és önálló politikai életet él. A pártszervezetek autonómiájának, amelyet eddig inkább csak papíron ismertünk el, meg

kell valósulnia a gyakorlatban is. Végérvényesen meg kell szűnnie a pozícióharcnak, a másik „frakciótól" való félelemnek. Legyenek valóban egységes pártszervezeteink, amelyekben a különböző szociáldemokrata eszmeáramlatok tisztán eszmei harcot vívnak egymással. Ezt egyelőre még nem könnyű elérni, ezt nem érjük el máról holnapra. De az utat kijelöltük, az elveket leszögeztük, s törekednünk kell arra, hogy ez a szervezeti eszmény teljesen és következetesen megvalósuljon.

A kongresszus nagy eszmei eredményének tartjuk, hogy a szociáldemokrácia jobb- és balszárnya világosabban és határozottabban elhatárolódott egymástól. Mindkét szárnnyal találkozhatunk Európa valamennyi szociáldemokrata pártjában — már nálunk is régóta kirajzolódtak körvonalaik. Ezt a két szárnyat azért kell élesebben elhatárolnunk, azért kell világosabban meghatároznunk, melyek a vitás kérdések, mert csak ezáltal biztosíthatjuk a párt egészséges fejlődését, csak ekkor részesíthetjük a proletariátust kellő politikai nevelésben, csak így tarthatjuk távol a szociáldemokrata pártot minden olyan lépéstől, amellyel túlságosan letérne a helyes útról.

Az egyesítő kongresszus tömegével szolgáltatott olyan tárgyi, ténybeli anyagot, melynek segítségével meghatározhatjuk — pontosan és vitathatatlanul meghatározhatjuk —, mi az, amiben egyetértünk, mi az, amiben nem értünk egyet, és mennyiben nem értünk egyet. *Tanulmányozni* kell ezt a ténybeli anyagot, ismerni kell azokat a *tényeket*, amelyek pontosan feltárják a nézeteltérések tartalmát és mértékét, fel kell hagynunk azzal a régi körösdi szokással, hogy egyre csak ordítozunk, szörnyű szavakkal és fenyegető vádakkal dobálózunk, ahelyett hogy józanul megvizsgálnánk az ilyen meg ilyen kérdésben felmerült ilyen meg ilyen nézeteltéréseket. Szükségesnek tartjuk tehát, hogy e brosúra mellékletében az egyesítő kongresszusról minél teljesebb *ténybeli* anyagot közöljünk, s ily módon lehetővé tegyük a párt tagjai számára, hogy valóban önállóan tanulmányozzák a nézeteltéréseket, s ne vakon elfogadott, elcsépelt szólamokat ismételgessenek. Ez a ténybeli anyag persze száraz. Nem mindenkinek van elég türelme s nem mindenki tudja kellőképpen összpontosítani figyelmét arra, hogy olvasgassa a határozattervezeteket, hogy ezeket összehasonlítsa az elfogadott határozatokkal, hogy mérle-

gelje minden egyes pont, minden egyes mondat kulonböző fogalmazásainak jelentőségét. De ilyen komoly munka nélkul nem alakithatunk ki magunknak tudatos véleményt a kongresszus határozatairól.

Egybevetve mindazt, amit a fentiekben a kongresszusi vitákról mondottam, egybevetve a kongresszus által meg nem tárgyalt (vagy elhalasztott) határozattervezetek különféle tendenciáit, arra a következtetésre jutok, hogy a kongresszus nagyban hozzájárult ahhoz, hogy a szociáldemokrácia jobb- és balszárnya világosabban elhatárolódjon egymástól ...

... Törekednünk kell arra, hogy a kongresszus határozatait a legszélesebb körben vitassák meg, meg kell követelnünk a párt minden tagjától, hogy teljes tudatossággal és kritikus szemmel vizsgálja ezeket a határozatokat. Törekednünk kell arra, hogy valamennyi munkásszervezet az ügy teljes ismeretében nyilatkozzon: helyesli vagy helyteleníti az egyes határozatokat. Ha csakugyan komoly elhatározásunk, hogy bevezetjük pártunkban a demokratikus centralizmust, ha a munkástömegeket csakugyan be akarjuk vonni a pártkérdések tudatos eldöntésébe, akkor a sajtoban, a gyűléseken, a körökben és a csoportokban feltétlenül meg kell vitatnunk a kongresszus határozatait.

Ennek az eszmei harcnak azonban nem szabad szakadást előidéznie az egységes párt szervezeteiben, nem szabad megbontania a proletariátus akcióegységét Ez még új elv pártunk gyakorlatában, és sokat kell még dolgoznunk, hogy ezt az elvet helyesen érvényesítsük

Szabad vita, akcióegység — ez az, amit okvetlenül el kell érnünk

A megírás ideje: 1906 május
Megjelent külön brosúraként a „Vperjod" kiadásában Moszkva, 1906 június.
Lenin Művei 10 köt 1954 390—392., 394—395 old

A BÍRÁLAT SZABADSÁGA ÉS AZ AKCIÓEGYSÉG[61]

Szerkesztőségünkhöz a következő röplap érkezett az OSZDMP Központi Bizottságának aláírásával:

„Mivel egyes pártszervezeteink felvetették azt a kérdést, hogy *mennyiben ismerhető el pártkongresszusi határozatok bírálatának szabadsága,* a Központi Bizottság — figyelembe véve, hogy az oroszországi proletariátus érdekei mindig megkövetelték a legnagyobb egységet az OSZDMP taktikájában, s hogy pártunk egyes részeinek *erre a politikai akcióegységére* most nagyobb szükség van, mint valaha — kimondja:

1) hogy a pártsajtóban és a pártgyűléseken mindenkinek biztosítani kell egyéni nézetei kifejtésének és különvéleménye védelmének *teljes szabadságát;*

2) hogy politikai tömeggyűléseken a párt tagjainak nem szabad olyan *agitációt* kifejteniük, amely ellenkezik a kongresszus határozataival;

3) egyetlen párttagnak sem szabad *ilyen* gyűléseken a *kongresszus határozataival ellenkező akciókra felhívnia,* sem pedig olyan határozatokat javasolnia, amelyek nincsenek összhangban a kongresszus határozataival." (Mindenütt a mi kiemelésünk.)

Ha érdemben megvizsgáljuk ezt a határozatot, számos furcsaságot találunk benne. A határozat szerint a „pártgyűléseken" biztosítandó az egyéni vélemény és a bírálat „teljes szabadsága" (1. §), a „tömeggyűléseken" viszont (2. §) „egyetlen párttagnak sem szabad a kongresszus határozataival ellenkező akciókra felhívnia"

Gondoljuk csak meg, mi sül ki ebből: a pártgyűléseken a párt tagjainak *joguk van* a kongresszus határozataival ellenkező akcióra felhívni, a tömeggyűléseken azonban *nem* „biztosítható" „egyéni nézetei kifejtésének" teljes szabadsága!!

E határozat szerzői teljesen helytelenül fogták fel a párton belüli *bírálat szabadságának* és a párt *akcióegységének* viszonyát. A pártprogram *alapelveinek* keretein belül biztosítani kell a bírálat teljes szabadságát (gondoljunk például arra a beszédre, amelyet Plehanov erről a kérdésről az OSZDMP második kongresszusán mondott), mégpedig nemcsak a pártgyűléseken, hanem a tömeggyűléseken is. Az ilyen bírálatot vagy az ilyen „agitációt" (hiszen a bírálat nem választható el az agitációtól) nem lehet megtiltani. A párt politikai akcióinak egységeseknek kell lenniük. Sem a tömeggyűléseken, sem a pártgyűléseken, sem a pártsajtóban nem engedhető meg, hogy bárki is olyasmire „hívjon fel", ami megbontja egy-egy meghatározott akció egységét.

Világos tehát, hogy a Központi Bizottság a bírálat szabadságát pontatlanul és túlságosan szűken, az akcióegységet pedig pontatlanul és túlságosan tágan határozta meg.

Vegyünk egy példát. A kongresszus határozata értelmében részt kell vennünk a duma-választásokon. A választás teljesen meghatározott akció. A választások alatt (például most Bakuban) teljességgel megengedhetetlen, hogy a párt tagjai *bárhol, bármilyen formában is a választásokon való részvétel megtagadására* hívjanak fel. Ez alatt az idő alatt a választásra vonatkozó határozat „bírálata" is megengedhetetlen, mert gyakorlatilag kétessé tenné a választási agitáció sikerét. Ezzel szemben a választások kitűzése *előtt* a párt tagjai *mindenütt bírálhatják* azt a határozatot, amelynek értelmében részt kell vennünk a választásokon. Ennek az elvnek a gyakorlati alkalmazása olykor természetesen szintén vitákra és félreértésekre vezet, de *csakis éppen* ennek az elvnek az alapján oldható meg *minden* vita és oszlatható el minden félreértés úgy, hogy ez a párt becsületére váljék. A Központi Bizottság határozata azonban lehetetlen helyzetet teremt.

A Központi Bizottság határozata lényegét tekintve helytelen és *ellenkezik a párt szervezeti szabályzatával.* A demokratikus centralizmusnak és a helyi szervek autonómiájának elve éppen azt jelenti, hogy teljes mértékben és mindenütt biztosítani kell

a bírálat szabadságát, amennyiben ez nem sérti *egy-egy meghatározott akció* egységét, viszont nem engedhető meg *semmiféle* olyan bírálat, amely aláássa vagy megnehezíti a párt által elhatározott akció *egységét.*

Véleményünk szerint a Központi Bizottság nagy hibát követett el, amikor ebben a fontos kérdésben határozatot hozott, anélkül hogy a pártsajtóban és a pártszervezetekben előzőleg bármiképpen is megvitatták volna ezt a kérdést; erre az előzetes megvitatásra támaszkodva a Központi Bizottság elkerülhette volna az általunk kifejtett hibakat.

Felszólítunk minden pártszervezetet, hogy vitassa meg most a Központi Bizottság határozatát és határozottan foglaljon állást vele kapcsolatban.

„Volna" 22. sz.
1906. május 20.

Lenin Művei. 10. köt.
1954 262—264. old.

ELŐSZÓ K. KAUTSKY „AZ OROSZORSZAGI FORRADALOM HAJTÓERŐI ÉS TÁVLATAI" CÍMŰ BROSÚRÁJÁNAK OROSZ FORDÍTÁSÁHOZ

(Részlet)

. . . Befejezésül néhány szót a „tekintélyekről". A marxisták nem tehetik magukévá a radikális intellektuelek szokásos álláspontját annak álforradalmi elvontságával egyetemben: „nincsen szükség semmiféle tekintélyekre".

Nem. A munkásosztálynak, amely világszerte nehéz és szívós harcot folytat a teljes szabadságért, szüksége van tekintélyekre — de természetesen csak olyan értelemben, amilyen értelemben a fiatal munkásoknak szükségük van az elnyomás és a kizsákmányolás ellen küzdő öreg *harcosok* tapasztalataira, azoknak a tapasztalataira, akik sok sztrájkot hajtottak végre, akik több forradalomban vettek részt, és akiket bölcsekké tesznek a forradalmi hagyományok és széles politikai látókoruk. A proletariátus nemzetközi harcának tekintélyére szüksége van minden ország proletariátusának. A nemzetközi szociáldemokrácia teoretikusainak tekintélyére szükségünk van pártunk programjának és taktikájának tisztázásához. De ennek a tekintélynek természetesen semmi köze sincs a polgári tudomány és a rendőrpolitika hivatalos tekintélyeihez. Ez a tekintély a nemzetközi szocialista hadsereg közös soraiban vívott igen változatos harc tekintélye. Amilyen fontos ez a tekintély a harcosok látókörének kiszélesítése szempontjából, ugyanolyan megengedhetetlen volna egy munkáspártban, ha valaki arra tartana igényt, hogy a napi politika gyakorlati és konkrét kérdéseit kívülről, a távolból

döntse el. Minden egyes ország közvetlen harcot vívó élenjáró öntudatos munkásainak kollektív szelleme lesz a legnagyobb tekintély minden ilyen kérdésben . . .

A megírás ideje: 1906 december.

Megjelent 1907-ben K. Kautsky „Az oroszországi forradalom hajtóerői és távlatai" c. brosúrájának orosz fordításában, a „Novaja Epoha" kiadásában.

Lenin Művei. 11. köt.
1954. 424. old.

A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA ÉS A DUMA-VÁLASZTÁSOK[62]

A SZOCIÁLDEMOKRATA KONFERENCIA ÖSSZEHÍVÁSÁNAK KÖRÜLMÉNYEI ÉS A KONFERENCIA ÖSSZETÉTELE

(Részlet)

A pétervári szervezet konferenciájának az volt a feladata, hogy végérvényesen döntsön napjaink legfontosabb politikai kérdésében, nevezetesen abban a kérdésben, hogy kössünk-e egyezményt a kadetokkal a duma-választások első szakaszában, vagy sem.

Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspártnak demokratikus szervezete van. Ez azt jelenti, hogy a párt valamennyi ügyét, közvetlenül vagy képviselők útján, a párt valamennyi tagja intézi, mégpedig kivétel nélkül valamennyi, egyenlő jogokkal; emellett a párt valamennyi vezető funkcionáriusát, valamennyi vezető testületét, valamennyi szervét választják, mindegyik beszámolási kötelezettséggel tartozik és leváltható. A pétervári szervezet ügyeit az OSZDMP választott Pétervári Bizottsága intézi. A pétervári szervezet legfelső szerve a szervezet *képviselőinek konferenciája,* minthogy valamennyi párttag (mintegy 6000) összehívása lehetetlen. A szervezet *valamennyi* tagjának joga van erre a konferenciára képviselőt küldeni: bizonyos számú párttag — például a legutóbbi konferencia esetében minden 50 párttag — egy képviselőt küld ki. Ezeket a képviselőket valamennyi párttag *választja,* s a képviselők döntése egy-egy kérdésben az egész helyi szervezet számára a legfelsőbb és végérvényes döntés.

Ez azonban még nem minden. Hogy egy-egy kérdésben a döntés csakugyan demokratikus legyen, ehhez még nem elegendő a szervezet választott képviselőinek összehívása. Elengedhetetlen, hogy a szervezet *valamennyi* tagja, amikor képviselőt választ,

egyszersmind *önállóan és külön-külön* állást foglaljon az egész szervezetet érdeklő vitás kérdésben. Demokratikusan szervezett pártok és egyesületek elvi megfontolásokból nem mondhatnak le arról, hogy ily módon kikérjék kivétel nélkül valamennyi párttag véleményét — legalább a legfontosabb esetekben, és különösen akkor, amikor olyan politikai akcióról van szó, amelyben a *tömeg* önállóan lép fel, teszem például: sztrájkról, választásról, valamely nagyobb helyi intézmény bojkottálásáról stb.

Miért valljuk azt, hogy ilyen esetekben nem elegendő, ha képviselőket küldünk ki? Miért van szükség az úgynevezett „referendumokra", vagyis arra, hogy kikérjük *valamennyi* párttag véleményét? Éppen azért, mert a tömegakciók sikeréhez minden egyes munkás tudatos és önkéntes részvétele szükséges. Egy sztrájk nem lehet egységes, a választások nem lehetnek tudatosak, ha *minden egyes munkás* tudatosan és önkéntesen nem döntötte el magában a kérdést: sztrájkoljon-e vagy sem, szavazzon-e a kadetokra vagy sem. Arrá nincs mód, hogy minden politikai kerdést valamennyi párttag veleményének kikérésével döntsünk el; ez örökös, kimerítő, meddő szavazásokra vezetne. De a legfontosabb kérdések eldönteséhez, amelyek emellett közvetlenül összefüggnek *maguknak a tömegeknek* bizonyos tevékenységével, a demokratizmus nevében nemcsak képviselők kiküldése, hanem valamennyi párttag véleményének kikérése is szükséges . . .

A megírás ideje: 1907. január 13—14 (26—27).
Megjelent külön brosúraként a „Novaja Duma" kiadásában. 1907 január.
Lenin Művei. 11. köt.
1954. 447—449. old.

HATÁROZATTERVEZETEK AZ OSZDMP V. KONGRESSZUSÁRA[63]

A PÁRTON KÍVÜLI MUNKÁSSZERVEZETEKRŐL A PROLETARIÁTUS SORAIBAN JELENTKEZŐ ANARCHO-SZINDIKALISTA ÁRAMLATTAL KAPCSOLATBAN

Figyelembe véve,

1. hogy az OSZDMP-ben Akszelrod elvtársnak a párton kívüli munkáskongresszus mellett[64] folytatott agitációjával kapcsolatban kialakult egy olyan áramlat (Larin, Scseglo, El, Ivanovszkij, Mirov, az „Oszvobozsgyenyije Truda"[65] ogyesszai kiadása), amely a szociáldemokrata munkáspárt megszüntetésére és a proletariátus párton kívüli politikai szervezetével való felváltásra irányul;

2. hogy emellett a proletariátus körében a párton kívül és közvetlenül a párt ellen anarcho-szindikalista agitációt folytatnak, amely ugyancsak a párton kívüli munkáskongresszus és a párton kívüli szervezetek jelszavát hirdeti (a „Szojuznoje Gyelo" és moszkvai csoportja, az ogyesszai anarchista sajtó stb.);

3. hogy az OSZDMP[66] novemberi összoroszországi konferenciájának határozata ellenére pártunkban számos olyan bomlasztó akció észlelhető, amely párton kívüli szervezetek alakítására irányul;

4. hogy másrészt az OSZDMP sohasem mondott le arról, hogy a kisebb-nagyobb forradalmi fellendülések pillanatában felhasználjon bizonyos párton kívüli szervezeteket, mint például a munkásküldöttek szovjetjeit, a munkásosztályon belüli szociáldemokrata befolyás erősítésére és a szociáldemokrata munkásmozgalom megszilárdítására (lásd a Pétervári Bizottság és a Moszkvai Bizottság szeptemberi határozatait a munkáskongresszusról a „Proletarij" 3. és 4. számában[67]);

5. hogy a kezdődő fellendülés talaján lehetővé válik, hogy a szociáldemokrácia fejlesztése céljából megszervezzük vagy felhasználjuk a munkásosztály párton kívüli képviseleti szerveit, mint például a munkásküldöttek szovjetjeit, a munkásmeghatalmazottak szovjetjeit stb., a szociáldemokrata párt szervezeteinek azonban gondolniuk kell arra, hogy a proletariátus tömegei közti szociáldemokrata munka helyes, tartós és széles körű megszervezése esetén ezek a szervek gyakorlatilag fölöslegessé válhatnak; —

mindezeket figyelembe véve a tanácskozás kimondja,

1. hogy a legerélyesebb elvi harcot kell folytatnunk az anarchoszindikalista mozgalom ellen a proletariátus soraiban az akszelrodi és larini eszmék ellen a szociáldemokrácia soraiban;

2. hogy a legerélyesebb harcot kell folytatnunk az OSZDMP-n belül minden olyan bomlasztó és demagóg kísérlet ellen, amely arra irányul, hogy gyengítse a pártszervezetet vagy felhasználja azt a szociáldemokráciának a proletariátus párton kívüli politikai szervezeteivel való felváltására;

3. hogy a szociáldemokrata párt szervezetei szükség esetén részt vehetnek a munkásmeghatalmazottak pártközi szovjetjeiben, a munkásküldöttek szovjetjeiben és képviselőik kongresszusain, s hogy megengedhető ilyen testületek szervezése azzal a feltétellel, hogy szigorú pártossággal szervezik meg ezt az ügyet a szociáldemokrata munkaspárt fejlesztése és erősítése céljából;

4. hogy a proletariátus nagy tömegeire gyakorolt szociáldemokrata befolyás kiterjesztése és erősítése celjából egyrészt fokozni kell a szakszervezetek szervezésére irányuló munkát, valamint a szociáldemokrata propagandát és agitációt a szakszervezeteken belül, másrészt pedig a munkásosztálynak egyre nagyobb rétegeit kell bevonni a különféle pártszervezetekbe.

A megírás ideje: 1907. február 15—18 (február 28 — március 3).

Megjelent: „Proletarij" 14. sz. 1907. március 4.

Lenin Művei. 12. kot. 1954. 130—132. old.

ÚJJÁSZERVEZÉS ÉS A SZAKADÁS MEGSZÜNTETÉSE PÉTERVÁROTT

(Részlet)

Olvasóink már tudják a legális napisajtóból, hogy az OSZDMP pétervári szervezetében végre befejeződött a helyi párttagok többsége által már régen tervezett újjászervezés. A helyi szervezet valamennyi tagjának részvételével külön megválasztott konferencia 1907. március 25-én összeült[68], megvitatta a Pétervári Bizottság ujjászervezési tervét (megjelent a „Proletarij" 15. számában) és a mensevikek ellentervét (megjelent a „Russzkaja Zsizny"[69] 51. számában), és jelentéktelen módosításokkal elfogadta a Pétervári Bizottság tervét.

Ennek a szervezeti szabályzatnak az a lényege, hogy következetesen érvényesíti a demokratikus centralizmus elvét. Az egész szervezet élén a *konferencia* áll, amelyet közvetlen választással a párttagok összessége választ (két fokozatú választással csak leküzdhetetlen akadályok esetén) meghatározott norma szerint (az első konferenciára minden 50 párttag egy küldöttet választott). Ez a konferencia állandó intézmény. Havonta legalább kétszer összeül, s mint a szervezet legfelsőbb szerve működik. Félévenként újjáválasztják.

A konferencia valasztja meg a Pétervári Bizottságot *az összes párttag közül*, vagyis nemcsak a helyi szervezet bizonyos kerületeiben dolgozó párttagok közül.

A szervezetnek ez a típusa kiküszöböli a kerületek képviseletének mindenféle egyenlőtlenségét, és ami a fő, a Pétervári Bizottság összeállításának nehézkes, több fokozatú, nem-demokratikus rendszere helyett, amelynek értelmében a bizottság a kerü-

letek képviselőiből alakult meg, létrejön az egységes irányító konferencia által közvetlenül egyesített párttagok tényleges egysége. A konferenciának ez az összetétele lehetővé és elkerülhetetlenné teszi, hogy a kiváló munkások többsége részt vegyen a helyi szervezet összes ügyeinek irányításában.

A konferencia már életbe léptette ezt az új szervezeti típust, állandó intézménynek nyilvánította magát, megválasztotta a 19 tagú új Petervári Bizottságot, és két ülést tartott (helyesebben: kétszer ült össze) a folyó kérdések eldöntése végett...

A megírás ideje: 1907 április.

Megjelent: „Proletarij" 16. sz.
1907. május 2.

Lenin Művei. 12. kot.
1954. 390—391. old.

PLEHANOV CIKKÉRŐL[70]

Plehanov az október 20-i „Tovariscs"-ban megjelent cikkében folytatja a szociáldemokrata párt fegyelme ellen indított hazugság- és csúfolódáshadjáratot. Íme néhány példa erre a hazudozásra: „A »Tovariscs« tudvalevőleg a baloldali blokk lapja volt", feleli Plehanov arra a vádra, hogy ő Prokopovics úr, Kuszkova úrnő és társaik állandó munkatársa lett. Ez hazugság. Először is, a „Tovariscs" sohasem volt a baloldali blokk lapja. A baloldali blokknak nem is lehetett közös lapja. Másodszor, a bolsevikok a „Tovariscs"-ban sohasem folytattak semmilyen politikai kampányt, sohasem léptek fel ebben a lapban más szociáldemokrata párttagok ellen. Harmadszor, a bolsevikok a baloldali blokk megszervezésekor *szakadást* idéztek elő a „Tovariscs"-ban, *kiűztek* belőle (igaz, hogy csak néhány hétre) azokat, akik a kadetok pártján voltak. Plehanov viszont abba az irányba *tereli* a proletariátust is, a kispolgári demokráciát is, hogy a kadetok lakája legyen. A bolsevikok a „Tovariscs"-ot — bár nem munkatársai — balra tolták. Plehanov a munkatársa és jobbra húzza. Szó se róla, igen szerencsés a baloldali blokkra való hivatkozása!

Miután Plehanov ily módon megkerüli azt a kérdést, hogy azért veszik be egy burzsoá lapba, hogy a burzsoázia számára kellemes dolgokat írjon, még nagyobb örömet okoz a liberálisoknak azzal, hogy kigúnyolja a munkáspárt fegyelmét. Nem vagyok köteles engedelmeskedni — kiált fel —, ha azt követelik tőlem, hogy elveket áruljak el!

Ez elcsépelt anarchista frázis, tisztelt uram, mert a *párt* elveit

két kongresszus között a Központi Bizottság óvja és magyarázza. Önnek joga van megtagadni az engedelmességet, ha a Központi Bizottság megszegi a kongresszus akaratát, a párt szervezeti szabályzatát stb. Az adott esetben azonban még csak meg sem kísérelte senki azt állítani, hogy a Központi Bizottság választási irányelveivel megszegte a kongresszus akaratát. Plehanov tehát az „elvek elárulása" kifejezéssel egyszerűen azt leplezi, hogy *elárulta a pártot.*

Végül Plehanov a szentpétervári bizottságon akar ütni egyet: a II. duma választásain, úgymond, maga a bizottság sem engedelmeskedett a Központi Bizottsagnak. Először is, feleljük erre mi, a szentpétervári bizottság annak a követelésnek teljesítését tagadta meg, hogy két részre ossza a szervezetet, vagyis visszautasította a beavatkozást *a párt szervezeti szabályzatában biztosított* autonómiájába. Másodszor; a II. duma választásain a mensevikek *kettészakították* a szervezetet; az akkori konfliktusnak erről az oldaláról Plehanov melyen hallgat a burzsoá lapban! Plehanov csak azt mondja érveivel: a II. duma választásain a mensevikek szakadást idéztek elő a párt pétervári részében — tehát most nekem jogomban áll, hogy szakadást idézzek elő az egész pártban!! Ilyen Plehanov logikája és ilyenek a cselekedetei. Jól jegyezze meg mindenki: *Plehanov szakadást szít.* Csak nem meri nevén nevezni a gyermeket.

„Proletarij" 18. sz.
1907. október 29.

Lenin Művei. 13. kot.
1954. 129—130. old.

KI AZ ÚTRA

(Részlet)

A bomlás éve, az eszmei-politikai zűrzavar éve, a párt bizonytalan útkeresésének éve mögöttünk van. Valamennyi pártszervezet taglétszáma csökkent, egyes szervezetek pedig — amelyekben legkisebb volt a proletárok aránya — felbomlottak. A párt félig legális intézményei, amelyeket a forradalom teremtett, egymás után csődbe jutottak. Odáig fajult a dolog, hogy a párton belül a bomlás hatása alá került egyes elemek számára kérdésessé vált, fenn kell-e tartani a régi szociáldemokrata pártot, folytatni kell-e *ennek a pártnak* az ügyét, megint illegalitásba kell-e vonulnunk, és hogyan vonuljunk illegalitásba — és a szélsőjobboldaliak erre a kérdésre azt válaszolták, hogy bármi áron legalizálni kell a pártot, akár azon az áron is, hogy nyíltan megtagadjuk a pártprogramot, a párt taktikáját és szervezetét (ez az úgynevezett likvidátor áramlat). A válság kétségkívül nemcsak szervezeti, hanem eszmei-politikai válság is volt.

Az OSZDMP nemrég befejeződött összoroszországi konferenciája[71] kivezeti a pártot az útra; ez a konferencia, úgy látszik, fordulópontot jelent az orosz munkásmozgalom fejlődésében az ellenforradalom győzelme után. A konferencia határozatait, amelyeket a pártunk Központi Bizottsága által kiadott külön „Közlemény"-ben olvashatunk, jóváhagyta a Központi Bizottság, ezek a határozatok tehát a következő kongresszusig az egész párt határozatai. Ezek a határozatok teljesen világos választ adnak a válság okainak és jelentőségének kérdésére, valamint a válság leküzdésére szolgáló eszközök kérdésére is. Szervezeteink dolgoz-

zanak a konferencia határozatainak szellemében, törekedjenek arra, hogy *valamennyi* pártmunkás világosan és teljesen megismerje a párt mai feladatait, így tudják majd megszilárdítani és összefogni erőiket az egységes és eleven forradalmi-szociáldemokrata munkára.

A pártválság fő okára a szervezeti kérdésről hozott határozat indoklási része mutat rá. A pártválság fő oka az, hogy a munkáspárt megszabadul azoktól az ingadozó értelmiségi és kispolgári elemektől, amelyek főképpen a polgári demokratikus forradalom közeli győzelmének reményében csatlakoztak a munkásmozgalomhoz, és amelyek nem tudtak kitartani a reakció időszakában. Az állhatatlanság megmutatkozott az elmélet terén is („a forradalmi marxizmustól való eltérések": határozat a jelenlegi helyzetről), a taktika terén is („jelszavak leszűkítése"), a párt szervezeti politikája terén is. Az öntudatos munkások visszautasították ezt az állhatatlanságot, erélyesen szembeszálltak a likvidátorsággal, kezükbe vették a pártszervezetek ügyvitelét és irányítását. Hogy pártunknak ez a legfőbb magva nem tudta rögtön leküzdeni a bomlás és a válság elemeit, annak nemcsak az az oka, hogy nagy és nehéz volt a feladat az ellenforradalom győzelme idején, hanem az is, hogy a párttal szemben bizonyos közömbösség ütötte fel a fejét azoknak a munkásoknak a körében, akik bár forradalmi érzelműek voltak, de nem voltak eléggé öntudatos szocialisták. A konferencia határozatai elsősorban éppen Oroszország öntudatos munkásaihoz szólnak, mintegy kifejezve a szociáldemokrácia véleményét a bomlás és az ingadozás elleni harc eszközeiről...

...A konferencia a legnagyobb pártszervezetek küldötteinek első mértékadó tanácskozása volt, amely megtárgyalta a szociáldemokrata duma-frakciónak egy egész ülésszak folyamán végzett munkáját. S a konferencia határozata világosan megmutatja, hogyan fogja pártunk megszervezni dumabeli munkáját, milyen szigorú igényekkel lép fel ezen a téren mind magával, mind a frakcióval szemben, milyen állhatatosan és következetesen akar munkálkodni a valóban szociáldemokrata parlamentarizmus kinevelésén.

A duma-frakcióhoz való viszony kérdésének taktikai és szervezeti oldala van. Ez utóbbi szempontból a duma-frakcióról ho-

zott határozat ismét csupán egy részesetre alkalmazza a szervezeti politikának azokat az általános elveit, amelyeket a konferencia a szervezeti kérdéssel kapcsolatos irányelvekben leszögezett. A konferencia ezt a kérdést illetően két fő áramlatot állapított meg az OSZDMP-ben: az egyik áramlat az illegális pártszervezetre, a másik pedig — a likvidátorsággal többé-kevésbé rokon áramlat — a legális és félig legális szervezetekre helyezi a súlypontot. A mai helyzetet ugyanis, mint már rámutattunk, az jellemzi, hogy néhány pártmunkás, különösen értelmiségi, de részint munkás is, hátat fordít a pártnak. A likvidátor áramlat azt a kérdést veti fel, vajon a legjobb, a legaktívabb elemek hagyják-e el a pártot és választják működési területül a legális szervezeteket, vagy pedig „az ingadozó értelmiségi és kispolgári elemek"? Mondanunk sem kell, hogy a konferencia a likvidátorságot kategorikusan elutasítva és elítélve az utóbbi értelemben válaszolt. A párt igazi proletár elemei, az értelmiség elvileg leginkább következetes és igazán szociáldemokrata elemei hívek maradtak az OSZDMP-hez. Amikor amazok elhagyják a pártot, a párt megtisztul: a párt megszabadul a legkevésbé állhatatos, megbízhatatlan barátoktól, az „útitársaktól" (Mitläuferektől), akik mindig csak ideiglenesen csatlakoztak a proletariátushoz, akik a kispolgárság soraiból vagy a „deklasszálódott" elemek, azaz olyan emberek sorából toborzódtak, akiknek élete kizökkent a rendes kerékvágásból, akik otthagyták meghatározott osztályukat.

A párt szervezeti elvének ebből az értékeléséből magától értetődően következik a szervezett politikának a konferencia által elfogadott irányvonala is. Az illegális pártszervezet megszilárdítása, pártsejtek szervezése minden munkaterületen, „minden iparvállalatnál — ha nem is nagyszámú — tisztán párttagokból álló munkásbizottságok" létesítése elsősorban, a vezető funkciók összpontosítása a szociáldemokrata mozgalom munkás-vezetőinek kezében — ezek az időszerű feladatok. És, magától értetődik, ezeknek a sejteknek és bizottságoknak az a feladatuk, hogy kihasználjanak minden félig legális és, a lehetőséghez mérten, minden legális szervezetet, tartsanak „szoros kapcsolatot a tömegekkel", irányítsák a munkát úgy, hogy a szociáldemokrácia reagáljon a tömegek minden problémájára. A párt minden sejtjének és mun-

kásbizottságának „támaszpontul kell szolgálnia a tömegek közti agitációs, propaganda- és gyakorlati szervező munkában", vagyis okvetlenül oda kell mennie, ahova a tömeg, és igyekeznie kell minden lépésnél a szocializmus irányában befolyásolni a tömeg öntudatát, továbbá arra kell törekednie, hogy minden részletkérdést összekapcsoljon a proletariátus általános feladataival, hogy minden szervezeti kezdeményezés az *osztály*tömörülés ügyét szolgálja, hogy energiájával, eszmei befolyásával (s persze nem címeivel és rangjaival) kivívja a vezető szerepet valamennyi legális proletár szervezetben. Legyenek ezek a sejtek és bizottságok olykor igen kisszámúak inkább, de legyen meg köztük a párthagyomány és a pártszervezet kapcsolata, kösse össze őket egy meghatározott osztályprogram; és a két-három szociáldemokrata párttag ily módon nem fog majd feloldódni az alaktalan legális szervezetben, hanem minden helyzetben, minden körülmény között, az események bármilyen fordulata esetén érvényesíteni tudja saját *pártjának* irányvonalát, hatni tud környezetére az egész párt szellemében, s nem hagyja, hogy a környezet nyelje el őt.

Fel lehet oszlatni ilyen vagy olyan tömegszervezetet, lehet üldözni a legális szakszervezeteket, lehet rendőri gáncsoskodással meghiúsítani a munkások minden nyílt kezdeményezését az ellenforradalmi rendszer uralma idején, de a világon semmilyen erő sem tudja megakadályozni, hogy a munkások tömegei ne tömörüljenek egy kapitalista országban, Oroszország pedig már kapitalista országgá vált. Így vagy úgy, legálisan vagy félig legálisan, nyíltan vagy leplezetten, de a munkásosztály megtalálja magának a tömörülés ilyen vagy olyan csomópontjait — az öntudatos szociáldemokrata párttagok mindenütt és mindig ott fognak haladni a tömegek élén, mindenütt és mindig tömörülni fognak, hogy a párt szellemében befolyásolják a tömegeket. És a szociáldemokrácia, amely a nyílt forradalomban bebizonyította, hogy osztálypárt, amely magával tudta ragadni a milliókat a sztrájkba is, az 1905-ös felkelésbe is, az 1906—1907-es választásokra is, most is meg tudja őrizni osztálypárt jellegét, most is a tömegek pártja s élcsapat marad, amely a legnehezebb időkben sem szakad el az egész hadseregtől, segítségére tud lenni abban,

hogy átvészelje ezeket a nehéz időket, ismét tömörítse sorait, új és újabb harcosokat képezzen ki.

Hadd ujjongjanak és tomboljanak a feketeszázas bölények a dumában és a dumán kívül, a fővárosban és a vidéken, hadd dühöngjön a reakció — a bölcs Sztolipin úr egyetlen lépést sem tehet anélkül, hogy ne vinné közelebb a bukáshoz a kötéltáncot járó önkényuralmat, ne kötné ismét kibogozhatatlan csomóba a sok politikai képtelenséget és ostobaságot, ne taszítana új és friss erőket a proletariátus soraiba, a paraszti tömeg forradalmi elemeinek sorába. Az a párt, amely meg tudja szilárdítani sorait, hogy következetesen együtt dolgozzék a tömegekkel, az élenjáró osztály pártja, amely meg tudja szervezni ennek az osztálynak az élcsapatát, amely úgy irányítja erőit, hogy szociáldemokrata szellemben befolyásolja a proletariátus életének minden megnyilvánulását, ez a párt, bármi történjen is, győzni fog.

„Szocial-Demokrat" 2. sz
1909. január 28 (február 10).
Lenin Művei. 15. köt.
1955. 349—350., 357—360. old.

„A SORON LEVŐ KÉRDÉSEKHEZ" CÍMŰ CIKKRŐL

(Részlet)

... Frakciónk ne féljen a belső elvi harctól, ha szükség van rá. Ebben a harcban még jobban meg fog erősödni. Annál is inkább *kötelesek vagyunk* tisztázni nézeteltéréseinket, mert áramlatunk ténylegesen egyre inkább magává a párttá válik. Fölhívjuk a bolsevik elvtársakat, hogy törekedjenek *eszmei* világosságra, és söpörjék félre az útból az összes zugpletykákat, bárhonnan erednek is. Rengeteg vállalkozó van arra, hogy az igen komoly, sarkalatos kérdésekkel kapcsolatos elvi harcot kicsinyes kötözködéssel helyettesítsék, ahogy a mensevikek tették a második kongresszus után. A bolsevikok között ilyeneknek nincs helyük. A bolsevik munkásoknak erélyesen szembe kell szállniuk az ilyen kísérletekkel, és követelniük kell: *eszmei világosságot, meghatározott nézeteket, elvi irányvonalat.* És csakis ilyen teljes eszmei határozottság esetén tud majd valamennyi bolsevik szervezetileg ugyanolyan egységesen, ugyanolyan egybeforrottan fellépni, ahogy frakciónk eddig is mindig fellépett.

„Proletarij" 42. sz.
1909. február 12 (25).

Lenin Művei. 15 kot.
1955. 364. old

AZ OSZDMP II. PÁRIZSI CSOPORTJÁNAK HATÁROZATA A PÁRT HELYZETÉRŐL[72]

(Részlet)

...Az értekezlet az OSZDMP minden tagjának emlékezetébe idézi: ahhoz, hogy valaki *tényleg* párthű legyen, nem elegendő, ha párthűnek *nevezi* magát, nem elegendő, ha propagandát folytat az OSZDMP programja *„szellemében"*; ehhez elengedhetetlen még az is, hogy *egész* gyakorlati munkáját a párt *taktikai* határozataival összhangban végezze. Ellenforradalmi korszakunkban, amikor a renegátok, az elvtagadók, a csüggedők divatja járja, különösen a burzsoá intellektuelek körében — a forradalmi marxizmus elvei szempontjából csakis a párt taktikai döntései határozzák meg a mostani helyzet jellegét, magatartásunk gyakorlati vonalát. Az igazi OSZDMP-ben — nem pedig abban, amelynek nevét csak a likvidátorság leplezésére használják a goloszisták[73] — *kizárólag* az *1908 decemberi taktikai határozatok* állapítják meg pártszerűen korunk szociáldemokráciájának feladatait.

A likvidátorok és részben a „vperjodisták" is, elhallgatják ezeket a határozatokat, vagy futó megjegyzésekkel és kifakadásokkal *támadják*, mert érzik, hogy ezek a határozatok szabják meg a munkának azt a *vonalát*, amely megalkuvás nélkül szembeszegül az opportunista és félanarchista ingadozásokkal, magasra emeli a forradalom zászlaját mindenféle ellenforradalmi áramlattal szemben, *megmagyarázza* a mostani helyzet gazdasági és politikai sajátosságait, megmagyarázza, hogy Oroszország bur-

zsoá fejlődésének új szakaszába lépett, mely forradalomra vezet, s hogy ennek a forradalomnak kell megoldania a régi feladatokat. Párthű az, aki a *gyakorlatban* a párt taktikai vonalát követi. A párt taktikája, az OSZDMP taktikája pedig az, és csakis az, melyet az 1908 decemberi határozatok állapítanak meg, az 1908 decemberi határozatok, melyekben a forradalmi zászló iránti hűség korunk új feltételeinek számbavételével párosul. És az *1910 januári plénum* határozatai, amelyek azok ellen irányulnak, akik *a burzsoá befolyást terjesztik a proletariátus körében,* egyenesen és közvetlenül az 1908 decemberi határozatokból következnek, természetes folytatását és betetőzését alkotják az 1908 decemberi határozatoknak, amelyek elítélik a likvidátorságot, és feltétlenül megkövetelik, hogy a szociáldemokraták vegyenek részt a dumában, és használják ki a legális lehetőségeket. Ma, a zűrzavar és széthullás napjaiban gyakran akadnak emberek, akik a proletárhadsereg egységének nagy elvére való hivatkozással próbálják igazolni azokat az elvtelen vagy nyomorúságos és diplomatikus kíserleteket, amelyek célja az, hogy „egyesüljünk" azokkal, illetőleg „közeledjunk" azokhoz, akik a *burzsoá befolyást terjesztik a proletariátus körében.* Az értekezlet a legkategorikusabban elítél és elvet minden ilyen kísérletet, bárki próbálkozzék is vele, és kijelenti, hogy a forradalmi proletariátus harcoló seregének egyesítése és megerősítése, ez a nagy ügy csak abban az esetben valósítható meg, ha teljesen szakítunk azokkal, s engesztelhetetlenül harcolunk azok ellen, akik a burzsoá befolyást terjesztik a proletariatus körében.

Párthú az, akı valóban segít a szociáldemokrata elvekkel egyező szervezet *építésében. Pártszerűen* egyes-egyedül a pártnak, az OSZDMP-nek a szervezeti kérdésről szóló 1908 decemberi határozata, az 1910 januári plénum határozata és a Központi Bizottságnak közvetlenul a plénum után kiadott levele határozza meg a szervező munka jellegét és feladatait. *Párt*munka *csakis* az, amely minden téren segít az *illegális* szervezet újjáépítésében és megszilárdításában; csakis az illegális OSZDMP képes és köteles körülvenni *magát* a legális szervezetek hálózatával, *kihasználni*

minden lehetséges legális szervezetet, *irányítani* e szervezetek egész munkáját forradalmi elveink szellemében. Az, aki a gyakorlatban nem végez ilyen munkát, aki részt vesz az „illegalitás", az illegális munka ellen indított ellenforradalmi, liberális hadjáratban, *félrevezeti* a munkásokat, amikor azt mondja, hogy ő az OSZDMP-hez tartozik...

A megírás ideje:
1911. június 18 (július 1).

Megjelent 1911 júniusában kulon roplapban, majd 1911. augusztus 11-én a Kulfoldi Technikai Bizottság „Tájékoztató Kozlony"-ének 1 számában

Lenin Művei. 17. kot.
1955 208—210. old.

AZ OSZDMP VI. („PRÁGAI") ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA[74]

1912. január 5—17 (18—30)

A KONFERENCIA HATÁROZATAI A PÁRTMUNKA JELLEGÉRŐL ÉS SZERVEZETI FORMÁIRÓL

Tekintettel arra, hogy a legutóbbi három esztendő tapasztalata feltétlenül igazolta az (1908) decemberi konferencia szervezeti határozatának alaptételeit, és kiindulva abból, hogy a munkásmozgalomban kezdődő felélénkülés talaján lehetővé válik a pártmunka szervezeti formáinak továbbfejlesztése az eddigi úton — vagyis olyan illegális szociáldemokrata sejtek létrehozása útján, amelyeket mindenféle legális munkásegyesület lehetőleg messzeágazó hálózata vesz körül —

a konferencia azt tartja, hogy:

1. az illegális pártszervezeteknek a legtevékenyebben részt kell venniük a *gazdasági harc* (sztrájkok, sztrájkbizottságok stb.) vezetésében, s el kell érniük, hogy e téren az illegális pártsejtek együttműködjenek a szakszervezetekkel, különösen pedig a szakszervezetek szociáldemokrata sejtjeivel és a szakszervezeti mozgalom egyes vezetőivel;

2. a szakszervezetek *szakmai* alapon szervezett szociáldemokrata sejtjeit kívánatos — a helyi viszonyoknak megfelelően — egybekapcsolni a *területi* alapon felépített pártsejtekkel;

3. a lehető legaktívabb kezdeményezés szükséges ahhoz, hogy a legális egyesületekben szociáldemokrata munkát szervezzünk: létesítsünk szövetségeket, olvasótermeket, könyvtárakat, különféle szórakoztató munkásegyesületeket, terjesszük a szakszervezeti lapokat és irányítsuk a szakszervezeti sajtót a marxizmus szellemében, használjuk fel a szociáldemokraták duma-beszédeit, képezzünk ki legálisan dolgozó munkáselőadókat, alakítsunk (a IV.

duma-választással kapcsolatban) kerületi, utcai stb. munkás- és más választói bizottságokat, folytassunk szociáldemokrata agitációt a városi önkormányzati szervek választásával kapcsolatban stb.;

4. dolgozzunk energikusan az illegális pártsejtek megszilárdításán és e sejtek számának gyarapítása céljából keressünk e sejtek számára új, lehetőleg rugalmasabb szervezeti formákat, szervezzünk vezető illegális pártszervezeteket minden városban, szilárdítsuk meg azokat, propagáljuk az illegális tömegszervezet olyan formáit, mint a „munkabörzék", gyári pártgyűlések stb.;

5. a propagandaköröket kívánatos bevonni a mindennapi *gyakorlati* munkába: terjesszék az illegális szociáldemokrata és a legális marxista irodalmat stb.;

6. gondoljunk arra, hogy a rendszeres szociáldemokrata irodalmi agitációnak és különösen a rendszeresen és gyakran illegálisan megjelenő pártlap szervezett terjesztésének nagy jelentősége lehet abban, hogy mind az illegális sejtek közt, mind a legális munkásegyesületekben működő szociáldemokrata sejtek közt szervezeti kapcsolatok létesüljenek.

A megírás ideje: 1912 január

Megjelent „Az OSZDMP összoroszországi konferenciája" c. brosurában.
A Központi Bizottság kiadása.
Párizs, 1912 február.

Lenin Művei. 17. köt
1955. 462—464. old

AZ OLASZ SZOCIALISTÁK KONGRESSZUSA

(Részlet)

. . . A szakadás nehéz, fájdalmas dolog. Olykor azonban szükségessé válik, és ilyenkor minden gyengeség, minden „szentimentalizmus" (ezt a szót honfitársnőnk, Balabanova használta Reggióban[75]) vétek. A munkásvezérek nem angyalok, nem szentek, nem hősök, hanem emberek, mint mindenki. Hibákat követnek el. A párt helyreigazítja ezeket a hibákat. A német munkáspártnak még olyan nagy vezérek opportunista hibáit is helyre kellett igazítania, mint Bebel.

De ha a hibához ragaszkodnak, ha a hiba védelmére csoport alakul, amely lábbal tiporja a párt valamennyi határozatát, a proletár hadsereg egész fegyelmét, akkor a szakadás elengedhetetlen. És az olasz szocialista proletariátus pártja helyes útra lépett, amikor eltávolította soraiból a szindikalistákat és a jobboldali reformistákat[76].

„Pravda" 66. sz.
1912. július 15
Aláírás: I.

Lenin Művei. 18. köt.
1955. 163 old

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK KRAKKÓI TANÁCSKOZÁSA PÁRTMUNKÁSOKKAL. KÖZLEMÉNY ÉS HATÁROZATOK[77] ·

(Részlet)

AZ ILLEGÁLIS SZERVEZET ÉPÍTÉSE

1. Összegezve a munkásmozgalom és a pártmunka 1912. évi eredményeit, a tanácskozás megállapítja, hogy:

a tömegek forradalmi megmozdulásainak új hulláma teljés egészében igazolta az OSZDMP-nek a pártépítésről hozott korábbi határozatait (s különösen az 1912 januári konferencia határozatait). Az 1912-es sztrájkharc menete, a IV. duma választásával kapcsolatos szociáldemokrata választási hadjárat, a biztosítási kampány menete stb. kétséget kizáróan megmutatta, hogy a mostani időszakban a szervezeti építés egyetlen helyes típusa: az illegális párt mint a legális és féllegális munkásegyesületek hálózatával körülvett pártsejtek összessége.

2. Az illegális építés szervezeti formáinak a helyi viszonyokhoz való alkalmazása feltétlenül kötelező. Az illegális szervezet életképességének az a biztosítéka, hogy az illegális sejteket a legkülönbözőbb formákban álcázzuk s a munka formáit a lehető legrugalmasabban alkalmazzuk a helyi viszonyokhoz és életkörülményekhez.

3. A szervezeti építés terén jelenleg az a legfőbb soron következő feladat, hogy minden üzemben csakis párttagokból álló illegális üzemi bizottságokat alakítsunk a legaktívabb munkáselemekből. A munkásmozgalom óriási fellendülése megteremti azokat a feltételeket, amelyek a legtöbb helyen lehetővé teszik az üzemi pártbizottságok újjászervezését és a működő bizottságok megszilárdítását.

4. A tanácskozás megállapítja, hogy most már halaszthatatlanul szükségessé vált, hogy az egymástól elszigetelten működő helyi csoportokból minden központban egy vezető szervezetet alakítsunk.

A városi szervezet típusa például a pétervári vezető városi bizottság, amelyet a kerületi sejtekből történő választás elvének és a kooptálás elvének összeegyeztetése útján hoztak létre.

Az ilyen szervezeti típus lehetővé teszi a vezető szerv és az alsóbb sejtek közötti legszorosabb és legközvetlenebb kapcsolat megteremtését, s ugyanakkor lehetővé teszi olyan kis létszámú, mozgékony, s a konspiráció feltételeinek legjobban megfelelő végrehajtó szerv megalakítását, amelynek joga van bármikor az egész szervezet nevében intézkedni. A tanácskozás a munkásmozgalom többi központjának is ajánlja ezt a típust, a helyi viszonyok és az életkörülmények megkövetelte módosításokkal.

5. A helyi szervezetek és a Központi Bizottság szoros kapcsolatának megteremtése, továbbá a pártmunka irányítása és összefogása végett a tanácskozás égetően fontosnak tartja, hogy a főbb munkásmozgalmi vidékeken területi központokat szervezzenek.

6. Hogy a Központi Bizottság es a helyi szociáldemokrata csoportok állandó élő kapcsolatát, valamint a nagy munkásmozgalmi központokban a helyi munka irányításának rugalmas formáit megteremtsük, az egyik legfontosabb gyakorlati feladatként a bizalmiak rendszerének kialakítását kell előtérbe helyezni. A bizalmiakat a helyi pártmunka munkás-vezetőiből kell kiválogatni. Csakis az élenjáró munkások tudják saját erejükkel megerősíteni és megszilárdítani a párt központi apparátusát mind az egyes helységekben, mind pedig egész Oroszországban.

7. A tanácskozás kifejezi azt az óhaját, hogy a Központi Bizottság minél gyakrabban szervezzen tanácskozásokat a szociáldemokrata munka különböző területein működő helyi pártmunkásokkal.

8. A tanácskozás emlékeztet azokra a többszöri párthatározatokra, hogy a munkáspárt nem tudja fenntartani magát másképpen, mint a rendszeresen fizetett tagsági járulékok és a munkások

között rendezett gyűjtések alapján. Ilyen gyűjtések nélkul, különösen a mai viszonyok között, még a legszerényebb központi (helyi és országos) pártintézmény létezése is teljesen lehetetlen.

Megjelent: 1913 februárjában
külön brosúraként az OSZDMP
Központi Bizottságának kiadásában

Lenin Művei. 18. köt.
1955 462—464. old.

HOGYAN ÜTI AGYON VERA ZASZULICS A LIKVIDÁTORSÁGOT?

(Részlet)

III

„ . . Szervezetre szüksége van a pártnak" — írja V. Zaszulics. Már a stockholmi (1906. évi) határozattal[78] is elégedetlen, amikor a mensevikek *túlsúlyban* voltak és elfogadni *kényszerültek* a szervezeti szabályzat híres első pontját.

Ha ez igaz (márpedig ez feltétlenül igaz), akkor V Zaszulicsnak nincs igaza, és meg kell tagadnia a *mensevik* stockholmi határozatot. Szervezetre nemcsak „szuksége van a pártnak" — ezt elismeri minden liberális és minden burzsoá, aki munkásellenes politikára akarja „felhasználni" a munkáspártot. A párt *nem egyéb* mint az egybekapcsolt szervezetek összessége. A párt *nem egyéb,* mint a munkásosztály szervezete, amely kulonféle helyi és speciális jellegű, központi és általános szervezetek egész hálózatából áll.

Itt a likvidátoroknak megint csak nincs semmiféle álláspontjuk. 1903-ban a párttagságnak olyan fogalmát védelmezték, amely szerint nemcsak azok tekintendők párttagoknak, akik valamely szervezethez tartoznak, hanem azok is, akik (a szervezeteken kívül) a szervezetek ellenőrzése alatt dolgoznak. V. Zaszulics felidézi ezt az epizódot, nyilvánvalóan fontosnak tartja. Ezt írja:

„ . . a mensevikek már a második kongresszuson, tíz évvel ezelőtt, érezték, hogy nem lehet az egész pártot egy földalatti szervezetbe rejteni . . ."

Ha a mensevikek 1903-ban ellenszenvvel viseltettek az illegalitás iránt, akkor mi az oka annak, hogy *1906-ban,* a hasonlíthatatlanul „nyíltabb" párt időszakában, ők *maguk,* habár többségben voltak a kongresszuson, hatályon kívul helyezték az 1903-ban általuk elfogadott mensevik határozatot és *elfogadták* a bolsevik határozatot? V. Zaszulics úgy írja meg a párt történetét, hogy lépten-nyomon a tények megdöbbentő, hihetetlen elferdítésére bukkanunk!

Vitathatatlan tény, hogy 1906-ban Stockholmban a mensevikek elfogadták a párt bolsevik meghatározását, amely szerint a párt a szervezetek összessége, s ha V. Zaszulics és barátai *még egyszer* megváltoztatták nézeteiket, ha azt a határozatot, amelyet *ők* hoztak 1906-ban, most megint hibának tartják, akkor miért nem mondják meg ezt nyíltan? Hiszen ezt a kérdést V. Zaszulics általában nyilvánvalóan fontosnak tartja, hiszen maga vetette fel a kérdést, maga idézte fel az 1903. évet!

Az olvasó láthatja, hogy nincs szerencsétlenebb és zavarosabb valami, mint a likvidátoroknak a szervezeti kérdésre vonatkozó nézetei. Ez a nézetek teljes hiánya. Ez a gerinctelenség és a kapkodás iskolapéldája. V. Zaszulics dühbe gurul, s felkiált: „szervezeti opportunizmus — ostoba kifejezés". De „dühbegurulással" nem segítünk a dolgon. Hiszen *maga* Cserevanyin mondta, hogy 1907-ben a *mensevik* frakció londoni ülésén „szervezeti anarchizmus" nyilvánult meg a majdani likvidátorok részéről. A legismertebb likvidátorok akkor is abba a különös helyzetbe kerültek, mint most, hogy a likvidátorokat ütötték.

„...Szervezetre szuksége van a pártnak" — írja V. Zaszulics. „De a szervezet csak akkor foglalhatja magában valamelyest is huzamos időre az egész pártot, s állhat fenn békésen (!) ugyanabban a formában, ugyanazzal a szervezeti szabályzattal", (figyeljünk) „ha a kivívott és megszilárdult jogrendben (ha az Oroszországban valaha megszilárdul) az orosz közélet végül sima útón halad, maga mögött hagyva azt a hegyes-völgyes utat, amelyen immár teljes száz esztendeje gyorsuló ütemben halad, hol hegynek felfelé, hol le a reakció szakadékába, hogy azután, sérüléseiből kigyógyulva, ismét felkapaszkodjon a hegyre..."

Íme egy likvidátor érvelés, amely díjat érdemel mint a zűrzavar iskolapéldája. Értik, mit akar a szerző?

A „szervezeti szabályzat" módosítását? De akkor mondják hát meg uraim, az isten szerelmére, a szervezeti szabályzat miféle módosításáról beszélnek! S ne nevettessék ki magukat, ne kezdjék el „filozófiailag", bizonygatni, hogy a szervezeti szabályzat nem megváltoztathatatlan valami.

De amikor V. Zaszulics „ugyanarról a szervezeti szabályzatról" beszél (mellesleg, a szervezeti szabályzatot éppen 1912-ben módosítottuk*), *semmiféle* módosítást nem javasol.

Mit akar hát V. Zaszulics? Azt akarja mondani, hogy a párt akkor válik szervezetté, amikor Oroszország számára véget ér a hegyes-völgyes út és kezdődik az egyenes út. Ez roppant tiszteletre méltó liberális és vehista[79] gondolat: amíg el nem érünk az *egyenes útra*, úgymond, minden undok és gonosz, s a párt nem párt, a politika nem politika. Az „egyenes úton" minden „rendben" lesz, a „hegyes-völgyes úton" viszont minden csupa káosz. — A liberálisok tollából már régóta ismerjük az efféle okoskodásokat. A liberálisoknak a földalatti szervezet és a „hegyes-völgyes út" iránti gyűlölete szempontjából ezek az okoskodások érthetők, természetesek, jogosak. A tényeket meghamisítják (mert az illegalitás idején egész sor *szervezet jellegű párt* volt Oroszországban), de mi megértjük, hogy a liberálisoknak a gyűlölet elhomályosítja a szemüket, a gyűlölet elfedi a tényeket.

De — még egyszer kérdem — mit akar hát V. Zaszulics? Nálunk a szervezet jellegű párt állítólag lehetetlen ... tehát? Gondolatai homályosak és határozatlanok, a kérdést kínosan nehézkes körmondatokkal zavarja össze, állandóan mellébeszél és kerülgeti a forró kását. Csak azt érezzük, hogy a szerző minden szervezet tagadása felé sompolyog. S eközben V. Zaszulics végre kimondta, amit gondolt ... Íme gondolatainak a koronája:

„Van nálunk egy széles munkásréteg, amely teljes joggal tartozhatna bármelyik nyugati szocialista párthoz. E gyorsan növekvő rétegben, amelynek, hogy pártot alkosson, csupán az a lehetőség hiányzik, hogy formailag beléphessen a pártba — e rétegben összpontosul minden erő, s akárhogy nevezzük e réteget, úgy fogunk gondolni rá és úgy fogunk beszélni róla, mint a pártról."

Amikor tehát a párt likvidálásáról vitatkoznak, tudnunk kell,

* Lásd *Lenin* Művei. 17. köt. Szikra 1955. 473. old — *Szerk.*

hogy a likvidátorok *más valamit* értenek *párton*. Mit értenek hát ők párton?

Kiderül: „egy széles munkásréteg, amelynek, hogy pártot (!!) alkosson, csupán (!) az a lehetőség hiányzik, hogy formailag beléphessen a pártba".

Ez páratlan. A párt azokból áll, akiknek az a lehetőség hiányzik, hogy „formailag beléphessenek a pártba". A párt egyenlő a párton kívül állókkal.

Valóban, csodálatos gyöngyszemeket gyűjtött össze nekünk V. Zaszulics, aki nyíltan kimondotta azt, *amit* az összes likvidátorok *kerülgetnek*.

IV

Németországban most körülbelül 1 millió párttag van. A szociáldemokratákra szavazók száma ott kb. $4^1/_4$ millió, a proletárok száma kb. 15 millió. Egyszerű és szemléltető példa ez annak kibogozására, amit a likvidátorok összekuszáltak. Egymillió, ez *a párt*. Egymillió tagja van a pártszervezetnek. $4^1/_4$ millió a „széles réteg". Valójában ez a réteg még sokkalta szélesebb, mert a nőknek nincs szavazati joguk, nincs sok munkásnak sem, aki nem felel meg az egy helyben lakás feltételének, nem érte el az előírt korhatárt stb., stb.

Ez a „széles réteg" — csaknem csupa szociáldemokrata, s nélküle a párt erőtlen volna. E széles réteg bármily akció esetén még két-háromszorosára nő, mert ilyenkor a nem szociáldemokraták tömege is követi a pártot.

Talán ez nem világos? Hiszen valósággal kínos ilyen elemi dolgokat magyarázgatni!

Miben különbözik Németország Oroszországtól? Egyáltalán nem abban, hogy nálunk *nincs* különbség „párt" és „széles réteg" között! Hogy ezt megértsük, nézzük előbb Franciaországot. Ott ezt látjuk (hozzávetőleg: a pontosabb számok csupán *alátámasztanák* az én következtetésemet):

A párt taglétszáma kb.	70 000*
A „széles réteg" (a szociáldemokratákra szavazók) kb.	1 000 000
Proletárok kb.	10 000 000

* A pontos szám az utolsó, 1913 évi bresti kongresszuson elhangzott beszámoló szerint 68 903.

S Oroszországban? A párt taglétszáma 1907-ben 150 000 (a létszám megállapítása és ellenőrzése a londoni kongresszuson történt). Most nem tudjuk, mennyi. Minden bizonnyal sokkal kisebb, de hogy 30 000 vagy 50 000-e, azt nem lehet meghatározni.

A „széles réteg" nálunk 300—500 000, ha a szociáldemokratákra szavazók számát vesszük. Végül a proletárok száma nálunk valószínűleg kb. 20 millió. Ismétlem, ezek is hozzávetőleges számok, de *mindenféle* más szám, amelyet valaki pontosabban meg akarna határozni, még csak jobban alátámasztaná következtetéseimet.

A következtetéseknek az a lényegük, hogy minden országban, mindig és mindenütt, a „párton" *kívül* van *a pártot körülvevő* elemek „széles rétege" és a pártot alkotó, kiválasztó, tápláló *osztály* óriási tömege. A likvidátorok, mivel nem értik meg ezt az egyszerű és világos dolgot, az 1895—1901-es évek „ökonomistáinak" a hibájába esnek; az ökonomisták semmiképpen sem tudták megérteni, hogy a „párt" különbözik az „osztálytól".

A párt az osztály öntudatos, élenjáró rétege, az osztály élcsapata. Ennek az élcsapatnak az ereje tízszerte, százszorta nagyobb, mint a száma.

Vajon lehetséges ez? Felülmúlhatja-e száz ember ereje ezer ember erejét?

Felulmúlhatja és felül is múlja, *ha a száz meg van szervezve.*

A szervezet megtízszerezi az erőt. Ez bizony nem új igazság. De nem a mi hibánk, ha V. Zaszulics és a likvidátorok számára az ábécén kell kezdenünk.

Az élenjáró osztagnak az öntudatossága tobbek közt éppen abban nyilvánul meg, hogy tud szervezkedni. S a szervezkedés során *egységes akarata* lesz, s az élenjáró ezernek, százezernek, milliónak ez az egységes akarata az osztály akaratává *válik.* A párt és az osztály között a közvetítő a „széles réteg" (szélesebb a pártnál, de szűkebb az osztálynál) — a szociáldemokratákra szavazók rétege, a támogatók rétege, a rokonszenvezők rétege, stb.

A különböző országokban a párt és az osztály *viszonya* a történelmi és egyéb feltételektől függően különböző. Németországban például az osztálynak mintegy 1/15 része, Franciaországban 1/140 része van a pártba beszervezve. Németországban 1 párt-

tagra a „széles réteghez" tartozó 4—5 szociáldemokrata jut; Franciaországban 14. Franciaországban lényegében sohasem volt százezres párt — a „nyílt" szervezet és a politikai szabadság viszonyai között.

Minden józan eszű ember megérti, hogy vannak történelmi feltételek, vannak objektív okok, amelyek Németországban lehetővé tették az osztály 1/15 részének pártba szervezését, Franciaországban viszont meggátolták, Oroszországban pedig *még jobban* gátolják.

Mit mondanának arról a franciáról, akinek eszébe jutna kijelenteni: a mi pártunk — szűk kör, s nem párt. A pártot nem lehet egy szervezetbe rejteni. A párt — széles réteg, ebben van *minden erő* stb. Minden bizonnyal csodálkoznának azon, hogy ezt a franciát nem zárták elmegyógyintézetbe.

S nálunk Oroszországban azt akarják, hogy komolyan vegyünk olyan embereket, akik, bár érzik, látják és tudják, hogy a mi utunk *még mindig hegyen-völgyön át* vezet, vagyis a szervezés feltételei *nehezebbek*, kijelentik, hogy a széles rétegre (a szervezetlenek széles rétegére!) úgy fogunk gondolni és úgy fogunk beszélni róla, mint a pártról". Ezek az emberek megzavarodott pártszökevények, megzavarodott *pártonkívüliek* vagy *pártkörüli* szociáldemokraták, akik nem tudtak helytállni a hanyatlás, csüggedés, lemondás liberális eszméinek nyomásával szemben.

„Proszvescsenyije" 9. sz.
1913 szeptember.
Aláírás: V. Iljin.
Lenin Művei. 19. köt.
1955. 400—406. old.

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK A PÁRTFUNKCIONÁRIUSOKKAL TARTOTT 1913. ÉVI NYÁRI TANÁCSKOZÁSÁN HOZOTT HATÁROZATOK[80]

HATÁROZAT
A SZERVEZETI KÉRDESRŐL ÉS A PÁRTKONGRESSZUSRÓL

1. A helyi szervezetek beszámolói megmutatták, hogy a legfontosabb soron következő szervezési feladat nemcsak az, hogy minden egyes városban megszilárdítsuk a vezető pártszervezeteket, hanem az is, hogy az egyes városok munkáját összefogjuk.

2. A tanácskozás javasolja, hogy a területi egyesülés megvalósítását a munkásmozgalom különböző pontjain működő elvtársak tanácskozásainak (ahol pedig lehetséges, konferenciáinak) megszervezésével kezdjük. Emellett arra kell törekedni, hogy a tanácskozáson a partmunka minden ága — a politikai, a szakszervezeti, a biztosítási, a szövekezeti munka stb. — képviselve legyen.

3. A tanácskozás megállapítja, hogy a Központi Bizottság mellett működő megbizottak rendszere az egész oroszországi munka összefogásahoz feltétlenül szükséges. A februári tanácskozásnak a megbízottakra vonatkozó döntését még csak most kezdték alkalmazni a gyakorlatban. Az élenjáró munkásoknak a helyi szervezetekben mindenütt gondoskodniuk kell arról, hogy a megbizottakat a munkásmozgalomnak legalább minden nagy központjában és lehetőleg minél nagyobb számban kijelöljék.

4. A tanácskozás napirendre tűzi a pártkongresszus összehívásának kérdését[81]. A munkásmozgalom növekedése, a politikai válság érlelődése az országban, a munkásosztály országos méretű egységes akcióinak követelménye ilyen kongresszus összehívását — kellő előkészítés után — szükségessé és lehetővé teszi.

5. A tanácskozás felhívja a helyi szervezetekben dolgozó elv-

társakat, hogy e kérdés megvitatása során tegyenek javaslatot a napirendre és a kongresszus összehívásának időpontjára vonatkozóan, dolgozzanak ki határozattervezeteket stb.

6. A tanácskozás rámutat arra, hogy az egyéb nehézségekkel együtt a kongresszus költségeinek kérdését is csak maguk a munkások oldhatják meg.

A tanácskozás felhívja az elvtársakat, hogy lássanak hozzá, és teremtsék elő a pártkongresszus összehívásához szükséges pénzalapot.

A LEGÁLIS EGYESÜLETEKBEN FOLYÓ MUNKÁRÓL

1. A munkásosztály gazdasági és politikai harcának jelenlegi fellendülése idején különösen fontos, hogy minden legális munkásegyesületben (szakszervezetek, klubok, betegsegélyző pénztárak, szövetkezetek stb.) fokozzuk a munkát.

2. A legális munkásegyesületekben nem a semlegesség szellemében, hanem az OSZDMP londoni kongresszusa és a stuttgarti nemzetközi kongresszus határozatainak szellemében kell dolgozni[82]. A szocialdemokraták minden munkásegyesületbe vonják be a munkások minél szélesebb köreit, minden munkást — pártálláspontra való tekintet nélkül — szólítsanak fel az egyesületekbe való belépésre. De a szociáldemokraták ezekben az egyesületekben alakítsanak pártcsoportokat, s az egyesületekben végzett hosszas, rendszeres munkával igyekezzenek odahatni, hogy a legszorosabb kapcsolat alakuljon ki az egyesületek és a szociáldemokrata párt között.

3. A nemzetközi munkásmozgalomnak és oroszországi munkásmozgalmunknak a tapasztalatai arra tanítanak, hogy az ilyen munkásszervezetek (szakszervezetek, szövetkezetek, klubok stb.) megalakulásának pillanatától kezdve arra kell törekednünk, hogy mindegyikük a szociáldemokrata párt támaszpontja legyen. A tanácskozás felhívja minden párttag figyelmét arra, hogy tartsa szem előtt ezt a fontos feladatot, amely különösen sürgető Oroszországban, ahol a likvidátorok rendszeresen megkísérlik a legális egyesületeket felhasználni a párt *ellen*.

4. A tanácskozásnak az a véleménye, hogy a biztosítási pénztárak megbízottainak választásakor, a szakszervezetek stb. egész

munkájában — a mozgalom teljes egységét védelmezve, s a kisebbséget a többségnek alárendelve — követni kell a párt irányvonalát, s el kell érni, hogy minden felelős tisztségre a párt híveit válasszák meg stb.

5. A legális munkásegyesületekben folyó gyakorlati munka tapasztalatainak számbavétele érdekében kívánatos, hogy gyakrabban tartsunk tanácskozásokat a helyi legális munkásszervezetek aktív tagjaival, s az általános pártkonferenciákra minél nagyobb számban vonjuk be a legális egyesületekben tevékenykedő pártcsoportok képviselőit.

A megírás ideje: 1913 szeptember.

Megjelent 1913-ban „Az OSZDMP Központi Bizottságának a pártfunkcionáriusokkal tartott 1913. évi nyári tanácskozásáról kiadott közlemény és a tanácskozás határozatai" c. brosúrában, a Központi Bizottság kiadásában.

Lenin Művei. 19. köt. 1955. 421—422., 426—427. old.

KÉT FOGYATÉKOSSÁG

Amikor más pártokat bírálunk, bírálnunk kell önmagunkat is. A petrográdi kerületi dumák képviselőjelöltjeinek nyilvánosságra hozott listái pártszervezeteink és pártmunkánk két fogyatékosságát tárták fel.

Az első fogyatékosság. A Lityejnij kerületben benyújtott listánkon csupán 33 jelölt szerepel a kadetok, illetve a mensevikek, a „Jegyinsztvo" és a narodnyikok blokkjának 63 jelöltjével szemben. Nyilvánvaló, hogy pártfunkcionáriusaink ebben a gazdag kerületben nem találtak 33-nál több proletárpártunkhoz tartozó jelöltet. Ez azonban — munkánk nyilvánvaló fogyatékossága, nyilvanvaló jele ez annak, hogy nem hatoltunk be eléggé mélyen a dolgozók és a kizsákmányoltak „alsó rétegeibe". Szakítani kell a bevett szokásokkal; a gazdag negyedekben különösen erélyesen kell a „nép közé" menni, a dolgozók és a kizsákmányoltak újabb rétegeit kell öntudatos életre kelteni. A pártonkívüli proletár elemeket — különösen az olyanokat, mint például a *háztartási alkalmazottak* — be kellett volna vonni a választásokba és legmegbízhatóbbjaikat bátran jelölni kellett volna a proletár listán. Miért félnénk a kisebbségben levő pártonkívüli *proletár* elemektől, ha a többség öntudatos internacionalista proletárokból áll? . . .*

A megírás ideje: 1917. május 23 és 27 (június 5 és 9) között.
Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" VII. köt. 1928.
Lenin Művei. 24. köt. 1952. 536. old.

* — a kézirat itt félbe szakad — *Szerk.*

LEVÉL A BOLSEVIK PÁRT TAGJAIHOZ[83]

(Részlet)

Elvtársak! Meg nem tudtam hozzájutni a szerdai, október 18-i petrográdi lapokhoz. Amikor telefonon közölték velem Kamenyev és Zinovjev nyilatkozatának a párton kívüli „Novaja Zsizny"[84]-ben megjelent teljes szövegét, nem hittem a fülemnek. Kételkednem azonban nem lehetett, és így kénytelen vagyok felhasználni az alkalmat, hogy ezt a levelet a párt tagjaihoz csütörtök estére vagy péntek reggelre eljuttassam, mert ilyen hallatlan *sztrájktörés* tényével szemben a hallgatás bűn volna.

Minél komolyabb a gyakorlati kérdés, minél felelősebb és „tekintélyesebb" emberek azok, akik a sztrájktörést elkövették, annál veszedelmesebb az, annál határozottabban kell kihajítani a sztrájktörőket, annál megbocsáthatatlanabb lenne az ingadozás, még ha a sztrájktörőknek múltbeli „érdemeik" lennének is.

Gondoljuk csak el! Pártkörökben ismeretes, hogy a párt szeptember óta tárgyalja a felkelés kérdését. Senki sem hallott semmit az említett személyek bármelyikének egyetlen leveléről vagy röplapjáról! Most, úgyszólván a szovjetkongresszus előestéjén, két tekintélyes bolsevik állást foglal a többség *ellen*, és — magától értetődően — *a Központi Bizottság ellen*. Ezt nem mondják meg egyenesen, és ez még károsabb az ügyre nézve, mert célzásokkal beszélni még veszedelmesebb.

Kamenyev és Zinovjev nyilatkozatának szövegéből teljesen világos, hogy a Központi Bizottság ellen fordultak, mert máskülönben nyilatkozatuknak nincs értelme, de hogy a Központi

Bizottságnak *melyik* határozatával szálltak vitába, azt nem mondják meg.

Miért?

Világos dolog: azért, mert a Központi Bizottság nem hozta azt nyilvánosságra.

Mi következik hát ebből?

A legfontosabb harci kérdésben, a kritikus nap, október 20-a előestéjén, két „tekintélyes bolsevik" a párthoz *nem* tartozó sajtóban s még hozzá egy olyan újságban, amely ebben a kérdésben *együtt halad a burzsoáziával a munkáspárt ellen*, egy ilyen újságban megtámadják a pártközpont nyilvánosságra *nem* hozott határozatát!

De hiszen ez ezerszer aljasabb és *milliószor ártalmasabb*, mint akár Plehanovnak mindazok a fellépései a párthoz nem tartozó sajtóban 1906—1907-ben, amelyeket a párt oly élesen elítélt! Hiszen akkor csak választásokról volt szó, most pedig a hatalom meghódítása érdekében kitörő felkelésről van szó!

S egy ilyen kérdésben, *miután* a központ határozatot hozott, ezzel a *nyilvánosságra nem hozott* határozattal a Rodzjankók és Kerenszkijek előtt vitába szállni egy, a párthoz nem tartozó lapban — el lehet-e képzelni ennél árulóbb, ennél sztrájktörőbb eljárást?

Szegyennek tartanám magamra nézve, ha azért, mert azelőtt ezekhez a volt elvtársakhoz közel álltam, ingadoznék abban, hogy elítéljem őket. Nyíltan megmondom, hogy egyiküket sem tartom tobbé elvtársnak, és a Központi Bizottságban is, a kongresszuson is, minden erőmből harcolni fogok mindkettőjüknek a pártból való kizárásáért.

Mert a munkáspárt, amelyet az elet egyre gyakrabban állít szemtől szembe a felkeléssel, nem tudja megoldani ezt a nehéz feladatot, ha a központ nyilvánosságra nem hozott határozataival elfogadásuk után a párthoz nem tartozó sajtóban vitába szállnak és a harcosok soraiba ingadozást és zavart visznek be.

Hadd alapítsák meg Zinovjev és Kamenyev úrék a maguk pártját néhány fejvesztett emberrel vagy az Alkotmányozó Gyűlés képviselőjelöltjeivel. Munkások ilyen pártba nem fognak belépni, mert ennek a pártnak első jelszava ez lesz:

„azoknak a központi bizottsági tagoknak, akiket a Központi Bizottság ülésén a döntő harc kérdésében leszavaztak, meg van engedve, hogy elmenjenek a párthoz nem tartozó sajtóhoz, hogy megtámadják a párt nyilvánosságra nem hozott határozatait."

Építsenek hát maguknak *ilyen* pártot; a mi bolsevik munkáspártunk ezzel csak nyerni fog.

Ha majd valamenyi okmány nyilvánosságra kerül, Zinovjev és Kamenyev sztrájktörése még sokkal világosabban fog kidomborodni. Addig pedig hadd álljon a munkások előtt a következő kérdés:

„Tegyük fel, hogy az Összoroszországi Szakszervezeti Szövetség vezetősége egyhónapi tárgyalás után és több mint 80%-os többséggel elhatározta, hogy elő kell készíteni a sztrájkot, de egyelőre sem a határidőt, sem egyebet nem szabad nyilvánosságra hozni. Tegyük fel, hogy a vezetőség két tagja, alattomos módon »különvéleménnyel« takarózva, a határozat *után* nemcsak írogatni kezdett a helyi csoportokhoz a határozat felülvizsgálása érdekében, de azt is megengedte, hogy leveleiket a párthoz *nem* tartozó lapokban leközöljék. Tegyük fel, hogy végül ők maguk is megtámadták a határozatot a párthoz nem tartozó lapokban, jóllehet a határozatot még nem is hozták nyilvánosságra és ócsárolni kezdték a sztrájkot a kapitalisták előtt.

Kérdem: ingadoznának-e a munkások abban, hogy az ilyen sztrájktörőket kizárják soraikból?"

A megírás ideje: 1917. október 18 (31).

Először megjelent 1927. november 1.
„Pravda" 250. sz.
Lenin Művei. 26. köt.
1952. 212—215. old.

LEVÉL AZ OSZD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ

Kedves Elvtársak!

Önmagát becsülő párt nem tűrhet soraiban sztrájktörést és sztrájktörőket. Ez nyilvánvaló. Márpedig minél alaposabban vesszük fontolóra Zinovjev és Kamenyev fellépését a párthoz nem tartozó sajtóban, annál kétségtelenebb lesz előttünk, hogy eljárásuk teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Az a kibúvó, amellyel Kamenyev a Petrográdi Szovjet ülésén állt elő, egyenesen alávalóság; ő, lám, teljesen egyetért Trockijjal. De hát igazán olyan nehéz megérteni, hogy Trockijnak *nem lehetett*, nem volt joga, nem volt szabad többet mondania az ellenség előtt, mint amennyit mondott? Hát igazán olyan nehéz megérteni, hogy egy pártnak, amely *saját* határozatát (a fegyveres felkelés szükségességéről, arról, hogy a fegyveres felkelés teljesen megérett, annak minden térre kiterjedő előkészítéséről stb.) eltitkolja az ellenség előtt, *kötelessége*, ez a határozat *kötelezi*, hogy a nyilvánosság előtt tett kijelentések alkalmával ne csak a felelősséget, de a kezdeményezést is az ellenségre hárítsa át. Ezt csak gyermekek nem érthették meg. Kamenyev kibúvója egyszerűen szélhámosság. Ugyanezt kell mondanunk Zinovjev kibúvójáról is. Legalábbis „önigazoló" leveléről (ha jól tudom, a Központi Lapban jelent meg), és én csak ezt a levelet láttam (mert a különvéleményt, az állítólagos különvéleményt, amelyet széltében tárgyal a *burzsoá* sajtó, én, a Központi Bizottság tagja, *mind ez ideig* nem láttam). Zinovjev egyik „érve": Lenin „bármi néven nevezendő határozat elfogadása előtt" szétküldte leveleit, és önök nem tiltakoztak.

Szóról szóra ezt írja Zinovjev, és ő maga négyszer aláhúzta az *előtt* szót. Hát olyan nehéz megérteni, hogy a központnak a sztrájk kérdésében hozott határozata *előtt* lehet agitálni mellette is, ellene is, ezzel szemben a sztrájkhatározat *után* (a pótlólagos határozat után, hogy ezt titokban kell tartani az ellenség előtt) a sztrajk ellen agitálni — sztrájktörés? Minden munkás megérti ezt. A fegyveres felkelés kérdését a központban szeptember óta tárgyalták. Akkor Zinovjev és Kamenyev felléphettek volna és fel is *kellett* volna lépniük írásban, hogy érveik láttán *mindenki* felismerhesse teljes fejvesztettségüket. Ha valaki a határozat elfogadása *előtt* egy teljes hónapon át eltitkolja nézetét a párt előtt, és a határozat *után* különvéleményt terjeszt, az annyit jelent, hogy — sztrájktörő.

Zinovjev ugy tesz. mintha nem ertené meg ezt a különbséget, mintha nem ertené meg, hogy a sztrájkhatározat után, a központ határozata után csak sztrájktörők agitálhatnak az alsóbb fórumok előtt a hatarozat ellen. Minden munkás megérti ezt.

Márpedig Zinovjev igenis agitált és megszegte a központ határozatát mind a vasárnapi gyűlésen, ahol ő és Kamenyev egyetlen szavazatot sem kapott, mind pedig mostani levelében. Hiszen Zinovjev szemérmetlenül azt állítja, hogy „a pártot nem kérdezték meg", és hogy ilyen kérdéseket „nem dönthet el tíz ember". Gondoljuk csak meg. A Központi Bizottság minden tagja tudja, hogy a döntő ülésen a Központi Bizottságnak több mint tíz tagja vett részt, hogy jelen volt a *plénum többsége*, hogy maga Kamenyev jelentette ki ezen az ülésen: „ez az ülés döntő", hogy a Központi Bizottság távollevő tagjairól mindenki nagyon jól tudta, hogy *többségük nem ért egyet* Zinovjevvel és Kamenyevvel. És akkor, a Központi Bizottságnak egy olyan ülésen elfogadott határozata *után*, amelyet Kamenyev is *döntőnek* ismert el, a Kozponti Bizottság egy tagja arcátlanul azt meri írni, hogy „a pártot nem kérdezték meg". „Ilyen kérdéseket nem dönthet el tíz ember" — ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. A pártkongresszusig a Központi Bizottság dönt. A Központi Bizottság döntött. Kamenyev és Zinovjev, akik nem léptek fel írásban a határozat *előtt*, *vitába szálltak* a Kozponti Bizottság döntésével az *után*, hogy a döntés megtörtént.

Ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Határozathozatal után *nincs helye* semmiféle vitának, ha egyszer arról van szó, hogy a sztrájkot haladéktalanul és *titokban* kell előkészíteni. Zinovjev most arcátlanul a *mi* nyakunkba akarja varrni az „ellenség figyelmeztetését". Hol a szemérmetlenség határa? Ugyan ki rontotta el a dolgot, ki hiúsította meg a sztrájkot az „ellenség figyelmeztetésével", ha nem a *párthoz nem tartozó* sajtóban fellépő emberek?

Olyan újságban, amely *ebben* a kérdésben egy gyékényen árul az egész burzsoáziával, állást foglalni a párt „döntő" határozata *ellen!*

Ha ezt tűrjük, akkor a párt lehetetlen, a pártnak vége.

Ha valaki „különvéleménynek" nevezi azt, amit Bazarov megtud és a párthoz nem tartozó sajtóban kinyomat, az annyit jelent, hogy gúnyt űz a pártból.

Kamenyev és Zinovjev fellépése a párthoz nem tartozó sajtóban különösen aljas dolog volt azért is, mert *körmönfont hazugságukat* a párt nem cáfolhatja meg nyíltan: én nem ismerem az időpontra vonatkozó határozatokat, írja és teszi közzé nyomtatásban Kamenyev a saját és Zinovjev nevében. (Zinovjev ilyen nyilatkozat után teljes mértékben felelős Kamenyev egész magatartásáért és fellépéséért.)

Hogyan cáfolhatja ezt meg a Központi Bizottság?

Mi nem mondhatjuk meg az igazságot a tőkések előtt, nem mondhatjuk meg, hogy *elhatároztuk* a sztrájkot és úgy döntöttünk, hogy *időpontjának megválasztását titokban kell tartani.*

Mi nem cáfolhatjuk meg Zinovjev és Kamenyev körmönfont hazugságát *anélkül, hogy ezzel még többet ne ártanánk az ügynek.* Ennek a két személynek határtalan aljassága és igazi árulása éppen abban rejlik, hogy elárulták a tőkések előtt a sztrájkolók tervét, hiszen, ha mi hallgatunk a sajtóban, mindenki kitalálja, *hányadán* áll a dolog.

Kamenyev és Zinovjev *elárulták* Rodzjankónak és Kerenszkijnek saját pártjuk Központi Bizottságának határozatát a fegyveres felkelésről és arról, hogy a fegyveres felkelés előkészítését, a fegyveres felkelés időpontjának megválasztását titokban kell tartani az ellenség előtt. Ez tény. Semmiféle kibúvóval sem lehet megcáfolni ezt a tényt. A Központi Bizottság két tagja a

kapitalisták előtti körmönfont hazugsággal *elárulta* nekik a munkások határozatát. A válasz erre csak a Központi Bizottság azonnali határozata lehet és kell is, hogy legyen:

„A Központi Bizottság megállapítja, hogy Zinovjev és Kamenyev a párthoz nem tartozó sajtóban való fellépésükkel teljesen kimerítették a sztrájktörés tényét és ezért mindkettőjüket kizárja a pártból."

Nem könnyű nekem ezt írni egykor hozzám közelálló elvtársakról, de az ingadozást ebben a dologban bűnnek tartanám, hiszen az olyan forradalmi párt, amely nem bünteti meg a tekintélyes sztrájktörőket, elpusztul.

A fegyveres felkelés kérdése, még akkor is, ha a sztrájktörők, akik elárulták a dolgot Rodzjankónak és Kerenszkijnek, hosszú időre el is halasztották, *nem került le a napirendről*, ezt a kérdést a párt nem vette le a napirendről. De hogyan lehet fegyveres felkelésre készülődni és a fegyveres felkelést előkészíteni, ha *megtűrjük* magunk között a „tekintélyes" sztrájktörőket? Minél tekintélyesebbek, annál *veszedelmesebbek*, annál méltatlanabbak a „bocsánatra". On n'est trahi que par les siens, mondják a franciák. Árulóvá csak *saját* emberünk lehet.

Minél „tekintélyesebbek" a sztrájktörők, annál inkább kötelességünk haladéktalanul megbüntetni őket kizárással.

Csak így hozhatjuk rendbe a munkáspártot, szabadulhatunk meg egy tucatnyi jellemtelen intellektueltől és tömöríthetjük a forradalmárok sorait, csak így nézhetünk szembe a nagy, az óriási nehézségekkel és menetelhetünk a *forradalmi munkásokkal*.

Mi nem mondjuk meg a sajtóban az igazságot: hogy a Központi Bizottság döntő ülése *után* Zinovjev és Kamenyev a vasárnapi gyűlésen arcátlanul a kérdés *felülvizsgálását* követelték, hogy Kamenyev szemérmetlenül azt ordította: „A Központi Bizottság csődöt mondott, mert egy héten át semmit sem csinált" (*Nem cáfolhattam meg, hiszen nem lehet megmondani, mi az, amit elvégeztünk*), Zinovjev pedig ártatlan képpel előterjesztette az ülésen leszavazott következő határozati javaslatot: „Nem lépni akcióba a szovjetkongresszusra 20-án érkező bolsevikokkal való tanácskozásig."

Gondoljuk csak meg: miután a *központ* a sztrájk kérdését eldöntötte, azt javasolni az alsóbb fórumok gyűlésének, hogy halasszák el a döntést (a 20-i kongresszusig, a kongresszust azonban utóbb elhalasztották... a Zinovjevek hisznek a Liber-Danoknak) és bízzák rá egy *olyan* testületre, amilyet a párt szervezeti szabályzata nem ismer, amely hatáskör tekintélyében *nem* áll a Központi Bizottság fölött, és amely *nem* ismeri Petrográdot.

És ezek után Zinovjev arcátlanul még azt meri írni: „Így aligha fogják megszilárdítani a párt egységét."

Lehet-e ezt másnak nevezni, mint szakítással való fenyegetésnek?

Én az ilyen fenyegetésre azzal válaszolok, hogy a végsőkig megyek, kiverekszem magamnak a munkások előtti szabad szólás jogát, és *bármibe kerüljön is,* meg fogom bélyegezni a sztrájktörő Zinovjevet mint sztrájktörőt. A szakítással való fenyegetésre azzal válaszolok, hogy megüzenem a végsőkig menő háborút mindkét sztrájktörő kizárásáért a pártból.

Egy szakszervezeti szövetség vezetősége *hónapokon át tartó* vita után határozott: a sztrájk elkerülhetetlen és megérett, az időpontot eltitkoljuk a munkáltatók elől. Ezután a vezetőség két tagja az *alsóbb fórumokhoz* megy, vitába száll a határozattal és kudarcot vall. Akkor ez a két ember a lapokhoz fordul és egy körmönfont hazugsággal elárulja a kapitalistáknak a vezetőség határozatát, s ezzel félig-meddig meghiúsítják a sztrájkot, vagy kedvezőtlenebb időpontra halasztatják azzal, hogy figyelmeztették az ellenséget.

Ez teljesen kimeríti a sztrájktörés tényét. Ezért követelem mindkét sztrájktörő kizárását, és fenntartom magamnak a jogot (tekintettel szakítással való fenyegetésükre), hogy *mindent* nyilvánosságra hozzak, amikor majd nyilvánosság elé lehet lépni.

A megírás ideje: 1917. október 19 (november 1).
Először megjelent: „Pravda" 250. sz.
1927. november 1.
Lenin Művei. 26. köt.
1952 220—224 old.

AZ OSZD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA TÖBBSÉGÉNEK ULTIMÁTUMA A KISEBBSÉGHEZ

Az OSZD(b)MP Kozpontı Bızottsagának többsége, mely teljes egészében helyeslı azt a polıtıkát, amelyet a Népbiztosok Tanácsa ez ideig folytatott, szükségesnek tartja, hogy a következő kategorıkus nyilatkozattal forduljon a Központı Bizottság kisebbségéhez.

Pártunk polıtıkáját a mostani helyzetben az a határozat szabja meg, amelyet Lenin elvtárs terjesztett elő és amelyet a Kozpontı Bizottsag tegnap, november 2-án elfogadott.* Ez a határozat a proletárugy elárulásának nyilvánít mınden olyan kísérletet, amelynek célja pártunkra ráerőszakolnı, hogy álljon el a hatalomtól, noha az Osszoroszországı Szovjetkongresszus a hatalmat a munkások, katonák és parasztok mılliói nevében a mi pártunk képvıselőınek kezébe adta, a mı programunk alapján Taktikánknak ez a vezérvonala, mely a megalkuvás elleni egész harcunkból következik és a Kerenszkij-kormány elleni felkelésben vezetett minket, most a bolsevizmus forradalmı lényegét alkotja, és ez a vezérvonal, amelyet most a Központi Bızottság ismét jóváhagy, feltétlenül kötelező a párt mınden tagjára és elsősorban a Központi Bizottság kisebbségére nézve.

Ezzel szemben a kısebbség képvıselői mind a Kozpontı Bızottság tegnapı ülése előtt, mind az ülés után olyan politikát folytattak és folytatnak, amely szemmel láthatóan pártunk vezérvonala ellen irányul és demoralizálja saját sorainkat, ingadozást kelt

* Lásd *Lenın* Művei 26 kot Szıkra 1952 281—283 old — *Szerk*

abban a pillanatban, amikor a legnagyobb szilárdságra és hajthatatlanságra van szükség.

Így például tegnap a Központi Végrehajtó Bizottság ülésén a bolsevik frakció, a kisebbséghez tartozó központi bizottsági tagok közvetlen részvételével, nyíltan a Központi Bizottság egyik határozata ellen szavazott (pártunknak a kormányban való számszerű és személy szerinti képviseletének kérdésében). Ez a hallatlan fegyelemsértés, melyet a Központi Bizottság tagjai követtek el a Központi Bizottság háta mögött, a Központi Bizottságban lezajlott sok órán át tartó vita után, amelyet az ellenzéknek ugyanezek a képviselői provokáltak, nyilvánvalóvá teszi előttünk, hogy az ellenzék lassanként kényszeríteni akarja a pártszerveket azzal, hogy szabotálja a pártmunkát egy olyan pillanatban, amikor ennek a munkának közvetlen eredményétől függ a párt sorsa, a forradalom sorsa.

Ezért a helyzetért nem viselhetjük és nem is akarjuk viselni a felelősséget.

Amikor a Központi Bizottság kisebbségéhez fordulunk ezzel a nyilatkozattal, határozott írásos választ követelünk arra a kérdésre, vajon kötelezi-e magát a kisebbség arra, hogy aláveti magát a pártfegyelemnek és azt a politikát fogja végrehajtani, amely Lenin elvtársnak a Központi Bizottság által elfogadott határozati javaslatában van megfogalmazva.

Abban az esetben, ha erre a kérdésre tagadó vagy határozatlan választ kapunk, haladéktalanul a Petrográdi Bizottsághoz, a Moszkvai Bizottsághoz, a Központi Végrehajtó Bizottság bolsevik frakciójához, egy Petrográdvárosi konferenciához és egy rendkívüli pártkongresszushoz fordulunk a következő alternatív javaslattal:

Vagy bízza meg a párt a mostani ellenzéket, hogy alakítson új kormányt azokkal a szövetségeseivel, akiknek a nevében az ellenzék most szabotálja a munkánkat — és akkor mi teljesen szabadnak fogjuk tekinteni mugunkat ezzel az új hatalommal szemben, amely ingadozásokon, tehetetlenségen és káoszon kívül semmi egyebet nem hozhat.

Vagy — amiben nem kételkedünk — a párt jóvá fogja hagyni a Központi Bizottság tegnapi határozatában kifejezésre jutó egyetlen lehetséges forradalmi vonalat, és akkor a pártnak ha-

tározottan azt kell javasolnia az ellenzék képviselőinek, hogy ha dezorganizáló munkájukat folytatják, ám tegyék ezt pártszervezeteink keretein kívül. Más megoldás nincs és nem is lehet. A szakadás természetesen igen szomorú tény lenne. De a becsületes és nyílt szakadás most hasonlíthatatlanul jobb a belső szabotázsnál, saját határozataink meghiúsításánál, a dezorganizációnál és az összeroppanásnál. Mi mindenesetre egy pillanatig sem kételkedünk abban, hogy ha a tömegek ítélőszéke elé visszük nézeteltéréseinket (amelyekben alapjában véve a közöttünk és a „Novaja Zsizny"-csoport meg a Martov-csoport között fennálló nézeteltérések ismétlődnek meg), ez biztosítani fogja politikánk számára a forradalmi munkások, katonák és parasztok feltétlen és önfeláldozó támogatását, s a legrövidebb időn belül az erőtleneket megillető elszigeteltségré kárhoztatja az ingadozó ellenzéket.

A megírás ideje: 1917. november 3 (16).

Először megjelent:
„Proletarszkaja Revoljucija"
1922. 7. sz.

Lenin Művei. 26. köt.
1952. 284—286. old.

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL

Kamenyev, Zinovjev, Rjazanov és Larin elvtársaknak

A Központi Bizottság egyszer már ultimátummal fordult az önök politikájának legnevesebb képviselőihez (Kamenyevhez és Zinovjevhez) és azt követelte, hogy vessék alá magukat teljesen a Központi Bizottság döntéseinek és vonalának, mondjanak le teljesen munkájának szabotálásáról és a züllesztő tevékenységről.*

Az önök politikájának képviselői, amikor kiléptek a Központi Bizottságból, de bentmaradtak a pártban, ezzel kötelezték magukat arra, hogy alávetik magukat a Központi Bizottság határozatainak. Önök viszont azzal, hogy nem érik be a párton belüli kritikával, ingadozást visznek be a még véget nem ért felkelés harcosainak soraiba és a pártfegyelem megszegésével pártunk keretein kívül, a Szovjetekben, az önkormányzati intézményekben, a szakszervezetekben stb., folytatják az aknamunkát a Központi Bizottság döntései ellen és gátolják munkáját.

A Központi Bizottság erre való tekintettel kénytelen megismételni ultimátumát és felszólítani önöket, hogy vagy kötelezzék magukat haladéktalanul írásos formában arra, hogy alávetik magukat a Központi Bizottság határozatainak, és minden tettükben a Központi Bizottság politikáját fogják követni, vagy álljanak el minden nyilvános párttevékenységtől, és a pártkongresszusig mondjanak le a munkásmozgalomban betöltött minden felelős tisztségről.

* Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. Szikra 1952. 284—286. old — *Szerk.*

Amennyiben visszautasítják az egyik vagy a másik kötelezettség vállalását, a Központi Bizottság kénytelen lesz felvetni a pártból való azonnali kizárásuk kérdését.

A megírás ideje: 1917. november 5 vagy 6 (18 vagy 19).

Először 1927-ben, „A párt Zinovjev és Kamenyev 1917 októberi sztrájktörése ellen" c. brosúrában jelent meg.

Lenin Művei. 26. köt. 1952. 306—307. old.

AZ ALAPTALAN VÁDASKODÁSÉRT VALÓ FELELŐSSÉGREVONÁSRÓL

Az OSZD(b)MP Központi Bizottságának határozattervezete

A Központi Bizottság elvként leszögezi:

minden intrikánál és személyes vádaskodásnál azok, akik ilyen vádakat terjesztenek, anélkül hogy a szabatosan megfogalmazott vádakkal bírósághoz fordultak volna, rágalmazóknak tekintendők;

akik úgy érzik, hogy ilyen vádak érték őket, forduljanak a bírósághoz.

A megírás ideje: 1917. november 29 (december 12).

Először megjelent 1945-ben.

Magyarul most jelent meg először.

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A VERSENYT?

A burzsoá írok egész papírhegyeket írtak és írnak tele, hogy magasztalják a konkurrenciát, az egyéni vállalkozó szellemet és a kapitalisták meg a kapitalista rend egyéb nagyszerű erényeit és gyönyörűségeit. A szocialistáknak bűnül rótták fel, hogy nem akarják megérteni ezeknek a dicső erényeknek jelentőségét és nem akarnak számolni az „emberi természettel". Valójában azonban a kapitalizmus az önálló kisárutermelést, amely mellett a konkurrencia annyira-amennyire még *széles* méretekben kifejleszthette a vállalkozó szellemet, az energiát, a merész kezdeményezést, már réges-régen felcserélte a nagy- és legnagyobb arányú gyári termeléssel, részvénytársasági vállalatokkal, szindikátusokkal és egyéb monopolista szervezetekkel. A konkurrencia az *ilyen* kapitalizmusban azt jelenti, hogy a lakosság *tömegeinek*, óriási többségének, a dolgozók kilencvenkilenc százalékának vállalkozó szellemét, energiáját, merész kezdeményezését brutálisan elnyomják, azt jelenti, hogy a versenyt a pénzügyi szélhámosság, zsarnokság, a társadalmi lajtorja legtetején állók alázatos kiszolgálása váltotta fel.

A szocializmus nemcsak nem fojtja el a versenyt, hanem ellenkezőleg, először teremti meg annak lehetőségét, hogy a versenyt valóban *széles*, valóban *tömeg*méretekben alkalmazzák, hogy valóban a dolgozók többségét vonják be az olyan munkába, ahol megmutathatják, hogy mit tudnak, ahol kifejleszthetik képességeiket, ahol megnyilvánulhatnak azok a tehetségek, amelyek a népben, e frissen buzogó forrásban megvannak, s amelyeket a ka-

pitálizmus ezer meg ezer, millió meg millió esetben eltiport, elnyomott és elfojtott.

A mi feladatunk most, amikor szocialista kormány van hatalmon, az, hogy megszervezzük a versenyt.

A burzsoázia szekértolói és tányérnyalói a szocializmust úgy ábrázolták, mint valami egyoldalú, rideg, egyhangú, szürke kaszárnyát. A pénzeszsák lakájai, a kizsákmányolók bérencei — a burzsoá intellektuel urak — a szocializmussal „rémítgették" a népet, amelyet éppen a kapitalizmus kárhoztatott kényszermunkára, mértéktelen, egyhangú kaszárnyamunkára, éhségre és nyomasztó szegénységre. Az első lépés ahhoz, hogy a dolgozók ez alól a kényszermunka alól magukat felszabadítsák: a földesúri földek elkobzása, a munkásellenőrzés bevezetése, a bankok államosítása. A további lépések a következők lesznek: a gyárak és üzemek államosítása, az egész lakosságnak olyan fogyasztási szövetkezetekbe való kényszerű beszervezése, amelyek egyidejűleg a termékek értékesítésének szövetkezetei is lesznek, valamint a gabonával és más szükségleti cikkekkel való kereskedelem állami monopóliuma.

Csak most válik lehetővé, hogy a vállalkozó szellem, a verseny, a meresz kezdeményezés széles, valóban tömegméretekben nyilatkozzék meg. Minden gyár, amely kidobta, vagy legalábbis igazi munkásellenőrzéssel kordába szorította kapitalistáját, minden falu, ahol kifüstölték a kizsákmányoló földesurat és elvették tőle a földet, most és csakis most vált azzá a tevékenységi területté, amelyen a munka embere megmutathatja azt, mi lakozik benne, amikor kissé kiegyenesítheti hátát, felemelheti fejét, embernek érezheti magát. Évszázadokon át idegennek végzett munka, a kizsákmányolók javára folytatott kényszermunka után először nyílik lehetőség arra, hogy *saját magának dolgozzék*, méghozzá úgy dolgozzék, hogy a modern technika és kultúra minden vívmányára támaszkodik.

Persze, ez az emberiség egész történetében legnagyszerűbb változás, amikor a kényszermunkát felváltja a saját magunk javára végzett munka, nem mehet végbe surlódások, nehézségek, összeütközések nélkül, anélkül, hogy erőszakot ne alkalmaznánk a megrögzött naplopókkal és azok szekértolóival szemben. E tekintetben egyetlen munkásnak sincsenek illúziói: a munkások és szegényparasztok, akiket a kizsákmányolóknak hosszú-hosszú

esztendőkön át végzett kényszermunka, a kizsákmányolók örökös komiszkodásai és szidalmai megedzettek, akiket megedzett a súlyos ínség, tudják, hogy időre van szükség ahhoz, hogy a kizsákmányolók ellenállását *megtörjék*. A munkásokat és parasztokat egyáltalán nem fertőzték meg az intellektuel uraknak, mindezeknek a „Novaja Zsizny" körül csoportosuló és más puhányoknak érzelgős illúziói, akik rekedtre „kiabálták" magukat a kapitalisták ellen, akik „gesztikuláltak", „mennydörögtek" ellenük, hogy azután siránkozva, vert kölyökkutya módjára viselkedjenek, amikor *cselekvésre* került a sor, arra, hogy a fenyegetőzéseket tettekre váltsák s a kapitalisták *megdöntését* a gyakorlatban vigyék keresztül.

Az a nagy változás, amikor a kényszermunkát felváltja az önmagunk számára végzett munka, az óriási, országos méretekben (bizonyos fokig nemzetközi, világméretekben) tervszerűen szervezett munka — a kizsákmányolók ellenállásának elnyomására alkalmazott „katonai" rendszabályokon kívül — óriási szervezeti, szervezői erőfeszítést követel a proletariátustól és a szegényparasztsagtól. A szervezési feladat egyetlen elválaszthatatlan egészbe fonódik össze azzal a feladattal, hogy a tegnapi rabszolgatartókat (a tőkéseket) és lakájfalkajukat — a burzsoá intellektuel urakat — könyörtelenul, katonai eszközökkel elnyomjuk. Mi mindig szervezők és főnökök voltunk, mi parancsokat osztogattunk — így beszélnek és gondolkoznak a tegnapi rabszolgatartók és az értelmiség soraiból kikerülő cselédeik —, ilyenek is akarunk maradni, eszünk ágában sincs az „egyszerű népre", a munkásokra és a parasztokra hallgatni, mi nem fogunk nekik engedelmeskedni, a tudásból fegyvert fogunk kovácsolni annak érdekében, hogy a pénzeszsák megvédje kiváltságait, hogy a tőke megvédje uralmát a nép fölött.

Így beszélnek, gondolkodnak és cselekszenek a burzsoák és a burzsoá intellektuelek. *Haszonleső* szempontból érthető a viselkedésük: a feudalis földesurak tányérnyalóinak és kitartottjainak, a papoknak, a törvénycsavaróknak, a Gogolnál szereplő csinovnyikoknak, a Belinszkijt gyűlölő „intellektueleknek" szintén „nehéz" volt megválniuk a jobbágyság rendszerétől. Ámde a kizsákmányolók és intellektuel cselédjeik ügye — reménytelen ügy. Ellenállásukat a munkások és parasztok megtörik — sajnos, még

nem eleg keményen, határozottan és könyörtelenul — *és végleg le fogják törni.*

„Ők" úgy gondolkodnak, hogy az „egyszerű nép", az „egyszerű" munkások és szegényparasztok nem tudnak majd megbirkózni azzal a hatalmas, a szó világtörténelmi értelemében véve igazán hősies szervezési feladattal, amelyet a szocialista forradalom a dolgozókra hárított. „Nélkülünk nem boldogulnak", vigasztalják magukat azok az intellektuelek, akik megszokták, hogy a kapitalisták és a kapitalista állam kiszolgálói legyenek. Arcátlan számításuk nem válik be: a képzett emberek már most különválnak, átmennek a nép oldalára, a dolgozók oldalára, és segítenek abban, hogy megtörjük a tőke bérenceinek ellenállását. Szervezőtehetség pedig bőven van a parasztság és a munkásosztály soraiban, s ezek a tehetségek csak most kezdenek önmagukra eszmélni, most kezdenek ébredezni, az élő, az alkotó, a nagy munka felé törni, most kezdenek önállóan hozzáfogni a szocialista társadalom építéséhez.

Egyik legfontosabb, ha ugyan nem a legfontosabb feladat ez idő szerint az, hogy a munkásoknak s általában a dolgozóknak és kizsákmányoltaknak ezt az önálló kezdeményezését az alkotó *szervező* munka terén minél nagyobb arányokban kifejlesszük. Ha törik, ha szakad, szét kell zúznunk azt a régi, *ostoba,* barbár, alávaló és szégyenletes előítéletet, hogy az államot kormányozni, a szocialista társadalom szervező építését vezetni csakis az úgynevezett „felső osztályok", csakis a gazdagok vagy azok tudják, akik kijárták a gazdag osztályok iskoláját

Ez előítélet. A rothadt vaskalaposság, a megcsontosodottság, a szokásokhoz való szolgai ragaszkodás, de még inkább azoknak a kapitalistáknak szennyes kapzsisága tartja fenn, akik érdekelve vannak abban, hogy rabolva kormányozzanak és kormányozva raboljanak. Nem. A munkások egy pillanatig sem feledik el, hogy szükségük van a tudás hatalmára. Az a nem mindennapi igyekezet, amelyet a munkások a művelődés terén mutatnak, mégpedig éppen most mutatnak, azt bizonyítja, hogy a proletariátus soraiban e tekintetben nincs és nem is lehet tévelygés. A szervezőmunkával azonban meg tud birkózni az *egyszerű* munkás és paraszt is, aki írni-olvasni tud, akinek van emberismerete, gyakorlati tapasztalata. Ilyen emberek az „egyszerű nép" között, amely-

ről a burzsoá értelmiségiek fennhéjázóan és megvetően beszélnek, *tömegével* vannak. Az ilyen tehetségeknek még érintetlen és rendkívül bőséges forrása a munkásosztály és a parasztság.

A munkások és parasztok még „bátortalanok", még nem szokták meg, hogy most *ők* az *uralkodó* osztály, még nem elég határozottak. A forradalom nem tudta *egy csapásra* létrehozni ezeket a tulajdonságokat a sok-sok millió emberben, akiket egész életükön át az éhség és nyomor korbácsa kényszerített munkára. Az 1917-es Októberi Forradalomnak azonban éppen abban van az ereje, életrevalósága, legyőzhetetlensége, hogy *felébreszti* e tulajdonságokat, összetör minden régi akadályt, szétzúzza az ósdi bilincseket, egy új élet *önálló* teremtésének útjára vezeti a dolgozókat.

Nyilvántartás és ellenőrzés — ez a *fő* gazdasági feladata minden egyes Munkás-, Katona- és Parasztküldött Szovjetnek, minden egyes fogyasztási szövetkezetnek, minden egyes ellátási szervezetnek vagy bizottságnak, minden egyes üzemi bizottságnak, vagy általában munkásellenőrzési szervnek.

A harc az ellen a régi szokás ellen, mely a munka mértékét, a termelési eszközöket a rab ember szempontjából nézi: hogyan lehetne lerázni a fölös terhet, hogyan lehetne a *burzsoáziától* legalább egy falatot kicsikarni — ez a harc elkerülhetetlen. Az élenjáró, öntudatos munkások már megkezdték ezt a harcot és határozottan szembeszálltak azokkal a gyári újoncokkal, akik különösen a háború alatt nagyon megszaporodtak, és akik most a *nép* gyárával, a nép tulajdonába átment gyárral szemben továbbra is úgy akarnának viselkedni, mint régen, amikor egyetlen gondjuk az volt: „minél nagyobb falatot kicsikarni s azután továbbállni". E harcban a parasztságnak és a dolgozó tömegeknek minden öntudatos, becsületes, gondolkodó eleme az élenjáró munkások oldalán sorakozik fel.

A nyilvántartás és az ellenőrzés, *ha* azt a Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei mint legfelsőbb államhatalom gyakorolják, vagy ha ennek a hatalomnak az utasítására, megbízásából gyakorolják azt — a mindenre kiterjedő, általános, egyetemes nyilvántartás és ellenőrzés, a munka mennyiségének és a termékek elosztásának nyilvántartása és ellenőrzése —, ebben van a

szocialista átalakulás *lényege,* ha egyszer a proletariátus politikai uralmát megteremtettük és biztosítottuk.

A nyilvántartás és az ellenőrzés, amely a szocializmusba való átmenethez szükséges, csakis tömegméretű lehet. Csakis a forradalmi munkások és parasztok *tömegeinek* önkéntes és lelkiismeretes, forradalmi lelkesedéssel teljesített közreműködése a *gazdagok, tolvajok, naplopók és garázda elemek* nyilvántartásában és ellenőrzésében, csakis ez az, ami le tudja győzni az átkozott kapitalista társadalom e maradványait, az emberiségnek ezt a söpredékét, e reménytelenül megrothadt és elzüllött elemeket, ezt a járványos nyavalyát, pestist, fekélyt, amit a szocializmusra a kapitalizmus hagyott örökségül.

Munkások és parasztok, dolgozók és kizsákmányoltak! A föld, a bankok, a gyárak, az üzemek az egész nép tulajdonába mentek át. Lássatok hozzá *magatok* a javak termelésének és elosztásának nyilvántartásához és ellenőrzéséhez — ez és *csakis* ez az út vezet a szocializmus győzelméhez, ez a szocializmus győzelmének záloga a mindenféle kizsákmányolás, mindenféle inség és szükség fölötti győzelem záloga! Mert Oroszországban mindenkire jut elég kenyér, vas, fa, gyapjú, gyapot és len, csak osszuk el helyesen a munkát és a termékeket, csak valósítsuk meg azt, hogy az egész nép ellenőrizze *szakszerűen, gyakorlatilag* ezt az elosztást, csak győzzük le *nem csupán* a politikában, hanem a *mindennapi gazdasági* életben is a nép ellenségeit: a gazdagokat és tányérnyalóikat, azután a tolvajokat, naplopókat és garázda elemeket.

Nincs kegyelem a nép ez ellenségei, a szocializmus ellenségei, a dolgozók ellenségei számára! Élethalálharc a gazdagok és tányérnyalóik, a burzsoá intellektuelek ellen; harc a tolvajok, naplopók és garázda elemek ellen. Ezek egytől-egyig édestestvérek, a kapitalizmus szülöttei, annak az úri és burzsoá társadalomnak a gyermekei, amelyben egy elényésző kis csoport rabolta a népet és csúfot űzött a népből, amelyben az ínség és nyomor ezreket meg ezreket kergetett a züllés, a korrupció, a bűnözés útjára, olyannyira, hogy még emberi mivoltukról is megfeledkeztek. annak a társadalomnak a gyermekei, ahol a dolgozókban szükségképpen kifejlődött az a törekvés, hogy akár csalással is, de kibújjanak a kizsákmányolás alól, akár egy pillanatra is, de meneküljenek, szabaduljanak az utált munkától, bármilyen úton-módon, bármi

áron, legalább egy darab kenyeret csikarjanak ki, hogy ne éhezzenek, hogy se nekik, se családjuknak ne korogjon a gyomra.

A gazdagok és a tolvajok — ez ugyanannak az éremnek két oldala, ez a kapitalizmus által hizlalt *élősdieknek* két fő fajtája, ezek a szocializmus fő ellenségei, ezeket az ellenségeket az egész lakosság különleges felügyelete alá kell helyezni, s ha a szocialista társadalom szabályait és törvényeit a legkisebb mértékben is megszegik, könyörtelenül végezni kell velük. Minden gyengeség, minden ingadozás, minden érzelgősség e tekintetben a legnagyobb bűn volna a szocializmussal szemben.

Hogy a szocialista társadalmat megóvhassuk ezektől az élősdiektől, meg kell szerveznünk a végzett munka mennyiségének, a javak termelésének és elosztásának az egész népre kiterjedő, a munkások és parasztok milliói meg milliói által önkéntesen, erélyesen és forradalmi lelkesedéssel támogatott nyilvántartását és ellenőrzését. Ahhoz pedig, hogy megszervezhessük ezt a nyilvántartást, és ellenőrzést, amely minden becsületes, értelmes, rátermett munkás és paraszt számára *teljesen hozzáférhető*, és egyáltalán nem múlja felül erejüket, az kell, hogy felszínre hozzuk a munkások és parasztok közül, az ő saját soraikból kikerülő szervezőtehetségeket, az kell, hogy buzdítsuk őket — és szervezzük meg országos méretekben —, hogy lépjenek *versenyre* és mutassák meg, ki ér el nagyobb szervezői sikereket, az kell, hogy a munkások és parasztok világosan megértsék, mi a különbség a képzett ember szükséges tanácsa és az „egyszerű" munkásnak és parasztnak a „képzettek" soraiban olyannyira elterjedt *lomposság* fölötti ellenőrzése között.

Ez a lomposság, hanyagság, gondatlanság, pontatlanság, ideges kapkodás, a hajlamosság arra, hogy a cselekvést vitákkal, a munkát beszélgetésekkel helyettesítsék, a hajlamosság arra, hogy a világon mindenhez hozzáfogjanak és semmit be ne fejezzenek — a „képzett embereknek" egyik olyan sajátsága, amely egyáltalán nem gonosz természetükből, még kevésbé rosszakaratból fakad, hanem életszokásaikból, munkakörülményeikből, a túlfeszített munkából, a szellemi és fizikai munka természetellenes különválasztásából stb. stb. következik.

Forradalmunk hibái, hiányosságai, balfogásai között nem csekély szerepe van azoknak a hibáknak stb., amelyek a sorainkban levő értelmiségiek e sajnálatos — de a jelenlegi pillanatban el-

kerülhetetlen — sajátságaiból és abból kovetkeznek, hogy a *munkások nem* ellenőrzik kellően az értelmiségiek *szervezői* munkáját.

A munkások és parasztok még „bátortalanok", ettől meg kell szabadulniuk és *kétségtelenül* meg is fognak szabadulni. Nem lehetünk meg a képzett emberek, az értelmiségiek, a szakemberek tanácsa, útmutatása nélkül. Minden csak valamelyest is értelmes munkás és paraszt nagyon jól megérti ezt, és a sorainkban levő értelmiségiek nem panaszkodhatnak, hogy a munkások és parasztok részéről hiányzik irányukban a figyelem és elvtársi megbecsülés. Más dolog azonban a tanács és az útmutatás, és más dolog a *gyakorlati* nyilvántartás és ellenőrzés megszervezése. Az értelmiségiek lépten-nyomon nagyszerűbbnél nagyszerűbb tanácsokat és útmutatásokat adnak, de amikor arra kerül a sor, hogy ezeket a tanácsokat és útmutatásokat *átvigyék* az életbe, hogy a *gyakorlatban ellenőrizzék* a szó tetté váltását, akkor a nevetségességgel, az *ostobasággal,* a szégyenletes „ügyefogyottsággal" határos tehetetlenséget árulnak el.

Ebben a tekintetben a „népből", a munkások és dolgozó parasztok soraiból kikerülő gyakorlati szervezők segítsége és *vezető szerepe nélkül* semmiképpen sem lehetünk meg. „Nem az istenek égetik a fazekakat" — ezt az igazságot a munkásoknak és parasztoknak erősen emlékezetükbe kell vésniük. Meg kell érteniük, hogy most minden a *gyakorlaton* múlik, hogy elérkezett az a történelmi pillanat, amikor az elmélet gyakorlatba csap át, amikor a gyakorlat megeleveníti az elméletet, a gyakorlat kijavítja, a gyakorlat ellenőrzi az elméletet, amikor különösképpen beigazolódnak Marx szavai: „a gyakorlati mozgalom egyetlen lépése többet ér, mint tucatnyi program"* — minden lépés, amely a gyakorlatban ténylegesen kordába szorítja, megfékezi, teljes nyilvántartás és felügyelet alá helyezi a gazdagokat és tolvajokat, fontosabb a szocializmusról való tucatnyi pompás elmélkedésnél. Mert „szürke minden elmélet, barátom, de zöld az élet aranyfája".

Meg kell szervezni a munkások és parasztok soraiból kikerülő gyakorlati szervezők egymás közti versenyét. Harcolni kell az ellen, hogy mindent egy kaptafára húzzunk, és harcolni kell minden olyan kísérlet ellen, amely felülről akar egyformaságot be-

* *Marx—Engels:* Válogatott levelek Szikra 1950. 352. old

vezetni, amire az értelmiségiek annyira hajlamosak. A demokratikus és szocialista centralizmussal sem az egy kaptafára húzás, sem a felülről bevezetett egyformaság nem fér össze. Az egységet az alapvető, a fontos, a lényeges kérdésekben nemcsak nem zavarja, hanem biztosítja a *változatosság* a részletekben, a helyi sajátosságokban, az ügyek kezelésének módszereiben, az ellenőrzés megvalósításának *módjaiban,* az élősdiek (a gazdagok meg a tolvajok és az intelligencia soraiban fellelhető hanyag és hisztérikus emberek stb. stb.) felszámolásának és ártalmatlanná tételének útjaiban.

A Párizsi Kommün nagyszerű példát mutatott arra, hogyan kell egybekapcsolni a kezdeményezést, az önállóságot, a mozgási szabadságot, az alulról jövő lendület erejét — és az önkéntes, sablontól mentes centralizmust. A mi szovjetjeink ugyanazon az úton haladnak. De még „bátortalanok", még nem bontakoztak ki, még nem „dolgozták be" magukat a szocialista rend megteremtéséhez vezető új, nagy, alkotó munkába. A szovjeteknek merészebben, kezdeményezőbben kell dologhoz látniuk. Arra van szükség, hogy minden egyes „kommuna" — bármely gyár, bármely falu, bármely fogyasztási szövetkezet, bármely közellátási bizottság — egymással *versenyezve* lépjen fel, mint a munka és a termékelosztás nyilvántartásának és ellenőrzésének gyakorlati szervezője. Ennek a nyilvántartásnak és ellenőrzésnek programja egyszerű, világos, mindenki számára érthető: hogy mindenkinek legyen kenyere, hogy mindenki jó lábbeliben járjon és ne legyen rongyos a ruhája, hogy mindenkinek meleg hajléka legyen, hogy mindenki lelkiismeretesen dolgozzék, és hogy egyetlen tolvaj se (köztük a munkakerülő se) sétáljon szabadon, hanem börtönben üljön, vagy pedig a legsúlyosabb természetű kényszermunkával töltse le büntetését, hogy minden gazdagnak, aki megszegi a szocializmus szabályait és törvényeit, ugyanaz legyen a sorsa, mint a tolvajoknak, mert méltán illeti meg ugyanaz a sors. „Aki nem dolgozik, ne is egyék" — ez a szocializmus *gyakorlati* parancsolata. Ezt kell a *gyakorlatban* megvalósítani. Ilyen *gyakorlati* sikerekkel büszkélkedjenek „kommunáink", a munkások és parasztok közül kikerülő szervezőink, de még inkább az értelmiségiek közül kikerülők (annál is *inkább,* mert *túlságosan* megszokták, a *kelleténél jobban* megszokták azt, hogy általános útmutatásaikkal és határozati javaslataikkal büszkélkedjenek).

Maguk a kommunák, a falu és a város kis sejtjei, dolgozzák ki és próbálják ki a gyakorlatban a gazdagok, tolvajok és munkakerülők gyakorlati nyilvántartásának és ellenőrzésének ezer meg ezer formáját és módozatát. A változatosság e téren az életrevalóság biztosítéka, a siker záloga, hogy elérjük a közös, egységes célt: az orosz föld *megtisztítása* minden kártékony féregtől, a bolháktól — a tolvajoktól, a poloskáktól —, a gazdagoktól és egyebektől. Az egyik helyen börtönbe dugnak majd egy rakás gazdagot, egy tucat tolvajt, féltucat munkást, aki kibúvik a munka alól (olyan botrányos módon, mint Petrográdban sok szedő, különösen a pártnyomdákban). Más helyen arra fogják kényszeríteni őket, hogy az árnyékszékeket tisztogassák. A harmadik helyen büntetésük kitöltése után sárga lapot kapnak, hogy megjavulásukig az egész nép szeme előtt legyenek, mint *ártalmas* emberek. A negyedik helyen megtizedelik a munkakerülőket, ott a helyszínen. Az ötödik — különböző kombinációját találják majd ki, például a megjavítható elemeket a gazdagok, a burzsoá értelmiségiek, tolvajok és garázdálkodók közül feltételesen szabadlábra helyezik, hogy ezzel érjék el gyors megjavulásukat. Minél változatosabbak lesznek a módszerek, annál jobbak, annál gazdagabbak lesznek tapasztalataink, annál biztosabb és gyorsabb lesz a szocializmus sikere, annál könnyebben alakítja ki a gyakorlat — mert hiszen csak a gyakorlat tudja kialakítani — a harc *legjobb* módszereit és eszközeit.

Melyik kommunában, melyik nagyvárosi negyedben, melyik gyárban, melyik faluban *nincsenek* éhezők, *nincsenek* munkanélküliek, *nincsenek* gazdag lebzselők, *nincsenek* gaz burzsoá lakájok, szabotálók, akik értelmiségieknek nevezik magukat? hol tettek többet a munka termelékenységének fokozására? hol tettek többet annak érdekében, hogy a szegények számára új, jó házakat építsenek, hogy a gazdagok helyezzék el őket, hogy minden szegény család gyermekét rendszeresen egy-egy üveg tejjel lássák el? — e kérdések körül kell kibontakoznia a kommunák, községek fogyasztási és termelőszövetkezetek és társulatok, Munkás-, Katona- és Parasztküldöttek Szovjetjei közötti *versenynek*. Ebben a munkában kell a *gyakorlat* során kiválniuk és felemelkedniük, az országos kormányzatban való részvételig, a *szervező tehetségeknek*. Ilyenek nagy számmal vannak a nép soraiban. Csak el vannak nyomva. Segíteni kell őket abban,

hogy kifejlődjenek. Ok *é s c s a k i s ő k* azok, akık a tömegek támogatásával megmenthetik Oroszországot és megmenthetik a szocializmus ugyét.

A megírás ideje. 1917. december 25—28 (1918. január 7—10).
Először megjelent: „Pravda" 17. 1929. január 20.
Aláírás: V. L e n ı n.
Lenin Művei. 26. köt. 1952. 418—430. old.

AZ OK(b)P VII. KONGRESSZUSA[85]

1918 március 6—8

HATÁROZATI JAVASLAT A „BALOLDALI KOMMUNISTÁK" NYILATKOZATÁVAL KAPCSOLATBAN, MELYBEN MEGTAGADJÁK A KÖZPONTI BIZOTTSÁGBA VALÓ BELÉPÉST[86]

A kongresszus azt tartja, hogy a párt mai helyzetében a Központi Bizottságba való belépés megtagadása kivaltképpen nem kívanatos, mert az ilyen megtagadas, amely általaban is elvileg megengedhetetlen azok számára, akik meg akarják őrizni a párt egységét, most kétszeresen fenyegetné a part egységét

A kongresszus kijelenti, hogy nem a Kozponti Bizottságbol való kilépéssel, hanem megfelelő nyilatkozattal hárítja el es kell is hogy elhárítsa magárol a felelősseget mindenki, amikor nem ért egyet a Központi Bizottság lépéseivel

A kongresszus ezért abban a biztos reményben, hogy az elvtarsak, miután tanácskoztak a helyi pártszervezetekkel, visszavonják nyilatkozatukat, ezt a nyilatkozatot figyelmen kívul hagyva hajtja végre a valasztast

Először 1923-ban, „Az Oroszországi Kommunista Párt VII. kongresszusa Gyorsírói jegyzet 1918 március 6—8" c konyvben jelent meg

Lenin Müvei. 27 kot 1952 140 old

AZ OROSZORSZÁGI SZOVJET KÖZTÁRSASÁG NEMZETKÖZI HELYZETE ÉS A SZOCIALISTA FORRADALOM ALAPVETŐ FELADATAI

(Reszlet)

... Az Oroszországban ma kormanyzo bolsevik párt fejlődése kulonösen szemléltetően mutatja, hogy miben all a jelenlegi politikai helyzet sajátszerűségét jelentő történelmi fordulat, mely azt követeli, hogy a Szovjethatalom új irányt vegyen, vagyis új módon tűzze ki az új feladatokat.

A jövőt képviselő minden pártnak első feladata az, hogy a nép többségét meggyőzze programjának és taktikájának helyességéről. Ez a feladat állt előtérben mind a cárizmus idején, mindpedig abban az időszakban, amikor a Csernovok és a Ceretelik Kerenszkijjel és Kiskinnel paktálgattak. Most ezt a feladatot, melyet természetesen még korántsem oldottunk meg teljes egészében (és amelyet sohasem lehet teljesen kimeríteni), alapjában megoldottuk, mert Oroszország munkásainak és parasztjainak többsége, amint azt a legutóbbi moszkvai szovjetkongresszus kétséget kizáróan megmutatta, nyilvánvalóan a bolsevikok pártján áll.

Pártunk második feladata a politikai hatalom kivívása és a kizsákmányolók ellenállásának elfojtása volt. Ezt a feladatot szintén nem oldottuk még meg teljesen, és ezt nem lehet figyelmen kivül hagyni, mert egyrészt a monarchisták és a kadetok, másrészt szekértolóik és uszályhordozoik, a mensevikek és a jobboldali eszerek továbbra is egyesülni próbálnak a Szovjethatalom megdöntése céljából. Lényegében azonban ezt a feladatot, a kizsákmányolók ellenállásának elfojtását, az 1917. október 25-től (körülbelül) 1918 februárjáig, vagyis Bogajevszkij kapitulációjáig terjedő időben már megoldottuk.

Most egy harmadik feladat kerül sorra, mint legközelebbi és a jelenlegi helyzet sajátszerűségét jelentő feladat: Oroszország *kormányzásának* megszervezése. Magától értetődik, hogy ezt a feladatot már rögtön 1917. október 25. után kitűztük s megoldásához is hozzáfogtunk, de mindeddig, amíg a kizsákmányolók ellenállása még nyílt polgárháború formájában nyilvánult meg, a kormányzás feladata *nem válhatott fő, központi feladattá.*

Most központi feladattá lett. Mi, a bolsevikok pártja, *megnyertük* Oroszországot. *Elhódítottuk* Oroszországot — a gazdagoktól a szegények számára, a kizsákmányolóktól a dolgozók számara. Most *kormányoznunk* kell Oroszországot. És a jelenlegi helyzetnek éppen az a sajátszerűsége, éppen az a nehézsége, hogy megértsük a nép meggyőzésének és a kizsakmányolók katonai elnyomásának fő feladatáról a *kormányzás* fő feladatára való *átmenet* sajátosságait.

Először fordul elő a világtörténelemben, hogy egy szocialista pártnak sikerült nagyjából befejeznie a hatalom kivívását és a kizsakmanyolok elnyomasát, sikerült *eljutnia közvetlenül a kormányzás* feladatához. A szocialista forradalom e legnehezebb (és leghálásabb) feladatának méltó végrehajtóivá kell válnunk. Meg kell *gondolnunk,* hogy az eredményes kormányzáshoz, azon *kívul,* hogy tudunk meggyőzni, hogy tudunk győzni a polgárháborúban, még ertenünk kell a *gyakorlati szervezéshez* is. Ez a legnehezebb feladat, mert arról van szó, hogy új módon megszervezzük tíz- és tízmillíók életének legmélyebb alapjait — gazdasági alapjait. És ez a leghálásabb feladat, mert csak ennek megoldása (fő és alapvető vonásaiban való megoldása) után lehet majd elmondani, hogy Oroszország nemcsak szovjet köztársasággá, hanem szocialista köztársasággá is *vált.*

A MUNKA TERMELÉKENYSÉGÉNEK EMELÉSE

Miután a proletariátus megoldotta a hatalom kivívásának feladatát, és amilyen mértékben lényegében és fő vonásaiban megoldja a kisajatítók kisajátitasának és a kisajatítók ellenállása elfojtásának feladatát, minden szocialista forradalomban szükségszerűen előtérbe nyomul a kapitalizmusnál magasabb rendű társadalmi alakulat megteremtésének alapvető feladata, vagyis: a munka termelékenységének emelése, ezzel kapcsolatban pedig

(és ennek érdekében) a munkának magasabb színvonalú megszervezése. Szovjethatalmunk most éppen olyan helyzetben van, hogy a kizsákmanyolókon — kezdve Kerenszkijtől egészen Kornyilovig — aratott győzelmei révén lehetősége nyílt arra, hogy közvetlenül elővegye ezt a feladatot, komolyan hozzáfogjon e feladat megoldásához. És itt rögtön kitűnik, hogy míg a kozponti államhatalmat néhány nap alatt meg lehet hódítani, míg a kizsákmányolók katonai (és szabotázs formájában megnyilvánuló) ellenállását még egy nagy ország különböző szegleteiben is néhány hét alatt el lehet fojtani — a munka termelékenységének emelésével kapcsolatos feladat alapos megoldása mindenesetre (különösen egy rendkívül gyötrelmes és pusztító háború után) több évet vesz igenybe. E munka huzamos jellege itt feltétlenül az objektív körülményekkel függ össze.

A munka termelékenysegének emelése mindenekelőtt megköveteli a nagyipar anyagi alapjának biztosítását; a fűtőanyag-, a vastermelés, a gépgyártás, a vegyipar fejlesztését. Az Oroszországi Szovjet Köztársaság kedvező körülmények között van annyiban, hogy — még a breszti béke után is — óriási erőkészletekkel rendelkezik (az Urálban), fűtőanyagkészletei vannak Nyugat-Szibériában (kőszén), a Kaukázusban és délkeleten (ásványolaj), Közép-Oroszországban (tőzeg), az erdők, vízierők, vegyipari nyersanyagok (Kara-Bogaz) stb. óriási gazdagsága áll rendelkezésére. E természeti kincseknek a legmodernebb technikai eljárásokkal való kitermelése a termelőerők soha nem látott fejlődése számára teremti meg az alapot.

A munkatermelékenység emelésének másik feltétele, először is, a lakosság tömegeinek műveltségi és kulturális felemelkedése. Ez a felemelkedés most óriási iramban folyik, s ezt nem látják a burzsoá megszokottságtól elvakított emberek, akik képtelenek megérteni, hogy a nép „mélyén" micsoda erővel bontakozik ki most a tudás világossága és a kezdeményezés felé haladó törekvés, hála a szovjet szervezetnek. A gazdasági felemelkedés feltétele, másodszor, a dolgozók fegyelmének, szakértelmének, a munka eredményességének, intenzitásának fokozása, a munka jobb megszervezése.

Ezen a téren különösen rosszul, sőt reménytelenül állnak nálunk a dolgok, ha hinni lehet azoknak az embereknek, akiket a

burzsoaziának sikerult megfélemlítenie, vagy akik haszonlesésből szolgálják a burzsoaziát. Ezek az emberek nem értik meg, hogy nem volt és nem is lehet olyan forradalom amelyben a régi világ hívei ne jajveszékelnének összeomlásról, anarchiáról és hasonlókról Természetes, hogy a tomegekben, amelyek csak az imént rázták le magukról a hallatlanul vad elnyomas jármat, mélyreható és széles körű forrás és erjedés megy végbe, hogy huzamos időbe telik, amíg a tomegek kidolgozzak a munkafegyelem új alapjait, hogy a földesurak és a burzsoázia teljes legyőzése előtt ez a munka még csak meg sem kezdődhetett.

De ugyanakkor, amikor a legkisebb mértekben sem ülünk fel annak a gyakran színlelt kétségbeesésnek, amelyet a burzsoák és a burzsoá intellektuelek terjesztenek (akik kétségbeesetten védelmezik régi kiváltságaikat), semmiképpen sem szabad a nyilvanvaló rosszat takargatnunk. Ellenkezőleg, felfedjük azt es fokozottabban harcolunk ellene szovjet módszerekkel, hiszen a szocializmus győzelme elképzelhetetlen, ha a tudatos proletárfegyelem nem győzi le az ösztönös kispolgári anarchiat, a Kerenszkijek és Kornyilovok esetleges visszatérésének ezt az igazi zálogát.

Az oroszországi proletariátus legtudatosabb élcsapata már kitúzte maga elé a munkafegyelem megszilárdításanak feladatát. Igy például a vasmunkások szakszervezetének kozponti bizottságában és a Szakszervezetek Kozponti Tanacsában már megkezdődött a megfelelő intézkedések és rendelettervezetek kidolgozása.[88] Ezt a munkát tamogatnunk kell és teljes erőnkből elő kell mozditanunk. Napirendre kell tűzni, a gyakorlatban kell alkalmazni és kiprobalni a teljesítménybért, alkalmazni kell sok mindent abból, ami a Taylor-rendszerben tudomanyos és progresszív, a munkabért ossze kell egyeztetni a gyartás vegeredményével vagy a vasúti és vízi közlekedés forgalmi eredményeivel stb. stb.

Az orosz ember a fejlettebb nemzetek munkásaihoz viszonyítva rossz munkás. És ez nem is lehetett másképpen a cári uralom alatt, amikor még éltek a jobbágyság maradványai. Megtanulni dolgozni — ezt a feladatot kell a Szovjethatalomnak teljes nagyságában a nép elé tűznie. A kapitalizmus legújabb vívmánya ezen a téren, a Taylor-rendszer — mint a kapitalizmus minden haladó megnyilvánulása — egyesiti magában a burzsoá kizsákmányolás körmönfont kegyetlenségét számos igen gazdag tudo-

mányos vívmánnyal a munkában végzett mechanikus mozdulatok elemzése, a felesleges és ügyetlen mozdulatok kiküszöbölése, a leghelyesebb munkamódszerek kidolgozása, a legjobb nyilvántartási és ellenőrzési rendszerek bevezetése stb. tekintetében. A Szovjet Koztarsaságnak, ha törik, ha szakad, át kell vennie mindent, ami értékeset a tudomány és a technika ezen a területen elért. A szocializmus megvalósíthatóságát éppen ez határozza meg, hogy milyen sikereket tudunk elérni a Szovjethatalomnak és a kormányzás szovjet szervezetének a kapitalizmus legújabb haladó vívmányaival való egyesítése terén. Meg kell szervezni Oroszorszagban a Taylor-rendszer tanulmányozasát és tanítását, rendszeres kiprobálását és alkalmazását. Szükséges ezenkívül, hogy amikor a munka termelékenységének emelese irányában haladunk, számításba vegyük a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet időszakának sajátosságait, amelyek egyrészt megkövetelik, hogy lerakjuk a verseny szocialista megszervezésének alapjait, másrészt pedig megkovetelik a kényszer alkalmazását, nehogy a proletárdiktatúra jelszavát a gyakorlatban beszennyezze a proletárhatalom kocsonyaszerű állapota.

A VERSENY MEGSZERVEZÉSE

A burzsoázia altal a szocializmusrol oly szivesen terjesztett suletlensegek közé tartozik az az állítás, hogy a szocialistak tagadják a verseny jelentőségét. Ezzel szemben a valóságban csakis a szocializmus az, amely, megszüntetve az osztályokat és következésképpen a tömegek leigázottságát, első ízben teszi szabaddá az utat a valóban tömegeket felölelő verseny számára. És éppen a szovjet szervezet, amely a polgári köztársaság formális demokráciájáról áttér a dolgozó tömegeknek a *kormányzásban* való tényleges részvételére, helyezi első ízben széles alapokra a versenyt. Politikai téren ezt sokkal könnyebb megtenni, mint gazdasági téren, de a szocializmus sikere szempontjából éppen az utóbbi a fontos.

Nezzuk a verseny megszervezésének egy olyan eszközét, mint a nyilvánosság. A polgári köztársaság ezt csak formálisan biztosítja, a valoságban a sajtót alárendeli a tőkének, pikáns politikai semmiségekkel szórakoztatja a „csőcseléket", azt ellenben, ami a műhelyekben, a kereskedelmi ügyletekben, a szállításokban stb. történik, beborítja a „szent magántulajdont" óvó „üzleti titok"

leplével. A Szovjethatalom megszüntette az üzleti titkot, új útra lépett, de még szinte semmit sem tettünk annak érdekében, hogy a nyilvánosságot a gazdasági verseny céljára felhasználjuk. Az ízigvérig hazug és aljasul rágalmazó burzsoá sajtó kíméletlen elnyomásával párhuzamosan rendszeres munkát kell folytatnunk olyan sajtó megteremtese érdekében, amely nem politikai pikantériákkal és semmiségekkel szórakoztatja és butítja a népet, hanem éppen a mindennapi gazdasági élet kérdéseit viszi a tömegek ítélőszéke elé, és segítséget nyújt e kérdések komoly tanulmányozásához. Minden egyes gyár, minden egyes falu egy-egy termelő és fogyasztási kommuna, amelynek joga és kötelessége, hogy a maga módján alkalmazza az általános szovjet rendeleteket (a „maga módján", nem olyan értelemben, hogy megszegheti őket, hanem hogy végrehajtásukban a legkülönfélébb formákat alkalmazhatja), hogy a maga módjan oldja meg a termelés nyilvántartásának és a termékek elosztásának problémáját. A kapitalizmusban ez a tőkések, földbirtokosok, kulákok „magánügye" volt. A Szovjethatalomban ez nem magánügy, hanem igen fontos állami ügy.

Mi pedig jóformán meg hozzá sem kezdtünk ahhoz a hatalmas, nehéz, de annál hálásabb munkához, hogy megszervezzük a kommunák versenyét, hogy bevezessük a számadást és a nyilvanosságot a gabona, a ruha stb. termelese terén, s a száraz, élettelen, bürokratikus jelentéseket élő példakka — elrettentő vagy követendő példákká — változtassuk. A tőkés termelési módban az egyéni példa jelentősége, mondjuk valamely termelőszövetkezet példájának jelentősege, elkerülhetetlenül a legnagyobb mértékben korlátozott volt, és csak a kispolgári illúzió álmodhatott arról, hogy a kapitalizmust erenyes intézmények példájával meg lehet „javítani". Miután a politikai hatalom átment a proletariátus kezébe, miután a kisajátítókat kisajátítottuk, a dolog gyökeresen megváltozik, és — mint ahogy ezt a legkiválóbb szocialisták annyiszor hangoztatták — első izben válik lehetővé, hogy a példa erejének tömeghatása megmutatkozzék. A mintakommunáknak az elmaradt kommunak nevelőivé, tanítoivá, ösztökélőivé kell válniuk és azok is lesznek. A sajtó legyen a szocialista építés fegyvere, ismertesse a mintakommunák sikereit minden részletükben, tanulmányozza sikereik forrásait, gazdálkodásuk mód-

szereit, masrészt pedig írja „fekete táblára" azokat a kommunakat, amelyek makacsul őrzik a „kapitalizmus hagyományait", vagyis az anarchiát, a naplopást, a rendetlenséget, a spekulációt. A statisztika a kapitalista társadalomban kizárólag „hivatalos személyek" vagy szakemberek szűk korének volt a dolga — nekünk be kell vinnünk a statisztikát a tömegek közé, népszerűsítenünk kell, hogy a dolgozók előbb-utóbb maguk is megértsék és lássák, hogyan es mennyit kell dolgozniuk, hogyan és mennyit pihenhetnek, hogy az egyes kommunák gazdálkodása *üzleti eredményeinek összehasonlítása* általános érdeklődés és tanulmányozás tárgyává váljek, hogy a kiemelkedő kommunákat haladéktalanul megjutalmazzák (a munkanap bizonyos időszakon át történő megrövidítesevel, béremeléssel, azzal, hogy kulturális és esztetikai javakat es értekeket nagy mennyiségben juttatunk nekik stb.).

Amikor a társadalom vezetőjekent és irányitójaként uj osztály lép a történelem színpadára, ennek mindig elmaradhatatlan velejárója egyrészt az igen erős „bukdácsolás", a megrázkódtatások, a harc és vihar idószaka, masrészt az új objektív helyzetnek megfelelő új módszerek kiválasztása terén tett bizonytalan lépések, próbálkozások, tétovázások, ingadozások időszaka. A pusztuló feudális nemesség a győzelmes es őt kiszoritó burzsoázián nemcsak összeesküvésekkel, felkelési es restaurációs kisérletekkel állt bosszút, hanem azzal is, hogy gúnyözönnel árasztotta el azoknak a „felkapaszkodottaknak" és „arcátlanoknak" hozzanemértését, ügyetlenségét, hibáit, akik kezükbe mereszelték venni az állam „szent kormányrúdját", anélkül, hogy erre, mint a hercegek, bárok, nemesek, előkelők, évszázadokon át felkészültek volna — szakasztott úgy, mint ahogy ma a Kornyilovok és Kerenszkijek, a Gocok és Martovok, a burzsoa üzérkedés vagy burzsoá szkepszis hőseinek ez az egész bandája áll bosszút az oroszországi munkásosztályon a hatalom megragadásának „vakmerő" kisérletéért.

Magától értetődik, hogy nem hetek, haném hosszú hónapok és évek kellenek ahhoz, hogy egy új társadalmi osztaly, ráadásul egy eddig elnyomott, az ínség és tudatlanság által elgyötört osztály otthonosan érezze magát az új helyzetben, körülnézzen, rendes kerékvágásba zökkentse munkáját, kinevelje *saját* szervezőit. Érthető, hogy a forradalmi proletariátust vezető párt még nem

rendelkezhet a nagy, az állampolgárok millióira és tízmillióira méretezett szervező intézmények tapasztalatával és gyakorlatával, hogy a régi, csaknem kizárólag agitációs gyakorlat átalakítása igen huzamos ideig tartó dolog. De nincs benne semmi lehetetlen, s ha világosan felismerjük a változtatás szükségességét, ha keményen elhatározzuk megvalósítását és kitartóan fogunk harcolni e nagy és nehéz cél megvalósításáért — akkor meg is valósítjuk. A „népben", azaz a munkások és az idegen munkaerőt ki nem zsákmányoló parasztok között rengeteg szervezőtehetség van; a tőke ezrével taposta el, tette tönkre, dobta félre őket, mi viszont még nem tudjuk őket fellelni, felbátorítani, talpra állítani, kiemelni. De megtanuljuk, ha teljes forradalmi lelkesedéssel, amely nélkül győzelmes forradalom nem lehetséges, nekigyürkőzünk, hogy megtanuljuk.

A történelemben egyetlenegy mélyenszántó és hatalmas népi mozgalom sem játszodott le szennyes tajték nélkül — az új tapasztalatlan bajnokaihoz mindig törleszkedtek kalandorok és csirkefogók, kérkedők és hangoskodók, mindig volt értelmetlen nyüzsgés, zűrzavar, haszontalan kapkodás, egyes „vezérek" mindig vállalkoztak arra, hogy húsz dologba belekapjanak és egyet se vigyenek véghez. Hadd vonítsanak és ugassanak a burzsoá társadalom mopszlikutyái, Belorusszovtól Martovig, minden felesleges forgács miatt, ami a nagy, régi erdő kivágásánál elhull. Hiszen azért mopszlikutyák, hogy megugassák a proletár elefántot. Csak ugassanak. Mi megyünk a magunk útján és igyekszünk a legóvatosabban és legtürelmesebben kipróbálni és felismerni az igazi szervezőket, a józan eszű és gyakorlati érzékű embereket, az olyanokat, akikben a szocializmus iránti hűség egyesül azzal a képességgel, hogy hűhó nélkül (s a zűrzavar és hűhó ellenére) meg tudják szervezni nagyszámú ember kemény és összehangolt együttes munkáját a szovjet szervezet keretein belül. *Csakis* az ilyeneket kell tízszeres kiprobálás után, először egészen könnyű, majd egyre nehezebb feladatot bízva rájuk, a' népi munka vezetőinek, az igazgatás vezetőinek felelős tisztségeibe előleptetni. Ezt még nem tanultuk meg. Megtanuljuk.

A SZOVJET SZERVEZET FEJLESZTÉSE

A szovjet demokratizmus — vagyis konkrét, mostani alkalmazásában a *proletár* demokratizmus — szocialista jellege először is abban áll, hogy a választók a dolgozó és kizsákmányolt tömegek, a burzsoázia pedig ki van rekesztve a választásokból; másodszor, hogy választásoknak mindenféle bürokratikus formasága és korlátozása elesik, a tömegek maguk határozzák meg a választások rendjét és időpontját, ugyanakkor pedig teljesen szabadon visszahívhatják a megválasztottakat; harmadszor abban, hogy megalakul a dolgozók élcsapatának, a nagyipari proletariátusnak legjobb tömegszervezete, amely lehetővé teszi a nagyipari proletariátus számára a kizsákmányoltak legszélesebb tömegeinek vezetését, az önálló politikai életbe való bevonásukat, a saját tapasztalataikra támaszkodó politikai nevelésüket, hogy ilyenformán első ízben történik lépés abban az irányban, hogy a lakosság valóban *mind egy szálig* megtanuljon kormányozni és hozzáfogjon a kormányzáshoz.

Ezek ennek az Oroszországban alkalmazott demokratizmusnak fő megkülönböztető ismérvei, amely a demokratizmus magasabb *típusa*, szakítás a demokratizmus polgári eltorzításával, átmenet a szocialista demokratizmusra és azokra a feltételekre, amelyek között lehetővé válik, hogy az állam kezdjen elhalni.

Magától értetődik, hogy az ösztönös kispolgári szervezetlenség (amely kisebb vagy nagyobb mértékben *elkerülhetetlenül* megmutatkozik *minden* proletárforradalomban, a mi forradalmunkban pedig, az ország kispolgári jellege, elmaradottsága és a reakciós háborúnak a következményei miatt különösen erőteljesen mutatkozik meg) szükségszerűen rányomja a bélyegét a szovjetekre is.

Fáradhatatlanul dolgoznunk kell a szovjetek és a Szovjethatalom szervezetének fejlesztésén. Van egy olyan kispolgári törekvés, amely a szovjetek tagjait „parlamenti képviselőkké", vagy, másfelől, bürokratákká akarja átváltoztatni. Ez ellen úgy kell harcolni, hogy a szovjetek minden tagját bevonjuk a kormányzás gyakorlati munkájába. A szovjetek osztályai sok helyütt olyan szervekké változnak, amelyek fokozatosan összeolvadnak a biztosságokkal. Az a célunk, hogy a *szegénységet mind egy szálig* bevonjuk a kormányzás gyakorlati munkájába, s min-

den lépést, ami ennek megvalósítása irányában történik — minél változatosabbak ezek a lépések, annál jobb — gondosan fel kell jegyeznünk, tanulmányoznunk kell, rendszerbe kell foglalnunk, szélesebb körű kísérletek útján ki kell próbálnunk és törvényerőre kell emelnünk. Célunk, hogy *minden* dolgozó a nyolcórás termelő munka „feladatának" elvégzése után *fizetés nélkül* végezzen állami feladatokat: az áttérés erre különösen nehéz, de csakis ez az áttérés a szocializmus végleges megszilárdulásának záloga. A változás újdonsága és nehéz volta természetesen rengeteg olyan lépésre vezet, amelyet úgyszólván tapogatózva teszünk meg, bőven okoz hibákat, ingadozásokat — enélkül semmiféle gyors előrehaladás sem lehetséges. A jelenlegi helyzet egész eredetisége sok olyan embernek a szempontjából, aki azt akarja, hogy szocialistának tartsák, abban áll, hogy az emberek megszokták, hogy a kapitalizmust elvontan szembe állítsák a szocializmussal, és a kettő közé mélyértelműen odategyék ezt a szót: „ugrás" (némelyek, emlékezve az Engelsnél olvasottak töredékeire, még mélyértelműbben hozzátették: „ugrás a szükségszerűség birodalmából a szabadság birodalmába"[89]. Azt azonban, hogy a szocializmus tanítómesterei a világtörténelmi átalakulások értelmében vett fordulatot nevezték „ugrásnak" és hogy az ilyenfajta ugrások tíz évre vagy még hosszabb időre is kiterjedő időszakokat ölelnek fel — ezt nemigen tudja átgondolni azoknak az úgynevezett szocialistáknak a többsége, akik „könyvből ismerik" a szocializmust, de a dolog lényegébe sohasem hatoltak be komolyan. Természetes, hogy a hírhedt „értelmiség" ilyen időkben rendkívül sok siratóasszonyt produkál: az egyik az Alkotmányozó Gyűlést siratja, a másik — a polgári fegyelmet, a harmadik — a kapitalista rendet, a negyedik — a művelt földesurat, az ötödik — az imperialista nagyhatalmi helyzetet és így tovább és így tovább.

A nagy ugrások korszakának igazi érdekessége abban áll, hogy a régi rend rengeteg törmeléke, amelyek néha gyorsabban halmozódnak, mint az új rend (nem mindig azonnal látható) csírái, megköveteli tőlünk, hogy a fejlődés vonalából vagy láncolatából ki tudjuk ragadni a leglényegesebbet. Vannak történelmi pillanatok, amikor a forradalom sikere érdekében a legfontosabb az, hogy minél több törmeléket halmozzunk fel, azaz minél több intézményt romboljunk szét; vannak pillanatok, amikor már ele-

get romboltunk és a talaj törmelékektől való megtisztításának „prózai" (a kispolgári forradalmár számára „unalmas") munkája kerül sorra; vannak pillanatok, amikor mindennél fontosabb az, hogy gondosan ápoljuk a törmeléktől még rosszul megtisztított talajon az új életnek az omladékok alól kinövő csíráit.

Nem elég forradalmárnak, a szocializmus hívének vagy általában kommunistának lenni. Érteni kell ahhoz, hogy minden egyes pillanatban megtaláljuk azt a bizonyos láncszemet, amelyet minden erőnkből meg kell ragadnunk, hogy az egész láncot kezünkben tarthassuk és jól előkészíthessük az átmenetet a következő láncszemre, márpedig az események történelmi láncolatában a láncszemek sorrendje, alakja, egybekapcsolódása, egymástól való különbözősége nem olyan egyszerű és nem olyan kezdetleges, mint a közönséges kovács készítette láncban.

A szovjet szervezet bürokratikus kinövései elleni harcot biztosítja az, hogy a szovjetek szilárd kapcsolatban vannak a „néppel", vagyis a dolgozókkal és kizsákmányoltakkal, hogy ez a kapcsolat hajlékony és rugalmas. A polgári parlamenteket a szegénység sohasem tekinti „saját" intézményeinek, még a világ legdemokratikusabb kapitalista köztársaságának parlamentjét sem. A szovjetek ellenben a munkás- és parasztttömegek „saját" intézményei, nem pedig idegen intézmények. A mai Scheidemann-féle, vagy ami majdnem ugyanaz, Martov-féle „szociáldemokraták" éppúgy undorodnak a szovjetektől és éppúgy vonzódnak az illedelmes polgári parlamenthez vagy az Alkotmányozó Gyűléshez, mint ahogy Turgenyev 60 évvel ezelőtt vonzódott a mérsékelt monarchista és nemesi alkotmányhoz, mint ahogy ő undorodott Dobroljubov és Csernisevszkij parasztdemokratizmusától.

Éppen az, hogy a szovjetek közel állnak a dolgozó „néphez", teremti meg a küldött-visszahívás és az alulról történő ellenőrzés különleges formáit, amelyeket most különösen nagy buzgalommal kell fejlesztenünk. Így például a legteljesebb rokonszenvre és támogatásra méltók a népművelési tanácsok — a szovjet választók és küldötteik időszakos értekezletei, amelyek a szovjet hatóságok népművelési tevékenységének megvitatása és ellenőrzése céljából gyűlnek egybe. Mi sem volna ostobább dolog, mint ha a szovjeteket holmi megcsontosodott és elzárkózott intézményekké akarnók átváltoztatni. Minél határozottabban

kell most síkraszállnunk a kíméletlenül keménykezű hatalomért, az egyes személyek diktatúrájáért *meghatározott munkafolyamatokra vonatkozóan a merőben végrehajtási jellegű* funkciók meghatározott eseteiben, annál változatosabbaknak kell lenniük az alulról jövő ellenőrzés formáinak és módjainak, hogy teljesen lehetetlenné tegyük a Szovjethatalom eltorzítását, hogy újra meg újra fáradhatatlanul irtsuk a bürokratizmus dudváját.

A megírás ideje: 1918 március — április.

Megjelent 1918. április 28., „Pravda" 83. és „Izvesztyija VCIK" 85. sz.

Aláírás: N. L e n i n.

Lenin Művei. 27. köt. 1952. 235—237., 251—258., 268—271. old.

AZ OKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK[90]

Kérem napirendre tűzni azon párttagok pártból való kizárásának kérdését, akik a megvesztegetettek ügyében (1918. V. 2.) bírák voltak és a bebizonyított és a bűnösök által is beismert megvesztegetés ellenére félévi börtönbüntetés kirovására szorítkoztak.

A megvesztegetettek agyonlövetése helyett ilyen gyalázatosan gyenge és enyhe ítéleteket hozni kommunistákra és forradalmárokra nézve *szégyenletes* cselekedet. Az ilyen elvtársakat *üldöznie* kell a közvélemény bíróságának, ezeket *ki kell zárni a pártból;* mert nekik Kerenszkij vagy Martov mellett a helyük, nem pedig a kommunista forradalmárok mellett.

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XXI. kot. 1933.

Lenin Művei. 27. köt. 1952. 321. old.

V. D. BONCS-BRUJEVICSNEK

1918. május 23.

Vlagyimir Dmitrijevics Boncs-Brujevicsnek,

a Népbiztosok Tanácsa gazdasági hivatala vezetőjének

Mivel nem tett eleget annak a nyomatékos követelésemnek, hogy közölje velem, milyen alapon emelték fel a fizetésemet 1918. március 1-től kezdve havi 500 rubelről 800 rubelra, és mivel ez a fizetésemelés — amelyet Ön a Tanács titkárával, Nyikolaj Petrovics Gorbunovval egyetértésben teljesen önkényesen rendelt el, megszegve a Népbiztosok Tanácsának 1917. november 23-i dekrétumát[91] — nyilvánvalóan törvényellenes, szigorú megrovásban részesítem.

V. Uljanov (Lenin)

a Népbiztosok Tanácsának elnoke

Először 1933-ban jelent meg.

Lenin Művei. 35. köt.

1956. 316. old.

A. A. JOFFÉNAK[92]

1918. VII. 1.

Kedves Joffe elvtárs!

Haragszom Önre, igazán nagyon haragszom. Kevés az emberünk, mind agyonhajszolták magukat, Ön meg ilyeneket csinál: sok *hivatalos* dologról ír hozzám intézett *magán*levelében (a legutóbbi, ceruzával írottban) és teletűzdeli Csicserin ellen irányuló *személyes* kirohanásokkal, támadásokkal, szurkálásokkal stb. („botcsinálta" m-r* stb.) Csicserinnek meg azt írja: „a perspektívákat kifejtettem Leninhez intézett levelemben".

Az ördög tudja, mi akar ez lenni!

Csicserin, persze, kéri tőlem a levelet, én meg nem mutathatom meg, ha nem óhajtok intrika eszközévé válni. Ez aztán árt az ügynek, árt a kapcsolatoknak.

Csicserin remekül dolgozik, lelkiismeretes, okos, érti a dolgát. Az ilyen embereket meg kell becsülnünk. Hogy gyöngesége a „parancsnoki hajlam" hiánya, az nem tragédia. Talán nincsenek elegen, akiknek éppen az ellenkezője a gyöngeségük?

Ön beléköt, de a külügyi népbiztosság is joggal panaszkodhatna önre, mert nem törődik vele, márpedig a külügyi népbiztos tudta és beleegyezése *nélkül* a követeknek, természetesen, nincs joguk döntő lépéseket tenni.

Remélem, mindent elkövet majd, hogy véget vessen az ilyen Mißstände**-nek.

* — nyilván. miniszter. — *Szerk.*
** — áldatlan állapotok. — *Szerk.*

Hogy Kraszint elóbbre vitte, az nagyon helyes. Sklovszkijt állandóan nógatni kell: lusta ember; követeljenek tőle rendszeres jelentéseket, fenyegessék.

Kézszorítással!

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XXXVI. köt.

Magyarul most jelent meg először.

ÜZENET A. D. CJURUPÁNAK

1918 nyara

Kedves Alekszandr Dmitrijevics! Ön lassan már teljesen lehetetlenül bánik a kincstári vagyonnal.*

Utasítás: három heti gyógykezelés! És szót fogadni Ligyija Alexandrovnának, aki szanatóriumba küldi majd Önt.

Ejnye, ejnye, igazán megbocsáthatatlan, hogy valaki gyönge egészségével játsszék. Meg kell gyógyulni!

Üdvözlettel! *Lenin*

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXI. köt.

Magyarul most jelent meg először.

* Így nevezte Lenin tréfásan munkatársai egészségét. — *Szerk.*

BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL

1918. augusztus 16 [93]

Jegyzőkönyvi feljegyzés

1

Nagy hiány mutatkozik erőkben, holott a tömegekben vannak erők, olyan erők, amelyeket fel lehet használni. Jobban kell bíznunk a munkástömegekben és értenünk kell ahhoz, hogy erőt merítsünk belőlük. Ennek az a módja, hogy az ifjúság közül és a szakszervezetekből bevonjuk a pártba a szimpatizánsokat. Még ha lesz is késés a tagdíjak befizetésében — ez semmiféle veszéllyel nem jár. Ha hatezret a frontra küldünk és helyettük tizenkétezer újat vonunk be — nem lesz nagy a veszély. Az erkölcsi befolyást fel kell használnunk pártunk növelésére.

Gyűléseinken igen kevés új erő szólal fel, pedig ez igen kívánatos volna, mivel beszédeikben friss hangok csendülnek majd meg. Az új erők kipróbálását valahogyan meg kell szervezni. Az ifjúságot a munkásság soraiból kell kiválasztani, úgy, hogy a munkástömegek ellenőrzést gyakorolhassanak. Maga az élet követeli, hogy igen sok párttag menjen a frontra, még mielőtt a japánok és az amerikaiak megvetnék a lábukat Szibériában. A régiek helyébe új erőket — fiatal erőket — kell állítani.

2

A párttagoknak fokozott agitációt kell kifejteniuk a munkások között. Nem szabad irodai munkán hagyni elvtársakat, ha csak valamit is tudnak tenni.

Ki kell szélesíteni befolyásunkat a munkástömegek körében. Azt tapasztaljuk, hogy a sejtek igen kevéssé kezdeményezőek, felszólalásaik az üzemekben igen hasznosak volnának a pártonkívüliekre gyakorolt hatás szempontjából. Figyelmet kell majd fordítani a klubokra, a tömegből pártmunkásokat kell kiemelni.

Nem szabad olyan embereket kiválasztani, akik pozíció kedvéért jönnek, ezeket ki kell űzni a pártból.

Először megjelent: „Pravda" 19. sz.
1928. január 22.

Lenin Művei. 28. köt.
1952. 47—48. old.

AZ 1. HADSEREG POLITIKAI BIZTOSÁNAK

1918. augusztus 21.

Bos elvtársnő beszámolt nekem a fronton történt találkozásukról, a front helyzetéről és az Ön kételyeiről. Ön, úgymond, bizonyos volt benne, hogy el lehet és el kell foglalni Szizrant, de *nem akart* ide írni.

Ha ez így van, Önnek nincs igaza. A biztost éppen azért állították oda, hogy panaszkodjon. Okvetlenül írjon (és táviratozzon) nekem *mindenről* és gyakrabban.

Ön egyszer sem írt egy sort sem.

Nincs ez így rendjén. Ez nem pártszerű, s így nem tesz eleget állami kötelességének. Ejnye, ejnye, nincs ez így rendjén.

Üdvözlet!

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XXXIV. köt.

Lenin. Katonai levelezés. Zrínyi Kiadó 1959. 107—108. old.

ÚJSÁGAINK JELLEGÉRŐL

Túlságosan sok helyet szentelnék a régi témákhoz kapcsolódó politikai agitációnak — a politikai fecsegésnek. Aránytalanul kevés helyet szentelnek az új élet építésének — a tényeknek, mégpedig az új élet építésével kapcsolatos tényeknek.

Miért ne lehetne kétszáz-négyszáz sor helyett húsz vagy tíz sorban beszélni olyan egyszerű, közismert, világos jelenségekről — amelyeket a tömegek már eléggé tisztán látnak —, mint a mensevikeknek, a burzsoázia lakájainak aljas árulása, mint a tőke megszentelt jogainak helyreállítását célzó angol—japán betörés, mint az, hogy az amerikai milliárdosok fenik a fogukat Németországra stb. stb.? Kell erről beszélni, meg kell említeni minden új tényt ezen a téren, de nem cikkeket kell írni, nem értekezéseket kell ismételgetni, hanem néhány sorban, „táviratstílusban" kell megbélyegezni a régi, már ismert, már megfelelően értékelt politika új megnyilvánulásait

A burzsoá sajtó, „a régi jó burzsoá időkben", nem érintette a „szentek szentjét" — a magántulajdonban levő gyárak, a magángazdaságok belső helyzetét. Ez a szokás megfelelt a burzsoázia érdekeinek. Ezzel a szokással radikálisan szakítanunk kell. Még *nem* szakítottunk vele. Az újságok jellege még *nem* változott meg nálunk úgy, ahogy meg kellene változnia egy olyan társadalomban, amely a kapitalizmusból a szocializmus felé halad.

Kevesebb politikát. A politika teljesen „tisztázott" és két tábor — a felkelt proletariátus és egy maroknyi rabszolgatartó kapitalista (és bandáik, beleértve a mensevikeket stb.) — har-

cára vezethető vissza. Erről a politikáról, ismétlem, egészen röviden lehet és egészen röviden is kell beszélni.

Több közgazdaságtant. De nem „általános" elmefuttatások, tudós szemlék, intellektuel tervek és hasonló zagyvalék — sajnos, túlságosan gyakran igenis zagyvalék — értelmében vett közgazdaságtant. Olyan közgazdasági munkákra van szükségünk, amelyek összegyűjtik, *gondosan felülvizsgálják* és tanulmányozzák az új élet valóságos építésének tényeit. Vannak-e a *valóságban* eredményei a nagyüzemeknek, a földművelő kommunáknak, a szegényparaszt-bizottságoknak, a helyi népgazdasági tanácsoknak az új gazdaság építésében? Milyen eredményeik vannak? Megbizonyosodtunk-e arról, hogy tényleg léteznek ezek az eredmények? Nincs-e itt lódítás, hetvenkedés, intellektuel igérgetés („rendbejönnek a dolgok", „a tervet már összeállítottuk", „nekigyürkőzünk", „most kezeskedünk érte", „a javulás kétségtelen" stb. sarlatán frázisok, amelyekben „mi" olyan nagy mesterek vagyunk)? Hogyan érték el az eredményeket? Hogyan lehet általánosabbá tenni őket?

Hol a szégyentáblája az elmaradt gyáraknak, amelyek az államosítás után a lezüllés, széthullás, szenny, garázdaság, naplopás példaképei maradtak? Sehol. Pedig ilyen gyárak *vannak*. Nem tudjuk kötelességünket teljesíteni, ha nem viselünk *háborút* a „kapitalizmus hagyományainak" ezen „őrzői" ellen. Nem kommunisták, hanem szatócsok vagyunk addig, amíg szó nélkül tűrjük az ilyen gyárakat. Nem tudunk úgy osztályharcot folytatni az újságokban, ahogy azt a burzsoázia tette. Emlékezzenek csak vissza, milyen remekül *üldözte* a sajtóban a *maga* osztályellenségeit, hogyan gúnyolta, gyalázta, hogyan igyekezett tönkretenni őket. És mi? Hát nem abban áll-e a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet korszakában az osztályharc, hogy megvédjük a munkás*osztály* érdekeit a munkásoknak azokkal a csapataival, csoportjaival, rétegeivel szemben, amelyek makacsul ragaszkodnak a kapitalizmus hagyományaihoz (szokásaihoz) és továbbra is a régi szemmel nézik a Szovjetállamot: mennél kevesebb és mennél rosszabb munkát adni „neki" — mennél több pénzt kipréselni „belőle". Talán kevés az ilyen gazember akár a szovjet nyomdák szedői vagy pedig a Szormovo-gyári, Putyilov-gyári munkások stb. között? Hányat csíptünk el, hányat lepleztünk le, hányat pellengéreztünk ki közülük?

A sajtó erről hallgat. Ha pedig ír, akkor sablonosan, bürokratikusan, nem *forradalmi* sajtó módjára ír, nem mint azon osztály *diktatúrájának* szerve, amely tetteivel bizonyítja be, hogy a kapitalisták és a kapitalista szokásokat megőrző naplopók ellenállását vaskézzel töri meg.

Ugyanígy vagyunk a háborúval is. Üldözzük-e a gyáva hadvezéreket és az álomszuszékokat? Megszégyenítettük-e egész Oroszország előtt a hasznavehetetlen ezredeket? Elég nagy számban „csíptünk-e el" olyan jómadarakat, akiket hasznavehetetlenség, hanyagság, pontatlanság stb. miatt ország-világ láttára kellene eltávolítani a hadseregből? Nálunk nem folyik aktív, kíméletlen, valóban forradalmi *háború* a baj *konkrét* hordozói ellen. Nem eléggé *neveljük a tömegeket* az élet minden területéről vett élő, konkrét példákkal és mintaképekkel, pedig a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet idején ez a sajtó legfőbb feladata. Kevés figyelmet fordítanak nálunk a gyár, a falu, az ezredek életének arra a *hétköznapi* oldalára, ahol leginkább épül az új, ahol a lehető legtöbb figyelemre, nyilvánosságra, társadalmi bírálatra van szükség, arra van szükség, hogy a rosszat üldözzük és a jó követésére buzdítsunk.

Kevesebb politikai fecsegést. Kevesebb intellektuel okoskodást. Közelebb az élethez. Jobban figyelemmel kísérni azt, hogy a munkás- és paraszttömegek *valóban* valami *újat* építenek mindennapi munkájuk során. Jobban *ellenőrizni*, mennyire *kommunista* ez az új.

„Pravda" 1918. szeptember 20.
Aláírás: N. Lenin.
Lenin Művei. 28. köt.
1952. 88—90. old.

A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK TERVEZETE

(Reszlet)

Kérem, olvassák el ezt a tervezetet, amelyet a Honvédelmi Tanácsnak szántam, mutassák meg az elvtársaknak és vitassák meg *szombatig,* XII. 14-ig, jó lenne, ha a módosításokat szombatig írásban megkapnám

1918. XII. 12.

Lenin

1

A szovjet intézmények valamennyi igazgatási kérdést testületileg tárgyalnak meg és dontenek el, ugyanakkor azonban pontosan meg lehet állapítani, hogy *b á r m e l y* szovjet intézményben dolgozó minden egyes funkcionárius *felelős meghatározott,* világosan és félreérthetetlenul korulírt feladatok és *gyakorlati* munkák *végrehajtásáért.*

Ennek a szabálynak a betartását, amely nélkul lehetetlen a valóságos ellenőrzés és a legmegfelelőbb emberek kiválogatása minden funkcióra és minden munkára, a mai naptól kezdve *feltétlenul kötelezővé* kell tenni.

Ezért kivétel nélkül minden szovjet testulet és minden szovjet intézmény köteles haladéktalanul:

először is, határozatilag pontosan megszabni a testületi tagok, illetőleg a funkcionáriusok munkáját és felelősségét;

másodszor, a legpontosabban megállapítani azoknak a szemé-

lyeknek a felelősségét, akik egyes megbízásokat hajtanak végre, bármilyen természetűek is ezek a megbízások, de különösen, ha nyersanyag és élelmiszer gyors és helyes begyűjtésével és elosztásával függnek össze.

Ennek a valamennyi szovjet intézményre kötelező szabálynak a végrehajtása különösképpen kötelező a helyi, kerületi, városi stb. népgazdasági tanácsokra és a végrehajtó bizottságok gazdasági (vagy közgazdasági) osztályaira. Ezek az osztályok és népgazdasági tanácsok kötelesek haladéktalanul bizonyos személyeket felelőssé tenni a lakosság számára szükséges nyersanyagok és élelmezési cikkek *minden egyes* fajtájának gyors és helyes begyűjtéséért.

Valamennyi vezető szovjet intézmény, tehát: a végrehajtó bizottságok, a kormányzósági és városi szovjetek stb. kötelesek munkájukat haladéktalanul átszervezni* oly módon, hogy a központi hatalom és a helyi szervek által kiadott rendeletek tényleges végrehajtásának tényleges ellenőrzése az első helyen szerepeljen, a más természetű munkát pedig a lehető legnagyobb mértékben a szóban forgó intézmény néhány tagjából álló kis létszámú albizottságoknak kell átadniuk.

2

A bürokratizmus elleni küzdelem és a visszaélések eredményesebb felfedése, továbbá a szovjet intézményekbe befurakodott nem becsületes funkcionáriusok leleplezése és eltávolítása céljából a következő szabályokat kell életbe léptetni:

Minden szovjet intézményben ki kell függeszteni, mégpedig nemcsak magában az épületben, de az épület kapujára is, úgy hogy mindenki számára belépési engedély nélkül hozzáférhető legyen, a felek fogadásának rendjét — napját és óráját. A felek fogadására szolgáló helyiségnek okvetlenül olyannak kell lennie, hogy oda feltétlenül bármiféle belépési engedély nélkül be lehessen jutni.

Minden szovjet intézményben egy könyvet kell vezetni, amely-

* Az okmány gépírásos másolat alapján jelenik meg; „átszervezni" (peresztroity) helyett az okmányban tévesen „felülvizsgálni" (pereszmotrety) szerepel. — *Szerk.*

ben a legrövidebb formában bejegyezzük a kérelmező nevét, kérésének lényegét, és azt, hogy hová tettük át az ügyet.

Fogadóórákat vasár- és ünnepnapokon is kell tartani.

Az Állami Ellenőrzés funkcionáriusainak joguk van minden fogadóórán jelen lenni, és kötelezni kell őket arra, hogy a fogadóórákat időnként látogassák, a feljegyzéseket tartalmazó könyvet átnézzék és a látogatásról, a könyv átnézéséről és a közönség meghallgatásáról jegyzőkönyvet vegyenek fel.

A munkaügyi, állami ellenőrzési és igazságügyi népbiztosság köteles mindenütt tudakozó irodákat felállítani, a belépési engedélyhez nem kötött és díjtalan fogadás napját és óráját közhírré kell tenni, és ezekben a tudakozó irodákban feltétlenül vasárnap is kell fogadóórát tartani. Ezeknek a tudakozó irodáknak nemcsak meg kell adniuk minden kívánt felvilágosítást, akár szóban, akár írásban, hanem kötelesek díjtalanul kérvényeket megfogalmazni írástudatlan vagy olyan személyek részére, akik maguk képtelenek a kérvényt világosan megfogalmazni. Az ezekben a tudakozó irodákban folyó munkába feltétlenül be kell vonni mind a szovjetekben képviselt *valamennyi* párt megbízottait, sőt feltétlenül be kell vonni a kormányban részt nem vevő pártokat is, mindpedig a párthoz nem tartozó szakszervezetek és a párthoz nem tartozó értelmiségi szervezetek képviselőit.

A megírás ideje: 1918. december 12.
Először 1928-ban jelent meg.
Lenin Művei. 28. köt.
1952. 361—363. old.
A tervezet elé írt bevezető sorok
magyarul most jelentek meg először.

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA ÜGYVITELI OSZTÁLYA VEZETŐJÉNEK

1919. január 18.

Utasítom Önt, haladéktalanul tegyen nekem jelentést minden olyan panaszról, amely kormányszervekre vagy kormányférfiakra vonatkozóan a Népbiztosok Tanácsának ügyviteli osztályához érkezik, mégpedig úgy, hogy az írásban beérkező panaszokról huszonnégy, a szóbeli panaszokról negyvennyolc órán belül kapjak jelentést.

Az osztályon külön nyilvántartásba kell venni az ilyen panaszokat, s az osztály irodavezetőjének pontosan ellenőriznie kell a panaszokkal kapcsolatban hozott döntéseim végrehajtását.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXV. köt.

Magyarul most jelent meg először.

EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN

1919. március 18

Elvtársak! Azon a napon, amikor a munkások világszerte a hősiesen nekilendülő és tragikus véget ért Párizsi Kommün emlékét ünneplik, mi Jakov Mihajlovics Szverdlovot temetjük. Szverdlov elvtárs forradalmunk során, forradalmunk győzelmei során mindenkinél teljesebben és élesebben juttatta kifejezésre a proletárforradalom legfőbb, leglényegesebb vonásait, s éppen ez az, ami a forradalom ügye iránti határtalan odaadásánál is nagyobb mértékben kiemeli őt mint a proletárforradalom vezérét.

Elvtársak! Feluletesen ítélő emberek nézete szerint, forradalmunk számos ellenségének, vagy azoknak nézete szerint, akik még máig is ingadoznak a forradalom és a forradalom ellenfelei között — ezeknek az embereknek nézete szerint a forradalomnak az a vonása a legszembeötlőbb, amely a kizsákmányolókkal és a dolgozó nép ellenségeivel való határozott, könyörtelenül kemény leszámolásban jutott kifejezésre. Kétségtelen, hogy e nélkul a vonás nélkül — forradalmi erőszak nélkül — a proletariátus nem győzhetett volna, de nem férhet kétség ahhoz sem, hogy a forradalmi erőszak a forradalom fejlődésének csak bizonyos pillanataiban, csak meghatározott, különleges körülmények között volt a forradalom szükségszerű és jogos módszere. E forradalom sokkal mélyebb és állandó sajátsága és győzelmeinek feltétele a proletártömegek, a dolgozók megszervezése volt és marad. A dolgozó millióknak ebben a megszervezésében rejlik a forradalom legkedvezőbb feltétele, győzelmeinek legmélyebb forrása. A proletárforradalomnak éppen ez a vonása emelt ki a harc folyamán

olyan vezéreket, akik a legjobban testesítették meg ezt a forradalomban azelőtt ismeretlen sajátosságot — a tömegek megszervezését. A proletárforradalomnak ez a vonása emelte ki az olyan embert is, mint J. M. Szverdlov, aki mindenekelőtt és mindennél inkább szervező volt.

Elvtársak! Nekünk, oroszoknak, különösen a forradalmárok szempontjából nehéz időkben, a forradalom nehéz, hosszan tartó, néha gyötrelmes és túlságosan hosszadalmas előkészítése idején, az elméletnek, az elvnek, a programnak a gyakorlattól való eltérése okozta a legtöbb szenvedést, a leggyakrabban attól kellett szenvednünk, hogy túlságosan belemerültünk a közvetlen cselekvéstől elszakadt elméletbe.

Az orosz forradalmi mozgalom hosszú évtizedeinek története a vértanúk egész sorát ismeri, akik odaadó hívei voltak a forradalomnak, akiknek azonban nem volt módjuk arra, hogy forradalmi eszményeiket a gyakorlatban megvalósíthassák. És e tekintetben a proletárforradalom először adta meg a forradalmi harc azelőtt magános hőseinek azt az igazán megfelelő talajt, igazi alapot, igazán megfelelő helyzetet, igazi hallgatóságot és igazi proletárhadsereget, ahol ezek a vezérek megmutathatták, mit tudnak. Ebben a tekintetben a legjobban azok a vezérek emelkednek ki, akik mint gyakorlatilag tevékeny szervezők oly kivételesen kimagasló helyet tudtak maguknak kivívni, amilyet joggal vívott ki és töltött be J. M. Szverdlov.

Ha egy pillantást vetünk a proletárforradalom e vezérének életpályájára, legott észrevesszük, hogy nagyszerű szervező tehetsége hosszú harc során fejlődött ki, hogy a proletárforradalomnak ez a vezére minden egyes, nagy forradalmárra való kiváló tulajdonságát maga kovácsolta ki, amikor a forradalmár tevékenységének legnehezebb körülményei között különböző időszakokat élt át és tapasztalt ki. Tevékenységének első időszakában, még egészen ifjan, alighogy politikai öntudatra ébredt, rögtön és teljes egészében a forradalom ügyének szentelte magát. Ebben az időszakban, a XX. század legelején, Szverdlov elvtárs úgy állott előttünk, mint a hivatásos forradalmár legélesebben kiformálódott típusa, mint olyan ember, aki teljesen szakított családjával, a régi burzsoá társadalom minden kényelmével és szokásával, mint olyan ember, aki teljesen és önzetlenül a forra-

dalomnak szentelte magát, s hosszú éveken, sőt évtizedeken át. miközben hol a börtönt száműzetéssel, hol a száműzetést börtönnel cserélgette, kikovácsolta magában azokat a tulajdonságokat, amelyek a forradalmárokat hosszú-hosszú évekre megedzették.

De ez a hivatásos forradalmár soha, egyetlen pillanatra sem szakadt el a tömegektől. A cárizmus viszonyai őt is, mint valamennyi akkori forradalmárt, túlnyomórészt földalatti, illegális tevékenységre kárhoztatták, de Szverdlov elvtárs e földalatti, illegális munkában is mindig vállvetve, kéz a kézben haladt azokkal az élenjáró munkásokkal, akik éppen a XX. század elején kezdték felváltani az értelmiség soraiból kikerült korábbi forradalmár nemzedéket.

Éppen ezekben az években kapcsolódtak be a munkába tizével meg százával az élenjáró munkások, és munkálták ki magukban a forradalmi harchoz szükséges edzettséget, amely nélkül, akárcsak a tömegekkel való legszorosabb kapcsolatok nélkül, nem lett volna sikeres az oroszországi proletariátus forradalma. Éppen ez az illegális munkában megtett hosszú út különösen jellemző az olyan emberre, aki állandóan részt vett a harcban, sohasem szakadt el a tömegektől, sohasem hagyta el Oroszországot, mindig a munkások legjobbjaival dolgozott, és annak ellenére, hogy az üldözések elszakítják az élettől a forradalmárokat — nemcsak a munkások szeretett vezérévé, nemcsak a gyakorlati munkát legátfogóbban és legjobban ismerő vezérré, hanem az élenjáró proletárok szervezőjévé is tudott lenni. És ha egyesek úgy vélték — a leggyakrabban ellenfeleink, vagy az ingadozók vélekedtek így —, hogy ez a teljes feloldódás az illegális munkában, a hivatásos forradalmárnak ez a vonása elszakítja őt a tömegektől, éppen J. M. Szverdlov forradalmi tevékenységének példája mutatja nekünk, hogy mily mélységesen téves ez a nézet, hogy ellenkezőleg, éppen az a határtalan odaadás a forradalom ügye iránt, amely a sok börtönt és a legtávolabbi szibériai száműzetéseket megjárt embereink életét jellemezte, éppen ez hozta létre az ilyen vezéreket — proletariátusunk színe-virágát. És csakis ez a teljes feloldódás az illegális munkában, ha emberismerettel és szervező tehetséggel párosult, kovácsolta ki a nagyszabású szervezőket. Az illegális körökön, a földalatti forradalmi munkán át, az illegális párton keresztül, amelyet senki sem testesített meg és fejezett ki

olyan teljesen, mint J. M. Szverdlov, csakis ezen gyakorlati iskolán keresztül, csakis ezen az úton juthatott J. M. Szverdlov odáig, hogy elfoglalja az első szocialista Szovjet Koztársaság első emberének posztját, hogy első legyen a nagy proletártomegek szervezői között.

Elvtársak! Akinek, mint nekem, alkalma volt napról napra együtt dolgozni Szverdlov elvtárssal, különösen világosan láthatta, hogy csakis ennek az embernek kivételes szervező tehetsége biztosította számunkra azt, amire mindmáig, mégpedig teljes joggal büszkék vagyunk. Ő biztosította számunkra teljes mértékben az egyetértő, célszerű, valóban szervezett munka lehetőségét, az olyan munka lehetőségét, amely méltó a szervezett proletártömegekhez és megfelelt a proletárforradalom szükségleteinek, azt a vállvetett, szervezett munkát, amely nélkül egyetlen sikert sem érhettünk volna el, amely nélkül a számtalan nehézség közül egyetlenegyet sem küzdhettünk volna le, egyetlenegyet sem állottunk volna ki azokból a súlyos megpróbáltatásokból, amelyeken eddig keresztülmentünk s amelyeken most kell keresztülmennünk.

Abban a lázas harcban, amit a forradalom jelent, azon a különleges őrhelyen, amelyen minden forradalmár áll, ha csak egy kis testület is okoskodni kezd ahelyett, hogy dolgoznék, óriási jelentősége van a nagy, a harc folyamán kivívott, vitán felül állóan kétségbevonhatatlan erkölcsi tekintélynek, természetesen az olyan tekintélynek, amely erejét nem holmi elvont erkölcsből, hanem a forradalom harcosának erkölcséből, a forradalmi tömegek sorainak és seregeinek erkölcséből meríti.

Ha az önfeláldozó forradalmárok szűk körére nehezedő mértéktelenül nagy terheket több mint egy esztendőn át elviseltük, ha a vezető csoportok oly szilárdan, oly gyorsan, oly egyetértően tudták eldönteni a legnehezebb kérdéseket, ez csak azért volt lehetséges, mert kimagasló helyet foglalt el közöttük egy olyan kivételesen tehetséges szervező, mint Jakov Mihajlovics. Csak ő jutott el odáig, hogy egytől-egyig csodálatosan jól ismerte a proletármozgalom vezetőit, csak ő jutott el odáig a hosszú harcos évek során — melyekről itt csak egészen röviden beszélhetek —, hogy kifejlesztette magában azt a kiváló gyakorlati érzéket, azt a kiváló szervező tehetséget és megszerezte a feltétlenül kétség-

bevonhatatlan tekintélyt, ami lehetővé tette, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság igen nagy munkaterületeit, amelyekkel csak az emberek egész csoportja tudott volna megbirkózni, Jakov Mihajlovics teljesen és kizárólag egymaga vezette. Csak neki sikerült olyan helyzetet kivívnia magának, hogy egész sereg igen nagy és igen fontos gyakorlati szervezeti kérdésben elég volt egyetlen szava, és a kérdés egyszer s mindenkorra el volt intézve — kétségbevonhatatlanul, minden tanácskozás nélkül, minden formális szavazás nélkül, és mindenki egészen biztos volt abban, hogy a kérdést olyan gyakorlati ismeret és olyan szervező érzék alapján döntötték el, hogy a döntést nemcsak az élenjáró munkások százai és ezrei, hanem a tömegek is véglegesnek fogják tekinteni.

A történelem már régen megmutatta, hogy a nagy forradalmak harcaik során nagy embereket vetnek felszínre, és olyan tehetségeket fejlesztenek ki, amilyenek azelőtt lehetetlennek látszottak. Senki se hitte volna, hogy egy illegális kör és a földalatti munka iskolájából, egy kis üldözött párt és a turuhanszki börtön iskolájából olyan szervező kerülhet ki, aki feltétlen, kétségbevonhatatlan tekintélyt vív ki magának, aki a Szovjethatalom megszervezője Oroszországban, és tudását tekintve egyedülálló szervezője egy olyan párt munkájának, amely megteremtette a szovjeteket és a gyakorlatban megvalósította a Szovjethatalmat, amely most nehéz, gyötrelmes, vérrel áztatott úton, de győzelmesen tör magának utat minden néphez, a világ minden országában.

Az ilyen embert, aki ezt a kivételes szervező tehetséget fejlesztette ki magában, soha nem pótolhatjuk, ha a pótlást úgy fogjuk fel, hogy lehet *egy* olyan embert, *egy* olyan elvtársat találni, aki egyesíti magában az ilyen képességeket. Azok között, akik közelről ismerték, figyelték meg Jakov Mihajlovics állandó munkáját, senki sem kételkedhetik abban, hogy ebben az értelemben Jakov Mihajlovics pótolhatatlan. Azt a munkát, amit ő egymaga végzett el a szervezés, az emberek kiválogatása, felelős helyekre való beosztása terén, a legkülönbözőbb szakterületeken — ezt a munkát most csak abban az esetben tudjuk majd elvégezni, ha önök mindazoknak a nagy munkaterületeknek élére, amelyeket Szverdlov elvtárs egymaga vezetett, egész csoportokat állítanak, amelyeknek tagjai, Szverdlov elvtárs nyomdokában haladva,

megközelítőleg el tudják végezni a munkát úgy, ahogy *egy* ember végezte el.

A proletárforradalmat azonban éppen az teszi erőssé, hogy mélyből fakadó forrásai vannak. Tudjuk, hogy azoknak az embereknek helyébe, akik önzetlenül ennek a harcnak szentelték és áldozatul hozták életüket, a proletárforradalom az új emberek tömegeit emeli ki, akik talán kevésbé tapasztaltak, kevesebbet tudnak és kezdetben kevésbé jártasak, de olyan emberek, akiket széles körű kapcsolatok fűznek a tömegekhez, és akik képesek arra, hogy az eltávozott igen nagy tehetségek helyébe az emberek olyan csoportjait hozzák felszínre, amelyek folytatják művüket, nyomdokaikban haladnak, betetőzik azt, amit ők elkezdtek. És ebben az értelemben mi mélységesen meg vagyunk győződve arról, hogy a proletárforradalom Oroszországban és az egész világon felszínre hozza majd az emberek egyre újabb és újabb olyan csoportjait, felszínre hoz a proletariátus és a dolgozó parasztok soraiból olyan népes rétegeket, amelyeknek meglesz az a gyakorlati életismeretük, az a — ha nem is egyéni, de kollektív — szervező tehetségük, amely nélkül a proletárok milliós hadseregei nem vívhatják ki a győzelmet.

Szverdlov elvtárs emléke nemcsak örök szimbóluma a forradalmár odaadó hűségének, nemcsak mintaképe annak, hogyan kell egyesíteni a gyakorlati józanságot, a gyakorlati jártasságot, a tömegekkel való szoros kapcsolatot és a tömegek irányításának képességét — hanem egyben annak is záloga, hogy e példák nyomán, a proletárok egyre szélesebb tömegei menetelnek majd előre — előre a kommunista világforradalom teljes győzelme felé.

„Pravda" 60. sz.
1919. március 20.
Lenin Művei. 29. kot.
1953. 78—84. old.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA[94]

1919. március 18—23

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA

Március 18

(Részlet)

... Amikor pártunk forradalmi programjában a szakemberek kérdéséről írtunk, pártunknak az egyik legfontosabb kérdéssel kapcsolatban szerzett gyakorlati tapasztalatait összegeztük. Nem emlékszem, hogy a szocializmus korábbi tanítómesterei, akik igen sokat előreláttak a közelgő szocialista forradalomból, és sok mindenre rámutattak ezzel a forradalommal kapcsolatban, nem emlékszem, hogy nyilatkoztak volna ebben a kérdésben. Számukra ez a kérdés nem létezett, mert csak akkor merült fel, amikor hozzáfogtunk a Vörös Hadsereg kiépítéséhez. Ez azt jelentette, hogy az elnyomott osztályból, amelyet igavonó barommá változtattak, lelkesedéssel teli hadsereget kellett kiépítenünk, és hogy ezzel a hadsereggel fel kellett használtatnunk a legerőszakosabbat, a legvisszataszítóbbat abból, amit a kapitalizmustól örököltünk.

Ez az ellentmondás, amely a Vörös Hadsereg kérdésében merült fel előttünk, építésünk minden területén is megtalálható. Vegyük azt a kérdést, amellyel a legtöbbet foglalkoztak: a munkásellenőrzésről az ipar munkásigazgatására való áttérést. A Népbiztosok Tanácsa és a Szovjethatalom helyi szervei által kiadott rendeletek és utasítások után — mindezek gyarapították politikai tapasztalatainkat ezen a téren — a Központi Bizottságnak tulajdonképpen csak az eredményeket kellett összefoglalnia. A Központi Bizottság ilyen kérdésben aligha tudott volna a szó igazi értelmében vezetni. Elég, ha visszaemlékszünk arra, hogy mennyire gyámoltalanok, tapogatózók és alkalomszerűek vol-

tak az ipar munkásellenőrzéséről szóló első rendeleteink és utasításaink. Azt hittük, hogy ez könnyű dolog. A gyakorlatban ez arra vezetett, hogy bebizonyítottuk, hogy építeni kell, de egyáltalán nem válaszoltunk arra a kérdésre, *hogyan* kell építeni. Minden egyes államosított gyár, az államosított ipar minden egyes területe, a közlekedés, különösen a vasúti közlekedés — a kapitalista gépezetnek ez a leghatalmasabb alkotása, amelyet gigantikus anyagi technika alapján a legmesszebbmenően központosított formában hozott létre és amely a legnélkülözhetetlenebb az állam szempontjából —, mindez a kapitalizmus koncentrált tapasztalatát testesítette meg és felmérhetetlen nehézségeket okozott nekünk.

Ezekből a nehézségekből korántsem vergődtünk ki még ma sem. Eleinte teljesen elvontan vizsgáltuk ezeket a nehézségeket, mint olyan forradalmárok, akik prédikálnak, de egyáltalán nem tudják, hogyan lássanak hozzá a dologhoz. Természetesen igen sokan azzal vádoltak, és a szocialisták meg a szociáldemokraták egytől-egyig még ma is azzal vádolnak bennünket, hogy hozzáfogtunk a dologhoz anélkül, hogy tudnánk, hogyan kell azt végigvinnünk. Ez azonban halott emberek nevetséges vádja. Mintha lehetne nagyobb forradalmat úgy végrehajtani, hogy már jó előre tudjuk, hogyan kell azt végigvinni! Mintha ezt a tudást a könyvekből szereznék! Nem, a mi megoldásunk csak a tömegek tapasztalatai alapján születhetett meg. És én érdemünknek tekintem azt, hogy hihetetlen nehézségek közepette hozzáfogtunk egy olyan kérdés megoldásához, amelyet eddig csak félig-meddig ismertünk, hogy önálló munkába vontuk be a proletártömegeket, hogy eljutottunk az ipari vállalatok államosításához stb. Még elevenen él emlékezetünkben, hogyan fogadtattunk el a Szmolnijban egyszerre tíz meg tizenkét dekrétumot is. Ebben az az elhatározásunk és kívánságunk jutott kifejezésre, hogy a proletártömegeket tapasztalatgyűjtésre és kezdeményező tevékenységre ösztönözzük. Most már megvannak ezek a tapasztalataink. Most a munkásellenőrzésről áttértünk, illetőleg eljutottunk odáig, hogy áttérjünk az iparban a munkásigazgatásra. Most már nem vagyunk teljesen gyámoltalanok, szépszámú tapasztalatunk van, és, amennyire lehetett, összefoglaltuk ezeket a tapasztalatokat programunkban. Erre részletesen ki kell térnünk a szervezeti kérdésben. Nem tudtuk volna ezt a munkát elvégezni, ha nem

lettek volna segítségünkre és nem dolgoztak volna velünk vállvetve a szakszervezetekben tevékenykedő elvtársak.

Nyugat-Európában más a helyzet. Az elvtársak ott valami rosszat látnak a szakszervezetekben, minthogy ezekben a szakszervezetekben annyira elhatalmasodtak a régi szocializmus sárga képviselői, hogy a kommunisták nem sok értelmét látják e szakszervezetek támogatásának. Sokan a nyugati kommunisták közül, még Rosa Luxemburg is, a szakszervezetek felszámolását hirdetik.[95] Ezt mutatja, hogy mennyivel nehezebb a feladatunk Nyugat-Európában. Mi egy hónapig sem tarthattuk volna magunkat a szakszervezetek támogatása nélkül. Ezen a téren hatalmas, gyakorlati munka során szerzett tapasztalataink vannak, amelyek lehetővé teszik, hogy hozzálássunk a legnehezebb kérdések megoldásához.

Vegyük a szakemberek kérdését, amelybe minden lépésnél beleütközünk, amely minden kinevezésnél felmerül, amelyet a népgazdaság képviselőinek és a párt Központi Bizottságának egyaránt fel kell vetnie. A párt Központi Bizottsága a jelenlegi körülmények között nem tud úgy dolgozni, hogy közben betartja a formaságokat. Ha nem volna lehetőségünk arra, hogy olyan elvtársakat emeljünk ki, akik munkaterületükön önállóan dolgoznak, akkor egyáltalán nem tudnánk dolgozni. A háború alatt csak azért tudtunk úgy dolgozni, hogy egyetlen figyelemre méltó konfliktusunk sem volt, mert olyan szervezőink voltak, mint J. M. Szverdlov. És ebben a munkában feltétlenül igénybe kellett vennünk azoknak az embereknek a segítségét, akik felajánlották nekünk szolgálataikat és akik a régi időkben szerzett ismeretekkel rendelkeztek.

Vegyük többek között a hadügy intézésének kérdését. Ezen a téren nem lehet megoldani a feladatot, ha nem bízunk a vezérkarban, a nagy tudású szervező szakemberekben. Részletkérdésekben voltak ezen a téren nézeteltéréseink, de az alapvető kérdések tekintetében nem lehettek kétségek. Igénybe vettük azoknak a burzsoá szakembereknek a segítségét, akiket teljesen átitatott a polgári gondolkozásmód, s akik elárultak és még éveken át el fognak árulni bennünket. Mindamellett gyerekes gondolat úgy tenni fel a kérdést, hogy a kommunizmust csak feddhetetlen kommunisták kezével, nem pedig a polgári szakemberek segítségével építsük fel. Megedződtünk a harcban, van

erőnk, egységesek vagyunk, és nekunk a szervező munka útján kell haladnunk, felhasználva ezeknek a szakembereknek a tudását és tapasztalatait. Ez elengedhetetlen feltétel, amely nélkül nem lehet felépíteni a szocializmust. A kapitalista kultúra öröksége nélkül nem építhetjük fel a szocializmust. Nem építhetjük másból a kommunizmust, mint abból, amit a kapitalizmus hagyott ránk.

Most a gyakorlatban kell építőmunkát végeznünk, és ellenségeink kezével kell megteremtenünk a kommunista társadalmat. Ez ellentmondásnak látszik, sőt talán megoldhatatlan ellentmondásnak, de valójában csak ily módon oldható meg a kommunista építés feladata. S amikor tapasztalatainkra tekintünk, amikor figyelembe vesszük azt, hogy nap nap után belebotlunk ebbe a kérdésbe, amikor megnézzük a Központi Bizottság gyakorlati munkáját, akkor úgy látom, hogy pártunk alapjában véve megoldotta ezt a feladatot. Ez óriási nehézségekbe ütközött, de a feladatot csak így lehetett megoldani. A vállvetve végzett alkotó szervező munkának úgy kézben kell tartania a burzsoá szakembereket, hogy a proletariátus soraiban haladjanak, bármennyire ellenkeznek és bármennyire harcolnak is minden egyes lépésnél. Munkába kell őket állítanunk, mint műszaki és kulturális erőket, hogy megtartsuk őket, s hogy a kulturálatlan és vad kapitalista országot kulturált kommunista országgá változtassuk. És én azt gondolom, hogy ez alatt az egy év alatt megtanultunk építeni, helyes útra léptünk, és nem térünk le erről az útról . . .

Még most sem oldottuk meg azt a feladatot, amelynek megoldása pártunkra vár, még nem teremtettük meg a falusi proletariátus és félproletariátus szervezeti formáit. Nemrégiben Petrográdban voltam, és ott részt vettem Petrográd kormányzóság mezőgazdasági munkásainak egyik első kongresszusán.* Azt tapasztaltam, hogy mi még tapogatózva nyúlunk ehhez a dologhoz, de azt gondolom, hogy kétségtelenül előbbre visszük. Meg kell mondanom, hogy a legjelentősebb tapasztalat, amelyet ez alatt az év alatt a politikai vezetés során szereztünk, az, hogy itt szervezeti támaszpontot kell találnunk. Mi tettünk egy lépést ebben az irányban azzal, hogy megalakítottuk a szegényparaszt-bizottságokat, újjáválasztottuk a szovjeteket és átállítottuk a közellátási politikát, aminek során hallatlan nehézségekbe ütköztünk.

* Lásd *Lenin* Művei. 29 kot Szikra 1953 23—31 old

Lehet, hogy Oroszországnak azokon a határvidékein, amelyek most válnak szovjet területekké — Ukrajnában és a Don-vidéken — módosítani kell ezt a politikát. Hiba lenne, ha Oroszország minden vidéke számára egyszerűen egy mintára másolgatnánk a rendeleteket, ha Ukrajna és a Don-vidék bolsevik kommunistái, szovjetfunkcionáriusai valamennyi rendelet érvényét válogatás nélkül kiterjesztenék más vidékekre. Jócskán vannak még sajátosságok és mi semmi szín alatt sem kötjük magunkat valamely egyféle sablonhoz, nem határozzuk el egyszer s mindenkorra, hogy a mi tapasztalataink, Közép-Oroszország tapasztalatai, teljes egészében alkalmazhatók minden határvidéken. Mi éppen hogy éljutottunk az igazi építés feladatához, még csak az első lépéseket tesszük ezen a téren — felmérhetetlen munkaterület tárul fel előttünk.

Rámutattam arra, hogy a Szovjethatalom első döntő lépése a szegényparaszt-bizottságok megalakítása volt. Ezt a közellátási funkcionáriusok hajtották végre, és a szükség hozta magával. De ahhoz, hogy feladatainkat mindvégig teljesíthessük, nem olyan ideiglenes szervezetekre van szükségünk, mint a szegényparaszt-bizottságok. Nálunk a szovjeteken kívül szakszervezetek is vannak, amelyeket iskolaként használunk fel az elmaradott tömegek nevelésére. Azoknak a munkásoknak rétege, akik ebben az évben Oroszországot ténylegesen igazgatták és a politikát az egész vonalon végrehajtották, akik erőnket alkották — ez a réteg Oroszországban hihetetlenül vékony. Meggyőződtünk erről, saját bőrünkön érezzük. Ha valamikor egy jövendő történész adatokat gyűjt majd arról, hogy milyen csoportok igazgatták Oroszországot ez alatt a 17 hónap alatt, hány száz, hány ezer ember vállalta magára ezt az egész munkát, az ország igazgatásának egész hihetetlen terhét — senki sem hiszi majd el, hogy ezt ennyire elenyésző számú emberrel el lehetett érni. Ez a szám azért elenyésző, mert Oroszországnak igen kis számú intelligens, tanult és rátermett politikai vezetője volt. Ez a réteg Oroszországban vékony volt, és a lezajlott harc során túlerőltette, túldolgozta magát, többet végzett, mint amennyit bírt. Az én elgondolásom szerint a jelenlegi kongresszuson gyakorlati megoldást fogunk találni arra, hogyan használjunk fel az iparban és — ami még fontosabb — a falun tömeges méretekben egyre újabb erőket, hogyan vonjuk be a közepes képességű ember

színvonalán, vagy még ennél is alacsonyabb színvonalon álló munkásokat és parasztokat a szovjet munkába. Nagyarányú segítségük nélkül a további tevékenység, véleményünk szerint, lehetetlen.

Minthogy időm már majdnem letelt, még csak néhány szót szeretnék szólni a középparasztsághoz való viszonyunkról. A középparasztsághoz való viszonyunk elvileg a forradalom kezdete előtt is világos volt számunkra. Felmerült előttünk a parasztság *semlegesítésének* feladata. Egy moszkvai gyűlésen, ahol fel kellett vetni a kispolgári pártokhoz való viszony kérdését, pontosan idéztem Engels szavait, aki nemcsak arra mutatott rá, hogy a középparasztság szövetségesünk, hanem még azt a meggyőződését is kifejezésre juttatta, hogy esetleg a nagyparasztság tekintetében is el lehet majd kerülni a megtorló intézkedéseket, az elnyomó rendszabályokat.* Oroszországban ez a feltevés nem igazolódott be: a kulákokkal nyílt polgárháborúban álltunk, állunk és fogunk állni. Ez elkerülhetetlen. Ezt a gyakorlatban tapasztaltuk. De lépten-nyomon megesett, hogy a szovjet funkcionáriusok tapasztalatlansága és annak következtében, hogy ez a kérdés nehéz, a kulákságnak szánt ütések a középparasztságot érték. Itt rendkívül sokat hibáztunk. Az e tekintetben szerzett tapasztalat segítségünkre lesz abban, hogy megtegyünk mindent a további hibák elkerülése érdekében. Ez az a feladat, amely nem elméletileg, hanem gyakorlatilag áll előttünk. Önök nagyon jól tudják, hogy ez nehéz feladat. Nincsenek olyan javaink, amiket a középparasztságnak adhatnánk, márpedig a középparaszt — anyagias, gyakorlati ember és konkrét anyagi javakat követel, amelyeket most mindjárt nem adhatunk, s amelyeket az ország talán még a most teljes győzelmet ígérő nehéz harcok hónapjain át kénytelen lesz nélkülözni. De sokat tehetünk közigazgatási gyakorlatunkban: megjavíthatjuk apparátusunkat, kiküszöbölhetünk rengeteg visszaélést. Pártunk vonalát, pártunkét, amely nem lépett elég szoros blokkra, szövetségre, megegyezésre a középparasztsággal — ezt a vonalat módunkban áll és kötelességünk kiigazítani és kijavítani ...

... Az utolsó anyag, amelyet az iroda nekem átadott, a körleveleket tartalmazza. Ezek száma 14, és azokat az elvtársakat, akik nem ismerik vagy kevéssé ismerik ezeket a körleveleket,

* Lásd *Lenin* Művei. 28. köt. Szikra 1952. 199—226. old.

felkérem, hogy ismerkedjenek meg velük. Persze, ebben a tekintetben a Központi Bizottság tevékenysége korántsem volt teljes. De figyelembe kell vennünk, hogy amikor olyan körülmények között kell dolgozni, amilyenek között mi dolgoztunk, amikor napról napra egész sor kérdésben kellett politikai utasításokat adnunk, és ezt csak kivételes esetekben, sőt ritkán volt alkalmunk a Politikai Iroda vagy Központi Bizottság plénuma útján tenni — ilyen körülmények között azt feltételezni, hogy gyakran folyamodhattunk politikai körlevelekhez, lehetetlen.

Ismétlem, hogy mint egy harcos párt harcos szerve, a polgárháború időszakában nem is dolgozhatunk másképpen. Ellenkező esetben ez vagy felemás munka lesz, vagy parlament, márpedig parlamenttel a diktatúra korszakában nem lehet sem a kérdéseket eldönteni, sem a pártot vagy a szovjet szervezeteket irányítani. Elvtársak, olyan időszakban, amikor rendelkezésünkre áll a burzsoá nyomdák és a sajtó apparátusa, a Központi Bizottság körleveleinek jelentősége csökkent. Mi csak olyan utasításokat küldünk, amelyeket nem lehetett a sajtóban közzétenni, hiszen tevékenységünkben, amely óriási méretei ellenére nyílt volt, illegális munka mégiscsak maradt, marad és fog is maradni. Mi nem féltünk attól, hogy szemrehányásokat tesznek nekünk illegális vonalon és titokban folytatott munkánk miatt. Mi erre büszkék voltunk. És amikor olyan helyzetbe jutottunk, hogy a burzsoázia megdöntése után az európai burzsoáziával kerültünk szembe, tevékenységünkben maradt titok és munkánknak volt illegális területe.

Ezzel, elvtársak, be is fejezem beszámolómat. *(Taps).*

Megjelent: „Pravda" 1919. március—április.

Lenin Művei. 29. köt.
1953. 147—151., 152—154., 158. old.

ÜZENET A. J. BADAJEVNEK*

Badajcsnak

Badajev elvtárs! Ne duzzogjon, mint valami kisasszony. Öntől nem azt kérdezték, hogy „minden tettét”

(!!)

„*feltétlenül* (!!) helyesnek” tartja-e (ez nevetséges), hanem azt, hogy végrehajtotta-e a központ *minden* intézkedését. Erről viszont hallgat! Dolgozzon, *lemondását nem fogadjuk el.* A jövőben teljesítse a központ *minden* intézkedését, és ne beszéljen Önhöz nem méltó badarságokat holmi „intrikákról”

1919. V. 4.

Üdvözlet! *Lenin*

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik” XXXVI. köt.

Magyarul most jelent meg először.

* Az üzenet válasz A. J. Badajev beadványára, aki akkoriban a Petrográdi Munkakommuna élelmezési biztosa volt. — *Szerk.*

TÁVIRAT A NOVGOROD KORMÁNYZÓSÁGI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSAGNAK

Novgorod kormányzósági
Végrehajtó Bizottság
Másolat a Rendkívüli Bizottságnak,
másolat a kormányzósági élelmezési biztosnak

Legkésőbb 1919. június.

Úgy látszik, Bulatovot letartóztatták, amiért panasszal fordult hozzám. Figyelmeztetem Önöket, hogy ilyesmiért a kormányzósági végrehajtó bizottságok, a rendkívüli bizottságok elnökeit és a végrehajtó bizottságok tagjait le fogom tartóztatni és követelni fogom kivégzésüket. Miért nem válaszoltak azonnal kérdésemre?

Lenin
a Népbiztosok Tanácsának elnoke

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXIV. köt.

Magyarul most jelent meg először.

(A munkások hősiességéről a hátországban a „Kommunista Szombatok" alkalmából)

(Részlet)

... A legrészletesebben és legteljesebben idéztem a kommunista szombatokról szóló jelentéseket, mert itt kétségtelenul a kommunista építés egyik legfontosabb oldalát látjuk magunk előtt, amelyre sajtónk nem fordít kellő figyelmet s amelyet mi valamennyien még nem eléggé értékeltünk.

Kevesebb politikai fecsegést, több figyelmet a kommunista építés legegyszerűbb, de eleven, az életből vett, az életben kipróbált tényeire — ezt a jelszót fáradhatatlanul ismételni kell mindannyiunknak, íróinknak, agitátorainknak, propagandistáinknak, szervezőinknek stb.

Természetes és elkerülhetetlen dolog, hogy a proletárforradalmat követő első időben a fő és alapvető feladat foglalkoztat bennünket leginkább: a burzsoázia ellenállásának letörése, a győzelem a kizsákmányolókon, összeesküvésük elnyomása (mint például „a rabszolgatartók összeesküvése" Petrográd átadására, amely összeesküvésben mindenki részt vett, kezdve a feketeszázaktól és a kadetoktól a mensevikekig és eszerekig). De párhuzamosan ezzel a feladattal, ugyanilyen elkerülhetetlenül — és minél tovább, annál inkább — napirendre kerül a pozitív kommunista építésnek, az új gazdasági viszonyok, az új társadalom megteremtésének még lényegesebb feladata.

A proletárdiktatúra — amint erre már ismételten rámutattam, többek között március 12-én, a Petrográdi Szovjet ülésén mondott beszédemben — nemcsak erőszak a kizsákmányolókkal szemben, sőt nem is legfőképpen erőszak. Ennek a forradalmi erőszaknak gazdasági alapja, életképességének és sikerének zá-

loga az, hogy a proletariátus a társadalmi munkaszervezeteknek magasabb típusát képviseli és valósítja meg, mint a kapitalizmus Ez a lényeg. Ez a kommunizmus elkerulhetetlen teljes győzelmének erőforrása, záloga.

A társadalmi munka hűbéri szervezete a deresfegyelemre támaszkodott, és emellett a dolgozók, akiket maroknyi földesúr rabolt és gyötört, a legteljesebb sötétségben és megfélemlítettségben éltek. A társadalmi munka kapitalista szervezete az éhség fegyelmére támaszkodott, s a dolgozók óriási tömege a polgári kultúra és polgári demokrácia minden haladása ellenére, még a legelőrehaladottabb, legcivilizáltabb és legdemokratikusabb köztársaságokban is, a bérrabszolgák vagy leigázott parasztok tudatlan és megfélemlített tömege maradt, amelyet maroknyi kapitalista fosztogatott és gyötört. A társadalmi munka kommunista szervezete, amely felé az első lépés a szocializmus, maguknak a dolgozóknak szabad és tudatos fegyelmére támaszkodik, akik lerázták mind a földbirtokosok, mind a kapitalisták igáját, és mindinkább erre fog támaszkodni.

Ez az új fegyelem nem az égből pottyan és nem jámbor óhajok szülötte, hanem a kapitalista nagyuzemi termelés anyagi feltételeiből és csakis azokból nő ki. Ezek nélkül az új fegyelem nem lehetséges. Ezeknek az anyagi feltételeknek hordozója vagy megvalósítója pedig egy bizonyos történelmi osztály, amelyet a nagykapitalizmus hozott létre, szervezett meg, tömörített, iskolázott, világosított fel és edzett meg. Ez az osztály — a proletariátus.

A proletariátus diktatúrája, ha ezt a latin, tudományos, történelmi-filozófiai kifejezést egyszerű nyelvre lefordítjuk, ezt jelenti:

Csakis egy bizonyos osztály, mégpedig a városi és általában a gyári, az ipari munkások képesek arra, hogy vezessék a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét a tőke igájának megdöntéséért folyó harcban, a tőke megdöntése folyamán, a győzelem megtartásáért és megszilárdításáért folyó egész harcban, az új szocialista társadalmi rend megteremtésének művében, az osztályok teljes megszüntetéséért folyó egész harcban. (Zárójelben megjegyezzük: a szocializmus és kommunizmus között tudományos szempontból csak az a különbség, hogy az előbbi a kapitalizmus-

ból kinövő új társadalom első fokát jelenti, az utóbbi — ennek a társadalomnak magasabb, további fokát.)

A „berni", a sárga Internacionalénak az a bűne, hogy vezérei csak szavakban ismerik el az osztályharcot és a proletariátus vezető szerepét, de félnek végiggondolni a dolgot, félnek éppen attól az elkerülhetetlen következtetéstől, amely különösen rettegésben tartja a burzsoáziát és teljesen elfogadhatatlan számára. Félnek elismerni, hogy a proletariátus diktatúrája *szintén* olyan időszak, melyben osztályharc folyik, ami elkerülhetetlen, míg az osztályok meg nem szűntek, s ami változtatja formáit és különösen elkeseredetté, különösen sajátszerűvé válik a tőke megdöntését követő első időben. A proletariátus, miután kivívta a politikai hatalmat, nem szünteti be az osztályharcot, hanem folytatja — persze más viszonyok között, más formában, más eszközökkel — egészen az osztályok megszüntetéséig.

De mit jelent „az osztályok megszüntetése"? Mindenki, aki magát szocialistának nevezi, elismeri a szocializmusnak ezt a végső célját, de korántsem mindenki veszi alaposan fontolóra ennek a jelentőségét. Osztályoknak az emberek olyan nagy csoportjait nevezik, amelyek a társadalmi termelés történelmileg meghatározott rendszerében elfoglalt helyük, a termelési eszközökhöz való (nagyrészt törvényekben szabályozott és rögzített) viszonyuk, a munka társadalmi szervezetében játszott szerepük, következésképpen a társadalmi javak rendelkezésükre álló részének megszerzési módjai és nagysága tekintetében különböznek egymástól. Az osztályok az emberek olyan csoportjai, amelyek közül az egyik eltulajdoníthatja a másik munkáját, annak következtében, hogy a társadalmi gazdaság adott rendszerében különböző a helyzetük.

Világos, hogy az osztályok teljes megszüntetéséhez nemcsak a kizsákmányolókat, a földbirtokosokat és kapitalistákat kell megdönteni, nemcsak *ezek* tulajdonát kell megszüntetni, hanem meg kell szüntetni a termelési eszközök *mindenféle* magántulajdonát is, meg kell szüntetni mind a város és a falu közötti különbséget, mindpedig a fizikai munkát végző emberek és a szellemi munkát végző emberek közötti különbséget. Ez igen hosszadalmas dolog. Eléréséhez óriási lépéssel kell előbbre vinni a termelőerők fejlődését, le kell küzdeni a kisüzemű termelés

nagyszámú maradványának ellenállását (gyakran passzív ellenállását, mely különösen szívós, amelyet különösen nehéz leküzdeni), le kell küzdeni az e maradványokkal összefüggő szokások és renyheség roppant erejét.

Annak feltételezése, hogy valamennyi „dolgozó" egyformán képes erre a munkára, nem volna más, mint az özönvíz előtti, Marx előtti szocialisták üres frázisa vagy illúziója. Mert ez a képesség nem adódik önmagától, hanem történelmileg fejlődik ki és *csak* a kapitalista nagyüzemű termelés anyagi feltételeiből fejlődik ki. A kapitalizmusból a szocializmus felé vezető út elején ez a képesség *csak* a proletariátusban van meg. A proletariátus, először, azért tudja teljesíteni a rá háruló óriási feladatokat, mert a civilizált társadalmak legerősebb és élenjáró osztálya; másodszor, azért, mert a legfejlettebb országokban a lakosság többségét alkotja; harmadszor, azért, mert az elmaradott kapitalista országokban, mint amilyen Oroszország, a lakosság többsége a félproletárokhoz, vagyis azokhoz az emberekhez tartozik, akik az év egy részében állandóan proletármódra élnek, akik állandóan úgy keresik meg a kenyerüket, hogy részben bérmunkára szegődnek el a kapitalista üzemekbe.

Aki úgy próbálja megoldani a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenet feladatait, hogy a szabadságról, egyenlőségről, a demokráciáról általában, a munkademokrácia egyenlőségéről stb. hangoztatott általános frázisokból indul ki (mint Kautsky, Martov és a berni, sárga Internacionálé többi hőse teszi), az ezzel csak a maga kispolgári, filiszteri, nyárspolgári természetét árulja el, eszmei tekintetben szolgamódra a burzsoázia után kullog. Ezt a feladatot csak úgy lehet helyesen megoldani, ha konkrétan tanulmányozzuk azt a sajátos viszonyt, amely a politikai hatalom birtokába jutott külön osztály, nevezetesen a proletariátus és a dolgozó lakosság nem-proletár, valamint félproletár tömegei között kialakul, márpedig ez a viszony nem képzelet szülte harmonikus, nem „eszményi" körülmények között alakul ki, hanem a burzsoázia részéről kifejtett bősz és sokoldalú ellenállás reális körülményei közepette.

A lakosság — leginkább pedig a dolgozó lakosság — óriási többsége bármelyik kapitalista országban, köztük Oroszországban is, ezerszer tapasztalta a saját bőrén és hozzátartozóinál a

tőke nyomását, fosztogatását, a különféle durva szidalmazásokat. Az imperialista háború — vagyis az emberek tízmillióinak legyilkolása annak a kérdésnek eldöntése céljából, hogy az angol vagy a német tőke szerezze-e meg az elsőbbséget az egész világ kirablásában — rendkívül kiélezte, növelte, elmélyítette ezeket a megpróbáltatásokat, és rákényszerítette az embereket, hogy azokat tudatosan felismerjék. Innen ered a lakosság óriási többségének és különösen a dolgozó tömegeknek elkerülhetetlen rokonszenve a proletariátus iránt, azért, mert a proletariátus hősies bátorsággal, forradalmi kíméletlenséggel lerázza a tőke igáját, megdönti a kizsákmányolókat, elnyomja ellenállásukat, és saját vére árán tör utat az új társadalom megteremtése felé, amelyben nem lesz helyük kizsákmányolóknak.

Bármilyen nagyok, bármennyire elkerülhetetlenek is a dolgozó lakosság nem-proletár és félproletár tömegeinek kispolgári ingadozásai, tétovázása, hogy nem volna-e jobb visszatérni a polgári „rendhez", a burzsoázia „védőszárnyai" alá, ezek a tömegek mégis kénytelenek elismerni, hogy az erkölcsi és politikai tekintély a proletariátus oldalán van, amely nemcsak megdönti a kizsákmányolókat és elnyomja ellenállásukat, de új, magasabb rendű társadalmi kapcsolatot, társadalmi fegyelmet teremt: a tudatos és egyesült dolgozók fegyelmét, akik nem ismernek maguk fölött semmiféle igát és semmiféle hatalmat, kivéve a saját egyesülésük hatalmát, a saját tudatosabb, bátrabb, tömörültebb, forradalmibb, állhatatosabb élcsapatuk hatalmát.

A proletariátusnak ahhoz, hogy győzzön, hogy megteremtse és megszilárdítsa a szocializmust, kettős, illetve kettősségében egységes feladatot kell megoldania: először a tőke elleni forradalmi harcban tanúsított határtalan bátorságával magával kell ragadnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, magával kell ragadnia, szerveznie és vezetnie kell ezt a tömeget a burzsoázia megdöntése és minden ellenállási kísérletének teljes elnyomása céljából; másodszor, maga után kell vonnia a dolgozók és kizsákmányoltak egész tömegét, továbbá valamennyi kispolgári réteget az új gazdasági építés útjára, az új társadalmi kapcsolat, az új munkafegyelem, az új munkaszervezet megteremtésének útjára, amely a tudomány és a kapitalista technika legújabb vívmányait

a nagyüzemű szocialista termelést létrehozó öntudatos dolgozók tömeges egyesülésével kapcsolja össze.

Ez a második feladat nehezebb az elsőnél, mert semmi esetre sem oldható meg egyetlen hősies fellángolással, hanem a tömegek közt végzett *hétköznapi* munkához szükséges legtürelmesebb, legállhatatosabb, legnagyobb hősiességet követeli meg. De ez a feladat lényegesebb is az elsőnél, mert a burzsoázia fölötti győzelemhez szükséges erő legmélyebbről fakadó forrása, s a győzelem tartósságának és megdönthetetlenségének egyetlen záloga végső fokon csakis az új, magasabb rendű társadalmi termelési mód lehet, amely a kapitalista és kispolgári termelést a nagyüzemű szocialista termeléssel váltja fel.

* * *

A „kommunista szombatoknak" éppen azért van óriási történelmi jelentőségük, mert a munka termelékenységének fokozása, az új munkafegyelemre való áttérés, a szocialista gazdasági és életviszonyok létrehozása terén a munkások öntudatos és önkéntes kezdeményezését mutatják meg nekünk.

Azoknak a kis számban levő, helyesebben mondva, egészen ritkaságszámba menő német polgári demokratáknak egyike, akik az 1870—1871-es évek tanulságai után nem a sovinizmushoz és nem a nemzeti liberalizmushoz, hanem a szocializmushoz jutottak el, J. Jakoby mondotta, hogy egyetlen munkásegyesület megalapításának nagyobb történelmi jelentősége van, mint a sadowai ütközetnek. Ez igaz. A sadowai ütközet azt a kérdést döntötte el, hogy a német nemzeti kapitalista állam megteremtésénél a két polgári monarchia, az osztrák és a porosz monarchia közül melyiké legyen az elsőség. Az, hogy egy munkásegyesületet alapítottak, a proletariátusnak a burzsoázia fölötti, világméretekben való győzelme felé jelentett egy kis lépést. Így mi is elmondhatjuk, hogy az első kommunista szombat, amelyet Moszkvában 1919. május 10-én a Moszkva—Kazany vasútvonal munkásai rendeztek, nagyobb történelmi jelentőséggel bír, mint Hindenburg vagy Foch és az angolok bármelyik győzelme az 1914—1918-as imperialista háborúban. Az imperialisták győzelmei nem jelentenek mást, mint a munkásmilliók lemészárlását az angol, ame-

rikai és francia milliárdosok profitjáért, nem jelentenek mást, mint a pusztuló, elhájasodott, elevenen rothadó kapitalizmus vadállati kegyetlenkedését. A Moszkva—Kazany vasútvonal munkásainak kommunista szombatja egy sejtje annak az új, szocialista társadalomnak, amely a föld minden népét megszabadítja a tőke igájától és a háborúktól.

A burzsoá urak és csatlósaik — a mensevikeket és eszereket is beleértve —, akik megszokták, hogy a „közvélemény" képviselőinek tartsák magukat, természetesen kigúnyolják a kommunisták reménységeit, és ezeket a reményeket „virágcserépben növő faóriásnak" tartják, gúnyolódnak azon, hogy a lopásoknak, a naplopásnak, a termelékenység hanyatlásának, a nyersanyag tönkretevésének, a termékek tönkretevésének stb. tömeges eseteihez képest milyen csekély a kommunista szombatok száma. Mi azt feleljük ezeknek az uraknak: ha a polgári értelmiség a dolgozók szolgálatába állítaná tudását, nem pedig az orosz és külföldi kapitalistákat szolgálná hatalmuk visszaállítása érdekében, akkor az átalakulás gyorsabban és békésebben haladna. Ez azonban utópia, mert a kérdést az osztályharc dönti el, az értelmiség többsége pedig a burzsoáziához húz. Nem az értelmiség segítségével, hanem (legalábbis az esetek többségében) az értelmiség ellenállása ellenére fog győzni a proletariátus oly módon, hogy félresöpri útjából a javíthatatlan burzsoá intellektueleket, átgyúrja, átneveli, befolyási körébe vonja az ingadozókat, és fokozatosan mind nagyobb részüket állítja a maga oldalára. A kárörvendezés az átalakulás nehézségein és balsikerein, a pánikkeltés, a régihez való visszatérés hirdetése — mindezek a burzsoá értelmiség osztályharcának eszközei és fogásai. A proletariátus ezzel nem engedi becsapni magát.

De vajon, ha érdemben vizsgáljuk a kérdést, előfordult-e a történelemben, hogy egy új termelési mód azonnal gyökeret vert, a balsikerek, hibák, visszaesések hosszú sorozata nélkül? Az orosz faluban félszázaddal a jobbágyság eltörlése után is jócskán maradt még hűbéri csökevény. Amerikában félszázaddal a négerrabszolgaság eltörlése után a négerek legnagyobbrészt még félig rabszolgasorban voltak. A burzsoá intellektuelek, a mensevikeket és eszereket is beleértve, hívek maradnak önmagukhoz azzal, hogy a tőkét szolgálják, és továbbra is elejétől végig hazug

érvekkel hozakodnak elő: a proletárforradalom előtt azt vetették szemünkre, hogy utópisták vagyunk, a proletárforradalom után meg azt követelik tőlünk, hogy fantasztikus gyorsasággal küszöböljük ki a múlt minden nyomát.

Mi azonban nem vagyunk utópisták, és ismerjük a polgári „érvek" valódi értékét, tudjuk azt is, hogy a forradalom után, bizonyos ideig, az erkölcsökben a régi nyomai még feltétlenül túlsúlyban lesznek az új hajtásai fölött. Amikor az új éppencsak megszületett, a régi, bizonyos ideig, mindig erősebb az újnál, ez mindig így szokott lenni, a természetben és a társadalmi életben egyaránt. A csúfolkodás azon, hogy az új hajtásai gyengék, az intellektuelek olcsó kétkedése és más efféle — mindez, lényegében, a burzsoázia osztályharcának módszere a proletariátus ellen, a kapitalizmus védekezése a szocializmussal szemben. Gondosan kell tanulmányoznunk az új hajtásait, a legnagyobb figyelmet kell tanúsítanunk irányukban, minden eszközzel elő kell segítenünk növekedésüket és „ápolnunk" kell ezeket a zsenge hajtásokat. Néhány feltétlenül elpusztul közülük. Nem kezeskedhetünk azért, hogy éppen a „kommunista szombatok" fognak különösen fontos szerepet játszani. Nem ez a lényeg. A lényeg az, hogy az új minden néven nevezendő hajtását támogatnunk kell, s majd az élet kiválasztja közülük a legéletrevalóbbakat. Ha egy japán tudósnak azért, hogy az embereknek a vérbaj legyőzésében segítsen, elég türelme volt ahhoz, hogy kipróbáljon 605 vegyi készítményt, amíg elő nem állította a 606-ot, azt a készítményt, amely megfelelt bizonyos követelményeknek, akkor azoknak, akik nehezebb feladatot akarnak megoldani, akik a kapitalizmust akarják legyőzni, elég kitartással kell rendelkezniük száz meg száz új harci módszer, eljárás, eszköz kipróbálásához, hogy ilyenformán kidolgozzák azokat, amelyek a legalkalmasabbak.

A „kommunista szombatok" azért annyira fontosak, mert azokat egyáltalán nem olyan munkások kezdeményezték, akik különösen jó viszonyok között élnek, hanem különböző szakmákhoz tartozó munkások, köztük szakképzettség nélküli, tanulatlan munkások, akik *közönséges*, azaz a *legnehezebb* viszonyok között élnek. Mi mindannyian jól ismerjük a munkatermelékenység csökkenésének — ami nemcsak Oroszországban, de az egész világon megfigyelhető — a legfőbb okát; ez az ok: az imperialista

háború nyomában járó pusztulás és nyomorúság, elkeseredés és fáradtság, a betegségek és a hiányos táplálkozás. Ez utóbbi fontosság szempontjából első helyen áll. Az ok — az éhínség. Ahhoz viszont, hogy az éhínséget kiküszöböljük, növelni kell a munka termelékenységét a mezőgazdaságban is, a közlekedésben is, az iparban is. Tehát holmi bűvös kör-féle áll elő: hogy a munka termelékenységét növeljük, meg kell szabadulnunk az éhínségtől, hogy megszabaduljunk az éhínségtől, növelnünk kell a munka termelékenységét.

Tudjuk, hogy a gyakorlatban az ilyen ellentmondások a bűvös kör áttörésével oldódnak meg, azzal, hogy a tömegek hangulatában fordulat áll be egyes csoportok hősies kezdeményezése következtében, amely az ilyen fordulat hátterében nemritkán döntő szerepet játszik. A moszkvai segédmunkások és a moszkvai vasutasok (természetesen a többségre gondolok, nem pedig maroknyi spekulánsra, az igazgatóságokban lebzselőkre és más efféle fehérgárdista csőcselékre) — azok közé a dolgozók közé tartoznak, akik kétségbeejtően nehéz körülmények között élnek. Állandóan elégtelen a táplálkozásuk, de most, az új termés előtt, a közellátási helyzet általános megrosszabbodása következtében — egyenesen éheznek. És ezek az éhes munkások, akiket a burzsoázia, a mensevikek és az eszerek dühös ellenforradalmi agitációja vesz körül, „kommunista szombatokat" rendeznek, *minden fizetés nélkül* túlóráznak, és annak ellenére, hogy fáradtak, agyongyötörtek, kimerültek az éhségtől, *a munka termelékenységének óriási emelkedését* érik el. Hát nem óriási hősiesség ez? Hát nem világtörténelmi jelentőségű fordulat kezdete ez?

A munka termelékenysége, ez végeredményben a legfontosabb, a legfőbb az új társadalmi rend győzelme szempontjából. A kapitalizmus a munka olyan termelékenységét hozta létre, amilyet a hűbériség nem ismert. A kapitalizmust azzal lehet véglegesen legyőzni és azzal fogjuk véglegesen legyőzni, hogy a szocializmus a munkának új, sokkal magasabb fokú termelékenységét hozza létre. Ez igen nehéz és igen hosszadalmas dolog, de *megkezdtük* és ez a legfontosabb. Ha az éhező Moszkvában 1919 nyarán az éhező munkások, akik az imperialista háború négy nehéz évét, utána pedig a még nehezebb polgárháború másfél évét élték át, meg tudták kezdeni ezt a nagy művet, milyen lesz a további fejlődés,

amikor majd győzünk a polgárháborúban és kiharcoljuk a békét? A kommunizmus a kapitalizmussal szemben az önkéntes, a tudatos, az egyesült, a modern technikát felhasználó munkások magasabb fokú munkatermelékenységét jelenti. A kommunista szombatok rendkívül becsesek, a *kommunizmus tényleges* csíráját jelentik, ez pedig igen ritka dolog, mert mi azon a fokon vagyunk, amikor „csak az *első lépéseket* tesszük a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet felé" (mint azt pártunk programja igen helyesen mondja).

A kommunizmus ott kezdődik, mikor az *egyszerű munkás* önfeláldozóan, nehéz munkával megbirkózva kezd gondoskodni a munka termelékenységének emeléséről, *arról, hogy minden pud gabonát, szenet, vasat* és egyéb terméket megőrizzen, bár azokat nem személyesen a dolgozó kapja, nem is „hozzátartozói", hanem „távolállók", azaz a társadalom egésze, tíz- és százmillió ember, akik eleinte egy szocialista államban, később a Szovjet Köztársaságok Szövetségében egyesülnek.

Karl Marx a „Tőké"-ben kigúnyolja az emberi szabadságjogok polgári demokrata alapokmányának dagályosságát és ünnepélyességét, ezt az egész frázishalmazt a szabadságról, egyenlőségről és testvériségről *általában*, amely minden országban elkápráztatja a nyárspolgárokat és filisztereket, az aljas berni Internacionálé mostani aljas hőseit is beleértve. Marx a jogok e dagályos kinyilatkoztatásával szembeállítja a proletariátus egyszerű, szerény, a tárgyra szorítkozó mindennapi kérdésfeltevését: a munkanap törvényes megrövidítése az állam részéről — ez a proletariátus kérdésfeltevésének egyik tipikus példája. Marx megjegyzésének találó volta és egész mélysége annál világosabb, annál nyilvánvalóbb lesz előttünk, minél jobban kibontakozik a proletárforradalom tartalma. Az igazi kommunizmus „formulái" éppen abban különböznek a Kautskyk, a mensevikek, az eszerek és kedves berni „atyafiaik" dagályos, körmönfont és ünnepélyes frázishalmazaitól, hogy mindent a *munkafeltételekre* vezetnek vissza. Kevesebb fecsegést a „munkademokráciáról", a „szabadságról, egyenlőségről, testvériségről", a „népuralomról" és más effélékről: napjaink öntudatos munkása és parasztja ezekben a felfújt frázisokban ugyanolyan könnyen felfedezi a polgári intellektuel szélhámosságát, mint ahogy az élettapasztalattal bíró

embernek elég, ha ránéz a „gentleman" kifogástalanul „sima" képére és külsejére, s azonnal, csalhatatlanul megállapítja: „Minden valószínűség szerint csirkefogó."

Kevesebb dagályos frázist, több egyszerű *hétköznapi* munkát, gondoskodjunk a pud gabonáról meg a pud szénről! Fordítsunk több gondot arra, hogy ez az éhező munkásnak és a lerongyolódott, ruhátlan parasztnak oly szükséges pud gabona és pud szén *ne üzérkedés útján*, ne kapitalista ügyletek révén kerüljön elő, hanem az egyszerű dolgozók — az olyanok, mint a Moszkva—Kazany vasútvonal segédmunkásai és vasutasai — tudatos, önkéntes, odaadóan hősies munkája révén.

Mindannyiunknak el kell ismernünk, hogy a forradalom kérdéseinek kezelése tekintetében mindenütt, többek között a mi sorainkban is, lépten-nyomon megmutatkoznak a burzsoá-intellektuel, a frázisos módszer nyomai. Sajtónk például keveset harcol a rothadt burzsoá-demokratikus múlt e rothadt maradványai ellen, kevéssé támogatja az igazi kommunizmus egyszerű, szerény, hétköznapi, de eleven hajtásait.

Nézzük a nők helyzetét. Nincs a világon olyan demokrata párt, a legelőrehaladottabb polgári köztársaságban sem, amely évtizedek alatt ebben a tekintetben akár a századrészét tette volna annak, amit mi kormányzásunknak már az első évében megtettünk. A szó szoros értelmében követ kövön nem hagytunk azokból a nők jogi egyenlőtlenségéről, a válás megszorításáról, a válással kapcsolatos undorító formaságokról, a törvénytelen gyermekek el nem ismeréséről, az apaság megállapításáról stb. szóló aljas törvényekből, amelyeknek, a burzsoázia és a kapitalizmus szégyenére, még sok maradványa található minden civilizált országban. Ezerszeresen jogunk van büszkélkedni azzal, amit ezen a téren tettünk. De *minél inkább megtisztítottuk* a talajt a régi, polgári törvények és intézmények szemetétől, annál világosabbá vált előttünk, hogy ez csak a talaj megtisztítása az építkezés számára, de még nem maga az építkezés.

A nő továbbra is *házi rabszolga*, minden felszabadító törvény ellenére, mert a *kis háztartás* elnyomja, fojtogatja, eltompítja, lealacsonyítja a nőt, odaláncolja a konyhához és a gyermekszobához. Munkaerejét barbár módra terméketlen, kicsinyes, idegölő, butító, nyomasztó munkára pazarolja. A *nők* igazi *felszabadítása*,

az igazi kommunizmus csak ott és akkor kezdődik, ahol és amikor megkezdődik a tömegharc (amelyet az államhatalom birtokában levő proletariátus vezet) a kis háztartás ellen, vagy helyesebben, amikor kezdetét veszi a kis háztartás *tömeges átépítése* nagy szocialista háztartássá.

Vajon elég figyelmet fordítunk-e a gyakorlatban erre a kérdésre, amely elméletileg minden kommunista számára vitán felül áll? Nyilván nem. Eléggé gondosan ápoljuk-e a kommunizmus *hajtásait,* amelyek már most megvannak ezen a téren? Nem és még egyszer nem. A nyilvános étkezők, bölcsődék, napközi otthonok — ezek a kommunizmus hajtásainak példái, ezek azok az egyszerű hétköznapi, semmiféle pompát, ékesszólást, ünnepélyességet nem igénylő eszközök, amelyek *valóban* alkalmasak arra, hogy *felszabadítsuk a nőt,* valóban alkalmasak arra, hogy csökkentsük és megszüntessük azt az egyenlőtlenséget, amely a nők helyzetében a férfiakéhoz képest a társadalmi termelésben és a társadalmi életben való szereplésük terén fennáll. Ezek az eszközök nem újak, a nagykapitalizmus teremtette meg őket (mint általában a szocializmus valamennyi anyagi előfeltételét), de a kapitalista rendszerben, először is, ritkaságszámba mentek, másodszor — ami különösen fontos —, vagy *üzleti* vállalkozások maradtak, a spekuláció, nyerészkedés, csalás, hamisítás minden rossz oldalával, vagy pedig a „polgári jótékonyság látványosságai" voltak, amiket a jóérzésű munkások joggal gyűlöltek és megvetettek.

Kétségtelen, hogy nálunk ezeknek az intézményeknek a száma jelentősen megszaporodott és hogy *kezdik* megváltoztatni jellegüket. Kétségtelen, hogy a munkásnők és parasztasszonyok között sokkal több a *szervezőtehetség,* mint amennyiről tudomásunk van, sokkal több az olyan ember, aki ért ahhoz, hogy valamilyen gyakorlati dolgot sok munkásnak és még több fogyasztónak a részvételével megszervezzen, minden frázispufogtatás, kapkodás, civakodás, tervekről, rendszerekről stb. szóló fecsegés nélkül, ami a túlságosan öntelt „intelligencia" vagy az újdonsült „kommunisták" állandó „betegsége". Mi azonban *nem ápoljuk* kellő módon az új élet e hajtásait.

Nézzük a burzsoáziát. Milyen nagyszerűen reklámozza azt, amire *neki* van szüksége! Hogyan dicsőítik a *kapitalisták* lapjai

millió meg millió példányban azokat a vállalatokat, amelyek a kapitalisták szemében „mintavállalatok", hogyan teszik a „mintaszerű" polgári intézményeket a nemzeti büszkeség tárgyává! A mi sajtónk nem törődik vagy alig törődik azzal, hogy a legjobb étkezőkről vagy a legjobb bölcsődékről írjon, hogy mindennapi befolyással elérje azt, hogy ezek egyike-másika mintaintézménnyé váljék, hogy népszerűsítse azokat, részletesen leírja, hogy *mintaszerű kommunista munkával* mennyi munkát takarítanak meg, mennyi kényelmet szereznek a fogyasztók számára, mennyi élelmiszert takarítanak meg, milyen mértékben szabadítják fel a nőt a házi rabszolgaság alól, mennyire javítják meg az egészségügyi viszonyokat, mit lehet elérni ezen a téren, mennyire lehet ezt kiterjeszteni az egész társadalomra, minden dolgozóra.

A mintaszerű termelés, a mintaszerű kommunista szombatok, a mintaszerű gondosság és lelkiismeretesség minden egyes pud gabona beszerzésénél és elosztásánál, a mintaétkezők, a mintaszerű tisztaság ebben vagy abban a munkásházban, ebben vagy abban a városnegyedben — minderre újságjainknak is, *minden egyes* munkás- és parasztszervezetnek is tízszer annyi figyelmet és gondot kell fordítania, mint eddig. Ezek mind a kommunizmus hajtásai, és mindannyiunk közös és elsőrendű kötelessége, hogy ezeket a hajtásokat ápoljuk. Bármily nehéz is a helyzetünk az élelmezés és a termelés terén, másfél évi bolsevik uralom után mégis kétségtelen, hogy az *egész vonalon* előrehaladtunk: a gabonabegyűjtés 30 millió pudról (1917. augusztus 1-től 1918. augusztus 1-ig) 100 millió pudra (1918. augusztus 1-től 1919. május 1-ig) emelkedett; a konyhakertészet területe növekedett, a be nem vetett gabonaterület csökkent, a vasúti közlekedés a roppant fűtőanyag-nehézségek ellenére is javulóban van és így tovább. Ezen az általános alapon és a proletárállam támogatása mellett a kommunizmus hajtásai nem fognak elsorvadni, hanem kifejlődnek és teljes kommunizmussá terebélyesednek.

* * *

Alaposan át kell gondolni a „kommunista szombatok" jelentőségét, hogy ebből a nagy kezdeményezésből levonjuk a belőle adódó roppant fontosságú gyakorlati tanulságokat.

Az első és legfontosabb tanulság az, hogy mindenképpen támo-

gátni kell ezt a kezdeményezést. Nálunk túlságosan könnyen kezdtek használni a „kommuna" szót. Mindenféle vállalkozást, amely kommunistáktól indul ki, vagy amelyben kommunisták vesznek részt, gyakran azonnal „kommunának" nyilvánítanak — és emellett gyakran elfelejtik, hogy ezt az *annyira megtisztelő elnevezést* hosszú és szívós munkával kell *kiharcolni*, az igazi kommunista építés során bebizonyított *gyakorlati* sikerrel kell kiharcolni.

Ezért, szerintem, tökéletesen helyes az a határozat, amely a Központi Végrehajtó Bizottság tagjainak többségénél megérlelődött: *meg kell változtatni* a Népbiztosok Tanácsának azt a rendeletet, amely a „fogyasztási kommunák" *elnevezésre* vonatkozik.[96] Hadd legyen az elnevezés egyszerűbb — legalább az új szervezeti munka *első* fokainak hibáit és fogyatékosságait nem fogják a „kommunák" rovására írni, hanem (mint ahogyan az igazság meg is követeli) a *rossz* kommunisták rovására. Nagyon hasznos volna a „kommuna" szót kikuszobolni a *köznapi* használatból, megtiltani, hogy boldog-boldogtalan felkapja, vagy pedig ezt *az elnevezést c s a k* az igazi kommunáknál *ismerni el*, azoknál, amelyek a gyakorlatban valóban bebizonyították (és amelyeknél az egész környékbeli lakosság egyhangú elismeréssel igazolta), hogy kommunista módon képesek és tudják az ügyeket intézni. Először bizonyítsd be, hogy tudsz ingyen dolgozni a társadalom érdekében, a dolgozók összessége érdekében, hogy tudsz „forradalmi módon dolgozni", hogy emelni tudod a munka termelékenységét, hogy amit csinálsz, az mintaszerű, és azután nyújtsd ki a kezed a „kommuna" megtisztelő elnevezésért!

A legértékesebb kivételek ebben a tekintetben a „kommunista szombatok". Itt ugyanis a Moszkva—Kazany vasútvonal tanulatlan segédmunkásai és vasutas munkásai *előbb tettel* mutatták meg, hogy tudnak *kommunistákként* dolgozni, és azután nevezték el kezdeményezésüket „kommunista szombatnak". Törekednünk kell arra és el kell érnünk, hogy ez ezentúl is így legyen, hogy mindenkit, aki vállalkozását, intézményét, vagy ügyét kommunának nevezi, *anélkül hogy* ezt nehéz munkával és a *tartós munka* gyakorlati *sikerével*, a dolog mintaszerű és valóban kommunista intézésével *bebizonyítaná*, könyörtelenül nevetségessé tegyenek és mint csalót és fecsegőt megbélyegezzenek.

A „kommunista szombatok" nagy kezdeményezését más szempontból is ki kell használni, mégpedig: a párt*tisztítás* érdekében. A forradalmat követő első időben, amikor a „becsületes" és nyárspolgári beállítottságú emberek tömege különösen félénk volt, amikor a burzsoá értelmiség, beleértve természetesen a mensevikeket és eszereket is, a burzsoázia előtt lakájkodva, mind egy szálig szabotált, teljességgel elkerülhetetlen volt, hogy a kormányzó párthoz oda ne dörgölőzzenek kalandorok és egyéb igen ártalmas elemek. Enélkül egyetlen forradalom sem volt és nem is lehet. A kérdés lényege az, hogy a kormányzó párt, amely egészséges és erős haladó osztályra támaszkodik, értsen hozzá, hogy megtisztítsa sorait.

E tekintetben a munkát régen elkezdtük. Ezt a munkát következetesen és fáradhatatlanul folytatni kell. Segített nekünk a kommunisták mozgósítása a háborúra: a gyávák és mihasznák elmenekültek a pártból. Szerencsés utat! A párttagok számának *ilyen* csökkenése a párt erejének és súlyának *óriási növekedését* jelenti. Folytatni kell a párttisztítást, kihasználva a „kommunista szombatok" kezdeményezését: a pártba csakis féléves, mondjuk, „próbaidő" vagy „forradalmi módon végzett munkában" kiállott „vizsga" után kell felvenni tagokat. Ugyanilyen vizsgát kell követelni *minden* párttagtól, aki 1917. október 25-e után lépett be a pártba, és különleges munkájával vagy érdemeivel nem bizonyította be, hogy feltétlenül megbízható, hűséges, és tud kommunista lenni.

A párttisztítás, ha az a párt részéről az igazi kommunista munkát illető *követelmények* állandó *fokozásával* jár együtt, meg fogja javítani az államhatalom *apparátusát* és óriási mértékben meg fogja gyorsítani a parasztok *végleges áttérését* a forradalmi proletariátus oldalára.

„A kommunista szombatok" többek között rendkívül élénk fényt vetettek az államhatalom apparátusának osztalyjellegére a proletariátus diktatúrája idején. A párt Központi Bizottsága körlevelet bocsátott ki a „forradalmi módon végzett munkáról"*.

* Lásd *Lenin* Művei. 29. köt. Szikra 1953. 465. old.

A gondolat egy 100—200 000 tagot számláló párt (feltételezem, hogy komoly tisztítás után ennyi tag marad, mert most több van) Központi Bizottságától származik.

Ezt a gondolatot felkarolták a szakmailag szervezett munkások. Számuk nálunk, Oroszországban és Ukrajnában, eléri a négymilliót. Óriási többségükben a proletár államhatalom mellett, a proletárdiktatúra mellett vannak, 200 000 és négy millió — ez a „fogaskerekek" egymáshoz való viszonya, harszabad magunkat így kifejezni. Azután jönnek a parasztság *tízmilliói,* amely három fő csoportra oszlik: a legszámosabb és a proletariátushoz a legközelebb áll a félproletárok vagyis a szegényparasztság csoportja; utána a középparasztság következik; végül, van egy igen kis számú csoport — a kulákok, vagyis a falusi burzsoázia.

Amíg fennáll a gabonakereskedelem és az ehségre való spekulálás lehetősége, a paraszt megmarad (és ez a proletárdiktatúra alatt egy bizonyos időtartamra elkerülhetetlen) félig dolgozónak, félig spekulánsnak. Mint spekuláns, ellenségesen áll velünk szemben, ellenségesen áll a proletárállammal szemben, hajlandó megegyezni a burzsoáziával és a burzsoázia hű lakájaival, egészen a mensevik Serig vagy az eszer B. Csernyenkovig, akik a szabad gabonakereskedelem mellett foglalnak állást. De *mint dolgozó,* a parasztot a proletárállam barátja, a munkás hű szövetségese a földbirtokos és a kapitalista elleni harcban. Mint dolgozó, a paraszt óriási, sokmilliós tömegével az államnak azt a „gépezetét" támogatja, amelyet egy 100—200 000 főnyi kommunista proletár élcsapat vezet, és amely a szervezett proletárok millióiból áll.

Nem volt még a világon a szó igazi értelmében demokratikusabb, a dolgozó és kizsákmányolt tömegekkel szorosabban egybeforrott állam.

Éppen az olyan proletármunka, amilyet a „kommunista szombatok" jelentenek és váltanak valóra, eredményezi majd azt, hogy a parasztságban végérvényesen megerősödik a tisztelet és szeretet a proletárállam irányában. Az ilyen munka és csakis az ilyen munka győzi meg a parasztot véglegesen arról, hogy az igazság a mi oldalunkon, a kommunizmus oldalán van, az ilyen

munka teszi a parasztot odaadó hívünkké, ez pedig azt jelenti, hogy az ilyen munka a közellátási nehézségek teljes leküzdésére, a gabonatermelés és elosztás kérdésében a kommunizmusnak a kapitalizmuson aratott teljes győzelmére, a kommunizmus feltétlen megszilárdulására vezet.

1919. június 28.

Megjelent kulon brosúraként
Moszkva 1919 július
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 29. kot.
1953. 426—443 old

Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt Központi Bizottságának levele a pártszervezetekhez

A JELEN PILLANAT LEGFŐBB FELADATA

Mindenekelőtt és legfőképpen minden kommunista, minden veluk rokonszenvező, minden becsületes munkás és paraszt, minden szovjet funkcionárius *feszítse meg katonamódra erejét,* hogy *munkája,* ereje és igyekezete *maximumát a háború közvetlen feladataira,* Gyenyikin támadásának gyors visszaverésére fordítsa, és e feladatnak megfelelően csökkentse és szervezze át minden egyéb tevékenységét.

A Szovjet Köztársaságot ostrom alá vette az ellenség. A Szovjet Köztársaságnak *egységes harci tábornak* kell lennie, nem szavakban, hanem a valóságban.

Minden intézmény egész munkáját a háborúhoz kell alkalmazni, es át kell szervezni a háború követelményeinek megfelelően!

A testületi vezetés elengedhetetlen a munkás- és parasztállam ügyeinek intézésénél. De a testületi vezetés minden túlzásba vitele, huzavonára, felelőtlenségre vezető minden eltorzítása, a testületi szerveknek minden átváltoztatása fecsegő intézményekké — igen nagy baj, és ennek a bajnak mindenáron, minél hamarább, semmitől vissza nem riadva véget kell vetni.

A testületi vezetés sem a testületek tagjainak száma tekintetében, sem a munka gyakorlati vezetése szempontjából ne terjedjen túl az okvetlen szükséges minimumon; meg kell tiltani a „szónoklatokat", a vitákat a legnagyobb gyorsasággal kell lefolytatni, információra és pontosan megfogalmazott gyakorlati javaslatokra kell korlátozni.

A testületi vezetés alkalmazását minden esetben, amikor arra a legkisebb lehetőség van, csakis a legfontosabb kérdéseknek minél szűkebb körű testületben való legrövidebb megtárgyalására kell korlátozni, az intézmény, a vállalat, az ügyek és feladatok *gyakorlati irányítását* vagy intézését pedig *egyetlen elvtársra* kell bízni, akiről tudjuk, hogy kemény, határozott, merész ember, ért az ügyek gyakorlati vezetéséhez és a legnagyobb bizalomnak örvend. A testületi vezetésnek minden esetben és kivétel nélkül minden körülmények között együtt kell járnia azzal, hogy pontosan megállapítjuk *minden egyes* személy egyéni felelősségét valamely *pontosan* meghatározott munkáért. A testületi vezetésre való hivatkozással leplezett felelőtlenség a legveszedelmesebb baj, amely mindenkit fenyeget, akinek nincs igen nagy tapasztalata a gyakorlati testületi munkában, s amely a katonai ügyekben lépten-nyomon elkerülhetetlenül katasztrófára, zűrzavarra, pánikra, egymásnak ellentmondó parancsolgatásra, vereségre vezet.

Nem kevésbé veszedelmes baj a kapkodás a szervezési kérdésekben, vagy a szervezési tervkovácsolás. A munkának a háború érdekében szükséges átszervezése semmi esetre se vezessen az intézmények átszervezésére és még kevésbé új intézményeknek sebtében való létesítésére. Ez minden körülmények közt megengedhetetlen, ez csak zűrzavarra vezet. A munka átszervezésének abból kell állania, hogy azoknak az intézményeknek működését, amelyek nem feltétlenül szükségesek, ideiglenesen beszüntetjük vagy bizonyos mértékig csökkentjük. De a háború támogatására irányuló minden munkát *teljesen és kizárólag a már létező* katonai intézmények *ú t j á n* kell lebonyolítani, oly módon, hogy ezeket az intézményeket megjavítjuk, megerősítjük, kibővítjük, támogatjuk. Külön „honvédelmi bizottságok" vagy „forradalmi bizottságok" (forradalmi vagy katonai-forradalmi bizottságok) alakítása, először, csak kivételesen engedhető meg; másodszor, csak az illetékes katonai hatóság, illetve a Szovjethatalom legfelsőbb szerve jóváhagyásával; harmadszor, a jelzett feltétel kötelező teljesítése mellett engedhető meg.

A megírás ideje: legkésőbb 1919. július 3.
Megjelent: „Izvesztyija CK RKP(b)" 4. sz. 1919. július 9.
Magyarul most jelent meg először.

A MOSZKVAI SZOVJET ÉLELMEZÉSI OSZTÁLYA MEZŐGAZDASÁGI ALOSZTÁLYÁNAK

1919. augusztus 23.

Megkaptam 4936. sz. (1919. augusztus 22-én kelt) jelentésüket a szovjet gazdaságok gyumölcsmintáival, de nagyon kérem, hogy a jövőben ilyet ne csináljanak, gyümölcsöt stb. ne küldjenek, hanem adatokat közöljenek arról, hogy általában hogyan osztják el a szovhozok gyümölcsét stb., *kapnak-e belőle a kórházak, a szanatóriumok, a gyermekek, hová mennyi jut. Közöljék, hány szovhozuk van, milyen az igazgatásuk, hány szovhoz küld jelentéseket, hány jelentést küldtek és milyen időközökben stb.*

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanacsának elnoke

Eloszor megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXV. köt.

Magyarul most jelent meg először.

A MUNKÁSÁLLAM ÉS A PÁRTHÉT

A moszkvai párthe [97] a Szovjethatalom nehéz napjaiban zajlott le. A földbirtokosok, a kapitalisták és barátaik, Gyenyikin sikerein felbuzdulva, kétségbeesett energiával fokozzák összeesküvő munkájukat, a burzsoázia még görcsösebb erőfeszítéssel igyekszik rémületet kelteni, minden eszközzel alá akarja ásni a Szovjethatalom szilárdságát. Az ingadozó, bizonytalan, öntudatlan nyárspolgárok s velük együtt az intellektuelek, az eszerek, a mensevikek — mint rendesen — még bizonytalanabbak lettek, és ők voltak az elsők, akiket sikerült is megijeszteniük a kapitalistáknak.

De úgy gondolom, jobb is, hogy a moszkvai párthét egybeesett ezekkel a nehéz percekkel. mert az ügynek így többet használ. Nem parádéra kell nekünk a párthét. Kirakat-párttagokra ingyen sincs szükségünk. A mi pártunk, a forradalmi munkásosztály pártja, az egyetlen olyan kormánypárt a világon, amelynek nem az a legfőbb gondja, hogy a taglétszámát növelje, hanem az, hogy a tagság minőségét javítsa, hogy a pártot megtisztítsa a „befurakodóktól". Már többször átregisztráltuk a párt tagjait, hogy kiűzzük ezeket a „befurakodókat", hogy csak az öntudatos és a kommunizmus iránt őszinte odaadással viseltető tagokat hagyjuk meg a pártban[98]. Felhasználtuk a frontra való mozgósítást, felhasználtuk a kommunista szombatokat, hogy megtisztítsuk a pártot azoktól, akik csak a kormányzó párt tagságával járó előnyöket akarják „élvezni", akik nem akarják

viselni a kommunizmus javára vegzett onfeláldozó munka terheit.

És most, amikor fokozott mértékben folyik a mozgósítás a frontra, a párthétnek az az előnye, hogy nem csábítja azokat, akik be akarnak furakodni a pártba. Csak az egyszerű munkásokat és szegényparasztokat, a dolgozó parasztokat hívjuk nagy számban a pártba, *nem pedig* a spekuláns parasztokat. Ezeknek az egyszerű tagoknak a pártba való felvétellel nem ígérünk és nem adunk semmilyen előnyt. Ellenkezőleg. a párt tagjaira ma a szokottnál nehezebb és veszélyesebb munka hárul.

Annál jobb. Csak a kommunizmus őszinte hívei, csak a munkásállam lelkiismeretes és odaadó hívei, csak a becsületes dolgozók, csak a kapitalizmus idején elnyomott tömegek igazi képviselői jönnek majd a pártba.

Csakis ilyen párttagokra van szükségünk.

Nem reklám, hanem komoly munka céljából van szükségunk új párttagokra. Ezért hívjuk őket a pártba. A dolgozók előtt szélesre tárjuk a párt kapuit.

A Szovjethatalom a dolgozók hatalma, amely a tőke igájának teljes megdöntéséért harcol. Erre a harcra a városok és gyári központok munkásosztálya kelt fel elsőnek. Ez a munkásosztály vívta ki az első győzelmet és meghódította az államhatalmat

A munkásosztály magához fűzi a parasztok többségét. Mert csak a kupeckedő, a spekuláns paraszt húz a tőkéhez, a burzsoáziához, de nem a dolgozó paraszt.

A legfejlettebb, legöntudatosabb munkások, Petrográd munkásai adták a legtöbb embert Oroszország kormányzására. Mi azonban tudjuk, hogy az egyszerű munkások és parasztok között nagyon sokan vannak, akik odaadóan szolgálják a dolgozó tömegek érdekeit és vezető munkára alkalmasak. Köztük igen sok a szervező és adminisztráló tehetség. A kapitalizmus elzárta előttük az utat. Mi azonban mindenképpen segítjük és segítenünk is kell őket, hogy előrejussanak és hozzáfogjanak a szocializmus építésének munkájához. Nem könnyű megtalálni ezeket az új, szerény, névtelen tehetségeket. Nem könnyű bevonni az állami munkába ezeket az egyszerű munkásokat és parasztokat, akiket a földesurak és a kapitalisták évszázadokon keresztül elnyomtak és megfélemlítettek.

De éppen ez a nehéz munka az, amit el kell végeznunk. feltétlenül el kell végeznünk, hogy a munkásosztályból, a dolgozó parasztságból mélyebbről merítsunk új erőket.

Lépjetek be a pártba, elvtársak, pártonkívuli munkások és dolgozó parasztok! Nem ígérünk nektek ezért előnyöket, nehéz munkára, az államépítés munkájára hívunk benneteket. Ha a kommunizmus őszinte hívei vagytok, fogjatok bátrabban a munkához, ne féljetek attól, hogy új és nehéz ez a munka, ne zavarjon benneteket az a régi előítélet, hogy állítólag csak az tud megbirkózni ezzel a munkával, akinek hivatalos képesítése van. Ez nem igaz. A szocializmus építésének munkáját mind nagyobb számban vezethetik és kell is, hogy vezessék egyszerű munkások és dolgozó parasztok.

A dolgozók tömegei velünk vannak. Ez a mi erőnk. Ez a világkommunizmus legyőzhetetlenségének forrása. Minél több új dolgozót a pártba a tömegből, hogy önállóan vegyenek részt az új élet építésében — ezzel a módszerrel küzdünk minden nehézség ellen, ez a mi győzelmünk útja.

1919. X. 11.

„Pravda" 228. sz.
1919. október 12.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 30. köt.
1953. 48—50. old.

A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK

Moszkvában a párthét alatt 13 600 ember jelentkezett felvételre a pártba.

Ez óriási, teljesen váratlan siker. Az egész burzsoázia és különösen a városi kispolgárok, beleértve a kiváltságos, „úri" helyzetük elvesztése miatt bánkódó szakembereket, hivatalnokokat, alkalmazottakat — ez az egész társaság éppen az utóbbi időben, éppen a moszkvai párthét alatt minden erejével azon volt, hogy pánikot keltsen, hogy a Szovjethatalom közeli pusztulását — Gyenyikin közeli győzelmét jósolja.

S milyen nagy művészettel kezeli ez az „intellektuel" társaság a pánikkeltés fegyverét! Mert ez valóságos fegyver lett a burzsoáziának a proletariátus ellen folytatott osztályharcában. A kispolgárság, a mostanihoz hasonló nehéz percekben „egyetlen reakciós tömeggé" olvad ö :ze a burzsoáziával és „szenvedéllyel" kap e fegyver után.

Éppen Moszkvában, ahol különösen erős volt a kereskedő elem, ahol leginkább összpontosultak a kizsákmányolók, földbirtokosok, kapitalisták, tőkepénzesek, ahol a kapitalista fejlődés egybeterelte a burzsoá értelmiség tömegeit, ahol a központi államigazgatás különösen nagy hivatalnoksereget gyűjtött össze — éppen Moszkvában kínálkozott kivételesen kedvező alkalom a burzsoá pletykára, a burzsoá rágalomhadjáratra, a burzsoá pánikkeltésre. Gyenyikin és Jugyenyics sikeres támadásának „pillanata" rendkívül kedvezett a burzsoá fegyver „sikereinek".

S mégis, a proletártömegből, amely látta Gyenyikin „sikereit"

és ismerte a nehézségeket, a bajokat, a kommunista névvel és kötelességteljesítéssel éppen most együtt járó veszélyeket, ezren és ezren álltak talpra, hogy megerősítsék a kommunisták pártját, hogy vállukra vegyék az államigazgatás hihetetlenul nehéz terhét.

A Szovjethatalom sikere, pártunk sikere valóban nagyszerű!

Ez a siker bebizonyította és szemléltetően megmutatta a főváros lakosságának, az egész köztársaságnak és az egész világnak, hogy éppen a proletariátus mélyén, éppen a dolgozó tömeg igazi képviselőiben van a Szovjethatalom erejének és szilárdságának legmegbízhatóbb forrása. Az a tény, hogy a legnagyobb nehézségek és veszély pillanatában ilyen sikerrel járt a pártba való önkéntes jelentkezés, a gyakorlatban *arról az oldaláról* mutatta be a proletárdiktatúrát, amelyet ellenségeink rosszindulatúan nem akarnak látni, de amelyet igazi barátaink, akik üdvözlik a munkának a tőke igájából való kiszabadítását, mindennél többre becsülnek, éppen arról az oldaláról mutatta be, amely a proletariátusnak (az államhatalom birtokában levő proletariátusnak) a tömegekre gyakorolt nagyon erős (a szó legjobb értelmében vett) *morális* befolyásáról tanúskodik és megvilágítja e befolyásolás *módszereit*.

A proletariátus élenjáró rétegei, az államhatalom birtokában, két teljes éven át (ez, politikai fejlődésünk kivételesen gyors utemét tekintve, igen nagy idő) olyan odaadóan védték a dolgozók érdekeit, olyan energiával harcoltak a dolgozók ellenségei (a kizsákmányolók és különösen a „tulajdonosok" és spekulánsok) ellen, olyan szilárdan álltak a nehéz percekben, olyan önfeláldozóan verték vissza a világimperializmus haramiáit, és mindennek során olyan *példát* mutattak a dolgozók tömegének, hogy a munkások és parasztok élcsapatuk iránti *rokonszenvének* ereje *egymagában is csodákra* volt képes.

Mert csoda, hogy a munkások, akik az éhség, a fagy, a gazdasági bomlás és a pusztulás hihetetlen gyötrelmein mentek keresztül, nemcsak töretlenek maradtak lélekben, nemcsak odaadóak maradtak a Szovjethatalom iránt, nemcsak megőrizték önfeláldozásuk és hősiességük minden energiáját, hanem — tapasztalatlanságuk és felkészületlenségük ellenére — még

vállukra veszik az állam hajója kormányzásának terhét is! S ezt olyan pillanatban teszik, amikor a vihar veszett erővel tombol...

Proletárforradalmunk egész története tele van ilyen csodákkal. Az ilyen csodák bizonyosan és feltétlenul a Szovjet Világköztársaság teljes győzelméhez vezetnek — bármilyen súlyosak legyenek is az egyes megpróbáltatások.

Most arról kell gondoskodnunk, hogy *helyesen* használjuk fel az új párttagokat. Ennek a feladatnak különösen nagy figyelmet kell szentelnünk, mert ez nem könnyű feladat, új feladat és ezt nem lehet régi sablonokkal megoldani.

A kapitalizmus tömegestől fojtogatta, elnyomta, összetörte a munkások és dolgozó parasztok közt felbukkanó tehetségeket. Ezek a tehetségek elpusztultak, mert szükséget szenvedtek, mert nincstelenek voltak, mert emberi mivoltukban megalázták őket. A mi kötelességünk most, hogy megtaláljuk és munkába állítsuk ezeket a tehetségeket. A párthét alatt belépett új párttagok többségükben kétségtelenül tapasztalatlanok és járatlanok az államigazgatásban. De az is kétségtelen, hogy ezek a legodaadóbb, leghívebb és legtehetségesebb emberei azoknak a társadalmi rétegeknek, amelyeket a kapitalizmus mesterségesen *leszorított*, „alsó" rétegekké tett, felemelkedni nem engedett. Pedig *több* erő, frisseség, közvetlenség, edzettség, őszinteség van bennük, mint másokban.

Ebből következik, hogy minden pártszervezetnek különösen meg kell fontolnia, mire használja fel ezeket az új párttagokat. *Bátrabban* kell őket a lehető legkülönfélébb állami munkába állítani, gyorsabban kell őket a gyakorlatban kipróbálni.

A bátorságot természetesen nem szabad úgy értelmezni, hogy az újoncokat *azonnal* olyan ismereteket követelő felelős posztokra kell állítani, amelyekkel az újoncok nem rendelkeznek. Bátorságra a bürokratizmus elleni harc értelmében van szükség: nem hiába veti fel pártunk programja olyan határozottan a bürokratizmus bizonyos fokú ujjászületése okainak és az ellene irányuló harc eszközeinek a kérdését. Bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy az új párttagok, akik jól ismerik a néptömegek helyzetét, szükségleteit, követeléseit, *ellenőrizzék* az alkalmazottakat, a hivatalnokokat, a szakembereket. Bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy ezeknek az újon-

coknak *azonnal* módot nyújtsunk arra, hogy képességeiket kifejlesszék és hogy *széles körű* munkában mutassák meg rátermettségüket. Bátorságra van szükség a szokásos sablonok összetörése értelmében (sajnos nálunk is nemritkán észlelhető, hogy túlságosan félve nyúlnak a meghonosodott szovjet sablonokhoz, holott ezeket a sablonokat olykor nem öntudatos kommunisták, hanem régi hivatalnokok és alkalmazottak „honosítják meg"); bátorságra van szükség abban az értelemben, hogy forradalmi gyorsasággal változtassuk az új párttagok munkaterületét, hogy hamarabb kipróbáljuk őket és hamarabb megtaláljuk a nekik megfelelő helyet.

Sok esetben olyan tisztségekkel lehet megbízni az új párttagokat, amelyek kapcsán ellenőrzik, lelkiismeretesen teljesítik-e feladataikat a régi hivatalnokok, s eközben ezek a párttagok hamar megismerik az ügyeket és önállóan átvehetik intézésüket. Más esetekben olyan munkára lehet állítani őket, ahol megújítják, felfrissítik egyfelől a munkás- és parasztttömegek, másfelől az államapparátus közötti közvetítő kapcsolatot. Ipari „csúcsszerveinkben és központjainkban", mezőgazdasági „szovjet gazdaságainkban" sok, még nagyon sok a szabotáló, a megbújt földbirtokos és kapitalista, akik minden módon ártanak a Szovjethatalomnak. A központban és a vidéken abban kell megnyilvánulnia a tapasztalt pártmunkások művészetének, hogy az új, friss párterőket fokozott mértékben használják fel e rákfene elleni kemény harc érdekében.

A Szovjet Köztársaságnak egységes haditáborrá kell válnia, a legnagyobb mértékben meg kell feszítenünk erőinket, a legszigorúbbban takarékoskodnunk kell azokkal, a legnagyobb mértékben csökkentenünk kell mindenféle bürokratikus huzavonát, mindenféle fölösleges formaságot, a legnagyobb mértékben egyszerűsítenünk kell az apparátust, a legnagyobb mértékben el kell érnünk nemcsak azt, hogy ez az apparátus lássa, mire van szüksége a tömegeknek, hanem azt is, hogy megértse a tömegeket és elősegítse a tömegek önálló részvételét ebben az apparátusban.

Fokozottan folyik a régi párttagok katonai funkciókra való mozgósítása. Semmi szín alatt sem szabad lazítani ezt a munkát, ellenkezőleg, egyre jobban kell fokozni. Ugyanakkor azonban

javítani, egyszerűsíteni kell, fel kell frissíteni polgári közigazgatási apparátusunkat a háború sikerének érdekében is.

Az győz a háborúban, akinek több a tartaléka, több az erőforrása, ahol a néptömegben több a kitartás.

Mindebből több van nekünk, mint a fehéreknek, több, mint a „világbíró" angol—francia imperializmusnak, ennek az agyaglábú kolosszusnak. Több van ebből nekünk, mert mi egyre mélyebben és mélyebben meríthetünk és még sokáig fogunk meríteni a munkások és dolgozó parasztok tömegéből, azokból az osztályokból, melyeket elnyomott a kapitalizmus, s amelyek mindenütt a lakosság túlnyomó többségét alkotják. Mi meríthetünk ebből az óriási medencéből, mert ez adja nekünk a szocializmus építéséhez a leghívebb, az élet bajaiban legjobban megedződött, a munkásokkal és parasztokkal legszorosabb kapcsolatban álló vezéreket.

Ellenségeinknek — az orosz burzsoáziának, a világburzsoáziának — nincs semmijük, ami távolról is ehhez a tartalékhoz lenne mérhető, lábuk alatt egyre erősebben inog a talaj, egyre jobban fogynak munkás és paraszt híveik.

Végső soron ezért biztos és elkerülhetetlen a Szovjethatalom győzelme az egész világon.

1919. október 21.

„Izvesztyija CK RKP(b)". 7. sz.
1919. október 22.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 30. kot.
1953. 56—60. old.

HARCRA A FŰTŐANYAGVÁLSÁG ELLEN!

Körlevél a pártszervezetekhez

Elvtársak! Pártunkra, mint a proletariátus szervezett élcsapatára hárult az a feladat, hogy egyesítse és vezesse a munkásosztálynak a Munkás-Paraszt Szovjethatalom győzelméért folyó harcát. Most, kétesztendei győzelmes harc után, jól tudjuk, milyen eszközökkel sikerült leküzdenünk azokat a kimondhatatlan nehézségeket, melyeket az országnak a négyéves imperialista háború által és az összes kizsákmányolók, az oroszországiak csakúgy, mint a nemzetköziek ellenállása által előidézett teljes leromlása gördített utunkba.

Elvtársak! Erőnk fő forrása: a munkások öntudatossága és hősiessége, akiktől a dolgozó parasztok nem tagadhatták meg és nem tagadhatják meg rokonszenvüket és támogatásukat. Győzelmeink oka abban rejlik, hogy pártunk és a Szovjethatalom közvetlenül a dolgozó tömegekhez fordul, rámutatva minden újabb nehézségre és megoldásra váró feladatra; abban rejlik, hogy pártunk meg tudja magyarázni a tömegeknek, miért kell egyik vagy másik pillanatban a szovjet munkának hol egyik, hol másik oldalára összpontosítani minden erőt; abban rejlik, hogy fokozni tudjuk a tömeg energiáját, hősiességét, lelkesedését, a legfontosabb soron levő feladatra összpontosítva forradalmi erőfeszítéseit.

Elvtársak! Elérkezett az idő, mikor a fűtőanyagválság elleni harc lett a legfontosabb soron levő feladat. A végső csapásokat mérjük Kolcsakra, legyőztük Jugyenyicset, sikeresen megkezdtük támadásunkat Gyenyikin ellen. Jelentősen megjavítottuk a

gabonabegyűjtést és -tárolást. A fűtőanyagválság azonban az egész szovjet munka összeomlásával fenyeget: a munkások és alkalmazottak szétszaladnak az éhség és a hideg miatt, a gabonaszállító vonatok megállnak — a fűtőanyaghiány miatt valóságos katasztrófa közeleg.

A fűtőanyag kérdése minden más kérdés középpontjába került. A fűtőanyagválságot mindenáron le kell küzdenünk, különben nem lehet megoldani sem az élelmezési, sem a katonai, sem az általános gazdasági feladatokat.

És a fűtőanyagválságot le lehet küzdeni. Mert ha el is vesztettuk a donyeci szenet, ha nincs is lehetőségünk arra, hogy az Urálban és Szibériában gyorsan fokozzuk a széntermelést, rendelkezésünkre áll még sok erdő, elegendő mennyiségű fát vághatunk ki és szállíthatunk el.

A fűtőanyagválságot le lehet kuzdeni. Értenunk kell ahhoz, hogy a fő erőket (a jelen pillanatban) legfőbb ellenségünk ellen a fűtőanyaghiány ellen összpontosítsuk; értenunk kell ahhoz, hogy lelkesedést keltsunk a dolgozó tomegekben, forradalmi erőfeszítéssel el kell érnunk, hogy a lehető leggyorsabban és a lehető legnagyobb mennyiségben termeljunk ki és szállítsunk mindenféle fűtőanyagot: szenet, olajos palát, tőzeget és így tovább, elsősorban pedig tűzifát, tűzifát és tűzifát.

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága meg van győződve arról, hogy a pártszervezetek, a párt tagjai, miután két éven át bizonyságot tettek arról, hogy ennél korántsem könnyebb, hanem jóval nehezebb feladatokat is forradalmi módon meg tudnak oldani — meg fogják oldani ezt a feladatot is

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága különösen a következő intézkedéseket javasolja valamennyi pártszervezetnek:

1. A fűtőanyagkérdést és a fűtőanyagválság elleni harc kérdését mától kezdve minden pártszervezetnek a pártgyűlések és elsősorban a pártbizottsági ülések állandó napirendi pontjául kell kitűznie. Mit tehetünk még, mit kell tennünk a fűtőanyagválság leküzdése érdekében? hogyan kell fokozni ezt a munkát? hogyan tegyük eredményesebbé? — ezek a kérdések kössék le most minden pártszervezet figyelmet.

2. Ugyanez vonatkozik az összes kormányzósági végrehajtó bizottságokra, városi végrehajtó bizottságokra, kerületi, járási végrehajtó bizottságokra, egyszóval valamennyi vezető szovjet intézményre. A pártembereknek kell magukra vállalniuk a kezdeményezést, hogy az idevágó munkát országos méretekben egységesen végezzék, erősítsék és minden módon fokozzák.

3. A legszélesebb körű agitációt kell folytatni mindenütt, különösen a falun, hogy megmagyarázzuk a fűtőanyagkérdés jelentőségét a Szovjethatalom szempontjából. Különösen harcolni kell az ellen, hogy a fűtőanyagkérdésben helyi, vidéki, szűk látókörű és önző érdekek kerekedjenek felül. Meg kell magyarázni, hogy az országos szükségletek érdekében végzett önfeláldozó munka nélkül lehetetlen megmenteni a Szovjet Köztársaságot, lehetetlen megvédeni a parasztok és munkások hatalmát.

4. A legfigyelmesebben kell ellenőrizni, hogyan teljesítik a gyakorlatban a párt feladatait és a Szovjethatalom megbízásait, követeléseit és az általa kitűzött feladatokat. Az összes új párttagokat, akik az utolsó parthét idején léptek be a pártba, be kell vonni az ellenőrző munkába, hogy megállapítsuk, teljesíti-e mindenki a kötelességét.

5. A legnagyobb gyorsasággal és a legszigorúbban életbe kell léptetni az egész lakosság munkakötelezettségét, vagy mozgósítani kell bizonyos korosztályokat, hogy szenet és olajos palát termeljenek ki és szállítsanak, hogy fát vágjanak ki és a tűzifát a vasútállomásokra szállítsák. Munkanormákat kell megállapítani és mindenáron el kell érni, hogy a normákat teljesítsék. Kíméletlen szigorral kell büntetni azokat, akik ismételt figyelmeztetés, követelés és parancs ellenére kibújnak a munka alól. Minden elnézés, minden gyengeség bűn a forradalommal szemben.

A hadseregben megjavítottuk a fegyelmet. Meg kell javítanunk a munkafegyelmet is.

6. Gyakrabban, erélyesebben, rendszeresebben, szervezettebben kell kommunista szombatokat rendezni, elsősorban a fűtőanyaggal kapcsolatos munkák elvégzésére. A párttagok járjanak elöl a munkafegyelemben és az energikus munkában. A Népbiztosok Tanácsának, a Honvédelmi Tanácsnak, valamint a többi központi és helyi szovjet intézménynek a fűtőanyagkérdésre vonatkozó rendeleteit lelkiismeretesen végre kell hajtani.

7. A fűtőanyaggal foglalkozó vidéki intézményeket a legjobb partmunkásokkal meg kell erősíteni. Az erők elosztását felül kell vizsgálni és ebből a célból megfelelően át kell csoportosítani azokat.

8. A központból kikuldött elvtársakat minden módon segíteni kell, arra kell törekedni, hogy a fiatalok közül minél többen tanulják meg a gyakorlatban, hogyan kell szervezni, kiépíteni, vezetni a fűtőanyaggal összefuggő munkákat. A helyi sajtóban több figyelmet kell szentelni ennek a munkának, gondosan ki kell emelni a valóban jó munka példáit, hogy mindenki tudomást szerezzen róla, és kíméletlenül kell harcolni bizonyos kerületek, ügyosztályok, intézmények elmaradottsága, hanyag munkája vagy hozzá nem értése ellen. Sajtónknak serkentenie kell az elmaradókat, munkára, munkafegyelemre, szervezettségre kell nevelni.

9. Az ellátási szervek legfőbb feladata a fűtőanyaggal kapcsolatos munkában részt vevőknek élelmiszerrel és takarmánnyal való ellátása legyen. Támogassák őket minden vonalon, erősítsék munkájukat, ellenőrizzék a munka teljesítését.

10. A fűtőanyaggal foglalkozó valamennyi szervben (éppígy valamennyi szovjet intézményben) fáradhatatlanul arra kell törekedni, hogy a valóságban biztosítva legyen *mindenkinek személyi* felelőssége a reszére kijelölt, szigorúan és pontosan meghatározott munkáért vagy a munka egy részéért. A kérdések testületi megvitatását a szukséges minimumra kell korlátozni, és sohase akadályozzuk az elhatározás gyorsaságát és határozottságát, ne vegyük le a felelősséget az egyes funkcionáriusok válláról.

11. Az összes fűtőanyagkérdéseket különös pontossággal és sürgősen kell elintézni. A legkisebb huzavona esetében is kíméletlenül büntetni kell. A központ tájékoztatása legyen mintaszerű.

12. Általában az egész fűtőanyagmunkát katonailag kell megszervezni: ugyanolyan éréllyel, gyorsasággal, a legszigorúbb fegyelemmel, mint amilyet a háborúban követelünk. Enélkül nem győzzük le a fűtőanyagínséget. Enélkül nem jutunk ki a válságból.

Az Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottsága meg van győződve arról, hogy az elvtársak minden erejüket megfeszítik, és a legerélyesebben, legpontosabban végrehajtják ezeket az utasításokat.

Harcra a fűtőanyagínség ellen — a győzelemig!

Az Oroszországi Kommunista Párt
Központi Bizottsága

„Pravda" 254. sz.
1919. november 13.

Lenin Művei. 30. köt.
1953. 125—129. old.

A KÖZPONTI BIZOTTSAG POLITIKAI BESZÁMOLOJA

december 2

(Reszlet)

... Egeszen rovıden erıntem a partfeladatokat A forradalom folyamán pártunkra ıgen nagy feladat harult. Egyfelől természetes, hogy az uralkodó parthoz a leghıtvanyabb elemek ıs csatlakoznak, már csak azért ıs, mert uralkodo párt. Masfelől a munkásosztály kımerult és természetszerűen legyengult tonkretett orszagunkban Vıszont csak a munkásosztály legjobb része, csak a munkásosztaly élcsapata kepes országát vezetnı Hogy az általános államépítésnek ezt a feladatát megoldhassuk, egyık eszkozul a kommunista szombatokat alkalmaztuk Jelszonk ez volt: pártunkba azok jojjenek, akık mındenekelőtt a frontra mennek; azoknak pedıg, akık nem harcolhatnak, a maguk helyén kell bebizonyítanıuk, hogy megértık, mı a munkáspárt, a gyakorlatban kell megmutatnıuk a kommunızmus elveınek alkalmazását A kommunızmus pedıg, ha a szót szigorú jelentése szerint veszszuk, ıngyenes munka a koz javára, olyan munka, mely nem számol egyéni kulonbségekkel, eltorlı a mındennapi előítéletek minden emlékét, megszuntetı a maradıságot, a megszokást, az egyes munkaágak közotti kulonbséget, a munka külonbozó díjazását stb Egyık legfontosabb záloga ez annak, hogy nemcsak katonai téren, hanem a békés építésbe ıs bekapcsoljuk a munkásosztályt és a dolgozókat. A kommunista szombatok további fejlődésének ıskolául kell szolgálnıa Minden lépésnek egyutt kell járnıa azzal, hogy bevonjuk pártunkba a munkáselemeket és más osztályok legmegbízhatóbb elemeıt Ezt a tagok átregisztrálasaval érjuk el Nem félunk eltávolítanı azokat, akık nem egé-

szen megbízhatók. Ezt továbbá azzal érjuk el, hogy megbízunk abban a párttagban, aki nehéz időkben jött közénk! Azok a párttagok, mint a Központi Bizottság mai beszámolója bizonyítja, azok az ezrek és százezrek, akik akkor jöttek hozzánk, amikor Jugyenyics néhány versztre állt Petrográdtól, Gyenyikin pedig északról közelítette meg Orelt, amikor már az egész burzsoázia ujjongott, ezek a párttagok megérdemlik bizalmunkat. Mi a pártnak ilyen bővülését becsüljük.

Miután így kibővítettük a pártot, be kell zárnunk a kaput, különösen óvatosaknak kell lennünk. Azt kell mondanunk: most, amikor győz a párt, új párttagokra nincs szükségünk. Nagyon jól tudjuk, hogy a felbomló kapitalista társadalomban sok kártékony elem fog a pártba betolakodni. Olyan pártot kell teremtenünk, amely a munkások pártja lesz, ahol nincs helye a betolakodóknak. De a munkába be kell vonnunk a párton kívül álló tömegeket is. Hogyan kell ezt tennünk? Ennek eszközei a párton kívüli munkás- és parasztkonferenciák. A „Pravdá"-ban nemrégen cikk jelent meg a párton kívüli konferenciákról. Ez a cikk — Rosztopcsin elvtárs cikke — különös figyelmet érdemel. Nem tudok más eszközt ennek a történelmileg igen fontos feladatnak a megoldására. A párt nem tárhatja szélesre kapuját, mert a kapitalizmus felbomlásának korszakában teljesen elkerülhetetlen, hogy fel ne vegyünk rossz elemeket. A pártnak olyan szűknek kell lennie, hogy a munkásosztályon kívül más osztályokból csak olyanokat vegyen fel, akiket a legnagyobb elővigyázatossággal próbára tehet.

Pártunknak néhány százezer tagja van olyan országban, ahol a lakosság jóval meghaladja a százmilliót. Hogyan kormányozhat egy ilyen párt? Először, a szakszervezetek segítik a pártot; a szakszervezeteknek, amelyek milliókat ölelnek fel, a párt segítőinek kell lenniük. A párt másik segítője — a párton kívüli konferenciák. Értenünk kell ahhoz, hogy ezeken a párton kívüli konferenciákon közel kerüljünk a nem-proletár környezethez, le kell küzdénünk az előítéleteket és a kispolgári ingadozásokat. Ez egyik leglényegesebb és legfőbb feladatunk.

Pártszervezeteink sikerét nemcsak azzal kell mérnünk, hogy hány párttag dolgozik egyik-másik területen, nemcsak azzal, hogy eredményesen folyik-e a tagók átregisztrálása, hanem azzal

is, hogy elég helyesen és gyakran rendeznek-e ilyen párton kívüli munkás- és parasztkonferenciákat, vagyis közelebb tudnak-e kerülni ahhoz a tömeghez, amely most nem léphet be a pártba, de amelyet be kell vonnunk a munkaba.

Ha legyőztük az antantot, ez csak azért történhetett, mert rokonszenvre leltunk a munkásosztály korében, éppen ennek a párton kívüli tomegnek körében. Ha végül is legyőztük Kolcsakot, ez csak azért volt lehetséges, mert Kolcsak eljátszotta azt a lehetőséget, hogy ujabb erőket merítsen a dolgozó tömegekből Nekünk azonban olyan erőforrasunk van, amellyel a munkásosztály kormányát kivéve a világ egyetlen kormánya sem rendelkezik és nem is rendelkezhet, mert csak a munkásosztály kormánya meríthet bátran, a siker biztos tudatában a legelnyomottabb, a legelmaradottabb dolgozók soraiból. Meríthetunk és merítenünk is kell a pártonkívüli munkások es parasztok soraiból, mert ők a mi leghívebb barátaink. A gabonaellátás és a fűtőanyagellátás feladatainak megoldására és a kiütéses tífusz lekuzdésére éppen ezekből a tömegekből meríthetunk erőket, akiket a leginkább elnyomtak a kapitalisták és a földbirtokosok. És biztosak lehetünk benne, hogy ezek a tömegek támogatnak minket. Továbbra is egyre mélyebben és mélyebben fogunk meríteni ebből a tömegből, és bátran mondhatjuk, hogy végül is legyőzzük összes ellenségeinket. És a békés építés terén, amelyet Gyenyikin legyőzése után széles fronton, igazán megkezdünk, még sokkal nagyobb csodákat fogunk muvelni, mint aminőket ez alatt a két év alatt katonai téren vittünk véghez.

„Izvesztyija CK RKP(b)" 9 sz.
1919. december 20.

Lenin Művei. 30. kot.
1953. 175—177. old.

M. TOMSZKIJNAK

1920. I. 16.

Tomszkij elvtársnak[100], azzal, hogy hozza tudomására az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsnak
és e Tanács kommunista frakciójának

Kedves Elvtársak! Továbbítok önöknek egy jelentést, amely egy rendkívül fontos *gyakorlati* ügyben tanúsított elképesztő *huzavonára,* nemtörődömségre, bürokratizmusra, tehetetlenségre hívja fel a figyelmemet[101].

Sohasem voltak kétségeim az iránt, hogy népbiztosságainkon, mindegyikben, igen nagy még a burokrácia.

De hogy a szakszervezetekben *sem kisebb* — ezt nem hittem volna. .

Hallatlan szégyen. Nagyon kérem, olvassák fel mindezeket a dokumentumokat az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács kommunista frakciójában, és dolgozzák ki a burokrácia, a huzavona, a semmittevés és a tehetetlenség elleni harc érdekében szükséges *gyakorlati* intézkedéseket.

Az eredményről, kérem, értesítsenek.

Melnyicsanszkij *maga* telefonált erről a 10 000 vasmunkásról. Nagy lármát csaptam a Közlekedésügyi Népbiztosságon, és most Melnyicsanszkij igazán kínos helyzetbe hozott . . .

Kommunista üdvözlettel

V. Uljanov (Lenin)

Először 1925-ben jelent meg.

Lenin Művei. 35 köt.
1956. 417. old

BESZÉD A BLAGUSE-LEFORT KERÜLET PÁRTON KÍVÜLI KONFERENCIÁJÁN

1920 február 9

Újságtudósítás

(Reszlet)

... Elvtársak, mielőtt befejezném a beszédemet, még pár szót akarok mondani az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság legutóbbi ülésszakán elfogadott rendszabályokról. Az ülésszak több rendszabályt fogadott el; ezeket a rendszabályokat — legközelebb a lapokban is megjelennek — olvassa el mindenki, és vitassák meg minden munkásgyűlésen, klubban, gyárban és a Vörös Hadsereg egységeiben. Az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság egyik fontos határozata — amelyet véleményem szerint komolyan meg kellene szívlelni — a hivatalainkban észlelhető burokratizmus elleni harcról szól. Egyik ilyen rendszabály az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságnak az a határozata, hogy az Állami Ellenőrzés apparátusát át kell szervezni a munkás-paraszt ellnőrzés vagy munkás felügyelet apparátusává.[102] Nem kell elkergetni a régi hivatalnokokat, mint ahogy a hadseregből sem űztük ki a szakembereket, hanem munkásmegbízottakat adtunk mellékük, ugyanígy ezek mellé a burzsoá szakemberek mellé is munkáscsoportokat kell állítani, akik figyelni fognak, megtanulják és maguk fogják végezni ezt a munkát. A munkásoknak be kell menniük minden állami intézménybe, ellenőrizniük kell az egész államapparátust. És végezzék ezt a párton kívüli munkások, akik a párton kívüli munkás-paraszt konferenciákon válasszák meg képviselőiket. Segíteni kell a kommunistákat, akik elfáradnak az erejüket meghaladó teher alatt. Minél több munkást és parasztot kell bevinni ebbe az apparátusba. Vállaljuk, teljesítjük ezt a feladatot, és

ezzel kiűzzük intézményeinkből a burokratizmust. Szükséges, hogy a nagy párton kívüli tömegek ellenőrizzék az államügyeket és maguk is megtanulják a kormányzást.

„Pravda" 32. sz
1920. február 20.

Lenin Művei. 30. kot.
1953. 350—351. old.

LEVÉL AZ OKP SZERVEZETEIHEZ A PÁRTKONGRESSZUS ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL

Tisztelt Elvtársak!

Március 27-ére tűztuk ki a partkongresszust. A kongresszus napirendjét közzétettük[103], és kétségkívul minden pártszervezet hozzáfogott már a kongresszus előkészítéséhez. A párt Központi Bizottsága kötelességének tartja, hogy néhány szempontot adjon ezzel a munkával kapcsolatban.

Pártunknak, amely 15 esztendőn át (1903—1917) folytatott szívós harcával bebizonyította, hogy szoros kapcsolatban áll Oroszország munkásosztályával, hogy tud harcolni a munkásosztály soraiban észlelhető burzsoá befolyások ellen, és a legkülönbözőbb és legnehezebb viszonyok között is tudja vezetni a proletariátus forradalmi harcát, az Októberi Forradalom óta természetesen magára kellett vállalnia a proletárdiktarúra feladatainak közvetlen megvalósítását is. Pártunk kongresszusának ezért rendkívül nagy jelentősége van nemcsak az egész munkásmozgalomban, hanem a Szovjethatalom egész építésében, az oroszországi. sőt bizonyos fokig a nemzetközi kommunista mozgalom vezetése terén is.

Pártunk kongresszusának jelentősége még inkább fokozódik a jelenlegi helyzet sajátosságai folytán, mert a Szovjethatalomnak most rendkívül nehéz átmenetet kell végrehajtania, a minden erejét igénybe vevő katonai feladatokról át kell térnie a békés gazdasági építés feladataira.

Pártunk taglétszáma erősen megnövekedett, főképp annak következtében, hogy a forradalmunk legnehezebb időszakában szer-

vezett párthetekben, amikor Jugyenyics és Gyenyikin egészen közel jutott Petrográdhoz és Moszkvához, igen sok munkás és paraszt özönlött a pártba. Azok a munkások és parasztok, akik ilyen nehéz percekben léptek be a pártba, a forradalmi proletariátus és a nem kizsákmányoló parasztság vezetőinek legjobb és legmegbízhatóbb kádereit alkotják. Az a feladat vár ránk, hogy a lehető leggyorsabban, sikeresen és gyakorlati módon segítsük elő az új párttagok további nevelését, segítsük elő kiképzésüket, hogy a kommunizmus építőinek legöntudatosabb káderei fejlődjenek ki belőlük, akik a legfelelősebb tisztségeket is be tudják tölteni, és ugyanakkor a legszorosabb kapcsolatban maradnak a tömegekkel, vagyis a munkások és az idegen munkát ki nem zsákmányoló parasztok többségével.

A mostani történelmi helyzet sajátosságának megfelelően, küszöbön álló kongresszusunk napirendjének középpontja a gazdasági építés kérdése, és különösen az ipari csúcsszervek, központok, általában a Szovjethatalom apparátusai munkásjellegének biztosításával kapcsolatos rendszabályok, eljárások, módszerek és eredmények kérdése.

Ennek a kérdésnek kell pártkongresszusunkon a fő kérdésnek lennie, mert Oroszországban az egész szovjet építés fő kérdése (és mivel Oroszország vált a világforradalom gócpontjává — jelentős mértékben a nemzetközi kommunizmus kérdése is) az átmenet a véres fronton folytatott harcról a vértelen fronton, a munka frontján folyó harcra, amelyet a gazdasági pusztulás ellen, Oroszország egész népgazdaságának helyreállításáért, javításáért, átszervezéséért, fejlesztéséért kell megvívnunk.

Nagy állami élelmiszertartalékok begyűjtése és beszállítása, a szétrombolt közlekedés helyreállítása, e rendszabályok katonai gyorsasággal, katonai energiával, katonai fegyelemmel való megvalósítása; ezzel együtt és ezzel elválaszthatatlan kapcsolatban a Szovjethatalom apparátusa munkásjellegének biztosítása, a szabotázs és bürokratizmus kiűzése ebből az apparátusból, a munka maximális termelékenységének elérése, az ország minden erejének megfeszítése a lehető legnagyobb mértékben az ország gazdaságának helyreállítása érdekében — ez az a halaszthatatlan feladat, amelyet a körülmények ránkparancsolnak, s amely csakis a mun-

kások és parasztok munkájának odaadó forradalmi energiájával oldható meg.

A pártkongresszusnak számolnia kell a munkahadseregnek, ennek a fiatal és új intézménynek tapasztalataival, számba kell vennie a Szovjethatalom valamennyi apparátusa több mint kétesztendei munkájának tapasztalatait, és több olyan határozatot kell hoznia, amelyek lehetővé tennék, hogy egész szocialista köztársaságunk kettőzött szilárdsággal, határozottsággal, energiával, gyakorlati hozzáértéssel annak az elodázhatatlan feladatnak minél jobb megoldására vesse a dolgozó tömegek minden erejét, hogy gyorsan és véglegesen legyőzze a gazdasági pusztulást.

Felhívjuk a párt összes tagjait, a párt összes szervezeteit, hogy az összes szovjet intézmények gyakorlati munkájában, úgyszintén a kongresszus előkészítésének munkájában az erők maximumát erre a feladatra összpontosítsák. Mert ezek a feladatok egységes, oszthatatlan egésszé olvadnak össze

Szerencsére elmúlt a tisztán elméleti latolgatások, az általános kérdésekről folytatott viták, az elvi határozatok ideje. Ezen már túl vagyunk, ezt a feladatot már tegnap és tegnapelőtt megoldottuk. Előre kell mennünk, meg kell értenünk, hogy most az a *gyakorlati* feladat vár ránk, hogy teljes erőnkből, valóban forradalmi energiával, ugyanolyan odaadással, amilyennel legjobb elvtársaink, a munkás és paraszt vöröskatonák Kolcsakon, Jugyenyicsen, Gyenyikinen győzedelmeskedtek, a leggyorsabban győzelmet arassunk a gazdasági bomláson. Ezt a *gyakorlati* feladatot kell megoldanunk.

Előre kell mennünk, előre kell tekintenünk, magunkkal kell hozni a kongresszusra a gazdasági építés átgondolt, az összes párttagok közös munkájával, közös erejével figyelmesen *feldolgozott gyakorlati tapasztalatait.*

Egyet-mást megtanultunk már, és hogy előre menjünk, hogy legyőzzük a gazdasági bomlást, nem szabad mindent elölről kezdeni, nem szabad mindent össze-vissza átszervezni, hanem értenünk kell ahhoz, hogy a legnagyobb mértékben *felhasználjuk* mindazt, amit már megalkottunk. Lehetőleg mennél kevesebb általános átépítést, lehetőleg több gyakorlati, jól bevált, a már elért eredményekkel ellenőrzött rendszabályt, módszert, eljárást, útmutatást, fő célunk elérése érdekében még tovább, még szé-

lesebb körben, még gyorsabban, még jobban biztosítsuk apparátusaink munkás jellegét — még több munkást és dolgozó parasztot vonjunk be az ipar és általában a népgazdaság vezetésébe —, ne csak egyes, a munkában legjobban bevált parasztokat és munkásokat vonjuk be, hanem feltétlenül nagyobb mértékben a *szakszervezeteket* is; azután vonjuk be a munkások és parasztok párton kívüli konferenciáit — vonjuk be a burzsoá, vagyis burzsoá környezetben nevelkedett és a burzsoá kultúra eredményeit jól ismerő szakembereket, mégpedig mind egy szálig (mert ilyenek igen kevesen vannak nálunk) —, úgy intézzük a dolgot, hogy dolgozó tömegeink pártprogramunk követelményének megfelelően valóban *tanuljanak tőlük* és ugyanakkor megvalósítsák „a burzsoá szakembereknek és az öntudatos kommunisták által vezetett egyszerű munkástömegeknek vállvetett, elvtársias, közös munkáját" (mint pártprogramunk mondja) — ezek a legfőbb gyakorlati feladataink.

Elvtársak! Eddig le tudtuk győzni azokat a hihetetlen nehézségeket, amelyeket a történelem gördített az első szocialista köztársaság útjába, mert a proletariátus helyesen fogta fel a diktátor, vagyis az összes dolgozók vezetője, szervezője, nevelője feladatait. Győztünk, mert helyesen határoztuk meg a leghalaszthatatlanabb, legégetőbb, legéletbevágóbb feladatot, és arra összpontosítottuk az összes dolgozók. az egész nép minden erejét.

A katonai győzelem könnyebb, mint a gazdasági győzelem. Sokkal könnyebb volt legyőzni Kolcsakot, Jugyenyicset, Gyenyikint, mint most legyőzni a régi kispolgári szokásokat, kapcsolatokat, rutint, gazdasági feltételeket, amelyeket a kistulajdonosok milliói és milliói a munkásokkal egy sorban, velük együtt és közöttük védelmeznek és újratermelnek.

Hogy itt győzzünk, több kitartásra, több türelemre, nagyobb állhatatosságra, nagyobb szívósságra, a munkában nagyobb rendszerességre, nagyarányú és nagyobb szervező és adminisztráló művészetre van szükség. Ebben szűkölködik leginkább elmaradt nemzetünk.

Minden párttag feszítse meg erejét, hozza magával a pártkongresszusra kipróbált, feldolgozott, összegezett *gyakorlati* tapasztalatait. Ha minden erőnket megfeszítjük és ha értünk ahhoz, hogy figyelmesen, elmélyedve, gyakorlati módon összegyűjtsük,

ellenorizzuk, feldolgozzuk *gyakorlati* tapasztalatainkat, azt, amit mindegyikunk vegzett es elvégzett, s amit e tekintetben másoktól látott, ebben az esetben, es csakis ebben az esetben oldja meg pártkongresszusunk, és pártkongresszusunkat kovetve minden szovjet intézmenyunk azt a *gyakorlati* feladatot, hogy minél gyorsabban és biztosabban legyózzuk a gazdasagi bomlást

Általanos kérdéseket targyaló kongresszusok és gyűlések helyett a *gyakorlati tapasztalatok* eredményeit osszegező kongresszusokat és gyuléseket — ez a ma jelszava. Számolni a gyakorlati tapasztalatokkal, hogy félrevessuk, ami káros, és egyesítsunk mindent, ami értékes, hogy tobb soron levő rendszabályt pontosan kijeloljunk és mindenaron végrehajtsuk azokat, nem rettenve vissza semmiféle áldozattól — íme, így értelmezzuk a ma feladatait és a partkongresszus feladatait

„Izvesztyija CK RKP(b)" 13 sz
1920 marcius 2

Lenin Művei 30 kot
1953 405—409 old

BESZED A MUNKÁS- ES VORÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK ULÉSÉN

1920 március 6

(Részlet)

... A munkás- és paraszttömegeknek, amelyeknek meg kell teremteniük egész államunkát, most meg kell teremteniük az állami ellenőrzést. Ezt az apparátust a munkás- és paraszttömegek segítségével, a munkás-parasztifjúság segítségével hozhatják létre, akikben példátlan erővel ébredt fel az önálló cselekvés vágya, az a készség és eltökélt szándék, hogy maguk lássanak hozzá az állam igazgatásához. A háború tapasztalatain okulva, ezrével fogjuk kiemelni a szovjet iskolát kijárt embereket, akik képesek az állam igazgatására. A munkásellenőrzésbe vonják be a legfélénkebb és legkevésbé fejlett, lebátortalanabb munkásokat és léptessék elő őket. Hadd fejlődjenek e munka során. Nézzék meg, hogyan vesz részt a munkásellenőrzés az államügyekben, és a legegyszerűbb munkákról, amelyekre képesek — kezdhetik mint hivatalos tanúk —, fokozatosan térjenek át a fontosabb szerepekre az államügyek terén. Bő forrásokból kaphatunk így segítőtársakat, akik magukra vállalják az állam terhét, segítséget nyújtanak és bekapcsolódnak a munkába. Az élenjáró munkások újabb tízezreire van szükség. Támaszkodjanak a párton kívüli munkásokra és parasztokra, támaszkodjanak rájuk, mert minden oldalról ellenségekkel körülvett pártunk nem tárhatja szélesre kapuit. Olyan időszakban, amikor ellenséges elemek a harc, a csalás és a provokáció minden eszközével igyekeznek befurakodni a pártba és ki akarják használni a kormányzó párt tagságával járó kedvezményes helyzetet, együtt kell dolgoznunk a pártonkívüliekkel. A munkás-paraszt ellen-

őrzésről szóló törvények jogot adnak arra, hogy bevonják az államigazgatás ügyébe a párton kívüli munkások, parasztok és konferenciáik képviselőit. Ez az apparátus egyik eszköze annak, hogy segítségével növelhessük az államapparátusban dolgozó parasztok és munkások számát, és idővel a belső fronton is kivívjuk a győzelmet. Ez a győzelem még sokáig nem lesz olyan egyszerűen, olyan határozottan és világosan látható, mint a katonai fronton. Ez a győzelem éberséget és nagy erőfeszítést követel. Ezt a győzelmet úgy biztosíthatják, ha végrehajtják Moszkva és környéke építési feladatait, és részt vesznek a közös munkában, a közlekedés, az általános gazdasági szervezet helyreállításában, mert ennek segítségével megszabadulhatnak a spekulánsok közvetlen és közvetett befolyásától és legyőzhetik a régi kapitalista hagyományokat. Erre a munkára nem kell sajnálnunk néhány esztendőt. Még ilyen feltételek mellett is példátlanok lesznek ezek a társadalmi átalakulások, és nagy hiba lenne. ha itt rövid időre szóló feladatokat tűznének maguk elé.

Abban a reményben és biztos tudatban zárom beszédemet, hogy a megújított Moszkvai Szovjet számol azzal a tapasztalattal, amelyet az előző Moszkvai Szovjet szűrt le a polgárháború folyamán, új erőket merít az ifjúság soraiból, és ugyanolyan energikusan és keményen, ugyanolyan szívós kitartással lát hozzá a gazdasági építés ügyéhez, mint ahogy a hadügynek gyürkőztünk neki, hogy, ha nem is csillogó, de annál komolyabb és jelentősebb győzelmeket arassunk.

Megjelent „A Munkás-, Paraszt- és Vöröskatona-küldöttek Moszkvai Szovjetje plénumának gyorsírói feljegyzései" c. könyvben. Moszkva 1921.

Lenin Művei. 30. kot.
1953. 417—419. old.

A KÖZPONTI BIZOTTSÁG BESZÁMOLÓJA

Március 29

(Részlet)

...A beszámolóban tárgyalt évben a KB munkáját — értve ezen a mindennapi folyó munkát — a KB plénumán megválasztott két testület végezte: a KB Szervező Irodája és a KB Politikai Irodája. A két szerv határozatainak összehangolása és következetessége érdekében a KB titkára tagja volt mindkét irodának. A dolog olyanformán alakult, hogy a Szervező Iroda fő feladata a párt erőinek elosztása volt, a Politikai Iroda pedig a politikai kérdésekkel foglalkozott. Magától értetődik, hogy ez a beosztás bizonyos fokig mesterkélt; érthető, hogy semmiféle politikát sem lehet megvalósítani anélkül, hogy kinevezésekben és áthelyezésekben ne jusson kifejezésre. Következésképpen minden szervezési kérdés politikai jelentőségű, és nálunk az a gyakorlat honosodott meg, hogy ha a KB-nak akár csak egy tagja is kívánja, bármely kérdést valamilyen meggondolásból politikai kérdésként vizsgálunk meg. Aligha lenne célszerű, s a gyakorlatban sem volna valami célravezető, ha a KB tevékenységét másképpen próbálnánk elhatárolni.

Az ügyvezetés említett módszere rendkívül eredményes volt: egyetlen olyan eset sem fordult elő, hogy a két Iroda között súrlódások támadtak volna. Mindkét szerv munkája általában jó egyetértésben folyt, amit a gyakorlatban megkönnyített a titkár jelenléte, aki teljesen és kizárólag a KB akaratát hajtotta végre. Esetleges félreértések elkerülése végett mindjárt az elején hangsúlyoznom kell, hogy a párt Központi Bizottságának titkára kizárólag és csakis a Központi Bizottság Szervező Irodája

vagy Politikai Irodája ülésein, vagy pedig a KB plénumán testületileg hozott határozatokat hajtotta végre. Másképpen a KB nem is dolgozhat helyesen.

A KB belső munkarendjét illető rövid megjegyzések után rátérek tulajdonképpeni feladatomra: a KB beszámolójára. A KB politikai munkájáról beszámolni nagyon nehéz feladat, ha azt a szó szoros értelmében vesszük. Az elmúlt évben a Politikai Iroda munkájának igen nagy része mindenféle politikai vonatkozású, valamennyi szovjet és pártintézmény, a munkásosztály valamennyi szervezete tevékenységének, a Szovjet Köztársaság egész munkájának egyesítése és irányítása kapcsán felvetődött folyó kérdések eldöntésében merült ki. A Politikai Iroda döntötte el a nemzetközi és a belpolitika minden kérdését. Természetesen lehetetlen célt tűznék magam elé, ha csak hozzávetőlegesen is fel akarnám sorolni ezeket a kérdéseket A KB-nak a jelen kongresszus elé terjesztett nyomtatott beszámolójában megtalálják az összegezéshez szükséges anyagot. Meghaladná erőmet, hă beszámolómban ezt az egész anyagot meg kellene ismételnem, és azt hiszem, a küldötteket sem érdekelne. Mindnyájan, akik valamely párt- és szovjet szervezetben dolgozunk, napról napra figyelemmel kísérjük a kül- és belpolitikai kérdések rendkívül gyors váltakozását. E kérdések megoldása, ahogyan az a Szovjethatalom dekrétumaiban, a pártszervezetek tevékenységében, minden egyes fordulópontnál kifejezésre jutott, a KB értékelését tükrözte. Meg kell mondanom, oly nagy volt e kérdések száma, hogy igen gyakran rendkívül sietve kellett azokat megoldani, és csak azért lehetett elvégezni ezt a munkát, mert a testület tagjai jól ismerték egymást, ismerték egymás véleményének még árnyalatait is, és megvolt a kölcsönös bizalom. Máskülönben még egy háromszor ekkora testület erejét is meghaladta volna ez a munka ...

Megjelent: „Az Összoroszországi Kommunista Párt IX. kongresszusa. Gyorsírói feljegyzés" c. könyvben Moszkva 1920.
Lenin Művei. 30. köt. 1953. 447—449. old.

BESZÉD AZ OK(b)P MOSZKVAI BIZOTTSÁGA ÁLTAL V. I. LENIN 50. SZÜLETÉSNAPJA TISZTELETÉRE RENDEZETT GYŰLÉSEN[107]

1920. április 23

(Viharos taps.) Elvtársak! Mindenekelőtt, természetesen, két dologért kell köszönetet mondanom önöknek: először mai üdvözleteikért, másodszor, s még inkább azért, mert megkíméltek a jubileumi beszédektől. *(Taps.)* Az hiszem, hogy talán így fokozatosan, persze nem egyszerre, bevezetjük majd a jubileumoknak megfelelőbb módját, amely egészen más lesz, mint az eddig szokásos, olykor pompás karikatúrákra alkalmat adó mód. Itt van egy karikatúra, melyet egy kiváló művész rajzolt egy hasonló jubileumra. Ma kaptam egy rendkívül barátságos levél kíséretében, és mivel az elvtársak annyira figyelmesek voltak, hogy megkíméltek a jubileumi beszédektől, átadom önöknek ezt a karikatúrát, nézzék meg, s remélem, hogy a jövőben általában meg fognak kímélni minket az efféle jubileumi ünnepségektől.

Ezek után pár szót szeretnék mondani a bolsevik párt mostani helyzetével kapcsolatban. Egy írónak 18 évvel ezelőtt, 1902-ben írt sorai juttatták ezt eszembe. Ez az író Karl Kautsky. Ma már messze elváltak útjaink és a legélesebben harcolnunk kell ellene, de azelőtt ő volt a proletárpárt egyik vezére a német opportunizmus elleni harcban, és valamikor mi is együttműködtünk vele. Akkor nem voltak bolsevikok, de a jövendő bolsevikok. akik együttműködtek vele, valamennyien nagyrabecsülték őt. Ez az író 1902-ben a következőket írta: „Jelenleg azonban (1848-cal ellentétben) feltehető, hogy a szlávok nemcsak hogy a forradalmi népek sorába léptek, hanem a forradalmi gondolat és a forradalmi cselekvés súlypontja is egyre jobban a szlávok felé tolódik

el. A forradalom kozpontja Nyugatról Keletre tolódik el. A XIX. század első felében a forradalom központja Franciaországban, időnként Angliában volt. 1848-ban Németország is a forradalmi nemzetek sorába lépett ... Az új évszázad olyan eredményekkel kezdődik, amelyek arra a gondolatra késztetnek, hogy a forradalom központjának további eltolódása várható, mégpedig *Oroszországba* ... Oroszország, amely annyi forradalmi kezdeményezést vett át Nyugattól, most talán képes arra, hogy maga legyen Nyugat forradalmi erőforrása. Meglehet, hogy a lángra lobbanó orosz forradalmi mozgalom lesz az a roppant tényező, amely kiirtja az ernyedt nyárspolgáriasságot és a hidegen számító politikai törtetésnek sorainkban terjedni kezdő szellemét, s újból lobogó lángra lobbantja majd a harci kedvet, a mi nagy eszményeink iránti lelkes odaadást. Oroszország már régen nem az az ország, amely Nyugat-Európa szempontjából egyszerűen a reakció és az abszolutizmus támasza. A dolog most alighanem éppen fordítva áll. Nyugat-Európa válik az oroszországi reakció és abszolutizmus támaszává . . A cárral az orosz forradalmárok talán már rég elbántak volna, ha nem kellene egyúttal szövetségese — az európai tőke — ellen is harcolniuk. Reméljuk, hogy ezúttal sikerül nekik mindkét ellenséggel elbánniuk, és hogy az új »szent-szövetség« gyorsabban omlik majd össze, mint elődei. De bárhogy végződjék is az Oroszországban most folyó harc, a vértanúk — akiket, sajnos, túlontúl nagy számban fog szülni — nem ontják hiába vérüket, szenvedésük nem lesz hiábavaló. A kiontott vér és a szenvedés meg fogja termékenyíteni az egész civilizált világon a társadalmi forradalom hajtásait, bujább és gyorsabb növésre fogja serkenteni ezeket a hajtásokat. 1848-ban a szlávság kemény fagy volt, mely elpusztította a népek tavaszának virágait. Most talán a vihar szerepét szánta neki a sors, amely megtöri a reakció jeget és feltartóztathatatlanul meghozza a népek számára az új, a boldog tavaszt." (*K. Kautsky* „A szlávok és a forradalom" c. cikke „Iszkra" 18. sz. 1902. március 10.)

Így írt 18 évvel ezelőtt az oroszországi forradalmi mozgalomról egy kiváló szocialista, akivel most oly határozottan szakítanunk kellett. Szavai azt a gondolatot keltik bennem, hogy pár-

tunk most esetleg igen veszélyes helyzetbe kerülhet, olyan ember helyzetébe, aki elbízta magát. Ez meglehetősen ostoba, szégyenletes és nevetséges helyzet. Ismeretes, hogy politikai pártok kudarcait és hanyatlását igen gyakran olyan helyzet előzte meg, amelyben ezek a pártok elbizakodhattak. Valóban, azok az orosz forradalomhoz fűzött várakozások, melyeket mostani legádázabb ellenségünk szavaiból idéztem, mérhetetlenül nagyok. Eddigi ragyogó sikereinket és fényes győzelmeinket olyan viszonyok közt arattuk, amelyek mellett a legnagyobb nehézségeket még nem oldhattuk meg, olyan viszonyok közt, amikor katonai feladatok, a földbirtokosi és cári, tábornoki reakció ellen vívott legmélyebb, legközvetlenebb harc feladatai nehezedtek vállainkra: ily módon a szocialista forradalmi átalakulás lényegét alkotó feladatokat háttérbe szorították a kispolgári szervezetlenség, szétforgácsoltság, elaprózottság mindennapi megnyilvánulása elleni harc szervezési feladatai, vagyis a harc minden ellen, ami visszahúz a kapitalizmushoz. Azok a feladatok gazdaságilag is, politikailag is háttérbe szorultak: nem volt lehetőségünk arra, hogy megfelelő módon hozzálássunk ezekhez a feladatokhoz. Ezért minden bolseviknak külön-külön, és a bolsevikoknak, mint politikai pártnak, kétszeresen kell számolniuk azzal a veszéllyel, amelyre az idézett szavak ráirányítják figyelmünket. Meg kell értenünk, hogy a legutóbbi pártkongresszus határozatait mindenáron végre kell hajtani, ez pedig azt jelenti, hogy óriási munka előtt állunk és sokkal többet kell dolgoznunk, mint eddig dolgoztunk.

Befejezésül azt kívánom, hogy pártunkat semmi szín alatt se juttassuk egy elbizakodott párt helyzetébe. *(Taps.)*

Rövid tudósítás: „Pravda"
87. sz. 1920. április 24.
Lenin Művei. 30. köt.
1953. 535—537. old.

„BALOLDALISAG" — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE[106]

II

A BOLSEVIKOK SIKERÉNEK EGYIK ALAPVETŐ FELTÉTELE

Ma már bizonyára majdnem mindenki latja, hogy a bolsevikok nemhogy két és fél évig, de két és fél hónapig sem tarthatták volna magukat hatalmon, ha pártunkban nem lett volna a legszigorúbb fegyelem, valóságos vasfegyelem, ha a párt nem élvezte volna a munkásosztály egész tömegének, azaz mindazoknak legteljesebb és legodaadóbb támbgatását, akik a munkásosztály gondolkodó, tisztességes, önfeláldozó, befolyásos, az elmaradt rétegeket vezetni vagy magukkal ragadni képes elemei.

A proletariátus diktatúrája az új osztály legönfeláldozóbb és legkíméletlenebb háborúja a *hatalmasabb* ellenség ellen, a burzsoázia ellen, melynek ellenállását *megtízszerezte* az, hogy megdöntötték (jóllehet csak *egy* országban), és amelynek hatalma nemcsak a nemzetközi tőke erejében, a burzsoázia nemzetközi kapcsolatainak erejében és szilárdságában, hanem a *szokás erejében*, a kisüzemi termelés erejében is gyökerezik. Mert kisüzem, sajnos, még nagyon-nagyon sok maradt a világon, és a kisüzem állandóan, minden nap minden órájában magától és tömegméretekben *szüli* a kapitalizmust és a burzsoáziát. Mindezeknél az okoknál fogva a proletárdiktatúra feltétlenül szükséges, és a burzsoázia legyőzése lehetetlen hosszú, makacs. elkeseredett, életre-halálra menő háború nélkül, amely kitartást, fegyelmezettséget, szilárdságot, hajthatatlanságot és egységes akaratot követel.

Ismétlem, az oroszországi proletariátus győzelmes diktatúrá-

jának tapasztalatai szemléltetően mutatták meg azoknak, akik nem tudnak gondolkozni, vagy akiknek nem kellett erről a kérdésről gondolkodniuk, hogy a feltétlen központosítás és a proletariátus legszigorúbb fegyelme a burzsoázia legyőzésének egyik alapvető feltétele.

Erről gyakran esik szó. De korántsem gondolkoznak eleget azon, hogy mit jelent ez? milyen körülmények között lehetséges? Nem kellene-e a Szovjethatalomnak és a bolsevikoknak szóló üdvrivalgást *gyakrabban* kiegészíteni azoknak az okoknak *igen komoly elemzésével, amelyeknél fogva* a bolsevikok meg tudták teremteni a forradalmi proletariátus számára nélkülözhetetlen fegyelmet?

A bolsevizmus, mint politikai eszmeáramlat és mint politikai párt, 1903 óta áll fenn. Csak a bolsevizmusnak olyan története, amely fennállásának *egész* időszakát felöleli, magyarázhatja meg kielégítően, hogy miért tudta a bolsevizmus kikovácsolni és a legsúlyosabb viszonyok között fenntartani a proletariátus győzelméhez elengedhetetlenül szükséges vasfegyelmet.

Itt mindenekelőtt felmerül a kérdés: mi tartja fenn a proletariátus forradalmi pártjának fegyelmét? mi ellenőrzi? mi erősíti? Először, a proletár élcsapat öntudatossága, odaadása a forradalom iránt, kitartása, önfeláldozása, hősiessége. Másodszor, az a képessége, hogy a dolgozók legszélesebb tömegeivel, elsősorban a proletártömegekkel, *de a nem-proletár* dolgozó tömegekkel *is*, felvegye a kapcsolatot, közel kerüljön hozzájuk s bizonyos mértékig, mondhatnók, egybeolvadjon velük. Harmadszor, a proletár élcsapat politikai vezetésének helyessége, politikai stratégiájának és taktikájának helyessége, feltéve, hogy a legszélesebb tömegek *saját tapasztalataik alapján* meggyőződtek ennek a vezetésnek helyességéről. Ezek nélkül a feltételek nélkül lehetetlen a fegyelmet megteremteni egy forradalmi pártban, amelynek képesnek kell lennie arra, hogy valóban pártja legyen annak az élenjáró osztálynak, amelyre a burzsoázia megdöntésének és az egész társadalom átalakításának feladata vár. Ezek nélkül a feltételek nélkül a fegyelem megteremtésére irányuló kísérletekből múlhatatlanul üres külsőség, frázis, komédia lesz. Másfelől azonban ezek a feltételek nem alakulhatnak ki egyszerre. Csak hosszú munka, keserves tapasztalatok árán lehet azokat megteremteni; meg-

teremtésuket a helyes forradalmi elmélet könnyíti meg, amely azonban nem dogma, hanem csak a valóban tömegjellegű és valóban forradalmi mozgalom gyakorlatával való szoros kapcsolatban alakul ki véglegesen.

Ha a bolsevizmus 1917—1920-ban, példátlanul súlyos viszonyok között, képes volt arra, hogy megteremtse és sikeresen fenntartsa a legszigorúbb központosítást és vasfegyelmet, ennek oka egész egyszerűen Oroszország több történelmi sajátosságában rejlik.

Egyrészt, a bolsevizmus 1903-ban a marxista elmélet sziklaszilárd alapján keletkezett. Ennek — es csakis ennek — a forradalmi elméletnek helyességét viszont nemcsak az egész XIX. század nemzetközi tapasztalatai, hanem különösen a forradalmi eszme tévelygéseinek és ingadozásainak, tévedéseinek és csalódásainak árán Oroszországban szerzett tapasztalatok is bebizonyították. Vagy fél évszázadon át, körülbelül a múlt század 40-es éveitől a 90-es évekig, a haladás eszméje Oroszországban, a példátlanul barbár és reakciós cárizmus igája alatt sóvárogva kutatta a helyes forradalmi elméletet, és csodálatos buzgalommal és alapossággal kísérte figyelemmel ezen a téren Európa és Amerika minden „legújabb vívmányát". A marxizmust mint az egyedül helyes forradalmi elméletet, Oroszország valóban *kikínlódta* magának, félszazados hallatlan kínszenvedés és áldozatok, példátlan forradalmi hősiesség, hihetetlen energia és önfeláldozó kutatás, tanulás, gyakorlati kipróbálás, csalódások és ellenőrzés, Európa tapasztalatainak ellenőrzése és azoknak a mieinkkel való összehasonlítása árán jutott hozzá. A cárizmus által kikényszerített emigráns élet következtében a forradalmi Oroszország a XIX. század második felében oly bőseges nemzetközi összeköttetésekkel, a forradalmi mozgalom nemzetközi formái és elméletei tekintetében oly nagyszerű tájékozottsággal rendelkezett, mint a világnak egyetlen más országa sem.

Másrészt, a bolsevizmus mögött, amely ezen a gránitszilárd elméleti alapon keletkezett, olyan 15 éves (1903—1917) történelmi gyakorlat van, amelynek, a tapasztalatok bőségét tekintve, az egész világon nincsen párja. Mert hiszen ennek a 15 évnek folyamán egyetlen ország sem élt át még csak megközelítőleg sem

annyit forradalmi tapasztalatok tekintetében, a mozgalom különböző formáinak, a legális és illegális, a békés és viharos, a földalatti és nyílt, a propagandakörökre szorítkozó és a tömegmozgalmi forma, a parlamenti és a terrorista forma váltakozásának gyorsasága és sokfélesége tekintetében. Egyetlen országban sem tornyosultak egymásra ilyen rövid idő alatt és ilyen bőségben a modern társadalmat alkotó *valamennyi* osztály harcának, méghozzá egy olyan harcnak formái, árnyalatai és módszerei, amely az ország elmaradottsága és a cári elnyomás súlya következtében különösen gyorsan érlelődött, különösen mohón és sikeresen sajátította el az amerikai és az európai politikai tapasztalatok megfelelő „legújabb vívmányait".

V

A „BALOLDALI" KOMMUNIZMUS NÉMETORSZÁGBAN VEZÉREK — PÁRT — OSZTÁLY — TÖMEG

Azok a németországi kommunisták, akikről most beszélnünk kell, nem „baloldaliaknak" nevezik magukat, hanem — ha nem tévedek — „elvi" ellenzéknek". De hogy teljesen magukon viselik a „baloldaliságnak", ennek a „gyermekbetegségnek" ismertetőjeleit, ki fog tűnni további fejtegetéseinkből.

„A Németországi Kommunista Párt (Spartakus Szövetség) szakadása" címmel „a majna-frankfurti helyi csoport" kiadásában megjelent kis brosúra, amely ennek az ellenzéknek álláspontját tükrözi, fölöttébb szemléletően, pontosan, világosan és röviden ismerteti nézeteinek lényegét. Néhány idézet elég lesz ahhoz, hogy az olvasókat nézeteinek lényegével megismertessük:

„A Kommunista Párt az elszánt osztályharc pártja..."

„... Politikailag ez az átmeneti idő" (a kapitalizmus és a szocializmus közötti átmeneti idő) „a proletárdiktatúra időszaka..."

... Felmerül a kérdés: ki legyen a diktatúra hordozója: a *kommunista párt-e, vagy a proletárosztály?* ... *Elvileg* a Kommunista Párt diktatúrájára, vagy pedig a proletárosztály diktatúrájára kell-e törekedni?..."

(A kiemelést az idézetben mindenütt az eredetiből vettük át.)

A brosúra szerzője továbbá azzal vádolja a Németországi Kom-

munista Párt „Központi Bizottságát", hogy ez a „Központi Bizottság" a *Németországi Független Szociáldemokrata Párttal* való *koalíció* útját keresi, hogy a Központi Bizottság *„valamennyi politikai harci eszköz elvi elismerésének kérdését"*, a parlamentarizmust is beleértve, csak azért vetette fel, hogy elpalástolja azt a tulajdonképpeni és legfőbb törekvését, hogy koalícióra lépjen a függetlenekkel. A brosúra így folytatja:

„Az ellenzék más utat választott. Az a véleménye, hogy a Kommunista Párt uralmának és a párt diktatúrájának kérdése csak taktikai kérdés. Mindenesetre a Kommunista Párt uralma minden párturalom utolsó formája. *Elvileg* a proletárosztály diktatúrájára kell törekedni. És a párt valamennyi intézkedését, szervezeteit, harcának formáját, stratégiáját és taktikáját ennek a célnak a szolgálatába kell állítani. Ennek megfelelően a leghatározottabban el kell vetni minden néven nevezendő kompromisszumot más pártokkal, minden néven nevezendő visszatérést a parlamentarizmus történelmileg és politikailag idejétmúlt harci formáihoz, minden néven nevezendő lavírozást és megegyezéses politikát." „A forradalmi harc jellegzetesen proletár módszereit fokozott mértékben kell hangsúlyozni. Abból a célból viszont, hogy felöleljük a legszélesebb proletárköröket és rétegeket, amelyeknek a forradalmi harcban a Kommunista Párt vezetése alatt kell fellépniük, a legszélesebb alapon és a legszélesebb keretek között új szervezeti formákat kell teremteni. A forradalmi elemek összességének ez a gyűjtőmedencéje az uzemi szervezetek alapján felépített *munkásszövetség*. Ebben a szövetségben kell egyesülniuk mindazoknak a munkásoknak, akik követték a jelszót: Ki a szakszervezetekből! Itt sorakozik fel a harcoló proletariátus a legszélesebb harci sorokba. Az osztályharc, a szovjetrendszer és a diktatúra elismerése elég ahhoz, hogy valaki belépjen. A harcoló tömegek minden további politikai nevelése és a harc közben való politikai tájékoztatás a Kommunista Párt feladata, amely a munkásszövetségen kívül áll..."

„...Most tehát két kommunista párt áll egymással szemben:

Az egyik — a vezérek pártja, amely arra törekszik, hogy a forradalmi harcot *felülről* szervezze és igazgassa, aminek során kompromisszumokat köt és belemegy a parlamentarizmusba, hogy olyan helyzeteket teremtsen, amelyek módot adnak majd neki egy koalíciós kormányba való belépésre, amely kézben tartaná a diktatúrát.

A másik — a tömegpárt, amely a forradalmi harc *alulról*

való fellángolását várja, e harc érdekében csak egy, világosan a célhoz vezető módszert ismer és alkalmaz, s elvet mindennemű parlamenti és opportunista módszert; ez az egyetlen módszer a *burzsoázia* fenntartás nélküli *megdöntésének* módszere, hogy azután a szocializmus megvalósítása érdekében megteremthessük a proletár osztálydiktatúrát..."

„...Ott a vezérek diktatúrája — itt a tömegek diktatúrája! — ez a mi jelszavunk."

Ezek a leglényegesebb tételek, amelyek a Nemetországi Kommunista Párt ellenzékének nézeteit jellemzik.

Ezeknek a fejtegetéseknek elolvasása után minden bolsevik, aki a bolsevizmus 1903 óta megtett fejlődését tudatosan végigcsinálta vagy közelről figyelte, azonnal azt fogja mondani: „Milyen régi, régóta ismerős limlom ez! Milyen »baloldali« gyerekesség!"

De vegyük közelebbről szemügyre az idézett fejtegetéseket.

Már maga a kérdésnek olyan feltevése, hogy „a párt diktatúrája *v a g y* az osztály diktatúrája? a vezérek diktatúrája (pártja) *v a g y* a tömegek diktatúrája (pártja)?" a leghihetetlenebb és legkilátástalanabb eszmezavarról tanúskodik. Vannak emberek, akik azon buzgólkodnak, hogy valami egészen különlegeset *agyaljanak ki* és buzgó okoskodásukkal nevetségessé válnak. Mindenki tudja, hogy a tömegek osztályokra oszlanak; hogy a tömegeket és osztályokat egymással szembe állítani csak olyanformán lehet, ha a társadalmi termelésben elfoglalt helye szerint nem tagolt óriási többséget általában véve szembehelyezzük azokkal a kategóriákkal, amelyek a termelés társadalmi szervezetében külön helyet foglalnak el; hogy az osztályokat rendszerint és a legtöbb esetben, legalább is a modern civilizált országokban, politikai pártok vezetik; hogy a politikai pártokat általános szabályképpen a legtekintélyesebb, legbefolyásosabb, legtapasztaltabb, a legfelelősségteljesebb tisztségekre megválasztott egyének, úgynevezett vezérek többé vagy kevésbé állandó csoportjai vezetik. Mindez ábécé. Mindez egyszerű és világos. Mire való volt ehelyett holmi zagyva beszéd, holmi új volapük? Egyrészt nyilvánvaló, hogy ezek az emberek megzavarodtak, amikor olyan súlyos helyzetbe kerültek, amelyben a párt legális és illegális helyzetének gyors váltakozása megzavarja a vezérek, pártok és osztályok közötti

szokásos, normális, egyszerű viszonyt. Németországban, s ugyanúgy más európai országokban is, túlságosan megszokták a legalitást, megszokták, hogy szabályszerű pártkongresszusok választják szabadon s annak rendje és módja szerint a „vezéreket", hogy a pártok osztályösszetételét kényelmesen lehet felülvizsgálni a parlamenti választások, a népgyűlések, a sajtó útján, a szakszervezetek és más egyesületek hangulata stb. alapján. Amikor ezekről a megszokott módszerekről a forradalom viharos menete és a polgárháború fejlődése következtében gyorsan át kellett térni a legalitás és illegalitás váltakozására, egybekapcsolásukra, a „vezérek csoportjai" kiválasztásának, kialakításának, vagy megőrzésének „kényelmetlen", „nem-demokratikus" módszereire, az emberek ebbe belezavarodtak és hihetetlen sületlenségeket kezdtek kieszelni. Valószínű, hogy a holland „tribunisták"[107], akik szerencsétlenségükre egy kis országban születtek, ahol megvannak a különösen kiváltságos és különösen állandó jellegű legális helyzet hagyományai és körülményei, mint olyan emberek, akik sohasem látták a legális és illegális helyzet váltakozását, zavarba jöttek, elvesztették a fejüket, és elősegítették az ilyen sületlenségek kieszelését.

Másrészt észrevehető, hogy a manapság „divatos" „tömeg" és „vezérek" szavakat egyszerűen meggondolatlanul, összefüggés nélkül használják. Az emberek sokat hallották és alaposan bemagolták a „vezérek" ellen irányuló támadásokat, a vezérek szembeállítását a „tömeggel", de arra nem voltak képesek, hogy fontolóra vegyék, miről is van szó tulajdonképpen, hogy tisztába jöjjenek a dologgal.

A „vezérek" és a „tömegek" közti eltérés minden országban különösen világosan és erősen megmutatkozott az imperialista háború végén és az imperialista háború után. Marx és Engels ennek a jelenségnek fő okát az 1852-től 1892-ig terjedő években Anglia példáján sokszor megmagyarázta. Anglia monopolisztikus helyzete a „tömegből" kiemelt egy félig kispolgári, opportunista „munkásarisztokráciát". Ennek a munkásarisztokráciának a vezérei minduntalan átmentek a burzsoázia oldalára, közvetve vagy közvetlenül a burzsoázia kitartottjai voltak. Marx ennek a söpredéknek megtisztelő gyűlöletét vívta ki magának azzal, hogy nyíltan árulóknak bélyegezte őket. A legújabb (XX. századbeli)

imperializmus néhány vezető ország számára monopolista, kiváltságos helyzetet teremtett, s ezen az alapon a II. Internacionálén belül mindenütt kialakult az áruló vezérek, opportunisták, szociálsovinisták típusa, akik a maguk céhének, a munkásarisztokraták rétegének érdekeit védik. Az opportunista pártok elszakadtak a „tömegektől", azaz a dolgozók legszélesebb rétegeitől, a dolgozók többségétől, a legrosszabbul fizetett munkásoktól. A forradalmi proletariátus győzelme lehetetlen, ha nem harcolunk ez ellen a baj ellen, ha nem leplezzük le, nem bélyegezzük meg és nem kergetjük el az opportunista szociáláruló vezéreket; éppen ilyen politikát kezdett el a III. Internacionálé.

Ha valaki odáig megy ebben a tekintetben, hogy a tömegek diktatúráját *általában* szembeállítja a vezérek diktatúrájával, értelmetlenséget és ostobaságot követ el, amin csak nevetni lehet. Különösen mulatságos az, hogy valójában a régi vezérek helyébe, akik egyszerű dolgokról egészen józan nézeteket vallanak, valójában (a „le a vezérekkel!" jelszó leple alatt) *új vezéreket* tolnak előtérbe, akik hihetetlen ostobaságokat és zagyvaságokat beszélnek. Ilyenek Németországban Lauffenberg, Wolfheim, Horner[108], Karl Schröder, Friedrich Wendel, Karl Erler*. Ez utóbbinak azok a kísérletei, hogy „elmélyítse" a kérdést és kijelentse, hogy a politikai pártok általában véve fölöslegesek és „burzsoá jellegűek", a sületlenségnek olyan csimborasszóját jelentik, hogy az ember csak vállát vonhatja. Lám, a kis tévedés mindig szörnyű nagy té-

* „Kommunista Munkás Újság"[109] (Hamburg, 1920 február 7-i, 32. sz., *Karl Erler* „A párt feloszlatása" c. cikke): „A munkásosztály nem törheti össze a burzsoá államot a burzsoá-demokrácia megsemmisítése nélkül, és nem semmisítheti meg a burzsoá-demokráciát a pártok szétrombolása nélkül."

A latin országok legzavarosabb fejű szindikalistáinak és anarchistáinak meglehet az „elégtételük": alapos németek, akik nyilván marxistáknak tekintik magukat (K. Erler és K. Horner az említett újságban közzétett cikkeikkel különösen alapos érvekkel bizonyítják, hogy alapos marxistáknak tekintik magukat, és különösen nevetséges módon hihetetlen ostobaságokat beszélnek, s ezzel elárulják, hogy a marxizmus ábécéjét sem értik), odáig mennek, hogy olyasmit mondanak, aminek se füle se farka. Csupán az, hogy valaki elismeri a marxizmust, még nem mentesít a tévedésektől. Az oroszok ezt különösen jól tudják, mert nálunk a marxizmus különösen gyakran volt „divat".

vedéssé válhat, ha az ember ragaszkodik hozzá, ha elmélyíti azzal, hogy nagy feneket kerít neki, ha „mindvégig kitart" mellette.

A párteszme és a pártfegyelem tagadása: *ide jutott* az ellenzék. Ez pedig annyi, mint a proletariátus teljes lefegyverzése a *burzsoázia javára.* Ez ugyanaz, mint a kispolgári szétforgácsoltság, állhatatlanság, kitartásra, egyesülésre, szervezett cselekvésre való képtelenség, amely, ha az ember elnéző vele szemben, minden proletárforradalmi mozgalomnak feltétlenül vesztét okozza. Aki a kommunizmus szempontjából tagadja a párteszmét, az a (németországi) kapitalizmus csődjének kuszóbéről a kommunizmusnak nem az alsó és nem a középső, hanem a felső szakaszába akar átugorni. Mi Oroszországban a kapitalizmusból a szocializmusba, vagyis a kommunizmus alsó fokára való átmenetnek első lépéseit éljük át (most, a burzsoázia megdöntését követő harmadik évben). Az osztályok, a hatalomnak a proletariátus által való megdöntése *után* meg *évekig* megmaradtak és mindenütt megmaradnak. Legfeljebb talán Angliában, ahol nincsenek parasztok (kisüzem-tulajdonosok azonban mégiscsak vannak!), lesz ez a határidő rövidebb. Az osztályok megszüntetése nemcsak azt jelenti, hogy elkergetjük a földbirtokosokat meg a tőkéseket — ezt viszonylag könnyen elvégeztuk —, jelenti azt is, hogy *felszámoljuk a kisárutermelőket,* márpedig a kisárutermelőket *nem lehet elkergetni,* nem lehet elnyomni, ezekkel *össze kell férni,* ezeket csak igen hosszadalmas, igen lassú, óvatos szervező munkával lehet (és kell) átformálni, átnevelni. A kisárutermelők a proletariátust minden oldalról a kispolgáriság levegőjével veszik körül, átitatják vele, demoralizálják vele a proletariátust, aminek következtében a proletariátus soraiban állandóan kiújul a kispolgári gerinctelenség, szétforgácsolódás, individualizmus, az átmenet a lelkesedésből a csüggedésbe. A proletariátus politikai pártjában a legszigorúbb központosításra és fegyelemre van szükség ahhoz, hogy ezzel szembeszállhassunk, hogy a proletariátus *szervező* feladatát (márpedig ez a proletariátus *fő feladata)* helyesen, sikeresen, győzelmesen valóra válthassuk. A proletariátus diktatúrája szívós harc, véres és vértelen, erőszakos és békés, katonai és gazdasági, pedagógiai és adminisztratív harc a régi társadalom erői és hagyományai ellen. Milliók és

tízmilliók szokásainak ereje — a legrettenetesebb erő. Acélos és harcedzett párt nélkül, az osztály valamennyi becsületes elemének bizalmát élvező párt nélkül, olyan párt nélkül, amely figyelemmel tudja kísérni és befolyásolni tudja a tömegek hangulatát — ilyen harcot sikeresen vívni lehetetlen. A központosított nagyburzsoáziát legyőzni ezerszerte könnyebb, mint „legyőzni" a kistulajdonosok millióit és tízmillióit, márpedig ezek a maguk mindennapi, hétköznapi, láthatatlan, megfoghatatlan bomlasztó tevékenységükkel *éppen azokat* az eredményeket valósítják meg, amelyekre a burzsoáziának szüksége van, amelyek *visszaállítják* a burzsoáziát. Aki csak valamelyest is gyengíti a proletariátus pártjának vasfegyelmét (különösen a proletariátus diktatúrája idején), az ténylegesen a burzsoáziát segíti a proletariátus ellen.

A vezérek, a párt, az osztály és a tömeg viszonyának kérdése mellett fel kell vetni a „reakciós" szakszervezetek kérdését. De előbb legyen szabad még néhány befejező megjegyzést tennem pártunk tapasztalatai alapján. Támadások a „vezérek diktatúrája" ellen pártunkban *mindig voltak:* emlékezetem szerint az első ilyen természetű támadások 1895-ben fordultak elő, amikor forma szerint még nem volt párt, de a központi csoport Pétervárott kialakulóban volt, és magára kellett vállalnia a kerületi csoportok vezetését. Pártunk IX. kongresszusán (1920 áprilisában) volt egy kis ellenzék, amely szintén a „vezerek diktatúrája", az „oligarchia" stb. ellen beszélt. Nincs tehát semmi csodálatos semmi új, semmi borzasztó abban, ha a németeknél fellép a „baloldali kommunizmus", ez a „gyermekbetegség". Ez a betegség minden veszedelem nélkül múlik el, sőt a szervezet utána még erősebb lesz. Másrészt a legális és illegális munka gyors váltakozása, amely azzal járt együtt, hogy éppen a vezérkart, éppen a vezéreket kellett különösen „dugdosni", különösen elkonspirálni, nálunk néha igen veszedelmes jelenségekre vezetett. A legnagyobb baj az volt, hogy 1912-ben egy provokátor, Malinovszkij került be a bolsevikok Központi Bizottságába. Malinovszkij tucatjával árulta el, juttatta fegyházba a legjobb és legodaadóbb elvtársakat, és sokaknak közülük megrövidítette az életét. Hogy nem okozott még nagyobb bajt, az csak azért volt, mert nálunk a legális és az illegalis munka egybekapcsolása helyesen volt megszervezve. Malinovszkijnak, hogy bizalmunkat megnyerje,

mint a párt Központi Bizottsága tagjának és duma-képviselőnek segítenie kellett nekünk legális napilapok kiadásában, amelyek értettek ahhoz, hogy a cárizmus viszonyai között is harcoljanak a mensevikek opportunizmusa ellen, és megfelelő burkolt formában hirdessék a bolsevizmus alapelveit. Malinovszkij ugyanakkor, amikor egyik kezével tucatjával küldte a bolsevizmus legjobb embereit a fegyházba és a halálba, a másik kezével kénytelen volt segíteni nekünk abban, hogy a legális sajtó útján az új bolsevikok tízezreit neveljük. Nem árt, ha azok a német (valamint angol, amerikai, francia és olasz) elvtársak, akik most az előtt a feladat előtt állnak, hogy megtanuljanak forradalmi munkát végezni a reakciós szakszervezetekben, alaposan fontolóra veszik ezt a tényt*.

Sok országban, köztük a legelőrehaladottabb országokban, a burzsoázia most kétségtelenül provokátorokat küld és provokátorokat fog küldeni a kommunista pártokba. Az ilyen veszély elleni harc egyik eszköze — az illegális és legális munka ügyes egybekapcsolása.

VI

KELL-E DOLGOZNIUK A FORRADALMÁROKNAK A REAKCIÓS SZAKSZERVEZETEKBEN?

A német „baloldaliak" a maguk számára eldöntöttnek tekintik, hogy erre a kérdésre tagadóan kell válaszolni. Az ő véleményük szerint, a szónoklatok és dühös kifakadások a „reakciós" és „ellenforradalmi" szakszervezetek ellen elegendők annak „bebizo-

* Malinovszkij Németországban volt hadifogságban. Amikor a bolsevikok hatalomrajutása után visszatért Oroszországba, azonnal bíróság elé állították és munkásaink agyonlőtték. A mensevikek különösen rosszindulatúan támadtak bennünket azért a hibánkért, hogy provokátor került a párt Központi Bizottságába. De amikor mi Kerenszkij idején azt követeltük, hogy a duma elnökét, Rodzjankót tartóztassák le és állítsák bíróság elé, mert Rodzjankó már a háború előtt tudott arról, hogy Malinovszkij provokátor és *nem közölte* ezt a dumabeli trudovikokkal és a munkásokkal, akkor sem a mensevikek, sem az eszerek, akik Kerenszkijjel együtt részt vettek a kormányban, nem támogatták követelésünket, és Rodzjanko szabadlábon maradt, szabadon ment át Gyenyikinhez.

nyitására" (különösen „komoly" és különösen ostoba benyomást kelt ez K. Horner esetében), hogy a forradalmároknak, a kommunistáknak nem kell, sőt nem is szabad dolgozniuk a sárga, szociálsoviniszta, megalkuvó, Legien-féle ellenforradalmi szakszervezetekben.

De bármily biztosak is a német „baloldaliak" abban, hogy ez a taktika forradalmi taktika, valójában ez a taktika gyökerében téves és nem tartalmaz egyebet üres frázisoknál.

Hogy ezt megmagyarázzam, a mi tapasztalatainkkal kezdem a dolgot — e cikk általános tervének megfelelően, minthogy ennek a cikknek az a célja, hogy alkalmazza Nyugat-Európára azt, ami a bolsevizmus történetéből és mai taktikájából általánosan alkalmazható, általános érvényű, általánosan kötelező.

A vezérek, a párt, az osztály és a tömegek közötti viszony és ezzel együtt a proletariátus diktatúrájának és pártjának a szakszervezetekhez való viszonya nálunk jelenleg konkrétan a következőképpen áll. A diktatúrát a szovjetekbe szervezett proletariátus gyakorolja, amelyet a legutóbbi (1920 áprilisi) pártkongresszus adatai szerint 611 000 tagot számláló kommunista, bolsevik párt vezet. A tagok száma, mind az Októberi Forradalom előtt, mind utána, igen erősen ingadozott és azelőtt, még 1918-ban és 1919-ben is, jóval kisebb volt[110]. Mi félünk a párt túlságos növelésétől, mert egy kormányzó pártba elkerülhetetlenül karrieristák és csirkefogók igyekeznek befurakodni, akik nem érdemelnek egyebet, mint hogy agyonlőjék őket. Legutoljára a párt kapuját — kizárólag munkások és parasztok számára — azokban a napokban (1919 telén) tártunk fel szélesen, amikor Jugyenyics néhány versztnyire állott Pétervártól, Gyenyikin pedig Orelben volt (kb. 350 versztnyire Moszkvától), azaz, amikor a Szovjetköztársaságot rettenetes, halálos veszedelem fenyegette, és amikor kalandorok, karrieristák, csirkefogók és általában a nem állhatatos emberek a kommunistákhoz való csatlakozástól semmi esetre sem várhattak előnyös karriert (sőt inkább akasztófát és kínzásokat várhattak). A pártot, amely évenként kongresszusra ül össze (a legutóbbi kongresszusra minden ezer tag választott egy küldöttet), a kongresszuson választott 19 tagú Központi Bizottság vezeti, a folyó munkát pedig Moszkvában még kisebb testületnek, mégpedig az úgynevezett „Orgbjuró"-nak (Szervező

Iroda) és a „Politbjuro -nak (Politikai Iroda) kell vezetniük, amelyeket a Központi Bizottság teljes ülésein választanak, és amelyek a Központi Bizottság öt-öt tagjából állanak. Szóval a legteljesebb „oligarchiát" látjuk. Köztársaságunkban egyetlen állami intézmény sem intéz el fontosabb politikai vagy szervezeti kérdést a párt Központi Bizottságának irányító utasításai nélkül.

A párt munkájában közvetlenül a *szakszervezetekre* támaszkodik, amelyeknek jelenleg, a legutóbbi (1920 áprilisi) kongresszus adatai szerint négy milliónál több tagjuk van, s amelyek formailag *pártonkívüliek.* Ténylegesen azonban a szakszervezetek óriási többségének minden vezető intézménye — elsősorban természetesen a szakszervezetek összoroszországi központja vagy irodája (VCSZPSZ — Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács) — kommunistákból áll és végrehajtja a párt minden utasítását. Az eredmény, mindent összevéve, egy formailag nem kommunista, rugalmas és aránylag széles körű, roppant hatalmas proletár apparátus, amelynek révén a párt szorosan egybekapcsolódik az *osztállyal* és a *tömeggel,* s amelynek révén, a párt vezetésével, megvalósul *az osztály diktatúrája.* A szakszervezetekkel való legszorosabb kapcsolat nélkül, a szakszervezetek odaadó támogatása nélkül, a szakszervezeteknek nemcsak a gazdasági, *hanem a katonai* építőmunka terén is végzett legönfeláldozóbb munkája nélkül — természetesen nemhogy két és fél évig, de még két és fél hónapig sem tudtuk volna kormányozni az országot és gyakorolni a diktatúrát. Világos, hogy ez az igen szoros kapcsolat a gyakorlatban azt jelenti, hogy igen bonyolult és sokoldalú agitációs es propagandamunkát kell folytatni, kellő időben, méghozzá gyakran kell megbeszéléseket tartani nemcsak a vezető, hanem általában a befolyásos szakszervezeti funkcionáriusokkal, erélyesen kell harcolni a mensevikek ellen, akiknek, bár egészen kis számban, mind ez ideig vannak híveik, akiket mindenféle ellenforradalmi cselfogásra tanítanak, a demokrácia (a *burzsoá* demokrácia) ideológiai védelmétől és a szakszervezetek „függetlenségének" (a proletárhatalomtól való függetlenségének) hirdetésétől kezdve egészen a proletárfegyelem szabotálásáig stb. stb.

Azt a kapcsolatot, amelyet a szakszervezetek útján tartunk fenn a „tömegekkel", mi elégtelennek tartjuk. A gyakorlat nálunk a forradalom során olyan intézményt teremtett — és mi

minden tekintetben támogatni, fejleszteni, bővíteni igyekszünk ezt az intézményt —, mint a *párton kívüli munkás- és parasztkonferenciák,* amelyek révén figyelemmel kísérjük a tömegek hangulatát, közelebb kerülünk hozzájuk, kielégítjuk igényeiket, a legjobb munkaerőket a tömegek sorából állami tisztségekre nevezünk ki stb. Az egyik legutóbbi rendelet, amely az Állami Ellenőrzés Népbiztosságának „Munkás és Paraszt Felügyeletté" való átalakításáról szól, feljogosítja az ilyen párton kívüli konferenciákat, hogy különböző felülvizsgálatok stb. céljaira ők válasszák az Állami Ellenőrzés tagjait.

Továbbá, a párt egész munkája magától értetődően a szovjetek útján folyik, amelyek a dolgozó tömegeket, foglalkozási ágra való tekintet nélkül, egyesítik. A kerületi szovjetkongresszusok olyan *demokratikus* intézmények, amilyeneket a burzsoá világban még a legjobb demokratikus köztársaságok sem láttak eddig, és e kongresszusok révén (amelyeket a párt igyekszik minél nagyobb figyelemmel kísérni), valamint oly módon, hogy a faluba különböző tisztségekre állandóan öntudatos munkásokat vezényelünk, érvényre juttatjuk a proletariátus vezető szerepét a parasztság irányában, gyakoroljuk a városi proletariátus diktatúráját, rendszeresen harcolunk a gazdag, burzsoá, kizsákmányoló és üzérkedő parasztság ellen stb.

Ilyen a proletár államhatalom általános gépezete, „felülről", a diktatúra gyakorlásának szempontjából nézve. Az olvasó remélhetőleg meg fogja érteni, hogy az orosz bolseviknak — aki ezt a gépezetet ismeri, és megfigyelte, hogyan fejlődött ki ez a gépezet 25 év folyamán kis, illegális földalatti propagandakörökből — miért nem tűnhetnek fel a „felülről" *v a g y* „alulról", a vezérek diktatúrája *v a g y* a tömegek diktatúrája és ehhez hasonló beszédek egyébnek, mint nevetséges, gyerekes esztelenségnek, olyasvalaminek, mintha arról folyna a vita, hogy az embernek a bal lába hasznosabb-e vagy a jobb keze.

Ugyanilyen nevetséges, gyerekes badarságnak kell tartanunk a német baloldaliaknak azokat a mélyenszántó, fölöttébb tudós és rettentően forradalmi beszédeit, hogy a kommunisták nem dolgozhatnak és kommunistáknak nem is szabad dolgozniuk a reakciós szakszervezetekben, hogy erről a munkáról le lehet mondani, hogy ki kell lépni a szakszervezetekből és hogy feltét-

lenul egészen újsütetű, egészen tiszta — nagyon kedves (és valószínűleg nagyobbrészt igen fiatal) kommunisták által kiagyalt — „munkásszövetséget" kell teremteni stb. stb.

A kapitalizmus egyrészt a munkások között évszázadok során kialakult régi szakmai és mesterségbeli különbségeket hagy elkerülhetetlenül örökségül a szocializmusra, másrészt pedig olyan szakszervezeteket, amelyek csak igen lassan, hosszú éveken át fejlődhetnek és fejlődnek majd átfogóbb, kevésbé szakmai jellegű ipari szövetségekké (olyanokká, amelyek egész termelési ágakat, nem pedig csak egyes szakmákat, mesterségeket, illetőleg foglalkozási ágakat ölelnek fel), s azután ezeken az ipari szövetségeken át fognak áttérni az emberek közötti munkamegosztás megszüntetésére, arra, hogy *minden irányban fejlett és minden irányban iskolázott* embereket, olyan embereket neveljenek, tanítsanak és képezzenek ki, akik *mindenhez értenek*. A kommunizmus e felé a cél felé halad, e felé a cél felé kell haladnia és *el is fogja érni ezt a célt*, de csak sok-sok év múlva. Ha valaki ma kísérletet tesz arra, hogy gyakorlatilag elébevágjon a teljesen kifejlődött, teljesen megszilárdult és kialakult, teljesen kibontakozott és megérett kommunizmus e jövendő eredményének, akkor ez annyi, mintha egy négyéves gyereket akarna felsőbb matematikára tanítani.

A szocializmus építését nem képzeletbeli és nem általunk külön e célra teremtett emberanyagból lehet (és kell) megkezdenünk, hanem abból az anyagból, amelyet a kapitalizmus hagyott ránk örökül. Ez, szó se róla, igen „nehéz dolog", de a feladatnak minden más felfogása annyira komolytalan, hogy nem is érdemes róla beszélni.

A szakszervezetek a kapitalizmus fejlődésének elején óriási haladást jelentettek a munkásosztály számára, átmenetet jelentettek a munkások szétforgácsoltságától és tehetetlenségétől az osztály egyesülésének *kezdetéhez*. Amikor a proletárok osztályegyesülésének *legmagasabb* formája, a *proletariátus forradalmi pártja* (amely nem érdemli meg ezt a nevet, amíg nem tanulja meg a vezéreket az osztállyal és a tömegekkel egyetlen egészbe, elválaszthatatlan egységbe forrasztani) fejlődésnek indult, akkor a szakszervezetek elkerülhetetlenül *bizonyos* reakciós vonásokat, bizonyos céhszerű szűk látókört, bizonyos politikamentességre

való hajlamot, bizonyos merevséget stb. kezdtek mutatni. A proletariátus fejlődése azonban sehol a világon nem ment és nem is mehetett végbe másképp, mint a szakszervezeteken keresztül, a munkásosztály pártjával való kölcsönhatásuk útján. A politikai hatalomnak a proletariátus által való meghódítása a proletariátus mint osztály számára óriási lépést jelent előre, és a pártnak az a feladata, hogy még nagyobb mértékben, méghozzá újszerűen és nemcsak a régi módon nevelje a szakszervezeteket, vezesse őket, ugyanakkor azonban nem szabad megfeledkeznie arról, hogy a szakszervezetekre még szükség van és sokáig szükség lesz, mint a „kommunizmus iskoláira" és a proletárokat diktatúrájuk gyakorlására előkészítő iskolákra, mint a munkások nélkülözhetetlen egyesüléseire, amelyek azt a célt szolgálják, hogy az ország egész gazdaságának igazgatása fokozatosan a munkás*osztály* (és nem egyes szakmák), azután pedig a dolgozók összességének kezébe menjen át.

Az, hogy a szakszervezetek az említett értelemben *bizonyos fokig* „reakciósak", a proletariátus diktatúrája idején *elkerülhetetlen.* Aki ezt nem érti, az egyáltalán nem értette meg a kapitalizmusból a szocializmusba való *átmenet* alapfeltételeit. Félni *ettől* a „reakciósságtól", megpróbálni *meglenni* nélküle, átugorni rajta — a legnagyobb ostobaság, mert ez ugyanaz, mint félni a proletár élcsapat szerepétől, amely abban áll, hogy a munkásosztály és a parasztság legelmaradottabb rétegeit és tömegeit tanítja, felvilágosítja, neveli, bevonja az új életbe. Másfelől elhalasztani a proletárdiktatúra megvalósítását addig az időpontig, amikor már egyetlen olyan munkás sem lesz, aki szűk látókörű szakmai szempontból nézi a dolgokat, egyetlen olyan munkás sem lesz, akiben céhes szellemű és trade-unionista előítéletek vannak, még nagyobb hiba volna. A politikus művészete a (kommunistánál pedig feladatainak helyes megértése) éppen abban áll, hogy helyesen kell megítélnie azokat a körülményeket és azt a pillanatot, amikor a proletariátus élcsapata sikeresen veheti kezébe a hatalmat, amikor ennek során és ezután elegendő támogatást kaphat a munkásosztály és a nem-proletár

dolgozó tömegek elég széles rétegei részéről, amikor ezután módjában áll fenntartani, erősíteni, szélesebb alapokra fektetni uralmát azáltal, hogy a dolgozók mind szélesebb tömegeit neveli, tanítja és a maga oldalára állítja . . .

A megírás ideje: 1920 május

Eloszor 1920-ban jelent meg önálló könyvként

Lenin Művei 31 kct
1951 8—11, 25—38. old.

HATÁROZATTERVEZET
A PÁRTÉPÍTÉS SORON LEVŐ FELADATAIRÓL[111]

1920. szeptember 24.

Nem a Központi Bizottság levele és a Moszkvai Bizottság határozata helyett, hanem annak kiegészítéseképpen, *mint anyag:*

A szovjet köztársaságnak fennállása első éveiben volt hallatlanul súlyos helyzete, az iszonyú pusztulás és a nagy háborús veszély elkerülhetetlenné tette bizonyos hivatalok és funkcionárius-csoportok „kiemelését" (tehát gyakorlatilag kiváltságos helyzetbe juttatásukat). Ez azért volt elkerülhetetlen, mert a végigpusztított országot nem menthettük volna meg, ha az erőket és eszközöket nem összpontosítjuk az ilyen hivatalokban és funkcionárius-csoportokban, mert ha ezeket nem szilárdítjuk meg, az egész világ imperialistái minden bizonnyal megfojtottak volna bennünket, és még arra sem adtak volna módot szovjet köztársaságunknak, hogy hozzáfogjon a gazdasági építéshez.

Ez a körülmény, a tőkés és magántulajdonosi szokások és nézetek oly nehezen felszámolható örökségével egyetemben, megmagyarázza, miért is kell az egész párt figyelmét újra meg újra arra irányítanunk, hogy harcoljon . . .*

. . . gyakorlati, kézzel fogható garanciák kellenek arra, hogy a fentebb felsorolt elvi kérdésekben egységes álláspontot elfoglaló párt határozatai ne maradjanak papíron. Éppen ezért a konferencia azt ajánlja a Központi Bizottságnak, hogy foglalja határo-

* A kéziratból egy oldal elveszett — *Szerk.*

zatba, valósítsa meg és emellett terjessze jóváhagyás céljából a legközelebbi kongresszus elé a következő irányelveket:

(1) feltétlenül el kell érni, hogy gyakrabban és a párttagok nagyobb arányú részvételével tartsanak taggyűléseket, s emellett más intézkedéseket is foganatosítsanak a párttagok öntevékenységének fejlesztése céljából;

(2) létre kell hozni olyan sajtószerveket, amelyek meg tudják valósítani a párt hibáinak rendszeresebb és átfogobb bírálatát és általában a párton belüli bírálatot (vitalapok stb.);

(3) ki kell dolgozni az olyan intézkedések teljesen pontos gyakorlati szabályait, amelyekkel ki lehet kuszöbölni az egyenlőtlenséget (az életkörülményekben, a kereset nagyságában stb. mutatkozó egyenlőtlenséget) egyfelől a „szakemberek" és a felelős funkcionáriusok, másfelől a tömegek között —, az olyan egyenlőtlenséget, amely sérti a demokratizmust, és amely alkalmas arra, hogy bomlassza a pártot és csorbítsa a kommunisták tekintélyét;

(4) le kell szögezni, hogy a Központi Bizottság mellett szükség van egy ellenőrző bizottság megalakítására, amely a pártügyekben legjáratosabb, a legtapasztaltabb, a legelfogulatlanabb és a szigorú pártellenőrzés gyakorlására legalkalmasabb elvtársakból állana. Az ellenőrző bizottságnak, amelyet a pártkongresszus választana meg, legyen joga arra, hogy mindenfajta panaszt meghallgasson és megvizsgáljon, megállapodásra jutva, szükség esetén pedig közös üléseket rendezve a Központi Bizottsággal, vagy a pártkongresszus elé terjesztve a kérdést.

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXIV kot.
Magyarul most jelent meg először

A VLAGYIMIR KORMÁNYZOSÁGI BIZOTTSÁGNAK

1920. október 27.

Igazolom, hogy Ratnyikov, Ribakov, Romanov és Glazunov elvtársak a kerületi pártkonferencia (Vlagyimir kormányzóság, alekszandrovi kerület) megbízásából 1920. október 27-én nálam jártak a párt- és szovjetszervek felháborító visszaélései ügyében.

Teljesen helyesnek és a körülmények folytán szükségesnek tartom, hogy hozzám fordultak, s kérem, közöljék, általában milyen rendszert vezettek be arra. hogy a kerületi pártszervezetek tagjai Moszkvába és kivált az OKP Központi Bizottságához fordulhassanak.

Kommunista üdvözlettel

V. Uljanov (Lenin)

Eloszor megjelent „Leninszkij Szbornyik"
XXXIV kot
Magyarul most jelent meg előszor

AZ IFJÚSÁGI SZÖVETSÉGEK FELADATAI

Beszéd az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség III. Összoroszországi kongresszusán[112]

1920 október 2

(Lenint a kongresszus viharos ünneplással fogadja.) Elvtársak, ma arról szeretnék elbeszélgetni önökkel, hogy melyek a Kommunista Ifjúsági Szövetség legfőbb feladatai, és ezzel kapcsolatban arról, hogy általában milyenek legyenek az ifjúsági szervezetek egy szocialista köztársaságban.

Ezzel a kérdéssel annál is inkább foglalkozni kell, mivel bizonyos értelemben elmondhatjuk, hogy a kommunista társadalom megteremtésének igazi feladata éppen az ifjúságra vár. Hiszen világos, hogy a tőkés társadalomban felnevelkedett dolgozók nemzedéke a legjobb esetben is csak azt a feladatot oldhatja meg, hogy megsemmisíti a kizsákmányoláson épült régi, kapitalista életforma alapjait. Ez a nemzedék a legjobb esetben is csak azt a feladatot oldhatja meg, hogy olyan társadalmi berendezést hoz létre, amely segíti a proletariátust és általában a dolgozó osztályokat abban, hogy a hatalmat megtartsak, és lerakják azokat a szilárd alapokat, amelyeken csak az a nemzedék tud majd tovább építeni, amely már új körülmények között lát hozzá a munkához, olyan körülmények között, amikor nincs kizsákmányolási viszony az emberek között.

Nos, ha ebből a szempontból vizsgáljuk az ifjúság feladatainak kérdését, azt kell mondanom, hogy az ifjúság feladatait általában, a kommunista ifjúsági szövetségek és mindenféle más szervezet feladatait különösképpen, egyetlen szóval lehetne kifejezni: a feladat — tanulni.

Ez persze csak „egy szó". Ez a szó még nem ad választ a legfőbb és leglényegesebb kérdésre — mit tanuljunk és hogyan tanuljunk? Márpedig itt éppen arról van szó, hogy amikor a régi tőkés társadalom átalakul, azoknak az új nemzedékeknek oktatása, nevelése és képzése, amelyek meg fogják teremteni a kommunista társadalmat, szintén nem maradhat a régiben. Az ifjúság oktatásának, nevelésének és képzésének abból az anyagból kell kiindulnia, amelyet a régi társadalom hagyott ránk. A kommunizmus építésénél az ismereteknek, szervezeteknek és intézményeknek csak abból a mennyiségéből, az emberi erőknek és eszközöknek abból a tartalékából indulhatunk ki, amely a régi társadalomtól ránkmaradt. Csak ha az ifjúság oktatását, szervezését és nevelését gyökeresen átalakítjuk, csak akkor érhetjük el, hogy az ifjú nemzedék erőfeszítéseinek eredményeképpen létrejöjjön az a társadalom, amely nem hasonlít a régihez, azaz a kommunista társadalom. Ezért részletesen kell foglalkoznunk azzal a kérdéssel, hogy mire kell tanítanunk ifjúságunkat, és hogyan kell ifjúságunknak tanulnia, hogy valóban méltó legyen a kommunista ifjúság elnevezésre, és hogyan kell előkészítenünk ifjúságunkat arra, hogy tovább tudja építeni és be tudja tetőzni azt, amit mi elkezdtünk.

Meg kell mondanom, hogy az első és nyilván legtermészetesebb felelet erre az lenne, hogy az ifjúsági szövetségnek és általában az egész ifjúságnak, amely át akar térni a kommunizmusra, kommunizmust kell tanulnia.

De az a felelet, hogy „komumnizmust kell tanulnia" — túlságosan általános. Mire van hát szükségünk ahhoz, hogy megtanuljuk a kommunizmust? Mit kell kiválasztanunk az általános ismeretek összességéből, hogy megszerezzük magunknak a kommunizmus ismeretét? Itt úton-útfélen a veszedelmek egész sora fenyeget bennünket, mihelyt a kommunizmus tanulásának feladatát helytelenül tűzzük ki, vagy pedig túlságosan egyoldalúan fogjuk fel.

Első pillantásra természetesen az jut az ember eszébe, hogy a kommunizmust tanulni nem más, mint elsajátítani a tudásnak azt az összességét, amely a kommunista tankönyvekben, brosúrákban és művekben van kifejtve. A kommunizmus tanulmányozásának ilyen meghatározása azonban túlságosan durva és hiá-

nyos lenne. Ha a kommunizmus tanulmányozása csak abban állna, hogy az ember elsajátítja azt, ami a kommunista művekben, könyvekben és brosúrákban van kifejtve, akkor túl könnyen megeshetnék, hogy kommunista betűrágókat vagy szájhősöket kapnánk, ez pedig lépten-nyomon ártana nekünk és kárunkra lenne, mert kiderulne, hogy ezek az emberek, akik elolvasták és megtanulták azt, ami a kommunista könyvekben és brosúrákban van kifejtve, képtelenek mindezeket az ismereteket összefoglalni, és nem tudnak úgy cselekedni, ahogy azt a kommunizmus valóban megköveteli.

A régi tőkés társadalomból ránkmaradt nyomorúságok és rákfenék közül az egyik legnagyobb az, hogy a könyv és a gyakorlati élet között teljes a szakadás, mert voltak könyveink, amelyek mindent a legszebb színekkel ecseteltek, s ezek a könyvek a legtöbb esetben a legvisszataszítóbb képmutató hazugságokkal voltak tele, amelyek hamis színben tüntették fel nekünk a tőkés társadalmat.

Ezért a legnagyobb mértékben helytelen volna egyszerűen bemagolni azt, amit a könyvekben a kommunizmusról mondanak. Beszédeinkben és cikkeinkben most nem egyszerűen azt ismételjük, amit azelőtt mondtak a kommunizmusról, mert beszédeink és cikkeink a sokoldalú mindennapi munkával vannak kapcsolatban. Munka nélkül, harc nélkül fabatkát sem ér a kommunizmusnak a kommunista brosúrákból és művekből bemagolt ismerete, mert ez azt jelentené, hogy továbbra is fennáll az elmélet és gyakorlat közötti régi szakadás, ami a régi polgári társadalom legvisszataszítóbb vonása volt.

Még veszedelmesebb volna, ha csupán a kommunista jelszavakat kezdenénk elsajátítani. Ha ezt a veszedelmet nem ismernénk fel idejében, ha nem munkálkodnánk szüntelenül azon, hogy ezt a veszélyt elhárítsuk, akkor az a félmillió vagy egymillió ember, azok az ifjak és leányok, akik a kommunizmus ilyetén megtanulása után kommunistáknak fogják nevezni magukat, csak kárára volnának a kommunizmus ügyének.

Itt felmerül előttünk a kérdés: miképpen kell mindezt úgy összhangba hoznunk, hogy a kommunizmusra tanítsunk? Mit kell átvennünk a régi iskolából, a régi tudományból? A régi iskola azt állította, hogy sokoldalúan képzett embert akar kialakítani,

hogy általában a tudományokra tanít. Tudjuk, hogy ez elejétől végig hazugság volt, mert az egész társadalom azon alapult és arra támaszkodott, hogy az emberek osztályokra, kizsákmányolókra és elnyomottakra oszlottak. Természetes, hogy a régi iskola, amelyet teljesen áthatott az osztályszellem, csak a burzsoázia gyermekeinek adott tudást. Minden egyes szava meg volt hamisítva a burzsoázia érdekében. A munkások és parasztok ifjú nemzedékét ezekben az iskolákban nem annyira nevelték, mint inkább idomították, ugyanennek a burzsoáziának az érdekében. Úgy nevelték őket, hogy a burzsoázia használható szolgái legyenek, akik képesek profitot szolgáltatni, s ugyanakkor nem zavarják a burzsoázia nyugalmát és semmittevését. Ezért a régi iskolát elvetettük, és azt a feladatot tűztük magunk elé, hogy ettől a régi iskolától csak azt vesszük át, amire szükségünk van ahhoz, hogy igazi kommunista műveltségre tegyünk szert.

Itt rátérek azokra a szemrehányásokra és vádakra, amelyekkel a régi iskolát állandóan illetik, s amelyek nem ritkán teljesen helytelen értelmezésre adnak alkalmat. Azt mondják, hogy a régi iskola a gépies tanulás iskolája, az idomítás iskolája, a magolás iskolája volt. Ez igaz. De mégis meg kell tudni különböztetni, mi volt a régi iskolában rossz és mi volt az, ami számunkra hasznos értenünk kell ahhoz, hogy kiválasszuk azt, ami a kommunizmus számára szükséges.

A régi iskola a gépies tanulás iskolája volt, arra kényszerítette az embereket, hogy rengeteg szükségtelen, fölösleges, holt ismeretet sajátítsanak el, amivel teletömték a fejüket, és az ifjú nemzedékből tucathivatalnokokat neveltek. De óriási hibát követne el az, aki ebből azt a következtetést próbálná levonni, hogy lehet valakiből kommunista anélkül, hogy elsajátítaná azt, amit az emberi tudás felhalmozott. Hiba volna úgy gondolkozni, hogy elég elsajátítani a kommunista jelszavakat, a kommunista tudomány következtetéseit, anélkül, hogy elsajátítanánk az ismeretek nek azt az összességét, amelynek következménye maga a kommunizmus. A marxizmus a példája annak, hogyan született meg az emberi ismeretek összességéből a kommunizmus.

Önök olvastak és hallottak arról, hogy a kommunista elmélet, a kommunista tudomány, amelyet főképpen Marx teremtett meg hogy ez a tanítás, a marxizmus, ma már nemcsupán a XIX. szá-

zad egyik zseniális szocialistájának alkotása, hogy ezt a tanítást az egész világon a proletárok milliói es tízmilliói magukévá tették és alkalmazzak a kapitalizmus ellen folytatott harcukban. S ha önök felvetik azt a kérdést, hogy miért tudta Marx tanítása meghódítani a legforradalmibb osztály millióinak és tízmillióinak szívét — erre csak egy feleletet kaphatnak: ez azért történt, mert Marx az emberi tudásnak arra a szilárd alapjára támaszkodott, amelyet az emberiség a kapitalizmus idején szerzett meg; Marx tanulmányozta az emberi társadalom fejlődéstörvényeit és megértette, hogy a kapitalizmus fejlődése elkerulhetetlenül a kommunizmushoz vezet és ami a fő, ezt kizárólag a tőkés társadalom igen pontos, a legapróbb részletekre is kiterjedő, a dolgok legmélyére hatoló tanulmányozása alapján bizonyította be, oly módon, hogy tökéletesen elsajátította mindazt, amit az előző korok tudománya nyújtott. Marx kritikailag átdolgozta mindazt, amit az emberi társadalom alkotott, egyetlen pontot sem hagyott figyelmen kívül. Átdolgozta, bírálat alá vette, a munkásmozgalom szempontjából ellenőrizte mindazt, amit az emberi gondolat alkotott, és olyan következtetéseket vont le, amilyeneket a burzsoá keretek által korlátozott, vagy a polgári előítéletek béklyójába vert emberek nem tudtak levonni.

Ezt kell tekintetbe venni, ha például proletárkultúráról beszélünk. Ha nem értjük meg világosan, hogy proletárkultúrát csak akkor lehet építeni, ha pontosan ismerjuk az emberiség egész fejlődése által létrehozott kultúrát, csak úgy, hogy ezt a kultúrát átdolgozzuk — ha ezt nem értjük meg, nem fogjuk ezt a feladatot megoldani. A proletárkultúra nem pottyan le készen valahonnan, ismeretlen helyről, nem azoknak az embereknek a kitalálása, akik magukat szakembereknek nevezik a proletárkultúra terén. Mindez merő sületlenség. A proletárkultúrának ama felhalmozott tudás törvényszerű továbbfejlődésének kell lennie, amelyet az emberiség a tőkés-földesúri-hivatalnoki társadalom igája alatt szerzett meg. Mindezek az utak és ösvények a proletárkultúrához vezettek, vezetnek és fognak vezetni továbbra is, ugyanúgy, ahogy a Marx átdolgozta politikai gazdaságtan megmutatta nekünk, hova kell eljutnia az emberi társadalomnak, megmutatta az átmenetet az osztályharchoz, a proletárforradalom kezdetéhez.

Amikor az ifjúság képviselői is, az új oktatás egyes hívei is

gyakran azzal vádolják a régi iskolát, hogy az a magolás iskolája volt, mi erre azt mondjuk nekik, hogy a régi iskolából át kell vennünk, ami benne jó volt. Nem szabad átvennünk a régi iskolából azt, hogy a fiatalság elméjét mértéktelenül sok, kilenctized részben szükségtelen és egytized részben meghamisított ismerettel terheljük meg, de ez nem azt jelenti, hogy beérhetjük a kommunista végkövetkeztetésekkel és hogy csak a kommunista jelszavakat kell betanulnunk. Így nem lehet kommunizmust építeni. Kommunistákká csak úgy lehetünk, ha elménket mindazoknak a kincseknek ismeretével gazdagítjuk, amelyeket az emberiség felhalmozott.

Magolásra nincs szükségünk, de minden egyes tanuló elméjét a legfontosabb tények ismerete alapján kell fejlesztenünk és tökéletesítenünk, mert a kommunizmus tartalmatlanná, puszta cégérré lesz, a kommunistából egyszerű szájhős lesz, ha tudatában nem dolgozza fel a szerzett ismereteket. Ezeket az ismereteket önöknek nemcsak el kell sajátítaniuk, de úgy kell elsajátítaniuk, hogy kritikai álláspontot foglaljanak el velük szemben, hogy ne terheljék túl elméjüket szükségtelen limlommal, hanem gyarapítsák mindazoknak a tényeknek ismeretével, amelyek nélkül manapság senki sem lehet művelt ember. Ha a kommunistának a készen kapott következtetések alapján eszébe jutna kérkedni kommunista mivoltával, anélkül hogy rendkívül komoly, nehéz és nagy munkát végezne, anélkül hogy kiismerné magát a tényekben, amelyeket kötelessége bíráló szemmel nézni — az ilyen kommunista igen sajnálatra méltó volna. És az ilyen felületesség a leghatározottabban végzetes lenne. Ha tudom, hogy keveset tudok, akkor iparkodni fogok, hogy többet tudjak, de ha valaki azt mondja, hogy ő kommunista s ezért semmit sem kell alaposan tudnia, az ilyen emberekből semmi sem lesz, ami csak némiképpen hasonlítana a kommunistához.

A régi iskola a tőkéseknek szükséges lakájokat nevelt, a régi iskola a tudomány embereit olyan emberekké nevelte, akiknek azt kellett írniuk és mondaniuk, ami a tőkéseknek kedvére volt. Ez azt jelenti, hogy a régi iskolát el kell takarítanunk az útból. De ha el kell is takarítanunk az útból, ha fel kell is számolnunk a régi iskolát, jelenti-e ez azt, hogy nem kell átvennünk belőle mindazt, amire az emberiség által felhalmozott tudásból az embe-

reknek szükségük van? Jelenti-e ez azt, hogy nem kell tudni különbséget tenni a között, ami a kapitalizmus számára szükséges, és a között, ami a kommunizmus számára szükséges?

A régi kaszárnyaszellem helyébe, amely a polgári társadalomban a többség akarata ellenére érvényesült, mi a munkások és parasztok tudatos fegyelmét tesszük, akik a régi társadalom iránt táplált gyűlöletet egybekapcsolják azzal az elszántsággal, képességgel és készséggel, hogy erőiket egyesítsék és szervezzék a harcra, hogy az óriási ország területén külön-külön élő, szétforgácsolt, szétszórt milliók és százmilliók akaratából egységes akaratot kovácsoljanak ki, mert ilyen egységes akarat nélkül feltétlenül szétzúznak bennünket. A munkások és parasztok ilyen tömörülése, ilyen tudatos fegyelme nélkül ügyünk reménytelen. Enélkül nem leszünk képesek legyőzni az egész világ tőkéseit és földbirtokosait. Mégcsak az alapzatot sem tudjuk megszilárdítani, nemhogy erre az alapzatra új kommunista társadalmat tudnánk felépíteni. Ugyanúgy, bár elvetjük a régi iskolát, bár teljesen jogos és szükséges gyűlöletet táplálunk a régi iskola irányában, bár értékeljük a készséget, amely a régi iskola felszámolására irányul, meg kell értenünk, hogy a régi tanulást, a régi magolást, a régi gépies fegyelmet azzal a készséggel kell helyettesítenünk, hogy elsajátítsuk az emberi ismeretek összességét, mégpedig úgy, hogy a kommunizmus önöknél ne olyasvalami legyen, amit betanultak, hanem olyasvalami, amit maguk átgondoltak, olyan következtetéseket jelentsen, amelyek a modern műveltség szempontjából szükségszerűek.

Így kell kitűzni az alapvető feladatokat, amikor arról a feladatról beszélünk, hogy — meg kell tanulnunk a kommunizmust.

Ennek magyarázatául, de meg azért is, hogy rátérjek arra a kérdésre, hogyan kell tanulni, gyakorlati példát hozok fel. Önök valamennyien tudják, hogy közvetlenül a katonai feladatok, a köztársaság védelmének feladatai után a gazdasági feladat áll előttünk. Tudjuk, hogy a kommunista társadalmat nem lehet felépíteni, ha nem ébresztjük új életre az ipart és a mezőgazdaságot, mégpedig nem úgy, ahogy régen volt. Modern alapokon kell új életet teremtenünk az iparban és a mezőgazdaságban, a tudomány legeslegújabb vívmányainak megfelelően. Önök tudják, hogy ez az alap a villamosság, hogy csak ha majd az egész

ország, az ipar es a mezőgazdasag minden aga villamosítva lesz, csak ha majd ezt a feladatot önök teljes egészében magukévá teszik, csakis akkor lesznek képesek felépíteni a maguk számára azt a kommunista társadalmat, amelyet a régi nemzedék nem tud felépíteni. Önökre az egész ország gazdasági újjáalakításának feladata vár, a mezőgazdaság és az ipar újjászervezése, helyreállítása a modern tudomány és technika, a villamosság korszerű technikai alapján. Önök igen jól megértik, hogy a villamosítás megvalósítására tudatlan emberek nem alkalmasak, s hogy az írni-olvasni tudás egymagában véve itt vajmi kevés. Itt nem elég megérteni, hogy mi az a villamosság; ismerni kell annak technikai alkalmazását az iparban és a mezőgazdaságban, továbbá az ipar és a mezőgazdaság egyes ágaiban. Ezt nekünk magunknak is meg kell tanulnunk s meg kell erre tanítanunk a dolgozók egész serdülő nemzedékét. Ez a feladat áll minden öntudatos kommunista előtt, minden ifjú előtt, aki magát kommunistának vallja és tisztában van azzal, hogy amikor a Kommunista Ifjúsági Szövetség tagjainak sorába lépett, azt a feladatot vállalta magára, hogy segíteni fog a pártnak a kommunizmus felépítésében, és az egész ifjú nemzedéknek a kommunista társadalom megteremtésében. Meg kell értenie, hogy a kommunizmust csak a korunk színvonalán álló műveltség alapján valósíthatja meg, és hogy ha ezzel a műveltséggel nem fog rendelkezni, a kommunizmus csak óhaj marad.

Az előző nemzedéknek az volt a feladata, hogy megdöntse a burzsoáziát. Akkoriban a fő feladat az volt, hogy bíráljuk a burzsoáziát, hogy gyűlöletet ébresszünk a tömegekben a burzsoázia irányában, hogy kifejlesszük az osztálytudatot, hogy képesek legyünk erőink tömörítésére. Az új nemzedékre bonyolultabb feladat vár. Nemcsak arról van szó, hogy önöknek egyesíteniük kell erőiket, hogy támogathassák a munkás- és paraszthatalmat a kapitalisták támadásaival szemben. Ezt meg kell tenniük. Ezt önök kitűnően megértették, ezzel az, aki kommunista, pontosan tisztában van. Ez azonban nem elég. Önöknek fel kell építeniuk a kommunista társadalmat. A munka első felét sok tekintetben elvégeztük. A régit annak rendje és módja szerint leromboltuk, az már nem más, mint romhalmaz, aminthogy romhalmazzá is kellett változtatni. A talajt megtisztítottuk, és az ifjú kommu-

nista nemzedéknek ezen a talajon fel kell építenie a kommunista társadalmat. Önök előtt az építés feladata áll s ezt a feladatot csak úgy oldhatják meg, ha elsajátítanak minden korszerű ismeretet, ha képesek lesznek a kommunizmust készen kapott, betanult formulákból, tanácsokból, receptekből, előírásokból, programokból olyan eleven erővé változtatni, amely egységbe foglalja az önök közvetlen munkáját, ha képesek lesznek a kommunizmust gyakorlati munkájuk vezérfonalává tenni.

Ez az önök feladata, amelynek önöket az egész ifjú nemzedék képzésénél, nevelésénél, magasabb színvonalra emelésénél vezérelnie kell. Önöknek kell az elsőknek lenniük a kommunista társadalom építőinek milliói között, akiknek soraiban minden ifjúnak, minden leánynak ott kell lennie. A munkás- és parasztifjúság egész tömegének a kommunizmus építésébe való bevonása nélkül a kommunista társadalmat felépíteni nem lehet.

Itt természetesen felmerül az a kérdés, hogyan kell a kommunizmust tanítanunk, milyen sajátos módszerekkel.

Mindenekelőtt a kommunista erkölcs kérdésére térek ki.

Önöknek kommunistákat kell magukból nevelniük. Az Ifjúsági Szövetség feladata saját gyakorlati tevékenységét oly módon megszervezni, hogy ez az ifjúság tanulva, szervezkedve, tömörülve, harcolva nevelje önmagát és mindazokat, akik benne vezérüket látják, hogy kommunistákat neveljen. A mai ifjúság egész nevelésének, képzésének és oktatásának arra kell irányulnia, hogy ezt az ifjúságot kommunista erkölcsre nevelje.

De vajon van-e kommunista erkölcs? Van-e kommunista erkölcsösség? Persze, hogy van. Gyakran úgy tüntetik fel a dolgot, hogy nekünk nincs erkölcsünk, s a burzsoázia gyakran azzal vádol bennünket, hogy mi, kommunisták, minden erkölcsöt tagadunk. Ez a fogalmak összezavarásának módszere, amelynek segítségével port hintenek a munkások és parasztok szemébe.

Milyen értelemben tagadjuk mi az erkölcsöt? Milyen értelemben tagadjuk az erkölcsösséget?

Abban az értelemben, ahogy azt a burzsoázia prédikálta, amely az erkölcsöt az isten parancsolataiból vezette le. Ami ezt illeti, mi, persze, kijelentjük, hogy istenben nem hiszünk és igen jól tudjuk, hogy isten nevében a papság beszélt, a földesurak beszéltek, a burzsoázia beszélt, hogy kizsákmányoló érdekeiket ér-

vényesítsék. Vagy pedig erkölcsi törvények és isteni parancsolatok helyett idealista vagy félidealista frázisokból vezették le az erkölcsöt, amelyek lényege szintén mindig olyasvalami volt, ami igen hasonló az isteni parancsolatokhoz.

Mi tagadunk minden olyan erkölcsöt, amelyet embereken kívül álló, osztályokon kívul álló fogalomból vezetnek le. Mi azt mondjuk, hogy ez csalás, szemfényvesztés, a munkások és parasztok elbutítása a földbirtokosok és tőkések érdekében.

Mi azt mondjuk, hogy a mi erkölcsünk teljesen alá van vetve a proletár osztályharc erdekeinek. Mi erkölcsünket a proletariátus osztályharcának érdekeiből vezetjük le.

A régi társádalom azon alapult, hogy a földbirtokosok és a tőkések minden munkást és parasztot elnyomtak. Ezt a régi társadalmat nekünk szét kellett zúznunk, meg kellett döntenünk, ehhez azonban egyesülésre van szükség. A jó isten ilyen egyesülést nem hoz létre.

Az ilyen egyesülés csak a gyárakból, az üzemekből, csak a tanult, a hosszú álmából felébresztett proletariátusból indulhatott ki. Csak amikor ez az osztály kialakult, csak akkor kezdődött meg az a tömegmozgalom, amely elvezetett odáig, amit most látunk; a proletárforradalom győzelméhez az egyik leggyengébb országban, amely három éve védi magát az egész világ burzsoáziájának rohamával szemben. És látjuk, hogyan nő az egész világon a proletárforradalom. A tapasztalat alapján mondjuk most, hogy csak a proletariátus hozhatott létre olyan egybeforrott erőt, amelyet követ a szétforgácsolt, külön-külön élő parasztság, és amely megállta a sarat a kizsákmányolók minden rohamával szemben. Csak ez az osztály segíthet a dolgozó tömegeknek abban, hogy egyesüljenek, tömörüljenek és véglegesen megvédjék, véglegesen megszilárdítsák, végleg felépítsék a kommunista társadalmat.

Ezért mondjuk, hogy számunkra nem létezik az emberi társadalmon kívül álló erkölcs; ez csalás. Számunkra az erkölcs a proletár osztályharc érdekeinek van alárendelve.

És mi ez az osztályharc? Az osztályharc — megdönteni a cárt, megdönteni a tőkéseket, megsemmisíteni a tőkésosztályt.

És egyáltalán, mik az osztályok? Az, ami lehetővé teszi, hogy a társadalom egyik része elsajátítsa a másik rész munkáját. Ha a társadalom egyik része sajátít el minden földet — a földbirtoko-

sok és a parasztok osztályával van dolgunk. Ha a társadalom egyik részének gyárai és üzemei, részvényei és tőkéi vannak, a társadalom másik része pedig ezekben a gyárakban dolgozik — a tőkések és proletárok osztályával van dolgunk.

A cárt elkergetni nem volt nehéz — ehhez mindössze néhány napra volt szükség. Nem volt nagyon nehéz a földbirtokosok elkergetése sem, néhány hónap alatt el lehetett intézni, és nem nagyon nehéz a tőkések elkergetése sem. Az osztályok megszüntetése azonban hasonlíthatatlanul nehezebb; a munkásokra és parasztokra való megoszlás még mindig megmaradt. Ha a paraszt kulon parcellán él és visszatartja a fölös gabonát, vagyis azt a gabonát, amire sem neki, sem jószagának nincs szuksége, mindenki más pedig kenyér nélkül marad, akkor a paraszt már kizsákmanyolóvá válik. Minél több fölös gabonát tart vissza, annál előnyosebb az neki, a tobbiek pedig hadd éhezzenek: „minél jobban éheznek, annál drágábban adom el a gabonámat". Arra van szükség, hogy mindenki közös terv alapján, közös földön, kozos gyárakban és üzemekben, közös munkarend szerint dolgozzék. Könnyű-e ezt elérni? Önök látják, hogy ennek megoldása nem olyan könnyű dolog, mint a cár, a földbirtokosok és a tőkések elkergetése. Ehhez az szükséges, hogy a proletariátus átnevelje, átgyúrja a parasztok egy részét, és a maga oldalára állítsa a dolgozó parasztokat, hogy megtörje a gazdag parasztok ellenállását, akik megszedik magukat a többiek nyomorúságán. A proletariátus harci feladata tehát még nincs befejezve azzal, hogy megdöntöttük a cárt, elkergettük a földbirtokosokat és a tőkéseket; a befejezés annak a rendnek a feladata, amelyet a proletariátus diktatúrájának nevezünk.

Az osztályharc tovább folyik; csak formáit változtatta meg. Ez a proletariátus osztályharca azért, hogy a régi kizsákmányolók vissza ne térhessenek, hogy a felvilágosulatlan parasztság szétforgácsolt tömege egyetlen szövetségbe egyesüljön. Az osztályharc folyik tovább és a mi feladatuk — mindent alárendelni e harc érdekeinek. S mi a mi kommunista erkölcsünket ennek a feladatnak rendeljük alá. Mi azt mondjuk: erkölcs az, ami elősegíti a régi kizsákmányoló társadalom elpusztítását és valamennyi dolgozó egyesülését a kommunisták új társadalmát megteremtő proletariátus körül.

A kommunista erkölcs — az az erkölcs, amely ezt a harcot szol-

gálja, amely egyesíti a dolgozókat minden kizsákmányolás ellen, minden kistulajdon ellen, mert a kistulajdon egyetlen egyén kezébe adja azt, amit az egész társadalom munkája hozott létre. Nálunk a föld közös tulajdonnak számít.

No és ha én ebből a közös tulajdonból bizonyos részt magamnak veszek, ha kétszer annyi gabonát termelek rajta, mint amennyire szükség van és a gabonafölösleggel üzérkedem? Ha úgy okoskodom, hogy minél több az éhező, annál nagyobb árat fognak fizetni? Vajon akkor kommunista módjára járok el? Nem, akkor kizsákmányoló, magántulajdonos módjára járok el. Ez ellen harcolni kell. Ha a dolgot a régiben hagyjuk, akkor minden ismét a kapitalisták uralma, a burzsoázia uralma alá kerül, ahogy ez a régebbi forradalmaknál nemegyszer megtörtént. Ahhoz, hogy a kapitalisták és a burzsoázia hatalmát ne lehessen újból visszaállítani, nem szabad megengedni az üzérkedést, azt, hogy egyesek a többiek rovására gazdagodhassanak; minden dolgozónak a proletariátus köré kell tömörülnie, és meg kell teremteniük a kommunista társadalmat. Ez a kommunista ifjúsági szövetség és szervezet fő feladatának legfőbb sajátossága.

A régi társadalom azon az elven alapult, hogy vagy te rabolod ki a másikat, vagy a másik rabol ki téged, vagy te dolgozol a másiknak, vagy az dolgozik neked, vagy rabszolgatartó vagy, vagy pedig rabszolga. És érthető, hogy az ebben a társadalomban nevelkedett emberek, mondhatnám, az anyatejjel szívják magukba azt a gondolkodásmódot, szokást, felfogást, hogy — vagy rabszolgatartó vagy, vagy rabszolga, vagy kistulajdonos, kishivatalnok, értelmiségi, szóval olyan ember, akinek csak az a gondja, hogy megkapja a magáét, máshoz pedig semmi köze.

Ha én ezen a földdarabon gazdálkodom, semmi közöm a másikhoz; ha a másik éhezni fog, annál jobb, annál drágábban adom el a gabonámat. Ha jó állásom van mint orvosnak, mint mérnöknek, tanítónak, hivatalnoknak, semmi közöm hozzá, hogy mi van másokkal. Talán, ha kedvében járok, ha hízelgek a hatalmasoknak, megtarthatom az állásomat, sőt még előre is juthatok, burzsoá lehet belőlem. Kommunistának nem lehet ilyen pszichológiája, nem lehet ilyen beállítottsága. Amikor a munkások és parasztok bebizonyították, hogy mi képesek vagyunk saját erőnkkel megvédeni magunkat és tudunk új társadalmat teremteni, ezzel meg is kezdődött az új kommunista nevelés — a nevelés a

kizsákmányolók elleni harc során, szövetségben a proletariátussal az önzők és a kistulajdonosok ellen, az olyan gondolkodásmód, az olyan szokások ellen, amelyek azt hangoztatják: én a magam hasznára törekszem, a többihez pedig semmi közöm.

Ez a felelet arra a kérdésre, hogy miképpen kell tanulnia a serdülő ifjú nemzedéknek a kommunizmust.

A kommunizmust ez a nemzedék csak úgy tanulhatja meg, ha tanulmányainak, neveltetésének és művelődésének minden egyes lépését egybekapcsolja a proletariátus és a dolgozók szüntelen harcával a régi kizsákmányoló társadalom ellen. Amikor erkölcsről beszélnek nekünk, mi azt mondjuk: a kommunista számára az egész erkölcs ebben az egybeforrasztó, összetartó fegyelemben és a kizsákmányolók ellen folytatott tudatos tömegharcban áll. Mi nem hiszünk az örök erkölcsben és leleplezzük az erkölcsről szóló mindenféle mesével űzött csalást. Az erkölcs arra szolgál, hogy az emberi társadalom magasabb fokra emelkedjék, megszabaduljon a dolgozók kizsákmányolásától.

Ennek megvalósítása érdekében az ifjúság olyan nemzedékére van szükség, amely a burzsoázia elleni fegyelmezett, elszánt harc körülményei között kezdett öntudatos emberré válni. Ebben a harcban ez a nemzedék igazi kommunistákat nevel, ennek a harcnak kell alárendelnie, ezzel kell egybekapcsolnia tanulmányainak, művelődésének és nevelésének minden lépését. A kommunista ifjúság nevelésének nem abban kell állnia, hogy mindenféle émelygős beszédekkel és moralizáló szabályokkal traktáljuk az ifjúságot. Nem ez a nevelés. Ha az emberek látják, hogyan élt apjuk és anyjuk a földesúri és tőkés elnyomás alatt, ha maguk is átélték a gyötrelmeket, amelyek azokra zúdulnak, akik megkezdték a kizsákmányolók elleni harcot, ha látják, hogy milyen áldozatokkal jár ez a harc, hogy a már kivívottat megvédhessék, hogy milyen ádáz ellenség a földbirtokos és a tőkés — akkor ezek az emberek az ilyen viszonyok között kommunistákká nevelődnek. A kommunista erkölcs alapja a kommunizmus megszilárdításáért és betetőzéséért folytatott harc. Ez a kommunista nevelés, művelődés és tanítás alapja. Ez a válasz arra a kérdésre, hogyan kell a kommunizmust tanulni.

Mi nem bíznánk a tanításban, nevelésben és képzésben, ha csak az iskolára szorítkozna és el volna szakítva a viharzó élet-

től. Amíg a munkások és a parasztok a földbirtokosok és tőkések elnyomása alatt vannak, amíg az iskolák a földbirtokosok és tőkések kezében vannak — az ifjú nemzedék tudatlan és felvilágosulatlan marad. A mi iskoláinknak viszont a tudás alapját kell nyújtaniuk az ifjúságnak, arra kell képesíteniük az ifjúságot, hogy az saját maga alakítsa ki a kommunista nézeteket; művelt emberekké kell nevelniük őket. Az iskolában eltöltött tanulási idő alatt az embereket a kizsákmányolók elleni szabadságharc részvevőivé kell tenni. A Kommunista Ifjúsági Szövetség csak akkor igazolja elnevezését, azt, hogy a kommunista ifjú nemzedék szövetsége, ha tanító, nevelő munkájának minden egyes lépését összekapcsolja azzal, hogy részt vesz a dolgozók közös harcában a kizsákmányolók ellen. Mert önök nagyon jól tudják, hogy amíg Oroszország az egyetlen munkásköztársaság, a világ többi részében pedig fennáll a régi burzsoá rendszer, addig mi gyengébbek vagyunk náluk, addig minden alkalommal újabb támadás veszélye fenyeget bennünket, hogy a további harcban csak úgy győzünk, ha egybeforrottságot és egyöntetűséget tanulunk, s ekként megerősödve, valóban legyőzhetetlenné válunk. Ilyenformán kommunistának lenni annyit jelent, mint szervezni és egyesíteni az egész serdülő nemzedéket, példával járni elöl e harcban a nevelés és fegyelmezettség terén. Ezen az úton kezdhetik meg s fejezhetik be önök a kommunista társadalom építését.

Hogy ezt még jobban megvilágítsam önöknek, egy példát hozok fel. Mi kommunistáknak nevezzük magunkat. Mi az, hogy kommunista? A kommunista szó — latin szó. Communis — annyit jelent, mint — közös. A kommunista társadalom azt jelenti, hogy minden közös: a föld, a gyár, a munka — ez a kommunizmus.

Lehet-e közös a munka, ha mindenki külön gazdálkodik, külön területen? Egy csapásra közös munkát teremteni nem lehet. Az nem pottyan le az égből. Azért meg kell dolgozni, meg kell szenvedni, azt meg kell teremteni, az a harc folyamán születik. Itt nem a régi könyvekre van szükség — a könyveknek senki sem hinne. Itt a saját élettapasztalatok beszélnek. Amikor Kolcsak és Gyenyikin Szibériából és Délről előnyomult, a parasztok az ő oldalukon voltak. Nem tetszett nekik a bolsevizmus, mert a

bolsevikok szabott áron veszik a gabonát. De amikor a parasztok Szibériában és Ukrajnában kitapasztalták Kolcsak és Gyenyikin uralmát, akkor megtudták, hogy a parasztnak nincs választása: vagy a kapitalistákhoz mész, és az a földesúr rabláncára fűz, vagy követed a munkást, aki igaz, nem ígér tejjel-mézzel folyó Kánaánt, aki vasfegyelmet követel és szilárdságot a kemény harcban, de kivezet téged a kapitalista és földesúri rabszolgaságból. Amikor saját tapasztalatuk alapján még ezek a tudatlan parasztok is megértették és belátták ezt, akkor a kommunizmus nehéz iskolán keresztülment tudatos híveivé lettek. Ilyen tapasztalat legyen alapja a Kommunista Ifjúsági Szövetség egész tevékenységének is.

Válaszoltam arra a kérdésre, hogy mit kell tanulnunk, mit kell átvennünk a régi iskolától és a régi tudománytól. Igyekszem válaszolni arra a kérdésre is, hogyan kell ezt megtanulni: csakis úgy, hogy az iskolában folytatott tevékenység minden egyes lépését, a nevelés, képzés és az oktatás minden egyes lépését elválaszthatatlanul egybekapcsoljuk a dolgozóknak a kizsákmányolók ellen folytatott harcával.

Egyes ifjúsági szervezetek munkájának tapasztalataiból vett néhány példán, szemléltetően fogom önök elé tárni, hogyan folyjék a kommunizmusra való nevelés. Mindenki az írástudatlanság felszámolásáról beszél. Önök tudják, hogy analfabéta országban nem lehet a kommunista társadalmat felépíteni. Nem elég az, hogy a szovjet kormány parancsot ad, vagy hogy a párt kiad egy bizonyos jelszót, vagy hogy a legjobb funkcionáriusok egy részét erre a munkaterületre vezényeli. Ehhez az kell, hogy maga az ifjú nemzedék lásson hozzá a dologhoz. A kommunizmus abban áll, hogy az ifjúság, azok az ifjak és leányok, akik tagjai az Ifjúsági Szövetségnek, azt mondják: ez a mi ügyünk, összefogunk és elmegyünk a faluba, hogy felszámoljuk az írástudatlanságot, hogy a felnövekvő nemzedék között ne legyenek írástudatlanok. Mi arra törekszünk, hogy a serdülő ifjúság ennek az ügynek szentelje önálló tevékenységét. Önök tudják, hogy Oroszországot nem lehet tudatlan, analfabéta országból egyhamar írástudó országgá változtatni, de ha az Ifjúsági Szövetség nekifekszik, ha az egész ifjúság az összesség javára fog dolgozni, akkor ennek a 400 000 ifjút és leányt egyesítő szövetségnek joga lesz magát Kommunista Ifjúsági Szövetségnek nevezni. A Szövetség fel-

adata még az is, hogy miután bizonyos ismereteket elsajátítottunk, segítségére legyünk annak az ifjúságnak, amely maga nem tud kiszabadulni a tudatlanság sötétségéből. Az Ifjúsági Szövetség tagjává lenni annyit jelent, hogy úgy végezzük dolgunkat, hogy munkánkat, erőnket a közérdeknek szenteljük. Ez a kommunista nevelés lényege. Csak az ilyen munka során válik az ifjú vagy leány igazi kommunistává. Csak abban az esetben válnak kommunistákká, ha ezzel a munkával gyakorlati eredményeket tudnak elérni.

Vegyük példa kedvéért a város környéki konyhakertekben folyó munkát. Vajon nem fontos feladat ez? Ez a Kommunista Ifjúsági Szövetség egyik feladata. A nép éhezik, a gyárakban és üzemekben éhség dühöng. Hogy az éhségtől megmeneküljünk, fejleszteni kell a konyhakerteket, a földet azonban még mindig a régi módon művelik. Arra van hát szükség, hogy az öntudatosabb elemek munkához lássanak, s akkor meglátják majd, hogy a veteményeskertek megszaporodnak, területük megnő, eredményeik jobbak lesznek. A Kommunista Ifjúsági Szövetségnek ebben a munkában tevékeny részt kell vennie. Minden szövetség, illetve a szövetségnek minden egyes sejtje tekintse ezt az ügyet szívügyének.

Legyen a Kommunista Ifjúsági Szövetség rohamcsapat, amely minden munkánál segítő kezet nyújt, önálló tevékenységet fejt ki, kezdeményez. Legyen a szövetség olyan, hogy benne minden munkás, ha esetleg nem érti is meg azonnal, sőt talán el sem hiszi a tanítását, olyan embereket lásson, akiknek gyakorlati munkáján, tevékenységén látja, hogy ezek valóban olyan emberek, akik a helyes utat mutatják neki.

Ha a Kommunista Ifjúsági Szövetség nem tudja munkáját minden téren ilyen módon megszervezni, ez azt jelenti, hogy a régi burzsoá útra téved. Nevelő munkánkat egyesíteni kell a dolgozók harcával a kizsákmányolók ellen, hogy segítsünk a dolgozóknak azoknak a feladatoknak megoldásában, amelyek a kommunizmus tanából következnek.

A Szövetség tagjainak minden szabad órájukat fel kell használniuk, hogy vagy a konyhakertekben javítsák a munkát, vagy valamelyik gyárban vagy üzemben szervezzék az ifjúság tanítását és így tovább. Oroszországot szegény, koldus országból gazdag országgá akarjuk változtatni. A Kommunista Ifjúsági

Szövetségnek a művelődést, a tanítást, a nevelést egyesítenie kell a munkások és parasztok munkájával, nem szabad bezárkóznia iskoláiba, s nem szabad kommunista könyvek és brosúrák olvasására szorítkoznia. Csak a munkásokkal és a parasztokkal vállvetve végzett munkában válhatunk valódi kommunistákká. Hadd lássa mindenki, hogy a Kommunista Ifjúsági Szövetség minden tagja művelt ember, de ugyanakkor a munkához is ért. Ha majd mindenki látni fogja, hogy a régi iskolából kiküszöböltük a régi kaszárnyaszellemet és tudatos fegyelemmel helyettesítettük, s hogy minden ifjú részt vesz a kommunista szombatokon, hogy minden környékbeli gazdaságot kihasználnak, hogy a lakosságon segítsenek, akkor a nép nem úgy fog majd tekinteni a munkára, mint azelőtt tekintett.

A Kommunista Ifjúsági Szövetség feladata, hogy segítsen a faluban vagy a háztömbjében olyan dolgokban — kis példát veszek —, mint a tisztaság fenntartása vagy az élelmiszerek elosztása. Hogyan csinálták ezt a régi tőkés társadalomban? Mindenki csak saját magának dolgozott és senkit sem érdekelt az, hogy vannak-e itt öregek és betegek, vagy hogy az egész háztartás terhe nem az asszonyok vállára nehezedik-e, akik éppen ezért elnyomatásban és rabszolgasorban élnek. Kinek kell harcolni az ilyesmi ellen? Az ifjúsági szövetségeknek, amelyeknek azt kell mondaniuk: ezt megváltoztatjuk, ifjakból álló csoportokat szervezünk, akik majd rendszeresen bejárják a házakat és segíteni fognak a tisztaságot fenntartani, vagy az élelmiszereket helyesen elosztani, akik majd szervezetten tevékenykednek az egész társadalom javára, helyesen osztják el az erőket és megmutatják, hogy a munkának szervezett munkának kell lennie.

Az a nemzedék, amelynek képviselői most 50 év körül vannak, nem számíthat arra, hogy meglátja a kommunista társadalmat. Ez a nemzedék addigra kihal. Az a nemzedék azonban, amely most 15 éves, meg is látja majd a kommunista társadalmat, és maga is fogja építeni ezt a társadalmat. És ennek a nemzedéknek tudnia kell, hogy egész életfeladata ennek a társadalomnak építése. A régi társadalomban minden egyes család külön dolgozott és senki sem egyesítette ezt a munkát, kivéve a földbirtokosokat és a tőkéseket, akik elnyomták a nép tömegeit. Nekünk minden munkát, ha mégannyira piszkos és nehéz is, oly módon kell megszerveznünk, hogy minden egyes

munkás és paraszt úgy tekintsen magára: én — egy része vagyok a szabad munka nagy hadseregének, és be tudom rendezni az életemet földbirtokosok és tőkések nélkül is, meg tudom teremteni a kommunista rendet. A Kommunista Ifjúsági Szövetségnek mindenkit, ifjú korától, tudatos és fegyelmezett munkára kell nevelnie. Így számíthatunk arra, hogy az előttünk álló feladatokat meg fogjuk oldani. Számítanunk kell arra, hogy az ország villamosításához, ahhoz, hogy elszegényedett földünket a technika legújabb vívmányai alapján művelhessük meg, legalább tíz évre van szükségünk. S annak a nemzedéknek, amely most 15 éves, és amely 10—20 év múlva kommunista társadalomban fog élni, tanulmányi feladatait úgy kell beosztania, hogy az ifjúság minden faluban, minden városban, nap mint nap a gyakorlatban megoldja a közös munka egyik vagy másik feladatát, akár a legcsekélyebbet, legegyszerűbbet is. Amilyen mértékben ezt minden egyes faluban végrehajtják, amilyen mértékben kifejlődik a kommunista verseny, amilyen mértékben az ifjúság bebizonyítja, hogy munkáját egyesíteni tudja — olyan mértékben biztosítjuk a kommunista építés sikerét. Csak ha a Kommunista Ifjúsági Szövetség minden egyes lépését ennek az építésnek sikere szempontjából tekinti, csak ha azt kérdezi önmagától: vajon megtettünk-e mindent, hogy egyesült, öntudatos dolgozókká legyünk, csakis akkor fogja elérni a Kommunista Ifjúsági Szövetség, hogy félmilliónyi tagját a munka egységes hadseregévé tömöríti és kivívja a maga számára a közmegbecsülést. *(Viharos taps.)*

„Pravda" 221., 222. es 223. sz.
1920. október 5., 6. és 7.

Lenin Művei. 31. köt.
1951. 285—303. old.

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGA POLITIKAI IRODÁJÁNAK HATÁROZATTERVEZETE*

1920. október 26.

1. Legkésőbb két nap múlva sajtóközleményt kell közzétenni az Ellenőrző Bizottságról — igen részleteset és ünnepélyeset. Ezt Buharinra és Dzerzsinszkijre kell bízni.

2. Dzerzsinszkijt és Preobrazsenszkijt meg kell kérni arra, hogy legalább napi 3 órát az Ellenőrző Bizottságban dolgozzanak, hogy azt valóban a pártlelkiismeret és a proletárlelkiismeret szervévé tegyék.

3. Haladéktalanul meg kell indítani a Vitalap kiadását, erre igen nagy figyelmet kell fordítani, s ezt külön Buharinra és Preobrazsenszkijra kell bízni.

4. Az Ellenőrző Bizottságnak külön feladatként ajánlani kell, hogy figyelmes egyedi elbírálás alapján, gyakran szinte gyógyítókként foglalkozzanak az úgynevezett ellenzék képviselőivel, akik lelki válságon estek át a párt- vagy szovjetpályafutásukban bekövetkezett törés miatt. Igyekezni kell megnyugtatni őket, elvtársiasan megmagyarázni nekik a dolgot, lelki alkatuknak megfelelő munkát találni nekik (mellőzve a parancsolgatást), s erre vonatkozólag tanácsokat, útmutatásokat adni a Központi Bizottság Szervező Bizottságának stb.

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXVI. köt.
Magyarul most jelent meg először.

* A Lenin által írt határozattervezetet az OK(b)P Kozponti Bizottsága Politikai Irodájának 1920. október 26-i ülése „A párton belüli hangulatról" címmel napirenden szereplo kérdésben valamelyes kiegészítésekkel elfogadta — *Szerk.*

BESZÉD A KORMÁNYZÓSÁGI ÉS KERÜLETI NÉPMŰVELÉSI OSZTÁLYOK MELLETT MŰKÖDŐ POLITIKAI FELVILÁGOSÍTÁSI BIZOTTSÁGOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN

1920. november 3

(Részlet)

... Meg kell mondanom, hogy a tanítók százezrei alkotják azt az apparátust, amelynek előre kell vinnie a munkát, serkentenie kell a gondolatot, harcolnia kell azok ellen az előítéletek ellen, amelyek még mindig megvannak a tömegekben. De a kapitalista kultúra öröksége, továbbá az a körülmény, hogy ennek a kultúrának a fogyatékosságai áthatják a tanítók zömét, amely nem lehet kommunista, ha ezek a fogyatékosságok megtalálhatók soraiban — nem lehet akadálya annak, hogy ezeket a tanítókat bevegyük a politikai felvilágosító munka munkásainak sorába, mivel ezek a tanítók olyan ismeretekkel rendelkeznek, amelyek nélkül nem tudjuk elérni célunkat.

A nélkülözhetetlen emberek százezreit kell a kommunista felvilágosítás szolgálatába állítanunk. Ez az a feladat, amelyet megoldottunk a fronton, Vörös Hadseregünkben, amelybe tízezrével vettünk át a régi hadsereghez tartozó embereket. Ezek az átnevelés hosszú folyamatában teljesen egybeolvadtak a Vörös Hadsereggel, amit végül be is bizonyítottak győzelmeikkel. Kulturális felvilágosító munkánkban is ezt a példát kell követnünk. Igaz, ez a munka nem olyan mutatós, de annál fontosabb. Minden egyes agitátorra és propagandistára szükségünk van, az agitátor és a propagandista akkor teljesíti feladatát, ha szigorúan pártszellemben dolgozik, de nem szorítkozik csupán csak a pártra, hanem szem előtt tartja, hogy feladata — vezetni a tanítói karhoz tartozó száz- meg százezernyi embert, felkelteni érdeklődésüket, leküzdeni a régi polgári előítéleteket, bevonni őket a mi

munkánkba, elültetni bennük munkánk határtalan méreteinek tudatát, és csak akkor tudjuk a helyes útra terelni ezt a tömeget, amelyet a kapitalizmus elnyomott és eltántorított tőlünk, ha rátérünk erre a munkára.

Ezek azok a feladatok, amelyeket szem előtt kell tartania minden agitátornak és propagandistának, aki az iskolai kereteken kívül dolgozik, és ezeket a feladatokat nem szabad szem elől téveszteníe. Ezeknek a feladatoknak a megoldása során rengeteg gyakorlati nehézségbe fognak ütközni, és önöknek segíteniük kell a kommunizmust, és nemcsak a pártkörök, hanem a munkásosztály kezében levő egész államhatalom képviselőivé és vezetőivé is kell válniuk.

Feladatunk az, hogy leküzdjük a tőkések minden ellenállását, nemcsak katonai és politikai, hanem eszmei ellenállását is, amely a legmélyebben gyökerezik és a legerősebb. A felvilágosítás terén dolgozók feladata, hogy valóra váltsák a tömegeknek ezt az átformálását. A tömegek tudásvágya, vonzódása a művelődés, a kommunizmus megismerése felé, amit megfigyelhetünk, kezeskedik azért, hogy itt is győzni fogunk, ha talán nem is olyan gyorsan, mint a fronton, talán nagy nehézségek, vagy időnként vereségek árán, de végeredményben mi leszünk a győztesek.

Befejezésül még egyre szeretnék kitérni: a Politikai Felvilágosítás Legfőbb Bizottsága elnevezést talán helytelenül értelmezik. Tekintettel arra, hogy itt megemlítjük a politikai fogalmat, itt a politika a legfőbb.

Mit értünk politikán? Ha a politikát régi értelemben vesszük, nagy és súlyos hibába eshetünk. A politika — harc az osztályok között, a politika — a felszabadulásért, a világ burzsoáziája ellen harcoló proletariátus magatartása. De a mi harcunknak két oldala van: egyrészt le kell rombolnunk a burzsoá rend hagyatékát, meg kell törnünk az egész burzsoáziának a Szovjethatalom megfojtására irányuló ismételt kísérleteit. Eddig leginkább ez a feladat kötötte le figyelmünket, ami akadályozott bennünket abban, hogy áttérjünk a másik feladatra, az építés feladatára. A politika a polgári világszemlélet elképzelésében szinte el volt szakítva a gazdaságtól. A burzsoázia azt mondta: dolgozzatok parasztok, hogy megszerezhessétek azt, ami a megélhetéshez szükséges, dolgozzatok munkások, hogy a piacon megkapjatok min-

dent, amire szuksegetek van, hogy élhessetek, a gazdasági politikat pedig majd intezik gazdáitok. Márpedig ez nem így van, a politikának a nep, a proletariatus dolgának kell lennie. És itt hangsulyoznunk kell, hogy munkánkban az idő kilenctizedét a burzsoázia elleni harc foglalja le. A Vrangel folött aratott győzelmek, amelyekről tegnap olvastunk és amelyekről ma és valószínűleg holnap olvasni fognak, azt mutatják, hogy a harc egyik szakasza vége fele közeledik, hogy egész sor nyugati országgal sikerült békét kötnünk, márpedig minden egyes győzelem, amelyet a katonai fronton kivívunk, felszabadít bennünket a belső harc, az államépítés politikája számára. Minden lépés, amellyel a fehérgárdisták legyőzése felé közeledünk, fokról fokra a gazdasági politikára helyezi át a harc súlypontját. A régi típusú propaganda elmondja, példákon mutatja be, hogy mi a kommunizmus. De ez a régi propaganda egyáltalan nem kielégítő, mivel gyakorlatilag kell megmutatnunk, hogyan kell épiteni a szocializmust. Az egész propagandát a gazdasági épités politikai tapasztalatára kell felépitenünk. Ez a legfőbb feladatunk, és aki ezt a szó régi értelmében akarná venni, az elmaradottnak bizonyulna es nem vezetheti a parasztok és munkások tömegeinek szóló propaganda munkajat. Legfőbb politikánknak az állam gazdasági épitésének kell lennie; több gabonát kell begyűjtenünk, több szenet kell termelnünk, el kell döntenünk, hogyan használjuk fel jobban ezt a gabonát és szenet, hogy ne legyenek ehezők — ez a mi politikánk. És erre kell felépitenünk az egész agitációt és az egész propagandát. Kevesebb frázist, mivel frázisokkal önök nem elégitik ki a dolgozókat. Mihelyt a háború lehetővé teszi, hogy a súlypontot áthelyezzük a burzsoázia, a Vrangel és a fehérgárdisták elleni harcról, a gazdasági politika felé fordulunk. És itt lesz egyre nagyobb, óriási szerepe az agitációnak és a propagandának.

Minden egyes agitátor legyen állami vezető, a parasztok és a munkások vezetője a gazdasági épités terén. Az agitátor mondja meg, hogy ahhoz, hogy valaki kommunista lehessen, ilyen meg ilyen brosúrát, ilyen meg ilyen könyvet kell ismerni, elolvasni.

Így javítjuk és szilárdabbá, társadalmibbá tesszük a gazdaságot, növeljük a termelést, előbbre visszük a gabonakérdést, helyesebben osztjuk el az előállított termékeket, növeljük a szén-

termelést és helyreállítjuk az ipari kapitalizmus és kapitalista szellem nélkül.

Miben áll a kommunizmus? A kommunizmus egész propagandáját úgy kell megszervezni, hogy a dolog középpontjába az országépítés gyakorlati vezetését állítsuk. A kommunizmusnak olyan érthetővé kell válnia a munkástömegek számára, mint saját ügyüknek. A propaganda munkáját rosszul végezzük, ezrével fordulnak elő hibák. Mi nem titkoljuk ezt, de maguknak a munkásoknak és a parasztoknak kell a mi segítségünkkel, nem nagyon jelentős és nem valami számottevő közreműködésünkkel kialakítani és megjavítani apparátusunkat; számunkra ez már nem program, elmélet vagy feladat, számunkra ez a mai tényleges építés problémája. És ha háborúnkban igen súlyos vereségeket szenvedtünk ellenségeinktől, mi tanultunk ezekből a vereségekből és kivívtuk a teljes győzelmet. Most is minden egyes vereségből ismereteket kell merítenünk, gondolnunk kell arra, hogy a munkásokat és a parasztokat az elvégzett munka példáján kell tanítani. Rá kell mutatni hibáinkra, hogy a további munka során elkerülhessük azokat.

Ennek az építésnek a példaján, ha ezt a példát sokszor ismételjük, el fogjuk érni, hogy a rossz kommunista vezetőkből igazi építőket teremtünk, elsősorban gazdasági építésünk számára. El fogunk érni mindent, amit kell, le fogunk küzdeni minden akadályt, amelyeket a régi rend hagyott ránk és amelyeket nem lehet egy csapásra eltakarítani az útból; át kell nevelni a tömegeket, a tömegek átnevelésére pedig csak az agitáció és a propaganda képes, egybe kell kapcsolni a tömegeket legelsősorban közös gazdasági életünk építésével. Ez legyen a legfőbb és leglényegesebb minden egyes agitátor és propagandista munkájában, s ha az agitátor és a propagandista azt elsajátítja, munkájának sikere biztosítva lesz. *(Viharos taps.)*

„A politikai felvilágosítási bizottságok összoroszországi konferenciájának értesítője (1920. november 1—8)", Moszkva.

Lenin Művei. 31. köt. 1951. 381—384. old.

BESZÉD AZ OK(b)P MOSZKVA-KORMÁNYZÓSÁGI KONFERENCIÁJÁN A MOSZKVAI BIZOTTSÁG VÁLASZTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN

1920. november 21

Elvtársak, nagyon sokszor, talán túlságosan is sokszor volt alkalmam részt venni választásokban: pártválasztásokban is különböző csoportok, áramlatok, sőt frakciók harca után; rendkívül elkeseredett formában, olyan szigorú kölcsönös ellenőrzés mellett lefolytatott harcokban is, hogy egyetlenegy pártsejtben sem tekintettek törvényesnek egyetlenegy szavazást sem, ha nem voltak jelen a két frakció képviselői a listákkal és nem számolták meg az összegyűjtött szavazatokat —, de azt sohasem láttam, hogy a vezető szervek — a Petrográdi Bizottság, a Moszkvai Bizottság vagy a Központi Bizottság — választása során valaha is az arányosság elvét alkalmazták volna. Amikor a választásokon két csoport, két áramlat vagy frakció harcol egymás ellen, akkor ahhoz, hogy egybehívjuk a pártkonferenciát mint döntő szervet, vagy a pártkongresszust, elengedhetetlenül szükséges az arányos képviselet. De akkor, amikor arról van szó, hogy olyan végrehajtó szervet hozzanak létre, amely a gyakorlati munkát vezeti, sohasem alkalmazták az arányos képviselet elvét, és ezt aligha tekinthetjük helyesnek. Azt hiszem, az előző szónok ebben a tekintetben már maga is eltért az arányosság elvétől, amikor Ignatovval együtt kijelentette, hogy az általuk javasolt lista erénye a tizenegyek keresztülvitele, ahogy ő mondotta. Nekem nincs lehetőségem arra, hogy ellenőrizzek tizenegyet harmincnyolc közül, azt hiszem, az engedménynek nagyobbnak kellett lenni, mint amekkorát a gyűlés közvetlen többsége vagy az a csoport kívánt volna, amely a Moszkvai Bizottság hívének te-

kintette magát. Ennek a nézetnek az indítékait már kifejtettem, de a legfőbb most az, hogy biztosítsuk a személyek kiválogatását. A listákon szereplő elvtársak többségét nem ismerem, de önök, akiknek szavazati joguk van ezen a konferencián, természetesen ismerik valamennyi elvtársat, és azt hiszem, hogy önöket kétségtelenül az a cél fogja vezérelni, hogy az önök által személyesen ismert elvtársak kiválogatásával olyan csoportot alakítsanak, amely képes az egyetértésben folytatott munkára, amelyben minden némiképp egészséges, akár kialakult, akár kialakulatlan, vagy még bizonyos tekintetben határozatlan pártáramlat kifejezésre jut, de a lényeg az, hogy ez egészében véve olyan csoport legyen, amely a gyakorlati politikát irányítja, nem olyan csoport, amely arányosan képviseli ennek a gyűlésnek az árnyalatait, hanem olyan, amely harcos munkát végez — harcol belső és külső ellenségeink ellen a konferencia határozatainak szellemében, azzal a szándékkal, hogy ne maradjon súrlódási felület és ne legyen torzsalkodás. A döntő megfontolás ezért az legyen, hogy önök, a konferencia részvevői, személyesen ismernek minden jelöltet, és inkább válasszanak olyan csoportot, amelynél megvan az egyetértő munka záloga, és a végrehajtó szerv választásánál ne az arányosság elve legyen a döntő, amelyet sohasem szoktak alkalmazni és amelynek alkalmazása most is aligha volna helyénvaló.

Először Lenin Művei
orosz nyelvű 4. kiadásának
31. kötetében jelent meg.
Lenin Művei. 31. köt.
1951. 441—442. old.

ELŐADÁS A ZAMOSZKVORECSJEI KOMMUNISTÁK GYŰLÉSÉN

1920. november 29

Rövid újságbeszámoló

Lenin elvtárs meglehetősen részletesen foglalkozott a bürokrácia elleni harc kérdésével, amelyet úgynevezett „ellenzékünk" szinte elvi kérdésnek tüntet fel a kormányzósági konferencia többségével való nézeteltérései során. Lenin egészséges jelenségnek minősítette azt a tényt, hogy az „ellenzék" a szóban forgó kérdést napirendre tűzte, de ugyanakkor élesen támadta az ellenzéket a kérdés felületes, könnyelmű kezelése miatt. Lenin rámutatott azokra az okokra, amelyek a bürokrácia felelevenedését a mi Szovjetállamunkban előidézték, rámutatott azokra a gyökerekre, amelyekből jelenleg táplálkozik, és igen erélyesen óvta az elvtársakat attól a gondolattól, hogy ez ellen a baj ellen papíros-határozatok útján, tartalmatlan, üres kritika útján is lehet harcolni. Hiszen a mensevikek és az eszerek, akik ebből a kérdésből akarnak tőkét kovácsolni maguknak, egyaránt azt vetik szemünkre, hogy nem tudjuk leküzdeni a bürokráciát szovjet apparátusunkban. Annak idején ezek az urak azt mondták, hogy nem tudjuk megvédelmezni Szovjetállamunkat, most pedig azt mondják: „megvédeni megvédték, de a bürokrácia megmaradt a szovjet intézményekben, annak ellenére, hogy Lenin ebben meg ebben a könyvben azt írta, hogy a Szovjethatalom idején meg fogják szüntetni a bürokráciát".

Márpedig ez egyáltalán nem így van.

Legelőször is az életvíszonyokat kell megjavítanunk, hogy a munkásnak ne kelljen zsákkal a hóna alatt gabona után szaladgálnia, hogy a dolgozók százezrei meg milliói kijárják a Munkás-

Paraszt Felügyelet iskoláját és megtanulják igazgatni az államot (hiszen erre senki sem tanított bennünket), hogy leválthassák a burzsoá bürokrata hivatalnokok százezreit.

Lenin ezzel kapcsolatban kitért a Munkás-Paraszt Felügyeletre. Ezt a szervet körülbelül egy évvel ezelőtt alapítottuk, de mind ez ideig kevéssé érvényesült mint az állam igazgatásának iskolája. Ezen a téren nem ártana, ha az elvtársak, akik valóban meg akarják gyorsítani a bürokrácia elleni harcot, dolgoznának egy kicsit és hasznos tanulságokat vonnának le.

Lenin megállapította, hogy a bürokrácia elleni harc kérdése éppen Moszkvában különösen időszerű, mert az elvtársaknak itt nemcsak moszkvai bürokratákkal, hanem központi hivatalokban dolgozó bürokratákkal is dolguk van, mivel itt vannak a központi intézmények. Moszkvában 200 000 szovjet alkalmazott van, akik közül a közeljövőben csak 10 000-et lehet a megfelelő intézményekkel együtt Petrográdba átköltöztetni.

A szovjetapparátusban észlelhető bürokrácia szükségképpen a pártapparátusba is behatolt, mivel ezek az apparátusok a legszorosabban egybefonódnak egymással. Most napirendre lehet és kell tűzni a harcot ez ellen a baj ellen, de nem az öncélú kritika értelmében, hanem olyan értelemben, hogy gyakorlatilag kell megmutatni ennek a harcnak a módszereit, vagy még inkább — tényleges harcot kell folytatni azokban az intézményekben, amelyekben a bíráló elvtársak dolgoznak, és nyilvánosságra kell hozni e harc eredményeit és tanulságait.

ZÁRSZÓ

Lenin elvtárs zárszavában meglehetősen éles formában figyelmeztette „opponenseit", hogy nem viselkednek kommunistákhoz méltóan azok, akik alaptalanul kritizálnak, általános vádakat emelnek a Központi Bizottság ellen, anélkül, hogy akár egyetlen tényt felhoznának, akik csak úgy dobálódznak mondjuk a szakemberek neveivel, egyre-másra a „burzsoá" kategóriába sorolják a szakembereket, és még csak kísérletet sem tesznek arra, hogy megtudják, kifélék-mifélék ezek a szakemberek. Lenin több olyan munkást nevezett meg, akik jó eredményeket tudtak el-

érni a szakemberekkel végzett közös munkában, értettek ahhoz, hogy megfelelő viszonyba kerüljenek velük, és elérjék náluk, hogy úgy dolgozzanak, ahogy kell. Ezek a munkások nem panaszkodnak a szakemberekre, azok zúgolódnak, akik nem váltak be a munkában. Vegyük akár Sljapnyikovot (az egyik opponenst, aki a „munkásellenzék" tagjaként mutatkozott be), aki minden erejével azon van, hogy — mint Lenin mondotta — „nézeteltéréseket költsön ki", kifogásokkal hozakodik elő azzal kapcsolatban, amit Lenin előadói beszédében mondott, hogy tudniillik mi adósai vagyunk a parasztságnak, és váltig hangoztatta, hogy ebben, úgymond, „az ellenzék nem ért egyet Lenin elvtárssal". Vagy vegyük azt, hogy Sljapnyikov, aki makacsul szemet huny munkájának sikertelensége fölött, arhangelszki kiküldetését mindenáron úgy akarja feltüntetni, mintha a Központi Bizottság száműzné őt. Vagy vegyük Bubnov elvtársat, aki annyit beszélt a bürokrácia elleni harcról, és semmit sem mondott arról, hogyan harcol a bürokrácia ellen akár a maga Textilipari Központjában, ahol nem kisebb, hanem talán még nagyobb a bürokrácia, mint más intézményekben. Ezért — figyelmeztette Vlagyimir Iljics a zamoszkvorecsjei elvtársakat —, amikor ilyen kritikát, tartalmatlan kritikát, öncélú kritikát hallanak, legyenek résen, kutassanak az okok után, hátha megsértették valamivel a bíráló elvtárs hiúságát, hátha személyesen bántja vagy ingerli őt valami, ami indokolatlan ellenzékieskedésre, az ellenzékieskedés kedvéért való ellenzékieskedésre készteti.

Lenin elvtárs befejezésül válaszolt a benyújtott kérdésekre és részletesebben foglalkozott a koncessziók kérdésével.

„Pravda" 273. sz.
1920. december 4

Lenin Művei. 31 kot
1951. 448—450. old.

1920. december 22—29

BESZÁMOLÓ A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK TEVÉKENYSÉGÉRŐL

December 22

(Részlet)

... Elvtársak, a gazdasági feladatok tere, a gazdasági front most ismételten a legfőbb, leglényegesebb frontként merül fel előttünk. Amikor megvizsgáltam azt a törvényhozási anyagot, amelyről be kell számolnom önöknek, meggyőződtem arról, hogy a Népbiztosok Tanácsának és a Honvédelmi Tanácsnak az intézkedései és rendeletei most óriási többségükben az ezzel a gazdasági tevékenységgel kapcsolatos részleges és részletekbe menő, nemritkán apró-cseprő intézkedésekre vonatkoznak. Önök természetesen nem várják tőlem, hogy felsoroljam ezeket az intézkedéseket. Ez fölöttébb unalmas és teljesen érdektelen volna. Csak azt szeretném megemlíteni, hogy mi már korántsem először állítjuk homloktérbe a munka frontját. Emlékezzünk vissza arra a határozatra, amelyet az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1918. április 29-én hozott*. Ez abban az időben volt, amikor a ránk erőszakolt breszti béke gazdaságilag feldarabolta Oroszországot, és a példátlan rablószerződés rendkívül nehéz helyzetbe hozott bennünket. Akkor kiderült, hogy lélegzetvételi szünetre számíthatunk, amely megteremti békés gazdasági tevékenységünk újrafelvételének feltételeit, és az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság azonnal — noha ma már tudjuk, hogy ez a lélegzetvételi szünet nagyon rövid ideig tartott —, április 29-i határozatában, minden figyelmét erre a gazdasági építésre összpontosította. Ez a határozat, amelyet nem helyeztünk hatályon kívül és ma is törvényünk, lehetővé teszi, hogy helyes

* Lásd *Lenin* Művei. 27. köt. Szikra 1952 313—316. old.

távlatokból ítéljük meg azt, hogyan nyúltunk hozzá ehhez a feladathoz és mire kell nagyobb figyelmet fordítanunk további munkánk befejezése érdekében.

Ha megvizsgáljuk ezt a határozatot, világosan kitűnik, hogy sok olyan kérdést, amelyeken most dolgoznunk kell, teljesen konkrét formában, nyomatékosan és meglehetősen határozottan vetettünk fel már 1918 áprilisában. Ha visszaemlékezünk erre, azt mondjuk: az ismétlés a tudás anyja. Bennünket nem hoz zavarba az, hogy a gazdasági építésnek ezeket a sarkalatos igazságait most ismét elővesszük. Még sokszor elő fogjuk venni őket, de nézzék meg, milyen különbség van az elvont elvek 1918-ban történt meghirdetése és a már gyakorlatilag elkezdett gazdasági tevékenység között. És az óriási nehézségek, munkánk állandó meghiúsítása ellenére egyre közelebb kerülünk és egyre konkrétabb formában láthatunk hozzá gazdasági feladataink gyakorlati kitűzéséhez. Még sokszor, nagyon sokszor fogunk ismétlésekbe bocsátkozni. Az építés nem mehet végbe rengeteg ismétlés, időnkénti visszafordulás, ellenőrzés, egyes helyesbítések, új módszerek, az elmaradottak és a felkészületlenek meggyőzése érdekében tett erőfeszítések nélkül.

A politikai helyzet lényege most az, hogy éppen a fordulat, az átmenet, valamelyes kerülőút időszakát éljük, olyan időszakban vagyunk, amikor a háborúról áttérünk a gazdasági építésre. Ez már régebben is előfordult, de nem ilyen hatalmas méretekben. Újra meg újra gondolnunk kell arra, hogy melyek a Szovjethatalom általános politikai feladatai, mi ennek az időszaknak a sajátossága. A proletárdiktatúra azért ért el sikereket, mert értett ahhoz, hogy a kényszert egybekapcsolja a meggyőzéssel. A proletárdiktatúra nem fél a kényszertől és az állami kényszer erélyes, határozott és kíméletlen alkalmazásától, mert az élenjáró osztálynak, amelyet a kapitalizmus a legjobban elnyomott, joga van arra, hogy kényszert alkalmazzon, hiszen a dolgozók és a kizsákmányoltak érdekében alkalmazza, s a kényszernek és a meggyőzésnek olyan eszközeivel rendelkezik, amilyenekkel eddig egyetlen osztály sem rendelkezett, noha hasonlíthatatlanul több lehetőségük volt a propagandára és az agitációra, mint nekünk.

Ha felvetjük háromesztendős tapasztalatunk eredményének kérdését (egyes döntő területeken ugyanis nehéz egy év eredmé-

nyeit összegezni), ha feltesszük magunknak a kérdést, hogy végső fokon mivel magyarázhatók a nálunk sokkal erősebb ellenségen aratott győzelmeink, azt kell felelnünk: azzal, hogy a Vörös Hadsereg szervezetében a munkásoknak és a dolgozó parasztságnak a kizsákmányolók összessége ellen irányuló szövetségén belül nagyszerűen érvényesült a következetes és szilárd proletár vezetés. Hogyan történhetett ez? Miért vállalta a parasztság zöme ezt olyan szívesen? Azért, mert ez a túlnyomó többségében párton kívüli tömeg meg volt győződve arról, hogy az egyetlen menekvés számára a Szovjethatalom támogatása. És persze nem könyvekből, nem a propaganda hatására, hanem saját tapasztalata alapján győződött meg erről. Meggyőzte a polgárháború tapasztalata, különösen mensevikjeinknek és eszereinknek a kisparaszti gazdaság bizonyos jellemző vonásaihoz közelebb álló szövetsége. A kistulajdonosok e pártjainak a földbirtokosokkal és tőkésekkel való szövetsége kapcsán szerzett tapasztalatok, valamint a Kolcsakkal és Gyenyikinnel kapcsolatban szerzett tapasztalatok meggyőzték a parasztttömegeket arról, hogy nincs középút, hogy a következetes és erélyes szovjetpolitika a helyes politika, hogy a proletariátus vaskezű vezetése az egyetlen eszköz, amely megmenti a parasztot a kizsákmányolástól és az erőszaktól. És csak azért, mert meg tudtuk győzni erről a parasztot, csak azért járt politikánk, a szüntelen és minden módon való meggyőzéssel párosult kényszer politikája ilyen óriási sikerrel.

Most pedig arra kell felhívnunk a figyelmet, hogy a munka frontjára való átállás során, új körülmények között és nagyobb arányokban, de ugyanaz a feladat merül fel előttünk, amely előtt akkor álltunk, amikor a fehérgárdisták ellen viseltünk háborút, amikor a munkás- és paraszttömegek olyan lelkesedését és olyan erőfeszítését tapasztaltuk, amilyen más államok egyetlen háborújában sem volt és nem is lehetett. A pártonkívüli parasztok, ahhoz az arzamaszi paraszthoz hasonlóan, akinek szavait az imént idéztem*, megfigyeléseik és életismeretük alapján arra a meggyőződésre jutottak, hogy a kizsákmányolók könyörtelen ellenségeik, és könyörtelen hatalomra van szükség elnyomásukhoz. És mi a nép olyan tömegeit sorakoztattuk fel a háborúban való tudatos részvételre és a háború tevékeny támogatására,

* Lásd *Lenin* Művei 31. köt. Szikra 1951. 509. old

mint soha azelőtt. Az, hogy a párthoz tartozó és párton kívüli munkások és a párton kívüli parasztok (márpedig a parasztok tömegükben párton kívüliek) egy szálig együttérezzenek a háborúval, megértsék a háborút, ez egyetlen politikai rendszernél sem volt tapasztalható, azoknak az arányoknak még tizedrészében sem, amilyen arányokban a Szovjethatalomnál tapasztaltuk. Ezzel magyarázható, hogy végül is legyőztük az erős ellenséget. Itt beigazolódik a marxizmus egyik legmélyértelműbb, egyszersmind pedig legegyszerűbb és legérthetőbb tétele. Minél nagyobb a lendület, minél nagyobb arányúak a történelmi akciók, annál több ember vesz részt ezekben az akciókban, és fordítva, minél mélyebb átalakítást akarunk végrehajtani, annál inkább fel kell keltenünk iránta az érdeklődést, annál inkább kell törekednünk arra, hogy tudatosan foglaljanak állást mellette, annál inkább kell újabb milliókat és tízmilliókat meggyőznünk ennek szükségességéről. Forradalmunk végső fokon azért hagyott messze maga mögött minden más forradalmat, mert a Szovjethatalom révén tízmilliókat vont be az állam építésébe azok közül, akiket azelőtt nem érdekelt ez az építés. Most vizsgáljuk meg ebből a szempontból azoknak az új feladatoknak kérdését, amelyek előtt álltunk, amelyek a Szovjethatalom határozatainak tucatjaiban és százaiban ez alatt az idő alatt önök előtt elvonultak, amelyek a Munka és Honvédelem Tanácsa munkájának kilenctized részét (erre a továbbiakban még visszatérünk) és a Népbiztosok Tanácsa munkájának valószínűleg több mint felét alkották — a gazdasági feladatokat: az egységes gazdasági terv megteremtését, az oroszországi közgazdaság alapjainak átszervezését, a kisparaszti gazdaság alapjainak átszervezését. Ezek olyan feladatok, amelyek megkövetelik, hogy a szakszervezetek tagjait egy szálig bevonjuk ebbe a teljesen új dologba, amely a kapitalizmus idején távol állt tőlük. Vessék most fel azt a kérdést, hogy megvan-e ma a gyors, feltétlen győzelemnek az a feltétele, amely a háború idején kialakult, az a feltétel, amelynek lényege az, hogy a tömegeket bevonjuk a munkába. Meg vannak-e győződve a szakszervezeti tagok és a pártonkívüliek többsége új módszereink, a gazdasági építéssel kapcsolatos új, nagy feladataink szükségességéről, meg vannak-e győződve minderről ugyanúgy, mint ahogy meg voltak győződve arról, hogy mindent oda kell adniuk a

háború céljaira, mindent fel kell áldozniuk azért, hogy a háború frontján győzelmet arathassunk? Ha így vetik fel a kérdést, azt kell válaszolniuk: kétségtelen, hogy nincsenek. Távolról sincsenek annyira meggyőződve erről, mint kellene.

A háború olyan dolog volt, amely már évszázadok és évezredek óta érthető és megszokott jelenség. A földesurak egykori erőszakoskodása és kegyetlenkedése annyira nyilvánvaló volt, hogy könnyű volt a meggyőzés, és még a leggazdagabb gabonatermő határvidékek parasztságát, amely a legkevésbé volt kapcsolatban az iparral, még ezt a parasztságot sem volt nehéz meggyőzni arról, hogy mi a dolgozók érdekeiért viselünk háborút, s így nem volt nehéz csaknem az egész nép lelkesedését kiváltani. Nehezebb lesz elérni azt, hogy a paraszttömegek és a szakszervezeti tagok most megértsék ezeket a feladatokat, megértsék, hogy nem élhetnek tovább a régi módon, hogy véget kell vetni a tőkés kizsákmányolásnak, bármilyen erős gyökeret eresztett is évtizedek folyamán. Arra kell törekednünk, hogy mindenki megértse, hogy Oroszország a mienk, hogy csakis mi, a munkások és parasztok tömege tudjuk átalakítani tevékenységünkkel, szigorú munkafegyelmünkkel a régi gazdasági létfeltételeket, és hogy csakis mi tudjuk megvalósítani a nagy gazdasági tervet. Más kivezető út nincs. Elmaradunk és továbbra is el fogunk maradni a tőkésországok mögött; levernek bennünket, ha nem tudjuk helyreállítani gazdaságunkat. Ez az oka annak, hogy a régi igazságokat, amelyeket az imént említettem, azt a régi igazságot, hogy a szervezeti feladatoknak nagy jelentőségük van, hogy munkafegyelemre van szükség, hogy a szakszervezetek rendkívül fontos szerepet töltenek be, különösen ebben a tekintetben, hiszen nincsen más szervezet, amely nagy tömegeket egyesítene — hogy ezeket a régi igazságokat nemcsak ismételgetnünk kell, hanem világosan fel kell ismernünk azt is, hogy bekövetkezett az a pillanat, amikor a katonai feladatokról át kell térnünk a gazdasági feladatokra.

Katonai téren teljes sikert arattunk, s most fel kell készülnünk, hogy ugyanolyan sikerrel hajthassunk végre még nehezebb feladatokat, amelyek lelkesedést és önfeláldozást követelnek a munkások és parasztok óriási többségétől. Az új feladatok szükségességéről meg kell győzni az emberek százmillióit, akik nem-

zedékről nemzedékre rabságban és elnyomásban éltek, akikben elfojtottak minden önálló tevékenységet, a munkások millióit, akik szakszervezeti tagok, de politikailag még nem öntudatosak, akik nem szokták meg, hogy gazdának érezzék magukat, ezeket a milliókat meg kell szervezni, mégpedig nem arra, hogy szembeszálljanak a hatalommal, hanem arra, hogy támogassák, tovább vigyék és következetesen végrehajtsák saját munkáshatalmuk intézkedéseit. Ez az átmenet nehézségekkel jár; egyszerűen a megfogalmazás szempontjából ez nem új feladat. De új feladat annyiban, hogy a gazdasági feladat most merül fel először teljes nagyságában, s nekünk meg kell látnunk és nem szabad elfelejtenünk azt, hogy a gazdasági fronton a háború sokkal nehezebb és sokkal tartósabb lesz; ahhoz, hogy ezen a fronton győzelmet arathassunk, több munkást és parasztot kell kezdeményező, aktív és odaadó harcossá tennünk. És ezt megtehetjük — erről tanúskodnak a gazdasági építés terén szerzett tapasztalataink —, mert annak felismerése, hogy a különféle bajok, a fagyoskodás, az éhség és mindenféle nélkülözések a termelőerők elégtelenségéből fakadnak, mélyen benne gyökerezik a tömegben. Most arra kell összpontosítanunk figyelmünket, hogy az agitációt és a propagandát a politikai és katonai érdekek vágányáról a gazdasági építés vágányára állítsuk át. Ezt sokszor hangoztattuk, de még mindig nem eleget, és én azt gondolom, hogy azok között a rendszabályok között, amelyeket a Szovjethatalom ebben az évben foganatosított, különösen nagy jelentősége van annak, hogy az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács mellett a termelési propaganda irányítására Központi Irodát létesítettek, hogy ennek az Irodának a munkáját egyesítették a Politikai Felvilágosítás Legfőbb Bizottságának munkájával, hogy újabb lapokat indítottak, amelyek a termelési tervnek megfelelően épülnek fel, mégpedig nemcsak oly módon, hogy a figyelmet a termelési propagandára fordítják, hanem oly módon is, hogy ezt a propagandát országos méretekben megszervezik.

A termelési propaganda országos méretű megszervezését a mai politikai helyzet sajátosságai teszik szükségessé. Erre egyaránt szüksége van a munkásosztálynak, a szakszervezeteknek és a parasztságnak, erre a legnagyobb szüksége van államapparátusunknak, amelyet korántsem használunk ki eléggé erre a célra. Azt

tudjuk, hogyan kell vezetni az ipart, hogyan kell felkelteni a tömegek érdeklődését, ezen a téren ezerszer több elméleti ismeretünk van, mint amennyit ezekből az ismereteinkből a gyakorlatban alkalmazunk. El kell érnünk, hogy minden szakszervezeti tagnak érdeke legyen a termelés, és minden szakszervezeti tag megértse, hogy Szovjet-Oroszország csak akkor győzhet, ha növeljük a termelést, ha fokozzuk a munka termelékenységét. Szovjet-Oroszország csak ezen az úton vethet tíz évvel hamarabb véget azoknak a borzalmas viszonyoknak, amelyek között ma van, annak az éhínségnek és tüzelőhiánynak, amelytől ma szenved. Ha nem értjük meg ezt a feladatot, esetleg elveszünk mindannyian, mert gyenge apparátusunk miatt visszavonulásra kényszerülünk, minthogy a kapitalisták, miután kissé lélegzethez jutottak, bármikor újra megindíthatják a háborút, mi pedig akkor nem leszünk olyan helyzetben, hogy a háborút folytathassuk. Nem leszünk akkor képesek milliós tömegeink súlyát érvényesíteni, s ebben az utolsó háborúban vereséget szenvedünk. Az a helyzet, hogy eddig a háborúk hosszú sora döntötte el minden forradalom, minden hatalmas forradalom sorsát. Ilyen hatalmas forradalom a mi forradalmunk is. Befejeztük a háborúk egyik szakaszát, fel kell készülnünk a másik szakaszra, de hogy mikor következik be ez a második szakasz, azt nem tudjuk, és el kell érnünk, hogy a háború kitörése pillanatában a helyzet magaslatán legyünk. Ez az oka annak, hogy nem szabad lemondanunk a kényszerítő rendszabályokról, nemcsak azért, mert fenntartjuk a proletariátus diktatúráját, amelyet mind a parasztтömegek, mind a párton kívüli munkások már megértettek; a parasztтömegek és a párton kívüli munkások mindent tudnak proletárdiktatúránkról, és nem rettegnek tőle, nem félnek tőle, támaszt és erőt, vagyis olyasmit látnak benne, amit szembe állíthatnak a földbirtokosokkal és tőkésekkel, és ami nélkül nem lehet győzni.

Ezt a tudatot, ezt a meggyőződést, amely a katonai és politikai feladatokkal kapcsolatban már a parasztтömegek testévé és vérévé vált, most a gazdasági feladatokra is át kell vinni. Ez az átmenet esetleg nem sikerül azonnal. Esetleg nem ússzuk meg anélkül, hogy bizonyos ingadozások ne mutatkoznának, s hogy a régi lazaság és kispolgári ideológia bizonyos mértékig fel ne ütne a fejet. Még nagyobb erőfeszítéssel és buzgalommal kell

munkához látnunk, s közben nem szabad megfeledkeznünk arról, hogy a párton kívüli parasztokat s a kevéssé tudatos szakszervezeti tagokat meg fogjuk győzni, mert hiszen az igazság a mi oldalunkon van, mert hiszen megcáfolhatatlan tény, hogy a háború második szakaszában a gazdasági élet helyreállítása nélkül nem győzhetjük le ellenségeinket; csak el kell érnünk azt, hogy a milliók és milliók tudatosabban viszonyuljanak a gazdasági fronton folyó háborúhoz. Ez a termelési propagandával megbízott Központi Iroda feladata, ez az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács feladata, ez minden pártmunkás feladata, ez a Szovjethatalom minden néven nevezendő apparátusának feladata, ez a feladata egész propagandánknak, amelynek világszerte elért sikereinket köszönhetjük, hiszen propagandánk világszerte mindig az igazat mondta és mondja a munkásoknak meg a parasztoknak, ezzel szemben más propaganda hazudik. Propagandánkat most arra kell átállítanunk, ami sokkal nehezebb, arra, ami a munkásoknak a műhelyben folyó mindennapi munkájával függ össze, bármilyen nehéz viszonyok között folyik is ez a munka, s bármilyen erősek is a tegnapi tőkés rendszer emlékei, amely arra nevelte a munkásokat és parasztokat, hogy ne bízzanak a hatalomban. A munkásokat és a parasztokat meg kell győzni arról, hogy az erők új egybehangolása nélkül, az állami egyesülés új formái nélkül, az ezzel a kényszerrel összefüggő új formák nélkül nem tudunk kijutni a gazdasági romlásnak abból a mocsarából, abból a szakadékából, amelynek szélén állunk, pedig már útban volnánk ahhoz, hogy kijussunk belőle.

Elvtársak, áttérek gazdasági politikánk néhány részletére és azokra a gazdasági feladatainkra, amelyek véleményem szerint jellemzik a mostani politikai helyzetet és az előttünk álló egész átmenetet. Mindenekelőtt agrártervezetünket kell megemlítenem, a Népbiztosok Tanácsának a mezőgazdasági termelés erősítését és fejlesztését, valamint a parasztgazdaság megsegítését célzó törvényjavaslatát, amely ez év december 14-én jelent meg nyomtatásban, s amelynek alapelveiről minden helyi funkcionárius már korábban, a törvényjavaslat lényegét ismertető külön rádióközleményből értesült.

Azonnal úgy kell megszervezni a dolgot, hogy ezt a törvényjavaslatot — a helyi tapasztalatokból kiindulva (ez a törvény-

javaslat ugyanis a helyi tapasztalatokból indul ki), ezt a vidéken máris észrevették — a kongresszuson, valamint a helyi végrehajtó bizottságok és végrehajtó bizottsági osztályok képviselőinek körében a legalaposabban megtárgyalják. Bizonyára nem akad ma már egyetlen olyan elvtárs sem, aki kételkedne abban, hogy a mezőgazdasági termelés fellendítése érdekében különleges és különösen erélyes megsegítési rendszabályokra van szükség, mégpedig nemcsak serkentő, hanem kényszerítő rendszabályokra is.

Mi kisparaszti ország voltunk és vagyunk, s így az áttérés a kommunizmusra számunkra hasonlíthatatlanul nehezebb, mint bármilyen más viszonyok között. Hogy ez az áttérés végbemehessen, ahhoz az szükséges, hogy a parasztok százszorta nagyobb mértékben vegyenek benne részt, mint a háborúban. A háború megkövetelhette, s a háborúnak meg is kellett követelnie a felnőtt férfilakosság egy részét. De a mi országunknak, ennek a paraszti országnak, amely most ki is van merülve, egy szálig mozgósítania kell az egész férfi és női munkás- és parasztlakosságot. Minket, kommunistákat, a földművelésügyi osztályok funkcionáriusait, nem nehéz meggyőzni arról, hogy szükség van az állam irányában fennálló kötelezettségek teljesítésére. Ebben, remélem, nem lesz közöttünk a legkisebb elvi nézeteltérés sem, amikor majd megvitatjuk a tanulmányozás céljából önök elé terjesztett december 14-i törvényjavaslatot. Más nehézségről van szó: a párton kívüli parasztok meggyőzéséről. A parasztok nem szocialisták. S ha úgy építjük fel szocialista terveinket, mintha a parasztok szocialisták volnának, az azt jelenti, hogy homokra építünk, azt jelenti, hogy nem értjük meg feladatainkat, azt jelenti, hogy három év alatt sem tanultuk meg ahhoz a szegényes és olykor kolduszegény valósághoz szabni hozzá programunkat, amelyben élünk, hogy három év alatt sem tanultuk meg ennek megfelelően vinni keresztül vállalkozásainkat. Világos képet kell magunknak alkotnunk azokról a feladatokról, amelyek előttünk állanak. Az első feladat, hogy összefogjuk a földművelésügyi osztályok kommunista funkcionáriusait, hogy általánosítsuk tapasztalatainkat, felkaroljuk azt, amit az egyes vidékeken megvalósítottak, s hogy bevegyük azoknak a törvényeknek tervezetébe, amelyeket a központban az állami intézmények nevében

a szovjetek összoroszországi kongresszusa nevében ki fogunk adni. És reméljük, hogy mi ezt önökkel együtt meg fogjuk tenni. De ez csak az első lépés. A második lépés pedig az, hogy meggyőzzük a párton kívüli parasztokat, éppen a párton kívülieket, mert a tömeg párton kívüli, és mert azt, amit megtehetünk, csak akkor tehetjük meg, ha el tudjuk érni, hogy ez a lényegében aktív és önállóan cselekvő tömeg tudatosabban ismerje fel annak szükségességét, hogy hozzá kell fognia ehhez a munkához. A parasztgazdaság nem élhet tovább a régi módon. Ha a háború első szakaszából ki is juthattunk, a második szakaszból nem kerülhetünk ki olyan könnyen, s ezért a kérdésnek erre az oldalára különös figyelmet kell fordítanunk.

Minden párton kívüli parasztnak meg kell értenie ezt a kétségtelen igazságot, és meg vagyunk győződve róla, hogy meg is érti. Nem hiába élte át ezt a szenvedésekkel teli, nehéz hat esztendőt. Nem hasonlít már a háború előtti parasztra. Súlyos szenvedéseken ment keresztül, sokat gondolkodott és sok olyan politikai és gazdasági nehézséget élt át, amelyek arra késztették, hogy sok mindent elfelejtsen, ami régen volt. Azt hiszem, ez a paraszt ma már maga is megérti, hogy a régi módon nem élhet tovább, hogy másképpen kell élnie, s nekünk minden propagandaeszközünket, az államhatalom birtoklásában rejlő minden lehetőségünket, minden tudásunkat, a párt minden eszközét és erejét a lehető legsürgősebben latba kell vetnünk annak érdekében, hogy meggyőzzük a párton kívüli parasztot, és csak akkor lesz meg a kellő alapja agrár-törvényjavaslatunknak, amelyet önök, természetesen a szükséges módosításokkal és kiegészítésekkel, remélem, egyhangúlag elfogadnak. Csak akkor lesz a törvényjavaslatnak ugyanolyan szilárd alapja, mint politikánknak, amikor a parasztok többségét meggyőzzük és bevonjuk ebbe a munkába, mert, amint Kurajev elvtárs a Tatár Köztársaság tapasztalatai alapján egyik cikkében helyesen mondotta: a dolgozó középparaszt és a szegényparaszt a Szovjethatalom barátja, a naplopó viszont az ellensége. Ez a való igazság, amelynek semmi köze a szocializmushoz, de amely annyira vitathatatlan és nyilvánvaló, hogy bármilyen falusi összejövetelen, a párton kívüli parasztok bármilyen gyűlésén átmegy a parasztok tudatába, és a dolgozó parasztlakosság óriási többségének meggyőződésévé válik.

Elvtársak, most, amikor a háború időszaka után a gazdasági építés felé fordultunk, a következőt szeretném leginkább hangsúlyozni. Kisparaszti országban fő és döntő feladatunk az, hogy át tudjunk térni az állami kényszerre annak érdekében, hogy fellendíthessük a parasztgazdaságot, a legszükségesebb, leghalaszthatatlanabb, a parasztok számára egészen természetes és érthető rendszabályokkal kezdve a dolgot. Márpedig ezt csak akkor tudjuk elérni, ha képesek leszünk további millió meg millió erre fel nem készült ember meggyőzésére. Erre kell beállítani minden erőnket és gondoskodnunk kell arról, hogy a felfrissített és megerősített erőszakapparátust a meggyőzés újabb lendületére alapozzuk és állítsuk, s akkor ezt a hadjáratot győzelmesen fogjuk befejezni. Most hadjáratot indítunk a paraszttömegek maradisagának, műveletlenségének és bizalmatlanságának maradványai ellen. A régi rendszabályokkal itt nem győzhetünk; a propagandának, az agitációnak és az elsajátított szervezett befolyásolasnak a modszereivel győzelmet aratunk és nemcsak azt érjük el, hogy dekrétumokat hoznak, intézményeket alapítanak és működésbe lép a papír — nem elég az, ha parancsok röpködnek —, hanem azt is, hogy tavasszal jobb legyen a vetés mint azelőtt volt, hogy a kisparaszt gazdaságát bizonyos mértékig megjavítsuk, még ha egészen kis mertékben is — minél elővigyázatosabban járunk el, annál jobb! — de a kisgazdaságnak ezt a javítását mindenáron tömeges méretekben kell végrehajtanunk. Ha helyesen fogjuk fel feladatunkat és minden figyelmünket a párton kívüli parasztra fordítjuk, ha erre összpontosítjuk három év alatt szerzett tudásunkat és tapasztalatunkat, akkor győzni fogunk. Ha nem győzünk, ha nem javítjuk meg a gyakorlatban tömeges méretekben a kisparaszt gazdaságát, nincs számunkra menekvés; ilyen alap nélkül semminemű gazdasági építés nem lehetséges, és akármilyen nagy terveink is vannak, azok egyenlők a — semmivel. Emlékezzenek erre az elvtársak és magyarázzák meg ezt jól a parasztoknak, mondják meg az arzamaszi párton kívüli parasztoknak, s ilyen van vagy tíz-tizenöt millió, hogy nem lehet vég nélkül éhezni és fázni, mert a háború következő szakaszában megdöntenek bennünket. Állami érdekről, a mi államunk érdekéről van szó. Aki itt a legkisebb mértékben is gyenge és ingadozik, az nagy bűnt követ el a munkás-paraszt hatalommal szem-

ben, az segíti a földbirtokost és a tőkést, márpedig a földbirtokosnak és a tőkésnek kéznél van a hadserege, ez a hadsereg készenlétben vár arra, hogy ránktámadhasson, mihelyt csak észreveszik, hogy gyengülünk. S mi nem erősödhetünk másként, csak úgy, hogy fejlesztjük fő támaszunkat: a földművelést és a városi ipart, ezt pedig csak akkor fejleszthetjük, ha meggyőzzük erről a párton kívüli parasztot, ha minden erőt mozgósítunk a megsegítésére és valóban segítséget is nyújtunk neki.

Mi elismerjük, hogy a paraszt adósai vagyunk. Papírpénzért vettünk tőle gabonát, kölcsönbe vettük tőle, ezt a kölcsönt vissza kell fizetnünk és vissza is fizetjük majd, ha már helyreállítottuk iparunkat. De hogy iparunkat helyreállíthassuk, szükség van a mezőgazdasági termelés fölöslegeire. Ez az oka annak, hogy agrár-törvényjavaslatunk nemcsak azért jelentős, mert gyakorlati célokat kell elérnünk, hanem azért is, mert mint gyújtópont körül, százával csoportosulnak körülötte a Szovjethatalom rendeletei és törvenyjavaslatai.

Most áttérek arra, hogyan alakul ki jelenleg nálunk ipari építésünk bázisa, amelyen megkezdhetjük Oroszország gazdasági erőinek újjáteremtését. S itt abból a halom beszámolóból, amelyet megkaptak vagy a napokban minden népbiztosságtól megkapnak, mindenekelőtt Közellátási Népbiztosságunk beszámolójának egyik helyére kell felhívnom a figyelmüket. A legközelebbi napokban minden egyes népbiztosság egész halom ténybeli anyagot bocsát majd beszámolóiban rendelkezésükre, amely összességében nyomasztólag hat bőségével, de ki kell választani ebből az anyagból azt, ami a leglényegesebb ahhoz, hogy sikert érhessünk el, bármilyen szerény is ez a siker, azt, ami egész gazdasági tervünk megvalósítása szempontjából a legfontosabb ahhoz, hogy helyreállíthassuk népgazdaságunkat és iparunkat. Így például az egyik ilyen fontos anyag terménybegyűjtésünket ismerteti. Ebben a könyvecskében, amelyet önöknek szétosztottak, a Közellátási Népbiztosság három évre terjedő beszámolójában. van egy táblázat, amelyből csak a végösszegeket olvasom fel, s ezeket is kikerekítve, mert számokat felolvasni, különösen pedig hallgatni nehéz dolog. Ezek a számadatok az évi begyűjtések eredményeit ismertetik. 1916. augusztus 1-től 1917. augusztus 1-ig 320 millió pudot, a következő évben 50, majd 100, illetőleg

200 millió pudot gyűjtöttek be. Ezek a számok: 320, 50, 100 és 200 — nagy vonásaiban a Szovjethatalom gazdaságtörténetét, a Szovjethatalom gazdasági munkáját, annak az alapnak előkészítését testesítik meg, amelynek birtokában igazában nekikezdhetünk építésünknek. A forradalom előtti 320 millió pud körülbelül az a minimum, amely nélkül építeni lehetetlen. A forradalom első évében 50 millió pud — ez igen nagy éhínséget, fagyoskodást, nyomort jelentett; a második évben 100 millió pud; a harmadikban 200 millió. A begyűjtés tehát minden évben megkétszereződött. Azok szerint az adatok szerint, amelyeket tegnap adott át nekem Szviderszkij, december 15-ig 155 millió pud gyűlt be. Most állunk először talpra. Körülbelül 300 millió pudos alappal rendelkezünk majd, de talán többel is, s ilyen alap nélkül nem is tudnánk helyreállítani az ország iparát, nem is gondolhatnánk a közlekedés újjáteremtésére, még csak hozzá sem foghatnánk az Oroszország villamosításával kapcsolatos nagy feladatok megvalósításához. Semmiféle szocialista ország, semmiféle munkás-paraszt államhatalom nem lehetséges, ha a munkások és parasztok közös erőfeszítése alapján nem képes olyan terményalapot teremteni, hogy biztosíthassa az iparban dolgozó munkások élelmezését, hogy lehetővé váljék számára oda küldeni a munkások tíz- és százezreit, ahol a Szovjethatalomnak szüksége van rájuk. Enélkül minden csak üres fecsegés lesz. A gazdaság igazi alapja — a terményalap. Ezen a téren is óriási sikereket értünk el. Ezekből a sikerekből kiindulva, ha megvan ez az alapunk, hozzáfoghatunk a népgazdaság helyreállításához. Tudjuk, hogy ezeket a sikereket óriási nélkülözések, a parasztok éhezése és takarmányhiánya árán értük el, ami még mind fokozódhat. Tudjuk, hogy az ez idei aszály hallatlanul fokozta a parasztok bajait és nélkülözését. Ezért előtérbe helyezzük a megsegítésükre irányuló intézkedéseket, amelyek az általam említett törvényjavaslatban vannak kifejtve. Ezt a terményalapot az ipar helyreállítását és a parasztság megsegítését szolgáló alapnak tekintjük. Ha ez az alapunk nincs meg, az államhatalom — semmi. Ilyen alap nélkül a szocialista politika vágyálom marad.

Gondolnunk kell arra, hogy a termelési propagandával, amelyet feltétlenül folytatni akarunk, a befolyásolásnak egy másik módja is párosul: a természetbeni jutalmazás.[115] A Népbiztosok

Tanácsának és a Honvédelmi Tanácsnak dekrétumai és rendeletei közt az egyik legjelentősebb a természetbeni jutalmazásról szóló törvény. Ezt a törvényt korántsem sikerült azonnal kiadnunk. Április óta, ha jól megnézzük, számtalan határozatot és rendeletet hoztak, s ezt a törvényt csak akkor adták ki, amikor közlekedésünk óriási erőfeszítésének eredményeképpen sikerült félmilliós terményalapot teremtenünk. Félmillió pud — ez igen szerény szám. Azok a beszámolók, amelyeket tegnap valószínűleg olvastak az „Izvesztyijá"-ban, azt mutatják, hogy ebből az 500 000 pudból 170 000 pudot máris elhasználtunk. Ez az alap, mint látják, nem valami tekintélyes és korántsem elegendő, de mégiscsak ráléptünk arra az útra, amelyen tovább megyünk majd. Ez azt bizonyítja, hogy nemcsak meggyőzéssel térünk át az új munkamódszerekre. Nem elég az, ha a munkásoknak és parasztoknak azt mondjuk: erősítsétek minden módon a munkafegyelmet. Ezenkívül segítséget is kell nekik nyújtani, meg kell jutalmazni azokat, akik a mérhetetlen nyomor után is hőstetteket hajtanak végre a munka arcvonalán. Alapot már teremtettünk, de ezt az alapot még korántsem használjuk fel kielégítő módon: a Népbiztosok Tanácsában számos olyan adattal rendelkezünk, amelyek arra utalnak, hogy a természetbeni jutalmazás a gyakorlatban gyakran a munkabér egyszerű megtoldását jelenti. Ezen a téren még sokat kell dolgoznunk. Amellett, hogy a központban tanácskozunk és további tervezeteket dolgozunk ki, a legfontosabb munkának — a helyszínen, a nagy tömegek körében végzett munkának is mennie kell. Nem nehéz megérteni, hogy az állam nemcsak meggyőzi, hanem jobb életkörülmények biztosításával meg is jutalmazza a jó dolgozókat, s ahhoz, hogy ezt megérthessük, nem kell szocialistáknak lennünk, s itt már eleve biztosítva van számunkra a párton kívüli munkások és parasztok tömegeinek rokonszenve. Csak szélesebb körben kell elterjesztenünk ezt a gondolatot és gyakorlatiasabban kell megszerveznünk a helyi munkát.

Ha mármost a fűtőanyag kérdésére térünk át, Rikov elvtárs téziseiben megtalálják azokat a számadatokat, amelyek nemcsak a fa, hanem az ásványolaj terén is világosan mutatják az elért javulást. Most, amikor az Azerbajdzsán Köztársaság munkásai óriási lelkesedésről tesznek tanúságot, amikor kialakultak

baratı kapcsolataink, amikor a Népgazdasági Tanács hozzáértő vezetőket bocsátott rendelkezésre, az ásványolaj terén jól mennek a dolgok és lassan a fűtőanyag tekintetében is saját lábunkra állunk. A havi 25 millió pudos donyeci széntermelést 50 millióra emeljük, annak a teljhatalommal felruházott bizottságnak a munkája következtében, amelyet Trockij elvtárs elnökletével a Donyec-medencébe küldtünk és amely határozatot hozott, hogy felelős és tapasztalt funkcionáriusokat küld oda munkára. Most küldtük oda Pjatakov elvtársat vezetőnek.

Ilyenformán a fűtőanyag tekintetében, hogy sikert érjunk el tettünk bizonyos intézkedéseket. A Donyec-medence, az egyik legnagyobb bázis, már a mi kezünkben van. A Népbiztosok Tanácsának és a Honvédelmi Tanácsnak a jegyzőkönyveiben megtalálhatjuk a Donyec-medencére vonatkozó rendeleteket. Ezekben a rendeletekben arról van szó, hogy igen tekintélyes elvtársakból összeállított bizottságokat küldünk a helyszínre, amelyek egyesítik a központi hatalom képviselőit és a helyi funkcionáriusokat. Erősebben kézbe kell venni a helyi munkát és azt hiszem, hogy ezeknek a bizottságoknak sikerülni is fog ez a dolog. Majd meg fogják látni, hogy milyen eredményekre vezet ezeknek a bizottságoknak a munkája, s a jövőben is fogunk szervezni ilyen bizottságokat.

Meg kell mondanom, hogy a fűtőanyag terén a hidraulikus tőzegkitermelési módszer alkalmazásával értük el az egyik legnagyobb sikert. A tőzeg az a fűtőanyag, amelyből nekünk nagyon sok van, de amelyet nem tudunk kihasználni, mert mindeddig elviselhetetlen körülmények között kellett dolgoznunk. És ez az új módszer hozzásegít minket ahhoz, hogy kikerüljünk a fűtőanyag-éhségből, amely gazdasági frontunkon az egyik legnagyobb veszélyt jelenti. Hosszú évekig nem tudunk majd kikerülni ebből a zsákutcából, ha megmarad nálunk a régi gazdálkodás Tőzegügyi Bizottságunk munkatársai segítségére voltak két orosz mérnöknek abban, hogy tető alá hozzák ezt a találmányt, és elérték, hogy ez az új kitermelési módszer most már igen közel áll a teljes megvalósuláshoz. Így hát nagy forradalom küszöbén állunk, amely gazdasági tekintetben hathatós támaszt jelent számunkra. Ne feledjük, hogy roppant mennyiségű tőzeggel rendelkezünk. De nem tudjuk kihasználni, mert nem küldhetünk embereket

erre a kényszermunkára. A tőkés rend megtehette, hogy kényszermunkára küldjön embereket. A tőkés államban az éhség kergette az embereket erre a munkára, a szocialista államban viszont nem küldhetünk embereket erre a kényszermunkára, onként pedig senki sem megy. A tőkés rend mindent a felső rétegek érdekében tett. Az alsó rétegekkel nem törődött.

Mindenütt több gépet kell beállítani, át kell térnünk minél nagyobb arányokban a gépi technika alkalmazására. A hidraulikus tőzegkitermelési módszer, amelyet a Legfőbb Népgazdasági Tanács olyan sikeresen előrelendített, lehetővé teszi, hogy roppant mennyiségben termeljük ki a tőzeget, és ugyanakkor szükségtelenné teszi szakképzett munkások bevonását, mivel e mellett a módszer mellett szakképzettséggel nem rendelkező munkások is dolgozhatnak. Ezek a gépek elkészültek és tanácsolnám a küldött elvtársaknak, hogy tekintsék meg a tőzegkitermelési munkálatokról készült filmet, amelyet Moszkvában bemutattak es amelyet a kongresszusi küldötteknek is be lehet mutatni. Ennek a filmnek a megtekintése után konkrét elképzelésünk lesz arról. hogy hol van a fűtőanyag-éhség legyőzésének egyik alapja. Elkészítettük az új kitermelési módszernél alkalmazásra kerülő gépeket, de rosszul készítettük el. A rendezés alatt álló külföldi árucsereforgalommal, a jóllehet féllegálisan, de fennálló kereskedelmi kapcsolatokkal összefüggő külföldi kiküldetések hozzásegítenek bennünket ahhoz, hogy ezeket a feltalálóink által tervezett gépeket kiváló minőségben állítsuk elő. És ezeknek a gépeknek a számán, a Tőzegügyi Főbizottság és a Legfőbb Népgazdasági Tanács e téren végzett munkájának sikerein fogjuk felmérni gazdasági sikereinket, mert hiszen a fűtőanyag-éhség legyőzése nélkül a gazdasági fronton nem arathatunk győzelmet. Ettől függ az is, hogy a közlekedés helyreállítása terén el tudunk-e érni döntő jelentőségű sikereket.

Egyébként már Jemsanov és Trockij elvtársak téziseiből látták, hogy ezen a téren hosszú évekre előre kidolgozott tervvel van dolgunk. Az 1042. számú rendelet öt évre szól, és öt év alatt helyreállíthatjuk közlekedésünket, csökkenthetjük a sérült mozdonyok számát, és, talán mint legnehezebbet, szeretném hangsúlyozni a 9. tézisnek azt az utalását, hogy ezt a határidőt máris közelebb hoztuk.

És most, amikor nagy, több évre szóló tervek jelennek meg, gyakran akadnak tamáskodó emberek, akik azt mondják: mit számítgassunk mi hosszú évekre előre, adja isten, hogy legalább azt el tudjuk végezni, ami most szükséges. Elvtársak, a kettőt össze kell tudnunk egyeztetni egymással; nem lehet dolgozni, ha nincs hosszabb időre szóló és komoly sikerre számító tervünk. Hogy ez valóban így van, azt a közlekedés munkájának kétségtelen javulása mutatja. Felhívom figyelmüket a 9. tézisnek arra a helyére, ahol arról van szó, hogy a közlekedés helyreállítására megszabott idő öt év volt, de ezt az időt máris csökkentettük, mert többet teljesítünk a normánál; a tézis a határidőt három és fél évben állapítja meg. Így kell dolgoznunk a többi gazdasági ágban is. És a Munka és Honvédelem Tanácsának egyre inkább ez lesz a gyakorlati, tényleges feladata. A tudományos és gyakorlati tapasztalatokat figyelve, a helyszínen szüntelen arra kell törekedni, hogy a tervet a kitűzött időnél előbb teljesítsék, hogy a tömegek lássák, hogy azt a hosszú időszakot, amely elválaszt bennünket az ipar teljes helyreállításától, a gyakorlat lerövidítheti. Ez tőlünk függ. Javítsuk a gazdaságot minden műhelyben, minden fűtőházban, minden területen, és akkor majd lerövidítjük ezt az időt. És le is rövidítjük. Ne féljenek az évek hosszú sorára szóló tervektől: nélkülük nincs gazdasági újjászületés, és tegyenek meg mindent annak érdekében, hogy ezeket a terveket mindenütt teljesítsék.

Elengedhetetlenül szükséges, hogy a gazdasági terveket meghatározott program szerint teljesítsük és hogy ennek a programnak gyorsabb teljesítését számon tartsuk és gyorsabb teljesítésére buzdítsunk: a tömegeknek nemcsak tudniuk, hanem érezniük is kell, hogy az éhínség, a fagyoskodás és a nyomor időszakának megrövidítése teljesen gazdasági terveink mielőbbi teljesítésétől függ. Az egyes termelési ágak terveit szigorúan össze kell hangolni, egybe kell kapcsolni és ezekből a tervekből kell összeállítani azt az egységes tervet, amelyre oly nagy szükségünk van.

Ezzel kapcsolatban az a feladat vár ránk, hogy a gazdasági népbiztosságokat egységes gazdasági központban fogjuk össze. Ennek a feladatnak megoldásához hozzáfogtunk, és megvitatás céljából önök elé terjesztjük a Népbiztosok Tanácsának és a Munka és

Honvédelem Tanácsának ez utóbbi intézmény újjászervezésével kapcsolatban kidolgozott rendeletét.

Önök meg fogják vitatni ezt a tervezetet, és remélem, hogy a szükséges módosításokkal egyhangúlag el fogják fogadni. Ez a tervezet tartalmát tekintve nagyon szerény, de nem kis jelentőségű, mert szükségünk van egy olyan szervre, amely jobban tudatában van feladatának, és egyesíti az egész előtérbe helyezett gazdasági munkát.

A kongresszus előtt kiadott irodalomban ugyanerre a feladatra tért ki Guszev elvtárs is brosúrájában, amely, közbevetőleg mondva, nem olyan sikerült, mint előző brosúrája. Guszev elvtárs brosúrájában elnagyolt tervet közölt a Munka és Honvédelem Tanácsának átalakításával kapcsolatban, amely szerint át kellene vinni ebbe az intézménybe számos tekintélyes funkcionáriust, akik között Trockij meg Rikov neve is szerepel. Én azon a véleményen vagyok, hogy ne engedjük ennyire szabadjára képzeletünket. Nem forgathatunk fel egy apparátust, amelyet három év alatt teremtettünk meg. Ismerjük az apparátus óriási fogyatékosságait, ezekről a fogyatékosságokról részletesen fogunk beszélni ezen a kongresszuson. Ezt a kérdést egyik legfőbb kérdésként tűztük napirendre. A szovjet apparátus megjavításának kérdésére gondolok. De most óvatosan, a szükséghez mérten kell dolgoznunk, a gyakorlati tapasztalat alapján kell megváltoztatnunk apparátusunkat. Guszev elvtárs kigúnyolja az általunk javasolt tervezetet, és azt mondja, hogy a Munka és Honvédelem Tanácsához hozzá akarjuk csapni a Földművelésügyi Népbiztosságot. Úgy van, a mi tervezetünk ezt javasolja. A tervezetben nagyon szerény helyet juttatunk a Munka és Honvédelem Tanácsának a Népbiztosok Tanácsa mellett működő Munka és Honvédelem Bizottsága formájában. Eddig minden alkotmány nélkül dolgoztunk a Munka és Honvédelem Tanácsában. A Népbiztosok Tanácsa és a Munka és Honvédelem Tanácsa hatáskörének keretei rosszul voltak megállapítva; néha túlléptük a határokat és törvényhozó testületként jártunk el. De ezen a téren egyetlenegyszer sem volt összeütközés. Ezekben az esetekben úgy oldottuk meg a kérdéseket, hogy azonnal a Népbiztosok Tanácsa elé terjesztettük őket. Amikor kiderült, hogy a Munka és Honvédelem Tanácsából olyan szervet kell teremteni, amely jobban össze-

fogja a gazdaságpolitikát, az a kérdés merült fel előttünk, hogyan rendezzük törvényhozásilag a két intézmény viszonyát. Két terv van előttünk: először a Népbiztosok Tanácsa és a Munka és Honvédelem Tanácsa hatáskörének elhatárolására vonatkozó terv. De ennek megvalósítása sok erőt követel meg a törvények kidolgozása terén, rengeteg papírt kell elpazarolni, és ez még mindig nem biztosíték arra, hogy elkerüljük a hibákat.

Más utat fogunk követni. A Munka és Honvédelem Tanácsát majdnem egyenrangúnak tartották a Népbiztosok Tanácsával. Lemondunk erről a gondolatról. Legyen belőle a Népbiztosok Tanácsa mellett működő bizottság. Kiküszöbölünk egy csomó súrlódást és közelebb kerülünk a tényleges megvalósításhoz. Ha a Népbiztosok Tanácsának valamelyik tagja elégedetlen — gyerünk a kérdéssel a Népbiztosok Tanácsa elé, hiszen néhány óra alatt össze lehet hívni. Ezzel kiküszöböljük a hivatalok közötti súrlódásokat és a Munka és Honvédelem Tanácsát gyorsan működő szervvé tesszük. Ez nem könnyű feladat. Összefügg az egységes gazdasági terv tényleges megteremtésének feladatával. Az a feladat, amelynek érdekében mégiscsak dolgoztunk egy keveset és amelyet két éven át készítettünk elő, abban áll, hogy egyesítsük a gazdasági népbiztosságokat. Ezért hívom fel figyelmüket erre a Munka és Honvédelem Tanácsáról szóló törvényjavaslatra, és remélem, hogy a szükséges kiegészítésekkel jóváhagyják, és akkor a gazdasági népbiztosságok egyesítésével kapcsolatos munka simábban, gyorsabban, erőteljesebben és határozottabban fog menni.

Rátérek az utolsó pontra, a villamosítás kérdésére, amelyet külön kérdésként tűztek a kongresszus napirendjére, és amelyről előadói beszédet is fognak hallani. Azt hiszem, mi itt igen nagy fordulat tanúi vagyunk, amely mindenesetre a Szovjethatalom nagy sikereinek kezdetéről tanúskodik. Az összoroszországi kongresszusok szószékén ezután nemcsak politikusok és olyanok fognak megjelenni, akik a közigazgatás terén dolgoznak, hanem mérnökök és agronomusok is. A legboldogabb korszak kezdete ez, amikor egyre kevesebb lesz a politikus, ritkábban és nem olyan hosszan fognak beszélni a politikáról, ezzel szemben többet fognak beszélni a mérnökök és az agronómusok. Hogy igazán áttérjünk a gazdasági építésre, ezt a szokást az összoroszországi szovjetkongresszusoknak kell bevezetniük és végig át kell ver-

nie minden szovjetnek, szervezetnek, újságnak, a propaganda és agitáció minden szervének, minden intézménynek.

A politikát kétségtelenül megtanultuk, itt már nem lehet rászedni bennünket, ezen a téren megvan a bázisunk. De a gazdasággal rosszul állunk. Mostantól kezdve a legjobb politika — a kevesebb politika. Szólaltassanak meg több mérnököt és agronómust, tanuljanak tőlük, ellenőrizzék a munkájukat, a kongresszusok és az értekezletek ne gyűlésező szervek legyenek, hanem a gazdasági sikerek ellenőrzésének szervei, olyan szervek, amelyekben igazán megtanulhatjuk a gazdasági építést.

Hallani fogják az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1920. február 7-i rendelete alapján alakított Állami Villamosítási Bizottság jelentését. A Legfőbb Népgazdasági Tanács elnöksége február 21-én aláírta az ennek a bizottságnak összetételéről szóló végleges rendeletet, és elsősorban a Legfőbb Népgazdasági Tanács legkiválóbb szakemberei és munkatársai közül több mint százan, a Közlekedésügyi Népbiztosság és a Földművelésügyi Népbiztosság legjobb erőivel karöltve, csak ezzel az üggyel foglalkoznak. Az Oroszországi Állami Villamosítási Bizottság munkájának eredményei rendelkezésünkre állanak ennek a kis kötetnek formájában, amelyet ma vagy holnap ki fognak osztani önöknek[116]. Remélem, nem fognak megijedni ettől a kis kötettől. Azt gondolom, hogy nem lesz nehéz meggyőznöm önöket ennek a kis kötetnek különös jelentőségéről. Szerintem ez a mi második pártprogramunk. Van egy pártprogramunk, amelyet Preobrazsenszkij és Buharin elvtársak egy kisebb terjedelmű, de a legnagyobb mértékben értékes könyvecskében kitűnően megmagyaráztak. Ez politikai program, amely felsorolja feladatainkat, megmagyarázza az osztályok és a tömegek közötti viszonyokat. De arra is gondolnunk kell, hogy ideje valóban rálépni erre az útra, és felmérni annak gyakorlati eredményeit. A mi pártprogramunk nem maradhat csupán a párt programja. Ennek a programnak gazdasági építésünk programjává kell válnia, mert különben mint pártprogram is rossz. Ezt a programot ki kell egészíteni egy másik pártprogrammal, az egész népgazdaság újjáteremtésének és modern technikai színvonalra emelésének a munkatervével. Villamosítási terv nélkül nem térhetünk át a valóságos építésre. Amikor a földművelés, az ipar és a közlekedés helyreállításáról, ezeknek harmonikus összefogásáról

beszélunk, szükségképpen nagy, átfogó gazdasági tervről kell beszélnünk. Nem tehetunk egyebet, mint hogy elfogadjuk a tervet; persze ezt csak első, megközelítő tervként fogadjuk el. Ez a pártprogram nem lesz olyan változatlan, mint igazi programunk, amelyet csak pártkongresszusokon lehet megváltoztatni. Nem, ezt a programot mindennap, minden műhelyben, minden egyes járásban javítani, csiszolni, tökéletesíteni és módosítani fogják. Szükségünk van rá mint olyan vázlatra, amelyre egész Oroszország úgy tekint, mint egy nagy gazdasági tervre, amely legalább tíz évre szól, és megmutatja, hogyan lehet megteremteni Oroszországban ténylegesen a kommunizmushoz feltétlenül szükséges gazdasági alapot. Amikor a háború arcvonalán harcoltunk és győztesen kerültünk ki a harcból, ugyan mi volt az a hatalmas, serkentő lökés, amely megtízszerezte erőnket, energiánkat? A veszély tudata. Mindenki azt kérdezte: visszatérhetnek-e Oroszországba a földbirtokosok és a tőkések? És azt felelték: visszatérhetnek. Ezért feszítettük meg százszorosan erőnket, megfeszítettük és győztünk.

Vegyék szemügyre a gazdasági frontot és tegyék fel a kérdést: gazdaságilag lehetséges-e, hogy visszatérjen Oroszországban a kapitalizmus? Harcoltunk a „szuharevka"[117] ellen. A napokban a szovjetek összoroszországi kongresszusának megnyitása alkalmából, a Munkások és Vöröskatonák Moszkvai Szovjetje felszámolta ezt a nem valami épületes intézményt. *(Taps.)* A „szuharevka" nincs többé, de nem az a „szuharevka" az ijesztő, amelyet felszámoltak. A Szuharev téri egykori „szuharevkát" felszámolták, ezt nem volt nehéz felszámolni. Az ijesztő „szuharevka" az, amely ott él minden egyes kistulajdonos lelkében és tevékenységében. Ezt a „szuharevkát" fel kell számolni. Ez a „szuharevka" a kapitalizmus alapja. Amíg ez a „szuharevka" megvan, Oroszországban visszatérhetnek a tőkések és erősebbek lehetnek, mint mi. Ezt világosan fel kell ismernünk. Ez legyen munkánk fő serkentője és tényleges sikereink előfeltétele, zsinórmértéke. Amíg kisparaszti országban élünk, a kapitalizmus számára Oroszországban szilárdabb gazdasági alap van, mint a kommunizmus számára. Erről nem szabad megfeledkeznünk. Mindenki, aki gondosan figyeli a falu életét, összehasonlítva a város életével, tudja, hogy a kapitalizmus gyökereit még nem irtottuk ki, a belső ellenség fundamentumát, alapját még nem ástuk alá. Ez az ellenség a

kisgazdaság segítségével tartja magát és annak, hogy a belső ellenséget megfosszuk talajától, egyetlen eszköze van: az, hogy az ország gazdaságát, beleértve a földművelést is, új technikai alapra, a modern nagyüzemi termelés technikai alapjára visszük át. Ilyen alap csak az elektromosság lehet.

A kommunizmus — Szovjethatalom plusz az egész ország villamosítása. Máskülönben az ország kisparaszti ország marad, s ennek világosan tudatában kell lennünk. Mi gyengébbek vagyunk, mint a kapitalizmus, mégpedig, nemcsak világméretekben, hanem az országon belül is. Ezt mindenki tudja. Ezt mi felismertük, és el fogjuk érni, hogy gazdasági bázisunk kisparasztiból nagyiparivá váljék. Csak amikor az országot villamosítottuk, amikor az ipart, a mezőgazdaságot és a közlekedésügyet a modern nagyipar technikai alapjára helyeztük, csak akkor győzünk majd véglegesen.

Már kidolgoztuk az ország villamosításának előzetes tervét, ezen a terven kétszáz legjobb tudományos és műszaki erőnk dolgozott. Kidolgoztunk egy tervet, amely hosszú időszakra, legalább tíz évre meghatározza anyagi és pénzügyi előirányzatunkat. Ez a terv megjelöli, hogy hány millió hordó cement és hány millió tégla szükséges a villamosítás végrehajtásához. Hogy a villamosítás feladatát pénzügyi tekintetben megvalósíthassuk, 1—1,2 milliárd aranyrubelra van szükségünk. Önök tudják, hogy aranyalapunkból korántsem tudjuk ezt az egész összeget fedezni. Terményalapunk sem nagy. Ezért kénytelenek vagyunk ezeket az előirányzatokat koncessziók útján fedezni, a szerint a terv szerint, amelyről beszéltem. Az előirányzatból majd meglátják, hogy ezen az alapon hogyan tervezzük iparunk és közlekedésünk helyreállítását.

Nemrégiben alkalmam volt részt venni egy parasztünnepségen, Moszkva kormányzóság volokalamszki kerületének egyik távol eső helységében, ahol a parasztoknak villanyvilágításuk van[118] Az utcán népgyülést rendeztek, a tömegből előlépett egy paraszt és beszédet mondott, amelyben üdvözölte a paraszti életnek ezt az új eseményét. Azt mondta, hogy mi, parasztok sötétségben éltünk, s lám, most kigyúlt a fény, „nem természetes fény, amely világosságot visz majd bele paraszti sötétségünkbe". Én részemről nem lepődtem meg ezeken a szavakon. A párton kívüli paraszt-

tömeg számára persze „nem természetes" fény a villanyfény, a mi számunkra viszont az nem természetes, hogy a parasztok évszázadokon és évezredeken át sötétségben, nyomorban, a földbirtokosok és tőkések elnyomása alatt élhettek. Ebből a sötétségből nem olyan könnyű kikerülni. De most arra kell törekednünk, hogy minden villanytelep, amelyet építünk, valóban a felvilágosítás fellegváravá váljék, hogy úgyszólván — villamos népműveléssel foglalkozzek. Van egy kidolgozott villamosítási tervünk, de megvalósítása hosszú évekre van tervezve. Mindenáron teljesítenünk kell ezt a tervet, és közelebb kell hoznunk teljesítésének határidejét. Itt ugyanazt kell tennünk, ami egyik első gazdasági tervünkkel, a közlekedés helyreállítására vonatkozó tervvel — az 1042. sz. parancsban közzétett tervvel történt, amely öt évre szólt, de megvalósításának idejét már most is három és fél évre szállítottuk le, mert normán felül teljesítik.

De tudnunk kell és gondolnunk kell arra, hogy a villamosítást nem valósíthatjuk meg, amikor írástudatlanok vannak nálunk. Nem elég az, ha bizottságunk törekszik az írástudatlanság felszámolására. Ez a bizottság igen sokat tett ahhoz képest, ami volt, de keveset ahhoz képest, amire szükség van. Nem elég az, ha az emberek írni-olvasni tudnak: kulturált, öntudatos, művelt dolgozókra van szükség, arra van szükség, hogy a parasztok többségének világos képe legyen az előttünk álló feladatokról. A párt e programjának azzá a legfontosabb tankönyvvé kell válnia, amelyet minden iskolában bevezetnek. Ebben a könyvben a villamosítás megvalósítására vonatkozó általános terv mellett Oroszország minden egyes körzetére vonatkozó külön tervek is szerepelnek. És minden olyan elvtársnak, aki hazautazik, lesz majd egy részletesen kidolgozott terve arra, hogy a saját körzetében hogyan kell megvalósítani a villamosítást, hogyan kell áttérni a sötétségből a normális életre. És elvtársak, lehetséges és szükséges is, hogy a kapott irányelveket a helyszínen összehasonlítsák, kidolgozzák, ellenőrizzék, és el kell érnünk, hogy arra a kérdésre, hogy mi a kommunizmus, minden egyes iskolában, minden egyes tanulókörben ne csak azt válaszolják, amit a párt programja tartalmaz, hanem arról is beszéljenek, hogy miképpen lehet kijutni a sötétségből.

A legjobb funkcionáriusok és a gazdasági szakemberek teljesítették a rájuk bízott feladatot: tervet dolgoztak ki Oroszország

villamosítására és gazdaságának helyreállítására. Most el kell érni, hogy a munkások és parasztok tudják, milyen nagy és nehéz ez a feladat, hogyan közelítsük meg ezt a feladatot, és hogyan lássunk hozzá.

Arra kell törekedni, hogy minden egyes gyár, minden egyes villanytelep a felvilágosodás bölcsőjévé váljék, s amikor majd Oroszországot a villanytelepek és hatalmas technikai berendezések sűrű hálózata fogja borítani, kommunista gazdasági építésünk példakép lesz az eljövendő szocialista Európa és Ázsia számára. *(Viharos, sokáig nem szűnő taps.)*

Először „A VIII. összoroszországi szovjetkongresszus gyorsírói jegyzőkönyve" c. könyvben jelent meg 1921-ben.

Lenin Művei. 31. köt. 1951. 511—535. old.

A SZAKSZERVEZETEKRŐL, A JELENLEGI HELYZETRŐL ÉS TROCKIJ HIBÁIRÓL[119]

Beszéd a VIII. szovjetkongresszus, az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanács és a Moszkvai Városi Szakszervezeti Tanács OK(b)P tagjainak együttes ülésén

1920 december 30

(Reszlet)

... A szakszervezetek az ipari proletariátusnak nemcsak történelmileg szükséges, hanem történelmileg elkerülhetetlen szervezetei, amelyek a proletárdiktatúra viszonyai között csaknem az egész proletariátust átfogják. Ez alapvető meggondolás, és Trockij elvtárs erről minduntalan megfeledkezik, nem ebből indul ki, ezt semmibe se veszi. Márpedig „A szakszervezetek szerepe és feladatai"-nak témája, amelyet ő felvetett, rendkívül széles körű.

Már az elmondottakból következik, hogy a szakszervezetek a proletárdiktatúra megvalósításában rendkívül fontos szerepet töltenek be. De milyen szerepet? Amikor rátérek ennek a kérdésnek, az egyik legfőbb elméleti kérdésnek a vizsgálatára, arra a következtetésre jutok, hogy ez a szerep rendkívül sajátságos. A szakszervezet, amely teljesen átfogja, szervezetbe tömöríti az ipari munkásokat, egyrészt a vezető, az uralkodó, a kormányzó osztály szervezete, azé az osztályé, amely a diktatúrát gyakorolja, azé az osztályé, amely az állami kényszert alkalmazza. A szakszervezet azonban nem állami szervezet, nem a kényszer szervezete, hanem nevelő szervezet, a tömörítés, az oktatás szervezete, iskola, az igazgatás iskolája, a gazdálkodás iskolája, a kommunizmus iskolája. Egészen szokatlan típusú iskola ez, mert itt nem tanítókkal és tanulókkal van dolgunk, hanem valami egészen sajátos kombinációjával annak, ami a kapitalizmusból megmaradt, mégpedig szükségképpen megmaradt, és annak, ami újat hoznak maguk a proletariátus forradalmi élenjáró osztályai — vagyis forradalmi élcsapata. Aki a szakszervezetek szerepéről beszél, anél-

kül, hogy ezeket az igazságokat számba venné, az elkerülhetetlenül egész sereg helytelen következtetésre jut.

A szakszervezetek, a proletárdiktatúra rendszerében elfoglalt helyüket tekintve, ha szabad így kifejeznünk magunkat, a párt és az államhatalom között állnak. A szocializmusba való átmenet időszakában elkerülhetetlen a proletariátus diktatúrája, de ezt a diktatúrát nem az egész ipari munkásságot átfogó szervezet valósítja meg. Miért nem? Erről a Kommunista Internacionálé II. kongresszusának téziseiben olvashatunk, amelyek általában a politikai párt szerepéről szólnak. Itt nem akarok erre a kérdésre kitérni. A lényeg az, hogy a párt úgyszólván magába gyűjti a proletariátus élcsapatát, és ez az élcsapat valósítja meg a proletariátus diktaturáját. És ha nincs olyan alap, mint a szakszervezetek, nem lehet a diktatúrát megvalósítani, nem lehet állami funkciókat gyakorolni. Ezeket a funkciókat ugyancsak valamilyen új típusú intézmények hálózata útján kell gyakorolni, nevezetesen a szovjet apparátus útján. Miben rejlik ennek a helyzetnek sajátszerűsége a gyakorlati következtetések szempontjából? Abban, hogy a szakszervezetek teremtik meg az élcsapat *kapcsolatát* a tömegekkel, a szakszervezetek győzik meg mindennapi munkájuk során a tömegeket, annak az egyedüli osztálynak a tömegeit, amely képes arra, hogy bennünket a kapitalizmusból a kommunizmusba átvezessen. Ez az egyik sajátszerűség. Másrészt pedig a szakszervezetek az államhatalom „tartalékai". Ez tehát a szakszervezetek szerepe a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet időszakában. Ezt az átmenetet egyáltalán nem lehet megvalósítani, ha nincsen meg annak az egyedüli osztálynak a hegemóniája, melyet a kapitalizmus a nagyipari termelés számára nevelt, és melyet nem kötnek kistulajdonosi érdekek. De a proletariátus diktatúráját nem lehet az egész proletariátust átfogó szervezet útján megvalósítani. A proletariátus ugyanis nemcsak nálunk, az egyik legelmaradottabb kapitalista országban, hanem minden más tőkésországban is még mindig annyira szétforgácsolt, annyira elnyomott, néhol annyira meg van vesztegetve (éppen az imperializmus által egyes országokban), hogy az egész proletariátust átfogó proletár szervezet nem valósíthatja meg közvetlenül a proletárdiktatúrát. A diktatúrát csak az az élcsapat valósíthatja meg, amely magába gyűjtötte az osztály forradalmi energiáját.

Ily módon mintegy fogaskerekek rendszere jön létre. Ilyen a mechanizmusa a proletárdiktatúra voltaképpeni alapjának, a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet voltaképpeni lényegének. Már ebből látható, hogy amikor Trockij elvtárs az első tézisben elsősorban és éppen a szakszervezetek válságáról beszél és „eszmei zűrzavart" emleget, akkor itt az alapvető kérdésben van valami elvi tévedés. Ha válságról beszélünk, akkor azt csupán a politikai helyzet elemzése után tehetjük. „Eszmei zűrzavart" éppen Trockijnál tapasztalhatunk, mert éppen a szakszervezetek szerepének a kapitalizmusból a kommunizmusba való átmenet szempontjából alapvető kérdésében szem elől téveszti, nem veszi számításba, hogy itt több fogaskerék bonyolult rendszeréről van szó, és egyszerű rendszer nem lehetséges, mert a proletárdiktatúrát nem lehet megvalósítani a proletariátus egészét felölelő szervezet útján. Nem lehet megvalósítani a diktatúrát néhány „hajtószíj" nélkül, amelyek az élcsapatot összekapcsolják az élenjáró osztály tömegével, ezt pedig a dolgozók tömegével . . .

1921-ben jelent meg
külön brosúraként.

Lenin Művei. 32. köt.
1953. 1—4. old.

ELŐADÓI BESZÉD A SZAKSZERVEZETEK SZEREPÉRŐL ÉS FELADATAIRÓL A KONGRESSZUS KOMMUNISTA FRAKCIÓJÁNAK ÜLÉSÉN[120]

1921 január 23

(Részlet)

... Tobb mint husz esztendeje harcolunk a pártban, bebizonyítottuk a munkásoknak — nem szóval, hanem tettekkel —, hogy a párt különleges valami, hogy öntudatos, önfeláldozó embereket követel, hogy a párt elkövet ugyan hibákat, de kijavítja őket, hogy vezet és kiválasztja azokat az embereket, akik tudják, milyen út áll még előttunk, milyen akadályokat kell még leküzdenünk. A párt nem csapja be a munkásokat. Nem tesz olyan ígéreteket, amelyeket nem lehet teljesíteni. És ha önök átugorják a szakszervezeteket, akkor önök miatt egész munkánk, mindaz, amit három év alatt elvégeztünk, semmivé válik, minden kérdésessé válik. Buharin elvtárs, akivel beszéltem erről a hibáról, azt mondta: „Lenin elvtárs, maga mindenbe belekötött."

A kötelező erejű jelöléseket úgy képzelem el, hogy azokat a párt Központi Bizottságának vezetésével eszközlik. De akkor milyen jogokat biztosítunk? Hiszen akkor semmiféle blokkot sem lehet létrehozni. A munkások és a parasztok — két különböző osztály. Ha húsz év alatt elérjük, hogy az egész országot villamosítjuk, akkor azt hallatlanul gyorsnak mondhatjuk. Ez nem megy máról holnapra. Akkor majd beszélhetünk arról, hogy a jogokat átruházzuk a szakszervezetekre, addig viszont ez a munkások becsapása volna. A proletariátus diktatúrája a legszilárdabb hatalom a világon, mert a bizalmat itt tettekkel vívják ki, és mert a párt gondosan ügyelt arra, hogy ez a hatalom ne gyengüljön.

De mit jelent ez?

Vajon minden munkás tudja, hogyan kell az államot igazgatni? A gyakorlati emberek tudják, hogy ez mesebeszéd, hogy nálunk a szakmailag szervezett munkások milliói átélik azt, amit mi mondottunk, hogy a szakszervezet a kommunizmus és az igazgatás iskolája. Ha a munkások ezekben az években végigjárják az iskolát, meg fogják tanulni az igazgatást, de ez lassan megy. Még az írástudatlanságot sem számoltuk fel. Tudjuk, hogy a parasztokkal kapcsolatban álló munkások könnyen kerülnek nem-proletár jelszavak befolyása alá. Ki foglalkozott igazgatással a munkások közül? Néhányezren egész Oroszországban, nem több. Ha azt mondjuk, hogy nem a párt végzi a jelölést és nem a párt igazgat, hanem maguk a szakszervezetek, akkor ez nagyon demokratikusan hangzik majd, ezzel talán szavazatokat is lehet szerezni, de nem sokáig. Ez pusztulásba vinné a proletárdiktatúrát.

Olvassák el az elvtársak a Kominternek II. kongresszusának a határozatát. A Komintern határozatai és döntései bejárták az egész világot. Nemrégiben a szocialisták kongresszusa Franciaországban megmutatta, hogy mi ebben az országban, ahol igen nagy a sovinizmus, megszereztük a többséget, pártszakadást idéztünk elő, a korrupt vezetőket elkergettük, és ezt a szindikalisták ellenére tettük. S ők mindannyian elfogadták elméletünket, a legjobb munkások, a legjobb vezetők mind. Még az egész világ szindikalistái is, a forradalmi szindikalisták, hozzánk jönnek. Magam is találkoztam amerikai szindikalistákkal, akik jártak nálunk és most azt mondják: „Valóban, párt nélkül nem lehet irányítani a proletariátust." Az elvtársak ezt jól tudják. S a proletariátushoz semmiképpen sem méltó, hogy a szindikalizmus karjaiba vesse magát, hogy kötelező erejű jelölésekről beszéljen a „termelők összoroszországi kongresszusaira". Ez veszélyes dolog, ez aláássa a párt vezető szerepét. Most az országban a szervezett munkások százalékos aránya elenyészően csekély. S a parasztság zöme a pártot fogja követni azért, mert a párt politikája helyes, mert a legnehezebb napokban, a breszti béke idején, a párt tudott ideiglenesen áldozatokat hozni- és visszavonulni, és ez helyesnek bizonyult. Hát ezt csak úgy sutba dobhatjuk? Vajon mindez véletlen? Ez annak az eredménye, amiért

a párt évtizedeken át dolgozott. A bolsevikoknak, akik húszesztendős pártiskolát jártak ki, mindenki hisz.

A vezetéshez az edzett kommunista forradalmárok hadseregére van szükség, ez megvan, neve: párt. Az egész szindikalista ostobaságot, a termelők kötelező erejű jelölését — mindezt papírkosárba kell dobni. Ha erre az útra lépunk, az a valóságban ezt jelenti: a pártot félretesszük, a valoságban Oroszországban nem lehet proletárdiktatúra. Pártkotelességemnek tartottam, hogy ezt az álláspontot az elvtársak előtt ismertessem, s ezt véleményem szerint gyakorlati tételek formájában kifejti az a platform, melynek neve „Az OKP X. kongresszusának határozattervezete", s amelyet Lenin, Zinovjev, Tomszkij, Rudzutak, Kalinyin, Kamenyev, Lozovszkij, Petrovszkij, Szergejev és Sztálin írt alá. Lozovszkij, aki nem központi bizottsági tag, azért szerepel itt, mert dolgozott abban a szakszervezeti bizottságban, amelyből Sljapnyikov és Lutovinov sajnos kilépett. A munkások majd eldöntik, helyesen tette-e Sljapnyikov, hogy kilépett. Ha nem tette helyesen, akkor ezért pálcát törnek fölötte. Meg vagyok győződve róla, hogy minden öntudatos munkás el fogja fogadni ezt a platformot, s pártunk jelenlegi nézeteltérései megmaradnak a vezetők lázbetegségének, a munkások pedig korrigálják ezeket a nézeteltéréseket, őrhelyükön maradnak, megvédik a pártfegyelmet, és — bármi áron is — vállvetett gyakorlati, tevékeny, körültekintő munkával emelik a termelést és meghozzák nekünk a teljes győzelmet. *(Hosszan tartó taps.)*

Megjelent: „A II. összoroszországi bányászkongresszus bulletinje"
I sz. 1921. január 25.

Lenin Művei. 32. kot.
1953. 48—50. old.

MÉG EGYSZER A SZAKSZERVEZETEKRŐL, A JELENLEGI HELYZETRŐL, TROCKIJ ÉS BUHARIN HIBÁIRÓL[211]

POLITIKA ÉS GAZDASÁG DIALEKTIKA ÉS EKLEKTICIZMUS

(Részlet)

... Nézzük a „széles körű vita" hasznának kérdését. Itt is azt fogjuk látni, hogy a politikai hibák elvonják a figyelmet a gazdasági feladatokról. Én elleneztem az ún. „széles körű" vitát, és Trockij elvtárs hibájának, politikai hibájának azt tartottam és azt tartom, hogy felrobbantotta a szakszervezeti bizottságot, amelynek komoly vitát kellett volna folytatnia. A Buharin vezette ütköző csoport politikai hibájának azt tartom, hogy nem értették meg az ütköző feladatait (itt is eklekticizmussal cserélték fel a dialektikát); éppen az „ütköző" szempontjából kellett volna dühödt energiával fellépniük a széles körű vita ellen és a vitának a szakszervezeti bizottságban való lefolytatása mellett. Lássuk, mi történt.

December 30-án Buharin ilyen kijelentésekre ragadtatta magát: „mi proklamáltuk a munkásdemokrácia új, szent jelszavát, amelynek az a lényege, hogy valamennyi kérdést a széles nyilánosság elé kell vinni, nem pedig szűk körű kollégiumokban, kis gyűléseken, holmi baráti testületben megtárgyalni. És igenis azt állítom, hogy amikor a szakszervezetek szerepének kérdését ilyen óriási gyűlés elé visszük, mint a mai, akkor nem visszafelé, hanem előre teszünk egy lépést" (45. old.). És ez az ember vádolta meg Zinovjevet azzal, hogy locsog és hogy túlzásba viszi a demokráciát! Hiszen éppen ez a legtisztább locsogás és „kotyogás", teljes meg nem értése annak, hogy a formális demokratizmust alá kell rendelni a forradalmi célszerűségnek!

Szemernyivel sem állunk jobban Trockijjal. Trockij ezzel vádol: „Lenin mindenáron le akarja venni a napirendről, meg akarja hiúsítani a kérdés lényege feletti vitát" (65. old.). Kijelenti: „Világosan megmondottam a Központi Bizottságban, hogy miért nem dolgoztam a bizottságban: amíg meg nem engedik nekem, úgy mint minden más elvtársnak, hogy ezeket a kérdéseket teljes terjedelmükben ismertessem a pártsajtóban, addig semmiféle eredményt nem várok e kérdések zárt ajtók mögötti megtárgyalásától, s ennélfogva a bizottságban folyó munkától sem." (69. old.).

S az eredmény? Egy hónap sem telt el azóta, hogy Trockij december 25-én elkezdte a „széles körű vitát", és aligha van száz felelős pártfunkcionárius közül egy is, akinek nem a könyökén jön ki ez a vita, aki nem ismeri fel, hogy ez a vita haszontalan (ha ugyan nem rosszabb). Mert Trockij elrabolta a párt idejét a szavakról, rossz tézisekről folytatott vitával, lepocskondiázta és „zárt ajtók mögötti" tárgyalásnak nevezte éppen a *szakszerű*, gazdasági szempontokból kiinduló tárgyalást egy olyan bizottságban, amelynek az lett volna a feladata, hogy a gyakorlati tapasztalatokat tanulmányozza és ellenőrizze, hogy — e tapasztalatokon okulva — a valódi „termelő" munkában *előre haladjon, nem pedig visszafelé*, az eleven élettől holmi „termelési légkörök" holt skolasztikája felé.

Nézzük a hírhedt „összenövést". December 30-án azt tanácsoltam, hogy erről hallgassunk, mert *nem tanulmányoztuk saját* gyakorlati tapasztalatainkat, márpedig e nélkül az előfeltétel nélkül az összenövésről folytatott vita feltétlenül üres locsogássá fajul, arra vezet, hogy a párt erőit feleslegesen *elvonjuk* a gazdasági munkától. Trockijnak erre a pontra vonatkozó téziseit, amelyekben azt javasolja, hogy a népgazdasági tanácsokban $^1/_3$—$^1/_2$, és $^1/_2$—$^2/_3$ arányban legyenek képviselve a szakszervezetek — bürokratikus tervkovácsolásnak neveztem.

Ezért nagyon megharagudott rám Buharin, aki, amint a gyorsírói feljegyzés 49. oldalán látom, körülményesen és részletesen bizonygatta nekem, hogy „amikor néhányan egybegyűlnek és beszélgetnek valamiről, nem szabad magukat süketnémáknak tettetniük" (betű szerint ezt olvashatjuk az említett oldalon!). Megharagudott Trockij is, és így kiáltott fel:

„Mindannyiukat kérem, jegyezzék fel maguknak, hogy Lenin elvtárs ezt ezen és ezen a napon burokratizmusnak nevezte, én pedig bátorkodom megjövendölni, hogy ezt néhány hónapon belul tudomásul fogják venni, és zsinórmértékül fog szolgálni, hogy az Összoroszországi Központi Szakszervezeti Tanácsban, a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban, a vas- és fémmunkások Központi Bizottságában és a fémosztályon stb. a funkcionáriusok harmada vagy fele olyan funkcionárius legyen, aki mindkét intézménynél működik ...” (68. old.)

Amikor ezt elolvastam, megkértem Miljutyin elvtársat (a Legfőbb Népgazdasági Tanács helyettes elnökét), hogy küldje el nekem az összenövés kérdésére vonatkozó *nyomtatott* beszámolónkat. Gondoltam magamban: hozzáfogok szép lassan *gyakorlati tapasztalataink tanulmányozásához,* mert elviselhetetlenül unalmas „általános pártfecsegéssel” foglalkozni (Buharin kifejezése, 47. old., amely talán éppúgy „szállóigévé” lesz, mint a nevezetes „átrostálás”) — csak úgy a levegőbe, anyag nélkül, tények nélkül, és nézeteltéréseket, definíciókat, „termelési demokráciákat” szopni ki az ujjunkból.

Miljutyin elvtárs elküldött nekem néhány könyvet, többek között „A Legfőbb Népgazdasági Tanács beszámolóját a VIII. összoroszországi szovjetkongresszuson” (Moszkva, 1920; az előszó kelte: 1920. december 19.). A 14. oldalon van egy táblázat, amely feltünteti, mi a munkások aránya az igazgatási szervekben. Közlöm ezt a táblázatot (mely a Kormányzósági Népgazdasági Tanácsoknak és a vállalatoknak csak egy részét öleli fel):

Ezekből

Igazgatási apparátus	Összlet-szám	Munkások	%-ban	Szakemberek	%-ban	Alkalmi stb.	%-ban
A Legfőbb Népgazdasági Tanács és a Kormányzósági Népgazdasági Tanácsok elnöksége	187	107	57,2	22	11,8	58	31,0
A főigazgatóságok, főosztályok, kozpontok és főbizottságok kollégiumai	140	72	51,4	31	22,2	37	26,4
Testületi és egyszemélyi felelősségen alapuló üzemi igazgatóságok	1143	726	63,5	398	34,8	19	1,7
Összesen	1470	905	61,6	451	30,7	114	7,7

Tehát a munkások aránya már most átlag 61,6 százalék, tehát közelebb van a $^2/_3$-hoz, mint az $^1/_2$-hez. Máris *be van bizonyítva*, milyen bürokratikus tervkovácsolás az, amit erről téziseiben Trockij elvtárs írt. Beszélni, vitatkozni, platformokat írni arról, hogy „$^1/_3$-tól $^1/_2$-ig" vagy „$^1/_2$-től $^2/_3$-ig" — mindez a legüresebb „általános pártfecsegés", mely elvonja az erőket, az eszközöket, a figyelmet, az időt a *termelő*munkától, mindez komoly tartalom nélküli politizálgatás. Egy olyan bizottságban viszont, ahol volnának tapasztalt emberek, ahol nem volnának hajlandók téziseket írni anélkül, hogy a tényeket tanulmányozták volna, eredményesen lehetne foglalkozni a tapasztalatok megvizsgálásával — mondjuk azzal, hogy (ezer „mindkét intézménynél működő funkcionárius közül") egy-két tucatot megkérdezünk, összevetjük az ő benyomásaikat és következtetéseiket az objektív statisztikai adatokkal, megkíséreljük, hogy szakszerű, gyakorlati útmutatásokat kapjunk a jövőre vonatkozólag: arra vonatkozólag, hogy ilyen és ilyen tapasztalati eredmények mellett azonnal tovább kell-e haladni ugyanabban az irányban, vagy némileg meg kell-e változtatni és hogyan kell megváltoztatni az irányt, a munka módszereit és formáját, avagy pedig az ügy érdekében meg kell-e állni, újra meg újra meg kell-e vizsgálni a tapasztalatokat, egyet-mást talán egészen átalakítani stb. stb.

Az igazi „gazdasági szakember", elvtársak (engedjék meg, hogy én is foglalkozzam már egy kicsit „termelési propagandával"!), tudja, hogy a tőkések és a trösztök szervezői még a leghaladottabb országokban is évekig, olykor tíz esztendeig és még tovább is foglalkoztak saját gyakorlati tapasztalataik (és mások gyakorlati tapasztalatai) tanulmányozásával, kijavították, átalakították azt, amit megkezdtek, visszafordultak, sokszor javítottak, hogy megtalálják az igazgatásnak, a magasabb és alacsonyabb beosztású vezető tisztviselők stb. kiválasztásának azt a rendszerét, amely a szóban forgó ügynek teljesen megfelel. Így volt ez a kapitalizmus idején, amely gazdasági munkájában az egész civilizált világon *évszázados tapasztalatokra és szokásokra* támaszkodott. Mi viszont új talajon építünk, mely megkívánja, hogy igen hosszú ideig kitartóan és türelmesen dolgozzunk azoknak a szokásoknak átalakításában, amelyeket a kapitalizmus örökül hagyott ránk és amelyeket csak nagyon fokozatosan tudunk

átformalni. Teljesen helytelen, ha valaki úgy nyúl hozzá ehhez a kérdéshez, amint azt Trockij tette. „Van-e — kiáltott fel december 30-i beszédében —, van-e munkásainknak, párt- és szakszervezeti funkcionáriusainknak termelési képzettsége? van vagy nincs? Én azt válaszolom: nincs" (29. old.). Nevetséges ilyen kérdést így felvetni. Mintha azt kérdezné valaki, hogy van-e valamely hadosztálynak elég nemezcsizmája? van vagy nincs?

Nekünk minden bizonnyal tíz év múlva is azt kell majd mondanunk, hogy nincs minden párt- és szakszervezeti funkcionáriusnak elegendő termelési képzettsége. Aminthogy tíz év múlva sem lesz valamennyi párt-, szakszervezeti, katonai funkcionáriusunknak elegendő katonai képzettsége. De a termelési képzés *alapját* leraktuk azzal, hogy vagy ezer munkás, szakszervezeti tag és küldött részt vesz a vállalatok igazgatásában és igazgatja a vállalatokat, ipari központokat és a még felsőbb szerveket. A „termelési képzésnek", *saját magunk*, régi illegálisok és hivatásos újságírók képzésének alapelve az, hogy magunk hozzálássunk és másokat is megtanítsunk arra, hogy hozzálássanak saját gyakorlati tapasztalataink igen figyelmes és igen alapos tanulmányozásához, ebből az elvből kiindulva: „kétszer mérj, egyszer vágj". Kitartóan, lassan, óvatosan, tárgyilagosan, szakszerűen kell megvizsgálni, mit tett ez az ezer ember, munkájukat pedig még óvatosabban és szakszerűbben kell kijavítani, és csak akkor szabad előre haladni, ha teljesen be van bizonyítva, hogy az adott módszer, az adott igazgatási rendszer, az adott arány, az emberek adott kiválasztása stb. megfelelő. Ez a „termelési képzettség" alapvető, lényeges, feltétlen szabálya, és éppen ezt a szabályt sérti meg Trockij elvtárs valamennyi tézisével, egész kérdésfelvetésével. Trockij elvtársnak valamennyi tézise, egész platform-brosúrája olyan, hogy ezeknek hibái a párt figyelmét és erejét a gyakorlati „termelő" munkáról üres, tartalmatlan szócsatákra terelték.

DIALEKTIKA ÉS EKLEKTICIZMUS „ISKOLA" ÉS „APPARÁTUS"

... Nézzük meg, mi is a mostani szakszervezet mint a termelés igazgatásának „apparátusa". Láttuk: nem teljes adatok szerint körülbelül 900 munkás — szakszervezeti tagok és küldöttek —

igazgatja a termelést. Növeljék ezt a számot, ha úgy tetszik, akár tízszeresére vagy akár százszorosára, még azt is feltételezzük — azért hogy önöknek engedményt tegyünk és megmagyarázzuk alapvető hibájukat —, hogy a leközelebbi jövőben az „előrehaladás" ilyen valószínűtlenül gyors lesz — még akkor is azt látjuk, hogy a szakszervezeti tagok egész hatmilliós tömegéhez viszonyítva az *igazgatásban* közvetlenül részvevők száma csak egy elenyésző hányad. S ebből még világosabban látható, hogy alapvető hibát követ el az, aki egész figyelmét a „vezető rétegre" összpontosítja, mint Trockij, s aki a szakszervezetek termelési szerepéről és a termelés igazgatásáról beszél, figyelmen kívül hagyva, hogy $98^1/_2\%$ *tanul* (6 000 000—90 000 = 5 910 000 = az összlétszám $98^1/_2\%$-a) *és soká kell tanulnia.* Nem iskola *és* igazgatás, hanem az *igazgatás i s k o l á j a.*

Trockij elvtársnak, amikor december 30-án Zinovjevvel polemizált és azzal vádolta őt, teljesen alaptalanul és jogtalanul, hogy elutasítja a „kinevezések rendszerét" vagyis a Központi Bizottságnak azt a jogát és kötelességét, hogy kinevezzen, véletlenül egy rendkívül jellemző szembeállítás csúszott ki a száján:

... Zinovjev — mondotta — túlságosan propagandisztikusan nyúl hozzá minden gyakorlati, szakmai kérdéshez, s elfelejti, hogy ez nemcsak agitációs anyag, hanem olyan kérdés, amelyet adminisztratív úton kell eldönteni" (27. old.)

Én azonnal részletesen megmagyarázom, milyen *lehetne* a szóban forgó kérdés merőben adminisztratív kezelése. Éppen abban rejlik Trockij elvtárs alapvető hibája, hogy *azokhoz a kérdésekhez,* amelyeket maga vetett fel, platform-brosúrájában, *adminisztrátorként* nyúlt hozzá (helyesebben csapott le rájuk), holott *ezekhez* a kérdésekhez *kizárólag mint propagandista* nyúlhatott volna hozzá, így kellett volna hozzányúlnia.

Valóban. Mi a jó Trockijnál? Nem a téziseiben, hanem a *beszédeiben* — kivált, amikor megfeledkezik a szakszervezeti funkcionáriusok állítólagos „konzervatív" szárnya ellen folytatott balsikerű polémiájáról — kétségtelenül jó és hasznos a *termelési propaganda.* Ha Trockij elvtárs gyakorlati „gazdasági" munkát végzett volna a szakszervezeti bizottságban, akkor mint a Termelési Propaganda Országos Irodájának tagja és munkatársa szóban és írásban kétségkívül sokat használhatott volna (és két-

ségkívul fog használni) az ugynek. Hibája: a „platform-tézisek". Vörös fonalként húzódik rajtuk végig a szakszervezeti „válság", a szakszervezetek „két irányzata", az OKP programjának értelmezése, a „szovjet trade-unionizmus", a „termelési képzés", az „összenövés" kérdésének adminisztrációs kezelése. Most felsoroltam Trockij „platformjának" valamennyi fő témáját, és jelenleg éppen ezeknél a témáknál, a Trockij rendelkezésére álló anyaggal, kizárólag a propagandisztikus módszer lehet helyes.

Az állam a kényszer területe. Őrültség volna lemondani a kényszerről, különösen a proletariátus diktatúrájának korszakában. Az „adminisztrálás" és a dolgok adminisztratív kezelése itt feltétlenül szükséges. A párt a proletariátusnak közvetlenül kormányzó élcsapata, a proletariátus vezetője. A ráhatás specifikus eszköze, az élcsapat megtisztításának és megacélozásának eszköze: a pártból való kizárás — nem pedig a kényszer. A szakszervezet az államhatalom tartaléka, a kommunizmus iskolája, a gazdálkodás iskolája. E téren a specifikus és legfőbb dolog *nem* az igazgatás, hanem a *„kapcsolat"* „a központi" (és persze helyi) „állami igazgatás, a népgazdaság és a *dolgozók nagy tömegei között"* (amint azt pártprogramunk leszögezi, a gazdasági résznek a szakszervezetekkel foglalkozó 5. §-ában).

Vörös fonalként húzódik végig Trockij egész platform-brosúráján ez az egész helytelen kérdésfeltevés, ennek a viszonynak a meg nem értése.

Képzeljük el, mi lett volna, ha Trockij ugyanezt a hírhedt „összenövést" platformja többi témájával kapcsolatban kidolgozta volna, s más oldalról fogta volna meg az egész kérdést. Képzeljük el, mi lett volna akkor, ha brosúráját teljes egészében annak a feladatnak szentelte volna, hogy az „összenövésnek" 900 esete közül részletesen megvizsgál mondjuk 90 esetet, olyan eseteket, amikor szakszervezeti tagok és a szakszervezeti mozgalom állandó funkcionáriusai közül való elvtársak egyidejűleg betöltenek iparigazgatási tisztségeket a Legfőbb Népgazdasági Tanácsban és szakszervezeti bizalmi tisztségeket. Képzeljük el, hogy ezt a 90 esetet elemezte volna egy részleges statisztikai vizsgálat adataival együtt a Munkás-Paraszt Felügyelet és az illetékes népbiztosságok revizorainak és instruktorainak a beszámolójával és jelentéseivel együtt, vagyis elemezte volna az admi-

nisztratív szervek adatai alapján, elemezte volna a munka eredményei és sikerei, a termelés sikerei stb. szempontjából. Ha így nyúl hozzá a kérdéshez, akkor ez helyes adminisztratív módszer lett volna, és teljes mértékben igazolta volna az „átrostálás" vonalát, vagyis a figyelem összpontosítását arra, hogy kit kell elmozdítani, kit áthelyezni, kit kinevezni, milyen követeléseket kell támasztani máris a „vezető réteggel" szemben. Ha Buharin a cektranisták[122] által kiadott, január 3-i petrográdi beszédében azt mondotta, hogy Trockij régebben az „átrostálás" álláspontján állott, most viszont ezt feladta, akkor Buharin itt is a gyakorlatilag nevetséges, elméletileg marxista számára teljesen megengedhetetlen eklekticizmus hibájába esik. Buharin elvontan tárgyalja a kérdést, mert nem tudja (és nem is óhajtja) konkrétan tárgyalni. Mi pedig, a párt Központi Bizottsága és az egész párt, amíg adminisztrálni fogunk, vagyis igazgatni fogjuk az államot, sohasem fogunk lemondani és nem is mondhatunk le az „átrostálásról", vagyis az elmozdításról, áthelyezésről, kinevezésről, elbocsátásról stb. De Trockij platform-brosúrájában egyáltalán nem ezt az anyagot használja fel, egyáltalán nem vet fel „gyakorlati szakmai problémát". Nem a „gyakorlati szakmai problémáról" vitáztak Zinovjev és Trockij, vitázunk mi Buharinnal, vitázik az egész párt, hanem a „szakszervezeti mozgalom területén fellépő *irányzatokról*" (Trockij 4. tézisének vége).

Ez a kérdés lényegében politikai kérdés. Trockij hibáját eklektikus korrektúrákkal és kiegészítésekkel kijavítani, mint Buharin szeretné, aki természetesen telve van a leghumánusabb érzelmekkel és szándékokkal, éppen a kérdésnek — az adott, konkrét „kérdésnek" — lényegénél fogva nem lehet.

Itt egy és csakis egy megoldás lehetséges.

Először is: helyesen megoldani a „szakszervezeti mozgalom terén fellépő irányzatok", az osztályok kölcsönös viszonyának, a politika és a gazdaság kölcsönös viszonyának, az állam, a párt, a szakszervezet — mint „iskola" és apparátus stb. — specifikus szerepének politikai kérdését.

Másodszor: helyes politikai határozat alapján valósítsuk meg a termelési propagandát — helyesebben: folytassunk állandó, rendszeres, kitartó, türelmes, sok irányú, állandóan ismétlődő

termelési propagandát, mégpedig állami méretekben, egy állami intézmény nevében és vezetésével.

Harmadszor: „a gyakorlati szakmai kérdéseket" nem szabad belekeverni az irányzatokról folyó vitába, amely (mármint a vita) az „általános pártfecsegés" és a széles körű polémia előjoga, hanem szakszerűen, szakbizottságokban, tanúk meghallgatásával, a jelentések, a beszámolók, a statisztika tanulmányozása alapján kell azokat felvetni, és mindezek alapján — csakis mindezek alapján, csakis ilyen feltételek mellett — csak a megfelelő szovjet- vagy pártszev, vagy mindkét ilyen szerv döntése alapján szabad „átrostálni".

Trockijnál és Buharinnál azonban létrejött egy egyveleg a módszerben elkövetett politikai hibákból, s abból, hogy középen megszakítják az összekötő kapcsot, a hajtószíjakat, vaktában, oktalanul ráfontanak, lecsapnak az „adminisztrálásra". A hiba „elméleti" forrása — ha már Buharin „poharával" felvetette az elméleti forrás kérdését — világos. Buharin elméleti — adott esetben ismeretelméleti — hibája abban rejlik, hogy a dialektikát eklektikával cseréli fel. Buharin, minthogy eklektikusan vetette fel a kérdést, teljesen összezavarodott és a szindikalizmusig süllyedt. Trockij hibája: egyoldalúság, elfogultság, túlzás, önfejűség. Trockij platformja abból áll, hogy a pohár ivásra szolgáló eszköz, holott a szóban forgó pohárnak nincs is feneke.

Megjelent külön brosúraként.
A Munkás-, Paraszt- és Vöröskatona-küldöttek Moszkvai Szovjetje sajtóosztályának kiadása.
1921. január.
Lenin Művei. 32. köt.
1953. 78—82., 90—94. old.

A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG MUNKÁJÁRÓL

(Részlet)

A „Pravda" február 5-i, 25. számában kozolte az „Oroszországi Kommunista Párt Központi Bizottságának *utasításait* a Kozoktatásügyi Népbiztosság kommunista funkcionáriusainak (a népbiztosság újjászervezésével kapcsolatban)".

Sajnos, az első pontban háromszor is megismétlődik egy értelemzavaró sajtóhiba: „politechnikai" oktatás helyett „politikai" olvasható!!

Szeretném az elvtársak figyelmét felhívni ezekre az utasításokra, s szeretnék néhány különösen fontos ponttal kapcsolatban eszmecserét kezdeményezni.

1920 december végén a népmüvelés kérdéseivel kapcsolatban egy pártértekezletet tartottak. Ezen 134 szavazati és 29 tanácskozási joggal rendelkező küldött vett részt. Öt napig tanácskoztak Erről az értekezletről beszámol „A VIII. szovjetkongresszus közlonyének melléklete a népmüvelés kérdéseiről tartott pártértekezletről" (az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság kiadása, 1921. január 10). Az értekezlet határozataiból, az értekezletről szóló beszámolóból, az említett „közlönymellékletben" közölt minden egyes cikkből, kivéve Lunacsarszkij elvtárs bevezető cikkét és Grinyko elvtárs cikkét, látható, hogy a politechnikai oktatás kérdését helytelenül vetik fel, látható az a fogyatékosság, amelynek a leküzdésére a Központi Bizottság utasításai felhívják a népbiztosság és a kollégium „fő figyelmét": nevezetesen az általános fejtegetések és az elvont jelszavak iránti „rajongás".

A politechnikai oktatás kérdését pártprogramunk, a közoktatásüggyel foglalkozó szakasz 1. és 8. §-ában, lényegében eldöntötte. A Központi Bizottság utasításai éppen ezekre a pontokra utalnak. Az 1. §-ban a 17 éven aluliak *politechnikai oktatásáról*, a 8. §-ban a „tizenhét éven felüli személyek *általános politechnikai ismeretekkel egybekapcsolt* szakmai oktatásának széles körű fejlesztéséről van szó".

Ilyenformán a pártprogram teljesen világosan veti fel a kérdést. Az olyan elmefuttatás, hogy *„politechnikai vagy monotechnikai* oktatás" (éppen ezeket az idézőjelbe tett és általam kiemelt hallatlanul ostoba szavakat olvashatjuk az említett „közlönymelléklet" 4. oldalán) — az ilyen elmefuttatás gyökerében téves, kommunista részéről egyenesen megengedhetetlen, és csak azt mutatja, hogy nem ismerik a programot és az elvont jelszavakért értelmetlenül „rajonganak". Ha kénytelenek vagyunk is (az általános politechnikai oktatásról a szakmai politechnikai oktatásra való áttérésnél) a korhatárt *ideiglenesen* 17 évről 15-re leszállítani, a korhatár e leszállítását *„a párt kizárólag"* (a Központi Bizottság utasításainak 1. pontja) gyakorlati szükségességnek, olyan ideiglenes intézkedésnek *„tekinti"*, amelyet az „ország *elszegényedése* és *pusztulása idézett elő*".

Az olyan általánosságokban mozgó elmefuttatás, amely görcsösen igyekszik „megindokolni" a korhatár ilyen leszállítását — egyszerűen ostobaság. Elég volt az általános elmefuttatásokkal és az állítólagos teoretizálással való játékból! A munka egész súlypontját át kell helyezni a *„gyakorlati* tapasztalatok számbavételére és ellenőrzésére", „e tapasztalatok *eredményeinek* rendszeres *felhasználására"*.

Akármilyen kevés is nálunk a hozzáértő, képzett, pedagógiai *gyakorlattal* rendelkező ember, kétségtelenül mégis vannak ilyenek. Az a bajunk, hogy nem tudjuk felkutatni és a megfelelő vezető állásba helyezni őket, hogy nem tudjuk velük együtt *tanulmányozni* a szovjet építés gyakorlati tapasztalatait. Éppen ez nem látszott az 1920 decemberében lezajlott pártértekezleten, és ha ez nem látszik a közoktatásügy 163 — százhatvanhárom! — képviselőjének értekezletén, akkor egészen kétségtelen, hogy a kérdés felvetésében van valami általános, alapvető hiba, olyan

hiba, amely a párt Központi Bizottságának külön utasítását tette szükségessé.

A Közoktatásügyi Népbiztosságon két, csak két olyan elvtárs van, akikre különleges természetű feladatok hárulnak. Az egyik Lunacsarszkij elvtárs, a közoktatásügyi népbiztos, aki az általános irányítást végzi, a másik Pokrovszkij elvtárs, a helyettese, aki az irányítást először is mint a népbiztos helyettese végzi, másodszor mint állandó tanácsadó (és vezető) tudományos kérdésekben, általában a marxizmus kérdéseiben. Persze a pártban, ahol jól ismerik Lunacsarszkij elvtársat is, Pokrovszkij elvtársat is, senki sem kételkedik abban, hogy a Közoktatásügyi Népbiztosságon, a jelzett területeken, bizonyos mértékben mindketten „szakemberek". A többi funkcionárius közül egyiknek sem lehet ilyen *„szakterülete"*. Valamennyi funkcionáriusnak csak az lehet a „szakterülete", hogy megszervezik a hivatásos pedagógusoknak a munkába való bevonását, biztosítják e pedagógusok munkájának helyes irányát, és rendszeresen felhasználják a gyakorlati tapasztalatok eredményeit. Erről a Központi Bizottság utasításainak a 2. §-ában is, 3. §-ában is, 5. §-ában is szó esik.

A pártfunkcionáriusok értekezletén meg kellett volna hallgatni a szakembereket, olyan pedagógusokat, akiknek vagy tízéves gyakorlatuk van, és akik mindannyiunknak el tudják mondani, mi történt és mi történik ezen vagy azon a területen, teszem azt a szakmai képzés területén, és hogy a szovjet építés ezzel hogyan boldogul, mi jót valósítottunk meg, milyen példákat hozhatunk fel erre a jóra (ilyen példák bizonyára vannak, még ha csak kis számban is), milyen konkrét jelei vannak a legfőbb fogyatékosságoknak, és mi a módja e fogyatékosságok kiküszöbölésének.

A pártfunkcionáriusok értekezletén *nem* vették számba a *gyakorlati* tapasztalatokat, nem nyilatkoztak olyan pedagógusok, akik ezeket a tapasztalatokat így vagy úgy alkalmazták, ezzel szemben sikertelen erőfeszítéseket tettek „általánosságokban mozgó elmefuttatásokra" és „elvont jelszavak" értékelésére. Az egész pártnak, a Közoktatásügyi Népbiztosság valamennyi funkcionáriusának fel kell ismernie ezt a fogyatékosságot, és mind-

annyiunknak közös erővel hozzá kell látnunk kiküszöböléséhez. Szükség van arra, hogy a helyi funkcionáriusok az e téren szerzett tapasztalataikat kicseréljék és segítségére legyenek a pártnak abban, hogy kiemelje a példamutató kormányzóságokat, kerületeket, járásokat, tanintézeteket, vagy a példamutató pedagógusokat, akik jó eredményeket értek el viszonylag szűk, helyi keretek között vagy egy szakterületen. Ezekre a gyakorlat által már igazolt eredményekre támaszkodva kell az ügyet előbbre vinnünk, a helyi tapasztalatokat — kellő ellenőrzés után — az egész országban felhasználva, a tehetséges vagy egyszerűen jó képességű pedagógusokat felelősebb, nagyobb hatáskörű helyekre kell állítani stb.

A közoktatás terén (és intézményeiben) működő kommunista munkájának eredményeit elsősorban azon kell lemérni, hogyan áll a szakemberek bevonásának a dolga, hogyan tudja ezeket felkutatni, felhasználni, hogyan tudja megvalósítani a hivatásos pedagógus és a kommunista vezető együttműködését, hogyan tudja ellenőrizni, hogy mi és milyen mértékben *valósul meg az életben*, hogyan tud előbbre haladni — még ha csigalassúsággal is, roppant szerény méretekben, de csakis *gyakorlati* téren, *gyakorlati* tapasztalatok alapján. Ha viszont a Közoktatásügyi Népbiztosságon továbbra is bővelkedni fogunk olyan emberekben, akik a „kommunista vezetés" jogát vindikálják maguknak, gyakorlati téren pedig űr tátong majd, ha hiány lesz gyakorlati szakemberekben vagy egyáltalán nem akadnak ilyenek, ha nem tudjuk őket kiemelni, meghallgatni, tapasztalataikat figyelembe venni, akkor nem fogunk boldogulni. A kommunista vezetőnek azzal és csakis azzal kell a vezetéshez való jogát bebizonyítania, hogy *sok*, s mind több és több segítőtársat *talál* a gyakorlati pedagógusok között, hogy *ért* munkájuk támogatásához, ahhoz, hogy kiemelje *őket*, *az ő* tapasztalataikat nyilvánosságra hozza és tanulmányozza.

Ebben az értelemben jelszavunk feltétlenül ez legyen: *kevesebb* „vezetést", több gyakorlati munkát, vagyis kevesebb általános elmefuttatást, több tényt, mégpedig ellenőrzött tényt, ame-

lyekből kitűnik, hogy miben milyen feltételek mellett, mennyire haladunk előre, vagy topogunk egy helyben, vagy megyünk visszafelé. Az a kommunista vezető, aki a gyakorlati pedagógusok tanterveit kijavította, aki egy jó tankönyvet állított össze, aki akármilyen csekély, de mégis *gyakorlati téren megvalósítható* javítást eszközölt *tíz, száz, ezer* hivatásos pedagógus munkájának tartalmában, munkafeltételeiben — igazi vezető. Az a kommunista viszont, aki *beszél* a „vezetésről", és *nem ért hozzá,* hogy a szakembereket a gyakorlati munkára felhasználja, nem tudja elérni, hogy *ezek* gyakorlati eredményeket érjenek el, nem tudja felhasználni a tanítók százainak tapasztalatait, az olyan kommunista egy fabatkát sem ér.

Elég, ha átfutjuk ezt az igen jól összeállított könyvecskét: „Közoktatásügyi Népbiztosság. 1917. október — 1920. október. Rövid beszámoló" — és máris látjuk, hogy a Közoktatásügyi Népbiztosság egész munkája mindenekelőtt az említett fogyatékosságban szenved. Lunacsarszkij elvtárs tudatában van ennek, amikor az előszóban (5. old.) a „gyakorlatiasság kétségtelen hiányáról" beszél. De még sok kitartó munkára van szükség ahhoz, hogy ennek tudatára ébredjen a Közoktatásügyi Népbiztosság valamennyi kommunistája, és hogy a felismert igazságokat valóban átültessék az életbe. Az említett könyvecske azt mutatja, hogy kevés, hihetetlenül kevés tényt ismerünk; nem értünk a tények összegyűjtéséhez, nincs érzékünk ahhoz, hány kérdést kell felvetni és mely kérdésekre lehet (a mi kulturális színvonalunk mellett, a mi szokásaink mellett, a mi közlekedési eszközeink mellett) választ várni; nem tudjuk a gyakorlati tapasztalatok eredményeit összegyűjteni és általánosítani; üres „általánosságokban mozgó elmefuttatásokkal és absztrakt jelszavakkal" töltjük az időnket, de ahhoz nem értünk, hogy az ügyes tanítókat általában, különösen pedig az ügyes mérnököket és agronómusokat a technikai oktatásra felhasználjuk, hogy az üzemeket, szovhozokat, viszonylag jól vezetett gazdaságokat és villamos erőműveket a politechnikai oktatásra felhasználjuk.

A Szovjet Köztársaság e fogyatékosságok ellenére is előrehalad a közoktatásügy terén, ez kétségtelen. „Alulról", vagyis azokból a dolgozó tömegekből, amelyeket a kapitalizmus — egyrészt nyiltan, erőszakos úton, másrészt a képmutatás és csalás eszközei-

vel — elzárt a művelődés elől, hatalmas erejű törekvés tapasztalható a világosság, a tudás felé. Joggal lehetünk büszkék arra, hogy ezt a törekvést segítjük és szolgáljuk. De valósággal bűnt követnénk el, ha szemet hunynánk munkánk fogyatékosságai felett, afelett, hogy még nem tanultuk meg az oktatási apparátus helyes *megszervezését* . . .

„Pravda" 28. sz.
1921. február 9.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 32. köt.
1953. 119—124. old.

AZ EGYSÉGES GAZDASÁGI TERVRŐL

(Részlet)

... A VIII. szovjetkongresszus határozatában ezt olvassuk: „... A kongresszus ... *helyesnek tartja a Legfőbb Népgazdasági Tanács* stb. és különösen a „GOELRO" *munkáját Oroszország villamosítási terve kidolgozásával kapcsolatban* ... úgy értékeli ezt a tervet, mint *egy nagy gazdasági kezdeményezés első lépését*, megbízza az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságot stb., *hogy fejezzék be e terv kidolgozását és hagyják jóvá*, mégpedig okvetlenül a legrövidebb időn belül ... Megbízza továbbá, hogy tegyen meg mindent ennek a tervnek *legszélesebb körű propagálása* érdekében ... Ennek a tervnek a tanulmányozását be kell vezetni *a köztársaság kivétel nélkül minden tanintézetében*"[123] stb.

Semmi sem mutatja olyan szemléltetően apparátusunk gyengéit, különösen csúcsszerveink bürokratikus és intellektuel gyengéit, mint az a magatartás, amelyet Moszkvában ezzel a határozattal szemben tanúsítanak, mint azok a kísérletek, hogy ezt a határozatot teljesen ferdén „értelmezzék", sőt tudomásul se vegyék. A publicisták nem propagálják a kidolgozott tervet, hanem téziseket és üres fejtegetéseket írnak arról, hogyan kell hozzáfogni a terv kidolgozásához! A felfújt bürokraták a hangsúlyt tökéletesen bürokratikusan a terv „jóváhagyására" helyezik, s ezen nem a konkrét feladatok megállapítását értik (felépíteni ezt vagy azt, ekkor meg ekkor, ezt vagy azt megvásárolni külföldön stb.), hanem valami egészen zavarosat, olyasmit, mint egy *új* terv kidolgozása! Ezeknek az embereknek értetlensége hihetetlen, ilyen beszédeket lehet hallani: legalább részben helyre kell állítani a

régit, mielőtt az újat építenők; az elektrifikáció elektrofikcióra hasonlít; miért nem gazofikáció; a „GOELRO"-ban burzsoá szakemberek vannak, kevés a kommunista; a „GOELRO"-nak szakértő káderekre kell adnia, és nem az a feladata, hogy általános tervezéssel foglalkozó bizottságokat alakítson, stb.

Éppen a véleményeknek ez a zűrzavara veszedelmes, mert megmutatja a munkaképtelenséget, az intellektuel és bürokrata önhittségnek az igazi munka fölötti diadalát. Gúnyolódásuk a terv fantasztikus voltán, a gazofikációra vonatkozó kérdések stb. a tudatlanok önhittségét jellemzik. Csak úgy kapásból kijavítani a legjobb szakemberek százainak munkáját, banális tréfálkozásokkal elintézni a dolgot, és azzal kérkedni, hogy joguk van „nem jóváhagyni" — hát nem szégyen és gyalázat ez?

Meg kell végre tanulnunk a tudományt megbecsülni, elutasítani a dilettánsok és bürokraták „kommunista" gőgjét, meg kell végre tanulnunk rendszeresen dolgozni, saját tapasztalataink, saját gyakorlatunk felhasználásával!

Persze, a „tervek" éppen lényegüknél fogva olyan dolgok, hogy vég nélkül lehet róluk beszélni és vitázni. De nem szabad megengedni, hogy általánosságban fecsegjenek és vitatkozzanak az „elvekről" (a terv felépítésének „elveiről"), amikor hozzá kell fognunk az adott, egyetlen tudományos terv tanulmányozásához és a *gyakorlati* tapasztalatok útmutatásai alapján, valamint a részletesebb tanulmányozás alapján történő kijavításához. Persze, a bürokratának és a burokratáknak mindig joga lesz „jóváhagyni" vagy „jóvá nem hagyni". Ha okosan fogjuk fel ezt a jogot és okosan értelmezzük a VIII. kongresszus határozatait a kongresszus által helyesnek tartott és a legszélesebb körű propagálásra javasolt terv jóváhagyását illetően, akkor jóváhagyáson a megbízatások és utasítások egész sorát kell értenünk: ezt meg azt, ekkor meg ekkor, itt meg ott megvásárolni, ennek vagy annak az építését megkezdeni, ilyen vagy olyan anyagokat összegyűjteni és elszállítani. Ha viszont bürokratikusan értelmezzük a dolgot, akkor „jóváhagyás" a magas bürokrácia önkényét, az aktatologatást, a vizsgálóbizottságosdit jelenti, egyszóval az eleven ügynek tisztára bürokratikus megfojtását.

Vegyük szemügyre a dolgot még egy szempontból. A villamosítás tudományos tervét különösen a folyamatban levő gyakorlati

tervekkel és tényleges megvalósításukkal kell összekapcsolni. Ez persze teljesen vitathatatlan. De hogyan kell összekapcsolni? Hogy ezt megtudjuk, arra van szükség, hogy a közgazdászok, publicisták, statisztikusok ne általánosságban fecsegjenek a tervről, hanem részletesen tanulmányozzák terveink végrehajtását, a gyakorlati munkában elkövetett hibáinkat, e hibák kijavításának módjait. Ezeknek tanulmányozása nélkül vakok vagyunk. Ha ezeket tanulmányozzuk, akkor emellett, feltéve, hogy tanulmányozzuk a gyakorlati tapasztalatokat, még fennmarad az adminisztrációs technikának egészen apró kérdése. Tervbizottságunk annyi van, hogy folyót lehetne rekeszteni vele. Az egyesítés céljából vegyünk két embert abból a hivatalból, amely Ivan Ivánicsra van bízva, egyet abból a hivatalból, amely Pal Palicsra van bízva vagy fordítva. Egyesítsük őket az általános tervbizottság albizottságával. Világos, hogy ez adminisztrációs technika és semmi egyéb. Megpróbálják így is, amúgy is, a jobbat választják — erre nem érdemes szót vesztegetni.

A dolog lényege az, hogy nálunk nem értenek hozzá, hogyan kell a dolgot megfogni, és az eleven munkát intellektuel és bürokratikus tervkovácsolással cserélik fel. Nekünk voltak és vannak folyamatos élelmezési és fűtőanyagellátási terveink. Nyilvánvaló hibát követtünk el ezekben is, amazokban is. E tekintetben nem lehet köztünk véleménykülönbség. A jó közgazdász, mitsem érő tézisek gyártása helyett, a tényeket, a számokat, az adatokat tanulmányozza, elemzi gyakorlati tapasztalatainkat és megmondja: a hiba ott és ott van, kijavítani így és így kell. A jó gazdasági vezető, ugyanilyen tanulmányozás alapján, javasolja vagy maga hajtja végre egyes személyek áthelyezését, a számvitel megváltoztatását, az apparátus átszervezését stb. Nálunk az egységes gazdasági tervnek sem ilyen, sem olyan tárgyilagos és szakszerű kezelése nem tapasztalható.

Éppen ott van a hiba, hogy helytelenul vetik fel a kommunistáknak a szakemberekhez, a gazdasági vezetőnek a tudósokhoz és a publicistákhoz való viszonyának kérdését. Az egységes gazdasági terv kérdésében, mint minden más kérdésben is, vannak olyan szempontok és mindig felmerülhetnek olyan újabb szempontok, amelyek megkövetelik, hogy csak kommunisták oldják meg a kérdést, és vannak, amelyek tisztára adminisztratív meg-

oldást követelnek. Ez vitathatatlan. De ez merő absztrakció. És most a szóban forgó kérdéshez nálunk éppen a kommunista publicisták és kommunista gazdasági vezetők nyúlnak hozzá helytelen módon, mert nem tudják megérteni, hogy itt többet kell tanulni a burzsoá szakemberektől és tudósoktól, kevesebbet kell adminisztrálósdit játszani. Semmiféle más egységes gazdasági terv mint az, amelyet a „GOELRO" már kidolgozott, nincs és nem is lehet. Ezt ki kell egészíteni, tovább kell fejleszteni, ki kell javítani és a pontosan tanulmányozott gyakorlati tapasztalatok útmutatásai alapján át kell ültetni az életbe. Az ellenkező nézet csupán „látszólag radikális, valójában ostoba önhittség", a pártprogram szavaival szólva[124]. Ugyanilyen ostoba önhittségre vall az a gondolat, hogy lehetséges az OSZFSZK-ban más általános tervbizottság, mint a „GOELRO", amivel persze nem állítjuk, hogy a „GOELRO" személyi összetételének részleges, gyakorlati szempontok szerint történő megváltoztatása nem járhat haszonnal. Csakis ezen az alapon lehet valami komolyat építeni, népgazdaságunk általános tervének javítása értelmében, csakis úgy, ha folytatjuk, amit megkezdtünk, máskülönben az egész öncélú adminisztrálósdivá, vagy egyszerűbben szólva, önkényeskedéssé fajul. A „GOELRO"-ban dolgozó kommunistáknak az a feladata, hogy kevesebbet parancsolgassanak, jobban mondva egyáltalán ne parancsolgassanak, hanem roppant óvatosan és ügyesen bánjanak a tudományos és műszaki szakemberekkel („akik a legtöbb esetben, feltétlenül polgári világnézetnek és polgári szokásoknak hódolnak", amint az OKP programja megállapítja), emellett tanuljanak tőlük és legyenek segítségükre látókörük kiszélesítésében, az illető tudomány eredményeiből, megállapításaiból kiindulva, s szem előtt tartva, hogy a mérnök *nem úgy* fog eljutni a kommunizmus elismeréséhez, ahogy az illegális propagandista, a publicista eljutott, hanem saját *tudományának eredményein* keresztül, hogy a *maga módján* fog eljutni a kommunizmus elismeréséhez az agronómus, a maga módján az erdész stb. Az a kommunista, aki nem bizonyította be, hogy képes a szakemberek munkáját összefogni és a kérdés lényegébe behatolva, a kérdést részletesen tanulmányozva, munkájukat szerényen irányítani, az olyan kommunista többet árt, mint használ. Ilyen kommunista sok van nálunk, és jónéhány tucatot ad-

nék belőluk egyetlen olyan burzsoá szakemberért, aki feladatát lelkiismeretesen tanulmányozza, és érti a dolgát.

Azok a kommunisták, akik nem a „GOELRO"-ban működnek, kétféleképpen mozdíthatják elő az egységes gazdasági terv megteremtésének és megvalósításának ügyét. Ha közgazdászok, statisztikusok, publicisták, akkor előbb saját gyakorlati tapasztalataikat kell tanulmányozniuk és csak a megfelelő tények részletes tanulmányozása alapján javasolhatják a hibák kijavítását, a munka megjavítását. A tanulmányozás a tudós dolga, és minthogy nálunk már régen nem az általános elvekről van szó, hanem éppen a gyakorlati tapasztalatokról, itt ugyancsak tízszerte nagyobb érték számunkra az a „tudományos és műszaki szakember", aki ha burzsoá is, de érti a dolgát, mint egy felfuvalkodott kommunista, aki kész bármely pillanatban, éjjel-nappal „téziseket" írni, „jelszavakat" kiadni, és üres absztrakciókkal dobálódzik. A tényeknek alaposabb ismeretére és kevesebb, a kommunista elviség igényével fellépő szócsatákra van szükség.

Másrészt a kommunistának, ha gazdasági vezető, elsőrendű kötelessége őrizkedni a folytonos parancsolgatástól, értenie kell ahhoz, hogy előbb figyelembe vegye azt, amit a tudomány már kidolgozott, előbb meg kell állapítania, hogy a tények már ellenőrizve vannak-e, előbb el kell érnie, hogy (beszámolók, a sajtó, gyűlések stb. útján) tanulmányozzák azt, hol is követtünk el hibát, és csak ennek alapján korrigálják azt, ami megtörtént. Kevésbé viselkedjenek Tyit-Tyitics módjára („ha akarom, jóváhagyom, ha akarom, nem hagyom jóvá"), s többet tanulmányozzák a gyakorlat terén elkövetett hibáinkat.

Már régen megállapították, hogy az emberek hibái nagyrészt jó tulajdonságaikkal függnek össze. Így van ez sok vezető kommunistánál is. Évtizedeken át nagy munkát végeztünk, a burzsoázia megdöntését hirdettük, a burzsoá szakemberekkel szemben bizalmatlanságra tanítottunk, lelepleztük őket, elvettük tőluk a hatalmat, elnyomtuk ellenállásukat. Nagy, világtörténelmi tett ez. De ha csak egy kicsit eltúlozzuk a dolgot, máris bebizonyítottuk azt az igazságot, hogy a fenségest a nevetségestől csak egy lépés választja el. Oroszországot mi meggyőztuk, Oroszországot elhódítottuk a kizsákmányolóktól a dolgozók számára, a kizsákmányolókat elnyomtuk — meg kell tanulnunk Orosz-

országot kormányozni. Ehhez szerénységet kell tanulnunk, meg kell tanulnunk tisztelni a „tudományos és műszaki szakemberek" gyakorlati munkáját, ehhez pedig meg kell tanulnunk számos *gyakorlati* hibánk szakszerű és gondos elemzését, valamint fokozatos, de szakadatlan kijavításukat. Kevesebb intellektuel és bürokratikus önhittséget, többet tanulmányozzuk azt, ami a központban és szerte az országban gyakorlati tapasztalatainkból leszűrődött, és azt, amit nekünk a tudomány már adott.

1921. február 21.

„Pravda" 39. sz.
1921. február 22.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 32. köt.
1953. 139—145. old.

BESZÁMOLÓ AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK POLITIKAI TEVÉKENYSÉGÉRŐL

Március 8

(Részlet)

... Befejezésül még egy-két szót a bürokratizmus elleni harc kérdéséről, arról a kérdésről, amelyre olyan sok időt fordítottunk. Ez a kérdés már tavaly nyáron felvetődött a Központi Bizottságban, augusztusban a Központi Bizottság felvetette a szervezetekhez írt levelében, szeptemberben a pártkonferencián vetődött fel, s végül a decemberi szovjetkongresszuson ezt a kérdést szélesebb perspektívában tárgyalták. A bürokratizmus rákfenéje létezik, ez nem kétséges; ezt elismertük és tényleges harcot kell folytatni ellene. Persze abban a vitában, melynek tanúi voltunk, ezt a kérdést néhány platformban legalábbis könnyelműen vetették fel, és lépten-nyomon azt tapasztaltuk, hogy kispolgári szempontból nyúltak hozzá. Nem kétséges, hogy az utóbbi időben a párton kívüli munkások körében nyugtalanság és elégedetlenség volt tapasztalható. Amikor Moszkvában párton kívüli gyűlések voltak, világos volt, hogy a demokráciából, a szabadságból olyan jelszót kovácsolnak, amely a Szovjethatalom megdöntésére vezet. A „munkásellenzék"[126] tagjai közül sokan, vagy legalábbis néhányan küzdöttek ez ellen a baj ellen, e kispolgári ellenforradalmi hangulat ellen, és azt mondták: „Ez ellen össze kell fognunk." És valóban, maximális összeforrottságról tudtak tanúságot tenni. Nem tudom, valamennyien ilyenek-e a „munkásellenzék" csoportjának és a félszindikalista platformot valló egyéb csoportoknak tagjai. Ezen a kongresszuson ezt pontosan meg kell tudnunk, és meg kell értenünk, hogy a bürokratizmus elleni harc abszolút szükséges harc, amely éppen

olyan bonyolult, mint a kispolgári ösztönösség elleni harc. A bürokratizmus államrendszerünkben ma már olyan kinövés, hogy még pártprogramunk is beszél róla, aminek az az oka, hogy a bürokratizmus ezzel a kispolgári ösztönösséggel és annak elterjedtségével van kapcsolatban. E betegségeket csak úgy lehet leküzdeni, ha a dolgozók összefognak, hogy ne csak örömmel fogadják a Munkás-Paraszt Felügyelet rendeleteit — vajon kevés olyan rendeletünk van, amelyet örömmel fogadnak? —, hanem ahhoz is értsenek, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet útján érvényesítsék jogukat, mert jelenleg nemcsak falun nem ez a helyzet, de a városokban, sőt a fővárosokban sem! Gyakran ott sem tudják érvényesíteni jogukat, ahol a leghangosabban szidják a bürokratizmust. Erre a körülményre újra meg újra fel kell hívnunk a figyelmet.

Gyakran megfigyelhetjük, hogy egyesek, akik ez ellen a baj ellen harcolnak, talán őszintén segíteni akarják a proletárpártot, a proletárdiktatúrát, a proletármozgalmat, valójában azonban a kispolgári anarchikus ösztönösséget segítik, mely a forradalom folyamán nemegyszer a proletárdiktatúra legveszedelmesebb ellenségének mutatkozott. S most — és ennek az esztendőnek ez a legfontosabb következtetése és tanulsága — újból a legveszedelmesebb ellenségnek mutatkozott, amely a leginkább akadhat követőkre és támogatásra olyan országban, mint a miénk, s amely megváltoztathatja a nagy tömegek hangulatát, sőt a párton kívüli munkások egy részére is befolyást gyakorolhat. Akkor pedig a proletárállam igen súlyos helyzetbe kerülne. Ha ezt nem fogjuk megérteni, ha mindebből nem vonjuk le ezt a tanulságot és nem tesszük ezt a kongresszust fordulóponttá mind gazdasági politikánkban, mind a proletariátus maximális tömörítése tekintetében — akkor ránk is alkalmazható az a szomorú mondás, hogy semmit sem felejtettünk abból, ami gyakran lényegtelen és kicsinyes, amit el kell felejteni, és semmit sem tanultunk abból, ami komoly dolog, és amit a forradalomnak ez alatt az egy esztendeje alatt meg kellett volna tanulnunk. Reméljem, hogy ez nem fog bekövetkezni! *(Viharos taps.)*

ZÁRSZÓ AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK BESZÁMOLÓJÁHOZ

Március 9

(Hosszan tartó taps.) Elvtársak, természetszerűleg azt vártuk, hogy a Központi Bizottság politikai tevékenységéről szóló jelentéssel kapcsolatban a bírálat, a megjegyzések, a kiegészítések, a kiigazítások stb. egyaránt elsősorban a politikai munkára, a politikai hibákra fognak irányulni, és hogy politikai útmutatásokat fognak adni.

Sajnos, ha az itt kibontakozott vitát szemügyre vesszük, ha újra elolvassuk a vita során felvetett főbb pontokat, akaratlanul is felvetődik bennünk a kérdés: vajon a kongresszus nem azért zárta le olyan hamar ezt a vitát, mert olyan meglepően tartalmatlan volt és csaknem kizárólag a „munkásellenzék" képviselői vettek részt benne? Valóban, mit hallottunk a Központi Bizottság politikai munkájáról és a jelenlegi helyzetből következő politikai feladatokról? A felszólalók többsége „munkásellenzéknek" nevezte magát — és ez nem holmi tréfás elnevezés!... És nem tréfadolog — ilyen helyzetben, ilyen pártban ellenzéket alkotni!

Kollontaj elvtársnő például nyíltan megmondta: „Lenin előadói beszéde megkerülte Kronstadtot." Amikor ezt hallottam, leesett az állam. A kongresszus résztvevői mindannyian jól tudják — az újságtudósításokban persze nem lehet olyan nyíltan beszélni, mint itt —, hogy előadói beszédemben mindent a kronstadti eseményekből adódó tanulságokra vonatkoztattam, mindent elejétől végig; és talán inkább azt a szemrehányást érdemeltem volna meg, hogy az előadói beszéd nagyobb részében azokról a tanulságokról beszéltem, amelyek a kronstadti eseményekből a

jövőre vonatkozólag adódnak, és kisebb részében a multban elkövetett hibákról, munkánk politikai tényeiről és csomopontjairól, melyek véleményem szerint politikai feladatainkat meghatározzák, és segítenek bennünket abban, hogy az eddigi hibákat elkerüljük.

Mit hallottunk itt Kronstadt tanulságairól?

Ha egyesek az ellenzék nevében lépnek fel és ezt az ellenzéket „munkásellenzéknek" nevezik, s azt mondják, hogy a Központi Bizottság a párt politikáját helytelenül irányította, akkor az ilyeneknek meg kell mondani: rá kell mutatni arra, milyen alapvető kérdésekben mutatkoznak meg ezek a fogyatékosságok, és rá kell mutatni arra, hogyan kell ezeket kijavítani. Sajnos, semmit a világon, egy hangot, egy árva szót sem hallottunk a jelenlegi helyzetről és tanulságairól. Mégcsak nem is érintették az általam levont következtetést. Könnyen lehetséges, hogy ez a következtetés helytelen, de hiszen éppen azért számolunk be a kongresszuson, hogy a hibákat kijavítsuk. A pártot egybe kell kovácsolni, a pártban nem szabad megtűrni ellenzéket — ezt a politikai következtetést kell levonni a mai helyzetből; a gazdasági következtetés pedig az, hogy nem szabad megelégedni azzal, ami a munkásosztály és a parasztság közötti megegyezés politikája terén történt, új utakat kell keresni, alkalmazni kell, ki kell próbálni ezt az újat. Konkrétan rámutattam arra, mire van szükség. Lehet, hogy ez helytelen, de erről senki sem szólt egy árva szót sem. A szónokok közül valaki, úgy emlékszem, Rjazanov, csupán azt vetette szememre, hogy az adó a beszédemben valahogy váratlanul bukkant fel, anélkül, hogy a kérdést előzetesen megvitattuk volna. Ez nem így van. Csak azon csodálkozom, hogy felelős elvtársak a pártkongresszus színe előtt ilyen kijelentéseket tesznek. Az adó feletti vita néhány héttel ezelőtt indult meg a „Pravdá"-ban. Ha ebben a vitában nem óhajtanak részt venni azok az elvtársak, akik szeretnek ellenzékesdit játszani és olyan szemrehányásokat tenni, hogy mi nem adjuk meg a széles körű vita lehetőségét — ez az ő hibájuk. A „Pravda" szerkesztőségével bennünket nemcsak az kapcsol össze, hogy Buharin elvtárs a Központi Bizottság tagja, hanem az is, hogy a legfontosabb témákat és a legfontosabb politikai irányvonalakat a Központi Bizottság mindenkor megvitatja — enélkül nem folyhat politikai munka.

Az adó kérdésében a Központi Bizottság vitát indított. A „Pravdá"-ban cikkek jelentek meg. Ezekre senki sem válaszolt. Ezzel azok, akik nem válaszoltak, megmutatták, hogy nem kívánnak foglalkozni ezzel a kérdéssel. De amikor már e cikkek megjelenése után a Moszkvai Szovjet gyűlésén felszólalt a gyűlés egyik részvevője — nem emlékszem, pártonkívüli volt-e vagy mensevik — és az adóról kezdett beszélni, akkor azt mondottam: Ön nem tudja, mit ír a „Pravda". Ez a szemrehányás természetesebb volt egy pártonkívülivel, mint egy párttaggal szemben. A „Pravdá"-ban nem véletlenül indítottuk meg ezt a vitát, s a kongresszuson is foglalkoznunk kell majd ezzel a kérdéssel. A felszólalók a bírálat során teljes komolytalanságról tettek tanúságot. A kérdésben vitát indítottunk, és ebben részt kellett volna venni — különben ez az egész bírálat alaptalanná válik. Ugyanez vonatkozik a politikai kérdésre. Ismétlem: minden törekvésem arra irányult, hogy a legutóbbi eseményekből helyes következtetést vonjunk le.

Olyan időket élünk, amikor komoly veszély fenyeget bennünket: a kispolgári ellenforradalom, mint már mondottam, veszélyesebb, mint Gyenyikin. Az elvtársak ezt nem vitatták. Ez az ellenforradalom annál sajátszerűbb, mert kispolgári, anarchikus. Állítom, hogy ennek a kispolgári, anarchikus ellenforradalomnak az eszméi és jelszavai, valamint a „munkásellenzék" jelszavai közt összefüggés van. A felszólalók közül — bár leginkább a „munkásellenzék" képviselői szólaltak fel — éppen erre nem válaszolt senki. Ámde a „munkásellenzéknek" Kollontaj elvtársnő által a pártkongresszusra kiadott kis brosúrája ezt a lehető legszemléletesebben igazolja. És nekem alighanem mindenekelőtt ezzel a brosúrával kell foglalkoznom, hogy megvilágítsam önöknek, hogy az ellenforradalom, melyről beszéltem, miért ölt anarchikus, kispolgári formát, miért olyan nagyarányú és veszélyes, s miért nem értik meg a legcsekélyebb mértékben sem ezt a veszélyt a „munkásellenzék" képviselői, akik itt felszólalnak.

De mielőtt válaszolnék a „munkásellenzék" azon képviselőinek, akik itt felszólaltak, nehogy elfeledkezzem róla, szólok egy-két szót egy másik témáról, Oszinszkijről. Egy olyan elvtárs bírálta meg a Központi Bizottság beszámolóját, aki a múltban elég sokat írogatott és saját platformmal lépett fel. Azt várhattuk volna, hogy a kongresszuson az alapvető intézkedéseket fogja bírálni,

ami igen fontos számunkra. Az ilyen bírálat helyett azt állította, hogy Szapronovot „kidobták", és hogy ebből nyilvánvaló, hogy az egybeforrottság szükségességére vonatkozó szavak nincsenek összhangban a tettekkel, s hangsúlyozta, hogy a „munkásellenzék" két tagját megválasztották az elnökségbe. Csodálkozom azon, hogyan hozakodhat elő ilyen tizedrangú jelentőségű semmiségekkel egy rendkívül tekintélyes pártpublicista és felelős állást betöltő funkcionárius. Oszinszkij jellegzetes sajátossága, hogy mindenben politikai intrikát lát. Politikai intrikát lát abban is, hogy az elnökségben két helyet biztosítottak a „munkásellenzéknek".

Egy moszkvai pártgyűlésen megállapítottam — és sajnos, most a pártkongresszuson ismét le kell szögeznem — a „munkásellenzék" kialakulásának kezdetét, amely októberben és novemberben azzal tűnt ki, hogy a két ülésterem rendszeréig, frakció alakításáig vitte a dolgot.

Több ízben beszéltünk arról, különösen én említettem — s ebben a kérdésben a Központi Bizottságban nem merültek fel nézeteltérések —, hogy feladatunk: a „munkásellenzékben" különválasztani az egészségeset az egészségtelentől, éppen mert a „munkásellenzék" bizonyos mértékben tért hódított, és mert Moszkvában hátráltatta a munkát. Novemberben, a két ülésteremben tartott konferencia idején — amikor egyesek itt ültek, mások pedig ugyanezen az emeleten egy másik helyiségben —, akkor én is nehéz helyzetben voltam, és küldöttként mentem az egyik szobából a másikba — ez ártott a munkának, ez volt a frakciózás és a szakadás kezdete.

Már szeptemberben, a pártkonferencia idején, abban láttuk feladatunkat, hogy az egészségeset különválasszuk az egészségtelentől — mert ez a csoport nem tekinthető egészséges csoportnak. Amikor a demokratizmus elégtelen megvalósításáról beszélnek, azt mondjuk: ez tökéletesen igaz. Igen, nálunk a demokratizmust elégtelenül valósítják meg. E tekintetben segítségre van szükség, útmutatásra, hogy miképpen kell megvalósítani. Igazi megvalósításra van szükség, nem fecsegésre. Mi elfogadjuk azokat az embereket is, akik „munkásellenzéknek" nevezik magukat, vagy még rosszabb nevet választottak, bár véleményem szerint nincs olyan elnevezés, mely ennél rosszabb és kevésbé

méltó a kommunista párt tagjaira. De még ha sokkal rosszabb nevet vennének is fel, mi így gondolkozunk: minthogy ez betegség, amely a munkások egy részét megfertőzte, erre a betegségre kettőzött figyelmet kell fordítanunk. És azt, amit Oszinszkij elvtárs valamely oknál fogva hibánkul rótt fel, érdemünkül kell betudni.

Most rátérek a „munkásellenzékre". Önök elismerték, hogy ellenzékben maradtak. Önök a pártkongresszusra Kollontaj elvtársnő brosúrájával jöttek, azzal a brosúrával, amelyre ezt írták: „munkásellenzék". Akkor adták nyomdába az utolsó korrektúra-íveket, amikor a kronstadti eseményekről és a kispolgári ellenforradalom kitöréséről értesültek. És ebben a pillanatban jönnek önök a „munkásellenzék" elnevezéssel! Önök nem értik meg, mekkora felelősséget vállalnak magukra és mennyire megbontják az egységet! Minek az érdekében? Mi itt vallatóra fogjuk önöket, vizsgálatot indítunk önök ellen.

Oszinszkij elvtárs ezt a kifejezést mint polemikus kifejezést használta, úgy látta, hogy mi valami vétket vagy hibát követtünk el: akár Rjazanov, ő is politikai intrikát látott a „munkásellenzékkel" szemben folytatott politikában. Ez nem politikai intrika, hanem az a politika, amelyet a Központi Bizottság folytat és a jövőben is folytatni fog. Ha egészségtelen csoportok, egészségtelen áramlatok jelennek meg — fordítsunk rájuk fokozott figyelmet.

Ha csak szemernyi egészséges mag van ebben az ellenzékben — minden erőnkkel azon kell lennünk, hogy az egészségeset az egészségtelentől különválasszuk. Nem küzdhetünk teljes sikerrel a bürokratizmus ellen, nem valósíthatjuk meg következetesen a demokratizmust, mert gyengék vagyunk, nincs erőnk; és azt, aki ebben segíteni fog bennünket, be kell vonnunk a munkába, aki pedig segítség ürügyén ilyen brosúrákat tálal fel, azt le kell leplezni és el kell távolítani.

És ez az eltávolítás most a pártkongresszus színe előtt könnyebb lett. Itt az elnökségbe választják azokat, akik egy beteg csoportot képviselnek, s most már nem mernek majd panaszkodni, siránkozni, ezek a „szerencsétlenek", „megbántottak", „száműzöttek"... Fáradjanak fel a szószékre, kegyeskedjenek válaszolni! Önök többet beszéltek bárkinél... Hát nézzük csak meg, mit tálalnak fel nekünk önök egy olyan pillanatban, amikor olyan veszedelem fenyeget minket, amelyről önök maguk is elismerik, hogy nagyobb a gyenyikini veszedelemnél. Mit tálalnak

fel nekünk? Milyen bírálatot mondanak? Ezt a vizsgálatot most le kell folytatni, és ez, azt hiszem, végleges lesz. Ebből elég volt, nem szabad ilyen játékot űzni a párttal! Az, aki ilyen brosúrával jelenik meg a kongresszuson, az játékot űz a párttal. Nem szabad ilyen játékot űzni ilyen helyzetben, amikor demoralizált katonák százezrei tönkreteszik, romlásba viszik a gazdaságot — nem szabad a párttal szemben ilyen magatartást tanúsítani, nem szabad így eljárni. Ezt meg kell érteni, ennek véget kell vetni!

Az elnökség megválasztására és a „munkásellenzék" jellegére vonatkozó ezen előzetes megjegyzések után felhívom figyelmüket Kollontaj elvtársnő brosúrájára. E brosúra valóban figyelemre méltó, s megvonja az ellenzék által néhány hónapon át folytatott munkának, illetve az ellenzék bomlasztó tevékenységének mérlegét. Azt hiszem, egy szamáriai elvtárs beszélt itt arról, hogy én „adminisztratív úton" a szindikalizmus címkét ragasztottam a „munkásellenzékre". Nem kétséges, hogy itt az adminisztrálás megemlítése nem helyénvaló, itt is meg kell nézni, melyik kérdés kíván adminisztratív megoldást. Milonov elvtárs e borzadályt keltő szóval feltűnést akart kelteni, de balul ütött ki a dolog: hogy én állítólag „adminisztratív úton" ragasztok fel címkét. Nemegyszer elmondottam, hogy Sljapnyikov elvtárs és mások a gyűléseken szememre vetették, hogy én a „szindikalizmus" szóval „terrorizálok". És valamelyik vita során, alighanem a bányászkongresszuson, amikor Sljapnyikov elvtárs ezt megemlítette, azt válaszoltam neki: „csak nem hiszi, hogy van olyan felnőtt ember, akit be tud csapni?" Hiszen Sljapnyikov elvtárs meg én, mi már hosszú évek óta ismerjük egymást, még az illegalitás és az emigráció idejéből — hát hogy mondhatja, hogy egyes elhajlások jellemzésével én terrorizáltam valakit! És mi köze van ennek az adminisztráláshoz, amikor én a „munkásellenzék" tételeiről azt mondom, hogy ez — helytelen, ez — szindikalizmus?! És miért írja Kollontaj elvtársnő, hogy én könnyelműen dobálódzom a „szindikalizmus" szóval? Ha ilyesmit állít valaki, ezt mégis csak bizonyítani kell. Hajlandó vagyok hitelt adni annak, hogy az én bizonyításom helytelen, Kollontaj elvtársnő állítása pedig helytállóbb — hajlandó vagyok ezt elhinni. De szükség van legalább egy kis bizonyítékra — nem olyan szavakkal, mint terrorizmus vagy adminisztrálás (mely sajnos hivatalból nagyon igénybe vesz), hanem úgy, hogy egy pontos válasszal megcáfolja

azt az általam emelt vádat, hogy a „munkásellenzék" elhajlik a szindikalizmus irányában.

Ezt a vádat én az egész párt előtt emeltem — felelősségem tudatában, és ez ki van nyomva egy brosúrában, mely 250 000 példányban jelent meg, s ezt a brosúrát mindenki olvasta*. Minden bizonnyal minden elvtárs készült erre a kongresszusra, és mindannyiuknak tudniuk kell, hogy a szindikalista elhajlás valójában anarchista elhajlás, és hogy a „munkásellenzék", amely proletár tégér mögé bújik, maga a megtestesült kispolgári, anarchikus ösztönösség.

Hogy ez az ösztönösség behatol a tömegek széles rétegeibe, az látnivaló, és a pártkongresszus ezt a kérdést megvilágította. Hogy ezt az ösztönösséget átviszik a gyakorlatba, azt Kollontaj elvtársnő brosúrái és Sljapnyikov elvtárs tézisei bizonyítják. És ezen nem tehetjük túl magunkat egyszerűen azzal, hogy Sljapnyikov elvtárs, mint mindig, arról beszél, hogy ő igazi proletár.

Kollontaj elvtársnő így kezdi a brosúráját: „Ellenzékbe vonul — olvassuk az első oldalon — az osztályszervezetbe tömörült proletárok, kommunisták leghaladottabb része." A bányászkongresszuson egy szibériai küldött már utalt arra, hogy náluk ugyanolyan kérdések merültek fel, mint Moszkvában, és Kollontaj elvtársnő hivatkozik erre brosúrájában:

„Fogalmunk sem volt arról, hogy Moszkvában a szakszervezetek szerepét illetően nézeteltérések merültek fel és vita folyik — mondotta a bányászkongresszuson egy szibériai küldött —, de bennünket ugyanazok a kérdések nyugtalanítottak, mint önöket."

És tovább:

„A munkásellenzék mögött proletártömegek állnak, illetve pontosabban: a munkásellenzék — ipari proletariátusunk osztályszempontból egybeforrott, osztályöntudatos, és osztályszempontból következetes része."

No hála istennek, most legalább tudjuk, hogy Kollontaj elvtársnő és Sljapnyikov elvtárs — „osztályszempontból egybeforrottak, osztályöntudatosak". Csakhogy, elvtársak, ha valaki így beszél és így ír, valamennyire mégiscsak tudnia kell, hol a határ!

* Lásd *Lenin* Művei, 32. köt. Szikra 1953. 59—102. old.

Ennek a brosúrának a 25. oldalán Kollontaj elvtársnő ezt írja — és ez a „munkásellenzék" téziseinek egyik legfőbb pontja:

„A népgazdaság igazgatásának megszervezése az iparági szakszervezetekbe tömörült termelők összoroszországi kongresszusának feladata. A szakszervezetek választják meg azt a központi szervet, mely az egész népgazdaságot igazgatja."

Ez a „munkásellenzéknek" az a tézise, melyet minden alkalommal idéztem a vita során és a sajtóban. S meg kell mondanom, hogy amikor ezt a tézist elolvastam, a többinek az olvasásába már bele sem fogtam, mert kárba veszett idő lett volna, hiszen ez után a tézis után világos, hogy ezek az emberek már túllépték a megengedett határt, hogy ez kispolgári, anarchikus ösztönösség, és hogy most, a kronstadti események világánál ennek a tézisnek még furcsább színezete van.

Nyáron a Komintern II. kongresszusán rámutattam a kommunista párt szerepéről szóló határozat jelentőségére. Olyan határozat ez, amely az egész világ kommunista munkásait, kommunista pártjait egyesíti. Ez a határozat mindent megmagyaráz. Vajon ez azt jelenti-e, hogy mi a pártot elkülönítjük az egész munkásosztálytól, mely kétségtelenül diktatúrát gyakorol? Így látja a dolgot néhány „baloldali" és nagyon sok szindikalista, és ez a nézet most mindenütt elterjedt. Ez a nézet valójában a kispolgári ideológia terméke. Hiszen a „munkásellenzék" tézisei valóságos arculcsapását jelentik a Komintern II. kongresszusa határozatának, melyben a kommunista pártnak a proletárdiktatúra megvalósításában betöltött szerepéről van szó. Ez igenis szindikalizmus, mert — csak gondolkozzanak rajta az elvtársak — világos, hogy a mi proletariátusunknak nagyobb része deklasszálódott, hogy a hallatlan válságok, a gyárak leállítása oda vezettek, hogy az emberek menekültek az éhínség elől, a munkások egyszerűen otthagyták a gyárat, kénytelenek voltak falun elhelyezkedni és megszűntek munkások lenni. Talán mi ezt nem tudjuk és nem figyeljük meg, hogy a hallatlan válságok, a polgárháború, a város és a falu közötti normális kapcsolat megszűnése, a gabonaszállítások megszűnése előidézte, hogy mindenféle apró-cseprő cikket állítanak elő a nagyüzemekben, holmi öngyújtókat, és kenyérért cserélik el, amikor a munkások éheznek és amikor nincsenek ga-

bonaszállítmányok? Talán nem láttuk ezt Ukrajnában, nem láttuk ezt Oroszországban? Éppen ez a gazdasági helyzet idézi elő a proletariátus deklasszálódását, ami itt is elkerülhetetlenül burzsoá-anarchista tendenciákat idéz elő és hoz felszínre.

Azok után, hogy mindezeket a bajokat átvészeltük, hogy mindezt a gyakorlatban tapasztaltuk, tudjuk, hogy milyen átkozottul nehéz a harc ellenük. A Szovjethatalom harmadfél esztendeje után ország-világ előtt megmondottuk a Kommunista Internacionáléban, hogy a proletariátus diktatúrája másként, mint a kommunista párt révén nem lehetséges. S bennünket akkor dühödten szidtak az anarchisták és a szindikalisták, akik azt mondták: „Ezek tehát azt gondolják, hogy a proletárdiktatúra megvalósításához szükség van kommunista pártra." De mi ezt megmondottuk az egész Kommunista Internacionálé előtt. És ezek után megjelennek „osztályöntudatos és osztályszempontból egybeforrott" emberek, s azt mondják, hogy „a népgazdaság igazgatásának megszervezése a termelők összoroszországi kongresszusának a feladata" (Kollontaj elvtársnő brosúrája). „A termelők összoroszországi kongresszusa" — mi ez? Csak nem fogunk továbbra is időt fecsérelni ilyen ellenzékekre a pártban? Azt hiszem, eleget vitáztunk erről! Mindezektől a szólásszabadságról és a bírálat szabadságáról hangoztatott bölcsességektől csak úgy hemzseg ez a brosúra, és lépten-nyomon találkozunk velük a „munkásellenzék" minden beszédében, és ezek teszik e beszédek értelmének kilenctized részét, mert egyéb értelmük úgy sincs — mindezeknek a szavaknak egy a jelentése. Mégiscsak arra van szükség, elvtársak; hogy ne csak szavakról beszéljünk, hanem a tartalmukról is. Olyan szavakkal, mint „a bírálat szabadsága", bennünket nem vezethetnek félre. Amikor azt mondották, hogy a pártban betegség jelei mutatkoznak, azt mondottuk, hogy ez a megállapítás fokozott figyelmet érdemel: kétségtelen, hogy van ilyen betegség. Segítsenek meggyógyítani ezt a betegséget. Mondják meg, hogyan tudnák gyógyítani. Elég sok időt töltöttünk vitával, és meg kell mondanom, hogy most sokkal jobb „puskával vitázni", mint az ellenzék által feltálalt tézisekkel. Most nincs szükség ellenzékre, elvtársak, nem olyan idők járnak! Vagy itt, vagy ott, puskával, de nem az ellenzékkel. Ezt diktálja az objektív helyzet, ne zúgolódjanak. Most nincs szükség ellenzékre, elvtársak! És én azt hiszem, hogy a pártkongresszusnak le kell vonnia ezt a kö-

vetkeztetést, azt a kovetkeztetést kell levonnia, hogy az ellenzéknek most vége, befellegzett, most már elegünk volt az ellenzékekből! *(Taps.)*

Ez a csoport már régóta élt a szabad bírálat jogával. És kérdezzük most, a pártkongresszuson: melyek az eredményei, mi a tartalma az önök bírálatának, mit tanult a párt az önök bírálatából? Önök közül azokat, akik a tömeghez, az osztályszempontból valóban egybeforrott és osztályszempontból érett tömegekhez közelebb állanak, hajlandóak vagyunk bevonni a munkába. Ha Oszinszkij elvtárs ebben politikai intrikát fog látni, akkor egyedül fog maradni, a többiek pedig ezt párttagok célszerű megsegítésének fogják tekinteni. Valóban segítenünk kell azoknak, akik valóban a munkástömegek között élnek, azt jól ismerik, tapasztalatokkal rendelkeznek és tudnak javaslatokat tenni a Központi Bizottságnak. S nevezzék magukat, ahogy akarják — egyre megy —, ha segíteni fognak a munkában, ha nem játszanak ellenzékesdit és nem védelmezik mindenáron a csoportokat és frakciókat, hanem csak segítenek bennünket. Ha ellenben továbbra is ellenzékesdit játszanak, akkor a pártnak ki kell őket zárnia soraiból.

És amikor Kollontaj elvtársnő brosúrájának ugyanazon az oldalán vastag betűkkel a „munkásosztály iránti bizalmatlanságáról" ír —, akkor ez ahhoz a témához tartozik, hogy ők, úgymond, igazi „munkás"-ellenzék. Ugyanennek a brosúrának a 36. oldalán e gondolatnak még élesebb megfogalmazásával találkozunk:

„A »munkásellenzéknek« nem szabad engedményeket tennie, és nem is tehet engedményeket. Ez nem szakadásra való felhívás..." „Nem, a munkásellenzéknek más a feladata. Még ha vereséget szenved is a kongresszuson — a pártban kell maradnia és körömszakadtáig védenie kell álláspontját, hogy megmentse a pártot és kiigazítsa a párt irányvonalát."

„Még ha vereséget szenved is a kongresszuson" —, lám, milyen előrelátók! *(Derültség.)* Bocsássanak meg, de én a magam részéről teljes bizonyossággal kijelenthetem, hogy a pártkongresszus ezt nem fogja megengedni! *(Taps.)* A párt irányvonalának kiigazítására mindenkinek joga van. Önöknek erre minden lehetőséget megadtak.

A pártkongresszuson azt a feltételt szabtuk, hogy még csak a

gyanú árnyéka se merülhessen fel abban a tekintetben, hogy bárkit is ki akarunk zárni. Mi örömmel fogadunk minden segítséget a demokratizmus megvalósításának munkájában. De puszta frázisokkal azt nem lehet megvalósítani, amikor a nép el van gyötörve. Mindenkit, aki az ügyet előbbre akarja vinni, örömmel fogadunk, de ha kijelentik, hogy „engedményekre nem vagyok hajlandó" és meg fogják menteni a pártot úgy, hogy bentmaradnak a pártban —, persze, ha benthagyják önöket a pártban! *(Taps!)*

Nincs jogunk ahhoz, hogy itt bármiféle kétértelműséget megtűrjünk. A bürokratizmus elleni harcot segítő munkára, a demokratizmus védelmét segítő munkára, a valóban dolgozó tömegekkel való jobb kapcsolat kialakítására feltétlenül szükség van. E tekintetben tehetünk, és kell is tennünk „engedményeket". És akármennyit erősítgetik is, hogy ők nem tesznek engedményeket, mi ismételten kijelentjük: mi igenis teszünk. Ezek egyáltalán nem engedmények, ez segítség a munkáspártnak. Ezáltal megnyerjük a pártnak mindazokat az elemeket, melyek a „munkásellenzékben" egészségesek és proletárok, s kimaradnak a szindikalista beszédek „osztályöntudatos" szerzői. *(Taps.)* Moszkvában ezt az utat járták. A novemberi moszkvai kormányzósági pártkonferencia két ülésteremben végződött: egyik része az egyik teremben, a másik — a másik teremben ülésezett. Ez a szakadás kezdete. A legutóbbi moszkvai konferencia kijelentette: „Mi a »munkásellenzékből« azokat vesszük át, akiket mi akarunk, nem pedig akiket ők akarnak" — mert nekünk olyan emberek segítségére van szükségünk, akik kapcsolatban vannak a munkástömegekkel, akik a gyakorlatban tanítanak meg bennünket a bürokratizmus elleni harcra. Ez nehéz feladat. Úgy vélem, a pártkongresszusnak figyelembe kell vennie a moszkvaiaknak ezeket a tapasztalatait és ugyancsak vizsgálatot kell tartania, mégpedig nem csupán ezen a ponton, hanem a napirend valamennyi pontján. Végeredményben azoknak az embereknek, akik azt mondják, hogy „engedményeket nem tesznek", meg kell mondani: „A párt viszont tesz engedményeket" — kell, hogy a munka egyetértésben folyjon. Ezzel a politikával mi a „munkásellenzékben" különválasztjuk az egészségeset az egészségtelentől, és a párt meg fog erősödni.

Amint tudják, itt azt mondták, hogy a termelést a „termelők összoroszországi kongresszusának" kell irányítania. Nem találok szavakat ennek a süketlenségnek a jellemzésére, csak az vigasztal, hogy itt valamennyi pártfunkcionárius egyszersmind szovjetfunkcionárius is, akik már egy, két, három éve forradalmi munkát végeznek. Előttük ezt még csak bírálni sem érdemes. Ők azért zárják le a vitát, amikor ilyen beszédeket hallanak, mert unalmas, komolytalan dolog a „termelők összoroszországi kongresszusáról" beszélni, amely a népgazdaságot igazgatja. Ilyen javaslatot lehet tenni talán olyan országban, ahol még egyáltalán nem láttak hozzá a munkához, bár a politikai hatalmat már megragadták. Mi már hozzáláttunk a munkához. És érdekes, hogy ugyanennek a brosúrának 33. oldalán a következőket olvassuk:

„A »munkásellenzék« nem annyira tudatlan, hogy számításba ne venné a technika és a műszakilag képzett káderek nagy szerepét... Nem az a szándéka, hogy létrehozza a népgazdaság igazgatására saját szerveit, melyeket a termelők kongresszusa választana meg, és azután feloszlassa a népgazdasági tanácsokat, az iparigazgatóságokat, a központokat. Nem, egészen más a szándéka: ezeket a szükséges, technikailag értékes igazgatási központokat alá akarja rendelni a vezetésének, elméleti feladatokat akár eléjük tűzni, úgy akarja őket felhasználni, ahogy annak idején a gyárosok a szakemberek, a technikusok munkaerejét felhasználták."

Így hát Kollontaj elvtársnő és Sljapnyikov elvtárs, valamint az őket követő „osztályszempontból egybeforrott" emberek .. elengedhetetlenül szükséges vezetésüknek rendelik alá a népgazdasági tanácsokat, az iparigazgatóságokat, a központokat — holmi Rikovokat, Noginokat és egyéb „senkiket" — és elméleti feladatokat tűznek majd elejük! De elvtársak, hát lehet ezt komolyan venni? Ha önök előtt bármiféle „elméleti feladatok" lebegtek, miért nem jelölték ki e feladatokat? Minek mondtuk ki a vita szabadságát? Nem pusztán az eszmecserék kedvéért. A háború alatt ezt mondottuk: „Nincs időnk a bírálatra. Vrangel sürget, ha hibát követünk el — kijavítjuk azzal, hogy megverjük Vrangelt." Most, hogy a háborút befejeztük, kiabálni kezdenek: „Követeljük a vita szabadságát!" Amikor azt kérdezzük: „Mondjátok meg, miféle hibákat követtünk el?" — azt felelik: „Nem kell fel-

oszlatni a népgazdasági tanácsokat és az iparigazgatóságokat, elméleti feladatokat kell eléjük tűzni." Vajon Kiszeljov elvtárs, aki a bányászkongresszuson mint az „osztályszempontból egybeforrott" „munkásellenzék" képviselője elenyésző kisebbségben maradt, miért nem tanított meg bennünket akkor, amikor a Textilipari Igazgatóság élén állt, hogyan kell harcolni a bürokrácia ellen? Vajon Sljapnyikov elvtárs, amikor népbiztos volt, vajon Kollontaj elvtársnő, amikor szintén népbiztos volt, miért nem tanítottak meg bennünket arra, hogyan kell harcolni a bürokratizmus ellen? Mi magunk is tudjuk, hogy van nálunk bizonyos bürokratizmus, és ez nekünk, akiknek a legtöbb dolgunk van ezzel a bürokratikus apparátussal, bizony sok bajt okoz. Aláírunk egy aktát — de hogyan hajtják végre? Hogyan ellenőrizzük ezt, amikor ilyen óriási a bürokratikus apparátus? Önök tudják, hogyan kell ezt az apparatust csökkenteni —, adják át nekünk tudásukat, kedves elvtársak! Önök vitatkozni óhajtanak, de általánosságokban mozgó kijelentéseken kívül semmit sem nyújtanak. Ehelyett a legtisztább demagógiával foglalkoznak. Azt mondják: „A szakemberek rosszul bánnak a munkásokkal, a munkások a dolgozók köztársaságában fegyencek módjára élnek." Ez a legközönségesebb demagógia!

Olvassák el valamennyien ezt a brosúrát, elvtársak, nagyon kérem onoket! Keresve sem találhatunk jobb anyagot a „munkásellenzék" ellen, mint Kollontaj elvtársnő „Munkásellenzék" c. brosurája. Látni fogják, hogy igy valóban nem szabad hozzányúlni a kérdéshez. Hogy a burokratizmus fájó kérdés — azt mindannyian elismerjük, ezt még pártprogramunk is leszögezi. Az iparigazgatóságokat és népgazdasági tanácsokat nagyon könnyű bírálni, de amikor önök igy bírálnak, akkor a párton kívüli munkástömegek ezt úgy értik, hogy szélnek kell ereszteni ezeket a szerveket! Ezen kapva kapnak az eszerek is. Ukrán elvtársaktól hallottam, hogy náluk a konferencián[127] a baloldali eszerek javaslataikat szó szerint igy fogalmazták meg. És mik a kronstadti határozatok? Nem olvasták őket mindannyian? Meg fogjuk mutatni önöknek a határozatokat: ugyanezt mondják Éppen ezért hangsúlyoztam a kronstadti veszélyt, mert ez a veszély éppen abban rejlik, hogy látszólag csak egy kis eltolódást kívánnak: „Csak álljanak félre a bolsevikok", „mi a hatalmat

egy kicsit korrigáljuk" — ezt akarják a kronstadtiak. De az történt, hogy Szavinkov Revalba utazott, hogy a párizsi lapok már két héttel ezelőtt írtak ezekről az eseményekről, hogy felbukkant egy fehér tábornok. Ez történt. És így volt ez minden forradalomban. Ezért mondjuk: minthogy ez fenyeget bennünket, tömörülnünk kell, hogy ilyen eseményre fegyverrel válaszoljunk, akármilyen ártalmatlannak látszik is a dolog. Erre már első beszédemben rámutattam. Erre a „munkásellenzék" nem válaszol, hanem azt mondja: „Nem fogjuk feloszlatni, hanem »vezetésünknek rendeljük alá« a népgazdasági tanácsokat." „A termelők összoroszországi kongresszusa" alárendeli vezetésének a Népgazdasági Tanács 71 iparigazgatóságát! Kérdem, tréfa ez vagy mi, és vajon komolyan lehet-e venni az ilyen embereket? Éppen ez a kispolgári, anárchikus ösztönösség nemcsak a munkástömegek között, hanem partunkon belül is, és ezt semmiképpen sem tűrhetjük. Megengedtünk magunknak egy fényűzést: lehetővé tettük ezeknek az embereknek, hogy nézeteiket a legrészletesebben kifejtsék, több izben meghallgattuk őket. Amikor a II. bányászkongresszuson Trockij és Kiszeljov elvtárssal vitáztam, két szempont világosan kidomborodott. A „munkásellenzék" azt mondotta: „Lenin és Trockij meg fognak egyezni." Trockij felszólalásában ezt mondotta: „Aki nem érti, hogy meg kell egyezni, az a párt ellen harcol; mi természetesen meg fogunk egyezni, mert mi — a párt emberei vagyunk." Én támogattam őt. Persze, nekem más volt a véleményem, mint Trockij elvtársnak, és amikor a Központi Bizottságban többé-kevésbé egyenlő csoportok alakulnak, a párt fog dönteni és úgy fog dönteni, hogy mi a párt akarata és utasításai szerint fogunk egyesülni. Ilyen nyilatkozatokat tettünk, Trockij meg én, a bányászkongresszus előtt, valamint ez előtt a kongresszus előtt is, a „munkásellenzék" azonban azt mondja: „Nem fogunk engedményeket tenni, de a pártban maradunk." Nem, ez a mutatvány nem fog sikerülni! *(Taps.)* Még egyszer leszögezem, hogy nekünk a bürokratizmus elleni harcban minden munkás segítsége, akárhogy nevezze is magát, ha őszintén akar nekünk segíteni — roppant kívánatos segítség. Ilyen értelemben mi hajlandók vagyunk „engedményekre" (idézőjelbe teszem ezt a szót), hajlandók vagyunk engedményekre, bármilyen kihívó nyilatkozatot tesznek is, mert tudjuk, milyen nehezen

megy a munka. A népgazdasági tanácsokat és az iparigazgatóságokat nem oszlathatjuk fel. Amikor azt mondják, hogy mi nem bízunk a munkásosztályban, hogy nem engedjük a munkásokat a vezető szervekbe, ez szemenszedett hazugság. Minden valamennyire használható adminisztrátort felkutatunk a munkások soraiban és örömmel alkalmazzuk, kipróbáljuk. Hiszen ha a párt nem bízik a munkásosztályban és nem engedi a munkásokat felelős pozíciókba, akkor vigye el az ördög az ilyen pártot — mondják meg kertelés nélkül! Én megmondottam, hogy ez nem igaz: az a bajunk, hogy nincsenek erőink, ha akad valaki, aki némileg használható — de különösen a munkások közül! — két kézzel kapunk rajta. De nincsenek ilyen erőink. Ezért keletkezik anarchia. Itt kell támogatni a bürokrácia elleni harcot — ehhez pedig százezrek munkájára van szükség.

A bürokratizmus elleni harc feladata programunkban mint rendkívül hosszu időt igénylő munka szerepel. Minél szétforgacsoltabb a parasztság, annál elkerülhetetlenebb a bürokratizmus a központban.

Könnyű ilyeneket írni: „Nálunk a pártban bajok vannak." Hiszen önök megértik, mit jelent a szovjetapparátus gyengítése akkor, amikor ketmillió orosz emigráns van külföldön. Kiűzte őket a polgárháború. Boldoggá tettek bennünket azzal, hogy most Berlinben, Párizsban, Londonban és minden fővárosban sürögnek-forognak, a miénket kivéve. Azt az ösztönösséget támogatják, melyet a kistermelő testesít meg, vagyis a kispolgári ösztönösséget.

Minden lehetőt meg fogunk tenni annak érdekében, hogy a bürokratizmust a munkások kiemelése révén leküzdjük — minden erre irányuló gyakorlati javaslatot elfogadunk. Még ha ezt nem éppen helyesen „engedménynek" nevezzük is, ahogy itt teszik, nem kétséges, hogy a kongresszus 99%-a e brosúra ellenére is azt fogja mondani: „Mi ennek ellenére hajlandók vagyunk »engedményekre« és megnyerjük az összes egészséges elemeket." Menjetek a munkások közé és tanítsatok meg bennünket arra, hogyan kell a bürokratizmus ellen harcolni, ha ezt jobban tudjátok, mint mi, de ne mondjatok olyan beszédeket, mint Sljapnyikov. Ez olyasmi, amin nem tehetjük túl magunkat. Nem térek ki beszédének elméleti részére, mert ugyanezt elmondotta

Kollontaj. Azokról a tényekről akarok beszélni, melyeket megemlített. Azt mondta, hogy elrohasztják a burgonyát, és azt kérdezte, miért nem állítják bíróság elé Cjurupát.

Én azonban azt kérdem: miért nem állítják bíróság elé Sljapnyikovot az ilyen beszédekért? Hát szervezett pártban vagyunk-e, ahol komolyan vesszük a fegyelmet, az egységet, vagy pedig egy kronstadti jellegű gyűlésen vagyunk? Ez anarchista szellemű kronstadti frázis, amelyre fegyverrel válaszolnak. Mi szervezett párttagok vagyunk, azért jöttünk ide, hogy kijavítsuk hibáinkat. Ha Sljapnyikov elvtárs véleménye szerint Cjurupát bíróság elé kellett volna állítani, akkor miért nem tett panaszt Sljapnyikov mint szervezett párttag az Ellenőrző Bizottságnál? Amikor életre hívtuk az Ellenőrző Bizottságot, éppen azt mondottuk: a Központi Bizottság túl van halmozva adminisztrációs munkával, válasszunk ki olyan embereket, akikben a munkások megbíznak, és akik nem lesznek annyira túlhalmozva adminisztrációs munkával és a Központi Bizottság helyett meg fogják vizsgálni a panaszokat. Ez módot adott volna a bírálat fejlesztésére, a hibák kijavítására. Hát ha Cjurupa ilyen helytelenül járt el, miért nem tettek panaszt ellene az Ellenőrző Bizottságnál, Sljapnyikov pedig felszólal itt, a kongresszuson, a párt és a köztársaság legfelelősebb gyűlése előtt, és vádat emel, hogy elrohasztották a burgonyát, és azt kérdi, miért nem állították bíróság elé Cjurupát? Én pedig azt kérdezem, vajon katonai téren nem akadnak-e hibák, nincsenek-e vesztett csaták, nem történik-e meg, hogy szállítmányok, felszerelések elkallódnak? Talán az ilyen katonai funkcionáriusokat bíróság elé kell állítani? Sljapnyikov elvtárs olyan szavakkal dobálódzik, amelyekben maga sem hisz, olyat állít, amit nem tud bizonyítani. Nálunk elrohad a burgonya. Persze tömérdek a hiba nálunk, sem apparátusunk, sem közlekedésünk nem működik zökkenők nélkül. De amikor, ahelyett hogy a hibákat kijavítanák, felelőtlenül ilyen vádakkal dobálódznak, mégpedig, amint azt itt néhány elvtárs már megállapította, a kárörröm hangján, amikor választ követelnek arra, miért nem állították bíróság elé Cjurupát, akkor állítsanak bíróság elé minket — a Központi Bizottságot. Véleményünk szerint az ilyen fellépés — demagógia. Vagy Cjurupát meg bennünket kell bíróság elé állítani, vagy Sljapnyikovot, de így nem lehet dolgozni. Ami-

kor pártbeli elvtársak úgy lépnek fel, ahogy Sljapnyikov itt fellépett — és ő így lép fel mindig más gyűléseken is —, és ha Kollontaj elvtársnő brosúrájában nem is említ neveket, a brosúra egész szelleme ugyanilyen —, mi azt mondjuk: így nem lehet dolgozni, mert ez demagógia, erre támaszkodnak az anarchista-mahnoista és kronstadti elemek. Mi itt mindketten párttagok vagyunk, mindketten felelős ítélőszék előtt állunk, s ha Cjurupa megsértette a törvényt, és mi, a Központi Bizottság, ezt takargatjuk — tessék, emeljenek határozott vádat, de ne dobálóddzanak olyan szavakkal, amelyeket holnap itt, Moszkvában, drót nélküli pletykák útján azonnal a burzsoázia tudomására hoznak; holnap a szovjet intézményekben valamennyi pletykafészek fontoskodva, kárörvendve ismétli majd az önök szavait. Ha Cjurupa olyan, amilyennek Sljapnyikov feltünteti, ha őt, amint azt Sljapnyikov követeli, bíróság elé kell állítani, akkor állítom, hogy ezeken a szavakon komolyan gondolkozni kell — nem szabad egyszerűen ilyen vádakkal dobálódzni. Azokat, akik így vádaskodnak, vagy eltávolítják a pártból, vagy azt mondják: megbízunk téged a burgonyaügy intézésével, ebben vagy ebben a kormányzóságban — meglátjuk, kevesebb lesz-e a rohadt burgonya, mint azokban a kormányzóságokban, ahol Cjurupa intézte a dolgot.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT X. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATI JAVASLATA A PÁRTEGYSÉGRŐL

(Eredeti tervezet)[128]

1. A kongresszus minden párttag figyelmét felhívja arra, hogy a jelenlegi helyzetben, amikor az ország kispolgári lakossága körében szamos körülmény fokozza az ingadozásokat, különösen szükség van a párt sorainak egységére és összeforrottságára, a párttagok közötti teljes bizalom és a valóban vállvetett, a proletariátus élcsapatának akarategységét igazán megtestesítő munka biztosítására.

2. Ezzel szemben a pártban még a szakszervezetekről lefolyt általános pártvita előtt frakciózás jelei mutatkoztak, azaz olyan csoportok alakultak, amelyeknek külön platformjuk volt, s amelyek bizonyos mértékű zártságra és saját, külön csoportfegyelmük megteremtésére törekedtek. A frakciózásnak ilyen jelei voltak észlelhetők például az egyik pártkonferencián Moszkvában (1920 novemberében) és Harkovban, mind az ún. „Munkásellenzék" csoportja, mind pedig részben az ún. „Demokratikus Centralizmus" csoportja részéről.

Minden öntudatos munkásnak világosan fel kell ismernie, hogy minden néven nevezendő frakciózás ártalmas és megengedhetetlen, mert a frakciózás — még akkor is, ha egyes csoportok képviselőiben a legjobb akarat megvan a pártegység megerősítésére, a gyakorlatban óhatatlanul oda vezet, hogy az egyetértésben végzett munka gyengül, s a kormányzó pártba befurakodott ellenségeink ismét fokozott mértékben próbálják a széttagoltságot elmélyíteni és az ellenforradalom céljaira felhasználni.

Hogy a proletariátus ellenségei miképpen használnak ki min-

den eltérést a szigorúan következetes kommunista vonaltól, azt alighanem a kronstadti lázadás példája mutatta meg a legszemléltetőbben, amikor a burzsoá ellenforradalom és a világ minden országának fehérgárdistái azonnal hajlandók voltak még a szovjet rendszer jelszavainak elfogadására is, csakhogy megdönthessék Oroszországban a proletariátus diktatúráját, amikor az eszerek és általában a burzsoá ellenforradalom Kronstadtban a felkelés jelszavát állítólag egy szovjet hatalom érdekében, az oroszországi szovjet kormány ellen használták fel. Az ilyen tények eléggé bizonyítják, hogy a fehérgárdisták arra törekszenek és értenek is hozzá, hogy kommunista, sőt a legbaloldalibb kommunista mezbe öltözzenek, csakhogy gyöngítsék és megdöntsék a proletárforradalom oroszországi védőbástyáját. A kronstadti lázadás előestéjén Petrográdban terjesztett mensevik röpiratok szintén mutatják, hogyan használják fel a mensevikek az Oroszországi Kommunista Párton belüli nézeteltéréseket és a frakciózás bizonyos csíráit arra, hogy ténylegesen bátorítsák és támogassák a kronstadti lázadókat, az eszereket és fehérgárdistákat, bár szavakban a lázadások ellenzőinek és — néhány állítólagos korrektúrával — a Szovjethatalom híveinek tüntették fel magukat.

3. Az ebben a kérdésben folytatott propagandának egyrészt abból kell állnia, hogy tüzetesen megmagyarázzuk a frakciózás kárát és veszélyét a pártegység és a proletár élcsapat akarategységének megvalósítása — a proletárdiktatúra sikerének alapfeltétele — szempontjából, másrészt abból, hogy megmagyarázzuk a Szovjethatalom ellenségei legújabb taktikai fogásainak sajátszerűségét. Ezek az ellenségek, miután meggyőződtek arról, hogy nyíltan fehérgárdista lobogó alatt az ellenforradalom reménytelen, most minden erejüket megfeszítik, hogy belekapaszkodjanak az Oroszországi Kommunista Párton belüli nézeteltérésekbe, és így vagy amúgy előmozdítsák az ellenforradalmat azzal, hogy a hatalmat olyan politikai árnyalat képviselőinek adják át, amely külsőre a legközelebb áll a Szovjethatalom elismeréséhez.

A propagandának meg kell világítania a megelőző forradalmak tapasztalatait is, amikor az ellenforradalom a szélső forradalmi párthoz legközelebb álló ellenzéket támogatta, abból a célból, hogy megingassa és megdöntse a forradalmi diktatúrát, s ezzel

megtisztítsa az utat az ellenforradalom, a kapitalisták és a földbirtokosok további teljes győzelme számára.

4. A frakciózás elleni gyakorlati harcban arra van szükség, hogy minden pártszervezet a legszigorúbban ügyeljen arra, hogy semmiféle frakciós megnyilvánulást ne tűrjenek. A párt fogyatekosságai okvetlenül szükséges bírálatának az az útja, hogy minden egyes gyakorlati indítványt a lehető legvilágosabb formában, azonnal, minden huzavona nélkül beterjesztenek megvitatás és döntes céljából a párt helyi vezető szerveihez és központi vezető szervéhez. Ezen kívül mindenkinek, aki bírálattal lép fel, a bírálat formájában tekintettel kell lennie a párt helyzetére, arra, hogy a pártot ellenség veszi körül, bírálata tartalmát tekintve pedig a szovjet- és pártmunkában való közvetlen részvételével a gyakorlatban kell megkísérelnie a párt vagy az egyes párttagok hibáinak kijavítását. A párt általános irányvonalának minden elemzését, avagy a part gyakorlati tapasztalatainak számbavételét, a párthatározatok végrehajtásának ellenőrzését, a hibák kijavítása módszereinek tanulmányozását stb. semmi esetre sem szabad előzetesen valamely „platform" stb. alapján kialakult csoportban vitára bocsátani, hanem kizárólag közvetlenül az összes párttagoknak kell megvitatásra előterjeszteni. Ezért a kongresszus elrendeli a „Gyiszkusszionnij Lisztok"[129] rendszeresebb megjelenését és külön gyűjtemények kiadását, fáradhatatlanul törekedve arra, hogy a kritika a lényegre irányuljon és semmi esetre se öltsön olyan formákat, amelyek alkalmasak arra, hogy a proletariátus osztályellenségeit segítsék.

5. A kongresszus, amikor elvileg elveti a szindikalista és anarchista irányzatú elhajlást, amelynek elemzésével külön határozat foglalkozik, és amikor megbízza a Központi Bizottságot azzal, hogy minden frakciózást teljesen megszüntessen, egyúttal kijelenti, hogy azokban a kérdésekben, amelyek például az úgynevezett „munkásellenzék" csoportjának különös figyelmét vonták magukra — a párt megtisztítása a nem-proletár és megbízhatatlan elemektől, a bürokratizmus elleni küzdelem, a demokratizmus és a munkások öntevékenységének fejlesztése stb. —, bármily komoly indítványt a legnagyobb figyelemmel kell megvizsgálni s a gyakorlati munkában kell kipróbálni. A pártnak tudnia kell, hogy, mivel számos különféle akadályba ütközünk ezekben

a kérdésekben, nem valósítunk meg minden szükséges rendszabályt, s hogy a párt, amely kérlelhetetlenül elvet minden nem tárgyilagos és frakciós álkritikát, ugyanakkor új módszerek kipróbálásával továbbra is, minden eszközzel fáradhatatlanul küzdeni fog a bürokratizmus ellen, a demokratizmus és az öntevékenység kiszélesítéséért, a pártba befurakodott elemek felkutatásáért, leleplezéséért és kiűzéséért stb.

6. A kongresszus ezért kivétel nélkül minden csoportot, bármely platform alapján alakult is (mint amilyen például a „munkásellenzék" a „demokratikus centralizmus" csoportja stb.), feloszlatottnak nyilvánít, és elrendeli azonnali feloszlatásukat. A kongresszusi határozat végre nem hajtása a pártból való feltétlen és azonnali kizárást vonja maga után.

7. Hogy a párton belül és az egész szovjet munkában a legszigorúbb fegyelmet valósítsa meg és mindennemű frakciózást kiküszöbölve a legnagyobb egységet érje el, a kongresszus felhatalmazza a Központi Bizottságot arra, hogy fegyelemsértés vagy a frakciózás felújítása vagy megtűrése esetén alkalmazza a pártbüntetés minden formáját, beleértve a pártból való kizárást is, a Központi Bizottság tagjaival szemben pedig a póttaggá való visszaminősítést, sőt, mint végső rendszabályt, a pártból való kizárást. A Központi Bizottság tagjaival, a Központi Bizottság póttagjaival és az Ellenőrző Bizottság tagjaival szemben az ilyen végső eszköz alkalmazásának feltétele, hogy egybehívják a Központi Bizottság plénumát, amelyre meg kell hívni a Központi Bizottság minden póttagját és az Ellenőrző Bizottság minden tagját. Ha a párt legfelsőbb vezetőinek ilyen együttes gyűlése kétharmad szótöbbséggel a központi bizottsági tag póttaggá való visszaminősítésének, vagy a pártból való kizárásának szükségességét elismeri, ezt a rendszabályt haladéktalanul életbe kell léptetni.

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA PÁRT X. KONGRESSZUSÁNAK HATÁROZATI JAVASLATA A SZINDIKALISTA ÉS ANARCHISTA ELHAJLÁSRÓL PÁRTUNKBAN

(Eredeti tervezet)

1 Az utobbi hónapokban pártunk soraiban szemmelláthatólag szindikalista és anarchista elhajlás nyilvánul meg, mely az eszmei harcban a legerélyesebb intézkedéseket, valamint a párt megtisztítását és meggyógyítását teszi szükségessé.

2. Az említett elhajlást részben az idézte elő, hogy volt mensevikek léptek be a pártba, továbba olyan munkások és parasztok, akik még nem sajátították el teljesen a kommunista világnézetet, de a legfőbb oka ennek az elhajlásnak az, hogy a proletariátusra és az Oroszországi Kommunista Pártra befolyással van a kispolgári osztönösség, amely országunkban rendkívül erős, és amely elkerulhetetlenul ingadozást idéz elő az anarchizmus irányában, különösen olyan időpontokban, amikor a tömegek helyzete a rossz termés és a háború rendkívül pusztító következményei folytán erősen leromlott, és amikor a milliós hadsereg leszerelése folytán a parasztok és munkások százezrei kerülnek az utcára és ezek nem tudnak azonnal rendes megélhetést találni.

3. Ennek az elhajlásnak elméletileg legkövetkezetesebb és legkialakultabb kifejezése *(variáns:* ennek az elhajlásnak egyik legkövetkezetesebb stb. kifejezése): az úgynevezett „munkásellenzék" csoportjának tézisei és egyéb irodalmi művei. Eléggé jellemző például ennek a csoportnak a következő tézise: „A népgazdaság igazgatásának megszervezése az iparági szakszervezetekben tömörült termelők összoroszországi kongresszusának feladata. A szakszervezetek választják meg azt a központi szervet, mely a köztársaság egész népgazdaságát igazgatja."

Ez és az ehhez hasonló szamos nyilatkozat elméletileg tökéletesen helytelen eszméken alapszik, mert ezek az eszmék teljesen szakítanak a marxizmussal és a kommunizmussal, valamint valamennyi félproletár forradalom és a mostani proletárforradalom gyakorlati tapasztalatainak eredményeivel.

Először is, a „termelő" fogalma egyesíti a proletárt a félproletárral és a kisárutermelővel, s ily módon gyökeresen eltér az osztályharc alapfogalmától és attól a fő követelménytől, hogy pontosan meg kell különböztetni az osztályokat.

Másodszor, az irányvétel a párton kívüli tömegekre, illetőleg a velük való kacérkodás, mely a fentebb idézett tézisben kifejezésre jut, nem kevésbé gyökeres eltávolodás a marxizmustól.

A marxizmus azt tanítja — és ezt a tanítást nemcsak formailag erősítette meg az egész Kommunista Internacionálé a Komintern (1920-as) II. kongresszusán a proletariátus politikai pártjának szerepéről hozott határozatában, hanem gyakorlatilag is megerősítette a mi forradalmunk —, hogy csak a munkásosztály politikai pártja, vagyis a kommunista párt képes egyesíteni, nevelni és szervezni a proletariátusnak és az egész dolgozó tömegnek olyan élcsapatát, amely egyedül képes arra, hogy ellenálljon a tömeg elkerülhetetlen kispolgári ingadozásainak, a proletariátus soraiban fellelhető szakmai szűkkeblűség vagy szakmai előítéletek elkerülhetetlen hagyományainak és az ezekbe való visszaeséseknek, és hogy vezesse az egész proletariátus egész egyesített tevékenységét, vagyis politikailag vezesse a proletariátust, a proletariátus révén pedig vezesse a dolgozók tömegeit. Enélkül a proletariátus diktatúrája megvalósíthatatlan.

A kommunista párt szerepének helytelen értelmezése a párton kívüli proletariátushoz való viszonyában, az első és a második tényezőnek az egész dolgozó tömeghez való viszonyában — a kommunizmustól való gyökeres elméleti eltávolodást, a szindikalizmus és az anarchizmus felé való elhajlást jelent, és ez az elhajlás a „munkásellenzék" valamennyi nézetét átitatja.

4. Az Oroszországi Kommunista Párt X. kongresszusa kijelenti, hogy ugyancsak teljesen helytelennek tartja a fent említett csoport és más személyek minden olyan kísérletét, hogy hibás nézeteik védelmezése céljából az Oroszországi Kommunista Párt programja gazdasági részének a szakszervezetek szerepével fog-

laikozó 5. paragrafusára hivatkozzanak. Ez a paragrafus kimondja, hogy „a szakszervezeteknek el kell jutniuk oda, hogy ténylegesen összpontosítsák kezükben az egesz népgazdaság, mint egységes gazdasági egész teljes igazgatását", és hogy a szakszervezetek „ily módon biztosítják a központi állami igazgatásnak, a népgazdaságnak es a dolgozó tömegek széles rétegeinek elválaszthatatlan kapcsolatát" azáltal, hogy „bevonják" ezeket a tömegeket „a gazdaság vezetésének közvetlen munkájaba".

Az Oroszországi Kommunista Párt programjának ugyanezen paragrafusa megállapítja, hogy ez a helyzet, ahová a szakszervezeteknek „el kell jutniuk", csak akkor alakulhat ki, ha „a szakszervezetek egyre nagyobb mértékben levetkezik a szakmai szűkkeblűséget" és egyesítik a dogozók többségét, „majd pedig fokozatosan valamennyi dolgozót".

Végül az Oroszországi Kommunista Part programjának ugyanez a paragrafusa hangsulyozza, hogy a szakszervezetek „az Oroszországi Szovjet Föderatív Szocialista Köztársaság törvényei értelmében és a kialakult gyakorlatnak megfelelően márs képviselve vannak az ipar igazgatásanak minden helyi és központi szervében".

A szindikalisták és anarchisták, ahelyett, hogy számba vennék az igazgatásban való részvételnek ezeket a gyakorlati tapasztalatait, ahelyett, hogy az elért sikerekkel és a kijavított hibákkal szigorú összhangban továbbfejlesztenék ezeket a tapasztalatokat, egyszerűen kiadják a gazdaság-igazgatási szerveit „megválasztó" „termelők kongresszusainak vagy kongresszusának" jelszavát. Ily módon tökéletesen megkerülik és kiküszöbölik azt a vezető, nevelő és szervező szerepet, amelyet a párt a proletariátus szakszervezeteivel kapcsolatban, a proletariátus pedig a dolgozók félig vagy egészen kispolgári tömegeivel kapcsolatban betölt, s ahelyett, hogy folytatnák és javítanák az új gazdasági formák építésének gyakorlati munkáját, amelyet a Szovjethatalom már megkezdett, kispolgári anarchista módon szétrombolják ezt a munkát, ami csak a burzsoá ellenforradalom diadalára vezethet.

5. Az Oroszországi Kommunista Párt kongresszusa az említett csoport és hasonló csoportok valamint egyének nézeteiben, az elméleti tévedéseken és a Szovjethatalom által megkezdett gazdasági építés gyakorlati tapasztalataival szemben megnyilvánuló alapjában helytelen állásponton kívül, súlyos politikai hibát és

magát a proletárdiktatúra létét közvetlenül fenyegető politikai veszélyt iát.

Olyan országban, mint Oroszország, a kispolgári ösztönösség óriási túlsúlya és a háború következtében elkerülhetetlen pusztulás, elszegényedés, a járványok és a rossz termések, az ínség és népnyomor rendkívüli fokozódása a kispolgári és félproletár tömeg hangulatában különösen erős ingadozásokhoz vezetnek. Ezek az ingadozások hol e tömegek és a proletariátus szövetségének megerősödése irányában, hol pedig a burzsoá restauráció irányában haladnak, s a XVIII., XIX. és XX. század valamennyi forradalmának egesz tapasztalata tökéletesen és meggyőzően bizonyítja, hogy ezekből az ingadozásokból semmi más nem következhet, mint a kapitalisták és a földbirtokosok hatalmának és tulajdonának restaurációja (visszaállítása) — ha a proletariátus forradalmi élcsapatának egysége, ereje, befolyása a legkisebb mértékben meggyengül.

A „munkásellenzék" és a hozzá hasonló elemek nézetei ezért nemcsak elméletileg helytelenek, hanem gyakorlatilag is a kispolgári és anarchista ingadozásokat fejezik ki, gyakorlatilag gyengítik a kommunista párt következetes irányvonalát, gyakorlatilag támogatják a proletárforradalom osztályellenségeit.

6. Mindezek alapján az OKP kongresszusa határozottan elveti a fent említett eszméket, amelyekben szindikalista és anarchista elhajlás jut kifejezésre, és szükségesnek tartja

először, a kérlelhetetlen és rendszeres elvi harcot ezek ellen az eszmék ellen;

másodszor, a kongresszus ezeknek az eszméknek propagálását összeegyeztethetetlennek tartja az OKP-hoz tartozással.

A kongresszus megbízza a párt Központi Bizottságát e határozatainak legszigorúbb végrehajtásával, s egyúttal rámutat arra, hogy különleges kiadványokban, cikkgyűjteményekben stb. helyet lehet és kell biztosítani a párttagok minél alaposabb eszmecseréje számára valamennyi említett kérdésben.

ELŐADÓI BESZÉD A PÁRTEGYSÉGRŐL ÉS AZ ANARCHO-SZINDIKALISTA ELHAJLÁSRÓL

Március 16

(Részlet)

... Az elhajlas még nem kialakult áramlat. Az elhajlás olyasmi, amit ki lehet javítani. Egyesek letértek vagy letérőben vannak a helyes útról, de még ki lehet javítani a dolgot. Nézetem szerint az „elhajlás" szó éppen ezt fejezi ki. Ez annak hangsúlyozása, hogy itt még nem történt semmi végleges, hogy a dolgot könnyen ki lehet javítani — figyelmeztetni akar, a kérdést teljes egészében és elvileg akarja felvetni. Ha valaki talál olyan szót, amely ezt a gondolatot jobban kifejezi — csak tessék. Remélem, szavakon nem fogunk vitatkozni, ami pedig a dolog lényegét illeti, ezt a tézist fogjuk elemezni mint a legfontosabbat, nehogy elvesszünk a hasonló eszmék tömkelegében, mert ilyenek a „munkásellenzék" csoportjánál igen nagy számban akadnak. Ezeknek a boncolgatását rábízzuk publicistáinkra, valamint ennek az áramlatnak a vezetőire, mert a határozat végén[131] külön leszögezzük, hogy speciális kiadványokban, gyűjteményekben valamennyi felmerült kérdéssel kapcsolatban lehet és kell is helyet biztosítani a párttagok közti részletekbe menő eszmecsere számára. Most nem halogathatjuk ezt a kérdést. Olyan párt vagyunk, mely hihetetlenül nehéz viszonyok közt harcol. Meg kell fogadnunk: a szilárd egység érdekében szükséges, hogy elítéljünk egy bizonyos elhajlást. Ha már egyszer kibontakoztak az elhajlás körvonalai, fel kell ismerni és meg kell vitatni. De ha részletekbe menő vitára van szükség — parancsoljanak, akadnak nálunk emberek, akik részletesen fogják idézni az egész idevágó irodalmat, és ha szükséges és helyénvaló, nemzetközi viszonylatban is felvetjük ezt a kér-

dést, mert, amint az elvtársak most a Komintern képviselőjének beszámolójában hallották és valamennyien tudják, a nemzetközi forradalmi munkásmozgalom soraiban van egy bizonyos baloldali elhajlás. Az az elhajlás, amelyről most beszélünk, ugyanaz, mint az anarchista elhajlás a Németországi Kommunista Munkáspárt soraiban, amellyel szemben a Komintern legutóbbi kongresszusán félreérthetetlenül a harc álláspontjára helyezkedett[132] Azok a szavak, amelyekkel ott ezt az elhajlást jellemezték, nemegyszer élesebbek voltak, mint az „elhajlás" szó. Önök tudják, hogy ez nemzetközi probléma. Helytelen volna tehát ilyenformán elintézni — ne vitázz tovább és kész. De más az elméleti vita, s megint más a párt politikai vonala, a politikai harc. Mi nem vagyunk vita-klub. Persze adhatunk ki gyűjteményeket, külön kiadványokat, s fogunk is kiadni, de mindenekelőtt harcolnunk kell a legsúlyosabb viszonyok között, s ezért egységben kell összeforrnunk. Ha emellett a politikai vitába, a politikai harcba olyan javaslatokat fognak bedobni, mint amilyen a „termelők összoroszországi kongresszusának" a megszervezése, akkor nem haladhatunk egysegesen és zárt sorokban; ez nem az a politika, melyet néhány évre magunk elé tűztünk. Ez olyan politika, amely meghiúsítaná a párt egyseges munkáját, s ez a politika nemcsak elméleti szempontból hamis, hanem azért is, mert hamisan határozza meg az osztályok közötti viszonyt — azt a döntő és alapvető tényezőt, amely nélkül nincs marxizmus, és amelyről a Komintern II. kongresszusa határozatot hozott. Most olyan a helyzet, hogy a párton kívüli ösztönösség megtestesítőin úrrá lesz az a kispolgári ingadozás, mely Oroszország mai gazdasági helyzetében elkerülhetetlen. Nem szabad megfeledkeznunk arról a körülményről, hogy a belső veszély bizonyos tekintetben nagyobb, mint az, amely Gyenyikin és Jugyenyics részéről fenyegetett bennünket, és nemcsak formális, hanem sokkalta mélyebb egybeforrottságot kell tanúsítanunk. Ennek az egybeforrottságnak a megteremtéséhez elengedhetetlenül szükség van ilyen határozatra.

Nagyon fontosnak tartom továbbá ennek a határozatnak 4. cikkelyét, mely programunk értelmezését, autentikus értelmezését, azaz olyan értelmezését tartalmazza, amely a szerzőtől indul ki. A program szerzője a kongresszus, és ezért a kongresszusnak kell

a programot értelmeznie, hogy véget vessen a tétovázásnak, sőt annak a játéknak is, amely olykor programunk körül folyik: eszerint a szakszervezetekről a program állítólag ugyanazt mondja, amit egyesek látni szeretnének benne. Az elvtársak hallották, hogy Rjazanov elvtárs erről a szószékről hogyan bírálta ezt a programot — köszönetet mondunk a bírálónak elméleti vizsgálódásaiért! Az elvtársak hallották a Sljapnyikov elvtárs által gyakorolt bírálatot. Ezt nem lehet hallgatással elintézni. Úgy vélem, hogy itt, ebben a határozatban megvan az, amire most szükségünk van. A kongresszus nevében, amely a programot jóváhagyja és amely a párt legfelsőbb szerve, le kell szögeznünk: így értjük ezt a programot. Ismétlem, az elméleti vitákat ezzel nem fojtjuk el. Lehet javaslatokat tenni a program módosítására, e tekintetben nincs semmiféle tilalom. Mi a programot nem tartjuk annyira kitűnőnek, hogy ne lenne rajta változtatni való, de most nincsenek formális javaslatok, nem szenteltünk időt ennek a kérdésnek megvizsgálására. Ennek a programnak figyelmes átnézésénél a következőt olvassuk: „a szakszervezeteknek el kell jutniuk odáig, hogy ténylegesen összpontosítsák stb." „el kell jutniuk odáig, hogy ténylegesen összpontosítsák" — ezt alá kell húzni. Feljebb pedig azt olvassuk, hogy a „törvény értelmében a szakszervezetek a termelést igazgató minden helyi és központi szervnek a munkájában részt vesznek". Tudjuk, hogy a kapitalista termelés, a világ minden előrehaladott országának közreműködésével, évtizedeken át épült. Talán bizony gyermekké lettünk és azt hisszük, hogy a legnagyobb szükség, a legnagyobb nyomor idején, olyan országban, ahol a munkások kisebbségben vannak, olyan országban, ahol egy elgyötört, sok sebből vérző proletár élcsapat és zömében paraszt lakosság van, olyan gyorsan befejezhetjük ezt a folyamatot?! Még a legfontosabb fundamentumot sem raktuk le, csak megkezdtük a tapasztalatok alapján annak körvonalazását, miképpen történjék a termelés igazgatása a szakszervezetek részvételével. Tudjuk, hogy a fő akadály — a szegénység. Nem úgy áll a dolog, hogy mi nem vonjuk be a tömegeket a munkába; ellenkezőleg, a munkásság soraiból származó minden valamennyire is jelentős tehetséget, valamennyire is kiváló képességet a legőszintébb támogatásban részesítünk. Csak arra van szükség, hogy a helyzet valamicskével könnyebb legyen.

Az éhínség után legalább egy-két esztendő pihenésre van szükségünk. Történelmi szemszögből ez igen kis idő, a mi viszonyaink között viszont nagy idő. Egy vagy két évi pihenés az éhínség után, egy vagy két évi rendes fűtőanyag-ellátás, hogy a gyárak dolgozhassanak — és a munkásosztálytól százszorta több támogatást fogunk kapni, sokkalta több tehetség fog soraiból kiemelkedni, mint most. Ebben senki sem kételkedik, nem is kételkedhetik. Most ezt a támogatást nem azért nem kapjuk meg, mert nem akarjuk. Mindent megteszünk, amit ennek érdekében meg lehet tenni. Senki sem mondhatja, hogy a kormány, a szakszervezetek, a párt Központi Bizottsága akár egyetlen lehetőséget is elszalasztott ebben a tekintetben, de tudjuk, mily szörnyű nagy a szegénység, s mindenütt éheznek és nyomorognak, s ez a táptalaja mindenütt a passzivitásnak. Ne féljünk nevén nevezni a bajt és a szerencsétlenséget. Ez az, ami gátolja a tömegek tetterejének fokozódását. Ilyen helyzetben, amikor a statisztika alapján tudjuk, hogy az igazgatóságokban 60% a munkás, teljesen lehetetlen megpróbálni azt, hogy a programnak ezeket a szavait: „a szakszervezeteknek el kell jutniuk a tényleges összpontosításhoz" stb. — Sljapnyikov módjára értelmezzük.

A program autentikus értelmezése lehetővé fogja tenni számunkra, hogy összekapcsoljuk az elengedhetetlenül szükséges taktikai összeforrottságot és az egységet a vita elengedhetetlenül szükséges szabadságával, amit a határozat végén hangsúlyozunk is. Mi a határozat lényege? Olvassuk el a hatodik pontot:

„Mindezek alapján az OKP kongresszusa határozottan elveti a fent említett eszméket, amelyekben szindikalista és anarchista elhajlás jut kifejezésre, és szükségesnek tartja: először, a kérlelhetetlen és rendszeres harcot ezek ellen az eszmék ellen; másodszor, a kongresszus ezeknek az eszméknek propagálását összeegyeztethetetlennek tartja az OKP-hoz tartozással.

A kongresszus megbízza a párt Központi Bizottságát e határozatainak legszigorúbb végrehajtásával, s egyúttal rámutat arra, hogy különleges kiadványokban, cikkgyűjteményekben stb. helyet lehet és kell biztosítani a párttagok minél alaposabb eszmecseréje számára valamennyi említett kérdésben."

Hát nem látják az elvtársak — hiszen mindannyian agitátorok és propagandisták valamilyen formában —, hát nem látják, mi a

különbség aközött, amikor az eszméket harcban álló politikai pártokon belül propagálják és aközött, amikor kiadványok és gyűjtemények útján folytatnak eszmecserét? Biztos vagyok benne, hogy ezt a különbséget látja mindenki, aki ezt a határozatot meg akarja érteni. S reméljük, hogy a Központi Bizottságban, amelybe bevesszük ennek az elhajlásnak a képviselőit, ezek a képviselők a pártkongresszus határozatával szemben ugyanolyan magatartást fognak tanúsítani, mint minden öntudatos és fegyelmezett párttag; reméljük, hogy segítségükkel a Központi Bizottságban tisztázni fogjuk, hol ez a határvonal, anélkül hogy különleges helyzetet teremtenénk; tisztázni fogjuk, mi megy végbe a pártban — eszmék propagálása egy harcban álló politikai párton belül, vagy pedig eszmecsere külön kiadványok és gyűjtemények útján. Akit Engels-idézeteknek a legfinomabb árnyalatokig menő tanulmányozása erdekel, tessék! Vannak teoretikusok, akik mindig hasznos tanácsot fognak adni a pártnak. Erre szükség van. Ki fogunk adni ket-három nagy gyűjteményes kötetet — ez hasznos és elengedhetetlenül szükséges. De miben hasonlít ez a platformok harcához, vajon össze lehet-e téveszteni a kettőt? Senki sem fogja ezt összetéveszteni, aki meg akarja érteni politikai helyzetünket.

Ne gátold politikai munkánkat, különösen egy nehéz pillanatban, de a tudományos kutatást se tedd félre. Ha Sljapnyikov elvtárs, példának okáért, szabad idejét a legközelebbi hónapokban annak szenteli, hogy nemrég megjelent kötetét, melyben beszámol azokról a tapasztalatairól, melyeket még az illegalitás idején a forradalmi harc során szerzett, kiegészíti egy második kötettel, melyben a „termelő" fogalmát elemzi — csak rajta! Az adott határozat azonban útjelzőül fog szolgálni számunkra. Mi a legszélesebb körű, legszabadabb vitát indítottuk meg. A „munkásellenzék" platformját a párt központi sajtószerve 250 000 példányban nyomtatta ki. Mi ezt a platformot minden szempontból és mindenféleképpen mérlegeltük, mi ennek a platformnak az alapján választottunk, és végül összehívtuk a kongresszust, amely összegezi a politikai vitát és leszögezi: kialakult egy elhajlás, ne játsszunk bújócskát, mondjuk meg nyíltan: az elhajlás — elhajlás, azt ki kell javítani; ki fogjuk javítani, a vita pedig — elméleti vita lesz.

Éppen azért megismétlem és támogatom azt a javaslatot, hogy fogadjuk el ezt a két határozatot, szilárdítsuk meg a párt egységét és határozzuk meg helyesen, mivel kell foglalkozniuk a pártgyűléseknek és mivel foglalkozhatnak szabad óráikban egyes személyek — marxisták, kommunisták, akik a párt segítségére akarnak lenni és foglalkozni kívánnak egyik vagy másik elméleti kérdéssel. *(Taps.)*

ZÁRSZÓ A PÁRTEGYSÉGRŐL ÉS AZ ANARCHOSZINDIKALISTA ELHAJLÁSRÓL MONDOTT ELŐADÓI BESZÉDHEZ

Március 16

(Részlet)

... Most áttérek azokra a pontokra, amelyeket itt említettek. Rámutattak arra, hogy a „demokratikus centralizmus" csoportjával igazságtalanság történt. Az elvtársak figyelemmel kísérték, miképpen jön létre a megegyezés a csoportok között és miképpen folyt le az eszmecsere a Központi Bizottságba való megválasztás kérdésében, amelyet itt a „demokratikus centralizmus" csoportjának képviselői érintettek. Az elvtársak tudják, hogy azóta a külön tanácskozás óta, amelyen teljes számban részt vett a „munkásellenzék" csoportja és részt vett azonkívül számos igen tekintélyes elvtárs, valamennyi árnyalat képviselői, jómagam például nyíltan síkraszálltam amellett, hogy kívánatos a „munkásellenzék" és a „demokratikus centralizmus" csoport képviselőinek részvétele a Központi Bizottságban. Azon a tanácskozáson, melyen a „munkásellenzékből" az összes elvtársak és valamennyi árnyalat képviselői részt vettek, ez ellen senki sem tiltakozott. Egészen világos, hogy ha mi ennek következtében a „demokratikus centralizmus" csoportjától nem egy központi bizottsági tagot, hanem egy póttagot kaptunk — ez hosszas eszmecserének, a csoportok egymás közötti megegyezésének eredménye volt. És ebben valamiféle bizalmatlanságot vagy igazságtalanságot látni a „demokratikus centralizmus" csoportjával szemben — nem egyéb, mint kákán csomót keresni. Mi mindent megtettünk a Központi Bizottságban, amit meg kellett tenni amaz óhajunk hangsúlyozására, hogy igazságosak akarunk lenni. Olyan tény ez, amelyet nem lehet letagadni. És aki olyan következtetést von le, hogy igazságtalanság történt, az kákán csomót keres! Vagy például a „demokratikus centralizmus" csoportjából az egyik elvtárs arról beszélt, hogy a határozat 7. cikkelye szükségtelen: a Központi Bizottságnak amúgy is megvan ehhez a joga. Mi azt javasoljuk,

hogy a 7. cikkelyt ne hozzuk nyilvánosságra, mert azt reméljük, hogy nem kerül sor alkalmazására — ez a legvégső esetben alkalmazandó rendszabály. De amikor a „demokratikus centralizmus" csoportjához tartozó elvtárs azt mondja: „Erre nektek jogotok volt a szervezeti szabályzat értelmében" — akkor nem ismeri a szervezeti szabályzatot, nem ismeri a demokratikus centralizmus elveit, nem ismeri a centralizmus elveit. Hogy a kongresszuson választott Központi Bizottságnak joga legyen a Központi Bizottságból való kizárásra — azt soha semmiféle demokrácia, semmiféle centralizmus nem fogja megengedni. *(Közbeszólás:* „A párton keresztül.") Különösen a párton keresztül nem. A Központi Bizottságot a kongresszus választja meg, ezzel a kongresszus jelét adja a legnagyobb bizalomnak, ezzel átadja a vezetést a Központi Bizottságnak. S hogy a Központi Bizottságnak kizárási joga legyen tagjával szemben — sehol soha semmi ilyesmit pártunk meg nem engedett. Ez a végső esetben alkalmazható rendszabály, melyet kizárólag a fenyegető veszély tudatában alkalmaznak. Összehívnak egy rendkívüli gyűlést: a Központi Bizottság, plusz a póttagok, plusz az Ellenőrző Bizottság, egyenlő szavazati joggal. Ilyen szervet, ilyen 47 tagú plénumot a mi szervezeti szabályzatunk nem ismert, és a mi gyakorlatunkban ilyet sohasem alkalmaztak. Ezért ismétlem, hogy a „demokratikus centralizmus" csoportjához tartozó elvtársak nem ismerik sem a szervezeti szabályzatot, sem a demokratikus centralizmus elveit, sem a centralizmust. Ez végső esetben alkalmazandó rendszabály. Remélem, nem fogjuk alkalmazni. Ez a rendszabály csak azt mutatja, hogy a párt azt, amiről hallottunk, alkalmazza, ha olyan nézeteltérések merülnek fel, amelyek az egyik oldalon a szakadás lehetőségét súrolják. Hiszen nem vagyunk gyerekek, láttunk nehéz időket, láttunk és átéltünk szakadásokat, s tudjuk, milyen nehéz dolog az, s nem félünk nevén nevezni a veszélyt . . .

A teljes szöveg először
„Az Oroszországi Kommunista Párt
X. kongresszusa. Gyorsírói
feljegyzés (1921. március 8—16)" c.
könyvben jelent meg. Moszkva 1921.
Lenin Művei. 32. köt.
1953. 194—214., 251—259., 263—268., 269—271. old.

A. A. JOFFÉNAK

1921. III. 17.

Kedves Joffe elvtars! Nagy elkeseredéssel olvastam az Ön rendkivul indulatos III. 15-i levelét.[133] Látom, hogy minden jogos alapja megvan az elégedetlenségre, sőt felháborodasra is, de biztosítom, hogy téved, amikor ennek okait kutatja.

Először is. Ön téved, amikor (több ízben is) azt hangoztatja, hogy „a Központi Bizottság én vagyok". Ezt csak nagyon ingerült idegállapotban vagy teljes kimerültségében írhatja valaki. A régi Központi Bizottság (1919—1920) leszavazott engem egy hallatlanul fontos kérdésben, amint azt a vitából Ön is tudja.[134] Szervezeti és személyi kérdesekben se szeri, se száma az olyan eseteknek, amikor kisebbségben maradtam. Ezt Ön is sokszor tapasztalhatta, amikor a Központi Bizottság tagja volt.

Mi értelme hát annyira idegeskednie, hogy egy olyan **teljesen lehetetlen, teljesen lehetetlen** mondatot ír le, miszerint a Központi Bizottság én vagyok. Ez teljes kimerültségre vall.

Másodszor. Nincs bennem Önnel szemben a legparányibb elégedetlenség, a legparányibb bizalmatlanság sem. *S nincs a központi bizottsági tagokban sem,* amennyire ismerem őket, amennyire beszéltem velük és láttam Ön iránt tanúsított magatartásukat.

Mi hát a magyarázata a dolognak? Az, hogy Önt *cserben hagyta a sors.* Sok funkcionáriusnal láttam már ezt. Itt van például Sztálin. Persze, megállta volna a helyét. De a „sors" három és fél esztendő alatt *egyszer sem* engedte, hogy *akár* a Munkás-Paraszt

Felügyelet népbiztosa, *akár* a nemzetiségek népbiztosa legyen. Ez tény.

S Önt is cserben hagyta a sors, mint elég sok más kiváló funkcionáriust. Ön a legkiválóbb diplomatáink, az elsők közé tartozik. A diplomácia nálunk megszakításokkal dolgozott. A szünetekben „próbálkoztak" Önnel (Munkás-Paraszt Felügyelet), *nem hagyva* időt arra, hogy valamit *felmutasson.* Hibája ez az egész Központi Bizottságnak, amely sokakat *így* cserben hagyott. Higgadt megfontolás alapján be fogja látni, hogy ez igaz.

Hogy nem választották be újra az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottságba? Kérdezze csak meg akár Trockijt, hányszor ingadozott ebben a dologban a Központi Bizottság állásfoglalása, hányszor ingadoztak a határozatai! Sokszor! A „demokratizmus" *kényszerített* maximális arányú felújításra.

(Az új Központi Bizottság csak tegnap alakult meg és *időbe telik,* míg „bedolgozza magát".)[135]

Az én *egyéni* véleményem, egészen nyíltan: (1) komoly pihenésre van szüksége. A sok rágódás árt. Nekünk roppant nagy szükségünk van tapasztalt, régi, kipróbált funkcionáriusokra. Pihenje ki magát jól. Gondolja meg, nem volna-e jobb ezt külföldön megtennie, valamelyik szanatóriumban. Nálunk rossz a helyzet. *Teljesen* meg kell gyógyulnia. (2) Ön változatlanul továbbra is egyik legelső és legjobb diplomatánk és politikusunk. Törökország, Turkesztán? Hát nélkülözhetjük itt Önt? Románia? Attól tartok, nem nélkülözhetjük. Úgy gondolom, nem nélkülözhetjük.

Pihenjen. Aztán jöjjön el Moszkvába. Majd elbeszélgetünk.

Meleg kézszorítással
Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XXXVI. köt.
Magyarul most jelent meg először.

LEVÉLTERVEZET A PÁRTON KÍVÜLI MUNKÁSOKHOZ VALÓ VISZONYRÓL[136]

Rejtjeles kortávirat a kormányzósági bizottságoknak.
Tartalom:
a párton kívüli konferenciák, amint a tapasztalatok világosan mutatják, a mensevikek és eszerek agitációjának szervezkedésének* színterévé váltak;
éppen ezért a párton kívüli konferenciák (szervezésében) rendezésében a legnagyobb körultekintésre van szükség, s ezeket minden egyes gyárban gondosan elő kell készíteni. A kormányzósági pártbizottságok felelősek a pártnak a párton kívüli konferenciák sikere biztosításáért.
Minden kormányzósági pártbizottság köteles jelentést tenni a Központi Bizottságnak az egyes párton kívüli konferenciák sikeréről, de emellett az egyes párton kívüli konferenciák előtt arról is be kell számolniuk, hogy mik a feltételei ezeknek a konferenciáknak és mennyire készítették elő őket.
Egyben okvetlenül fokozni kell a kommunisták és a párton kívüli tömegek közötti kapcsolatok fenntartására és fejlesztésére irányuló munkát. Ehhez az szükséges, hogy
ne csak gyűlésre hívják össze rendszeresen a munkások és parasztok tömegeit, hanem a felelős beosztásban levő személyek szakmai beszámolókat is tartsanak a munkások és parasztok tömegeinek. Ilyen beszámolókat okvetlenül legalább havonta egyszer kell rendezni, hogy a párton kívüli munkások és parasztok

* A „szervezkedésének" szót Lenin az „agitációjának" szó fölé írta. — *Szerk.*

tömegének módja legyen bírálni a szovjet intézményeket és munkájukat. Beszámolókat nemcsak a kommunistáknak kell tartani, hanem mindazoknak, akik felelős poszton vannak, különösen az élelmezési és népgazdasági intézményekben.

Minden kormányzósági bizottság köteles a Központi Bizottsággal havonta pontos adatokat közölni az ilyen beszámolók számáról és lefolyásáról, valamint a pártonkívüliek által ezeken a gyűléseken támasztott követelésekről.

A Központi Bizottság részletesebb instrukciót dolgoz majd ki az ilyen beszámolók szervezéséhez, a tömegekkel való kapcsolat ellenőrzésének módozataihoz, e kapcsolat megjavítását célzó munkához, a pártonkívülieknek álcázott mensevikek és eszerek elleni harchoz és* . . . stb.

(brosúra az eszerekről és mensevikekről.

A gyűlések jogairól)**

A megírás ideje: 1921. április 27 és május 1. között.
Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" XX. köt.
Magyarul most jelent meg először

* Itt egy áthúzott szót nem sikerult kibetűzni. — *Szerk.*
** A zárójeles kiegészítést Lenin később ceruzával írta hozzá — *Szerk.*

A MUNKA ÉS HONVÉDELEM TANÁCSÁNAK UTASÍTÁSA A HELYI SZOVJET INTÉZMÉNYEKNEK[137]

(Tervezet)

7. *A gazdasági építéssel foglalkozó állami funkcionáriusok körének kiszélesítése*

Ennek a körnek a kiszélesítésére nagy szükségünk van, és igen kevés rendszerességet fedezhetünk fel az ilyen kiszélesítésre irányuló erőfeszítésekben. A kapitalizmus alatt az egyes „gazdák" igyekeztek — alattomban és másoknak gáncsot vetve — jó intézőket, igazgatókat szerezni maguknak; évtizedeken át foglalkoztak ezzel, és csak néhány igen jól szervezett „cég" ért el jó eredményeket. Most a munkás-paraszt állam a „gazda", s a munkás-paraszt államnak nagyvonalúan, tervszerűen, rendszeresen *és nyíltan* kell megszerveznie a gazdasági építésben kitűnt legjobb munkaerők kiválogatását, a különleges és általános, helyi és állami munkában kitűnt legjobb vezetők és szervezők kiválogatását. Még lépten-nyomon a Szovjethatalom első időszakának örökségére bukkanunk, nevezetesen: az elkeseredett polgárháború és a veszett szabotázs örökségére, mely abban jut kifejezésre, hogy a kommunisták egy szűk vezető körbe zárkóznak be, és nem mernek vagy nem tudnak megfelelő számú pártonkívülit bevonni a munkába.

Mielőbb és minden erőnkből hozzá kell látnunk ennek a fogyatékosságnak a kiküszöböléséhez. A munkások, parasztok, értelmiségiek tömegében szép számmal akadnak tehetséges és becsületes pártonkívüliek, akiket a gazdasági építés fontosabb posztjaira kell állítani, oly módon, hogy a szükséges ellenőrzést és irányítást a kommunisták végzik. Másrészt viszont szükség van arra is, hogy a pártonkívüliek ellenőrizzék a kommunistákat: ebből a célból olyan párton kívüli munkások és parasztok csoportjait, akiknek

becsületessége kiállta a próbát, egyrészt be kell vonni a Munkás-Paraszt Felügyeletbe, és másrészt minden hivatali állástól függetlenül, formaságok nélkül fel kell használni őket a munka ellenőrzesénél és megítelésénél.

A helyi szervek, különösen a járások, a vidéki es varosi területek, amelyek a munkás- es paraszttömegek összetételét a legjobban ismerik, a Munka és Honvédelem Tanácsához beküldött beszámolóikban nyújtsák be azoknak a pártonkívüliek*nek a névjegyzékét*, akik a munka során bizonyságot tettek becsületességükről, vagy akik egyszerűen a párton kívüliek konferenciáin tűntek fel, vagy akik a gyárban, faluban, járásban stb. köztiszteletben állnak, és jelöljék meg, milyen munkát bíznak ezekre a személyekre a gazdasági epités teren. „Munkán" értendő tisztségek betöltése, valamint *az ellenőrzésben vagy felügyeletben való részvétel minden tisztség viselése nélkül*, továbbá a rendszeres nem hivatalos tanacskozások stb.

Az erre vonatkozo kérdésekre rendszeresen kell válaszolni. Enélkul a szocialista állam nem tudja helyesen vegrehajtani a tömegek bevonását a gazdasági építésbe. Vannak uj munkaerők, becsületesek és odaadók. Sok ilyen akad a pártonkívüliek között. Nem ismerjük őket. Csak a helyi szervek beszámolói fognak hozzásegiteni bennünket ahhoz, hogy megismerjük, és szélesebb körű, fokozatosan kiszélesedő munkaterületen kipróbáljuk őket, azok fognak hozzasegíteni bennünket ahhoz, hogy leküzdjük azt a sok helyütt észlelhető bajt, hogy a kommunista sejtek elszakadnak a tömegektől.

8. A bürokratizmus és az aktatologatás elleni harc módszerei és eredményei

Valószínű, hogy erre a kérdésre a válaszok nagy része az első időben igen egyszerű lesz: semmifele módszer és semmiféle eredmény nincs. A VIII. összoroszországi szovjetkongresszus határozatait elolvasták és elfelejtették.

De ha szomorú is a helyzet e téren, semmi esetre sem fogjuk követni azoknak a példáját, akik átadják magukat a kétségbeesésnek es reménytelennek tartják a helyzetet. Tudjuk, hogy a bürokratizmus és az aktatologatás Oroszországban elsősorban a kul-

turalis színvonallal és a háború okozta hallatlan pusztulással és elszegényedéssel függ össze. A harc az ilyen baj ellen csak akkor vezethet sikerre, ha hosszú éveken keresztül a legnagyobb kitartással folytatjuk. Ezért nem szabad kétségbeesnünk, hanem újra meg újra neki kell látnunk a munkának, folytatnunk kell, amit félbehagytunk, és a cél elérése érdekében különböző módszereket kell kipróbálnunk.

A Munkás-Paraszt Felügyelet újjászervezése; pártonkívüliek bekapcsolása mind a Felügyelet útján, mind azon kívül; bírósági eljárások; a tisztviselők létszámának csökkentése és kiválogatásuk; a hivatalok munkájának ellenőrzése és egybehangolása stb. stb. Mindezeket a rendszabályokat, mindazt, amire a VIII. szovjetkongresszus határozata rámutat, mindazokat a rendszabályokat és módszereket, amelyeket a sajtó említ, rendszeresen, következetesen, ismételten, több ízben ki kell próbálni, össze kell hasonlítani és tanulmányozni kell.

A kormányzósági gazdasági tanácsoknak és a különféle más szerveknek, amelyek vidéken a gazdasági építés munkáját összefogják és irányítják, meg kell követelniük a törvény által előírt és a gyakorlati tapasztalatban bevált rendszabályok végrehajtását. A helyi tapasztalatokat össze kell gyűjteni. A választ a felvetett kérdésre be kell küldeni a Munka és Honvédelem Tanácsához, akármilyen nehéz is az első időben az embereket hozzászoktatni ahhoz, hogy a kellő időben pontos és átfogó választ adjanak. A Munka es Honvedelem Tanácsa ezt el fogja érni. S a munkának kétségtelenül jó eredményei lesznek, ha nem is olyan hamar, mint azok az emberek várnák, akik a „bürokratizmus elleni harcot" lépten-nyomon frázissá (vagy fehérgárdista-eszer, s ugyanúgy mensevik pletyka szajkózásává) változtatják, ahelyett hogy kitartó és szívós munkával végrehajtanák a konkrét rendszabályokat.

Megjelent 1921-ben külon brosúraként.
Lenin Művei. 32. köt.
1953. 416—419. old.

J H LUTOVINOVNAK[13]

(Reszlet)

1921 V 30

... Az Ön levele aztan nagyszerű emberi dokumentum, amely írojat az eltunyult kispolgári értelmiség mintaképeként mutatja be. Hiszen olyan emberek, akik szakmájuk szerint proletárok, már nemegyszer valtak az életben tényleges osztályszerepük szerint eltunyult kispolgári értelmiségiekké.

Az eltunyult kispolgári értelmiségi nyafog, siránkozik, bármilyen visszaélés vagy baj láttán megzavarodik, elveszti önuralmát, kész minden pletykát továbbadni, és fontoskodva mindenféle zagyvaságokat hord össze „a rendszerről"

A proletár (aki nem egykori szakmája szerint, hanem tényleges osztályszerepe szerint is az) valamilyen baj láttán érdemben megindítja ellene a harcot: nyíltan és hivatalosan támogatja a jól dolgozó Iván jelölését, javasolja a rosszul dolgozo Pjotr leváltását, eljárást indít — s ezt erélyesen, következetesen végig is viszi — a szédelgő Szidor ellen, a Tyifnél dívó sógorság-komaság ellen, Miron bűnös üzelmei ellen, és (az új munka 2—3 hónapos tanulmányozása és az uj környezettel való megismerkedés után) konkret, gyakorlati javaslatokat terjeszt elő: vezessék be a biztosok vagy a politikai biztosok ilyen meg ilyen rendszerét, itt pedig ilyen meg ilyen formában változtassák meg a meghonosodott módszereket, vezenyeljenek ki ennyi meg ennyi megbízható kommunistát (ennyi meg ennyi éves párttagsággal) erre meg erre a helyre.

Az ilyen proletárok aztán, még ha el is vesztették proletár szakmajukat, ki tudták építeni a Vörös Hadsereget és tudtak győzni vele (a sok ezer áruló és kalandor ellenére, amilyenek még ma is szép számmal akadnak a katonai szakemberek és a katonai burokraták körében).

Az ilyen proletárok osztályszerepuk tekintetében sohasem sullyednek le az eltunyult kispolgári értelmiségig, aki tehetetlenul hányódik, felul a pletykáknak, s a pletykák foszlányait „rendszernek" nevezi.

Először megjelent „Leninszkij Szbornyik"
XXXVI kot

Magyarul most jelent meg először

A. A. KOROSZTYELEVNEK

Korosztyelev elvtárs!

Bizottságára[139] rendkívül fontos, felelős és nehéz feladat hárul.

Minden erejuket meg kell feszíteniuk, hogy minél kevesebb balsiker érje önöket; s a balsikerek ne szegjék kedvüket, hanem szívósan és türelmesen folytassák a munkát, lendüljenek neki újra meg újra. Moszkvában sokkal nehezebb dolgozni, mint vidéken — nagyobb a bürokrácia, több a megszédült és elkényelmesedett „fejes" stb.

Viszont a moszkvai munka mint példa rendkívül fontos és óriási *politikai* jelentősége van.

Véleményem szerint bizottságunknak meg kellene próbálnia összehangolni munkáját a „Munka és Honvédelem Tanácsa utasításával".

Az a fő, hogy ne forgácsolják szét az erejüket, hanem inkább válasszanak ki *kevesebb intézményt*, kisebb feladatokat, tűzzenek maguk elé eleinte szerényebb célokat, de azután állhatatosan törekedjenek ezek elérésére, ne feledkezzenek meg arról, amibe belefogtak, ne végezzenek félmunkát, hanem járjanak a végére.

Fokozatosan, de feltétlenül vonjanak be néhány közismerten becsületes és minden kerületben köztiszteletben álló *párton kívüli munkást*. Ne sajnálják az időt és fáradságot felkutatásukra, megismerésükre.

Apránként és óvatosan *vezessék be* őket a munkába, s igyekez-

zenek megtalálni mindegyikük számara a képességeinek *leginkább megfelelő* munkakört.

Az a fő, hogy hozzászoktassák a munkásokat és az egész lakosságot a bizottsághoz olyan értelemben, hogy *észrevegyék az általa nyújtott segítséget;* az a fő, hogy *kivívják* a tömegek, az egyszerű párton kívüli munkások, az egyszerű emberek *bizalmát.*

Önnek — mint a bizottság elnökének és mint központi embernek, mint a meglehetősen *népszerűtlen* Munkás-Paraszt *Felügyelet* kollégiuma tagjának — ez nem fog könnyen menni. De ez a lényeg.

Mindenképpen és minden tekintetben valóban *segítséget* kell nyújtani, ha kisebb mérvű segítséget is, de reális segítséget. Csak úgy haladhatunk tovább, ha erre támaszkodunk.

Arra kérem, írjon, vagy ha nem szeret írni, hívjon fel telefonon — felhívhat az én szobámból is, ott nagyobb a nyugalom —, hogy kicserélhessük gondolatainkat bizottsági munkájáról.

Ezt a levelet mutassa meg a többi bizottsági tagnak is, ha időszerűnek tartja.

VII. 26.

Kommunista üdvözlettel *Lenin*

P. S. A bizottság fő feladata: a gazdaság fellendítése, a szervezés megjavítása, a *reális személyi* felelősség bevezetése. E célból még néhány intézményre ki kellene terjeszteni a figyelmüket: étkezőkre, fürdőkre, mosodákra, munkásszállásokra stb.

Először 1924-ben jelent meg
Lenin Művei. 35. köt.
1956. 496—497. old.

A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL[140]

A párttisztítás szemmel láthatóan komoly és roppant fontos munkává fejlődött.

Vannak helyek, ahol a párttisztításnál főleg a párton kívüli munkások tapasztalataira, útmutatásaira támaszkodnak, ezeket az útmutatásokat irányadónak tekintik, számolnak a párton kívüli proletártömegek véleményével. És ez a legértékesebb, a legfontosabb. Ha valóban sikerülne *így* megtisztítanunk a pártot fent is, lent is „személyekre való tekintet nélkül", ez a forradalomnak valóban nagy vívmánya volna.

Mert a forradalom vívmányai most nem lehetnek olyanok, mint azelőtt. Jellegük elkerülhetetlenül megváltozik annak következtében, hogy a háborús frontról áttérünk a gazdasági frontra, áttérünk az új gazdasági politikára, azoknak a viszonyoknak következtében, amelyek elsősorban a munkatermelékenység emelését, a munkafegyelem megszilárdítását követelik. Ilyenkor a forradalom fő vívmánya a belső helyzet megjavulása, a munkának, a munka megszervezésének és eredményeinek nem kirívó, nem szembeszökő, azonnal észre sem vehető javulása; javulás annak a harcnak a szempontjából, amelyet a kispolgári és kispolgári-anarchista ösztönök és szokások proletariátust és pártot egyaránt bomlasztó befolyása ellen folytatunk. Ahhoz, hogy ezt a javulást elérjük, ki kell tennünk a pártból a tömegektől elszakadt elemeket (nem is szólva természetesen azokról az elemekről, akik lejáratják a pártot a tömegek szemében). Természetesen mi nem vetjük alá magunkat a tömegek minden útmutatá-

sának, mert néha — különösen a rendkívül nagy fáradtság, az erőt meghaladó terhek és szenvedések okozta kimerültség éveiben — a tömegben is haladónak egyáltalán nem mondható hangulat lesz úrrá. De az emberek megítélésében, a „párthoz dörgölődző", „elkomisszárosodott", „elbürokratizálódott" elemek negatív értékelésében a párton kívüli proletártömeg útmutatása, sőt sok esetben a párton kívüli paraszttömeg útmutatása is rendkívül becses. A dolgozó tömeg rendkívül finom ösztönnel érzi meg a különbséget a becsületes és odaadó kommunisták és azok között, akik ellenszenvet váltanak ki a kenyerét arca verejtékével kereső emberből, abból az emberből, akinek semmiféle kiváltsága, semmiféle „összeköttetése a magasabb körökkel" nincsen.

Megtisztítani a pártot, számolva a párton kívüli dolgozók véleményével — nagy dolog, amelynek komoly eredményei lesznek. Az ilyen párttisztítás a pártot az osztálynak sokkal erősebb élcsapatává teszi, mint amilyen eddig volt, olyan élcsapattá, amelyet erősebb kapcsok fűznek össze az osztállyal, amely jobban tudja a rengeteg nehézség es veszély közepette győzelemre vezetni az osztályt.

A pártnak a volt mensevikektől vàló megtisztítására akarok még rámutatni, mint a párttisztítás különleges feladatára. Véleményem szerint azok közül a mensevikek közül, akik 1918 eleje után léptek be a pártba, körülbelül legfeljebb minden századikat kellene csak a pártban hagyni, de azokat is csak úgy, hogy mindegyiküket háromszor, négyszer is felülvizsgálják. Miért? Azért, mert a mensevikek mint áramlat az 1918—1921-es időszak alatt két tulajdonságukat bizonyították be: az egyik, hogy mesterien tudnak alkalmazkodni, „hozzádörgölődzni" a munkások között uralkodó irányzathoz; a másik, hogy még mesteribben, szívvel-lélekkel tudják szolgálni a fehérgárdistákat, mégpedig tettekkel, ugyanakkor szóban megtagadván őket. E két tulajdonság a mensevizmus egész történetéből következik: elég, ha az Akszelrod-féle „munkáskongresszusra" emlékszünk vissza, vagy arra, hogy milyen álláspontra helyezkedtek a mensevikek a kadetokat (és a monarchiát) illetően szavakban és tettekben stb. stb. A mensevikek nemcsak, sőt nem is annyira machiavellizmusból „dörgölődznek" az Oroszországi Kommunista Párthoz (bár már 1903 óta bebizonyították, hogy ami a burzsoá diplomácia fogásait illeti,

elsőrangú mesterek ezen a téren), mint inkább „alkalmazkodóképességből". Minden opportunista jellegzetes tulajdonsága az alkalmazkodóképesség (de nem minden alkalmazkodóképesség opportunizmus), és a mensevikek mint opportunisták, mondhatni, „elvből" alkalmazkodnak a munkások között uralkodó áramlathoz, színt változtatnak, mint ahogy a nyúl télen fehér színt ölt Ismerni kell a mensevikeknek ezt a sajátosságát, és számolni kell vele. De számolni vele azt jelenti, hogy a pártot meg kell tisztítani azoknak a mensevikeknek körülbelül kilencvenkilenc százalékától, akik 1918 után csatlakoztak az Oroszországi Kommunista Párthoz, vagyis akkor, amikor a bolsevikok győzelme kezdett valószínűvé, majd kétségtelenné válni.

Meg kell tisztítani a pártot a gazemberektől, az elbürokratizálódott, tisztességtelen, ingatag kommunistáktól és a mensevikektől, akik átmázolták a „homlokzatot", de lelkükben mensevikek maradtak.

1921. szeptember 20.

„Pravda" 210. sz.
1921. szeptember 21.
Aláírás: N. Lenin.

Lenin Művei. 33. kot.
1953. 21—23 old.

AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA ÉS A POLITIKAI NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁGOK FELADATAI

Beszéd a politikai népművelési bizottságok II. összoroszországi kongresszusán[141]

1921. október 17

LEGNAGYOBB CSODA

Micsoda új politikáról lehet itt szó? Adja isten, hogy valahogy meglegyünk a régivel, ha rendkívüli intézkedésekkel kell felszámolnunk az analfabetizmust. Ez nyilvánvaló. De még nyilvánvalóbb, hogy csodákat vittünk véghez katonai téren és más területeken is. E csodák között szerintem a legnagyobb csoda az volna, ha teljesen felszámolnók magát az analfabetizmust felszámoló bizottságot. Meg ha nem születnének olyan tervek, amilyeneket itt hallottam a Közoktatásügyi Népbiztosságtól való különválásról. Ha ez így van, ha elmélyednek egy kicsit a dologban, akkor egyetértenek velem abban, hogy egyes ostoba tervek felszámolására kellene rendkívüli bizottságot alakítani.

Sőt: nem elég az analfabetizmust felszámolni, építenünk kell a szovjet gazdaságot is, s itt az írás-olvasással egymagában nem sokra megyünk. Óriási mértékben fel kell lendítenünk a kultúrát. El kell érnünk, hogy az ember valóban felhasználja írni-olvasni tudását, legyen mit olvasnia, legyenek újságjai és propagandabrosúrái, hogy ezeket az újságokat és brosúrákat helyesen osszák el és eljuttassák a néphez, hogy ezek ne kallódjanak el, úgy hogy a megjelenő példányoknak legfeljebb a felét olvassák, különböző célokra használják fel őket az irodákban, a néphez pedig talán a negyede sem jut el. Meg kell tanulnunk, hogy kihasználjuk azt a keveset, amink van.

Az új gazdasági politikával kapcsolatban ezért kell fáradhatatlanul hangsúlyoznunk azt a gondolatot, hogy a politikai népművelés érdekében mindenáron fel kell lendíteni a kultúrát. El kell érnünk, hogy az írni-olvasni tudás a kultúra felemelkedését szol-

gálja, hogy a paraszt ezt az írni-olvasni tudást gazdaságának és államának megjavítására használhassa.

A szovjet törvények nagyon jó törvények, mert mindenkinek lehetőséget nyújtanak arra, hogy harcoljon a bürokratizmus és a huzavona ellen; ilyen lehetőséget egyetlen tőkés államban sem nyújtanak a munkásnak és a parasztnak. De kérdezem: élnek-e ezzel a lehetőséggel? Majdnem senki! És nemhogy a paraszt, de még a kommunisták igen nagy része sem tudja felhasználni a szovjet törvényeket a huzavona, a bürokratizmus vagy egy olyan igazi orosz jelenség elleni harcban, mint a korrupció. Mi gátolja ezt a harcot? Törvényeink? Propagandánk? Ellenkezőleg! Törvényt írtak már, amennyi csak kell! Miért nem érünk el hát sikert ebben a harcban? Azért, mert egyedül propagandával itt nem megyünk semmire, csak akkor érhetünk el sikereket, ha maga a néptömeg segít nekünk. A kommunistáknak legalább a fele nem tud harcolni, nem beszélve az olyanokról, akik éppenséggel gátolják ezt a harcot. Igaz, önök közül kilencvenkilenc százalék kommunista, és önök tudják, hogy ezekkel az utóbb említett kommunistákkal mostanában olyan műveleteket végzünk, amelyekkel a párttisztító bizottság foglalkozik, és minden remény megvan ra, hogy vagy százezret eltávolítunk pártunkból. Egyesek azt mondják, hogy kétszázezret — és ez az utóbbi szám nekem jobban tetszik.

Nagyon remélem, hogy kitessékelünk pártunkból száz-kétszázezer olyan embert, akik befurakodtak a pártba és akik nemcsak nem tudnak harcolni a huzavona és a korrupció ellen, hanem gátolják ezt a harcot.

A POLITIKAI NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁGOK TAGJAINAK FELADATAI

Az, hogy száz-kétszázezer ilyen embert kitessékelünk pártunkból, hasznos lesz, de ez teendőinknek csak elenyészően csekély része. Szükséges, hogy a politikai népművelési bizottságok egész munkájukat e célnak rendeljék alá. Az analfabetizmus ellen kell harcolni, de az írni-olvasni tudás egymagában ugyancsak nem elegendő, olyan kultúrára van szükség, amely megtanít rá, hogyan kell harcolni a huzavona és a korrupció ellen. Olyan fekély ez, amelyet semmiféle katonai győzelemmel vagy politikai átala-

kítással nem lehet begyógyítani. Ezt a fekélyt katonai győzelmekkel és politikai átalakításokkal lényegében nem lehet begyógyítani, begyógyítani csakis a kultúra fejlesztésével lehet. És ez a feladat a politikai népművelési bizottságokra hárul.

El kell érni, hogy a politikai népművelési bizottságok tagjai ne hivatalnokok módjára fogják fel feladataikat, amit szintén igen gyakran megfigyelhetünk, amikor arról beszélnek, hogy nem lehetne-e a kormányzósági politikai népművelési bizottság képviselőjét bevinni a kormányzósági gazdasági tanácskozásba[142]. Bocsássanak meg, de sehová nem kell önöket bevinni, hanem az kell, hogy feladataikat úgy oldják meg, mint egyszerű állampolgárok. Ha bekerülnek egy ilyen intézménybe, bürokratákká válnak, ha azonban a néppel lesz dolguk és politikailag fel fogják a népet világosítani, a tapasztalat majd megmutatja önöknek, hogy a politikailag felvilágosult népnél nem lesz korrupció, most viszont lépten-nyomon találkozunk vele. Meg fogják kérdezni önöket: mit tegyünk, hogy ne legyen vesztegetés, hogy a végrehajtó bizottságban ez meg ez ne kérjen baksist, tanítsanak meg rá, hogyan lehet ezt elérni? És ha a politikai népművelés munkásai azt felelik erre, hogy „ez nem tartozik a mi hatáskörünkbe", „mi adtunk ki erről a dologról brosúrákat és kiáltványokat", a nép majd azt fogja mondani: „szép kis párttagok vagytok ti; igaz ugyan, hogy ez nem a ti hatáskörötökbe tartozik, erre van a Munkás-Paraszt Felügyelet, de hiszen ti egyben párttagok is vagytok". A nevükben benne van az a szó, hogy politikai népművelés. Amikor önök ezt az elnevezést választották, figyelmeztették önöket: ne markoljanak nagyot az elnevezésben, válasszanak egyszerűbbet. De önök ragaszkodtak hozzá, hogy a politikai népművelés benne legyen a nevükben, ez a név pedig sokra kötelez. Hiszen ez a név nem azt jelenti, hogy önök ábécére tanítják a népet; önök a politikai népműveles nevet vették fel. Azt mondhatják önöknek: „Nagyon jó, hogy olvasni, írni, gazdasági kampányok elvégzésére tanítjátok a népet, ez mind nagyon derék, de ez nem politikai népművelés, mert a politikai népművelés azt jelenti, hogy összegezik mindennek az eredményeit."

Mi folytatunk, s remélem, önök is folytatnak propagandát a barbarizmus és az olyan fekélyek ellen, mint a korrupció, de a politikai népművelés nem merül ki ebben a propagandában, a po-

litikai népmüvelés a gyakorlati eredményeket jelenti, azt jelenti, hogy megtanítják a népet, hogyan lehet ezeket elérni, és példát tudnak mutatni másoknak, nem mint a végrehajtó bizottság tagjai, hanem mint egyszerű állampolgárok, akik, mivel politikailag felvilágosultabbak másoknál, nemcsak átkozni tudnak mindenféle huzavonát — ez mostanában nagyon elterjedt nálunk—, hanem azt is meg tudják mutatni, hogyan kell ezt a bajt leküzdeni. Nagyon nehéz feladat ez, amelyet nem lehet megoldani, ha nem érjük el a kultúra általános fellendülését, ha nem tesszük a munkás-paraszt tömeget a mainál kulturáltabbá! És én a Legfőbb Politikai Népmüvelési Bizottságnak éppen erre a feladatára szeretném leginkább felhívni figyelmüket.

Ezután összefoglalom az elmondottakat s levonom a kormányzósági politikai népmüvelési bizottságok előtt álló feladatokkal kapcsolatos gyakorlati következtetéseket:

A HÁROM FŐ ELLENSÉG

Szerintem három fő ellenség fenyeget most mindenkit, függetlenül hivatali szerepétől, három fő feladat vár a politikai népmüvelés munkására, ha ez az ember kommunista, márpedig többségük kommunista. A három fő ellenség, amellyel szemben állnak, a következő: az első ellenség — a kommunista hencegés, a második ellenség — az analfabetizmus és a harmadik — a korrupció

Az első ellenség — a kommunista hencegés

A kommunista hencegés azt jelenti, hogy valaki, aki tagja a kommunista pártnak és még nem seprűzték ki a pártból, azt képzeli, hogy minden feladatát megoldhatja kommunista parancsolgatással. Amíg tagja a kormányzó pártnak és valamilyen állami hivatalnak, ezen az alapon azt képzeli, hogy beszélhet a politikai népmüvelés eredményeiről Szó se róla! Ez csak kommunista hencegés. Megtanulni, hogyan kell végezni a politikai népmüvelést — ez a feladat, ezt pedig nem tanultuk meg, és még nem tudjuk helyesen kezelni ezt a kérdést

A második ellenség — az analfabetizmus

A masodik ellenségről, az analfabetizmusról annyit mondhatok, hogy amíg országunkban van olyan jelenség, mint az analfabetizmus, politikai népművelésről nehéz beszélni. Ez nem politikai feladat, ez olyan feltétel, amely nelkül politikáról beszélni sem lehet. Az analfabéta kívül áll a politikán, előbb az ábécére kell megtanítani. Enélkül nem lehet szó politikáról, enélkül csak rémhírek, pletykák, mesék, előítéletek vannak, de nem politika.

A harmadik ellenség — a korrupció

Végül, ha van olyan jelenség, mint a korrupció, ha ez lehetséges, akkor politikáról szó sem lehet. Akkor még csak közel se kerülünk a politikához, akkor nem lehet politikát csinálni, mert minden intézkedés ott marad lógva a levegőben és az égvilágon semmi eredményre nem vezet. Mit érünk a törvénnyel, ha gyakorlatilag olyan viszonyok között fogják alkalmazni, amikor lehetséges és elterjedt a korrupció. Ilyen viszonyok között semmilyen politikáról nem lehet szó, így nincs meg az alapfeltétele annak, hogy politikával foglalkozhassunk. Meg kell érteni: ahhoz, hogy a nép előtt felvázolhassuk politikai feladatainkat, hogy megmutathassuk a néptömegeknek: „ilyen feladatokra kell törekednünk" (ezt pedig meg kellene tennünk!), emelni kell a tömegek kulturális színvonalát. És el kell érnünk a kultúrának ezt a bizonyos színvonalát. Enélkül nem teljesíthetjük feladatainkat.

A KATONAI ÉS A KULTURÁLIS FELADATOK KÖZTI KÜLÖNBSÉG

A kulturális feladatot nem lehet olyan gyorsan megoldani, mint a politikai és a katonai feladatokat. Meg kell érteni, hogy az előrehaladás feltételei ma mások. A politikai győzelmet a válság kiéleződésének korszakában néhány hét alatt ki lehet vívni. Háborúban lehet győzni néhány hónap alatt, kulturális győzelmet aratni azonban nem lehet ilyen rövid idő alatt, a dolog lényegénél fogva itt hosszabb időre van szükség, és alkalmazkodnunk kell ehhez a hosszabb időszakhoz, terveznünk kell a munkánkat, és a lehető legkitartóbban, legállhatatosabban és a lehető legrendszeresebben kell végeznünk. E tulajdonságok nélkül hozzá sem lehet

fogni a politikai népműveléshez. A politikai népművelés eredményeit pedig csak a gazdaság javulásán lehet lemérni. Nemcsak arra van szükség, hogy felszámoljuk az analfabetizmust, hogy felszámoljuk az analfabetizmus talajára támaszkodó korrupciót, hanem arra is, hogy propagandánkat, útmutatásainkat, brosúráinkat a nép valóban magáévá tegye és hogy ennek eredménye a népgazdaság javulása legyen.

Ezek a politikai népművelési bizottság feladatai új gazdasági politikánkkal kapcsolatban, és remelem, hogy kongresszusunk eredményeképpen ezen a téren is nagy sikereket érünk el.

„A politikai népművelési bizottságok második összoroszországi kongresszusa. A kongresszus bulletinje"
2. sz. 1921. október 19.
Lenin Művei. 33. köt.
1953. 58—63. old.

LEVÉL A POLITIKAI IRODA TAGJAINAK A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL ÉS A PÁRTBA VALÓ FELVÉTEL FELTÉTELEIRŐL[141]

Ami a párttisztítás kérdését illeti, nézetem szerint a nyilvánosságra hozott tények a meglehetősen nagyszámú egyéni hiba ellenére is teljességgel bizonyítják a párttisztítás hatalmas sikerét. Nézetem szerint a pártkonferencia határozatában mindkét körülményt hangsúlyozni kell. A következő párttisztítás időpontját szerintem nem kell kitűzni, hogy semmilyen tekintetben se kössük meg kezünket

Tanácsolnám, hogy a pártkonferencia határozatilag szigorítsa meg a tagfelvétel feltételeit: $1^1/_2$ évi jelöltségi idő a munkásoknál (munkásnak számítva azt, aki legalább tíz évet dolgozott egyszerű bérmunkásként a nagyiparban és most legalább 2—3 éve dolgozik), mindenki másnál — 3 év.

Kivételes esetekben, amikor a párt iránti odaadás és a kommunista elvhűség teljesen bebizonyosodott, és a kérdést eldöntő pártfórumok négyötödös többsége ezt igazolja — ez az idő felére csökkenthető.

Ugyanennyi tagjelöltségi időt állapítsanak meg a mostani párttisztítás folyamán kizártak részére, ha nem meghatározott időre és nem szégyenletes vétségek miatt zárták ki őket.

Kérem Önöket, mutassák meg ezt a levelet az illetékes elvtársaknak, és ha nem okoz nehézséget, küldjék el nekem Fotyijeva

cimére néhany sorban vélemenyuket, akar olyan formában is. hogy aláhúzzák levelemben azt, amivel egyetertenek es azt, amivel nem értenek egyet

1921 XII 19

Lenin

Eloszor megjelent „Leninszkij Szbornyik"
XXXV kot
Lenin Muvei 33 kot
1953 125 old

P. A. ZALUCKIJNAK ÉS A. A. SZOLCNAK[144]

Zaluckij és Szolc elvtársaknak!

Levélben megkeresett Kaszparova-Popova elvtársnő (címe: 3 Dom Szovjetov, 63. sz. ajtó, tel. 58—97). Azt írja, hogy a pártból való kizárása nagyon kétségbeejtette, és arra kér, járjak közbe a központi párttisztítási bizottságnál ügye alapos kivizsgálása érdekében, s levelében fivérére, Szlava Kaszparovra hivatkozik, valamint férjére, Popovra akit Szverdlov elvtárs a Távol-Keletre küldött, s aki ott elpusztult. Azt írja, hogy fivérével együtt 14 éves kora óta érdeklődik a párt iránt, részt vett tanulókörökben és már 17 éves korában belépett a pártba, s ott tisztán adminisztratív munkát végzett.

Nem ismerem személyesen ezt a Kaszparovát, vagy nem emlékszem már rá, de testvérét nagyon jól ismertem külföldön. Az 1905-ös első forradalom után került külföldi emigrációba, ott tagja volt a bolsevik szervezetnek, az összes bolsevikok, akikkel találkoztam, s akik ismerték Kaszparov munkáját, megérdemelt tisztelettel viseltettek iránta. Ez a Kaszparov Svájcban halt meg a 17-es forradalom előtt (az emigráns élet nehéz körülményei nagyon megviselték).

Igyekszem majd megtudni, ki ismerhette közelebbről Kaszparov nőtestvérét.

A magam részéről kérem a Központi Párttisztítási Bizottságot, vizsgálja felül Kaszparova elvtársnő kizárási ügyét.[145]

1921. december 29-én, 20 órakor.

Telefonon diktálva.

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXVI. köt.
Magyarul most jelent meg először.

P. A. BOGDANOVNAK

1921. XII. 23.

Bogdanov elvtárs!

Feltétlenül és elvileg helytelennek tartom érvelését a Fowler-ekék ügyében. Igaz, hogy ez a tévedés Önnél nem olyan hajmeresztő (bocsánat az erős kifejezésért), mint Oszinszkijnál, aki egyszerűen a legrosszabb fajta bürokratizmus védelmezőjének csapott fel, mindamellett Ön is *rosszul* fogja meg a dolgot.

Nem kell félni a bíróságtól (nálunk proletár bíróság van) meg a nyilvánosságtól, hanem a nyilvánosság ítélőszéke elé kell vinni a huzavonát: csak így fogjuk ezt a betegséget igazán kikezelni.

Az Ön érve: kizárólag jó, odaadó, értékes dolgozók.

Tegyük fel, hogy ez igaz, hogy Önből nem a „hivatali soviniz-mus" beszél.

Mi következik ebből?

Csak az, hogy a bíróság, ha egyetért majd Önnel *ebben* (márpedig Ön, ha szilárdan meg van győződve róla, bizonyára egy sereg olyan tanút fog ennek bizonyítására felvonultatni), ilyen döntést fog hozni:

> bűnösek a huzavona eltűrésében és a rossz szervezésben, de figyelembe véve, hogy a Szovjethatalom őszinte hívei, amit számos tanú kétséget kizáróan bizonyít, továbbá figyelemmel rendkívül nagy lelkiismeretességükre és ügybuzgalmukra, ami szintén teljes mértékben bizonyítást nyert, figyelemmel a Legfőbb Népgazdasági Tanács működésének

általános fogyatékosságaira, amelyek részben az elnökség változasával stb. függnek össze... a bíróság eltekint mindennemű büntetés kiszabásától, abban a meggyőződésben, hogy a vádlottak, éppúgy, mint a Legfőbb Népgazdasági Tanács egesz elnöksége, levonják a tanulságokat a maguk számára.

Nos, ha *körülbelül* ilyen döntést hoznak, tagadhatja-e Ön ennek hasznos voltát? *társadalmi* jelentőségét, amely ezerszerte nagyobb, mint titkos pártvonalon, központi bizottsági vonalon ostobán eltussolni az átkozott huzavona ügyét a nyilvánosság kizárásával?

Önnek elvileg egy cseppet sincs igaza. Mi nem tudunk nyilvánosan elítélni valakit az átkozott huzavonáért; ezért mindannyiunkat az igazságügyi népbiztossal egyetemben fel kell kötni a legelső fára. És én még nem vesztettem el a reményt, hogy egyszer ezért még majd felakasztanak bennünket *annak rendje és módja szerint.*

Ha Ön azt gondolja, hogy az OSZFSZK-ban nem akad *egy* okos ügyész és három okos bíró, igazán okosak (nem kapkodók, nem szószátyárok, nem frázishősök), akkor én Önt még a Szovjethatalommal szemben táplált pesszimizmussal is megvádolom. E levél másolatát (az Ön levelével egyetemben) elküldöm Kurszkij elvtársnak azzal a külön kéréssel, hogy olvassa el és olvastassa el minél több jogásszal, és hogy külön őt, Kurszkijt terheli a felelősség azért, hogy *ehhez* a perhez egy feltétlenül *okos* ügyészt és *okos* bírákat keressen. S hogy Kurszkij személyesen legyen felelős (1) a bírósági eljárás maximális meggyorsításáért és (2) azért, hogy én *gyorsírásos* jegyzőkönyvet kapjak erről a perről (hogy lássam: vajon a mi *gyengécske* Igazságügyi Népbiztosságunk kezdi-e végre *megtanulni*, hogyan kell a huzavonával kapcsolatos ügyeket nyilvánosan megindítani és a nyilvánosság előtt lefolytatni). Ideje, hogy kezdje megtanulni.

Nem értem, hogy egy okos ügyesz miért ne hordhatná le a sárga földig, miért ne tehetné nevetségessé, miért ne bélyegezhetné meg a bürokratikus huzavona „Bogdanov-féle" és „Oszinszkij-féle" védelmét, és miért ne emelhetne vádat ugyanakkor okosan, helyesen, mértéktartón?

Miért ne volna lehetséges egy *körülbelül* ilyen típusú ítélet:

Bár rendkívül nagy jelentőséget tulajdonítunk annak, hogy a bürokratikus huzavona eseteit nyilvános bíróság tárgyalja, ezúttal a legenyhébb ítéletet hozzuk, tekintettel a vádlottak rendkívüli jóhiszeműségére, de kijelentjük, hogy ezentúl meg fogjuk büntetni a huzavonáért a *legjámborabb* fajankókat is, *ha kétbalkezesek* (a bíróság talán udvariasabban fejezi majd ki magát), mert nekünk, az OSZFSZK-nak, nem jámborságra van szükségünk, hanem az ügyek *hozzáértő* intézésére.

Eszerint, ha Lomovot és Sztyunkelt[146] „jamborságukra" való tekintettel ezúttal nem büntetjük is meg, Unkszovot[147] (azt hiszem, így hívják), akinek kötelessége volt, hogy a *Munka és Honvédelem Tanácsahoz* jelentéseket tegyen és ezt elmulasztotta, egy hétre leültetjük; — Iljint pedig[148] (a volt Iljin-gyár igazgatója?) és ennek a gyárnak *egész üzemi bizottságát,* és ennek meg ennek a gyárnak vagy ilyen meg ilyen gyáraknak *egész* szakszervezeti vezetőségét (amely ugyancsak felelősséggel tartozik) és kommunista alapszervezetének valamennyi tagját *bűnöseknek* nyilvánítjuk a huzavonában, a kétbalkezességben, a bürokratizmussal szemben tanúsított elnéző magatartásban, és *szigorú feddésben* és *nyilvános* megrovásban részesítjük, s egyúttal figyelmeztetjük őket, hogy csak első alkalommal szabunk ki ilyen enyhe büntetést, a jövőben viszont ezért a szakszervezeti és kommunista siserahadat (a bíróság talán finomabban fejezi majd ki magát) könyörtelenül bebörtönözzük.

Kommunista üdvözlettel.

V. Uljanov (Lenin)

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik" VIII. köt. 1928.

Lenin Művei. 36. köt. 1958. 569—571. old.

A IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS

1921 december 23—28

A KÖZTÁRSASÁG BEL- ÉS KÜLPOLITIKÁJÁRÓL

Az Összoroszországi Kozponti Végrehajtó Bizottság és a Népbiztosok Tanácsa beszámolója a IX. osszoroszországi szovjetkongresszusnak

1921 december 23

(Reszlet)

...Gazdasági építésunk feladatához tegnapi tapasztalataink alapján látunk hozzá, és éppen ebben rejlik legfőbb hibánk. Egy francia közmondást idézek önöknek, amely úgy szól, hogy az emberek hibái rendszerint kapcsolatban vannak erényeikkel. Az ember hibái mintegy folytatásai az erényeinek. Ha az erények tovább tartanak, mint kellene, ha nem akkor mutatkoznak meg, amikor kellene és nem ott, ahol kellene, akkor hibák. Az elvtársak valószínűleg csaknem valamennyien tapasztalták ezt a magánéletben és általában; most is tapasztaljuk ezt a hibát, amely mintegy erényeink folytatásaként jelentkezett forradalmunk, pártunk és a szakszervezetek — pártunk legfőbb támaszai — egész fejlődésében, Szovjet-Oroszország egész kormányzó apparátusában. Óriási érdemünk volt, hogy politikai és katonai téren mi tettuk meg azt a világtörténelmi jelentőségű lépést, amellyel új korszak kezdődött a világtörténelemben. Bármilyen győzelmeket kellene még kiállnunk, ezt már senki sem veheti vissza tőlünk. Hogy kikerültünk az imperialista háborúból és a nyomorúságból, azt csakis a proletárforradalomnak köszönhetjük, csakis annak, hogy a szovjet rend felváltotta a régi rendet. Ezt nem lehet visszavenni, ez olyan visszavonhatatlan, megmásíthatatlan és elidegeníthetetlen érdemünk, amelyet ellenségeink semmilyen erőlködéssel és nyomással nem vehetnek el, de amely, ha ott folytatjuk, ahol nem kell, a legveszélyesebb hibává válik.

Politikai és katonai feladatokat meg lehetett oldani a lelkesedés lendületével a munkások és parasztok tudatossága adott fokán. A munkások és a parasztok mind megértették, hogy az imperialista háború őket fojtogatja; nem kellett a tudatosság, a szervezettség magasabb fokára emelkedniük ahhoz, hogy megértsék ezt. A lelkesedés, a lendület, a hősiesség, ami örök emlékműve lesz annak, hogy mit tesz és mit tudott tenni a forradalom, segített megoldani ezeket a feladatokat. Ezzel értük el politikai és katonai sikerünket, s ez az erény most legveszélyesebb fogyatékosságunkká válik. Visszatekintünk, és azt gondoljuk, hogy a gazdasági feladatokat is meg lehet ugyanígy oldani. De éppen ez a hiba: amikor a helyzet megváltozott és másfajta feladatokat kell megoldanunk, akkor itt nem lehet visszafelé tekingetni és a tegnapi módszerekkel próbálkozni. Ne is próbálkozzanak, úgysem oldják meg ezeket a feladatokat! És ezt a hibát fel kell ismernünk. Azok a kommunista és szakszervezeti funkcionáriusok, akik, akár mint szovjet funkcionáriusok, akár mint tegnapi harcosok, az unalmas, nehéz munkától, a kitartást, súlyos megpróbáltatásokat, hosszas fáradozást, pontosságot és állhatatosságot követelő sok esztendős gazdasági munkától visszariadtak, s igyekeztek lerázni magukról, arra hivatkozva, hogy tegnap milyen nagy tetteket vittek véghez, arra a mesére emlékeztetnek, amelyben a ludak azzal dicsekedtek, hogy „megmentettük Rómát", s erre a paraszt bottal felelt: „Hagyjátok békén az ősöket; azt mondjátok meg, csináltatok-e ti ilyet?" Azt, hogy 1917—18—19—20-ban politikai és katonai feladatainkat azzal a hősiességgel és sikerrel oldottuk meg, amellyel új korszakot nyitottunk a világtörténelemben, senki sem tagadja. Ez a mi érdemünk, és sem a pártban, sem a szakszervezetekben nincs senki, aki el akarná ezt venni tőlünk — de a szovjet funkcionáriusokra és a szakszervezeti funkcionáriusokra most más feladat vár.

Kapitalista hatalmak vesznek körül bennünket, s ezek nem segítenek, hanem gátolnak bennünket. Ma nyomor, pusztulás, éhínség és nélkülözés közepette dolgozunk. Vagy megtanulunk más ütemben dolgozni, a munkát évtizedekkel, nem pedig hónapokkal mérve, szorosan kapcsolódva ahhoz az elcsigázott tömeghez, amely a hétköznapi munkában képtelen hősi, forradalmi

ütemben dolgozni — vagy megtanuljuk ezt, vagy joggal fognak ludaknak nevezni bennünket. Bármelyik szakszervezeti vagy politikai funkcionárius, amikor kimondja azt az általános megállapítást, hogy úgymond, mi, a szakszervezetek, mi, a kommunista párt, kormányzunk — ez rendben van. Politikai és katonai téren nagyszerűen csináltuk ezt, gazdasági téren azonban csapnivalóan rosszul. Ezt be kell látnunk és jobban kell dolgoznunk. Bármelyik szakszervezetnek, amely általánosságban felteszi a kérdést, részt kell-e venniük a szakszervezeteknek a termelésben, azt válaszolom: elég a fecsegésből *(taps)*, inkább válaszoljanak gyakorlatilag a kérdésre és mondják meg (ha felelős állásban vannak mint befolyásos kommunista pártfunkcionáriusok vagy szakszervezeti funkcionáriusok): hol szervezték meg jól a termelést, hány éve szervezik, hány emberük van — ezer vagy tízezer, adják ide nekem azoknak a névsorát, akiket gazdasági munkára állítanak, s azt a munkát vigyék is véghez, de ne kapjanak bele egyszerre húsz dologba, hogy aztán idő hiányában egyet se végezzenek el. Nálunk szovjet szokás szerint nem fejezik be a megkezdett gazdasági munkákat, éveken át hivatkoznak egyetlen sikerre, nem mernek tanulni attól a kereskedőtől, aki 100 százalékos hasznot vág zsebre és ezenfelül még lop is —, ehelyett írnak egy remek határozatot a nyersanyagról és aláírják: mi, a kommunista párt. a szakszervezet, a proletariátus képviselői. Már engedelmet kérek, elvtársak! Mit neveznek proletariátusnak? A proletariátus az az osztály, amely a nagyiparban dolgozik. De hol a nagyipar? Miféle proletariátus ez? Hol az iparuk? Miért áll? Mert nincs nyersanyag? És maguk tudnak nyersanyagot szerezni? Nem. Megírják a határozatot, hogy be kell szerezni — és felsülnek, s azt mondják, semmi az egész..Egyszóval olyanok lesznek, mint a lúd, amelynek ősei megmentették Rómát.

A történelem most azt a munkát bízta ránk, hogy egy hatalmas politikai fordulatot lassú, nehéz, fáradságos gazdasági munkával tetőzzünk be, amelynek elvégzéséhez felettébb hosszú idő szükséges. A történelemben mindig hosszú utat kellett megtenni ahhoz, hogy a nagy politikai fordulatokat megemésszék. A nagy politikai fordulatokat mindig az élosztagok lelkesedése döntötte el, amelyeket ösztönösen, félig öntudatlanul követett a tömeg. Nem is lehetett másmilyen a fejlődés olyan társadalomban, ame-

lyet elnyomtak a cárok, a földesurak és a tőkések. És a munkának ezt a részét, azaz a politikai fordulatot, úgy hajtottuk végre, hogy ennek a tettnek világtörténelmi jelentősége vitathatatlan. Később a nagy politikai fordulat után azonban másik feladat merül fel, s ezt meg kell érteni: ezt a fordulatot meg kell emészteni, át kell ültetni az életbe, nem pedig úgy kimagyarázkodni, hogy a szovjet rend rossz, nosza, szervezzük át. Rettentő sok kedvelője van nálunk az átszervezéseknek, és ezekből az atszervezésekbol olyan szörnyűség sül ki, hogy életemben nem láttam ennél nagyobb csapást. Hogy vannak fogyatékosságok a tömegek megszervezésére szolgáló apparátusban, én nagyon jól tudom, és minden tíz fogyatekosságra, amelyet bármelyikük megmutat, én nyomban még százat mondok. De nem arról van szó, hogy gyors átszervezéssel javítsuk meg ezt az apparatust, hanem arról, hogy meg kell emészteni ezt a politikai átalakulást, hogy más legyen a kulturális, gazdasági színvonalunk. Ez a lényeg. Nem „átszervezni" kell, hanem ellenkezőleg, segíteni kell kijavítani azt a nagyszámú fogyatékosságot, amelyek fellelhetők a szovjet rendben és a kormányzás egész rendszerében, hogy segítsünk az emberek millióin. Az kell, hogy a parasztok egész tömege segítsen nekünk hatalmas politikai vívmányunk megemésztésében. Legyünk józanok és legyünk tisztában azzal, hogy bár ez a vívmány tény, de még nem hatotta át a mindennapi gazdasági életet, a tömegek életkörülményeit. Hosszu évtizedek munkájának eredménye lesz ez, és erre a munkára óriási erőfeszítéseket kell fordítanunk. Nem lehet ezt olyan ütemben, olyan gyorsan és olyan feltételek között végezni, mint ahogy a háborúban dolgoztunk ...

„Pravda" 292. sz
1921. december 25.
Lenin Művei. 33. köt.
1953. 160—163. old.

A KÖZPONTI SZOVJETINTÉZMÉNYEK VEZETŐIHEZ

(Tervezet)

1921 december.

Tisztelt Elvtárs!

Egyszer s mindenkorra véget kell vetni a tűrhetetlen bürokratizmusnak és aktatologatásnak az ön intézményében. Azokat a fontos és sürgős ügyeket. amelyeket a Népbiztosok Tanácsának fogadóirodája a Népbiztosok Tanácsához és elnökéhez érkező számos panasz és sérelem elintézése végett küld át önökhöz, léptennyomon válasz nélkül hagyják és nem intézik el.

Javaslom, hogy haladéktalanul szedjék össze magukat. A szovjet közigazgatás gépezetének zökkenőmentesen, becsületesen és gyorsan kell működnie. E gépezet ziláltságát nemcsak a magánszemélyek sínylik meg, hanem az igazgatás egész ügye is látszólagossá, fonákká válik.

Az egyes intézmények termelékenységének igazi mércéje szerintem az, hogy valóban és haladéktalanul végrehajtják-e a hozzájuk kerülő ügyeket, s ezért követelem, hogy a jövőben a legsürgősebben kimerítő válaszokat adjanak az Önökhöz átküldött ügyekre és kérdésekre. Ha üres megjegyzésekre szorítkoznak, s azzal intézik el a dolgot, hogy átküldözgetik más intézményekbe, ez is huzavonát szül és papírpocsékolást jelent.

Figyelmeztetem, hogy ha tovább folytatódik az ilyen eljárás, a Népbiztosok Tanácsának fogadóirodája jogosult arra, hogy „rangra" való tekintet nélkül felelősségre vonja a bűnösöket.

V. Uljanov (Lenin)
a Népbiztosok Tanácsának elnöke

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXIV. köt. 1942.

A szovjet államapparátus munkájáról.
1956. 202. old.

J. M. JAROSZLAVSZKIJNAK

1921. XII. 24.

Jaroszlavszkij elvtárs!

Arra kérem, közölje saját véleményét, és gyűjtse össze valamennyi itt tartózkodó felelős és tekintélyes szibériai elvtárs *véleményét egy Jakovenko* nevű parasztról (azt hiszem Jenyiszej kormányzóság kani kerületének végrehajtó bizottsági elnöke). Minél részletesebb véleményezés szükséges, hogy a Központi Bizottság megtárgyalhassa Jakovenko *földművelési népbiztossá* való kinevezésének kérdését.*

Kora? — 40 év körüli.

Tapasztalatai? — Közvetlenül ismeri a szovjetmunkát.

Tekintélye a parasztság körében? — Nagy.

Gazdasági ismeretei? — Középparaszt, túlságosan nagy gazdasága nem volt.

Akaratereje? — Erős akaratú, kemény ember.

Esze? — Okos, éles eszű.

A szovjethatalom iránti odaadása? — Odaadását bebizonyította a partizánharcok idején és később.

* V. G. Jakovenkót a IX. összoroszországi szovjetkongresszuson az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság tagjává választották 1922. január 9-én az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnöksége jóváhagyta V. G. Jakovenkónak földművelésügyi népbiztossá való kinevezését.

A petit szedésben J. M. Jaroszlavszkij válaszait közöljük. — *Szerk.*

Nagyon kérem, intézze ezt el *hamar* és annak rendje-módja szerint.

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXVI. köt.

Magyarul most jelent meg először.

A SZAKSZERVEZETEK SZEREPE ÉS FELADATAI AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA VISZONYAI KÖZÖTT

Az OK(b)P Központi Bizottságának 1922. január 12-i határozata[149]

A SZAKSZERVEZETEK SZEREPE ÉS RÉSZVÉTELE A PROLETÁRÁLLAM GAZDASÁGI ÉS ÁLLAMI SZERVEIBEN

A proletariátus a kapitalizmusból a szocializmusba való átmenetet végrehajtó állam osztályalapja. Olyan országban, ahol a kisparasztság hatalmas többségben van, a proletariátus ezt a feladatát csak akkor oldhatja meg sikeresen, ha — rendkívül hozzáértően, óvatosan és fokozatosan — megvalósítja a parasztság túlnyomó többségével való szövetséget. A szakszervezetek legyenek a legközelebbi és feltétlen munkatársai annak az államhatalomnak, amelynek egész politikai és gazdasági tevékenységét a munkásosztály öntudatos élcsapata, a kommunista párt vezeti. A szakszervezeteknek, lévén általában a kommunizmus iskolái, többek között a szocialista ipar (majd fokozatosan a mezőgazdaság) igazgatásának iskolájául kell szolgálniuk a munkások egész tömege, majd valamennyi dolgozó számára.

Ezekből az elvi tételekből kiindulva a szakszervezetek a legközelebbi időszakban a következő főbb formákban vegyenek részt a proletárállam gazdasági es állami szerveiben:

1. A szakszervezetek valamennyi gazdasági és gazdasággal kapcsolatos állami szerv összeállításában részt vesznek oly módon, hogy saját jelölteket állítanak, adatokat szolgáltatnak ezeknek szolgálati idejéről, gyakorlatáról stb. A kérdés eldöntése kizárólag a gazdasági szervekre tartozik, amelyek teljes mértékben felelősek is a megfelelő szervek munkájáért. A gazdasági szervek a kérdés eldöntésében valamennyi jelöltnél tekintetbe veszik az illetékes szakszervezetek véleményezését.

2. A szakszervezeteknek az az egyik legfontosabb feladatuk

hogy a munkások és általában a dolgozó tömegek soraiból vezetőket emeljenek és képezzenek ki. Ha ma tucatjával vannak az iparban olyan vezetőink, akik teljesen megfelelnek, és százával olyanok, akik többé-kevésbé felelnek meg, a közeljövőben százával lesz szükségünk az előbbiekre és ezrével az utóbbiakra. A szakszervezeteknek az eddiginél sokkal gondosabban és következetesebben kell megvalósítaniuk az ilyen munkára alkalmas munkások és parasztok rendszeres nyilvántartását, és sokkal részletesebben, alaposabban és gyakorlatiasabban kell ellenőrizniük, mennyire sikeresen haladnak az igazgatási teendők tanulásában.

3. Fokozott mértékben kell részt venniük a szakszervezeteknek a proletárállam valamennyi tervező szervében, a gazdasági tervek, a termelési programok, valamint a munkások anyagi ellátása céljából létesített alapok felhasználására vonatkozó programok kidolgozásában, az állami ellátmányban maradó, bérbe vagy koncesszióba adandó vállalatok kiválasztásában stb. A magánvállalatokban és a bérbe adott vállalatokban a szakszervezetek semmiféle közvetlen ellenőrzést nem gyakorolnak a termelés felett; a magánkapitalista termelés szabályozásában kizárólag a megfelelő állami szervekben való részvétel útján vesznek részt. A szakszervezeteknek ez irányú tevékenységükkel, valamint az egész kulturális és népművelő munkában és a termelési propagandában való részvételükkel egyre nagyobb arányokban és egyre jobban be kell vonniuk az állami gazdaság egész építésébe a munkásosztályt és a dolgozó tömegeket, meg kell ismertetni őket a gazdasági élet egész területével, az ipari munka egész területével a nyersanyagbeszerzéstől kezdve egészen a termékek értékesítéséig, egyre konkretabb képet kell nyújtaniuk, mind a szocialista gazdaság egységes állami tervéről, mind pedig arról, hogy a munkásoknak és parasztoknak gyakorlati érdekük fűződik e terv megvalósításához.

4. Annak a munkának, amelyet a szakszervezetek a szocializmus építése terén végeznek, valamint az ipar igazgatásában való részvételüknek egyik szükséges alkotóeleme a bértarifák, az ellátási normák stb. kidolgozása. Ami a fegyelmi bíróságokat illeti, ezeknek szakadatlanul fokozniuk kell a munkafegyelmet, javítaniuk kell a munkafegyelemért és a termelékenység fokozásáért

folytatott harc kulturált formáit, anélkül hogy beavatkoznának a népbíróságok és az igazgatás hatáskörébe.

A szocialista gazdaság építésében a szakszervezetekre háruló legfontosabb funkcióknak ezt a felsorolását a szakszervezetek és a Szovjethatalom illetékes szerveinek természetesen még részletezniük kell. A népgazdaság fejlesztése és a Szovjethatalom megszilárdítása szempontjából az a leglényegesebb, hogy számba véve a szakszervezetek által a gazdaság szervezése és igazgatasa terén kifejtett oriási munka tapasztalatait, továbbá a nem csekély károkat okozó hibákat, amelyeket a szakszervezetek azzal követtek el, hogy közvetlenül, felkészületlenül, illetéktelen és felelőtlen módon beleavatkoztak az igazgatásba, tudatosan és határozottan áttérjünk arra a hosszú évekre szóló következetes, gyakorlati munkára, amelynek az a célja, hogy gyakorlatilag megtanítsuk a munkásokat és valamennyi dolgozót az orszag népgazdaságának igazgatására.

A TÖMEGEKKEL VALÓ KAPCSOLAT MINT MINDEN SZAKSZERVEZETI MUNKA FŐ FELTÉTELE

A tömegekkel, vagyis a munkások (majd az összes dolgozók) óriási többségével való kapcsolat a szakszervezetek minden néven nevezendő tevékenysége sikerének legfontosabb, legfőbb feltétele. A szakszervezetek szervezetében és azok apparátusában a legalsó szervektől a legfelsőkig — okvetlenül nemcsak a kommunisták közül kikerülő — olyan felelős elvtársak egész hálózatát kell kiépíteni és gyakorlatilag hosszú éveken át kipróbálni, akik a munkástömegek között élnek, töviről-hegyire ismerik a munkások életét, bármely kérdésben, bármely pillanatban hibátlanul meg tudják állapítani a tömegek hangulatát, a tömegek igazi törekvéseit, szükségleteit, gondolatait, a legcsekélyebb hamis idealizálás nélkül meg tudják állapítani tudatosságuk fokát és azt, hogy milyen mértékben gyakorolnak rájuk befolyást a régi világ ilyen vagy amolyan előítéletei és csökevényei, elvtársias magatartásukkal, szükségleteik gondos kielégítésével meg tudják nyerni a tömegek határtalan bizalmát. A számbelileg nem nagy kommunista párt számára, amely a munkásosztály élcsapataként egy roppant nagy országot vezet — amely (egyelőre még a fejlettebb országok közvetlen támogatása nélkül) a szocia-

lizmusba megy át —, az az egyik legnagyobb és legfenyegetőbb veszély, hogy elszakad a tömegektől, hogy az élcsapat túlságosan előreszalad, anélkül hogy „kiegyenesítené a frontot", hogy szoros kapcsolatot tartana a munka egész hadseregével, vagyis a munkás- és paraszttömegek óriási többségével. Mint ahogy még a nagyszerű motorokkal és elsőrendű gépekkel felszerelt legjobb gyár sem tud működni, ha elromlott a gépeket a motorral összekötő áttétel, éppúgy szocialista építésünk katasztrófája is elkerülhetetlen, ha a kommunista pártot a tömegekkel összekötő áttétel — a szakszervezet — helytelenül van felépítve vagy helytelenül dolgozik. Nem elég, ha ezt az igazságot megmagyarázzuk, emlegetjük, hajtogatjuk — ezt szervezetileg is rögzíteni kell a szakszervezetek egész felépítésében és mindennapi munkájában.

ELLENTMONDÁSOK A SZAKSZERVEZETEK HELYZETÉBEN A PROLETÁRDIKTATÚRA IDEJÉN

A fentiekből következik, hogy a szakszervezetek különböző feladatai között számos ellentmondás van. Egyfelől, fő munkamódszerük a meggyőzés, a nevelés; másfelől, mint az államhatalom részesei, arról sem mondhatnak le, hogy részt vegyenek a kényszer alkalmazásában. Egyfelől fő feladatuk a dolgozó tömegek érdekeinek védelme e szó legközvetlenebb és legszorosabb értelmében; másfelől — mint az államhatalom részesei és az egész népgazdaság építői — nem zárkózhatnak el az elől, hogy nyomást gyakoroljanak. Egyfelől katonai módszerekkel kell dolgozniuk, mert a proletariátus diktatúrája az osztályok legkönyörtelenebb, legmakacsabb, legelkeseredettebb háborúja; másfelől éppen a szakszervezetekben alkalmazhatók legkevésbé a különleges katonai munkamódszerek. Egyfelől tudniuk kell alkalmazkodni a tömegekhez, a tömegek adott színvonalához; másfelől semmi esetre sem szabad elnézőnek lenniük a tömegek előítéleteivel és elmaradottságával szemben, hanem egyre magasabb színvonalra kell emelniük a tömegeket stb. stb. Ezek az ellentmondások nem véletlenek, és évtizedeken át nem fesznek kiküszöbölhetők, mert mindaddig, amíg megvannak a kapitalizmus és a kisüzemű termelés maradványai, az egész társadalmi rendben elkerülhetetlenek az ellentmondások e maradványok és a szocializmus hajtásai között.

Ebből két gyakorlati következtetést kell levonni. Először: ahhoz, hogy a szakszervezetek eredményesen dolgozzanak, nem elegendő feladataik helyes megértése, nem elegendő helyes felépítésük; szükség van még ezenkívül egy külön érzékre, hogy minden egyes konkrét esetben megfelelő módon tudjanak közeledni a tömegekhez és a lehető legkevesebb súrlódással elérjék azt, hogy ezek a tömegek kulturális, gazdasági és politikai tekintetben egy fokkal magasabbra emelkedjenek.

A második következtetés: az említett ellentmondások elkerülhetetlenül összeütközésekre, egyenetlenkedésekre, súrlódásokra stb. fognak vezetni. Szükség van egy felsőbb fórumra, amelynek elég tekintélye van ahhoz, hogy haladéktalanul megoldja ezeket. Ilyen fórum a kommunista párt és a világ kommunista pártjainak nemzetközi egyesülése — a Kommunista Internacionálé.

A megírás ideje: 1921. december 30. és 1922. január 4. között.

Megjelent: „Pravda" 12. sz. 1922. január 17.

Lenin Művei. 33. köt. 1953. 179—186. old.

A. D. CJURUPÁNAK

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK ÉS A MUNKA ÉS HONVÉDELEM TANÁCSÁNAK ÚJ MUNKARENDJÉRŐL

1922. I. 24.

Cjurupa elvtárs!

Tegnapi telefonbeszélgetésünkkel, valamint azzal az ígéretével kapcsolatban, hogy szigorúan tartani fogja magát a rendhez, tüzetesen meg kell beszélnünk és alaposan mérlegelnünk kell a munka egész rendszerét.

A Népbiztosok Tanácsának és a Munka és Honvédelem Tanácsának legfőbb fogyatékossága: a végrehajtás ellenőrzésének hiánya. Az átkos bürokratikus mocsár *lehúz bennünket:* egyre csak papírokat írkálunk, rendeletekről fecsegünk, rendeleteket gyártunk — és ebbe a papírtengerbe belefullad az eleven munka.

Az okos szabotőrök szántszándékkal rántanak bele bennünket ebbe a papírmocsárba. A népbiztosok és egyéb főtisztviselők zöme öntudatlanul „dugja fejét a hurokba".

A szigorú gyógykezelést, melyet Önnek előírtunk, arra kell felhasználnia, hogy *mindenáron* kiszakítsa magát ebből a zűrzavarból és kapkodásból, a számtalan bizottságból, a fecsegésből és a papírgyártásból — kiszakítsa magát belőle, és *átgondolja, radikálisan átalakítsa* a munka egész rendszerét.

Munkájában a legfőbb kérdésnek éppen a mi undorítóan bürokratikus munkánk átalakítását, a bürokrácia és aktatologatás elleni harcot, a *végrehajtás ellenőrzését* kell tekintenie.

A végrehajtás ellenőrzése, annak ellenőrzése, hogy mi történik a gyakorlatban — ez az Ön alapvető és fő feladata; ebből a célból hozzon létre egy kis (4—6 emberből álló) apparátust a leg-

kipróbáltabb és legmegbízhatóbb segítőtársaiból (az irodavezető, a helyettesei, a titkár stb.).

Ehhez véleményem szerint a következők szükségesek:

1. *A Népbiztosok Tanácsát* és a *Munka és Honvédelem Tanácsát* tehermentesíteni kell: az összes kisebb jelentőségű kérdéseket a Népbiztosok Kistanácsának és a *Munka és Honvédelem Tanácsa* rendelkező tanácskozásainak a hatáskörébe kell utalni.

Ehhez már hozzákezdtünk. De ha ezt nem kísérjük figyelemmel, nem sürgetjük, nem ellenőrizzük, ha nem fogjuk szorosan a gyeplőt, akkor — a mi átkos oblomovi[150] szokásaink mellett — — minden „szétzullik" két hét alatt.

A gazdasági hivatal vezetőjét (valamint a *Népbiztosok Tanácsának* és a *Munka és Honvédelem Tanácsának* titkárságát) hozzá kell szoktatni, hogy a legszigorúbban ügyeljenek arra, hogy kisebb jelentőségű kérdések ne kerülhessenek a Népbiztosok Tanácsa és a Munka és Honvédelem Tanácsa elé, és hogy általában az összes kérdéseket előzetesen háromszor is megrostálják (megkeresés a megfelelő népbiztosságokhoz; sürgős válaszuk; ugyanez — a kodifikációs osztályra vonatkozólag stb. stb.).

Gorbunovval* együtt dolgozzanak ki egy írásbeli *rendeletet* az ügyek előterjesztésére és elintézésére vonatkozólag, és havonta *legalább* egyszer ellenőrizze **személyesen Ön,** hogy végrehajtják-e ezt a rendeletet, hogy ez a rendelet eléri-e a kívánt célt, vagyis csökken-e az aktatömeg, az aktatologatás, jobban megfontolják-e a dolgokat, nagyobb felelősséggel dolgoznak-e a népbiztosok, a *végrehajtás körültekintő, huzamos, alapos és szakszerű ellenőrzése, a tapasztalatok alapján való ellenőrzés,* a személyes felelősség bevezetése lép-e *sebtében hozott rendeletek helyébe* (nálunk a felső szervekben, a népbiztosságokon és osztályainkon valójában teljesen hiányzik a felelősség, amit a szabotőrök remekül kihasználnak; az eredmény — oblomovizmus, amely romlásba dönti az ügyet).

Tudom, hogy ez *rendkívül* nehéz dolog. De éppen mert nehéz, *teljesen* ennek kell szentelnie magát.

Ennek érdekében

* + egy kodifikator + egy ember a Nepbiztosok Kistanacsatol

2. Minimális ülésezést. A norma: hetenként 1 ülés a Népbiztosok Tanácsában + 1 a Munka és Honvédelem Tanácsában, á 2 óra.

3. Gazdasági Főbizottság. Mielőbb meg kell szüntetni összes albizottságait, s ehelyett meg kell követelni a népbiztosoktól, hogy a hatáskörükben (mindegyikük a hatáskörében) *felelős* emberek írják a tervezeteket, ezeket a népbiztos hagyja jóvá és maga terjessze be a *legrövidebb* időn belül, miután egyeztette az összes „érdekelt" népbiztosságokkal, a Munka és Honvédelem Tanácsához, illetve a Népbiztosok Tanácsához.

A Gazdasági Főbizottság feladata *csakis* az egyeztetés *(kodifikálás)* és a lehető leggyorsabb felülvizsgálás *(szignálás)* Ön plusz Kamenyev által.

Csakis ez.

Nem a fecsegés.

Nem a megvitatas.

4. A Gazdasági Főbizottságon kívül semmiképpen sem szabad egyetlenegy bizottságban sem részt vennie.

5. Vegye fel a harcot a bizottságok elképesztő mértékű elszaporodása ellen, s hivatalosan követelje meg, hogy bizottságok alakítása helyett a legrövidebb időn belül adjanak *írásbeli véleményt.*

6. Ily módon mentesítse magát a zűrzavartól és kapkodástól, amely *valamennyiünk* vesztét okozza, s biztosítsa magának a lehetőséget arra, hogy nyugodtan, *teljes egészében* átgondolhassa a munkát —

— és ami a fő, összpontosíthassa figyelmét a végrehajtás ellenőrzésére, a bürokrácia és aktatologatás elleni harcra.

Arra kérem, gondolkozzon ezen a kérdésen és írjon.

Kommunista üdvözlettel *Lenin*

Először 1927-ben jelent meg
Lenin Művei. 35. köt.
1956 521—523. old.

UTASÍTÁSTERVEZET
A MUNKA ÉS A HONVÉDELEM TANÁCSANAK ÉS A NÉPBIZTOSOK TANÁCSÁNAK, VALAMINT A NÉPBIZTOSOK KISTANÁCSÁNAK MUNKÁJÁRA VONATKOZÓLAG

A nevezett intézmények fő fogyatékossága az, hogy túl vannak terhelve apró-cseprő ügyekkel. Ennek következtében elmerülnek a burokrácia tengerében, ahelyett hogy harcolnának a bürokrácia ellen.

A baj okai: 1. hogy a gazdasági hivatal vezetője gyenge kezű; 2. hogy a népbiztosok képtelenek kijutni az apró-cseprő ügyek és bürokratikus részletek hínárjából; 3. hogy a népbiztosok (s még inkább az illető hivatalnak őket befolyásoló bürokratái) szeretnék áthárítani magukról a felelősséget a Népbiztosok Tanácsára; 4. utoljára és legfőképpen pedig az, hogy a felelős funkcionáriusok nincsenek tudatában annak, hogy most a papírtenger elleni harc került napirendre, hogy bizalmatlannak kell lenniük a papírtenger és az örökös „átszervezések" iránt, hogy most a legfőbb feladat: nem újabb rendeletek írása, nem újabb átszervezések, hanem *az emberek kiválasztása, a teendőkért való egyéni felelősség* bevezetése, *a tényleges munka ellenőrzése.* Máskülönben nem tudunk kiszabadulni a bürokrácia és az aktatologatás fojtó szorításából.

A Népbiztosok Kistanácsa, a Munka és Honvédelem Tanácsa és a Népbiztosok Tanácsa teljes erejéből igyekezzék tehermentesíteni magát a kisebb jelentőségű ügyektől, szoktassa hozzá a népbiztosságokat, hogy a kisebb ügyekben maguk döntsenek és nagyobb felelősséget viseljenek értük.

A Népbiztosok Tanácsának adminisztratív apparátusa tekintse fő feladatának a következők megvalósítását: csökkentse a Nép-

biztosok Kistanácsa, a Munka és Honvédelem Tanácsa, valamint a Népbiztosok Tanácsa elé kerülő ügyek számát, érje el, hogy a népbiztosok (egyenként és együttesen) több kérdést oldjanak meg maguk és viseljék értük a felelősséget; mindenekelőtt a tényleges végrehajtás ellenőrzésével törődjék.

Ugyanebből a célból Rikov és Cjurupa elvtársak, a Népbiztosok Tanácsának elnökhelyettesei igyekezzenek mindenképpen mentesíteni magukat az apró-cseprő ugyektől és bizottságoktól; küzdjenek az ellen, hogy bevonják őket (a helyetteseket) olyan ügyekbe, amelyeknek eldöntése a népbiztosok feladata; naponta minimum 2—3 órát fordítsanak arra, hogy az emberek ellenőrzése és kiválasztása érdekében személyesen megismerjék a legfontosabb (majd az összes) népbiztosságok felelős munkatársait (nem pedig a magasrangú hivatalnokokat); a Népbiztosok Tanácsa adminisztratív apparátusát és a Népbiztosok Kistanácsa tagjainak egy részét, valamint a Munkás-Paraszt Felügyeletet használják fel a tényleges munkának és eredményességének ellenőrzésére; egyszóval, váljanak az állami munka gyakorlati instruktoraivá, mert ezekben a legnagyobb a hiány.

Bizalmatlanság a rendeletekkel, intézményekkel, „átszervezésekkel", a főtisztviselőkkel, különösen a kommunisták közül kikerülő főtisztviselőkkel szemben; harc a bürokrácia és aktatologatás mocsara ellen az emberek ellenőrzése és a tényleges munka ellenőrzése útján; a felesleges hivatalnokok könyörtelen kirakása, létszámcsökkentés, azoknak a kommunistáknak leváltása, akik nem tanulják meg alaposan a közigazgatást — ez legyen a népbiztosoknak és a Népbiztosok Tanácsának, elnökének és helyetteseinek irányvonala.

Lenin

A megírás ideje: 1922. február 27.
Először 1928-ban jelent meg.

Lenin Művei. 35. kot.
1956. 527—528. old

A SZOVJET KÖZTÁRSASÁG NEMZETKÖZI ÉS BELSŐ HELYZETÉRŐL

Beszéd az összoroszországi vasmunkás-kongresszus kommunista frakciójának ülésén

1922. március 6[151]

(Reszlet)

... Tegnap az „Izvesztyijá"-ban véletlenül elolvastam Majakovszkijnak egy politikai tárgyú versét[152]. Nem tartozom Majakovszkij költői tehetségének hódolói közé, bár elismerem, hogy ezen a téren nem vagyok illetékes. De politikai és közigazgatási szempontból már régen nem éreztem ilyen örömet. Majakovszkij ebben a versében kegyetlenül kigúnyolja az ülésezéseket és azokat a kommunistákat, akik folyvást üléseznek és egyre csak üléseznek. Nem tudom, költői szempontból milyen a vers, de arról kezeskedem, hogy politikai szempontból tökéletes. Valóban úgy vagyunk ezzel (és meg kell mondanom, hogy ez nagyon nincs rendjén így), hogy egyre csak ülésezünk, bizottságokat alakítunk, terveket fabrikálunk — a végtelenségig. Volt egy ilyen típusa az orosz életnek: Oblomov. Ez az Oblomov örökké az ágyán hevert és tervezgetett. Azóta sok idő eltelt. Oroszország három forradalmat vitt véghez, de még mindig maradtak Oblomovok, minthogy Oblomov nemcsak földbirtokost, hanem parasztot is, és nemcsak a parasztot, hanem az értelmiségit is, és nemcsak az értelmiségit, hanem a munkást és a kommunistát is jelképezi. Elég ránk nézni, hogyan ülésezünk, mit csinálunk a bizottságokban, hogy elmondhassuk, hogy a *régi Oblomov megmaradt, és jó sokáig kell még mosni, pucolni, kefélni és fésülni, hogy valami legyen belőle.* Minden illúziót félretéve, józanul kell látnunk helyzetünket. Nem utánoztuk azokat, akik a *„forradalmat"* nagybetűvel írják, mint ahogy az eszerek teszik. De elismételhetjük Marx szavait, hogy forradalom idején nem kevesebb, sőt, néha

tobb ostobaságot követnek el, mint rendesen.* Józanul és félelem nélkül tekintsünk ezekre az ostobaságokra — nekünk, forradalmároknak, meg kell tanulnunk ezt.

Mi ebben a forradalomban annyi mindent tettünk, amit már nem lehet elvenni tőlünk, ami már véglegesen győzött és amiről már tud az egész világ, hogy semmi esetre sem kell zavarba jönnünk és idegeskednünk. Most olyan a helyzet, hogy a végrehajtott felderítésre támaszkodva megvizsgáljuk, mit vittünk véghez — ez a vizsgálat nagyon fontos, belőle kiindulva kell továbbmennünk. És amikor majd a tőkések elleni háborúban kell helytállnunk, következetesen ki kell tartanunk új utunkon. *Egész szervezetünket úgy kell felépítenünk, hogy kereskedelmi vállalataink élére ne kerüljenek olyan emberek, akiknek nincsenek tapasztalataik ezen a téren.* Intézményeink élére mindenütt kommunistát állítunk — vitathatatlanul lelkiismeretes, a kommunizmusért vívott harcban kipróbált, börtönviselt embert —, de nem ért a kereskedéshez, no és ezúttal egy állami trösztöt élére állítottak. Mint kommunistának tehát vitathatatlanul érdemei vannak, a kereskedő azonban mégis lóvá teszi — és jól teszi. Mert hiába állítjuk mi oda a legérdemdúsabb, legnagyszerűbb kommunistákat — akiknek hűségében legfeljebb egy őrült kételkedik —, ahova egy ügyes, munkáját lelkiismeretesen végző kereskedősegédet kell állítani, aki sokkal jobban megbirkózik munkájával, mint a legodaadóbb kommunista. Éppen itt mutatkozik meg a mi oblomovizmusunk.

A gyakorlati végrehajtás munkájára a legkiválóbb tulajdonságokkal megáldott kommunistákat állítottuk, de erre a munkára mégis teljesen alkalmatlanok. Hány kommunista dolgozik nálunk az állami intézményekben? Van rengeteg anyagunk, vannak vaskos munkáink, amelyek láttára a legpedánsabb német tudós is sírna örömében, egész papírhegyeket írtak tele, és az Isztpartnak[153] ötven évig kellene dolgoznia a mainál ötvenszer nagyobb apparátussal, hogy eligazodjék bennük, de az állami trösztökben gyakorlatilag semmit sem lehet elérni és nem lehet megtudni, ki miért felel. Senki sem ellenőrzi, hogyan hajtják végre gyakorlatilag a rendeleteket, amikből jóval több van a kelleténél és ame-

* Lásd *Engels*· Internationales aus dem „Volksstaat" (1871—1875) Berlin 1894 46 old

lyeket a Majakovszkij ábrázolta ügybuzgósággal sütünk ki. Végrehajtják-e nálunk a felelős kommunista funkcionáriusok rendelkezéseit? Meg tudják-e a felelős funkcionáriusok szervezni ezt? Nem, ez nincs meg, és ezért változik meg belpolitikánk lényege is. Mik a mi üléseink és bizottságaink? Nagyon gyakran nem egyebek játékos időtöltésnél. Miután megkezdtük a párttisztítást és azt mondtuk: „Ki a pártból a haszonlesőkkel, a befurakodottakkal és a tolvajokkal", jobban mennek a dolgok. Vagy százezer embert kiakolbólítottunk a pártból, és ez gyönyörű, de csak kezdet. A pártkongresszuson majd annak rendje s módja szerint megtárgyaljuk ezt. És akkor, azt hiszem, azt a néhány tízezret, akik most csak bizottságokat alakítgatnak és semmilyen gyakorlati munkát nem végeznek és nem tudnak végezni, ugyanez a sors fogja érni. Majd ha így megtisztulunk, pártunk tényleges munkával fog foglalkozni és éppúgy fog hozzá érteni, mint ahogy katonai téren értett hozzá. Persze, ezt a munkát nem lehet néhány hónap alatt elvégezni, de még egy év alatt sem. Sziklaszilárdaknak kell lennünk ebben a kérdésben. Nem félünk megmondani, hogy munkánk jellege megváltozott. Legveszedelmesebb belső ellenségünk: a bürokrata, az olyan kommunista, aki felelős (majd pedig nem is felelős) szovjet állást tölt be, s mint lelkiismeretes ember köztiszteletnek örvend. Kissé ugyan tántorog, de sosem iszik alkoholt. Nem tanult meg harcolni az aktatologatás ellen, nem is tud harcolni ellene, inkább leplezi. *Ettől az ellenségtől meg kell tisztítanunk sorainkat, és az öntudatos munkások és parasztok segítségével leleplezzük ezt az ellenséget. Ebben a harcban, amelyet ezzel az ellenséggel, ezzel a hozzá nem értéssel és oblomovizmussal folytatunk, kivétel nélkül az egész párton kívüli munkás-paraszt tömeg követi az élcsapatot, a kommunista pártot. Ezen a téren semmiféle ingadozásnak nincs helye.*

Beszédem végéhez érve röviden összefoglalom az elmondottakat. A Génuával űzött játék[154], a körülötte csapott hűhó cseppet sem ingat meg bennünket. Most már nem fognak ki rajtunk. *Odamegyünk a kereskedőkhöz és megkötjük velük az üzletet, tovább folytatva az engedmények politikáját, de az engedmények határa már ki van jelölve.* Azt, amit szerződéseinkben eddig adtunk a kereskedőknek, olyan értelemben tettük, hogy egyet

hátrafele léptünk törvényhozásunkban, de ennél tovább nem megyünk.

Ezzel kapcsolatban módosulnak fő feladataink belpolitikánkban, különösen gazdasági politikánkban. Nem új rendeletek, nem új intézmények, nem új harci eljárások kellenek nekünk. *Nekünk az emberek alkalmasságának ellenőrzése, a tényleges végrehajtás ellenőrzése kell.* A következő párttisztítás folyamán azok a kommunisták kerülnek sorra, akik adminisztratív vezetőknek *vélik* magukat. Hatoljanak be jobban a propaganda és agitáció minden egyéb hasznos munkaterületére mindazok, akik ezeket a bizottságokat, értekezleteket és megbeszéléseket szervezik, az egyszerű munkát meg nem végzik el. Kitalálnak valami rendkívüli és igen bölcs dolgot, és azzal mentegetőznek, hogy így meg úgy az új gazdasági politika, ki kell hát valami újat sütni. Azt a munkát pedig, amelyet rájuk bíztak, nem végzik el. Nem törődnek azzal, hogy takarékoskodjanak a rájuk bízott kopejkával, nem igyekeznek két kopejkává változtatni, hanem szovjet millárdokban, sőt trilliókban tervezgetnek. Ez ellen a rákfene ellen indítunk most harcot. *Ellenőrizni az embereket és ellenőrizni a tényleges végrehajtást* — ez és újra ez, csakis ez most a munkánk, egész politikánk lényege. Nem néhány hónap, nem is egy év, hanem több év munkája ez. Hivatalosan meg kell mondanunk a párt nevében, mi most a munka lényege, és ennek megfelelően át kell csoportosítanunk sorainkat. S akkor ezen az új területen ugyanúgy győzünk, mint ahogy eddig is győztünk mindazokon a munkaterületeken, amelyekbe a paraszti tömeg által támogatott bolsevik proletárhatalom belefogott. *(Taps.)*

„Pravda" 54. sz.
1922. március 8.
Lenin Művei. 33. köt.
1953. 215—218. old.

AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK POLITIKAI BESZÁMOLÓJA

március 27

(Részlet)

... A politikai események mindig nagyon zavarosak és bonyolultak. Lánchoz lehet őket hasonlítani. Hogy az egész láncot kézben tarthassuk, meg kell ragadnunk a fő láncszemet. Nem választhatjuk ki önkényesen akármelyik láncszemet. Mi volt a döntő mozzanat 1917-ben? A háborúból való kilépés, ezt követelte az egész nép, s ez minden egyebet háttérbe szorított. A forradalmi Oroszország csakugyan kilépett a háborúból. Nagy erőfeszítésbe került, viszont számoltunk a nép legfőbb szükségletével, s ez hosszú évekre biztosította számunkra a győzelmet. S a nép megérezte, a paraszt látta, a frontról hazaérkező katona tökéletesen megértette, hogy a Szovjethatalom demokratikusabb, a dolgozókhoz közelebb álló hatalom. Akármennyi ostobaságot és helytelen dolgot követtünk is el más területeken, minthogy ezt a legfőbb feladatot teljesítettük, minden rendben volt.

Mi volt a döntő mozzanat 1919-ben és 1920-ban? — A fegyveres ellenállás. Akkor egy világhatalmasság, az antant támadt ránk és fojtogatott bennünket, és nem volt szükség propagandára — minden párton kívüli paraszt megértette, mi történik. Jön a földesúr. A kommunisták tudnak harcolni ellene. Ezért volt a parasztság tömege a kommunisták mellett, ezért győztünk.

1921-ben a rendezett visszavonulás volt a döntő mozzanat. Ezért volt szükség a legszigorúbb fegyelemre. A „munkásellenzék" azt mondta: „Ti lebecsülitek a munkásokat, a munkásoknak többet kell kezdeményezniük." A kezdeményezésnek abban kell megnyilvánulnia, hogy rendezetten vonuljunk vissza és szigorú

fegyelmet tartsunk. Aki pánikhangulatot kelt vagy megszegi a fegyelmet akár csak a legkisebb mértékben, pusztulásba dönti a forradalmat, mert nincs nehezebb, mint visszavonulni olyan emberekkel, akik megszokták az előnyomulást, akiket forradalmi nézetek és eszmék fűtenek s akik lelkük mélyén minden visszavonulást majdnem aljasságnak tartanak. A legnagyobb veszély az, ha a rend felbomlik, a legnagyobb feladat pedig, hogy a rendet fenntartsuk.

S mi a döntő mozzanat ma? Ma a döntő mozzanat — s beszámolómban éppen ehhez akartam eljutni, ezt a következtetést szeretném levonni — nem a politika, abban az értelemben, hogy irányt változtatunk; erről az új gazdasági politikával kapcsolatban szerfelett sokat beszélnek. A levegőbe beszélnek. A legártalmasabb fecsegés ez. Az új gazdasági politikával kapcsolatban igen nagy nálunk a sürgés-forgás, kezdik az intézményeket átalakítani, új intézményeket létesítenek. Ártalmas fecsegés ez. Eljutottunk oda, hogy döntő — az ember, az emberek kiválasztása. Nehezen érti meg ezt az a forradalmár, aki megszokta, hogy harcoljon a kicsinyes dolgok és a kultúráról való szavalás ellen, aki az intézmények átépítése helyett az egyéniség szerepét helyezte előtérbe. Most azonban olyan helyzetbe kerültünk, amelyet politikailag józanul kell értékelnünk — oly messzire nyomultunk előre, hogy valamennyi hadállásunkat nem tudjuk megtartani és nem is szükséges megtartanunk.

Nemzetközi helyzetünk az utóbbi években óriási mértékben megjavult. Kiharcoltuk az állam szovjet típusát — ezzel az egész emberiség egy lépéssel előbbre jutott, s a Kommunista Internacionálé a különböző országokból érkező hírekkel napról napra újra igazolja ezt. Ebben senki egy cseppet sem kételkedik. A gyakorlati munka terén azonban az a helyzet, hogy ha a kommunisták nem tudnak gyakorlati segítséget nyújtani a parasztság tömegeinek, azok nem fogják a kommunistákat támogatni. Nem arra kell a figyelmünket összpontosítani, hogy törvényeket hozzunk, hogy jobb dekrétumokat adjunk ki stb. Volt idő, mikor a dekrétum a propaganda egyik formája volt. Nevettek rajtunk, azt mondták, a bolsevikok nem látják, hogy rendeleteiket nem hajtják végre: az egész fehérgárdista sajtó egyre ezen gúnyolódott, pedig a dekrétumoknak ez az időszaka indokolt volt, mert

amikor a bolsevikok megragadták a hatalmat, azt mondták az egyszerű parasztnak és az egyszerű munkásnak: nézzétek, így szeretnénk, hogy kormányozzák az államot; itt a dekrétum, próbáljátok meg. Az egyszerű munkásnak és parasztnak rendeletek formájában azonnal megmutattuk politikai elképzeléseinket. Ezzel nyertük meg azt a nagy bizalmat, mellyel a néptömegek irántunk viseltettek és viseltetnek. A forradalom kezdetén erre az időszakra szükség volt, enélkül nem álltunk volna a forradalmi események élén, hanem az események mögött kullogtunk volna. Enélkül nem nyertük volna meg a munkások és parasztok bizalmát, akik az életet új alapokon akarták felépíteni. Ez az időszak azonban elmúlt, s ezt nem akarjuk megérteni. Most a parasztok és a munkások kinevetnek bennünket, ha elrendeljük, hogy egy ilyen meg egy ilyen intézményt fel kell építeni, vagy át kell alakítani. Most az egyszerű munkást és parasztot ez nem érdekli, és igazuk is van, mert most nem ez a döntő. Neked, kommunistának, nem ezzel kell most a nép elé állnod. Mi, akik az állami intézményekben ülünk, mindig el vagyunk halmozva ilyen apró kis ügyekkel, de nem ezt a láncszemet kell most megragadni, nem ezen fordul meg a dolog, hanem azon, hogy az emberek nem a megfelelő helyre vannak állítva, hogy a felelős kommunistát, aki nagyszerűen végigcsinálta a forradalmat, olyan kereskedelmi és ipari ügyekkel bízták meg, melyekhez nem is konyít, s megátol bennünket abban, hogy a dolgokat igaz valójukban lássuk, mert az ő háta mögött nagyszerűen megbújnak a spekulánsok és a szélhámosok. Az a baj, hogy hiányzik a végrehajtás gyakorlati ellenőrzése. Ez prózai feladat, kis feladat, apró-cseprő ügyek ezek, olyan viszonyok között azonban, amikor egy óriási politikai átalakulás van mögöttünk, amikor egy ideig kapitalista környezetben kell léteznünk, nem a szó szűkebb értelmében vett politika (az, amit az újságok írnak, politikai szószátyárkodás, amiben egy parányi szocializmus sincs), nem a határozatok, nem az intézmények és azok átszervezése a döntő. Ha erre valóban szükség van, meg fogjuk csinálni, de ne ezzel menjenek a néphez, hanem válasszák ki a megfelelő embereket és ellenőrizzék a gyakorlati végrehajtást — és a nép ezt értékelni fogja.

A néptömeg tengerében mi mégis csak egy csepp vagyunk, s csak akkor kormányozhatunk, ha helyesen fejezzük ki azt, amit

a nép elismer. Enélkül a kommunista párt nem fogja vezetni a proletariátust, a proletariátus nem fogja magával vinni a tömegeket és az egész gépezet széthull. A nép és az egész dolgozó tömeg most csakis azt látja a maga szempontjából döntő fontosságúnak, hogy kétségbeejtő szükségén és éhínségén gyakorlatilag segítsünk és megmutassuk, hogy valóban van javulás, mégpedig olyan, amilyenre a parasztnak szüksége van, amilyent a paraszt megszokott. A paraszt ismeri a piacot és ismeri a kereskedelmet. A közvetlen kommunista elosztást nem tudtuk bevezetni. Ehhez nem volt elegendő gyárunk és gyári felszerelésünk. Az ellátást tehát kereskedelem útján kell biztosítanunk, s ezt nem szabad rosszabbul csinálnunk a kapitalistánál, különben a nép az ilyen kormányzatot nem tudja majd elviselni. A mostani helyzetben ez a döntő. S ha nem következik be valami váratlan meglepetés, 1922-ben egész munkánknak ez kell hogy legyen a magva — három feltétellel.

Első feltétel: ha nem lesz intervenció. Diplomáciánk révén mindent megteszünk, hogy elkerüljük az intervenciót, ennek ellenére az intervenció bármely pillanatban lehetséges. Valóban résen kell lennünk s a Vörös Hadsereg érdekében bizonyos súlyos áldozatokat kell hoznunk, természetesen szigorúan megszabva ezen áldozatok méreteit. Az egész burzsoá világ szemben áll velünk és csak azt keresi, hogy milyen formában fojtson meg bennünket. Mensevikjeink és eszereink pedig nem egyebek, mint ennek a burzsoáziának az ügynökei. Ilyen a politikai helyzetük.

Második feltétel: ha a pénzügyi válság nem lesz túlságosan súlyos. A válság közeledik. Erről még hallani fognak a pénzügyi politika kérdésével kapcsolatban. Ha a válság túlságosan éles és súlyos lesz, sok mindent ismét át kell majd alakítanunk és minden erőnket erre az egyre kell összpontosítanunk. Ha a válság nem lesz túlságosan súlyos, még hasznos is lehet: a mindenféle és fajta állami trösztökben levő kommunisták között egy kis tisztogatásra fog alkalmat adni. Csak el ne felejtsük ezt a tisztogatást meg is csinálni. A pénzügyi válság megrázkódtatja az intézményeket és a vállalatokat, és elsősorban a rosszak fognak összeomlani. Csak arra kell majd ügyelnünk, hogy ne okolják mindenért a szakembereket, ne arról fecsegjenek, hogy a felelős

kommunisták nagyon derék emberek, harcoltak a frontokon és mindig jól dolgoztak. Szóval ha a pénzügyi válság nem lesz túlságosan súlyos, bizonyos hasznot is húzhatunk belőle, és tisztogatást hajthatunk végre, nem úgy, ahogy a Központi Ellenőrző Bizottság vagy a Központi Felülvizsgáló Bizottság[156], hanem annak rendje és módja szerint felülvizsgálva minden felelős kommunistát a gazdasági intézményekben.

Harmadik feltétel: ha ez alatt az idő alatt nem követünk el politikai hibákat. Persze, ha elkövetunk politikai hibákat, akkor az egész gazdasági építkezést aláássuk és azzal kell majd foglalkoznunk, hogy a hibák kijavításán és az irányvonalon vitatkozzunk. Ha azonban ilyen sajnálatos hibák nem fordulnak elő, akkor a legközelebbi időben nem a rendeletek és nem a szó szűkebb értelmében vett politika, nem az intézmények és megszervezésük lesz a döntő — ezekkel a kérdésekkel, amennyiben erre szükség lesz, a felelős kommunisták és a szovjet intézmények fognak foglalkozni —, hanem az emberek kiválasztása és a végrehajtás ellenőrzése. Ez lesz egész munkánk kulcsa. Ha ezt a gyakorlatban megtanuljuk és hasznos gyakorlati munkát végzünk, akkor ismét leküzdünk majd minden nehézséget.

Befejezésül ki kell térnem szovjet szerveink, legfelsőbb intézményeink és a párt hozzájuk való viszonya kérdésének gyakorlati oldalára. A párt és a szovjet intézmények között helytelen viszony alakult ki, s ebben a kérdésben valamennyien egyetértünk. Egy példán megmutattam, hogyan ráncigálnak konkrét apró-cseprő ügyeket rögtön a Politikai Iroda elé. Formailag nagyon nehéz ebből a helyzetből kivezető utat találnunk, mert pártunk az egyedüli kormányzó párt s a párttagoknak nem lehet megtiltani, hogy panaszt tegyenek. Ezért aztán a Népbiztosok Tanácsából mindent a Politikai Iroda elé cipelnek. Itt sokban én is hibás vagyok, mert a Népbiztosok Tanácsa és a Politikai Iroda közötti kapcsolatot nagy részben személyesen én tartottam fenn. S amikor nekem el kellett mennem, kiderült, hogy a két kerék nem forog egyformán, Kamenyevnek háromszoros munkát kellett végeznie, hogy ezt a kapcsolatot fenntarthassa.

A legfontosabb irányelvek tekintetében a Központi Bizottságban teljes az egyetértés, [illegible]emelem, hogy a kongresszus nagy figyelmet fog erre a kér[illegible] fordítani és oly értelemben fogja

jóváhagyni az irányelveket, hogy a Politikai Irodát és a Központi Bizottságot mentesíteni kell az apró-cseprő ügyektől, a felelős funkcionáriusok munkájának színvonalát pedig emelni kell. A népbiztosoknak felelniük kell munkájukért, meg kell szüntetni azt a gyakorlatot, hogy először a Népbiztosok Tanácsához, aztán pedig a Politikai Irodához fordulnak. Formailag nem szüntethetjük meg azt a jogot, hogy a Központi Bizottsághoz forduljanak panasszal, mert pártunk az egyedüli kormányzó párt. Véget kell vetni annak, hogy mindenféle apró-cseprő üggyel a Központi Bizottságot zaklassák, emelni kell a Népbiztosok Tanácsának tekintélyét azzal, hogy a munkában többet vegyenek részt a népbiztosok, nem pedig a helyetteseik; meg kell változtatni a Népbiztosok Tanácsa munkájának jellegét azon a ponton, ahol az elmúlt évben nem tudtam eredményt elérni: sokkal nagyobb gondot fordítsunk arra, hogy ügyeljünk a végrehajtás ellenőrzésére.

Ezzel kapcsolatban figyelmet kell fordítani arra, hogy a Népbiztosok Tanácsában, valamint a Munka es Honvédelem Tanácsában csökkentsük a bizottságok számát, hogy ezek a szervek ismerjék és megoldják sajat feladataikat s ne forgácsolódjanak szét tömöntelen kisebb bizottságra. A napokban rendet teremtettek a bizottságok portáján. 120 bizottságot számláltak össze. És hány bizonyult közülük szükségesnek? Tizenhat! S ez már nem az első rendcsinálás. Ahelyett, hogy ki-ki a saját munkájáert felelne, ahelyett, hogy a Népbiztosok Tanácsában határoznának abban a tudatban, hogy határozatukért maguk felelnek — bizottságok háta mögé bújnak. Ezekben a bizottságokban az ördög sem ismeri ki magát, senki se tud eligazodni, hogy ki a felelős; minden összekuszálódott s a végen olyan határozatot hoznak, amely szerint mindenki felelős.

Ezzel kapcsolatban rá kell mutatnom arra, hogy a területi gazdasági tanácskozások autonómiáját és tevékenységét ki kell terjeszteni és tovább kell fejleszteni. Oroszország területi beosztását most tudományos alapon, a gazdasági és éghajlati viszonyoknak, az életfeltételeknek, a fűtőanyagbeszerzés, helyi ipar stb. viszonyainak figyelembe vételével állapítottuk meg. Ennek a beosztásnak az alapján szerveztük meg a kerületi és területi gazdasági tanácskozásokat. Részleges módosítások természetesen

még lesznek, de ezeknek a tanácskozásoknak a tekintélyét emelni kell.

El kell érnünk továbbá, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság erélyesebben dolgozzék, hogy az ülésszakokra rendszeresen üljön össze, s hogy ezek az ülésszakok hosszabb ideig tartsanak. Az ülésszakokon meg kell tárgyalni a törvényjavaslatokat, melyeket néha sebtében terjesztenek a Népbiztosok Tanácsa elé, anélkül hogy erre feltétlen szükség volna. Inkább halasszák el az ilyen javaslatok tárgyalását, és adjanak időt az illetékes funkcionáriusoknak arra, hogy elmélyülten gondolkozzanak a kérdésen, és támasszanak nagyobb igényeket a törvények szerkesztőivel szemben, amit eddig nálunk nem tettek.

Ha az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésszakai hosszabbak lesznek, az ülésszakokon szekciókat és albizottságokat fognak alakítani és szigorúbban tudják majd ellenőrizni a munkát, egyre arra törekedve — ami véleményem szerint a jelenlegi politikai helyzetben a legfontosabb, a leglényegesebb —, hogy a súlypontot az emberek kiválasztására és a tényleges végrehajtás ellenőrzésére helyezzék.

Be kell ismernünk és ne féljünk beismerni, hogy a felelős kommunistákat 100 eset közül 99-ben nem arra a helyre állították, amelyre most alkalmasak, hogy nem tudják elvégezni a rájuk bízott feladatokat s hogy most tanulniuk kell. Ha ezt beismerjük, és ha a kellő lehetőségünk is megvan hozzá — a mai általános nemzetközi helyzetből ítélve elegendő időnk lesz rá, hogy megtanuljuk, amire szükségünk van —, ezt, ha törik, ha szakad, meg kell tenni. *(Viharos taps.)*

Megjelent: „Az Oroszországi Kommunista (bolsevik) Párt XI. kongresszusa. Gyorsírói jegyzet" c. könyvben. Moszkva 1922. Az OKP KB kiadói osztálya.

Lenin Művei. 33. köt. 1953. 298—304. old.

N. OSZINSZKIJNAK

Másolat 1. A „Pravda" szerkesztőségének
2. Sztyeklov elvtársnak
3. Rikovnak és Cljurupának

1922. IV. 12.

Oszinszkij elvtárs!

Örömmel olvastam a „Pravda" mai számában „A helyi tapasztalatok újabb adatai" című cikkét. Éppen az ilyen cikkek hiányoznak nekünk a leginkább, s úgy vélem, minden népbiztosságnak kellene „tartania" egy-egy újságírót (aki szoros kapcsolatban van a népbiztosság és a népbiztos munkájával) ilyen szemlék összeállitására.

Az a legnagyobb bajunk, hogy a sajtóban tömérdek sok az általánosságokban mozgó fejtegetés és a politikai fecsegés, de alig folyik a helyi tapasztalatok *tanulmányozása*. Mind vidéken, mind pedig fent igen erős irányzatok küzdenek a tapasztalatok őszinte feltárása és az igazságnak megfelelő értékelése ellen. Nem merik kiteregetni a szennyest, nem mernek szembenézni a meztelen igazsággal, „nagyvonalúan", kézlegyintéssel akarják elintézni a dolgot . . .

Sokkal, de sokkal konkrétabban tanulmányozzuk a helyi tapasztalatokat, a részleteket, az apróságokat, a gyakorlatot, a gyakorlati tapasztalatokat, sokkal jobban ismerkedjünk meg az igazi élettel, a kerületek, a járások, a falvak életével; elemezzük, hol, kinek és miért (milyen módszerekkel) sikerül a roppant nyomor és pusztulás ellenére valóságos, ha csak kicsiny javulást is elérnie;

ne féljünk rámutatni a hibákra és a hozzáértés hiányára; népszerűsítsünk és *reklámozzunk* teljes erőnkből minden valamelyest kiemelkedő helyi funkcionáriust, állítsuk példaképül. Minél több ilyen munkát végzünk, minél jobban megismerjük az eleven gyakorlatot, minél jobban megszabadítjuk magunkat és az olvasókat az áporodott bürokratikus és az áporodott intellektuel moszkvai (és általában szovjet-bürokrata) légkörtől, annál eredményesebben halad majd sajtónk és egész építőmunkánk megjavitása.

Még egyszer üdvözlöm kezdeményezését, és nagyon szeretném, ha szélesebb körben, *mélyrehatóbban* folytatnák ugyanilyen irányban a munkát.

Kommunista üdvözlettel *Lenin*

Először megjelent:
„Pravda" 113. sz.
1956. április 22.

Lenin Művei. 36. köt.
1958. 587—588. old.

ÜZENET F. E. DZERZSINSZKIJNEK

Dzerzsinszkij elvtárs! Komoly aggályaim támadnak: vajon nem „túlzottak"-e a kiadások garázsomra, amelyet a GPU, úgy látszik, megkettőzött felügyelet alá vett. Nem lehetne-e „szűkebbre" szabni ezt az intézményt és csökkenteni kiadásait? Mindenütt csökkentik a kiadásokat.

Kérem, mutassa meg ezt a „helyetteseknek" Rikovnak és Cjurupának, s jelöljön ki egy megbízható, hozzáértő, ügyes embert, hogy vizsgálja meg, nem lehetne-e itt is csökkenteni, mégpedig jelentősen csökkenteni a kiadásokat.[157]

1922. V. 19.

Lenin

Először megjelent: „Leninszkij Szbornyik"
XXXVI. köt.
Magyarul most jelent meg először.

LEVÉL A KONGRESSZUSHOZ[158]

Feltétlenül azt tanácsolnám, hogy ezen a kongresszuson hajtsunk végre jó néhány változtatást politikai rendszerünkben.

Szeretném közölni önökkel azokat az elgondolásokat, amelyeket a legfontosabbaknak tartok.

Elsősorban arra gondolok, hogy a Központi Bizottság tagjainak számát több tucatra, sőt akár százra kellene emelni. Azt hiszem, hogy ha ezt a reformot nem hajtanók végre, Központi Bizottságunkat nagy veszedelmek fenyegetnék abban az esetben, ha az események nem alakulnának teljesen kedvezően számunkra (márpedig arra számítanunk kell).

A kongresszus figyelmébe kívánom ajánlani továbbá, hogy bizonyos feltételek mellett tegyék törvényerejűvé az Állami Tervbizottság határozatait, bizonyos fokig és bizonyos feltételekkel Trockij elvtárs felfogásához közeledve ebben a tekintetben.

Ami az első pontot, vagyis a központi bizottsági tagok számának felemelését illeti, úgy gondolom, hogy ez szükséges mind a Központi Bizottság tekintélyének emeléséhez, mind az apparátusunk megjavítását célzó komoly munkához, mind pedig annak megelőzéséhez, hogy a Központi Bizottság kisebb csoportjainak konfliktusai túlságosan nagy jelentőségűvé váljanak a párt egész sorsa szempontjából.

Úgy vélem, hogy pártunk joggal kívánhat a munkásosztálytól 50—100 központi bizottsági tagot, és ezt meg is kaphatja tőle, anélkül, hogy ez a munkásosztálynak túlzott erőfeszítésébe kerülne.

Ez a reform jelentősen növelné pártunk szilárdságát, és megkönnyítené számára az ellenséges államok környezetében vívott harcot, amely véleményem szerint az elkövetkező években nagyon kiéleződhet és szükségszerűen ki fog éleződni. Azt hiszem, pártunk szilárdsága ezzel az intézkedéssel meghatványozódna.

1922. XII. 23.

Feljegyezte: M. V.

Lenin

II

A feljegyzések folytatása.

1922. december 24.

A Központi Bizottság szilárdságán, amelyről fentebb szóltam a szakadás elleni intézkedéseket értem, ha egyáltalán lehet ilyen intézkedéseket tenni. Hiszen a „Russzkaja Miszl"-beli fehérgárdistának (azt hiszem, SZ. F. Oldenburg volt az)[159] természetesen igaza volt, amikor Szovjet-Oroszország elleni játszmájukban először is pártunk kettészakadására, másodszor pedig — mint e szakadás előmozdítójára — a pártban levő igen komoly nézeteltérésekre tette tétjét.

Pártunk két osztályra támaszkodik, s ezért ingatagsága lehetséges, bukása pedig elkerülhetetlen, ha e két osztály között nem jöhetne létre a megegyezés. Ebben az esetben ilyen vagy olyan intézkedéseket tenni, sőt egyáltalán Központi Bizottságunk szilárdságáról elmélkedni — meddő dolog. Ebben az esetben semmiféle intézkedés sem háríthatja el a szakadást. De én remélem, hogy ez túlságosan távoli jövő és túlságosan valószínűtlen ahhoz, hogy beszéljünk róla.

Olyan szilárdságra gondolok, amely biztosíték arra, hogy a közeljövőben nem következik be szakadás, s itt néhány merőben személyi jellegű elgondolást szándékozom kifejteni.

Úgy vélem, a szilárdság kérdésében ebből a szempontból a legfontosabbak a Központi Bizottság olyan tagjai, mint Sztálin és Trockij. Kettejük viszonya véleményem szerint a nagyobbik felét teszi ki ama szakadás veszélyének, amelyet el lehetne kerülni, s amelynek elkerülését szolgálná szerintem egyebek közt az, ha a központi bizottsági tagok számát 50-re, 100-ra emelnénk.

Sztálin elvtárs, amióta főtitkár lett, felmérhetetlen hatalmat összpontosított kezében, és nem vagyok biztos afelől, hogy mindig elég körültekintően tud majd élni ezzel a hatalommal. Másrészről Trockij elvtárs, mint már a Közlekedésügyi Népbiztosság kérdésében a Központi Bizottság ellen folytatott harca megmutatta, nem csupán kiváló képességeivel tűnik ki. Személyileg ugyan talán ő a legtehetségesebb ember a jelenlegi Központi Bizottságban, de túlságosan elveti a sulykot magabiztosságánál fogva és a munka tisztán adminisztratív oldala iránti túlzott vonzalma miatt.

A jelenlegi Központi Bizottság két kiváló vezetőjének ez a két tulajdonsága esetleg szakadáshoz vezethet, és ha pártunk nem tesz intézkedéseket ennek megakadályozására, a szakadás váratlanul bekövetkezhet.

Nem jellemzem tovább személyes tulajdonságaik szerint a Központi Bizottság többi tagját. Csupán arra emlékeztetek, hogy Zinovjev és Kamenyev októberi epizódja[160] természetesen nem volt véletlen, de éppoly kevéssé lehet ezt személyes bűnéül* felróni, mint Trockijnak azt, hogy nem bolsevik.

A Központi Bizottság fiatal tagjai közül Buharinról és Pjatakovról szeretnék néhány szót szólni. Szerintem ők a legkiválóbb erők (a legfiatalabbak közül), s velük kapcsolatban a következőket kellene szem előtt tartanunk: Buharin nemcsak hogy a párt legértékesebb és legnagyobb teoretikusa, hanem joggal tarthatjuk az egész párt kedvencének is; de elméleti nézetei nagyon is kétkedve sorolhatók a teljesen marxista nézetek közé, mert van benne valami skolasztikus (sohasem tanulta és azt hiszem, sohasem értette egészen a dialektikát).

XII. 25. Ami Pjatakovot illeti, kétségkívül erős akaratú és igen tehetséges ember, de túlságosan szereti az adminisztrálást és a munka adminisztratív oldalát ahhoz, hogy komoly politikai kérdésben rá lehetne támaszkodni.

Természetesen mindezen észrevételeim csak a jelenre vonatkoznak, s arra az esetre, ha a két kiváló és odaadó funkcionárius-

* — Nyilvánvalóan elírás: „bűnéül" helyett értelem szerint „bűnükul" következne — *Szerk.*

nak nem nyílna alkalma ismereteinek kiegészítésére és egyoldalúságának leküzdésére.

1922. XII. 25.

Feljegyezte: M. V.

Lenin

Kiegészítés az 1922. december 24-i levélhez

Sztálin túlságosan goromba, és ez a fogyatékosság, amely teljes mértékben elviselhető közöttünk, kommunisták között, az egymás közötti érintkezésben — tűrhetetlenné válik a főtitkár tisztségében. Ezért javasolom az elvtársaknak, gondolkozzanak Sztálin áthelyezésének módján, és jelöljenek ki erre a helyre más valakit, akinek minden egyébtől eltekintve csak egy előnye van Sztálin elvtárssal szemben, nevezetesen az, hogy türelmesebb, lojálisabb, udvariasabb és figyelmesebb az elvtársakkal, kevésbé szeszélyes stb. Ez a körülmény talán jelentéktelen csekélységnek látszik. Én azonban azt hiszem, hogy a szakadás elkerülése, s a fentebb Sztálin és Trockij viszonyáról írottak szempontjából ez nem csekélység, vagy ha igen, olyan csekélység, amely döntő jelentőségűvé válhat.

Feljegyezte: L. F.

1923. január 4.

Lenin

III

A feljegyzések folytatása.

1922. december 26.

A központi bizottsági tagok számának 50-re vagy éppenséggel 100-ra emelése szerintem kettős vagy akár hármas célt szolgálna: minél több tagja lesz a Központi Bizottságnak, annál többen fogják megtanulni a Központi Bizottságban végzendő munkát, és annál kisebb lesz annak a veszélye, hogy valamiféle elővigyázatlanság folytán szakadás áll be. Ha sok munkást bevonunk a Központi Bizottságba, könnyebb lesz nekik megjavítani apparátusunkat, mely szerfelett rossz. Apparátusunkat lényegében a régi

rendszertől örököltük, és teljesen lehetetlen volt átalakítani ilyen rövid idő alatt, főleg a háború, éhínség stb. közepette. Ezért nyugodtan válaszolhatjuk azoknak a „kritikusoknak", akik csúfondárosan vagy rosszindulatúan célozgatnak apparátusunk hibáira, hogy egyáltalán nem értik meg a jelenlegi forradalom körülményeit. Öt év alatt általában nem lehet megfelelően átalakítani az apparátust, s különösen nem olyan körülmények között, amilyenek közt nálunk ment végbe a forradalom. Elég, hogy öt év alatt megteremtettük azt az új típusú államot, amelyben a munkások a parasztok élén a burzsoázia ellen vonulnak, az ellenséges nemzetközi környezet körülményei közt ez is óriási eredmény. Ennek tudata azonban semmiképpen sem homályosíthatja el előttünk azt, hogy az apparátust lényegében a cártól és a burzsoáziától vettük át, s hogy most, miután beköszöntött a béke és biztosítva van a minimális szükséglet kielégítése, mely megóv az éhínségtől, az egész munkánknak az apparátus megjavítására kell irányulnia.

Úgy képzelem el a dolgot, hogy néhány tucat munkás, ha tagja a Központi Bizottságnak, bárki másnál jobban foglalkozhat apparátusunk ellenőrzésével, megjavításával és újjáalakításával. A Munkás-Paraszt Felügyelet, amely eleinte gyakorolta ezt a funkciót, nem tudott megbirkózni ezzel a feladattal, s csak mint a Központi Bizottság e tagjainak „függeléke" vagy segítőtársa használható, meghatározott feltételek mellett. A Központi Bizottságba véleményem szerint nem olyan munkásokat kell elsősorban megválasztani, akik hosszú időt töltöttek szovjet szolgálatban (levelem e részében mindenütt a munkásokhoz sorolom a parasztokat is), mert ezekben a munkásokban már kialakultak azok a bizonyos hagyományok és előítéletek, amelyek ellen kívánatos felvenni a harcot.

A Központi Bizottság munkástagjai közé túlnyomórészt olyan munkásokat kell megválasztani, akik alacsonyabb szinten vannak annál a rétegnél, amely az öt év alatt a szovjet tisztviselők sorába emelkedett, s közelebb állnak az egyszerű munkásokhoz és parasztokhoz, nem lehetnek azonban olyanok, akik közvetlenül vagy közvetve kizsákmányolók voltak. Azt hiszem, hogy az ilyen munkások, ha részt vesznek majd a Központi Bizottság és a Politikai Iroda valamennyi ülésén, s olvassák a Központi Bizottság összes

dokumentumait, a szovjet rendszer odaadó híveinek gárdáját alkothatják, akik alkalmasak arra, hogy először is fokozzák magának a Központi Bizottságnak a szilárdságát, másodszor, hogy eredményesen dogozzanak az apparátus megújításán és megjavításán.

Feljegyezte: L. F.

1922. XII. 26.

Lenin

A feljegyzések folytatása.
1922. dec. 29.

AZ ÁLLAMI TERVBIZOTTSÁGNAK TÖRVÉNYHOZÓ FUNKCIÓKKAL VALÓ FELRUHÁZÁSÁRÓL

VII

(A KÖZPONTI BIZOTTSÁGI TAGOK SZÁMÁNAK NÖVELÉSÉVEL FOGLALKOZÓ RÉSZHEZ)

Véleményem szerint, ha a központi bizottsági tagok számát növeljük, arra is, sőt mondhatnám főként arra kellene gondolnunk, hogyan ellenőrizhetnénk és javíthatnánk meg apparátusunkat, amely fabatkát sem ér. Magas szakképzettséggel rendelkező szakemberek szolgálatait kell igénybe vennünk erre a célra, és e szakembereket a Munkás-Paraszt Felügyeletnek kell előteremtenie.

Gyakorlatilag kell megoldani azt a feladatot, hogyan kombináljuk ezeket a kellő ismeretekkel rendelkező ellenőrzési szakembereket és a Központi Bizottság új tagjait.

Úgy látom, a Munkás-Paraszt Felügyelet (fejlődése és fejlődésével kapcsolatos tévedéseink folytán) végső soron azt eredményezte, amit most tapasztalunk, nevezetesen — a rendkívüli népbiztosság és a központi bizottsági tagok rendkívüli funkciói közötti átmenet állapotát; a mindenkit és mindent ellenőrző intézménytől, a kisszámú, de elsőrendű ellenőrök együtteséhez való átmenet állapotát; ezeket az ellenőröket jól kell fizetnunk (ez különösen szükséges a mi korunkban, amikor mindent meg kell fizetni, s a jelenlegi körülmények között, amikor az ellenőrök közvetlenül azoknak az intézményeknek a szolgálatában állnak, amelyek jobban megfizetik őket).

Ha a Központi Bizottság tagjainak számát megfelelően növelni fogjuk, és a központi bizottsági tagok ilyen magas szakképzettségű szakemberek és minden területen nagy tekintéllyel bíró munkás-paraszt felügyeleti tagok segítségével évről évre tanulni fogják

az államigazgatást, akkor, úgy vélem, sikeresen meg fogjuk oldani ezt a feladatot, mellyel hosszú ideig nem tudtunk megbirkózni.

Eszerint végeredményben — mintegy 100 központi bizottsági tagra és ezek segítőtársaként 400—500-nál nem több munkás-paraszt felügyeleti tagra van szükség, akik a KB-tagok útmutatásai alapján ellenőrző munkát végeznek.

1922. dec. 29.

Feljegyezte: M. V.

Lenin

A tollbamondás ideje:
1922 december—1923 január.

Megjelent: „Kommunyiszt" 9. sz. 1956,
és külön brosúrában.

Lenin Művei. 36. köt.
1958. 601—606., 612—613. old.

HOGYAN SZERVEZZÜK ÁT A MUNKÁS-PARASZT FELÜGYELETET

(Javaslat a pártkongresszusnak)[161]

Kétségtelen, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet kérdése roppant nehéz kérdés s hogy ezt a nehéz kérdést még mindig nem oldottuk meg Azt hiszem, azoknak az elvtársaknak, akik a kérdést úgy oldják meg, hogy tagadják a Munkás-Paraszt Felügyelet hasznos vagy szükséges voltát, nincs igazuk. Ugyanakkor azonban nem tagadom, hogy államapparátusunknak és megjavításának kérdése igen nehéz, korántsem megoldott s egyben rendkívül égető kérdés.

Államapparátusunk — a Kulugyi Népbiztosság kivételével — a legnagyobb mértékben a régi rendszer maradványa és a legkevésbé ment át valamelyest komoly változáson. Csak a felületét mázoltuk át egy kissé, minden egyéb tekintetben azonban megmaradt a legtipikusabban régi államapparátusnak. Nos tehát, ha módot akarunk keresni rá, hogy valóban megújítsuk. azt hiszem, a polgárháború tapasztalataihoz kell fordulnunk.

Hogyan jártunk el a polgárháború veszélyesebb pillanataiban?

Pártunk legjobb erőit a Voros Hadseregben összpontosítottuk; mozgósítottuk munkásaink legjobbjait; új erőket ott kerestünk, hol diktaturanknak legmélyebb a gyokere.

Meggyőződésem szerint a Munkás-Paraszt Felügyelet átszervezésének forrását is ebben az irányban kell keresnünk. Javaslom XII. pártkongresszusunknak, fogadja el ennek az átszervezésnek következő tervét, amely a Központi Ellenőrző Bizottság sajátságos kibővítésén alapul.

Pártunk Központi Bizottságának plénuma már kifejezte azt

a törekvését, hogy afféle felsőbb pártkonferenciává fejlődjék. Átlag, legfeljebb kéthavonként egyszer ül össze, a folyó munkát pedig a Központi Bizottság nevében, mint ismeretes, Politikai Irodánk, Szervező Irodánk, Titkárságunk stb. végzi. Azt hiszem, végig kell mennünk azon az úton, amelyre így már ráléptünk, és a Központi Bizottság plénumait véglegesen felsőbb pártkonferenciákká kell változtatnunk, amelyek kéthavonként egyszer ülnek össze a Központi Ellenőrző Bizottság részvételével. A Központi Ellenőrző Bizottságot pedig egyesíteni kell az újjászervezett Munkás-Paraszt Felügyelet magvával az alábbi feltételek mellett.

Javaslom a kongresszusnak, hogy munkásokból és parasztokból 75—100 új tagot válasszon be a Központi Ellenőrző Bizottságba. A beválasztandókat pártszempontból ugyanolyan vizsgálatnak kell alávetni, mint a Központi Bizottság rendes tagjait, minthogy a központi bizottsági tagok valamennyi jogával fel kell majd ruházni őket.

Másrészt a Munkás-Paraszt Felügyelet személyzeti létszámát 300—400 tisztviselőre kell leszállítani, de ezeket külön meg kell vizsgálni lelkiismeretesség és államapparátusunk ismerete szempontjából, külön ki kell próbálni őket arra nézve, hogy tisztában vannak-e általában a munka tudományos megszervezésének s kiváltképpen az igazgatási és irodai munka stb. megszervezésének alapismereteivel.

Véleményem szerint a Munkás-Paraszt Felügyelet és a Központi Ellenőrző Bizottság ilyen egyesítése mindkét intézménynek javára válik. Egyrészt a Munkás-Paraszt Felügyelet így olyan nagy tekintélyre tesz szert, hogy legalábbis semmivel sem lesz rosszabb, mint a Külügyi Népbiztosság. Másrészt Központi Bizottságunk a Központi Ellenőrző Bizottsággal együtt véglegesen rátér arra az útra, amelyre lenyegében már rálépett — hogy tudniillik felsőbb pártkonferenciává alakul át —, és ezt az utat végig is kell járnia, hogy feladatait helyesen oldhassa meg, mégpedig két szempontból helyesen: abból a szempontból hogy *saját* szervezetében és munkájában tervszerűség, célszerűség és rendszeresség uralkodjék, és abból a szempontból, hogy munkásaink és parasztjaink legjobbjainak közvetítésével valóban széles tömegekkel tartson kapcsolatot.

Már előre látok egy ellenvetést, amely közvetlenül vagy közvetve azoktól a köröktől származik, amelyek apparátusunkat régivé teszik, vagyis azoktól, akik apparátusunkat továbbra is abban a lehetetlenül, szégyenletesen forradalom előtti formában akarják fenntartani, amelyben mind a mai napig van (mellesleg szólva, most a történelemben eléggé ritka alkalmunk nyílott arra, hogy megállapítsuk azt az időt, ami a gyökeres szociális átalakítások végrehajtásához szükséges, és most világosan látjuk, *mit* lehet megcsinálni öt év alatt és mihez kell sokkal több idő).

Ez az ellenvetés az, hogy az általam javasolt átszervezés csak káoszt szül. A Központi Ellenőrző Bizottság tagjai hivatalról hivatalra csellengenek majd, nem tudva, hova, miért és kihez forduljanak, ahová a lábukat beteszik, szervezetlenség támad nyomukban, a tisztviselőket elvonják folyó munkájuktól és így tovább és így tovább.

Ennek az ellenvetésnek rosszindulatú szándéka, azt hiszem, annyira nyilvánvaló, hogy válaszra sem érdemes. Magától értetődik, hogy a Központi Ellenőrző Bizottság elnökségének és a Munkás-Paraszt Felügyelet népbiztosának és kollégiumának (és szükség esetén a Központi Bizottság titkárságának is) nem egyévi szívós munkát kell végeznie ahhoz, hogy helyesen szervezzék meg népbiztosságukat és a népbiztosság együttműködését a Központi Ellenőrző Bizottsággal. A Munkás-Paraszt Felügyelet népbiztosa véleményem szerint megmaradhat népbiztosnak (és meg is kell maradnia), mint ahogy az egész kollégium is megmaradhat, hogy továbbra is vezesse az egész Munkás-Paraszt Felügyelet munkáját, köztük a Központi Ellenőrző Bizottság minden tagját is, akiket mintegy a népbiztos rendelkezésére „vezényelteknek" fogunk tekinteni. A Munkás-Paraszt Felügyelet 300—400 tisztviselője, akit meghagyunk, tervem szerint egyrészt merőben titkári teendőket fog végezni a Munkás-Paraszt Felügyelet többi tagja és a Központi Ellenőrző Bizottság pótlólag beválasztott tagjai mellett, másrészt nagy képzettségű, különösen kipróbált, különösen megbízható embereknek kell lenniük, magas fizetéssel, amely teljesen megszabadítja őket attól a valóban szerencsétlen (hogy rosszabbat ne mondjak) helyzettől, amelyben jelenleg vannak a Munkás-Paraszt Felügyelet tisztviselői.

Meg vagyok róla győződve, hogy ha a tisztviselők számát az általam javasolt létszámra csökkentik, ez sokszorosan meg fogja javítani mind a Munkás-Paraszt Felügyelet tisztviselői kara, mind az egész munka minőségét, s ugyanakkor lehetővé teszi a népbiztosnak és a kollégium tagjainak, hogy figyelmüket teljesen a munka megszervezésére, a munka minőségének rendszeres és állandó javítására összpontosítsák, minthogy erre a munkás-paraszt hatalomnak és szovjet rendünknek feltétlenül szüksége van.

Másrészt úgy gondolom, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet népbiztosának foglalkoznia kell majd a felsőbb munkaszervezési intézeteknek (a Központi Munka-Intézet, a Tudományos Munkaszervezési Intézet stb.) részben összevonásával, részben egybehangolásával, mivel köztársaságunkban már legalább 12 ilyen intézet működik. A túlságos egyformaság és az ebből fakadó egybeolvasztási törekvés ártalmas lenne. Ellenkezőleg, meg kell találni az ésszerű és célszerű középutat ezeknek az intézményeknek az egybeolvasztása és helyes elhatárolása között, azzal a feltétellel, hogy bizonyos mértékig mindegyik intézmény önálló maradjon.

Kétségtelen, hogy ezzel az átszervezéssel Központi Bizottságunk is csak nyer s nem kevesebbet, mint a Munkás-Paraszt Felügyeletet — nyer a tömegekkel való kapcsolata, valamint munkájának rendszeressége és alaposság tekintetében. Akkor majd a Politikai Iroda üléseinek is sokkal szigorúbb és felelősebb előkészítési rendjét lehet (és kell is) bevezetni, s ezeken az üléseken mindig jelen kell majd lennie a Központi Ellenőrző Bizottság bizonyos számú tagjának; ezt a számot vagy bizonyos időközökre vagy bizonyos szervezési terv alapján kell meghatározni.

A Munkás-Paraszt Felügyelet népbiztosának a Központi Ellenőrző Bizottság elnökségével együtt úgy kell elosztania a munkát a Központi Ellenőrző Bizottság tagjai között, hogy egyesek kötelesek legyenek részt venni a Politikai Iroda ülésein és ellenőrizni mindazokat az okmányokat, amelyeket ott ilyen vagy olyan formában megtárgyalnak, mások munkaidejüket elméleti képzésüknek, a tudományos munkaszervezés tanulmányozásának kötelesek szentelni, megint másoknak az legyen a kötelés-

ségük, hogy gyakorlatilag vegyenek részt államapparátusunk ellenőrzésében és megjavításában, a legfelsőbb állami intézményektől egészen a legalsó helyi intézményekig stb.

Azt hiszem továbbá, hogy azon a politikai előnyön kívül, hogy e reform nyomán a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjai sokkal tájékozottabban és sokkal nagyobb felkészültséggel vesznek majd részt a Politikai Iroda ülésein (a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság minden tagjának legalább egy nappal a Politikai Iroda ülése előtt meg kell kapnia az üléssel kapcsolatos minden írást, kivéve a valóban halasztást nem tűrő eseteket, amikor a Központi Bizottság és a Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak a rendestől eltérő módon kell az iratokkal megismerkedniük és a kérdéseket eldönteniük), meglesz még az az előnyük is, hogy Központi Bizottságunkban csokken a tisztán személyes és véletlen körülmények befolyása, és így a szakadás veszélye is csökken.

Központi Bizottságunk szigorúan centralizált és nagy tekintélyű csoporttá vált, munkája számára azonban nincsenek biztosítva azok a feltételek, amelyek megfelelnek tekintélyének. Az általam javasolt reformnak az a célja, hogy ezen az állapoton segítsen, s a Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak, akik bizonyos számban a Politikai Iroda minden ülésén kötelesek részt venni, egybeforrott csoportot kell alkotniuk, amelynek — „személyekre való tekintet nélkül" — ügyelnie kell arra, hogy senkinek a tekintélye ne akadályozhassa őket abban, hogy bárkit kihallgassanak, megvizsgálják az okmányokat s hogy általában feltétlenül tájékozódhassanak és elérjék azt, hogy a legszigorúbb rendben folyjanak az ügyek.

Természetesen, Szovjet Köztársaságunkban a társadalmi rend két osztály: a munkásosztály és a parasztság együttműködésén alapszik, amelyhez most bizonyos feltételek mellett odaengedtük a „nepmanokat", vagyis a burzsoáziát is. Ha e két osztály között komoly osztály-nézeteltérések támadnak, akkor elkerülhetetlen lesz a szakadás, a mi társadalmi rendünk azonban nem rejti magában szükségképpen ilyen szakadás magvát, s Központi Bizottságunknak és Központi Ellenőrző Bizottságunknak, valamint egész pártunknak legfőbb feladata az, hogy figyelemmel kísérje azokat a körülményeket, amelyek szakadásra vezethetnek és

elejét vegye e körulményeknek, mert köztársaságunk sorsa végeredményben attól függ, hogy együtt fog-e haladni a parasztság tömege a munkásosztállyal, hű marad-e a vele kötött szövetséghez, avagy engedi, hogy a „nepman", azaz az új burzsoázia, közte és a munkások között meghasonlást idézzen elő, elszakítsa őt a munkásoktól. Minél világosabban látjuk magunk előtt ezt a kétféle kimenetelt, minél világosabban érti meg ezt minden munkásunk és parasztunk, annál nagyobb az eshetősége annak, hogy a szakadást, amely a Szovjet Köztársaságra nézve végzetes volna, sikerül elkerülnünk.

1923. január 23.

„Pravda" 16. sz.
1923. január 25.
Aláírás: N. Lenin

Lenin Művei. 33 kot
1953. 482—487. old.

INKÁBB KEVESEBBET, DE JOBBAN

Államapparátusunk megjavításának kérdésében a Munkás-Paraszt Felügyeletnek nézetem szerint nem szabad a mennyiséget hajhásznia és nem szabad sietnie. Eddig oly kevéssé értünk rá, hogy államapparátusunk minőségével törődjünk, és megjavítására gondoljunk, hogy helyénvaló lesz, ha különösen nagy gonddal készülünk fel rá, ha gondoskodunk arról, hogy a Munkás-Paraszt Felügyeletben a mai igényeknek valóban megfelelő minőségű emberanyagot összpontosítsunk, vagyis olyat, amely a legjobb nyugat-európai mintákkal is felveheti a versenyt. Szocialista köztársaság számára ez természetesen túlságosan szerény feltétel. Dehát az első öt év bizony alaposan teletömte a fejünket bizalmatlansággal és szkepticizmussal. Önkéntelenül is hajlunk rá, hogy ilyen érzéseket tápláljunk azokkal szemben, akik túlságosan sokat és túlságosan könnyedén szavalnak például a „proletárkultúráról"; kezdetnek elég volna nekünk igazi burzsoá kultúra is, kezdetnek az is jó lenne, ha megszabadulnánk a burzsoá rendszert megelőző kultúrák különösen rothadt típusaitól, vagyis a hivatalnoki vagy feudális stb. kultúrától. Mi sem ártalmasabb kulturális kérdésekben, mint a sietség és a hebehurgyaság. Sok fiatal írónkra és kommunistánkra ráférne, hogy jól emlékezetébe vésse ezt.

Államapparátusunk kérdésében tehát az eddigi tapasztalatok alapján azt a következtetést kell levonnunk, hogy jobb volna kissé lassabban haladnunk.

Államapparátusunk állapota annyira elszomorító — nem aka-

rom azt mondani, hogy visszataszító —, hogy mindenekelőtt alaposan fontolóra kell vennünk, miként küzdjünk fogyatékosságai ellen, szem előtt tartva azt is, hogy ezek a fogyatékosságok a múltban gyökereznek, amelyet felforgattunk ugyan, de még nem küzdöttünk le, s amely még nem tekinthető a messzi múltba vesző, letűnt kultúrkorszaknak. Éppen a kultúra kérdését vetem most fel, mert ezekben a dolgokban csak azt szabad elértnek tekintenünk, ami gyökeret eresztett a kultúrában, a mindennapi életben, ami szokássá vált. Nálunk pedig, mondhatnám, ami jó van társadalmi berendezésünkben, azt nem gondoltuk végig, nem értettük meg, nem éreztük át, csak úgy sebtében ragadtuk meg, nem ellenőriztuk, nem próbáltuk ki, tapasztalatilag meg nem igazoltuk, nem rögzítettük stb. Forradalmi korszakban és ilyen szédítően gyors fejlődés közepette, amely öt év alatt a cárizmustól a szovjet rendszerbe hozott el minket, természetesen nem is lehetett ez másképp.

Idejében kapjunk észbe. Hasson át bennünket üdvös bizalmatlanság az elhamarkodott gyors haladással, mindenféle dicsekvéssel stb. szemben, gondolkozzunk azoknak a lépéseknek az ellenőrzésén, amelyeket óránként meghirdetünk, percenként megteszünk, hogy aztán minden másodpercben bebizonyítsuk róluk, hogy nem szilárdak, nem tartósak és érthetetlenek. Mi sem lenne ártalmasabb ilyen dolgokban, mint a sietség. Mi sem lenne ártalmasabb, mint ha abban bizakodnánk, hogy valamit is tudunk, vagy abban, hogy valamennyire is jelentős számban megvannak nálunk egy olyan igazán új apparátus felépítésének az elemei, amely csakugyan megérdemli a szocialista, a szovjet stb. elnevezést.

Nem, ilyen apparátus, sőt még csak az elemei is nevetségesen kis mértékben vannak meg nálunk, és ne feledjük, hogy nem szabad sajnálnunk az időt megteremtésére és sok, sok, sok évet kell rászánnunk.

Melyek azok az elemek, amelyek megvannak nalunk ennek az apparátusnak a létrehozásához? Ilyen csak kettő van. Először: a munkások, akiket magával ragadott a szocializmusért vívott harc. Ezek az elemek nem elég műveltek. Megvan bennük a jóakarat, hogy létrehozzák a legjobb apparátust. Nem tudják azon-

ban, hogyan kell ezt megcsinálni. Nem tudják megcsinálni. Eddig még nem érték el azt a fejlettségi fokot, azt a kultúrát, amely ehhez szükséges. Ehhez pedig éppen kultúra kell. Itt az ember semmire sem megy erőszakkal vagy nekirohanással, legénykedéssel, ereállyel vagy általában akármilyen kiváló emberi tulajdonsággal. Másodszor: a tudás, a műveltség, az oktatás elemei, amelyek nálunk — a többi államhoz viszonyítva — nevetségesen kismértékben vannak meg.

És itt nem szabad elfelejtenünk, hogy bennunk még túlságosan megvan a hajlandóság arra, hogy ezt a tudást buzgalommal, elhamarkodottsággal stb. pótoljuk (illetve azt képzeljük, hogy azokat ily módon pótolni lehet).

Államapparátusunk megújítása érdekében a következő feladatot kell mindenáron magunk elé tűznünk: először — tanulni, másodszor — tanulni és harmadszor — tanulni, és aztán ügyelni arra, hogy tudásunk ne maradjon holt betű vagy divatos frázis (ami nálunk, minek is tagadnánk, bizony igen gyakran megesik), hogy a tudás valóban a vérünkbe menjen át, hogy teljes mértékben és igazán mindennapi életünk alkotórészévé váljon. Egyszóval nekünk nem azokkal a követelményekkel kell fellépnünk, amelyekkel a nyugat-európai burzsoázia, hanem olyanokkal, amelyek méltók és illenek egy olyan országhoz, amely azt a feladatot tűzte maga elé, hogy szocialista országgá fejlődjék.

A mondottakból az következik, hogy a Munkás-Paraszt Felügyeletet, mint államapparátusunk megjavításának eszközét, valóban mintaszerű intézménnyé kell tennünk.

Ahhoz, hogy elérhesse a szükséges színvonalat, a következő szabályhoz kell tartanunk magunkat: „kétszer mérd meg, mielőtt egyszer levágod".

Ehhez az szükséges, hogy az új népbiztosság megalakításába a legnagyobb óvatossággal, megfontoltsággal és tájékozottsággal bevonjuk társadalmi rendünknek valóban a legjobb elemeit.

Ehhez az szükséges, hogy társadalmi rendünk legjobbjai, mégpedig: először, az élenjáró munkások, másodszor, a valóban felvilágosult elemek, akikért kezeskedni lehet, hogy nem hisznek a puszta szónak és egyetlen szót sem ejtenek ki lelkiismeretükkel ellentétben, ne riadjanak vissza sem attól, hogy bármilyen

nehézséget beismerjenek, sem pedig attól, hogy minden eszközzel harcoljanak a komolyan maguk elé tűzött cél eléréséért.

Már öt éve sürgölődünk, hogy államapparátusunkat megjavítsuk, de éppen az a baj, hogy nem jutottunk tovább ennél a sürgölődésnél, amely öt év alatt csak saját alkalmatlanságát, sőt haszontalanságát, sőt káros voltát bizonyította be. Ez a sürgölődés azt a látszatot keltette, hogy a munka halad, a valóságban azonban csak beszemetelte intézményeinket és agyunkat.

Elérkezett az ideje, hogy végre változtassunk ezen.

Tegyük szabállyá: inkább mennyiségileg kevesebbet, de minőségileg jobbat. Tegyük szabállyá: inkább várjunk két, sőt három évig, de ne dolgozzunk kutyafuttában, mert ezzel semmi reményünk sem lehet rá, hogy komoly emberanyagot kapunk.

Tudom, hogy nehéz lesz ezt a szabályt megtartani és valóságunkra alkalmazni. Tudom, hogy ezernyi résen keresztül igyekszik majd utat torni magának az ellenkező szabály. Tudom, hogy óriási ellenállást kell majd kifejtenünk, pokoli kitartásra lesz szükség, legalábbis az első években pokolian hálátlan munka lesz ez; és mégis meg vagyok róla győződve, hogy célunkat csakis ilyen munkával érhetjük el és hogy csakis e célunk elérése után teremtjük meg azt a köztársaságot, amely valóban megérdemli a szovjet, szocialista stb. stb. és így tovább elnevezést.

Sok olvasó bizonyára túlságosan jelentéktelennek találta azokat a számokat, amelyeket első cikkemben* hoztam fel példaképpen. Biztos vagyok benne, hogy sok számítást lehet felhozni e számok elégtelenségének bizonyítására. Úgy vélem azonban, hogy egyet mindenféle számításnak fölébe kell helyeznünk, mégpedig azt az érdekünket, hogy igazán mintaszerű minőséget érjünk el.

Úgy vélem, hogy ami államapparátusunkat illeti, éppen most érkezett el végre az az idő, amikor derekasan, teljes komolysággal kell dolgoznunk rajta, és amikor ennek a munkának alighanem a legártalmasabb vonása az elhamarkodás. Éppen ezért nagyon óvnék mindenkit e számok növelésétől. Ellenkezőleg, nézetem szerint itt különösen fukaroknak kell lennünk a számokat illetőleg. Beszéljünk nyíltan. A Munkás-Paraszt Felügyelet Népbiztosságának ma a legcsekélyebb tekintélye sincsen. Mindenki tudja,

* Lásd e kötetben 545—550. old

hogy Munkás-Paraszt Felügyeletünk szerveinél rosszabban megszervezett intézményeink nincsenek, s hogy a jelenlegi viszonyok között mit sem lehet varni ettől a népbiztosságtól. Jól meg kell jegyeznünk ezt, ha valóban azt a célt akarjuk magunk elé tűzni, hogy néhány év alatt kialakítsunk egy olyan intézményt, amelynek először: mintaszerűnek kell lennie, másodszor: mindenkiben feltétlen bizalmat kell keltenie és harmadszor: mindenki előtt be kell bizonyítania, hogy a Központi Ellenőrző Bizottság, e nagy tekintélyű intézmény munkája valóban eredményes volt. Véleményem szerint az alkalmazottak létszámára vonatkozóan mindenféle általános normát azonnal és visszavonhatatlanul el kell vetnünk. A Munkás-Paraszt Felügyelet alkalmazottait egészen különleges módon kell megválogatnunk, mégpedig a legszigorúbb vizsgálat alapján. Mert valóban, mi értelme volna, ha olyan népbiztosságot szerveznénk, amelyben csak úgy-ahogy menne a munka, amely megintcsak a legkisebb bizalmat sem keltené, s amelyben a szónak végtelenül csekély tekintélye lenne? Azt hiszem, hogy a most tervbe vett átszervezés során éppen az a legfőbb feladatunk, hogy ezt elkerüljük.

Azoknak a munkásoknak, akiket a Központi Ellenőrző Bizottság tagjaiként vonunk be a népbiztosság munkájába, feddhetetlen kommunistáknak kell lenniük s azt hiszem, még sokáig kell foglalkoznunk velük, hogy megtanítsuk őket munkájuk módszereire és feladataira. Ehhez a munkához továbbá bizonyos számú titkári személyzetet kell segítségül adni, háromszor is ellenőrizve mindenkit, mielőtt ebbe az állásba helyeznénk. Végül mindazoknak a tisztviselőknek, akikre vonatkozólag úgy határozunk, hogy kivételképpen azonnal a Munkás-Paraszt Felügyelet munkatársai legyenek, a következő feltételeknek kell megfelelniük:

először, szükséges, hogy több kommunista ajánlja őket;

másodszor, vizsgázniuk kell államapparátusunk ismeretéből;

harmadszor, vizsgázniuk kell államapparátusunk elméleti alapjainak ismeretéből és a közigazgatás, az ügykezelés stb. tudományos alapjainak ismeretéből;

negyedszer, annyira együtt kell működniük a Központi Ellenőrző Bizottság tagjaival és saját titkárságukkal, hogy egészében kezeskedhessünk ennek az egész apparátusnak a munkájáért.

Tudom, hogy ezek a követelmények rendkívül nagy feltétele-

ket szabnak, és nagyon tartok tőle, hogy a Munkás-Paraszt Felügyelet „gyakorlati embereinek" többsége ezeket a követelményeket teljesíthetetlennek fogja nyilvánítani, vagy pedig lenézően nevet rajtuk. De kérdek bárkit a Munkás-Paraszt Felügyelet jelenlegi vezetői vagy azok közül, akiknek dolguk van vele, meg tudja-e nekem mondani nyugodt lelkiismerettel: mi szükség van a gyakorlatban olyan népbiztosságra, mint a Munkás-Paraszt Felügyelet? Úgy hiszem, hogy ez a kérdés segítségére lesz a helyes mérték megtalálásában. Vagy nem érdemes foglalkoznunk egy olyan reménytelen ügy átszervezésével, mint a Munkás-Paraszt Felügyelet — hiszen annyi ilyen átszervezést hajtottunk már végre —, vagy pedig valóban azt a feladatot kell magunk elé tűznünk, hogy lassú, nehéz, szokatlan úton, sokszori ellenőrzéssel valami igazán mintaszerűt hozzunk létre, ami mindenkiben tiszteletet kelt, mégpedig nemcsak azért, mert a rangja és a címe ezt követeli.

Ha nem leszünk türelmesek, ha nem szánunk rá néhány esztendőt erre az ügyre, akkor egyáltalán bele se kezdjünk.

Véleményem szerint azok közul az intézmények közül, melyeket a munkaszervezés stb. tökéletesítése érdekében sebtiben eddig létrehoztunk, ki kell választanunk egy bizonyos minimumot, meg kell vizsgálnunk, hogy teljesen komolyan vannak-e megszervezve, s csak úgy folytassuk a munkát, hogy az valóban a modern tudomány színvonalán álljon s ezt a színvonalat teljes mértékben biztosítsa számunkra. Akkor azután nem lesz utópia az a reményünk, hogy néhány év múlva olyan intézményünk lesz, amely el tudja végezni a feladatát, nevezetesen rendszeresen és állhatatosan tud majd munkálkodni — a munkásosztály, az Oroszországi Kommunista Párt és köztársaságunk egész lakossága bizalmát élvezve — államapparátusunk megjavításán.

Az ehhez szükséges előkészítő munkát már most meg lehetne kezdeni. Ha a Munkás-Paraszt Felügyelet népbiztossága egyetért ezzel az átszervezési tervvel, akkor azonnal megteheti az előkészítő lépéseket, rendszeresen dolgozva egészen a feladat teljes megoldásáig — sietség nélkül, vállalva, hogy újracsinálja azt, amit egyszer már megcsinált.

Minden felemás megoldás a legnagyobb mértékben ártalmas lenne. A Munkás-Paraszt Felügyelet alkalmazottainak számára

vonatkozó bármilyen norma, akármilyen más meggondolások diktálnák is, lényegében a régi bürokratikus felfogáson, ósdi előítéleteken alapulna — azon, amit már elítéltünk, ami már általános gúny tárgya stb.

Lényegében így áll itt a kérdés:

Vagy megmutatjuk most, hogy komolyan tanultunk valamit az államépítés terén (elvégre öt év alatt nem bűn valamit meg is tanulni), vagy pedig hogy nem vagyunk elég érettek rá; s akkor nem is érdemes hozzáfogni a dologhoz.

Azt hiszem, ha meglevő emberanyagunkat nézzuk, nem lesz szerénytelenség, ha feltételezzük, hogy már eleget tanultunk ahhoz, hogy rendszeresen és újonnan felépítsünk legalább egy népbiztosságot. Igaz, hogy ennek az egy népbiztosságnak kell majd meghatároznia egész államapparátusunk képét.

Azonnal pályázatot kell kitűzni két vagy több tankönyv megírására a munkaszervezésről általaban és különösen a közigazgatási munka megszervezéséről. Alapul lehet venni Jermanszkij már kész könyvét, bár a szerző — zárójelben legyen mondva — nyíltan rokonszenvez a mensevizmussal és nem alkalmas arra, hogy a Szovjethatalom számára megfelelő tankönyvet szerkesszen. Azután fel lehet használni Kerzsencev nemrég megjelent könyvét; végül pedig egyik-másik részletkérdéssel foglalkozó segédkönyvnek is hasznát lehet venni.

Néhány képzett és lelkiismeretes embert ki kell küldeni Németországba vagy Angliába irodalomgyűjtés és a kérdés tanulmányozása végett. Angliát arra az esetre említem, ha az Amerikába vagy Kanadába való kiküldés lehetetlennek bizonyulna.

Bizottságot kell kinevezni, hogy állítsa össze az elsődleges vizsgaprogramot azoknak a jelölteknek, akik a Munkás-Paraszt Felügyelet szolgálatába készülnek lépni; úgyszintén azok számára, akiket a Központi Ellenőrző Bizottság tagjának jelölnek.

Ilyen és ehhez hasonló munkák természetesen nem fognak nehézséget okozni sem a népbiztos, sem a Munkás-Paraszt Felügyelet kollégiumának tagjai, sem a Központi Ellenőrző Bizottság elnöksége számára.

Ezzel párhuzamosan előkészítő bizottságot kell kinevezni, hogy kiszemelje a jelölteket a Központi Ellenőrző Bizottság tagságára. Remélem, erre a funkcióra most már fölös számmal akad jelölt

bármely állami hivatalunk tapasztalt funkcionáriusai, úgyszintén szovjet iskoláink hallgatói között. Aligha lenne helyes eleve kizárni egyik vagy másik kategóriát. Valószínűleg inkább arra kell törekednünk, hogy minél változatosabb összetételű legyen ez az intézmény, mert igyekeznünk kell, hogy sokféle tulajdonságot, különböző képességeket egyesítsünk benne, úgy hogy nem kis munka lesz a jelöltek névsorának összeállítása. Például, a legkevésbé sem volna kívánatos, hogy az új népbiztosságot egy bizonyos sablon szerint állítsák össze, mondjuk, csupa hivatalnok-típus emberből, vagy ha kizárnák belőle az agitátor jellegű egyéneket, vagy azokat, akiknek megvan az a tulajdonságuk, hogy tudnak bánni az emberekkel, vagy hogy be tudnak hatolni olyan körökbe, amelyek nem valami megszokottak az efféle funkcionáriusok számára stb.

* * *

Azt hiszem, a legjobban úgy fejezhetem ki gondolatomat, ha tervemet akadémiai típusú intézményekhez hasonlítom. A Központi Ellenőrző Bizottság tagjainak elnökségük vezetésével rendszeresen foglalkozniuk kell majd a Politikai Iroda valamennyi iratának és okmányának átnézésével. Ugyanakkor helyesen el kell osztaniuk idejüket az intézményeink ügykezelésének ellenőrzésével kapcsolatos különböző munkák között, a legkisebb és magánjellegű intézményektől kezdve egészen a legmagasabb állami intézményekig. Végül beletartozik munkakörükbe az elmélettel való foglalkozás is, vagyis foglalkozniuk kell a hivatásukul választott munka megszervezésének elméletével; ezenkívül foglalkozniuk kell gyakorlati munkával idősebb elvtársaknak vagy a felsőbb munkaszervezési intézetek előadóinak vezetése alatt.

Azt gondolom azonban, semmiképpen sem lesz módjukban, hogy efféle akadémikus munkákra szorítkozzanak. Egyidejűleg fel kell készülniük más munkákra is — nem restellném például azt mondani, hogy ha nem is szélhámosok, de valami effélék lefülelésére — és olyan külön fortélyok kigondolására, amelyekkel vizsgálataikat, nyomozásaikat stb. leplezhetik.

Nyugat-európai intézményekben az ilyen javaslatok hallatlan elégedetlenséget, erkölcsi felháborodást stb. keltenének, mi azonban, remélem, még nem bürokratizálódtunk el annyira, hogy

ilyesmire képesek legyünk. Az új gazdasági politikának még nincsen akkora tekintélye nálunk, hogy az emberek megsértődnének attól a gondolattól, hogy valakit esetleg fülön kell csípni. Szovjet Köztársaságunk még csak olyan rövid ideje épült fel és oly nagy csomó lim-lom van nálunk felhalmozva, hogy aligha jut valakinek eszébe megsértődni amiatt, hogy ilyen lim-lom közepette nem árt ásatásokat végezni némi fortélyok igénybevételével, olyan kutatások segítségével, amelyek néha meglehetősen távol eső forrásokra irányulnak vagy meglehetősen kerülő utakon haladnak. S ha valakinek mégis eszébe jutna megsértődni, biztosak lehetünk benne, hogy az ilyen embert mindenki tiszta szívből kineveti.

Reméljük, hogy az új Munkás-Paraszt Felugyelet levetkőzi azt a tulajdonságot, amelyet a franciák pruderie-nek neveznek, s amelyet mi nevetséges kényeskedésnek vagy nevetséges fontoskodásnak nevezhetünk, és amely teljes mértékben a burokráciának játszik a kezére, szovjet- és pártburokráciánknak egyaránt. Zárójelben legyen mondva, hogy nemcsak szovjetintézményeinkben, de pártintézményeinkben is akad bürokrácia.

Fentebb azt írtam, hogy tanulnunk kell, mégpedig a munka magasabb fokú megszervezésével foglalkozó intézetekben stb., ez azonban egyáltalán nem jelenti azt, hogy ezt a „tanulást" valamennyire is iskolás módon értem, illetve hogy csak ilyen iskolás tanulásra gondolok. Remélem, egyetlen igazi forradalmár sem gyanúsít meg azzal, hogy én ebben az esetben vonakodnék a „tanuláson" valami félig tréfás fogást, valami furfangot, fortélyt vagy más effélét érteni. Tudom, hogy valami jólnevelt és komoly nyugat-európai államban ez a gondolat csakugyan szörnyulkódést keltene, s egyetlen rendes tisztviselő sem volna hajlandó még csak mérlegelés tárgyává sem tenni. Remélem azonban, hogy mi még nem bürokratizálódtunk el ennyire, s hogy ennek a gondolatnak a megvitatása nálunk legfeljebb csak derűt kelt.

És valóban, miért ne egyesítsük a kellemest a hasznossal? Miért ne használjunk fel valami tréfás vagy félig tréfás fogást arra, hogy elcsípjünk valamit, ami nevetséges, valamit, ami káros, valamit, ami félig nevetséges, félig káros stb.?

Azt hiszem, Munkás-Paraszt Felügyeletünk nem keveset nyer, ha ezeket a meggondolásokat figyelembe veszi, és hogy azoknak

az eseteknek a jegyzéke, amelyek segítségével Központi Ellenőrző Bizottságunk vagy kollégái a Munkás-Paraszt Felügyeletben legfényesebb győzelmeiket aratták, nem kis mértékben gazdagodik majd jövendőbeli „MPF-istáink" és „KEB-istáink" olyan helyeken szerzett élményeivel, amelyekről nem igen szokás megemlékezni tisztes és finnyás tankönyvekben.

* * *

Hogyan lehet pártintézményeket, szovjetintézményeket egyesíteni? Nincs-e ebben valami megengedhetetlen?

Ezt a kérdést nem a magam nevében vetem fel, hanem azok nevében, akikre fentebb céloztam, amikor azt mondtam, hogy bürokraták nálunk nemcsak a szovjet-, hanem a pártintézményekben is vannak.

Csakugyan, miért ne egyesítenénk őket, ha az ügy érdeke így kívánja? Hát soha senki sem vette észre, hogy például a Külügyi Népbiztosságban ez az egyesítés rendkívül nagy haszonnal jár és kezdettől fogva érvényesül is? Hát a Politikai Irodában talán nem tárgyalunk meg pártszempontból sok apró és nagy kérdést azokról a „lépésekről", amelyekkel a külföldi hatalmak „lépéseire" felelünk, hogy elhárítsuk, nos, mondjuk, a furfangjaikat, hogy ne használjak kevésbé ildomos kifejezést? Hát nem rendkívüli erő forrása-e politikánk számára a szovjetmunkának ez a rugalmas egyesítése a pártmunkával? Azt hiszem, hogy az, ami külpolitikánkban bevált, meghonosodott és már annyira szokássá vált, hogy ezen a téren semmiféle kétséget nem kelt, legalább éppolyan helyénvaló (sőt azt hiszem, még sokkal inkább helyénvaló) lesz egész államapparátusunkat illetően is. Márpedig a Munkás-Paraszt Felügyelet egész államapparátusunkkal foglalkozik, és működésének kivétel nélkül minden állami intézményre, helyi és központi, kereskedelmi és tisztán hivatali, tanügyi, levéltári, színházi stb. intézményre egyaránt ki kell terjednie, egyszóval kivétel nélkül valamennyire.

Miért ne engedhetnénk hát meg, hogy egy ilyen széles területen működő intézmény, amelynek azonkívül fölöttébb rugalmas működési formákra van szüksége — nos, miért ne engedhetnénk hát meg, hogy ez az intézmény sajátosan egybeolvassza a párt ellenőrző intézményét és a szovjet ellenőrző intézményt?

Én ennek semmi akadályát nem látom. Sőt mi több, azt hiszem, hogy ez az egyesítés az egyedüli záloga a sikeres munkának. Úgy vélem, hogy ezen a teren minden kétség államapparátusunk legporosabb zugaiból ered, és hogy méltó választ csak egyféleképpen adhatunk rá: azzal, hogy kinevetjük.

* * *

Egy másik kétely: célszerű-e a hivatali működést tanulással egybekapcsolni? Azt hiszem, nemcsak célszerű, de szükséges is. Általában azt kell mondanom, hogy minden forradalmi magatartásunk ellenére, amelyet a nyugat-európai országok államiságával szemben tanúsítunk, annak egész csomó roppant káros és nevetséges előítélete ránkragadt, részben pedig drágalátos bürokratáink szándékosan mételyeztek meg velük bennünket arra spekulálva, hogy az ilyen előítéletek zavaros vizében nemegyszer sikerül majd halat fogniuk; — és halásztak is ebben a zavarosban olyannyira, hogy igazán csak a vak nem látta közülünk, hogy ez a halászgatás mekkora méreteket öltött.

A társadalmi, gazdasági és politikai viszonyok minden terén „szörnyen" forradalmiak vagyunk. A rangtisztelet terén, valamint az ügyvezetés formái és szertartásai terén ellenben „forradalmiságunkat" lépten-nyomon a legmegrögzöttebb maradiság váltja fel. Nemegyszer figyelhetjük meg itt azt a rendkívül érdekes jelenséget, hogy a társadalmi életben megtett óriási ugrás együtt jár az egészen kis változásokkal szemben tanúsított hihetetlen bátortalansággal.

Ez érthető is, mert a legmerészebb lépéseket olyan területen tettük, amely régóta az elmélet tárgya volt, olyan területen, amellyel főleg, sőt csaknem kizárólag elméletileg foglalkoztunk. Az orosz ember az undorító, bürokratikus valóság mellett odahaza rendkívül merész elméleti tervezgetéssel könnyített a lelkén, és éppen ezért ez a rendkívül merész elméleti tervezgetés nálunk rendkívül egyoldalúvá vált. Általános terveink elméleti merészsége és a bármiféle jelentéktelen irodai reformmal szemben tanúsított elképesztő bátortalanság szépen megfért egymással. A legnagyobb szabású, világraszóló agrárforradalom tervét más országokban példátlan merészséggel dolgoztuk ki, ugyanakkor valamiféle tizedrendű irodai reformra már nem tellett a fantáziánk-

ból; arra már nem volt elég fantáziánk vagy türelmünk, hogy erre a reformra is ugyanazokat az általános tételeket alkalmazzuk, amelyek olyan „ragyogó" eredményekkel jártak, amikor az általános problémákra alkalmaztuk őket.

Mai életunk ezért meglepő mértékben egyesíti magában a vakmerőségig menő merészséget és a legcsekélyebb változásokkal szemben tanúsított bátortalanságot.

Azt hiszem, hogy nem is volt ez másképp egyetlen valóban nagy forradalomban sem, mert az igazán nagy forradalmak azokból az ellentmondásokból születnek, amelyek egyfelől a régi, másfelől a régi átdolgozására irányuló törekvés és az új felé irányuló egészen elvont törekvés között állnak fenn; s ennek már annyira újnak kell lennie, hogy a múltnak még a nyoma se legyen meg benne.

És minél élesebb fordulatot tett ez a forradalom, annál tovább fog húzódni az az időszak, amelynek folyamán az ilyen ellentmondások egész sora még tartja magát.

* * *

... Igyekezzünk felépíteni olyan államot, amelyben a munkások megőrzik a vezetést a parasztság irányában, megőrzik a parasztság bizalmát, s a legnagyobb takarékossággal élve, társadalmi viszonyaikból a pazarlásnak még a nyomait is kiirtják.

Államapparátusunkban a legnagyobb takarékosságot kell elérnünk. Ki kell irtani belőle minden nyomát annak a tékozlásnak, amiből oly sokat örökölt a cári Oroszországtól, a cári Oroszország bürokratikus-kapitalista apparátusától.

Nem lesz-e ez a paraszti korlátoltság birodalma?

Nem. Ha a munkásosztály vezetni fogja a parasztságot, akkor az államháztartásunkban érvényesített nagy és lehető legnagyobb takarékossággal elérhetjük azt, hogy minden, még a legkisebb megtakarítást is félre tudjuk tenni gépi nagyiparunk fejlesztésére, a villamosítás és tőzegtermelés fejlesztésére, a Volhov-művek építésének befejezésére stb.

Ebbe és csakis ebbe vessük reménységünket. Csakis így tudunk majd, képletesen szólva, egyik lóról a másikra, mégpedig a nyomorúságos parasztgebéről, a muzsik lováról, a tönkretett parasztország viszonyainak megfelelő takarékosság lováról arra a lóra

átnyergelni, amelyet a proletariátus keres és feltétlenül keresnie is kell a maga számára: a gépi nagyipar, a villamosítás, a Volhov-művek stb. lovára.

Így kapcsolom össze gondolatban munkánk, politikánk, taktikánk, stratégiánk általános tervét az újjászervezett Munkás-Paraszt Felügyelet feladataival. Ebben látom annak a rendkívüli gondoskodásnak, rendkívüli figyelemnek az igazolását, amelyben a Munkás-Paraszt Felügyeletet kell részesítenünk azáltal, hogy rendkívüli magasságba emeljük, élére a Központi Bizottság jogaival felruházott vezetőséget állítunk stb. stb.

Ez az igazolás abban áll, hogy csakis úgy tudjuk egész bizonyosan tartani magunkat, ha apparátusunkat a lehető legnagyobb mértékben megtisztítjuk, a lehető legkisebbre csökkentjük benne mindazt, amire nincs feltétlenül szükség. Akkor viszont nem egy kisparaszti ország színvonalán, nem ennek az általános korlátozottságnak a színvonalán tudjuk majd tartani magunkat, hanem olyan színvonalon, amely feltartóztathatatlanul egyre magasabbra emelkedik a gépi nagyipar színvonala felé.

Ilyen nagyszerű feladatokat álmodok én Munkás-Paraszt Felügyeletünknek. Ez vitt engem arra, hogy egyik legtekintélyesebb felső pártfórumunknak egy „közönséges" népbiztossággal való egybeolvasztását tervezzem.

1923. március 2.

„Pravda" 49. sz
1923. március 4.
Aláírás: N. Lenin

Lenin Művei. 33. kot.
1953. 488—500, 503—504. old

JEGYZETEK

„Az orosz szociáldemokraták feladatai" c. brosúrát Lenin 1897 végén, a szibériai száműzetésben írta, először 1898-ban a „Munka Felszabadítása" csoport adta ki Genfben. — 15.

[2] *A „Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására"*, melyet Lenin szervezett 1895 őszén, körülbelül húsz pétervári marxista munkáskört egyesített.

A lenini „Harci Szövetség" vezette a forradalmi munkásmozgalmat, összekapcsolta a munkások gazdasági követeléseiért folyó harcot a cárizmus elleni politikai harccal. Ez a szervezet kezdett hozzá Oroszországban először a szocializmusnak a munkásmozgalommal való egyesítéséhez, s a haladó munkások kis köreiben folytatott marxista propagandáról áttért a munkásosztály nagy tömegei körében folytatott politikai agitációra. A pétervári „Harci Szövetség", Lenin kifejezésével élve, a munkásmozgalomra támaszkodó forradalmi párt első komoly csírája volt. — 15.

[3] A *„Legközelebbi feladatunk"* c. cikket Lenin a száműzetésben, legkorábban 1899 októberében írta. A cikket a „Rabocsaja Gazetá"-nak („Munkás Újság") szánta, amelyet az OSZDMP I. kongresszusa a párt hivatalos lapjának nyilvánított. 1899-ben kísérletek történtek a lap kiadásának újbóli megindítására, és a szerkesztőcsoport felajánlotta Leninnek a lap szerkesztését, majd a lapban való közreműködését. A szerkesztőcsoporthoz intézett levelével együtt Lenin a „Legközelebbi feladatunk" c. cikk mellett még két cikket küldött: a „Programunk" és „A legégetőbb kérdés" címűt (lásd *Lenin* Művei. 4. köt. 1953. 211—213., 214—218., 225—230. old.) A lap újabb kiadását nem sikerült megoldani, s mindhárom cikk kiadatlan maradt. — 19.

[4] Az *OSZDMP I. kongresszusa* 1898 márciusában zajlott le Minszkben. A kongresszuson 9 küldött vett részt 6 szervezet: a pétervári, a moszkvai, a jekatyerinoszlavi és a kievi „Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására", a kievi „Rabocsaja Gazeta" csoport és a Bund képviseletében.

A kongresszus megválasztotta a Központi Bizottságot, „Kiáltvány"-t adott ki, a „Rabocsaja Gazetá"-t a párt hivatalos lapjának, és az „Orosz Szociáldemokraták Külföldi Szövetségé"-t a párt külföldi képviselőjének nyilvánította.

Az OSZDMP I. kongresszusának az volt a jelentősége, hogy határozataiban és „Kiáltvány"-ában proklamálta az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt megalakulását. — 19.

[5] A *„Mozgalmunk legfontosabb feladatai"* c. cikk az „Iszkra" („Szikra") 1. számának vezércikke volt. — 25.

[6] Pjotr Alekszejevnek, a XIX. század hetvenes évei munkásforradalmárának 1877. március 10-én (22-én) Pétervárott a cári bíróság előtt mondott beszéde 1877-ben jelent meg Londonban a „Vperjod!" („Előre!") c. gyűjteményben (nem rendszeresen megjelenő szemle). Azóta a beszéd illegálisan többször is megjelent és Oroszország munkásai között igen népszerű volt. — 27.

[7] Lenin itt minden bizonnyal A. Sz. Martinovval való első találkozására utal. Martinov (Pikker, A. Sz.) (1865—1935) — az „ökonomizmus" egyik vezére, a mensevizmus tekintélyes képviselője, 1924-től az SZKP tagja. Emlékirataiban a következőképpen írja le ezt a találkozást: „Elbeszélgettünk Leninnel a programról, a párt politikai feladatairól és a politikai taktikáról, és látszólag semmiféle nézeteltérés nem volt közöttünk. Ám a beszélgetés végén Lenin azt kérdi tőlem: »No, és hogyan vélekedik szervezeti tervemről?« Erre nyomban felhördültem: »Ebben a pontban egyáltalán nem értek egyet önnel...« Vlagyimir Iljics szemét hunyorítva elmosolyodott, és így válaszolt: »Ön csak ebben a pontban nem ért egyet velem, pedig ez a leglényegesebb, s így nincs is többé miről beszélgetnünk« És elváltunk... hosszú évekre" (*A. Martinov:* A nagy proletár vezér. Moszkva 1924. 8—9. old., oroszul.) — 28.

[8] A *„Ki fogja végrehajtani a politikai forradalmat"* c. brosúrát az OSZDMP Kievi Bizottsága adta ki 1899-ben. — 28.

[9] *Sztruvizmus* — P. B. Sztruve orosz polgári közgazdász és filozófus nézeteinek összefoglaló elnevezése. Sztruve — Lenin szavaival — „a legális marxizmus nézeteitől néhány év alatt az ellenforradalmi nacionalista burzsoá liberalizmusig jutott." — 32.

[10] Lenin a vezetése alatt álló pétervári szociáldemokrata körre (az „öregek"-re) utal, amelynek alapján 1895-ben megalakult a „Harci Szövetség a Munkásosztály Felszabadítására". — 43.

[11] A *„Levél egy elvtárshoz szervezeti feladatainkról"* válasz volt A. A. Snyejerszon (Jerema) pétervári szociáldemokrata levelére, aki megbírálta

a pétervári szociáldemokrata munka szervezetét. Lenin írását 1902-ben sokszorosították és terjesztették a pártszervezetek körében. 1904 januárjában az OSZDMP Központi Bizottsága külön brosúrában is kiadta ezt a munkát Lenin elő- és utószavával. Az előszóban Lenin rámutatott arra, hogy a brosúrát csak össze kell hasonlítani az „Iszkrá"-ban szervezeti kérdésekről megjelent cikkekkel, a „Mi a teendő?"-vel és az OSZDMP II. kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzattal, s nyomban szembetűnik, mennyire azonosak a bennük kifejtett szervezeti eszmék. — 44.

[12] *Rabocsejegyelósok* — az „ökonomizmus" hívei, akik a „Rabocseje Gyelo" („Munkásügy") c. lap, az „Orosz Szociáldemokraták Külföldi Szövetségének" sajtószerve köré csoportosultak. Az OSZDMP II. kongresszusán a rabocsejegyelósok a párt szélsőjobboldali, opportunista szárnyát alkották. — 44.

[13] A szervezeti szabályzatnak Lenin által az OSZDMP II. kongresszusára készített tervezetéből két változat maradt fenn. Az első, korábbi változatot Lenin másfél-két hónappal a kongresszus előtt írta, miután megismerkedett Martov tervezetével. (Lásd Leninszkij Szbornyik. VI. köt. 42—47. old.)

A szervezeti szabályzat itt közölt, későbbi változata, amelyet a kongresszus előtt ismertettek az „Iszkra" szerkesztőségének tagjaival, majd a kongresszusra összegyűlt küldöttekkel is, 1904-ben jelent meg először a kongresszusi jegyzőkönyvek genfi kiadásának mellékleteként ezzel a címmel: „Az Oroszországi SZDMP szervezeti szabályzatának Lenin által a kongresszus elé terjesztett tervezete." „Egy lépés előre, két lépés hátra" c. munkájában Lenin megállapítja, hogy a jegyzőkönyvszerkesztő bizottság hibát követett el, amikor ezzel a címmel a kongresszusi küldötteknek előzőleg megmutatott, nem pedig a kongresszuson ténylegesen benyújtott változatot jelentette meg. (Lásd *Lenin* Művei. 7. kót. Szikra 1953. 252—253. old.)

A szervezeti szabályzat tervezetének végleges szövege, amelyet Lenin a kongresszusnak a szervezeti szabályzat kidolgozására kiküldött bizottságához benyújtott, nem maradt fenn. A másik változattól amennyire ez a kongresszusi vitából megállapítható, ez a tervezet a következőkben tért el: először, a Párttanácsot nem döntőbizottságnak, hanem a párt legfelső szervének tekintette; másodszor, magában foglalta azt a pontot, hogy a Központi Lapba és a Központi Bizottságba való kooptáláskor meg kell követelni a szavazás egyhangúságát, s hogy a Központi Bizottság és a Központi Lap kölcsönösen ellenőrizze egymást a központi szervekbe történő kooptáláskor. — 62.

[14] „*Az Orosz Forradalmi Szociáldemokrácia Külföldi Ligája*" Lenin kezdeményezésére 1901 októberében alakult. A Ligához tartozott az „Iszkra" külföldi szervezete és a „Szocial-Demokrat" szervezet, amely magában

foglalta a „Munka Felszabadítása" csoportot. Az OSZDMP II. kongresszusa után a „Külföldi Ligá"-ban a mensevikek megszilárdították pozícióikat, s harcot indítottak Lenin és a bolsevikok ellen. A Liga II. kongresszusán, 1903 októberében, a mensevikek keresztülhajszolták a Liga új szervezeti szabályzatát, amely a pártnak az OSZDMP II kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzata ellen irányult. Ettől fogva a Liga a mensevikek fellegvára volt, s 1905-ig állott fenn. — 62.

[15] Az *OSZDMP II. kongresszusa* 1903. július 17. (30) és augusztus 10. (23) között ülésezett. A kongresszus első 13 ülését Brusszelben tartották, majd a rendőri üldözések miatt Londonban folytatták a kongresszust.

A kongresszus összetétele nem volt homogén. Részt vettek a kongresszuson az „Iszkra" hívei, de részt vettek ellenfelei, valamint állhatatlan, ingadozó elemek is. A kongresszuson Lenin volt a párt szervezeti szabályzatának előadója és a legtöbb napirendi kérdés megvitatása során felszólalt.

A párt szervezeti szabályzatának megvitatása során éles harc bontakozott ki a pártépítés szervezeti elveinek kérdésében.

Lenin és hívei a munkásosztály harcos forradalmi pártjának megalakításáért harcoltak, és olyan szervezeti szabályzat elfogadását tartották szükségesnek, amely az állhatatlan és ingadozó elemeknek megnehezíti a pártba való belépést. Éppen ezért a szervezeti szabályzat első pontja Lenin fogalmazásában a párttagságot nemcsak a program elismeréséhez és a párt anyagi támogatásához, hanem a párt valamelyik szervezetében való személyes részvételhez is kötötte. Martov fogalmazásában az első pont a párttagság feltételeül a program elismerése mellett, valamint a párt anyagi támogatása mellett csak a pártnak valamely szervezete vezetésével való személyes támogatását jelöli meg. Martov fogalmazását, amely az állhatatlan elemeknek megkönnyítette a pártba való belépést, a kongresszuson nemcsak az iszkraellenesek és a „mocsár" („centrum"), hanem az ingatag (állhatatlan) iszkrások is támogatták, s így a kongresszus jelentéktelen szavazattöbbséggel elfogadta. Alapjában véve azonban a kongresszus a Lenin által kidolgozott szervezeti szabályzatot hagyta jóvá.

A kongresszuson szakadás következett be az iszkrás irányvonal következetes hívei, a leninisták és az ingatag iszkrások, Martov hívei között. A lenini irányvonal követői szavazattöbbséget kaptak a központi pártintézmények megválasztásánál, s őket bolsevikoknak (többség oroszul: „bolsinsztvo"), a kisebbségben (kisebbség oroszul: „menysinsztvo") maradt opportunistákat pedig mensevikeknek nevezték el.

A kongresszusnak óriási jelentősége volt az oroszországi munkásmozgalom fejlődése szempontjából. Véget vetett a szociáldemokrata mozgalomban a kisipari módszereknek és a körösdi szellemnek, s lerakta az alapját Oroszországban a marxista forradalmi pártnak, a bolsevik pártnak. Lenin később ezt írta: „A bolsevizmus mint politikai eszmeáramlat

és politikai párt, 1903 óta áll fenn." (*Lenin* Művei. 31. köt. Szikra 1951. 9. old.) — 65.

[16] A kongresszus iszkrás többségéről van szó, amely az iszkrások körében bekövetkezett szakadásig egységesen lépett fel. — 65.

[17] A Bund szervezeti szabályzatát a bundisták a július 19-i (augusztus 1-i) 4. ülésen terjesztették a kongresszus elé, amikor a Bundnak a pártban elfoglalt helye szerepelt a napirenden. A kongresszus elvetette a Bund küldötteinek azt a javaslatát, hogy a párt szervezeti szabályzatának elfogadása előtt azonnal vizsgálják meg pontról pontra az általuk előterjesztett szervezeti szabályzatot, s elítélte a Bund olyan irányú kísérleteit, hogy az OSZDMP-vel föderatív kapcsolatokat alakítson ki. A továbbiak során a kongresszus elvetette a Bund szervezeti szabályzatának 2. pontját, amely szerint „a Bund a zsidó proletariátus szociáldemokrata szervezete, amelyet tevékenységében semmiféle területi keretek nem korlátoznak, s amely a zsidó proletariátus egyedüli képviselőjeként tartozik a párthoz." („Az OSZDMP második kongresszusa". 1959. 51. old., oroszul.) A Bund küldöttei a kongresszus határozata elleni tiltakozásuk jeléül bejelentették, hogy a Bund kivált az OSZDMP-ből, s kivonultak a kongresszusról. — 65.

[18] Két angol grófság — Northumberland és Durham — bányászszakszervezeteiről van szó, amelyek az 1880-as években a tulajdonosokkal való megállapodás útján a föld alatt dolgozó szakmunkások számára kivívták a 7 órás munkanapot, később pedig ellenezték, hogy törvény útján Anglia valamennyi munkása számára bevezessék a 8 órás munkanapot. — 68.

[19] A párt szervezeti szabályzata 1. pontjának lenini fogalmazásáról van szó. Az e kérdéssel kapcsolatos kongresszusi vitákat és szavazásokat Lenin „Egy lépés előre, két lépés hátra" című könyvében elemezte. (Lásd *Lenin* Művei. 7. köt. Szikra, 1953. 248—249. old.) — 69.

[20] A szervezeti szabályzat tervezetének 4. pontja első bekezdésének megvitatásakor a szervezeti szabályzat kidolgozására kiküldött bizottság a Párttanács tagjai kijelölésének és a Párttanácsból kiváló tagok pótlása rendjének kérdésében nem jutott megegyezésre.

E kérdés kongresszusi vitája eredményeképpen a következő fogalmazást hagyták jóvá:

„4. A kongresszus kijelöli a Párttanács ötödik tagját, a Központi Bizottságot és a Központi Lap szerkesztőségét.

5. A Párttanácsot a Központi Lap szerkesztősége és a KB jelöli ki, amelyek két-két tagot küldenek a Tanácsba; a Tanácsból kiváló tagokat az őket kijelölő intézmények pótolják, az ötödik tagot maga a Tanács pótolja." (Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. Szikra 1954. I. rész. 49. old.) — 73.

[21] A szervezeti szabályzat 4. pontja első bekezdésének vitája során Zaszulics ezt mondotta: „Az az ellenvetés, hogy a Tanács négy tagja nem tudja megválasztani az ötödiket, alaptalan: ha egy olyan intézmény, mint a Tanács, nem tudja megválasztani az ötödik tagot, ez azt jelenti, hogy ez az intézmény különben is cselekvőképtelen." („Az OSZDMP második kongresszusa. Jegyzőkönyvek". 1959. 296. old. oroszul.) — 73.

[22] A szervezeti szabályzat 10. pontjáról van szó, amely így hangzik: „Minden párttagnak és mindenkinek, akinek valamilyen köze van a párthoz, joga van követelni, hogy beadványát eredeti formájában továbbítsák a KB-nak, vagy a KL szerkesztőségének, vagy a pártkongresszusnak." (Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. I. rész. Szikra 1954. 50. old.) Lenin hozzászólása Martovnak ama javaslata ellen irányul, hogy ebből a fogalmazásból hagyják ki az „és mindenkinek, akinek valamilyen köze van a párthoz" szavakat. Martov javaslatát a kongresszus elvetette. — 73.

[23] A hozzászólás a szervezeti szabályzat tervezetének 12. pontjára vonatkozik, amelyben a párt testületi intézményeibe, többek között a Központi Bizottságba és a Központi Lapba való kooptálásról volt szó. Martov ellenezte azt a javaslatot, hogy a szervezeti szabályzatba vegyék be a kooptálást illetően a szavazás egyhangúságának, valamint a Központi Lap kölcsönös ellenőrzésének a követelését. A kongresszuson ekkor kialakult helyzetet Lenin később így jellemezte: „Természetszerűleg attól kezdtünk tartani, hogy fondorlatot szőnek ellenünk, félrevezetnek bennünket. Ennélfogva szükségessé vált, hogy bevezessük a központi szervekbe a kölcsönös kooptálást abból a célból, hogy a párt számára e szervek akcióegységét biztosítsuk. Ebben a kérdésben újra fellángolt a harc... Következetes, becsületes iszkrás kormányt kellett teremtenünk. Ezen a ponton ismét vereséget szenvedtünk. A központi szervekbe való kölcsönös kooptálásról szóló pontot elgáncsolták. A „mocsár" által támogatott Martov hibája még élesebben kidomborodott. Ettől a pillanattól kezdve a koalíció véglegesen kialakult, és minthogy az a veszély fenyegetett bennünket, hogy vereséget szenvedünk, kénytelenek voltunk dupla töltéssel megtölteni fegyvereinket. Ott ült a Bund és a „Rabocseje Gyelo", és szavazataikkal eldöntötték a kongresszus sorsát. Ebből makacs, elkeseredett harc keletkezett." (*Lenin* Művei. 7. köt. Szikra 1953. 73. old.) — 73.

[24] *J. J. Levin (Jegorov)* úgy vélte, hogy indokolt óvás hiányában a kooptálás kérdése egyszerű szavazattöbbséggel megoldható. — 74.

[25] *J. J. Levin (Jegorov)* hozzászólásában „sántának" nevezte a szervezeti szabályzat tervezetét, mert hiányzik belőle egy olyan pont, amely a Párttanácsot feljogosítja arra, hogy a központi pártszervekbe való kooptálás kérdésében döntsön. — 74.

[26] A *„Levél az »Iszkra« szerkesztőségéhez"* Lenin válasza Plehanov „Mit ne tegyünk?" című cikkére. Lenin levele az „Iszkra" 1903. november 25-i (december 8-i), 53. számában jelent meg. Ennek a számnak a megjelenése után Lenin egy másik levelet is küld az „Iszkra" szerkesztőségéhez „Miért léptem ki az »Iszkra« szerkesztőségéből?" címmel, de a Központi Lap szerkesztősége gyávaságból megtagadja a levélnek az „Iszkrá"-ban való közlését. A bolsevikok 1903 decemberében Genfben önálló röplap formájában adták ki a levelet. — 75.

[27] *Az OSZDMP Tanácsát*, amely Genfben 1904. január 15—17 (28—30) között ülésezett, a „Központi Lap képviselőinek kezdeményezésére hívták össze a Központi Bizottságnak és a Központi Lapnak a pártirodalom kiadásával kapcsolatos tevékenysége összeegyeztetése céljából" (Leninszkij Szbornyik. X. köt. 181. old. „A Tanács üléseinek jegyzőkönyvei".) Miután a mensevikek meghiúsítottak minden olyan kísérletet, amely a párt belső békéjének helyreállítására irányult, Lenin határozati javaslatot terjesztett elő a III. pártkongresszus összehívására, mert ezt tartotta az egyetlen kivezető útnak az adott helyzetben. (Lásd *Lenin* Művei. 7. köt. Szikra 1953. 150—151. old). Ezt a határozati javaslatot Plehanov, Martov és Akszelrod szavazatával elvetették, és Martovnak a kongresszus összehívását ellenző határozati javaslatát fogadták el.

A Tanács ülése bebizonyította, hogy Plehanovnak a mensevikek oldalára való átállásával az OSZDMP Tanácsa a mensevikek eszközévé lett a párt elleni harcban. — 80.

[28] Az *„Egy lépés előre, két lépés hátra (Pártunk válsága)"* című könyvön Lenin több hónapon át dolgozott, behatóan tanulmányozva az OSZDMP II. kongresszusának jegyzőkönyveit és határozatait, az egyes küldöttek felszólalásait és a kongresszuson kialakult politikai csoportosulásokat, a Központi Bizottság és a Párttanács okmányait. Lenin ebben a művében megsemmisítő csapást mért a mensevikek opportunizmusára, amelyet szervezeti kérdésekben tanúsítottak. A könyv óriási történelmi jelentősége elsősorban abban rejlik, hogy Lenin tovább fejlesztette benne a pártról szóló marxista tanítást, kidolgozta a forradalmi proletár párt szervezeti elveit; a marxizmus történetében először mondott kimerítő bírálatot a szervezeti opportunizmusról, kimutatva, mekkora veszélyt jelent a munkásmozgalom szempontjából a szervezet jelentőségének lebecsülése. — 83.

[29] Az OSZDMP II. kongresszusán részben titkos, részben nyílt szavazást alkalmaztak. A Központi Bizottságot, a Központi Lap szerkesztőségét és a Tanács ötödik tagját titkos szavazással választották meg, cédulák leadásával. Nyílt szavazás esetében a szokásos kézfelemelés mellett név szerinti szavazást is alkalmaztak, s ilyenkor a szavazásnál minden szavazati joggal rendelkező küldött bemondta a nevét is. — 91.

[30] Ez az incidens 1900-ban játszódott le Hamburgban: egy 122 kőműves-

ből álló csoport megalakította a „Kőművesek Szabad Szakszervezetét", és sztrájk idején akkordmunkát vállalt a központi szövetség tilalma ellenére. A kőművesek szövetségének hamburgi szervezete a helyi pártszervezetek elé terjesztette a csoportba tartozó szociáldemokraták sztrájktörő magatartásának kérdését, s ezek a német szociáldemokrácia Központi Bizottságához továbbították az ügyet kivizsgálás céljából. A párt Központi Bizottsága által kiküldött döntőbíróság elítélte a „Kőművesek Szabad Szakszervezetéhez" tartozó szociáldemokraták magatartását, de elvetette a pártból való kizárásukra tett javaslatot. — 100.

[31] M. Sz. Zborovszkij (Kosztics) (az Ogyesszai Bizottság küldötte) a kongresszus által elvetett határozati javaslatban a párt szervezeti szabályzatának 1. pontját a következő fogalmazásban terjesztette elő: „Mindenkit, aki elismeri a párt programját, a pártot anyagilag támogatja és a pártnak rendszeres személyes támogatást nyújt valamelyik pártszervezet vezetése alatt, az utóbbi a párt tagjának tekint." (Az OSZDMP második kongresszusa. Jegyzőkönyvek. 1959. 281. old. oroszul.) — 105.

[32] *A 22 bolsevik tanácskozása* Lenin vezetésével Svájcban zajlott le 1904 augusztusában. A tanácskozáson tizenkilencen vettek részt, s később még hárman csatlakoztak határozataihoz. A tanácskozás elfogadta „A párthoz" intézett felhívást, amely később a bolsevikok programja lett az OSZDMP III. kongresszusának összehívásáért vívott harcukban. — 114.

[33] *A „Juzsnij Rabocsij"-csoport* — szociáldemokrata csoport, amely 1900 őszén alakult Dél-Oroszországban a hasonló című illegális lap köré. Az OSZDMP II. kongresszusa határozatilag kimondta e csoport feloszlatását, mint ahogy minden más különálló, önállóan működő szociáldemokrata csoportot és szervezetet is feloszlatott. — 115.

[34] *N* — R. Sz. Zemljacska, az OSZDMP Központi Bizottságának tagja. — 119.

[35] *Valentyin* — L. J. Galperin álneve. — 119.

[36] *Nyikityics* — L. B. Kraszin álneve. — 119.

[37] *P* — P. A. Kraszikov. — 121.

[38] *Ligyin* — M. N. Ljadov álneve. — 121.

[39] *A Központi Bizottság 4 tagja* — V. I. Lenin, F. V. Lengnyik, M. M. Esszen és R. Sz. Zemljacska. — 122.

[40] A deklaráció tartalmát lásd *Lenin* Művei. 7. köt. Szikra 1953. 458—459. old. — 122.

[41] *A II. Internacionálé amszterdami kongresszusát* 1904. augusztus 1—7 (14—20) között tartották. A mensevikek a kongresszus elé terjesztették „Az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt jelentését az amszterdami

nemzetközi szocialista kongresszusnak". A mensevik jelentés ellensúlyozására a bolsevikok külön jelentést terjesztettek be, brosúra formájában, „Adatok az oroszországi szociáldemokrata munkáspárt válságának tisztázásához" címen. A brosúra összeállításában és szerkesztésében Lenin is részt vett. — 122.

[42] *„Külföldi bonapartistáknak"* azért nevezte el Lenin a mensevikeket, amiért a párt akarata ellenére magukhoz kaparintották a párt központi lapját, az „Iszkrá"-t, valamint a Párttanácsot. — 124.

[43] A. Bebelnek V. I. Leninhez intézett 1905. február 3-i leveléről van szó, amelyben Bebel a német szociáldemokrácia vezetősége nevében azt ajánlotta, hogy az OSZDMP-ben folyó pártharc beszüntetésére döntőbíróságot szervezzenek az ő elnöklete alatt. Lenin válaszlevelében azt írta, hogy nincs joga határozni ebben a kérdésben, és hogy Bebel javaslatát legfeljebb a pártkongresszus elé lehet terjeszteni. (Lásd *Lenin* Művei. 34. köt. Szikra 1956. 295. old.) A III. kongresszuson nem hangzott el külön beszámoló Bebel leveléről, de a felszólaló küldöttek a vita során elvetették a javaslatot. (Lásd „Az OSZDMP III. kongresszusa. Jegyzőkönyv." Moszkva 1959. 49., 51—52., 57., 58., 312. old: oroszul.) — 125.

[44] *„Közlemény az Oroszországi Szociáldemokrata Munkáspárt III. kongresszusáról"* — az OSZDMP Központi Bizottsága nevében Lenin írta; a „Proletarij" 1905. május 14-i (27-i) 1. számában jelent meg. (Lásd *Lenin* Művei. 8. köt. Szikra 1954. 438—444. old.) — 136.

[45] Lenin az OSZDMP Központi Bizottsága 1905. május 10-i plénumának határozatára utal, amelyben a Központi Bizottság következő ülését szeptember 1-re tűzték ki Genfben. A határozatot nem hajtották végre. — 136.

[46] *Az OSZDMP III. kongresszusa* 1905. április 12—27 (április 25—május 10) között zajlott le Londonban. A kongresszust Lenin vezetésével a bolsevikok készítették elő és hívták össze.

A kongresszus módosította a párt szervezeti szabályzatát: *a)* a lenini fogalmazásban fogadta el a szervezeti szabályzat első pontját; *b)* pontosan meghatározta a Központi Bizottság jogait és a helyi bizottságokhoz való viszonyát; *c)* megváltoztatta a párt központi szerveinek szervezeti felépítését: Központi Bizottság, Központi Lap és Párttanács helyett a kongresszus egyetlen teljes jogú pártközpontot hozott létre, a Központi Bizottságot. — 138.

[47] A kongresszus törvényességének kérdése azért vetődött fel, mert a mensevik Párttanács nem fogadta el az OSZDMP III. kongresszusának összehívására vonatkozó határozatot. (Lásd *Lenin* Művei. 8. köt. Szikra 1954. 218—219. old.) — 138.

[48] A szervezeti szabályzat tervezetének megvitatása során a kongresszus átdolgozta a párt szervezeti normáit. Ez az átdolgozás főleg három kérdést

érintett s ezek: 1. a szervezeti szabályzat 1. pontjának módosítása, 2. a Központi Bizottság jogainak pontos meghatározása s a helyi bizottságok autonómiájának pontos meghatározása és kibővítése, 3. egy egységes központ létrehozása. — 140.

[49] A párt szervezeti normáit indokolja meg Lenin „A harmadik lépés hátra" című cikkében is. Ebben a cikkben, amely a „Proletarij" 1905. július 3-i (június 20-i) 6. számában jelent meg, Lenin megindokolja a pártnak azokat a szervezeti normáit, amelyeket az OSZDMP III. kongresszusán elfogadott szervezeti szabályzat magában foglal, s egyben bírálja a mensevik konferencián jóváhagyott „szervezeti szabályzatot". (Lásd *Lenin* Művei. 8. köt. Szikra 1954. 554—564. old.) — 146.

[50] Lenint e cikk megírására a „Május elsejei sikerek és kudarcok" című cikk indította, amely az „Iszkra" 1905. május 15-i, 100. számában jelent meg. Ez a cikk pesszimista módon értékelte az 1905-ös oroszországi május elsejei tüntetéseket. — 150.

[51] Lenin a „Dnyevnyik »Szocial-Demokratá«"-ra („A »Szociáldemokrat« naplója") utal, amelyet Plehanov adott ki Genfben 1905 márciusa és 1912 áprilisa között szabálytalan időközökben. 1916-ban Plehanov Petrográdban újból megindította a folyóiratot, de csak egy számban jelent meg. — 159.

[52] Lenin ezt a levelet (a Központi Bizottság külföldi képviselőjének nyilatkozatát) a genfi bolsevik csoport egyes tagjai között támadt konfliktussal kapcsolatban írta. — 164.

[53] *Vasz. V-cs* — M. Sz. Olminszkij. — 167.

[54] *„A párt újjászervezéséről"* — Lenin első olyan cikke, amely a „Novaja Zsizny"-ben („Új Élet") jelent meg. Lenin a cikket az emigrációból Oroszországba való hazatérte után írta, s ez az írás szolgált az 1905 decemberi tammerforsi konferencián „A párt újjászervezése" címmel hozott határozat alapjául. — 168.

[55] *„Függetlenek"* — a „Független Szociális Munkáspárt" nevű provokatív szervezet tagjai. A szervezetet a cári kormány megbízásából a titkosrendőrség közreműködésével 1905 őszén alapították Pétervárott. Ennek a zubatovi szervezetnek az volt a célja, hogy elvonja a munkásokat a forradalmi harctól; 1908 elején feloszlott. — 168.

[56] A „Valamennyi pártszervezethez és valamennyi szociáldemokrata munkáshoz" szóló kiáltvány „Az OSZDMP IV. kongresszusa elé" címmel a „Novaja Zsizny" 1905 november 10-i (13-i), 9. számában jelent meg. — 169.

[57] Az új, opportunista „Iszkrá"-ról van szó. — 169.

[58] *Vendée* — francia tartomány, ahol a XVIII. század végi francia pol-

gári forradalom idején az elmaradt, reakciós parasztság körében ellenforradalmi felkelés robbant ki a forradalmi Konvent ellen. A vallásos jelszavakkal indított felkelést ellenforradalmi papok és földesurak vezették. 176.

[59] *„A bolsevikok taktikai platformját az OSZDMP egyesítő kongresszusa számára"* — 1906 február második felében dolgozták ki. A platform valamennyi határozati javaslatát, „A proletariátus osztályfeladatai a demokratikus forradalom jelenlegi szakaszában" című javaslat kivételével, Lenin írta. A platform előzetes megvitatására a vezető pártfunkcionáriusok tanácskozásán került sor a finnországi Kuokkalában, ahol Lenin akkoriban élt. — 180.

[60] A *„Beszámoló az OSZDMP egyesítő kongresszusáról" (Levél a pétervári munkásokhoz)"* c. brosúrát a cenzúra és a rendőrség üldözte. A „Gyelo" nyomdában (Pétervár), ahol a brosúrát nyomták, a rendőrség 1906. június 2-án (16-án) házkutatást tartott és a brosúrát lefoglalta. Mindamellett sikerült a brosúrát Moszkvába eljuttatni és ott kinyomtatni. — 184.

[61] *1906. május 11-én (24-én)* zajlott le Pétervár Moszkva kerületi szociáldemokrata munkásainak gyűlése, amely az OSZDMP IV. (egyesítő) kongresszusának eredményeivel foglalkozott. Az előadó a bolsevikok részéről Lenin, a mensevikek részéről pedig F. I. Dan volt. A gyűlés végén a bolsevikok és a mensevikek között vita támadt arról, megengedhető-e az egyesítő kongresszus határozatainak bírálata a sajtóban és nyilvános gyűléseken. A mensevikek korlátozni szerették volna a kongresszus határozatai körül kibontakozó eszmei harcot, ezért a bírálatot csak pártgyűléseken tartották megengedhetőnek, s ilyen értelmű határozati javaslatot terjesztettek elő. Lenin a határozathoz módosítási javaslatot nyújtott be, amelyben hangsúlyozta, hogy a kongresszus valamennyi határozatát nemcsak a taggyűléseken, hanem „a szociáldemokrata lapok hasábjain és a népgyűléseken is" meg kell vitatni. Lenin módosítási javaslatát a szavazatok túlnyomó többségével elfogadták. Lenin módosítására válaszolva hozta a mensevik Központi Bizottság azt a határozatot, amelyet Lenin ebben a cikkében bírál. — 187.

[62] *„A szociáldemokrácia és a duma-választások"* c. brosúrát 1907 januárjában a pétervári „Novaja Duma" könyvkiadó adta ki, s a legális bolsevik „Gyelo" nyomdában készült. — 192.

[63] A *„Határozattervezetek az OSZDMP V. kongresszusára"* a „Proletarij" 1907. március 4-i, 14. számában jelentek meg a szerkesztőség következő bevezetőjével: „A Pétervári, a Moszkvai, a Moszkva környéki Bizottság, a Központi Iparvidék Területi Irodája, a »Proletarij« szerkesztősége képviselőinek gyűlése 1907. február 15—18-án az alábbi határozattervezeteket dolgozta ki a kongresszusra mint anyagot a néhány fontos taktikai kérdésben folytatandó pártvitához és a kongresszus előkészítéséhez."

Az OSZDMP V. kongresszusa 1907. április 30—május 19 (május 13—június 1) között ülésezett Londonban. — 194.

[64] Az úgynevezett „munkáskongresszus" P. B. Akszelrod által felvetett és más mensevikek által is támogatott gondolatának az volt a lényege, hogy kongresszusra hívják össze a különböző munkásszervezetek képviselőit, és ezen egy „széles körű munkáspártot" alapítsanak. Ez valójában az OSZDMP likvidálását és párton kívüli szervezettel való helyettesítését jelentette volna. Az OSZDMP V. kongresszusa határozottan elítélte a „munkáskongresszus" mensevik eszméjét, és a proletariátus osztályöntudatának fejlődése szempontjából károsnak nyilvánította a „munkáskongresszus" érdekében folytatott agitációt. — 194.

[65] Az ogyesszai „Oszvobozsgyenyije Truda" kiadó 1907-ben a munkáskérdésről cikkgyűjteményt adott ki, s ebben „A munkáskongresszus kérdéséhez" címmel (aláírás nélkül) olyan cikk jelent meg, amely támogatta a munkáskongresszus érdekében folyó agitációt. — 194.

[66] „A munkáskongresszusért folyó agitáció kereteinek kérdéséhez" című határozatról van szó, amelyet az OSZDMP 1906. november 3—5 (16—20) között lezajlott második (első összoroszországi) konferenciája fogadott el. (Lásd Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. Szikra 1954. I. rész. 163. old.) — 194.

[67] Pétervár munkásainak gyűlése, amelyet az OSZDMP Pétervári Bizottsága hívott össze 1906. szeptember 4-én (17-én), 74 szavazattal 11 ellenében elítélte a „munkáskongresszus" mensevik jelszavát.

1906 szeptemberében zajlott le a Központi Vidék szociáldemokrata szervezeteinek második konferenciája Moszkva, Ivanovo-Voznyeszenszk, Brjanszk, Nyizsnyij Novgorod, Szormovo, Orel, Szmolenszk és más városok, valamint a Központi Bizottság és a „Proletarij" c. lap szerkesztősége képviselőinek részvételével. A konferencián határozatot fogadtak el, amelyben káros demagógiának nyilvánították a „munkáskongresszus" érdekében folyó agitációt. — 194.

[68] *Az OSZDMP pétervári városi szervezetének konferenciáján* 133 küldött vett részt (92 bolsevik és 41 mensevik), köztük több mint 100 munkás. A konferencia jóváhagyta a pétervári városi szervezet átszervezésére vonatkozó bolsevik tervezetet, és állandóan működő, rendszeres időközökben összeülő szervnek nyilvánította magát.

A konferencián Lenin elnökölt és a vita során hozzászólt a pétervári szociáldemokrata szervezet újjászervezésének tervéhez, a Pétervári Bizottság szervező munkájához és a konferenciának állandó szervvé való alakításához. — 196.

[69] *„Russzkaja Zsizny"* („Orosz élet") — baloldali kadet irányzatú legális

napilap. Pétervárott jelent meg 1907 januárjától márciusáig. A 38. számtól a mensevikek kezén volt. — 196.

[70] Plehanov a III. duma választási hadjáratában a liberális burzsoáziával való szövetségek és blokkok mensevik taktikája mellett szállt síkra, s ezzel durván megszegte a pártfegyelmet. A „Tovariscs" („Elvtárs") című baloldali kadet lapban több cikket jelentetett meg, amelyekben élesen bírálta az OSZDMP III. (második összoroszországi) konferenciájának a III. duma választásain való részvétel kérdésében hozott bolsevik határozatát, sőt arra hívta fel a pártot, hogy ne hajtsa végre a határozatot. Plehanov pártellenes eljárása felháborította a párttagokat; a Központi Bizottság elítélte tettét. A Pétervári Bizottság határozatot fogadott el, amelyben helyeselte a Központi Bizottság határozatát. Lenin ebben a cikkben Plehanov „Ami jó, az jó" című, a párt Pétervári Bizottságának határozatát támadó cikkére reagál. — 198.

[71] Az OSZDMP V. (összoroszországi) konferenciájáról van szó, amelyet 1908. december 21—27 (1909. január 3—9) között tartottak meg Párizsban. A konferencián a bolsevikok az opportunisták két fajtája ellen harcoltak: a likvidátorok, a párt nyílt ellenségei, és az otzovisták, a párt leplezett ellenfelei ellen. Lenin javaslatára a konferencia elítélte a likvidátorságot és az összes pártszervezeteket erélyes harcra mozgósította a párt likvidálására tett kísérletek ellen. — 200.

[72] *Az OSZDMP-t támogató II. párizsi csoport* 1908. november 5-én (18-án) alakult. A mensevikekkel közös párizsi csoportból vált ki, a bolsevikokat, köztük a Bolsevik Központ tagjait tömörítette.

Az OSZDMP-t támogató II. párizsi csoportnak a párt helyzetét megtárgyaló ülése június 18-án (július 1-én) zajlott le M. F. Vlagyimirszkij elnökletével. Az ülés 27 szavazatos többséggel elfogadta a Lenin által írt határozati javaslatot. (Lásd *Lenin* Művei. 17. köt. Szikra 1955. 203—211. old.) — 206.

[73] *Goloszisták* — a „Golosz Szocial-Demokrata" („A szociáldemokrata hangja"), a likvidátor mensevikek külföldi lapjának munkatársai. A lap Genfben, majd Párizsban jelent meg 1908 februártól 1911 decemberig — 206.

[74] Az *OSZDMP VI. (prágai) összoroszországi konferenciája* 1912. január 5—17 (18—20) között folyt le Prágában. A konferencia legfontosabb lépése a pártnak az opportunistáktól való megtisztítása volt. A likvidátorokat kizárták az OSZDMP-ből.

„A pártmunka jellegéről és szervezeti formáiról" című határozat, valamint Leninnek a szervezeti kérdéssel foglalkozó beszéde utal a szervező munkának az aktuális feladatokkal kapcsolatban felvetődő sajátos formáira. Lenin megállapítása szerint rugalmas, mozgékony, kis létszámú pártsejtekkel kellett biztosítani a párt irányvonalának érvényesítését a legális munka minden területén, hogy az egész legális munkát a pártosság

szelleme hassa át. A konferencia jóváhagyta az 1907. évi V. (londoni) pártkongresszuson elfogadott szervezeti szabályzat módosítására vonatkozó, Lenin által előterjesztett javaslatot.

A prágai konferencián megválasztották a párt Központi Bizottságát. Az oroszországi forradalmi munka vezetésére egy gyakorlati központot alakítottak: a Központi Bizottság Orosz Titkárságát. A prágai konferencia összesítette a leninisták által az új típusú pártért vívott harc egész történelmi szakaszának eredményeit, és megszilárdította a bolsevikoknak a mensevikek felett aratott győzelmét. — 209.

[75] *Reggio* — város Olaszország Emilia tartományában; itt zajlott le az Olasz Szocialista Párt XIII. kongresszusa. — 211.

[76] Az Olasz Szocialista Párt XIII. kongresszusán, 1912 júliusában olyan határozatot fogadott el, hogy kizárnak a pártból négy jobboldali reformistát (élükön Bissolatival), akik a burzsoáziához pártoltak át. E határozat után a jobboldali reformisták megalakították a liberális-monarchista „munkás"-politikusok pártját, s ezt „Szocialista Reformista Pártnak" nevezték el. — 211.

[77] *Az OSZDMP Központi Bizottságának a pártmunkásokkal tartott tanácskozása,* amelyet konspirációs okokból neveztek el „februári"-nak, Krakkóban 1912. december 26 — 1913. január 1 (1913. január 8—14) között folyt le. A tanácskozáson részt vettek Pétervár, a Moszkva terület, Dél-Oroszország, az Ural és a Kaukázus illegális pártszervezeteinek képviselői. — 212.

[78] Az OSZDMP 1906. április 10—25-én Stockholmban lefolyt IV. (egyesítő) kongresszusán elvetették a szervezeti szabályzat 1. pontjának az OSZDMP II. kongresszusán elfogadott martovi fogalmazását, és Lenin fogalmazását fogadták el. — 215.

[79] *Vehisták* — a „Vehi" („Mérföldkövek") című, 1909 tavaszán Moszkvában, a kadet-párthoz tartozó publicisták által kiadott gyűjtemény cikkírói. A gyűjtemény az önkényuralom szolgálatára buzdította az értelmiséget. — 217.

[80] OSZDMP Központi Bizottságának a pártfunkcionáriusokkal tartott tanácskozása (amelyet konspirációs okokból „nyári"-nak neveztek) 1913. szeptember 23—október 1 október 6—14) között zajlott le Poroninben (Krakkó környékén) ahol Lenin akkor tartózkodott. A prágai konferencia óta ez volt a Központi Bizottság második kibővített tanácskozása; összegezte a krakkói tanácskozás óta folytatott pártmunka eredményeit, és meghatározta a párt új feladatait. A tanácskozás hangsúlyozta, hogy csakis az illegális pártszervezeteknek a tömegekkel való legális és féllegális kapcsolatai megszilárdítása útján, csakis a likvidátorok és a békülékenyek elleni harccal biztosítható a munkásosztály valódi egysége. — 221.

[81] A párt kongresszusának az 1914 augusztusára kitűzött bécsi nemzetközi szocialista kongresszussal egy időben kellett volna összeülnie. 1914 július végéig nagyjából be is fejeződött a kongresszust előkészítő munka és a nemzetközi kongresszus küldötteinek megválasztása. Az imperialista háború kirobbanása miatt azonban nem kerülhetett sor sem az OSZDMP, sem az Internacionálé kongresszusára. — 221.

[82] Az V. kongresszusnak és a stuttgarti nemzetközi szocialista kongresszusnak a határozatairól van szó, amelyek a szakszervezetek „semlegességének" opportunista elve ellen irányulnak. — 222.

[83] A *„Levél a bolsevik párt tagjaihoz"* és *„Levél az OSZD(b)MP Központi Bizottságához"* (lásd ebben a kötetben 228—232. old.) c. dokumentumokat a bolsevik párt Központi Bizottságának 1917. október 20-i (november 2-i) ülésén vitatták meg. A párt Központi Bizottsága elítélte a sztrájktörő Kamenyev és Zinovjev magatartását. Megtiltották nekik, hogy bármilyen nyilatkozatot tegyenek közzé a Központi Bizottság határozatai és a munka kijelölt vonala ellen. Kamenyevet eltávolították a Központi Bizottságból. — 225

[84] *„Novaja Zsizny"* („Új élet") — mensevik irányzatú napilap; a szociáldemokraták egy csoportjának, az úgynevezett „internacionalistáknak" sajtószerve, akik közé Martov mensevik hívein kívül egyes félmensevik beállítottságú értelmiségiek is tartoztak. A lap Petrográdban jelent meg 1917 áprilisától; az Októberi Szocialista Forradalom után ellenséges álláspontra helyezkedett a Szovjethatalommal szemben és 1918 júliusában betiltották. — 225

[85] *Az OK(b)P VII. kongresszusa* 1918 március 6—8-án ülésezett Petrográdban. A kongresszust mint rendkívüli kongresszust hívták össze a béke kérdésének végleges eldöntése végett. A háborúról és a békéről Lenin mondott előadói beszédet. A trockisták és a „baloldali kommunisták" külön tézisekkel léptek fel, s ezeknek Buharin volt az előadója. A kongresszus 30 szavazattal 12 ellenében — négyen tartózkodtak a szavazástól — Lenin határozati javaslatát fogadta el a breszti béke kérdésében. A „baloldali kommunistákat" és a trockistákat szétzúzták A pártnak lehetősége nyílt arra, hogy az országot kivezesse az imperialista háborúból, lélegzethez jutott, hogy megszervezze a Vörös Hadsereget és megkezdje a szocialista építést. 1918 novemberében a breszti békét érvénytelenítették

A kongresszus napirendjén szerepelt a párt programjának felülvizsgálata és a párt nevének megváltoztatása; ezeknek a kérdéseknek Lenin volt az előadója. Lenin javaslatára a kongresszus határozatot hozott arról, hogy a párt nevét Oroszországi Szociáldemokrata (bolsevik) Munkáspártról — OSZD(b)MP-ről — Oroszországi Kommunista (bolsevik) Pártra — OK(b)P-re — változtatják. Az új pártprogram végleges kidolgozására a

kongresszus bizottságot választott, amelyet Lenin vezetett. A program alapjául a kongresszus elfogadta Lenin tervezetét („A programtervezet vázlatos fogalmazványa".) — 250.

[86] A VII. pártkongresszuson a Központi Bizottság megválasztásakor a „baloldali kommunisták", élükön Buharinnal, kijelentették, hogy nem hajlandók részt venni a Központi Bizottság munkájában, mert nem értenek egyet a párt politikájával. Lenin határozott kívánságára a kongresszus mégis beválasztotta a „baloldali kommunisták" képviselőit a Központi Bizottságba, arra számítva, hogy leküzdik majd hibáikat. A „baloldali kommunisták" azonban tüntetően megtagadták a Központi Bizottság munkájában való részvételt, s a Központi Bizottság ezt követő többszöri határozatai és határozott felszólításai ellenére sem láttak munkához. A „baloldali kommunistáknak" a VII. pártkongresszus után kifejtett szakadár tevékenységét Lenin „Feljegyzés a »baloldali kommunisták« magatartásáról" című írásában bírálta. (Lásd *Lenin* Művei, 27. köt. Szikra 1952. 196. old.) — 250.

[87] Lenin *„A Szovjethatalom soron levő feladatai"* című munkájának a kéziratban ez volt a címe: „Tézisek a Szovjethatalom jelenlegi feladatairól". Lenin „Téziseit" a párt Központi Bizottsága 1918. április 26-i ülésén vitatta meg. A Központi Bizottság jóváhagyta a téziseket és ugy intézkedett, hogy ezeket cikk formájában közölje a „Pravda" és az „Izvesztyija VCIK", s hogy külön brosúrában is jelentessék meg őket. A Központi Bizottság ugyanezen az ülésén azzal bízta meg Leninl, hogy az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság ülésén tartson beszámolót „A Szovjethatalom soron levő feladatairól" címmel, és készítse el a „Tézisek" rövid változatát határozat formájában. (Lásd *Lenin* Művei. 27. köt. Szikra 1952. 313—316. old.) — 251.

[88] A Szakszervezetek Összoroszországi Tanácsának a munkafegyelemre vonatkozó határozatáról van szó, amely a „Narodnoje Hozjajsztvo" („Népgazdaság") c. folyóirat 1918. április 2. számában jelent meg. — 254.

[89] Lenin Engels „Anti-Dühring" című munkájára utal (Lásd *Engels:* Anti-Dühring. Szikra 1950. 293. old.) — 260.

[90] 1918. május 2-án a Moszkvai Forradalmi Törvényszék a moszkvai nyomozóhatóság négy, megvesztegetéssel vádolt munkatársának az ügyét tárgyalta, és rendkívül enyhe büntetést szabott ki, 6—6 hónapi börtönbüntetésre ítélve őket. — 263.

[91] Lenin a Népbiztosok Tanácsának arra a rendeletére utal, amely a népbiztosok fizetésének felső határát havi 500 rubelben állapította meg, amihez még minden munkaképtelen családtag után 100 rubel pótlék járt. — 264.

[92] *A. A. Joffe* — 1918-ban az OSZFSZK németországi nagykövete. — 265

[93] Az OK(b)P Moszkvai Bizottságának 1918. augusztus 16-i ülésén Lenin kezdeményezésére megvitatták a szimpatizánsok csoportjainak szervezését. A vita során Lenin kétszer szólalt fel. Lenin javaslata alapján határozatot fogadtak el arról, hogy meg kell kezdeni a szimpatizánsok csoportjainak megalakítását és ki kell dolgozni ennek a szervezetnek az alapszabályait. — 268.

[94] Az OK(b)P VIII. kongresszusa 1919. március 18-tól 23-ig ülésezett Moszkvában. A kongresszus új pártprogramot fogadott el. A program megvitatása során a kongresszus visszautasította Buharin antibolsevista nézeteit, s elvetette azt a javaslatát, hogy töröljék a programból a kapitalizmusról, a kisárutermelésről és a középparaszti gazdaságról szóló pontokat. A kongresszus a nemzeti kérdésben is szétzúzta Buharin és Pjatakov antibolsevista nézeteit, akik ellenezték, hogy a nemzetek önrendelkezési jogára vonatkozó pontot bevegyék a programba.

A VIII. kongresszus kijelölte a párt új irányvonalát a középparasztság tekintetében. Ezt az új vonalat Leninnek a falusi munkáról szóló előadói beszéde, s az e kérdésben elfogadott kongresszusi határozatok szabták meg. A kongresszus azt ajánlotta, hogy a középparasztság semlegesítésének politikájáról térjenek át a középparaszttal való tartós szövetség politikájára, biztosítva a proletariátus vezető szerepét ebben a szövetségben.

A kongresszus határozatot fogadott el a párt- és szovjetépítésről, és csapást mért az opportunista Szapronov—Oszinszkij csoportra, amely tagadta a párt vezető szerepét a szovjetek munkájában.

A pártépítés kérdésében a kongresszus határozatot fogadott el a párttagok általános átregisztrálásáról és a párt szociális összetételének megjavításáról. — 284.

[95] Rosa Luxemburgnak a Német Kommunista Párt 1918. december 30. és 1919. január 1. között Berlinben tartott alakuló kongresszusán mondott beszédéről van szó. Rosa Luxemburg támogatta a kongresszus néhány küldöttének a szakszervezetek feloszlatása kérdésében elhangzott hibás felszólalását. Azt a véleményt képviselte, hogy a szakszervezetek feladatait a munkás- és katonaküldöttek tanácsainak, valamint a munkások és alkalmazottak üzemi tanácsainak kell átvenniük. — 286.

[96] A Népbiztosok Tanácsa 1919. március 16-i rendeletével ujjászervezte a fogyasztási szövetkezeteket és „fogyasztási kommunáknak" nevezte el őket. A szövetkezetek ilyen elnevezése miatt a parasztság több helyütt helytelenül értelmezte a rendeletet. Ezt figyelembe véve, az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság 1919. június 30-i határozatával jóváhagyta a rendeletet, de úgy döntött, hogy a „fogyasztási kommuna" elnevezést a lakosság számára megszokottabb „fogyasztási szövetkezet"-re változtatja. — 306.

[97] A *párthetet* az OK(b)P VIII. kongresszusának azon határozata alapján rendezték, amely kimondta, hogy a munkások, valamint a munkás- és parasztifjúság soraiból növelni kell a párt taglétszámát. Elsőként a pétervári szervezet rendezett párthetet 1919. augusztus 10-től 17-ig, majd ezt követően a Moszkva kormányzósági pártszervezet szeptember 20-tól 28-ig és a Moszkva városi pártszervezet október 8-tól 15-ig. A párt Központi Bizottságának plénuma 1919. szeptember 26-án határozatot hozott arról, hogy más városokban, valamint a falvakban és a hadseregben is rendezzenek párthetet. Több mint 200 000 új tagot vettek fel a pártba. — 313.

[98] *A párttagok átregisztrálását* az OK(b)P VIII. kongresszusának határozata alapján 1919 májusától szeptember végéig hajtották végre. Az átregisztrálás voltaképpen az első párttisztítás volt. — 313.

[99] *Az OK(b)P VIII. összoroszországi konferenciája* 1919. december 2—4-én ülésezett Moszkvában.

A konferenciát Lenin nyitotta meg. A második ülésen Lenin beszámolt a Központi Bizottság politikai munkájáról és zárszót mondott a beszámolóhoz. Lenin készítette el a nemzetközi politikával foglalkozó határozati javaslatokat. (Lásd *Lenin* Művei. 30. köt. Szikra 1953. 180—181. old.) A harmadik és a negyedik ülésen Lenin beszédet tartott az ukrajnai szovjethatalomról és zárszót is mondott hozzá. A konferencián az OK(b)P VIII. kongresszusának határozata értelmében elfogadták a párt új szervezeti szabályzatát. — 326.

[100] *M. P. Tomszkij* abban az időben a Szakszervezetek Összoroszországi Központi Tanácsának elnöke volt. — 329.

[101] 1919 december végén tüzelőanyaghiány miatt Moszkvában le kellett állítani a fémfeldolgozó üzemeket, és ezért 34 000 munkás és alkalmazott munka nélkül maradt. Lenin javaslatára a vasmunkások kormányzósági szekciójának és a Közlekedésügyi Népbiztosságnak a képviselőiből bizottságot alakítottak annak kiderítésére, miképpen lehetne 10 000 vasmunkást a közlekedés helyreállítására felhasználni. Amikor ennek feltételeit már kidolgozták, kitűnt, hogy a Közlekedésügyi Népbiztosság különböző okoknál fogva (a munkások egy része az ünnepekre elutazott, villamosközlekedés hiányában lehetetlen volt a munkásokat naponta a vasúti műhelyekhez szállítani stb.) nem tudta felhasználni ezeket a munkásokat. Lenin személyesen ellenőrizte a bizottság munkáját, és fölöttébb elégedetlen volt e kudarc miatt. Hibáztatta a vasmunkások kormányzósági szekcióját, mert nem tudott megbirkózni a feladattal. — 329.

[102] Lenin a Munkás-Paraszt Felügyelet szabályzatára utal, amelyet a VII. szovjetkongresszuson választott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első ülésszaka fogadott el. — 330.

[104] Az OK(b)P IX. kongresszusának napirendjét a „Pravda" 1920. február 11-i, 30. számában tették közzé. — 332.

[105] *Az OK(b)P IX. kongresszusa* 1920. május 29-től április 5-ig Moszkvában ülésezett. Lenin beszámolt a párt Központi Bizottságának politikai tevékenységéről és zárszót mondott a beszámolóhoz; beszédet mondott továbbá a gazdasági építésről, a szövetkezetekről, zárszavával befejezte a kongresszus munkáját és javaslatot tett a Központi Bizottság póttagjainak névsorával kapcsolatban. A IX. kongresszus meghatározta a közlekedés, az élelmezés, a tüzelőanyagellátás és az ipar területén a soron levő gazdasági feladatokat, s leszögezte, hogy a szakszervezeteknek részt kell venniük a gazdasági építésben. Különös figyelmet fordított a kongresszus az egységes gazdasági terv kérdésére; a terv homlokterében az ország egész népgazdaságának villamosítása állt. A kongresszus erélyesen szembeszállt a „demokratikus centralizmus" pártellenes csoportjával (Szapronov, Oszinszkij és mások), amely Rikovval és Tomszkijjal egyetemben ellenezte az egyszemélyi vezetés elvét és a vállalatok vezetőinek személyes felelősségét, s igyekezett aláásni az ipari vezetés alapjait.

A kongresszus befejezése után Lenin küszöbön álló 50 születésnapja alkalmából ünnepséget rendeztek. Az ünnepségen M. I. Kalinyin, J. M. Jaroszlavszkij, F. J. Kon és mások mondottak beszédet Elhatározták, hogy kiadják Lenin összes műveit. — 339.

[105] Lenin 50. születésnapja alkalmából az OK(b)P Moszkvai Bizottsága ünnepi estet rendezett a moszkvai pártmunkások részvételével. — 341.

[106] A „»Baloldaliság« — a kommunizmus gyermekbetegsége" című könyvet Lenin 1920 áprilisában, a kiegészítést pedig május 12-én írta: a könyv június 8—10-én jelent meg oroszul, s ezzel csaknem egyidőben, júliusban német, francia és angol nyelven. Lenin személyesen figyelemmel kísérte a könyv szedésének és nyomásának ütemtervét, hogy a könyv még a Kommunista Internacionálé II. kongresszusa előtt megjelenhessen. A könyvet a II. kongresszus minden küldötte megkapta. 1920 július—november folyamán a könyvet német nyelven Lipcsében, francia nyelven Párizsban, angol nyelven pedig Londonban újra kiadták. — 344.

[107] *Holland „tribunistáknak"* Lenin a Holland Kommunista Párt tagjait nevezi. A „tribunisták" eredetileg a Holland Szociáldemokrata Munkáspárt baloldali csoportját alkották, amely 1907-ben kiadta a „Tribune" („Szószék") c. lapot. 1909-ben a „tribunistákat" kizárták a Szociáldemokrata Munkáspártból, s azok önálló pártot alapítottak (Holland Szociáldemokrata Párt). A „tribunisták" a holland munkásmozgalom balszárnyát alkották, de pártjuk nem volt következetesen forradalmi párt. 1918-ban a „tribunisták" részt vettek a Holland Kommunista Párt megalakításában. — 350.

[108] *Horner* — A. Pannekoek. — 351.

[109] „*Kommunistische Arbeiterzeitung*" („Kommunista Munkásújság") — a „baloldali kommunisták" ama kispolgári, anarchoszindikalista csoportjának a lapja, amely 1919-ben kivált a Német Kommunista Pártból (a spartakisták közül). A lap 1917-től 1929-ig jelent meg. — 351.

[110] A párttagok száma az 1917-es februári forradalomtól 1919 végéig a következőképpen alakult: az OSZD(b)MP VII. (áprilisi) összoroszországi konferenciája idején 1917-ben 80 000 párttag volt; az OSZD(b)MP VI. kongresszusa idején, 1917 július—augusztusban mintegy 240 000; az OK(b)P VII. kongresszusa idején, 1918 márciusában legalább 270 000; az OK(b)P VIII. kongresszusa idején, 1919. márciusában — 313 766. — 355.

[111] Lenin tervezete szolgált alapul „A pártépítés soron levő feladatairól" szóló határozathoz, amelyet az OK(b)P 1920. szeptember 22—25-én ülésező összoroszországi konferenciája fogadott el. (Lásd Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. Szikra 1954. I. rész. 589—596. old.) — 361.

[112] Az Oroszországi Kommunista Ifjúsági Szövetség III. összoroszországi kongresszusa 1920. október 2—10 között ülésezett Moszkvában; a kongresszuson mintegy 600 küldött vett részt. Lenin a kongresszus első ülésén, október 2-án este mondta el beszédét. — 364.

[113] A zamoszkvorecsjei kerület párttagjainak gyűlésén a Moszkva kormányzósági pártkonferencia eredményeit vitatták meg; a kérdés előadója Lenin volt. A vita során a „munkásellenzék" és a „demokratikus centralizmus" csoport képviselői pártellenes módon támadták a Központi Bizottság és a párt irányvonalát; Lenin zárszavában visszautasította ezeket a támadásokat. — 389.

[114] *A VIII. összoroszországi szovjetkongresszus* 1920. december 22—29 között ülésezett Moszkvában.

A kongresszus elfogadta a Lenin által benyújtott villamosítási tervet: a GOELRO (Oroszország Állami Villamosítási Bizottság) tervét, valamint a villamosításról mondott előadói beszéddel kapcsolatban előterjesztett határozati javaslatot, amelyet Lenin szövegezett meg.

Megvitatás végett a kongresszus elé terjesztették a parasztgazdaság talpraállítására és fejlesztésére irányuló törvényjavaslatot, amelyet a Népbiztosok Tanácsa 1920. december 14-én fogadott el. A törvényjavaslat alaptételeit Lenin részvételével vitatták meg 1920. december 22-én a parasztküldöttek tanácskozásán, valamint december 24-én és 27-én a kongresszus OK(b)P frakciójának ülésén. A törvényjavaslatot a kongresszus 1920. december 28-án egyhangúlag elfogadta. A VIII. szovjetkongresszus jóváhagyta az OSZFSZK és az Ukrajnai Szocialista Szovjet Köztársaság szövetségi szerződését. — 392.

[115] A Népbiztosok Tanácsának „Ideiglenes rendelkezése a természetbeni jutalmazásról" 1920. október 23-án jelent meg. — 404.

[116] A VII. szovjetkongresszuson megválasztott Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság első ülésszakán (1920. február 2—7.) határozatilag megbízta a Legfőbb Népgazdasági Tanácsot, hogy a Földművelésügyi Népbiztossággal együtt dolgozza ki a villanytelep-hálózat kiépítésének tervét. 1920. február 21-én a Legfőbb Népgazdasági Tanács elnöksége a Földművelésügyi Népbiztossággal összhangban megalakította Oroszország Állami Villamosítási Bizottságát (GOELRO). A bizottság 1920. március 20-án fogott munkához, és a VIII. szovjetkongresszus megkezdéséig kidolgozta az OSZFSZK villamosításának általános tervét. Az állami villamosítási bizottságot Lenin kezdeményezésére és útmutatásai szerint átalakították. — 411.

[117] *„Szuharevka"* — piac a moszkvai Szuharev téren (ma Kolhoz tér). A „szuharevka" szó a feketézést és batyuzást jelképezte. A VIII. összoroszországi szovjetkongresszus előtt a Moszkvai Szovjet elnöksége 1920. december 13-i rendeletével bezáratta a Szuharev téri piacot. — 412.

[118] 1920. november 14-én Lenin a parasztok meghívására elment Kasino faluba (volokalamszki kerület, jaropoleci járás) a villanytelep felavatására. Az avató ünnepségen Lenin elbeszélgetett a parasztokkal, majd beszédet mondott a villamosítás népgazdasági jelentőségéről. — 413.

[119] „A szakszervezetekről, a jelenlegi helyzetről és Trockij hibáiról" c. beszédében foglalkozott Lenin először a pártaktíva előtt a szakszervezetek szerepével és feladataival kapcsolatban megindult vitával.

A szakszervezeti vitában a trockisták a többi ellenzékivel együtt vereséget szenvedtek. A pártszervezetek Lenin köré tömörültek és a lenini platformhoz csatlakoztak. — 416.

[120] *A II. összoroszországi bányászkongresszus* 1921. január 25—február 1 között ülésezett. A kongresszus megnyitása előtt (január 22—24) a kommunista frakció négy ülést tartott. — 419.

[121] Lenin ezt a brosúrát a szakszervezetekről folytatott pártvitával kapcsolatban írta. A brosúra írását 1921. január 25-én fejezte be, és a brosúrát még aznap nyomdába adta. Január 26-án késő este a kinyomtatott példányok egy részét kiosztották a Központi Bizottság tagjai között, akik vidékre indultak, hogy részt vegyenek a szakszervezetek szerepéről és feladatairól folyó vitában. — 422.

[122] *Cektranisták* — a Cektran (a Közlekedési Munkások Szakszervezetének Központi Bizottsága) tagjai a Cekrant 1920 szeptemberében alakították meg. 1920—1921 telén vezetését a trockisták kaparintották kezükbe, s a szakszervezeti munkában a kényszer és a parancsolgatás módszereit alkalmazták. — 429.

[123] Lenin a villamosításra vonatkozó határozatból idéz részleteket, amelyet a VIII. szovjetkongresszus fogadott el 1920. december 29-én. A hatá-

rozat tervezetét Lenin írta. (Lásd *Lenin* Művei. 31. köt. Szikra 1951. 550. old.) — 437.

[124] Itt és az alábbiakban Lenin az OK(b)P VIII. kongresszusán 1919 márciusában elfogadott pártprogramot idézi. (Lásd Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. I. rész 492. old.) — 440.

[125] Az *OK(b)P X. kongresszusa* 1921. március 8—16 között ülésezett Moszkvában. A kongresszus meghallgatta és megvitatta a Központi Bizottság politikai tevékenységéről szóló beszámolót, az Ellenőrző Bizottság beszámolóját, valamint a következő kérdésekkel foglalkozó előadói beszédeket: a párt soron levő feladatai a nemzeti kérdésben, az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának terményadóval való helyettesítése, a pártegység és az anarcho-szindikalista elhajlás stb.

A kongresszus összegezte a szakszervezeti vita eredményeit, és döntő szótöbbséggel jóváhagyta a lenini platformot. A kongresszus elfogadta a Lenin által javasolt határozatokat „A pártegységről" és „A szindikalista és anarchista elhajlásról pártunkban". A kongresszus leszögezte, hogy az anarcho-szindikalista elhajlás eszméinek propagálása nem egyeztethető össze a kommunista párthoz való tartozással.

A kongresszus határozatot hozott az egész terményfelesleg kötelező beszolgáltatásának terményadóval való helyettesítéséről és az új gazdasági politikára való áttérésről. — 443.

[126] *„Munkásellenzék"* — pártellenes anarcho-szindikalista csoport; vezetői Sljapnyikov, Medvegyev és mások voltak. A csoport 1920 második felében alakult és a párt lenini vonala ellen harcolt. Az OK(b)P X. kongresszusa elítélte a „munkásellenzéket", és leszögezte, hogy az anarcho-szindikalista elhajlás eszméinek propagandája összeegyeztethetetlen a kommunista párthoz való tartozással. — 443.

[127] Lenin az 1921. március 5-én és 6-án Harkovban tartott párton kívüli konferenciára gondol, amely a közellátás kérdéseivel foglalkozott. — 457.

[128] Az OK(b)P X. kongresszusának döntése alapján a pártegységről szóló határozat hetedik pontját akkor nem hozták nyilvánosságra. Az OK(b)P XIII. konferenciája 1924. január 17-én határozatot fogadott el e pont nyilvánosságra hozataláról. — 462.

[129] *„Gyiszkusszionnij Lisztok"* („Vitaújság") — az OK(b)P Központi Bizottságának nem időszaki kiadványa; az OK(b)P 1920 szeptemberében tartott IX. összoroszországi konferenciájának határozata értelmében adták ki. Két száma jelent meg: az első — 1921 januárjában, a második 1921 februárjában, az OK(b)P X. kongresszusa előtt. — 464.

[130] Lenin a pártegységről és a pártban tapasztalható anarcho-szindikalista elhajlásról szóló előadói beszédét a kongresszus utolsó, tizenhato-

dik ülésén mondta el. Az előadói beszéd zárszava után túlnyomó szótöbbséggel elfogadták a Lenin által megfogalmazott és előterjesztett javaslatokat „A pártegységről" és „A szindikalista és anarchista elhajlásról pártunkban". — 470.

[131] Lenin „A szindikalista és anarchista elhajlásról pártunkban" című határozatra utal. — 470.

[132] Lenin arra a harcra gondol, amely a Kommunista Internacionálé II. kongresszusán a Német Kommunista Munkáspártnak nevezett anarchista csoport ellen folyt; a csoport a Német Kommunista Pártból kivált kispolgári, anarcho-szindikalista, „baloldali" elemekből alakult. Később a csoport szektás csoportocskává fajult, amely ellenséges magatartást tanúsított Németország kommunista pártjával és munkásosztályával szemben, s rágalmazó kirohanásokat intézett a Szovjetunió ellen. — 471.

[133] 1921. március 15-én A. A. Joffe, aki abban az időben a Lengyelországgal folytatott béketárgyalások szovjet delegációjának elnökeként Rigában tartózkodott, Leninhez intézett levelében elégedetlenségét fejezte ki amiatt, hogy a párt Központi Bizottsága a politikai és kiváltképpen a diplomáciai munkában szerzett nagy tapasztalatai ellenére gyakran helyezi őt át egyik munkáról a másikra. — 478.

[134] Lenin nyilván az OK(b)P Központi Bizottságának 1920. december 7-i plénumára utal, amely a kommunista hajózási munkások és a Cektran (Közlekedési Munkások Szakszervezetének Központi Bizottsága) kommunista frakciója közötti konfliktus kérdését vitatta meg. Lenin és követői e kérdés megvitatásánál kisebbségben maradtak, s Trockij támogatásával sikerült elfogadtatni Buharin határozati javaslatát. — 478.

[135] Az OK(b)P X. kongresszusán, 1921 március 15-én megválasztott Központi Bizottságáról van szó. — 479.

[136] A pártszervezeteknek szóló körlevél tervezetét Lenin minden bizonnyal 1921 április végén írta, mivel a párton kívüli konferenciák kérdése 1921. április 27-én szerepelt a Központi Bizottság napirendjén; a Központi Bizottságnak ezzel a kérdéssel foglalkozó levele, amelynek Lenin terve szolgált alapul, 1921. május 1-én kelt. — 480.

[137] *„A Munka és Honvédelem Tanácsának utasítása a helyi szovjet intézményeknek. Tervezet"*. — Lenin ezt a tervezetet 1921. május 30-án terjesztette az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság III. ülésszaka elé megvitatás céljából. Az ülésszak elfogadta és jóváhagyás végett az Összoroszországi Központi Végrehajtó Bizottság Elnökségének nyújtotta be a tervezetet. 1921. június 30-án hagyták jóvá. — 482.

[138] *J. H. Lutovinov* — a „munkásellenzék" egyik vezetője. — 485.

[139] A gazdasági szervek munkájának segítésére létesített bizottságról van szó. — 487.

[140] A *párttisztítást* a X. pártkongresszus határozata alapján 1921 második félévében hajtották végre. A párttisztítás eredményeképpen mintegy 170 000 embert zártak ki a pártból, vagyis a párt taglétszámának körülbelül 25 százalékát. — 489.

[141] A Politikai Népművelési Bizottságok II. összoroszországi kongresszusát 1921. október 17—21-én tartották Moszkvában. A kongresszuson 310 küldött vett részt. Lenin előadói beszéde 1921. október 17-én, az esti ülés végén hangzott el. — 492.

[142] *Kormányzósági gazdasági tanácskozások* — a Munka és Honvédelem Tanácsának helyi szervei, amelyeket a kormányzósági szovjetek végrehajtó bizottsága mellett alakítottak a VIII. összoroszországi szovjetkongresszus 1920 decemberében hozott határozata alapján. — 494.

[143] *„Levél a Politikai Iroda tagjainak a párttisztításról és a pártba való felvétel feltételeiről"*. Lenin ezt a levelet azzal kapcsolatban írta, hogy az OK(b)P 1921. december 19—22 között lefolyt XI. összoroszországi konferenciája napirendjére tűzte ezt a kérdést. Lenin betegsége miatt nem jelenhetett meg a konferencián.

A konferencia a párttisztításról előterjesztett jelentés alapján mint alapot elfogadta „A párt megerősítésének kérdéséről, a párttagság felülvizsgálása során szerzett tapasztalatok figyelembevételével kapcsolatban" című határozatot, amelyet az OK(b)P területi bizottságai, központi bizottságai, területi irodái és kormányzósági bizottságai titkárainak értekezlete (1921. december 27—29) dolgozott ki, majd a Központi Bizottság és a XI. pártkongresszus hagyott jóvá. — 498.

[144] *P. A. Zaluckij* — a Központi Felülvizsgáló Bizottság elnöke. *A. A. Szolc* — a Központi Felülvizsgáló Bizottság tagja. — 500.

[145] *J. M. Popovát* (Kaszparovát) visszavették a pártba. — 500.

[146] *M. A. Lomov és B. E. Sztyunkel* a Legfőbb Népgazdasági Tanács fémipari osztálya kollégiumának voltak a tagjai. — 504.

[147] *M. I. Unkszov* — mérnök, a Földművelésügyi Népbiztosság gépesítési osztályát vezette, és elnöke volt a Fowler-ekék gyártására alakított rendkívüli hármas bizottságnak. — 504.

[148] *P. P. Iljin* — a 4. sz. Állami Automobilgyár vezetője, a gyár egykori tulajdonosa. Ez a gyár kapta meg a Fowler-ekékre vonatkozó megrendelés egy részét, de a megrendelést nem teljesítette. — 504.

[149] Az OK(b)P Központi Bizottságának 1921. december 28-i plénuma tűzte napirendre azt a kérdést, hogy mi a szakszervezetek szerepe és mik

a feladataik az új gazdasági politika viszonyai között. A szakszervezetekről szóló határozat tervezetét Lenin írta.

A téziseket 1922. január 12-én a Központi Bizottság Politikai Irodája megvitatta, egyhangúlag elfogadta és változtatás nélkül terjesztette a XI. pártkongresszus elé. Az OK(b)P XI. kongresszusa egyhangúlag elfogadta a téziseket. — 513.

[150] *Oblomovizmus* — tunya, álmodozó cselekvőképtelenség. Az elnevezés alapja Goncsarov: Oblomov c. regénye főhősének jelleme. — 519.

[151] Az V. összoroszországi vasmunkás-kongresszust 1922. március 3—7 között tartották Moszkvában. A kongresszuson 318 küldött vett részt, több mint félmillió szervezett vasmunkás képviseletében. Lenin a kongresszus kommunista frakciójának március 6-i reggeli ülésén mondta el beszédét. — 523.

[152] Majakovszkij „Önagyonülésezők" című verséről van szó. — 523.

[153] *Isztpart* — „Az Októberi Forradalom és az Oroszországi Kommunista Párt történetének anyagát összegyűjtő és tanulmányozó bizottságot" a Népbiztosok Tanácsának 1920. szeptember 21-i határozata értelmében alakították meg a Közoktatásügyi Népbiztosság kebelében. 1928-ban az Isztpartot egyesítették az SZK(b)P Központi Bizottsága mellett működő Lenin Intézettel (ma az SZKP Központi Bizottsága mellett működő Marxizmus—Leninizmus Intézet). — 524.

[154] Lenin a génuai nemzetközi gazdasági és pénzügyi konferenciára céloz, amely 1922. április 10—május 19 között ülésezett a szovjet állam képviselőinek, valamint több kapitalista állam, köztük Anglia, Franciaország, Japán, Olaszország és Belgium képviselőinek részvételével. Az Egyesült Államok hivatalosan nem vett részt a konferencián, de megfigyelőként kiküldte római nagykövetét. — 525.

[155] Az OK(b)P XI. kongresszusát 1922. március 27 és április 2 között Moszkvában tartották. Ez volt az utolsó pártkongresszus, amelyen Lenin részt vett. A kongresszus napirendjén a következő kérdések szerepeltek: 1. a KB politikai beszámolója; 2. a KB szervezeti beszámolója; 3. a Revíziós Bizottság beszámolója; 4. a Központi Ellenőrző Bizottság beszámolója; 5. az OKP Komintern-küldöttségének beszámolója; 6. a szakszervezetek; 7. a Vörös Hadsereg; 8. a pénzügyi politika; 9. a párttisztítás eredményei és a párt sorainak megszilárdítása; korreferátumok: az ifjúság körében végzett munkáról, a sajtóról és a propagandáról; 10. a KB és a KEB megválasztása.

Lenin megnyitotta a kongresszust, beszámolót tartott az OK(b)P Központi Bizottságának politikai tevékenységéről, zárszót mondott beszámolójához és beszédet mondott a kongresszus berekesztése alkalmából.

A kongresszus összegezte az új gazdasági politika első évének eredményeit. — 527.

[156] *Központi Felülvizsgáló Bizottság* — a párttagság felülvizsgálására alakult központi bizottság, amelyet az OK(b)P Központi Bizottsága hozott létre 1921. június 25-én, hogy az OK(b)P X. kongresszusának határozata szellemében irányítsa a párttisztítás végrehajtását. — 531.

[157] Az üzeneten F. E. Dzerzsinszkij következő döntése áll: „Szerintem csökkentésre itt nincs mód. A garázsnak 6 gépkocsija van és mindössze 12 ember dolgozik ott. Bérük a szokásos. A gépek karbantartása jó. A gépeket feleslegesen nem használják." A döntést A. D. Cjurupa és A. I. Rikov is aláírta. — 536.

[158] *Levél a kongresszushoz.* A „Végrendelet" néven ismeretes levelet Lenin 1922. december 23—26 között, a „Kiegészítés az 1922. december 24-i levélhez" címűt pedig 1923. január 4-én diktálta.

Ez a levél, éppúgy, mint az utána közölt „Az Állami Tervbizottságnak törvényhozó funkciókkal való felruházásáról" és „A nemzetiségek, illetve az »autonomizálás« kérdéséhez" című levelek Lenin utolsó, programadó jelentőségű írásaihoz csatlakoznak, nevezetesen a „Naplójegyzetek", „A szövetkezetekről", „Forradalmunkról (N. Szuhamov feljegyzéseivel kapcsolatban)", „Hogyan szervezzük át a Munkás-Paraszt Felügyeletet (Javaslat a XII. pártkongresszusnak)", „Inkább kevesebbet, de jobban" c. írásokhoz, amelyeket 1923 január—február folyamán mondott tollba, s amelyek ugyanakkor megjelentek a „Pravdá"-ban.

Lenin szükségesnek tartotta, hogy ezt a levelet a következő pártkongresszus tudomására hozzák. Lenin kívánságának megfelelően a levelet felolvasták az 1924. május 23—31 között tartott XIII. pártkongresszus küldöttei előtt. A XIII. pártkongresszus akkor egyhangúlag olyan határozatot hozott, hogy a levelet nem hozza nyilvánosságra, mivel Lenin azt a kongresszushoz intézte és nem a sajtóban való közlésre szánta.

Az SZKP Központi Bizottságának határozata értelmében a levelek 1956-ban megjelentek a „Kommunyiszt" 9. számában, majd külön brosúra alakjában, és bekerültek Lenin műveibe (36. köt.). — 537.

[159] Pjotr Sztruve 1922-ben Prágában megjelenő „Russzkaja Miszl" „(Orosz Gondolat") c. fehérgárdista folyóiratának politikai szemleírója nem Sz. F. Oldenburg volt, ahogy a levélben szerepel, hanem Sz. Sz. Oldenburg. *Sz. F. Oldenburg* — neves orosz orientalista, 1922-ben a Tudományos Akadémia örökös főtitkára volt. — 538.

[160] Zinovjevnek és Kamenyevnek a párt Központi Bizottsága 1917. október 10-i (23-i) és 16-i (29-i) ülésén tanúsított kapituláns magatartásáról van szó, amikor Leninnek a fegyveres felkelés azonnali előkészítésére vonatkozó határozati javaslata ellen szólaltak fel és szavaztak. Miután a Központi Bizottság mindkét ülésén kudarcot szenvedtek, október 18-án a mensevikek „Novaja Zsizny" („Új élet") c. lapjában bejelentették, hogy a bol-

sevikok felkelést készítenek elő, és hogy ők a felkelést kalandnak tartják. Ezzel elárulták Rodzjankónak és Kerenszkijnek a legnagyobb párttitkot, a Központi Bizottságnak azt a határozatát, hogy a közeljövőben felkelést szervez. Lenin még aznap „Levél a bolsevik párt tagjaihoz" c. írásában elítélte ezt az eljárást, s hallatlan sztrájktörésnek nevezte (Lásd *Lenin* Művei. 26. köt. Szikra 1952. 213—216. old.) — 539.

[161] A *„Hogyan szervezzük át a Munkás-Paraszt Felügyeletet"* és folytatását, az „Inkább kevesebbet, de jobban" c. cikket Lenin a XII. pártkongresszusra írta.

Az OK(b)P XII. kongresszusa, amely 1923. április 17—25 között ülésezett, határozataiban figyelembe vette a Lenin utolsó cikkeiben és leveleiben foglalt összes útmutatásokat. A kongresszus külön határozatot hozott „A Munkás-Paraszt Felügyelet és a Központi Ellenőrző Bizottság feladatairól", valamint a Központi Ellenőrző Bizottság és a Munkás-Paraszt Felügyelet Népbiztossága szervei munkájának egyesítéséről. (Lásd Az SZKP kongresszusainak, konferenciáinak és központi bizottsági plénumainak határozatai. I rész, Szikra 1954. 643.—838 old.) — 545

TÁRGYMUTATÓ

A

Alapszervezetek — a párt alapja — 52, 100—101, 182—183, 212—213, 269, 322.

Állami és társadalmi szervezetek pártvezetése — 129, 195, 203, 222—223, 243, 308—309, 340, 393, 402—403, 405—406, 417, 545—550, 551—555.

— a szovjetek vezetése — 194—195, 233, 243, 248—249, 251—252, 259—260, 261—262, 281—282, 288, 356—398, 393, 480—481, 531—533.

— a szakszervezetek vezetése — 30—31, 32—33, 36, 99—101, 195, 203, 209, 222—223, 227, 268—269, 286, 326—327, 354—355, 358—359, 395—398, 416—418, 419—421, 426—430, 466—468, 473, 513—517.

— a Komszomol vezetése — 268—269, 364—365, 371—372, 375.

— a dolgozók párton kívüli tömegszervezeteinek vezetése — 129—130, 221—223.

B

Bírálat és önbírálat — 78—79, 81—82, 86, 118, 150—151, 165, 170—171, 180, 188—189, 210, 224, 236—237, 238, 255—257, 265—266, 272—273, 289, 324—325, 343, 362, 390—391, 441—442, 445—448, 450—451, 453—454, 455—456, 460, 463—465, 481, 485, 504.

Bürokratizmus, huzavona, megvesztegethetőség, s az ellene vívott harc — 261, 263, 275—276, 318, 329, 389—390, 437—439, 443—444, 455—461, 464—465, 492—497, 502—504, 509, 518—520, 521—522, 523—525, 559.

C

Centralizmus — 51, 56—57, 68, 73, 76, 88, 115—116, 159—160, 164—166, 215—216, 344—347, 352—353. Lásd még: Demokratikus centralizmus.

D

Demokratikus centralizmus — 19—22, 47—52, 57—58, 63, 68, 69, 157—160, 172, 182, 184, 186, 188, 192, 196, 259, 476—477.

— a párt szervezeti felépítésének vezérelve — 46, 50—51, 158—160, 182—183, 186, 188, 192, 196—197, 215—216.

— a vezető pártszervek választhatósága — 45, 69, 126, 143—144, 145, 157—158, 169—170, 172—173, 182—183, 192, 196, 212—213, 387—388.

— a pártszervek időszakonkénti beszámolási kötelezettsége — 56—57, 59, 68, 142, 147.

— a kisebbség köteles alávetni magát a többségnek — 63, 73—74, 80—82, 139, 157, 225—227, 233—235, 236—237.

— a felsőbb szervek határozatai kötelező érvényűek az alsókra nézve — 82, 147, 157, 192, 236—237.

Dolgozók panaszainak intézése — 277, 362, 460, 509.

E

Ellenőrzés, a végrehajtás ellenőrzése — 72 117—118, 243—249, 256—257, 261, 272—273, 274—276, 284—285, 323—325, 330—331, 337, 362, 363, 390, 460, 483, 504, 509, 518—520, 521—522, 526, 532—533, 541—542, 543—544, 545—550, 553, 556—557.

Erkölcs, kommunista erkölcs — 121, 205, 238, 263, 281, 291, 372—377, 419, 540.

— kommunisták vezető szerepe a munkában — 206, 281, 323, 372, 375.

— pártos elvhűség — 84, 205, 232, 238, 263, 292, 485.

— igazságosság és becsületesség — 119—120, 263, 372—375.

— magatartás a mindennapi életben — 291, 372—375.

— szerénység — 264, 291, 312, 341, 441—442, 536.

F

Folytonosság a pártmunkában — 23, 41, 46, 47, 113, 169, 203.

Frakciók és frakciózás — 185, 225—235, 347—348, 382, 454—455, 462—465.

G

Gondoskodás az emberekről — 265—266, 267, 416—418, 515, 530.

H

Helyi pártszervek — 49—50, 55, 59, 68, 147—149, 196—197, 213, 215, 221, 322.

Helyi pártszervezetek autonómiája — 22, 63, 66—67, 115—116, 126, 184, 199

K

Kollektív vezetés a partban — 23, 51, 79, 118, 125—127, 146, 192, 274—275, 280—283, 310—311, 321—325, 339—340, 355—356, 478—479, 488, 531—532, 538—542, 543—544 Lásd még· Legfelsőbb pártszervek; Helyi pártszervek

Kommunista gog es az ellene vivott harc — 439—442, 495

Kommunista nevelés — 34, 49—52, 53—54, 78—79, 152—153, 179—180, 239—241, 242—247, 253, 256—257, 271—273, 294, 297—298, 304—307, 318, 322—323, 324, 335, 338, 357, 359—360, 365, 381, 384, 398—399, 400—401

Kommunista part, elcsapat-szerepe — 26, 28—29, 40—41, 43, 70—71, 96—99, 114, 117—118, 130—131, 151, 170—171, 202—204, 251, 279, 285—287, 304, 317—318, 326—327, 332—336, 343, 345, 352—353, 355, 357, 359, 416—417, 428—429, 452—453, 467, 469

Kommunista part szerepenek es jelentoségének növekedése — 222, 251—253, 257, 259, 278—279, 285—287. 303, 317—318, 327, 332—336, 343, 345, 353, 355—356, 357, 358—360

L

Legfelsőbb pártszervek — 16, 45—47, 57—58, 63—64, 68, 73, 106—107, 116—117, 125, 138—141, 147—149, 158, 229—230, 332, 334, 336, 339—340, 343, 355—356, 427—428, 429, 445, 473, 537—544, 545—550.

O

Opportunizmus és az ellene vívott harc — 31—32, 84, 92, 105—107, 350—351, 353, 466, 469, 470—471, 490—491. Lásd még. A párt sorainak egysége és összeforrottsága; Revizionizmus, dogmatizmus, szektásság, s az ellenuk vívott harc

P

Pártdemokrácia — 48—49, 81, 169—170, 172, 177—178, 182—183, 192, 361—362, 454—455, 483—484.

— lényege és jelentosége — 48—49, 182—183, 192, 473.

— a párttagok és pártszervezetek aktivitása, ontevékenysége es kezdeményezése — 80—81, 125, 128—129, 173—174, 193, 253—255, 285, 298, 300, 303, 305—306, 362, 465

— a part politikájának és gyakorlati tevekenységének szabad és konstruktív megvitatása a pártban — 80, 125, 185—186, 225, 362, 446—448, 457—458, 469, 475. Lásd még: Demokratikus centralizmus; Kollektív vezetes a pártban.

Párt elnevezése és meghatározása — 70, 77, 94, 96, 102—103, 118, 150, 170, 179—180, 203, 204, 215—220, 231, 251, 343, 345, 349, 352—353, 355—356, 421, 428, 531.

Pártfegyelem — 16, 23, 52—53, 55—56, 76, 115—116, 119—123, 143, 156—158, 164—166, 170, 188—189, 198—199, 211, 225—227, 250, 264, 270, 294, 296—298, 323—324, 344—347, 351—353, 356, 370, 396, 421, 453—455, 460—461, 462—465, 470, 474, 527—528

Pártkáderek — 16—17, 78—79, 129, 175, 284, 288, 298—299, 540—544.

— a káderek kiválasztásának elvei — 51, 56, 78, 118, 128—129, 202, 212—213, 248—249, 257—259, 268, 282—283, 284, 287, 304, 314, 319—320, 330—331, 334—335, 337—338, 426, 429, 434—436, 440, 458—460, 472—473, 482—483, 487—488, 511—512, 513, 521—522, 524, 529, 531.

— a káderek elosztása — 51, 59, 78, 128—129, 268—269, 284, 286, 318—319, 323, 339—340, 383—384, 429, 433, 478—479, 529.

— a káderek nevelése — 52, 59, 78, 128—129, 279—283, 291, 304, 318, 323, 330—331, 333, 337—338, 384, 386, 410—411, 425—427, 432, 487—488, 507, 513—514, 521, 558—559

— a káderekről való gondoskodás — 79, 288, 304, 440, 441—442, 479.

— az államapparátus kádereivel szemben támasztott követelmények — 78, 175, 192—193, 438, 530—533, 546, 551—555, 558, 561—563.

Pártkongresszusok — 62, 82, 116, 117, 120—121, 124—127, 139, 147, 157—159, 169, 172, 176—177, 181—183, 184—186, 198—199, 200, 221, 222, 229, 233—235, 333, 334, 336, 343, 355, 446—447, 453—455, 470—475, 476—477, 525, 537, 545—547. Lásd még: Legfelsőbb pártszervek.

Párt, Központi Bizottsága — 58, 60, 62—63, 68, 106—107, 116—117, 135—137, 162, 182—183, 198—199, 213, 229, 233—235, 287, 340, 355—356, 427, 429, 445—447, 449—450, 460, 464—465, 476—479, 481, 531—532, 537—544, 545—550.

Pártmunka stílusa — 161—163, 205, 231—232, 234, 245—247, 256, 260, 261—262, 263, 264, 265—266, 270, 274—276, 277, 281—283, 291, 292, 304, 310—311, 321—325, 329, 341, 379—383, 434—436, 484, 485—486, 487—488, 495—497, 502—504, 506—508, 509, 511, 513—517, 518—520, 521—522, 523, 525—526, 527, 529, 531—533, 534—535, 536, 548—550, 551—556, 558—563.

Pártmunka tapasztalatai, azok tanulmányozása és felhasználása — 126—127, 129, 147—149, 174, 176, 190—191, 254—262, 272, 282—283, 285, 287—290, 300, 323—325, 334—336, 337,

338, 343, 344—360, 399, 408—409, 422—427, 431—436, 438, 441—442, 446—468, 484, 505, 524, 534—535.

Pártprogram, szerepe és jelentősége a párt életében és tevékenységében — 25—26, 75—76, 117—118, 170, 179—180, 200—201, 203, 233, 246—247, 284—286, 302, 318, 335, 411—412, 432, 457, 468, 472—475.

Pártsajtó — 23—24, 87—88, 179—180, 256, 271—273, 304—305, 324, 353—354, 362, 446, 473—475, 534—535.

Párt, sorainak egysége és összeforrottsága — 65—66, 69, 74, 75—77, 80—82, 91, 115—118, 120, 155—156, 159—160, 176—177, 181, 184—186, 188, 196—197, 205, 206—208, 211, 219—220, 232, 233—235, 250, 287, 344, 387—388, 421, 445—477, 538—540, 549.

Pártszervezetek szervező és ideológiai munkájának egysége — 117—118, 129, 177—178, 179—180, 246—247, 368, 370—372, 376—379, 385—386, 399—405, 410—411.

Párttagok kötelességei és jogai — 22—23, 55, 56, 63, 71—72, 81, 124, 165, 192—193, 206, 323, 419—420.

Párttagság — 16, 46, 62, 69, 70, 72, 85, 90, 94—101, 110—111, 146, 158—159, 215, 217, 313, 498—499, 500—501.

— a párttag címe és annak jelentősége — 62, 69, 72, 111, 206—208, 313, 315, 326—327.

— a program és a szervezeti szabályzat elismerése — 62, 87—88.

— a pártszervezet tevékenységében való aktív részvétel — 62, 71—72, 85, 89—90, 94—96, 146.

— a párt anyagi támogatása — 90, 268.

— a pártba való felvétel — 268—269, 307, 314—315, 316—318, 327, 498—499.

— a párt összetétele, növekedésének szabályozása, kiválogatás a pártba való felvételnél — 71, 94, 96—97, 109, 142, 170, 171, 173, 201, 202, 212, 218—220, 268, 313, 316—318, 327—328, 332, 355—356, 498—499.

— a párt sorainak tisztasága — 71, 85, 179—180, 211, 227, 230—232, 269, 307, 326, 382, 428, 448—449, 454—456, 464—465, 469, 476, 489, 491.

— a tagjelöltek — 307, 498—499.

Párt, tevékenységének formái és módszerei — 16—17, 26—27, 56, 77, 130—131, 168—169, 173—176, 209—210, 212—214, 239—241, 246—249, 251—253, 256—257, 260—262, 287—289, 318—319, 334—336, 346—348, 393, 405—406.

Párttisztítás — 201—202, 307, 313, 327—328, 428, 489—491, 493, 498—499, 500—501, 525.

Párt tömegkapcsolatai — 33, 70—71, 77, 80—81, 96, 143, 151—153, 163, 171, 175, 203, 209—210, 218—219, 224, 234—235, 241—243, 257—259, 261, 268—269,

280, 288, 297—300, 321, 327—328, 332—333, 338, 344—346, 350—351, 357—360, 393—403, 455, 480—481, 483, 487—488, 489—491, 496—497, 515—517, 527—531, 546, 548—549

Partvezetok — 26, 38, 39, 78, 118, 131—132, 211, 278—283, 286, 318—320, 349—351, 353—360, 538—540

— a part vezeto funkcionariusainak szerepe es tekintelye — 46, 78, 211, 350, 437—438, 507

— a partvezetők viszonya a tomegekhez — 40—41, 46, 78—79, 131—132, 211, 332—333, 348—350, 357, 434—436, 441, 505—508, 509—510, 511—512, 513—517 518—522, 523—526, 527—530

— harc a szemelyi kultusz ellen es intezkedesek annak elharítasara — 51, 132, 167, 441—442, 478, 528—529, 538—541

Part vezeto szerepe a szocializmus es a kommunizmus epitéseben — 222, 251—253, 257—259, 278—280, 285—287, 419—421, 428—430, 452—453, 466—469,

R

Revizionizmus, dogmatizmus, szektásság, s az ellenuk vivott harc — 32, 39, 195, 366, 369

Sz

Szervezeti szabalyzat — a partelet alaptorvenye — 45—46, 62—64, 74, 116—117, 138—141, 155 157, 158, 180, 196—197, 199, 216—218, 232

— a szervezeti szabalyzat szerepe es jelentosege — 87—90

— a szervezeti szabalyzat kidolgozasa — 59—61, 69—74, 91—94, 142, 157—159

— a szervezeti szabalyzat modositasa — 117—118, 146—147, 217—218

— a szervezeti szabalyzatban tamasztott kovetelmenyek teljesitese — 71—72, 124—125, 155, 164—165, 231—232

T

Tajekoztatas a partban — 61, 76—77, 126, 135—137, 270, 290, 330—331, 363

Tarsadalmi elv a partmunkaban — 125, 195, 240, 242, 244—245, 247—248, 255, 259—261, 288, 306, 326, 336 338, 379—380, 487—488, 513—515, 541—542

V

Valasztott vezeto partszervek osszetetelenek megujitasa — 118, 148, 184, 192, 479, 541

TARTALOM

ELŐSZÓ ..... 5—14

1897

AZ OROSZ SZOCIÁLDEMOKRATÁK FELADATAI ..... 15—18

A „Harci Szövetség" a pétervári munkásokhoz és szocialistákhoz 15

1899

LEGKÖZELEBBI FELADATUNK ..... 19—24

1900

MOZGALMUNK LEGFONTOSABB FELADATAI (Részlet) .... 25—27

1902

MI A TEENDŐ? ..... 28—43

Az ökonomisták kontárkodásai és a forradalmárok szervezete 28

LEVÉL EGY ELVTÁRSHOZ SZERVEZETI FELADATAINKRÓL 44—61

1903

AZ OSZDMP SZERVEZETI SZABÁLYZATÁNAK TERVEZETE 62—64

AZ OSZDMP II. KONGRESSZUSA ..... 65—74

Beszéd a Bund helyéről az OSZDMP-ben 65

Előadói beszéd a párt szervezeti szabályzatáról 68

Második beszéd a párt szervezeti szabályzatának megvitatása során 69
A párt szervezeti szabályzatának megvitatása során elhangzott hozzászólások 73
LEVÉL AZ „ISZKRA" SZERKESZTŐSÉGÉHEZ ..... 75—79

1904

AZ OSZDMP TANÁCSA ..... 80—82
Határozati javaslat a pártbéke helyreállítását célzó intézkedésekről 80
EGY LÉPÉS ELŐRE, KÉT LÉPÉS HÁTRA ..... 83—113
Előszó 83
A párt szervezeti szabályzata. Martov elvtárs tervezete 87
A szervezeti szabályzat első pontja 91
A PÁRTHOZ ..... 114—118
NYILATKOZAT ÉS DOKUMENTUMOK A KÖZPONTI SZERVEKNEK A PÁRTTAL VALÓ SZAKÍTÁSÁRÓL ... 119—123

1905

A III. PÁRTKONGRESSZUS ÖSSZEHÍVÁSÁRÓL ..... 124—127
ÚJ FELADATOK ÉS ÚJ ERŐK (Részlet) ..... 128—132
O. I. VINOGRADOVÁNAK ..... 133—134
AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ..... 135—137
AZ OSZDMP III. KONGRESSZUSA ..... 138—145
Beszéd a kongresszus törvényességéről 138
Beszéd a párt szervezeti szabályzatának megvitatásakor 140
Beszéd a párt szervezeti szabályzata 9. pontjának megfogalmazásáról 142
Határozati javaslat a munkásoknak és az értelmiségieknek a szociáldemokrata szervezeteken belüli viszonyáról 143
Javaslat a Központi Bizottság megválasztásának rendjére vonatkozólag 145
A III. KONGRESSZUS ..... 146—149
A POLITIKA ÉS A PEDAGÓGIA ÖSSZEKEVERÉSÉRŐL .... 150—153
A „MUNKÁSOK A PÁRTSZAKADÁSRÓL" CÍMŰ BROSÚRA ELŐSZAVA ..... 154—160

A. V. LUNACSARSZKIJNAK ..... 161—163
P. N. LEPESINSZKIJNEK ..... 164—166
P. N. LEPESINSZKIJNEK 167
A PÁRT ÚJJÁSZERVEZÉSÉRŐL ..... 168—178
A PÁRT SZERVEZETE ÉS A PÁRTOS IRODALOM (Részlet) . 179—180

1906

TAKTIKAI PLATFORM AZ OSZDMP EGYESÍTŐ KONGRESSZUSA SZÁMÁRA ..... 181—183
Viszonyunk a nemzetiségi szociáldemokrata pártokhoz 181
A párt szervezetének alapjai 182
BESZÁMOLÓ AZ OSZDMP EGYESÍTŐ KONGRESSZUSÁRÓL 184—186
A kongresszus mérlege 184
A BÍRÁLAT SZABADSÁGA ÉS AZ AKCIÓEGYSÉG .... 187—189
ELŐSZÓ K. KAUTSKY „AZ OROSZORSZÁGI FORRADALOM HAJTÓERŐI ÉS TÁVLATAI" CÍMŰ BROSÚRÁJÁNAK OROSZ FORDÍTÁSÁHOZ (Részlet) ..... 190—191

1907

A SZOCIÁLDEMOKRÁCIA ÉS A DUMA-VÁLASZTÁSOK .... 192—193
A szociáldemokrata konferencia összehívásának körülményei és a konferencia összetétele (Részlet) 192
HATÁROZATTERVEZETEK AZ OSZDMP V. KONGRESSZUSÁRA ..... 194—195
A párton kívüli munkásszervezetekről a proletariátus soraiban jelentkező anarcho-szindikalista áramlattal kapcsolatban 194
ÚJJÁSZERVEZÉS ÉS A SZAKADÁS MEGSZÜNTETÉSE PÉTERVÁROTT (Részlet) ..... 196—197
PLEHANOV CIKKÉRŐL ..... 198—199

1909

KI AZ ÚTRA (Részlet) ..... 200—204
„A SORON LEVŐ KÉRDÉSEKHEZ" CÍMŰ CIKKRŐL (Részlet) 205

1911

AZ OSZDMP II. PÁRIZSI CSOPORTJÁNAK HATÁROZATA A PÁRT HELYZETÉRŐL (Részlet) ..... 206—208

1912

AZ OSZDMP VI. („PRÁGAI") ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA ..... 209—210

A konferencia határozatai a pártmunka jellegéről és szervezeti formáiról 209

AZ OLASZ SZOCIALISTÁK KONGRESSZUSA (Részlet) 211

1913

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK KRAKKÓI TANÁCSKOZÁSA PÁRTMUNKÁSOKKAL. KÖZLEMÉNY ÉS HATÁROZATOK (Részlet) ..... 212—214

Az illegális szervezet építése 212

HOGYAN ÜTI AGYON VERA ZASZULICS A LIKVIDÁTORSÁGOT (Részlet) ..... 215—220

AZ OSZDMP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK A PÁRTFUNKCIONÁRIUSOKKAL TARTOTT 1913. ÉVI NYÁRI TANÁCSKOZÁSÁN HOZOTT HATÁROZATOK ..... 221—223

Határozat a szervezeti kérdésről és a pártkongresszusról .. 221

A legális egyesületekben folyó munkáról 222

1917

KÉT FOGYATÉKOSSÁG 224

LEVÉL A BOLSEVIK PÁRT TAGJAIHOZ (Részlet) ..... 225—227

LEVÉL AZ OSZD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁHOZ ..... 228—232

AZ OSZD(b)MP KÖZPONTI BIZOTTSÁGA TÖBBSÉGÉNEK ULTIMÁTUMA A KISEBBSÉGHEZ ..... 233—235

AZ OROSZORSZÁGI SZOCIÁLDEMOKRATA (BOLSEVIK) MUNKÁSPÁRT KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁTÓL ..... 236—237

AZ ALAPTALAN VÁDASKODÁSÉRT VALÓ FELELŐSSÉGREVONÁSRÓL 238

HOGYAN SZERVEZZÜK MEG A VERSENYT? ..... 239—249

1918

Az OK(b)P VII. KONGRESSZUSA
Határozati javaslat a „baloldali kommunisták" nyilatkozatával kapcsolatban, melyben megtagadják a Központi Bizottságba való belépést ... 250

A SZOVJETHATALOM SORON LEVŐ FELADATAI ... 251—262
Az Oroszországi Szovjet Köztársaság nemzetközi helyzete és a szocialista forradalom alapvető feladatai (Részlet) 251
A munka termelékenységének emelése ... 252
A verseny megszervezése ... 255
A szovjet szervezet fejlesztése ... 259

AZ OKP KÖZPONTI BIZOTTSÁGÁNAK ... 263

V. D. BONCS—BRUJEVICSNEK ... 264

A. A. JOFFÉNAK ... 265—266

ÜZENET A. D. CJURUPÁNAK ... 267

BESZÉDEK A MOSZKVAI PÁRTBIZOTTSÁG ÜLÉSÉN A SZIMPATIZÁNSOK CSOPORTJAINAK MEGSZERVEZÉSÉRŐL ... 268—269

AZ 1. HADSEREG POLITIKAI BIZTOSÁNAK ... 270

ÚJSÁGAINK JELLEGÉRŐL ... 271—273

A SZOVJET INTÉZMÉNYEK IGAZGATÁSÁRA VONATKOZÓ SZABÁLYOK TERVEZETE (Részlet) ... 274—276

1919

A NÉPBIZTOSOK TANÁCSA ÜGYVITELI OSZTÁLYA VEZETŐJÉNEK ... 277

EMLÉKBESZÉD J. M. SZVERDLOVRÓL AZ ÖSSZOROSZORSZÁGI KÖZPONTI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁG RENDKÍVÜLI ÜLÉSÉN ... 278—283

AZ OROSZORSZÁGI KOMMUNISTA (BOLSEVIK) PÁRT VIII. KONGRESSZUSA ... 284—290
A Központi Bizottság beszámolója (Részlet) ... 284

ÜZENET A. J. BADAJEVNEK ... 291

TÁVIRAT A NOVGOROD KORMÁNYZÓSÁGI VÉGREHAJTÓ BIZOTTSÁGNAK ... 292

O.K.I.E. KÖNYVTÁR

A NAGY KEZDEMÉNYEZÉS (Részlet) ..... 293—309

MIND EGY SZÁLIG HARCRA GYENYIKIN ELLEN! ..... 310—311

A jelen pillanat legfőbb feladata 310

A MOSZKVAI SZOVJET ÉLELMEZÉSI OSZTÁLYA MEZŐGAZDASÁGI ALOSZTÁLYÁNAK 312

A MUNKÁSÁLLAM ÉS A PÁRTHÉT ..... 313—315

A MOSZKVAI PÁRTHÉT EREDMÉNYEI ÉS FELADATAINK 316—320

HARCRA A FŰTŐANYAGVÁLSÁG ELLEN! ..... 321—325

AZ OK(b)P VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJA .. 326—328

A Központi Bizottság politikai beszámolója (Részlet) 326

1920

M. TOMSZKIJNAK 329

BESZÉD A BLAGUSE-LEFORT KERÜLET PÁRTON KÍVÜLI KONFERENCIÁJÁN (Részlet) ..... 330—331

LEVÉL AZ OKP SZERVEZETEIHEZ A PÁRTKONGRESSZUS ELŐKÉSZÍTÉSÉRŐL ..... 332—336

BESZÉD A MUNKÁS- ÉS VÖRÖSKATONA-KÜLDÖTTEK MOSZKVAI SZOVJETJÉNEK ÜLÉSÉN (Részlet) ..... 337—338

AZ OK(b)P IX. KONGRESSZUSA ..... 339—340

A Központi Bizottság beszámolója (Részlet) 339

BESZÉD AZ OK(b)P MOSZKVAI BIZOTTSÁGA ÁLTAL V. I. LENIN 50. SZÜLETÉSNAPJA TISZTELETÉRE RENDEZETT GYŰLÉSEN ..... 341—343

„BALOLDALISÁG" — A KOMMUNIZMUS GYERMEKBETEGSÉGE ..... 344—360

II. A bolsevikok sikerének egyik alapvető feltétele 344

V. A „baloldali" kommunizmus Németországban. Vezérek — párt — osztály — tömeg 347

VI. Kell-e dolgozniuk a forradalmároknak a reakciós szakszervezetekben? 354

HATÁROZATTERVEZET A PÁRTÉPÍTÉS SÓRON LEVŐ FELADATAIRÓL ..... 361—362

A VLAGYIMIR KORMÁNYZÓSÁGI BIZOTTSÁGNAK 363
AZ IFJÚSÁGI SZÖVETSÉGEK FELADATAI ..... 364—381
AZ OK(b)P KÖZPONTI BIZOTTSÁGA POLITIKAI IRODÁJÁNAK HÁTÁROZATTERVEZETE 382
BESZÉD A KORMÁNYZÓSÁGI ÉS KERÜLETI NÉPMŰVELÉSI OSZTÁLYOK MELLETT MŰKÖDŐ POLITIKAI FELVILÁGOSÍTÁSI BIZOTTSÁGOK ÖSSZOROSZORSZÁGI KONFERENCIÁJÁN (Részlet) ..... 383—386
BESZÉD AZ OK(b)P MOSZKVA KORMÁNYZÓSÁGI KONFERENCIÁJÁN A MOSZKVAI BIZOTTSÁG VÁLASZTÁSÁVAL KAPCSOLATBAN ..... 387—388
ELŐADÁS A ZAMOSZKVORECSJEI KOMMUNISTÁK GYŰLÉSÉN ..... 389—391
Zárszó 390
A VIII. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS 392
Beszámoló a Népbiztosok Tanácsának tevékenységéről (Részlet) 392—415
A SZAKSZERVEZETEKRŐL, A JELENLEGI HELYZETRŐL ÉS TROCKIJ HIBÁIRÓL (Részlet) ..... 416—418

1921

A II. ÖSSZOROSZORSZÁGI BÁNYÁSZKONGRESSZUS ..... 419—421
Előadói beszéd a szakszervezetek szerepéről és feladatairól a kongresszus kommunista frakciójának ülésén (Részlet) .. 419
MÉG EGYSZER A SZAKSZERVEZETEKRŐL, A JELENLEGI HELYZETRŐL, TROCKIJ ÉS BUHARIN HIBÁIRÓL .... 422—430
Politika és gazdaság. Dialektika és eklekticizmus (Részlet) 422
Dialektika és eklekticizmus. „Iskola" és „apparátus" 426
A KÖZOKTATÁSÜGYI NÉPBIZTOSSÁG MUNKÁJÁRÓL (Részlet) ..... 431—436
AZ EGYSÉGES GAZDASÁGI TERVRŐL (Részlet) ..... 437—442
AZ OK(b)P X. KONGRESSZUSA ..... 443—477
Beszámoló az OK(b)P Központi Bizottságának politikai tevékenységéről (Részlet) 443

Zárszó az OK(b)P Központi Bizottságának beszámolójához .. 445
Az Oroszországi Kommunista Párt X. kongresszusának határozati javaslata a pártegységről 462
Az Oroszországi Kommunista Párt X. kongresszusának határozati javaslata a szindikalista és anarchista elhajlásról pártunkban 466
Előadói beszéd a pártegységről és az anarcho-szindikalista elhajlásról (Részlet) 470
Zárszó a pártegységről és az anarcho-szindikalista elhajlásról mondott előadói beszédhez (Részlet) 476
A. A. JOFFÉNAK ..... 478—479
LEVÉLTERVEZET A PÁRTON KÍVÜLI MUNKÁSOKHOZ VALÓ VISZONYRÓL ..... 480—481
A MUNKA ÉS HONVÉDELEM TANÁCSÁNAK UTASÍTÁSA A HELYI SZOVJET INTÉZMÉNYEKNEK ..... 482—484
J. H. LUTOVINOVNAK (Részlet) ..... 485—486
A. A. KOROSZTYELEVNEK ..... 487—488
A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL ..... 489—491
AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA ÉS A POLITIKAI NÉPMŰVELÉSI BIZOTTSÁGOK FELADATAI ..... 492—497
A legnagyobb csoda 492
A politikai népművelési bizottságok tagjainak feladatai 493
A három fő ellenség 495
A katonai és a kulturális feladatok közti különbség 496
LEVÉL A POLITIKAI IRODA TAGJAINAK A PÁRTTISZTÍTÁSRÓL ÉS A PÁRTBA VALÓ FELVÉTEL FELTÉTELEIRŐL ..... 498—499
P. A. ZALUCKIJNAK ÉS A. A. SZOLCNAK ..... 500—501
P. A. BOGDANOVNAK ..... 502—504
A IX. ÖSSZOROSZORSZÁGI SZOVJETKONGRESSZUS ..... 505—508
A köztársaság bel- és külpolitikájáról (Részlet) 505
A KÖZPONTI SZOVJET INTÉZMÉNYEK VEZETŐIHEZ .... 509—510
J. M. JAROSZLAVSZKIJNAK ..... 511—512

1922

A SZAKSZERVEZETEK SZEREPE ÉS FELADATAI AZ ÚJ GAZDASÁGI POLITIKA VISZONYAI KÖZÖTT ..... 513—517
A szakszervezetek szerepe és részvétele a proletárállam gazdasági és állami szerveiben 513
A tömegekkel való kapcsolat mint minden szakszervezeti munka fő feltétele 515
Ellentmondások a szakszervezetek helyzetében a proletárdiktatúra idején 516
A. D. CJURUPÁNAK ..... 518—522
A Népbiztosok Tanácsának és a Munka és Honvédelem Tanácsának új munkarendjéről 518
Utasítástervezet a Munka és Honvédelem Tanácsának és a Népbiztosok Tanácsának, valamint a Népbiztosok Kistanácsának munkájára vonatkozólag 521
A SZOVJET KÖZTÁRSASÁG NEMZETKÖZI ÉS BELSŐ HELYZETÉRŐL (Részlet) ..... 523—526
AZ OK(b)P XI. KONGRESSZUSA ..... 527—533
Az OK(b)P Központi Bizottságának politikai beszámolója (Részlet) 527
N OSZINSZKIJNAK ..... 534—535
ÜZENET F. E. DZERZSINSZKIJNEK 536
LEVÉL A KONGRESSZUSHOZ ..... 537—542
AZ ÁLLAMI TERVBIZOTTSÁGNAK TÖRVÉNYHOZÓ FUNKCIÓKKAL VALÓ FELRUHÁZÁSÁRÓL ..... 543—544
(A központi bizottsági tagok számának növelésével foglalkozó részhez) 543

1923

HOGYAN SZERVEZZÜK ÁT A MUNKÁS-PARASZT FELÜGYELETET ..... 545—550
INKÁBB KEVESEBBET, DE JOBBAN ..... 551—563
JEGYZETEK ..... 564—590
TÁRGYMUTATÓ ..... 591—596

Felelős kiadó a Kossuth Konyvkiado igazgatója
A kotésterv Szekeres István munkája Műszaki vezető· Szécsi Andor Műszaki szerkesztő Lengyel József A szedést 1963 VII 19-én kezdték meg Megjelent 1963 XII 27-én, 10 000 példányban Terjedelme 38 (A/5) iv
PL — 152 — G — 6365
63 2843 Állami Nyomda, Budapest